

Kyrkomötet 2014

inkl. valsammanträdet 2013

Anföranden

Kyrkomötets valsammanträde 2013

Anföranden

Kyrkomötets valsammanträde 2013, anföranden, 20–21 november

Onsdagen den 20 november	1
§ 1 Inledningsanförande av ålderspresidenten.....	1
ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:.....	1
§ 2 Anförande av ärkebiskopen	4
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	4
§ 3 Utdelande av Stefansmedaljen.....	5
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	5
HILDA LIND:	6
§ 4 Upprop av valda ledamöter i kyrkomötet och anmälan av inkallade ersättare.....	6
ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:.....	6
§ 5 Regler för debatt i procedurfrågor samt för instämmande och reservationer	6
ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:.....	6
§ 6 Val av kyrkomötets ordförande.....	6
SVEN-E KRAGH:.....	6
§ 7 Val av kyrkomötets förste vice ordförande	6
OLLE BURELL:.....	6
§ 8 Val av kyrkomötets andre vice ordförande	6
HANS-OLOF ANDRÉN:	6
ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:.....	6
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	7
§ 9 Val av kyrkomötets sekreterare.....	7
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	7
§ 11 Val av valberedning	7
OLLE BURELL:	7
§ 12 Meddelanden	8
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	8
Torsdagen den 21 november	9
§ 13 Meddelanden	9
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	9
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	9
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	9
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	10
§ 14 Val till kyrkostyrelsen.....	10
ROGER HEDLUND:	10
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	10
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	10

Meddelanden	10
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	10
§ 22 Kyrkomötets valsammanträde avslutas	11
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	11

Kyrkomötet

Valsammanträde 2013

Onsdagen den 20 november

§ 1 Inledningsanförande av ålderspresidenten

ÅLDERSPRESIDENT TORGNÝ LARSSON:

Ledamöter och biskopar! Välkomna till det nyvalda kyrkomötets första sammanträde!

Kyrkomötet tillkom 1863. Under en tioårsperiod genomfördes många reformer i vårt land. Konventikelplakatet avskaffades, bönemöten fick nu fritt förekomma även utanför hemmets ram, landstingen tillkom, socknarna uppdelades i en kyrklig och en borgerlig kommun, handelstvånget upphörde, handel blev tillåten även utanför städerna och en tvåkammarriksdag ersatte fyrståndsriksdagen.

En av de första ledamöterna var Viktor Rydberg – författaren till *Singoalla* och *Den siste atenaren*, som handlade om brottningen mellan hedendom och kristendom i det gamla Aten – född och uppvuxen i Jönköping, författare, tidningsman i Göteborg, professor i kulturhistoria i Stockholm. Han skrev den av många älskade psalmen ”Gläns över sjö och strand”, som Alice Tegnér tonsatte.

Ärkebiskop var Henrik Reuterdahl, som i egenskap av talman i prästerståndet betraktade tvåkammarreformen närmast som en Guds straffdom. Han efterträddes av den frispråkige Anton Niklas Sundberg, dessförinnan i Karlstad. Ni karlstadbor vet historien där det sägs, att vid den stora branden var det landshövdingen som grät och bad, medan biskopen svor och släckte. Nästa ärkebiskop var Johan August Ekman.

Sedan kom de båda ärkebiskopar som inte hade varit biskop innan, Nathan Söderblom och Erling Eidem. Båda utnämningarna var oväntade, båda var professorer och båda stod i det s.k. tredje förslagsrummet. Söderblom tog initiativ till det stora ekumeniska mötet i Stockholm 1925, och han fick Nobels fredspris.

Eidem har kanske mest blivit känd som den som ledde begravningen av Dag Hammarskjöld här i domkyrkan, då han läste psalmen ”Öster, väster, norr och söder, korsets armar överskygga: alla äro våra bröder, som på jorden bo och bygga”, ord att tänka på i tider då främlingsfientligheten närmast tycks tillta.

Från biskopsstolar i öster och väster har ingen av de följande ärkebiskoparna kommit, däremot från syd och nord. Från Härnösand Gunnar Hultgren, Ruben Josefsson, Bertil Werkström, från Luleå Gunnar Weman, från Växjö Yngve Brilioth, Olof Sundby och vår Anders Wejryd, och från Lund KG Hammar och nyvalda Antje Jackelén.

Några av de andra biskoparna vill jag nämna:

Einar Billing, Västerås-biskopen och folkkyrkotankens banérförare, han som skrev den innehållsrika psalmen 272 ”Nu gläd dig, min ande, i Herren”.

Elis Malmeström med psalmen 217 ”Gud, för dig är allting klart, allt det dolda uppenbart”.

Bo Giertz, barnbarn till LM Ericsson, grundaren av världsföretaget Ericsson, kom att bli den samlande gestalten för gammal- och högkyrkliga när beslutet om kvinnors tillträde till prästämbetet fattades 1958.

En som en del av oss minns med särskild värme är Jan-Arvid Hellström, rikt begåvad och besatt av en otrolig energi, som hann med mycket i sitt alltför korta liv. Han var ledamot av kyrkomötet en period, blev sedan biskop i Växjö, professor, författare, psalmförfattare, tonsättare och mycket annat.

Bland andra ledamöter minns jag Olle Nystedt, en känd radioröst som var pastor primarius i Stockholm. Ester Lutteman, en framträdande gestalt i svenskt kyrkoliv som lämnade Svenska kyrkan i besvikelse över att kyrkomötet 1957 sa nej till kvinnliga präster. Hon kände att hon aldrig fick möjlighet att förverkliga sin kallelse att bli präst. Jag hörde henne en gång tala om det s.k. teodicéproblemet, hur kan Gud som är kärleken tillåta det onda om Han nu är allsmäktig. Det gjorde ett starkt intryck på oss som lyssnade.

Bland viktigare beslut under årens lopp kan man nämna biskopsmotionen 1929 om folkkyrkan, kvinnors tillträde till prästämbetet 1958, kyrkomötesreformen 1982 och 1983, statskyrkofrågan 1995 och tillkomsten av kyrkoordningen 1999. Kyrkan kom även på 1980–90-talet att ta beslut om en ny stiftsorganisation liksom ny gudstjänstordning och psalmbok. Där kom beslutet om att ta bort psalmen *Fädernas kyrka* att väcka stor uppmärksamhet.

Att nå fram till beslut om ändrade relationer till staten tog tid. Folkpartiregeringen gjorde ett försök 1978–79 men kyrkomötet sa nej. Tveksamheten var stor inom centern men också bland många socialdemokrater och moderater. En dag sa den dåvarande kyrkomötesordföranden Carl Gustaf von Ehrenheim till mig, ”att nu var Carl beredd att gå med på en reform”. Det dröjde någon halv sekund innan det gick upp för mig, att det var Carl Bildt som då var partiledare han åsyftade. Själv hade jag med det språkbruket också för min del talat med Ingvar, alltså Carlsson, och han ville nog gärna, men var det bra för partiet, kände jag. Den som tog den svåraste fighten var nog centerns Olof Johansson.

Inom kyrkomötet var det i det s.k. Andra kyrkolagsutskottet som de här frågorna behandlades. Det kom att bli min uppgift att som ordförande leda detta arbete. Från början var oenigheten stor, men den arbetsmetod vi valde kom att bli framgångsrik. Alla ledamöter och ersättare fick börja med att redovisa sin syn. Vi lyssnade på varandra och försökte sedan enas i det som var lättast att enas om.

Det var många som bidrog till de här besluten. Jag vill först nämna Thomas Söderberg. Han var vice ordförande, och han var en god kamrat att tillsammans med honom få leda det här arbetet. Han hade en fördel, för han kände centerrörelsen både utan och innan där motståndet var som starkast. Han kände också folket i det starka folkkyrkostiftet, Västerås stift. Han kunde komma med konstruktiva lösningar.

Vi fick som sakkunnig Ragnar Persenius och det säger väl allt. Snabb i tanken, skicklig i formuleringskonst. Det var han som formulerade orden i kyrkoordningen, ”kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som den som hunnit längre på trons väg”.

Det var också många andra som bidrog till ett gott beslut. Hans-Olof Andrén från POSK-gruppen, Robert Schött och Gunnar Sibbmark från moderatgruppen, Britt Louise Agrell från folkpartiet liberalerna och Lars Johnsson från socialdemokraterna. Det var fler, men jag kan inte nämna alla. Biskop Bengt Wadensjö var den biskop som var med i utskottet och han bidrog också till framgången.

Jag hade en motståndare, eller jag ska inte säga så, men en som mycket energiskt bekämpade förändringen, Gunnar Lindberg. Han visade humor på slutet, och det var med hänvisning till kyrkoministern som hette Marita Ulvskog, och han sa i debatten, ”Det är inte lätt för en ensam värmlandsvarg att bekämpa en hel ulvskog”.

Att vara kyrkomötesledamot innebär ett förtroende och ett ansvar. Det innebär att fatta beslut av betydelse för den kyrka vi tillhör. Det innebär också möten som ofta är en förutsättning för goda beslut. Möten som även kan leda till vänskap och gemenskap och ha betydelse för våra liv därhemma, i vardagen, i stift och församlingar. Låt mig nämna några sådana möten och samtal.

Någon gång på 1990-talet kom den då 18-årige Holger Sandelin in i kyrkomötet. Jag frågade honom i en paus vilket kyrkoråd han var med i. Då tittade han närmast lite medlidsamt på mig och sa, ”Torgny, du förstår inte hur vi ungdomar har det. Vi ungdomar flyttar så ofta, att vi aldrig hinner komma in i något kyrkoråd”. En nyttig lärdom.

I en utskottspaus i det första utskott som jag var med i, mötte jag Monika Magnusson. Vi hade samma politiska värderingar och jag undrade, ”Varför är du emot ett skiljande av kyrka–stat?” Hon svarade, ”Det är min erfarenhet. Jag har sett hur svårt frikyrkorna har det i mitt hemlän och mitt stift”. En nyttig kunskap att bära med sig.

Börje Henriksson, vars minnesruna vi kunde läsa i förra veckans Kyrkans tidning, var en inspiratör och agitator med en osviklig förmåga att samla människor av olika slag.

Marianne Kronbäck, som vid förra kyrkomötet motionerade om romerna, en grupp som inte får glömmas.

Stina Eliasson, som också tillhörde de som ogillade beslutet men hon sa så här när beslutet väl var fattat, ”Jag är demokrat, jag respekterar beslutet. Jag ogillar det men ska försöka verka utifrån det”. Sådana uttalanden stärker sammanhållningen i kyrkan.

Nu är vi samlade här, det nyvalda kyrkomötet, och jag tror att övriga gruppleddare håller med Olle Burell som vid något tillfälle sa ungefär så här, ”När jag kom ut i landet, då märkte jag hur viktiga och betydelsefulla många av kyrkomötesledamöterna är”.

Jag ska nämna ett exempel bland många som jag har lärt känna, en som är med här, Leif Nilsson från Ytterhogdal. Han säger att Ytterhogdal är Sveriges geografiska mittpunkt. Ni kommer att märka att han inte ofta går upp i talarstolen, men han är ändå en av de mer inflytelserika ledamöterna för han lyssnar, analyserar, knyter kontakter och när andra pratar handlar han, för han är folkrörelsemänniskan. I Kyrkans tidning för några veckor sedan, ungefär samtidigt med landskampen mot Norge, då kunde man se sju biskopar sitta på hedersläktaren. Vem tror ni hade ordnat detta? Det var Leif Nilsson, för han jobbar inte bara aktivt i kyrkan utan även med politik och fotboll. När biskop Tuulikki för några veckor sedan visiterade församlingen ingick ett besök på division 4-matchen i programmet. I tidningen Härjedalen ser man henne på bild under pågående match med spelarna i bakgrunden. Reportaget handlade inte bara om matchen utan det gav istället en god bild av vad hon gjorde under de här fem dagarna, bl.a. stod det att hon ledde en välbesökt mäsas på söndagen. Ett gott exempel på folkkyrka, kyrkan bland folket. Och efteråt positiva kommentarer. Ibland är Leif Nilsson i London för då är han ledare för ett av våra damfotbollslag U23, och då passade han på att värva tränare till klubben i Ytterhogdal, så träningen sker nu på engelska.

I kyrkomötet 1957 var så vitt jag kunnat finna bara två kvinnor ledamöter. Nu är könen nästan jämnt fördelade. Åldersspridningen är stor. Själv har jag tre barnbarn som är äldre än Jesper Eneroth, kyrkomötets nu yngste ledamot.

Nästan hälften av er är nyvalda. Jag vill lyckönska er och hoppas att ni kommer att trivas. Var inte rädda för att söka kontakter även utanför er egen nomineringsgrupp och med ledamöter från andra stift.

Jag inledde med att nämna Viktor Rydberg, som representant för de första kyrkomötesledamöterna, som skildrade brottningen mellan hedendom och kristendom. Jag ska avsluta med ett citat från en av er som är ny i det här sammanhanget. Jag

plockade fram ur bokhyllan en bok som heter *Varför är jag kristen?* och där hittar jag en av er. Ni kommer snart att märka vem det är. Jag citerar:

- Du har ett kors om halsen, betyder det något speciellt?
- Ja, det betyder att jag är kristen.
- Va?
- Kan man vara både ordförande i LO och kristen?

Det här är hämtat från ett samtal mellan mig och en journalist. Numera är frågorna ofta mer precisa. Hur vill du formulera din tro? Ber du varje dag?

För mig är Gud alltid närvarande. Han är en vardaglig samtalspartner. Jag för ofta en inre dialog med Gud, inte minst vid svåra tillfällen då jag känner osäkerhet men också när jag känner tacksamhet och glädje.

Jag har aldrig känt någon fientlighet mot min kristna tro, snarare ett slags vänlig nyfikenhet. Men i dagens samhälle har vi glömt att reflektera över den. Kanske är det därför det finns ett så stort intresse för andliga frågor.

Wanja Lundby-Wedin

Ledamöter och biskopar!

Under många år har kyrkomötet ägnat mycket tid och kraft åt organisationsfrågor. Jag hoppas att tiden nu är kommen för en annan huvudinriktning, arbete utifrån vad Wanja Lundby-Wedin och Antje Jackelén har uttryckt. Reflektion över den kristna tron och vad den betyder i vårt land. Tro och vetande, hur det ska formuleras. Antje Jackelén sa, då hon blivit vald, att hon hoppades att kyrkan skulle finna gudstjänstglädje. Gudstjänstordningar kan skifta, men hur hittar vi glädjen? Jag hoppas, för min del, att den här mandatperioden ska innebära startskottet till gudstjänstglädje och fördjupad reflektion. Är detta något som Wanja, Antje och kanske många fler kan väcka och inspirera oss med, då skulle jag för min del bli glad.

Vi är några stycken som har varit med på 31 kyrkomöten. För min del har jag alltid åkt hit med glädje och förväntan. Jag har känt det meningsfullt och jag hoppas att ni också kommer att uppleva meningsfullheten men också glädjen här, för ni, vi, alla vi som är här, har ett viktigt uppdrag.

Med det förklarar jag kyrkomötets valsammanträde för öppnat.

§ 2 Anförande av ärkebiskopen

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ordförande eller ålderspresident och ledamöter av det nya kyrkomötet! Torgny, du satte in oss i en tradition. Du satte in oss i ett sammanhang. En tradition tror många att det är sådant som var förr, att man kan gå och se traditioner på museum. Det är inte traditioner man ser på museum. Där ser man sådant som är plockat ur en tradition. En tradition är att man har med sig kunskap och erfarenheter och möter den tid, i vilken man lever, och låter kunskapen och erfarenheterna möta de utmaningar och frågor som nutiden ställer oss.

”Du sänder nya arbetare och förnyar din kyrka.” Ungefär så står det i alla våra vigningsritual, vare sig man vigs till biskop eller diakon eller präst. Kyrkan förnyas genom att nya människor går in och tar ansvar, men berättelserna är desamma. De ska vi arbeta med, så att de möter de utmaningar och den verklighet som vi lever i. Sakramenten är desamma, och det är vanligt bröd och vin och det är vanligt vatten.

De blir bärare av en Guds närvaro i den här tiden men också 1862 och långt innan dess, och som man brukade skriva på anslag förr, OHD, alltså om Herren dröjer i framtiden.

Vi är alla som medansvariga medarbetare i kyrkan insatta i en tradition. Av oss kan det krävas att vi lär oss sammanhanget. Av oss kan det krävas att vi lever i nutiden, att vi inte är rädda för att låta traditionen möta nutiden. Det är så kyrkan förnyas. En bit i det är säkert de beslut vi fattar här, men jag vet ju att nästan alla ni lever också i sammanhang där kyrkan möter enskilda människor direkt. Människor som nästan är kvar i sin vardag eller är helt kvar i sin vardag. Där gestaltas kyrkan, och den gestaltas tydligt i församlingarna. Där behöver vi ta vårt ansvar, men bejaka och vara stolta och tacksamma över sammanhanget vi står i. Ibland kan vi skratta åt de som gick före oss över det de tolkade som rätt. Men det kommer att finnas de som skrattar åt oss över vad vi tolkade som rätt, så vi behöver ha ödmjukhet och generositet men samtidigt frimodighet och tillit. Vi får det i det sammanhang vi är insatta som är ett nådens sammanhang. Det är så märkligt att Gud tror att Gud kan ha användning för oss fastän vi är de vi är. Att finnas i många sammanhang är ett rikt liv. Det är nödvändigt för kyrkan att ni finns i många sammanhang och tar er kristna identitet att vi tar vår kristna identitet på allvar och samtidigt tar på allvar att vi lever just nu och möter utmaningar just nu.

§ 3 Utdelande av Stefansmedaljen

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Tre gånger tidigare under min tid som ärkebiskop och hittills är det ungefär sju och ett halvt år, det ska väl bli nästan åtta, har jag haft förmånen att få dela ut en lite ovanlig medalj. Det finns något som heter Stefansmedaljen, en medalj som ärkebiskopen kan dela ut till personer som han tycker har gjort något alldeles särskilt. Fyra gånger har jag gjort det, för det var en fjärde gång idag, nämligen till den nyss avgångne ordföranden i kyrkomötet, Gunnar Sibbmark. För mig har det inte handlat om att välja de som har varit allra, allra mest kvalificerade i det offentliga sammanhanget. För mig har det känts viktigt att markera människor som gör olika saker och bär vår kyrka, finns med sin identitet i olika sammanhang. Därför ska jag göra något som jag själv tycker känns ganska konstigt, jag ska dela ut Stefansmedaljen två gånger samma dag, så nu är jag uppe i fem Stefansmedaljer.

Jag ska dela ut Stefansmedaljen till en person som har funnits som en självklar kyrkomedarbetare, en pedagog, en missionär, en chef, en ordförande, en gudstjänstvärd, en prästfru. Allt det där har hon varit och jag skulle vilja be Hilda Lind att kliva fram.

Vem är Hilda Lind? Hon är allt det här som jag sa, en tidig församlingspedagog. Hilda fanns bakom bl.a. Den stora boken om kristen tro, som har betytt ganska mycket och faktiskt betyder en hel del fortfarande. Hilda Lind har lett Svenska Kyrkans Mission. Hilda Lind har faktiskt själv varit missionär. Hilda Lind har i olika perioder ryckt in och hanterat vårt institut i Jerusalem och kommer att göra en viktig insats där också i vår. Hilda Lind är pensionär. Hilda Lind kliver in och gör saker. Hilda Lind har varit ordförande i Sveriges kyrkliga kvinnoråd, tror jag, och hon är ordförande i det som efterföljde Sveriges kyrkliga kvinnoråd, Kvinnor i Svenska kyrkan. Hon är ordförande i Humanisterna, nej inte de ni trodde, utan förbundet Kristen humanism, för de ska inte få lägga beslag på det viktiga begreppet humanism. Sådant gör Hilda, för hon kliver in därför att hon tror på det som vi står för i kyrkan, och hon tror på att Gud har lagt ner förmågor i människor. En pedagog

ska bidra till att förlösa dem maceutiskt så att det kommer till liv. Så här står det i motiveringen till Hilda:

”Hilda Lind tilldelas Stefansmedaljen för sitt inbjudande och uthålliga arbete för mission, pedagogik, internationalisering och jämställdhet i Svenska kyrkan.”

Hilda, medaljen får du sätta på dig själv. När du har fått medaljen på plats ska du få en blomma också.

HILDA LIND:

Jag är överväldigad och omtumlad och i stor tacksamhet och glädje har jag bara ett enda ord att säga, tack!

§ 4 Upprop av valda ledamöter i kyrkomötet och anmälan av inkallade ersättare

[...]

ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:

Vi borde önska ett särskilt välkommen till representanterna för utlandsförsamlingarna. Det är första gången de på detta sättet är representerade. Välkomna! Hoppas ni kommer att trivas i det här sammanhanget.

§ 5 Regler för debatt i procedurfrågor samt för instämmande och reservationer

ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:

Nu ska vi besluta om regler för debatt vid procedurfrågor. De här debattreglerna har ni fått i ledamotsfacken. Jag ska läsa några valda delar som kan vara särskilt viktiga att tänka på. Jag vill be att ni alla så noga som möjligt läser de här. Det är bra om de sitter i ryggmärken.

§ 6 Val av kyrkomötets ordförande

SVEN-E KRAGH:

Kyrkomötet och biskopar! Vi vill föreslå som ordförande i kyrkomötet Karin Perers, Västerås stift.

§ 7 Val av kyrkomötets förste vice ordförande

OLLE BURELL:

Herr ordförande! Vi föreslår Levi Bergström, Luleå stift.

§ 8 Val av kyrkomötets andre vice ordförande

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Vi föreslår Carina Etander Rimborg, Göteborgs stift.

ÅLDERSPRESIDENT TORGNY LARSSON:

Då ska jag be att få överlämna ordförandeklubban till den nyvalda ordföranden att ta hand om ledningen av de fortsatta förhandlingarna.

Karin har under den gångna mandatperioden varit förste vice ordförande, så vi har redan sett henne i den här positionen. Hon är väl kvalificerad för det här

uppgiften. Det är en glädje för mig att få överlämna klubban till dig. Jag vill samtidigt önska de andra två lycka till, Levi Bergström, som en gång i tiden faktiskt var vice ordförande, och Carina Etander Rimborg, som är ny i det här sammanhanget men som jag har förstått är mycket väl kvalificerad. Båda könen är representerade, och även olika delar av landet är representerade, Götaland, Svealand och Norrland. Lycka till!

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Herr ålderspresident, ledamöter, biskopar och vänner i Svenska kyrkan! Varmt tack för det stora förtroende som ni nu anförtror oss tre. Vi är erfarna i kyrkomötet. Vi är var och en ny i den roll som vi tar emot. Det är talmansfunktionen som vi axlar, en roll i kyrkans eget parlament. Vi har att ta ansvar för delaktighet och demokrati, att varje ledamot ska komma till sin rätt. Det handlar förstås om formalia. Det handlar om att verka med kyrkoordningen och kyrkomötets egen arbetsordning som grund.

Det handlar också om att försöka främja ett klimat så gott och så öppet och så vänligt att var och en som har något på hjärtat vågar ta till orda, att vi kan föra kyrkomötet framåt också när det bränner till i sakfrågor för det kommer det att göra när vi är valda utifrån olika värderingsgrunder och i olika nomineringsgrupper.

Vi är ödmjuka inför det här förtroendet. Vi ser fram emot att samarbeta med er. Jag vill också tacka för det här förtroendet men också tacka Torgny Larsson för den här vackra inledningen av vårt valsammanträde. Det här är ju en ny tradition som nu sätts. Tack för den här mycket varma, kunskapsrika och bildande presentationen av kyrkomötets historia och tack för de starka orden om folkkyrkans betydelse i samtid och framtid.

Nu ska vi börja arbeta!

§ 9 Val av kyrkomötets sekreterare

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Vi ska välja kyrkomötets sekreterare. Här har ett förberedande arbete gjorts av tidigare presidium och förslaget är att kyrkomötets tidigare sekreterare omväljs. Förslaget är att Anders Lindberg väljs. Han har under många år arbetat i kyrkokansliet som utbildningsdirektor, planeringschef, ekumenikchef och informationschef och han har också under en tid varit ställföreträdande generalsekreterare. Anders är präst med rötter i Lunds stift och han har, som jag nyss sa, varit kyrkomötets sekreterare under den gångna mandatperioden. Han har följt kyrkomötet utifrån sina olika roller under en 30-årig period. Jag lämnar ordet fritt i frågan.

§ 11 Val av valberedning

OLLE BURELL:

Fru ordförande! Det har uppdragits åt mig å alla nomineringsgruppers vägnar att framlägga ett samlat förslag till valberedning 2014–2017. Enligt kyrkomötets arbetsordning är det 15 ledamöter som ska väljas. De fördelas proportionellt och enligt praxis görs det utan valkarteller. För att undvika lottning på de två sista platserna har POSK avstått en plats, vilket uppskattas mycket, och därför löser det sig på följande sätt. Jag ska också nämna att MPSK överlåter sin plats till ÖKA.

[...]

Utöver detta, fru ordförande, föreslås kyrkomötet att anmoda valberedningen att adjungera en representant vardera för följande nomineringsgrupper: MPSK, FiSK samt ViSK.

[...]

§ 12 Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Grupperna kallar sina ledamöter till överläggningar i morgon kl 9 i respektive grupprum, såvida inte ni i era grupper har sagt någonting annat.

Kl 10.30 välkomnas vi alla här i plenisalen, särskilt alla nyvalda, till en introduktion som kyrkomötets sekreterare Anders Lindberg kommer att hålla, en god exposé över de utmaningar som vi nu delar.

Kl 11.30 fortsätter kyrkomötets gemensamma arbete i plenum och då är vi framme vid att förrätta ytterligare val.

Kyrkomötet

Valsammanträde 2013

Torsdagen den 21 november

§ 13 Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Varmt välkomna till det som är kyrkomötets seminarium, fördjupning i kyrkomötets egna uppdrag och arbetsformer. Det är en nestor inom kyrkomötet som talar, Anders Lindberg, och det är ju som vi vet vår alldeles omvalda sekreterare i kyrkomötet. Var och en är varmt välkommen och nu, Anders, rår du om oss.
[...]

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Vi ska alldeles strax samlas i andakt ledd av Sara Waldenfors. Jag vill först informera om praktiska ting. Valberedningen är på väg att avsluta sitt arbete och behöver justera sitt protokoll. För att det ska vara lätt för oss alla att följa med i det som är valberedningens förslag till kyrkomötet, kommer vi att efter inledning nu med andakt och viktiga meddelanden att ajournera sammanträdet. Det betyder att det blir lunch och ni kommer att så småningom få veta var vi återsamlas och hur det blir då, så att alla har den här medvetenheten med sig, så berättar jag det redan inledningsvis. Nu stillar vi oss och välkomnar Sara.
[...]

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

De ärenden som kyrkomötet har att besluta i idag är valärenden som förstärker förutsätter valberedningens förberedelse. Valberedningen har avslutat sitt arbete. Protokollet är justerat och mångfaldigas och kommer att finnas till oss alla. Det gör att vi i presidiet har beslutat att den lunch som är inplanerad får genomföras nu. Vi är ju också alla flexibla. Det betyder att vi alldeles strax efter några viktiga informationer ska ajournera arbetet.

Som meddelanden vill jag föra fram det här. Först kyrkomötets tack till Anders Lindberg för den här gedigna presentationen av uppdrag och möjligheter i kyrkomötet, en så värdefull grund för oss alla att ha.

Vi är alla välkomna att samlas för gruppfotoografering kl 13 på stora trappen till universitetshuset. Förhoppningen är att vi ska kunna komma som vi är, lite lätt klädda och bara vara ute en kort stund för den här gruppbilden. När gruppfotoet är taget vandrar vi rakt in här i plenisalen och sätter oss ned för att så snart som det bara är möjligt slå klubban i bordet och fortsätta det som är kyrkomötets ärendebehandling.

Några av grupperna har bokat gruppfotoografering som sker under lunchen. Kl 12.30 träffas MPSK ute på trappen. Kl 12.40 träffas POSK och 12.50 träffas centergruppen. Kl 13 träffas vi alla. Några grupper har bokat tid när vi riskerar att sammanträda. De grupperna är KR och möjligen SD. Ta personlig kontakt med fotografen för att hitta en lämplig tid. Det kanske går just nu när vi bryter för lunch. POSK väntar till septemberljuset, hälsar Carina här.

En god tradition i kyrkomötet är att ingen ska vara ofrivilligt ensam. När vi nu bryter för lunch, se er omkring i era stiftsbänkar eller kanske nomineringsgrupper om någon av de nyvalda är lite ovan att söka sig ut till lunchrestaurang i Uppsala, så att ingen är ofrivilligt ensam.

Tack för den här stunden. Kyrkomötet ajournerar sitt arbete.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ärade ledamöter! Kyrkomötet återupptar sitt gemensamma arbete. Vi hade, som ni såg, behov av att samråda lite. Nu har vi också närmat oss det här magiska klockslaget som är utlagt på webben för vänner runt om i Sverige som följer kyrkomötet den vägen. På webben står att vi ska återuppta arbetet kl 13.20.

§ 14 Val till kyrkostyrelsen

ROGER HEDLUND:

Fru ordförande! Ärade ledamöter och alla andra som följer detta arbete! Jag representerar Sverigedemokraterna. När vi har suttit i valberedningen har vi framfört vårt önskemål att få en plats i kyrkostyrelsen, men vårt önskemål har tyvärr inte nått framgång. Man hade då kunnat göra i likhet med vad man gjorde i samband med val av valberedning att man skickar en anmodan till kyrkomötet att uppmana kyrkostyrelsen att adjungera de nomineringsgrupper som av egen kraft inte har kommit in i kyrkostyrelsen som ordinarie eller ersättare.

Vi väljer att inte lägga ett sådant yrkande. Däremot vill vi gärna poängtera i det här valet att vi hoppas att man i en framtida arbetsordning för kyrkostyrelsen också kan göra det möjligt att adjungera de nomineringsgrupper som idag och också i framtiden inte får en egen plats som ordinarie eller ersättare. Vi har från Sverigedemokraternas sida en sådan inställning att vi i kyrkan ska jobba för en samsyn på kyrkopolitiken, att vi ska slippa den här typen av blockpolitik som vi ser i många andra politiska sammanhang och att vi istället ska se till att jobba mot gemensamma mål där Svenska kyrkans bästa kan göras möjligt. Då tror vi också att det är viktigt att alla grupper finns med som väljarna har skickat in att representera i kyrkomötet. Det är ju viktigt att alla grupper också får den möjligheten att ta del av de ärenden som läggs på den nivån och att man inte bara finns med i kyrkomötet.

Det var de orden vi ville tillföra det här valet. Vi hoppas att man kanske kan få till en förändring framöver där alla grupper finns med på ett eller annat sätt i kyrkostyrelsen.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Tack, Roger, vi noterar det som ett inlägg utan eget yrkande.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Från ämbetssidan finns en nominering att till ersättare för ärkebiskopen välja Per Eckerdal.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 14

Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Först vill vi gratulera den nyvalda kyrkostyrelsen. Den nyvalda kyrkostyrelsen möts i nya konsistorierummet här i universitetshuset 15 minuter efter plenum.

Som en gåva till varje ledamot i kyrkomötet delas nu i facken ärkebiskopens nya andaktsbok, en gåva inför advent men också ett litet redskap för oss när vi på olika vis ska ge oss ut och tala.

Det finns förutsättningar för varje ledamot att bli fotograferad. Det har ett värde för presentationen på Svenska kyrkans webb. Det kan vara så också att kyrkokansliet

blir kontaktat av tidningsredaktioner som önskar foton på oss. De som ännu inte har hunnit ta porträttbild är välkomna att göra det här ute i den stora hallen.

§ 22 Kyrkomötets valsammanträde avslutas

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ledamöter, biskopar och övriga men främst nu ledamöter i kyrkomötet! Laget är nytt så snart en spelare är ny. Det är en klassisk sanning, och det gäller i idrott och det gäller i kyrkomötet.

Kyrkomötet är verkligen förnyat. 121 av 251 ledamöter är nyvalda, det är cirka 48 procent, och åldersspridningen är stor, nästan 60 år. Just nu är det just vi som har förutsättningar att genom arbete i Svenska kyrkans högsta beslutande organ stärka och utveckla Svenska kyrkan. Vi är på en och samma gång flera lag. Som parlament är vi direktvalt av närmare 700 000 människor, som bryr sig om Svenska kyrkan och de förväntar sig att vi på många sätt ska vara ett lag. Vi har enligt kyrkoordningen ett tydligt uppdrag, och vi har genom varje ledamots motionsrätt också skarpa möjligheter att skapa kyrkomötets egen agenda. Vi delar det stora allvaret, och vi delar det stora ansvaret. Var och en av oss är med och bär det. Vi är också var och en delar i lag inom kyrkomötet. Vi är delar av våra nomineringsgrupper, burna av gemensamma grundvärderingar, burna av gemensamma visioner. Även de lagen är förstärkt förnyade. Just i den gemenskapen har vi ett huvudansvar för att kyrkomötet inte stannar av och blir osynligt när vi inte är samlade här i Uppsala i utskottsarbeten och i plenum.

Det är ju så att kyrkomötet finns och kan leva hela året och inte minst genom nomineringsgrupperna. Enligt tidigare kyrkomötesbeslut här i veckan finns det en budget för var och en av nomineringsgrupperna. Den är tänkt att skapa förutsättningar för ett aktivt och rikt liv under hela året. Det gäller våra möten, det gäller resor, det gäller också plattformar som gör att vi på moderna vis kan kommunicera inte bara med varandra utan med en bred allmänhet. Ett sätt att se på nomineringsgruppens arbete kan vara att se att det är fyra år av möjligheter. Fyra år av lyhörd dialog med människor runt om i vårt vidsträckta land och fyra år av förkovran i sådant som gör att just vi blir det absolut bästa kyrkomötet just nu. Det handlar om kunskap och hängivenhet men förstås också om att förstå vår och kyrkans roll i samtid och framtid. Att se fyra år av utveckling och där allt inte nödvändigtvis måste lika varje år och det gäller både gruppens mötesform och ämnena för våra motioner. Ja, varje grupp äger ju förstås sin egen planering, men se möjligheterna.

Vi är också alla, även de nyvalda ledamöterna för utlandskyrkan, delaktiga i en stiftsgemenskap. Vi ska nog tänka på just er placering till nästkommande möte så att vi stärker den gemenskap som finns i just Visby stift. Var och en av oss hör till ett stift. I dialog med varandra som kyrkomötesledamöter och i dialog med vår respektive biskop har vi också ett ansvar att se och tolka kyrkans förutsättningar i församlingar och pastorat runt om i vårt land. Det är olika förutsättningar och därmed olika erfarenheter som här i kyrkomötet ska få lika villkor.

Kyrkomötet är ju mer än så. Vi som har varit med i kyrkomötet några år har en erfarenhet av att här skapas också nya lag. Här möts människor omkring sakfrågor som berör, och det kan rentav vara så att nomineringsgrupper som på ytan ser ut att stå långt från varandra möter varandra i en samsyn om något som hjärtat klappar så starkt för. Här skapas också konstellationer som kan ha t.ex. med våra erfarenheter att göra, och ni, som är en generation yngre än vi som är så här gamla, delar ju absolut en hel del perspektiv som vi faktiskt inte riktigt är kunniga om. Kan tänka

mig att det finns andra gemensamma nämnare som också skapar lag. Tänk på det, att kyrkomötet är inte förutsägbart. Kyrkomötet är inte en parallell till riksdagens blockpolitik. Se på varandra och se möjligheterna!

Till var och en av er, se också storheten i detta att vara vald som ledamot av Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Vi är var och en vald i förtroende, och vi kan bidra till en energi mellan kyrkomötet och många människor runt om vårt land, och vi kan bidra till, var och en, att göra kyrkomötet synligt genom våra egna berättelser, genom att vara lyssnande människor och genom att nu när vi kommer hem ta kontakt med våra lokala tidningar och våra regionala medier.

Det är november. När vi möts i september då är själva den fysiska spelplanen för kyrkomötet förnyad. Vi som var med på Anders Lindbergs seminarium på morgonen såg bilden på Uppsala Konsert & Kongress. Den här gamla ståtliga byggnaden ska renoveras, och det är ett projekt som kommer att ta sina modiga år. Det betyder att det blir förändringar för oss som har varit med förr. Det blir cirklar som rubbas och jag tänker så här att vi ska se det som en fördel.

Ja, det är november. Dagarna blir gråmelerat vackra och snart stundar advent och det nya kyrkoåret tar sin början. ”Nu är den stolta vår utsprungen, den vår de svaga kallar höst, nu blommar heden röd av ljungen, och stolt av liljor älvens bröst.” Det är förstås Erik Axel Karlfeldt, jag kommer ju från Folkärna, ett författarskap så stort att det tillerkändes Nobelpriset i litteratur. Men smaka gärna på orden, ”den vår som andra kallar höst”. Karlfeldt lär oss att vända på perspektiven. För oss som är skogsägare, och det är ju verkligen Svenska kyrkan, är frosten och markens tjäle en välsignelse. Då kan skogen brukas utan att marken skadas och hösten blir vår – möjligheternas tid. Låt oss se det så också för vår Svenska kyrka. När det verkligen gäller, när frosten nyper till och när stormar har blåst här i nordliga skogar eller bland medmänniskor på andra kontinenter, nu senast och inte minst på Filippinerna, när människor och samhällen skakas, då vänder sig många, många till vår kyrka. Då visar vi vår längtan, då söker vi tryggheten och då bekräftas den tro som nästan alla bär. Att det finns något större, att det finns något bortom det fysiskt förnimbara.

När ljusen nu ska tändas på våra köksbord och i kyrkorummen och när adventstidens och julens sånger ska klinga, då har kyrkan och den kristna tron en glädjens plats i många, många människors hjärtan. Låt oss ta tillvara de här mötena med människor som den Svenska kyrka vi är och låt oss tänka på det här, som inte minst biskopen därhemma i Västerås brukar predika, om det allmänna prästadömet, att vi alla faktiskt är med och är kyrka.

Kyrkomötet 2014–2017 har knappt börjat. Nu önskar jag å presidiets vägnar var och en av er allt, allt gott! Innan jag slår klubban i bordet och avslutar valsammanträdet ska vi dela en stund av ro med vår ärkebiskop.

[...]

Valsammanträdet är därmed avslutat.

Kyrkomötet 2014

Anföranden

Kyrkomötet 2014, anföranden
23–26 september och 17–19 november

Tisdagen den 23 september	1
§ 1 Kyrkomötet öppnas.....	1
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	1
§ 2 Anförande av ärkebiskopen	2
ÄRKEBISKOP ANTJE JACKELÉN:	2
§ 3 Hälsningar	5
ÄRKEBISKOP KARI MÄKINEN, EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND:	5
FÖRBUNDSORDFÖRANDE AMANDA CARLSHAMRE, SVENSKA KYRKANS UNGA:	6
§ 5 Anförande av kyrkomötets ordförande	7
ORDFÖRANDE KARIN PERERS: (ANFÖRANDE PÅ UPPSALA KONSERT & KONGRESS)	7
§ 14 Fyllnadsval till valberedningen.....	8
CONNY TYRBERG:	8
§ 16 Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten.....	8
KYRKOMÖTETS SEKRETERARE ANDERS LINDBERG:	8
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	9
§ 17 Meddelanden	9
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	9
Fredagen den 26 september	10
§ 21 Fastställande av debattregler	10
MARIE SCHÖTT:	10
§ 22 Meddelanden och ajournering.....	10
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	10
Måndagen den 17 november	11
§ 23 Kyrkomötets förhandlingar återupptas.....	11
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	11
§ 26 Meddelanden	11
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	11
§ 27 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2015–2017.....	12
BERTIL OLSSON:	12
CARL-ERIC GABRIELSSON:	12
MATS HAGELIN:	13
EVELINA JOHANSSON:	13
LEIF NORDLANDER:	14

ULLA RICKARDSSON:	14
WANJA LUNDBY-WEDIN:	15
§ 28 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013.....	16
IRENE PIERAZZI:	16
LEIF NORDLANDER:	16
MATS NILSSON:	16
MATS HAGELIN:	17
§ 29 Systematiskt kvalitetsarbete: internationell referensgrupp.....	17
FREDRIK SIDENVALL:	17
CHRISTER BJÖRK:	18
§ 30 Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar	18
LARS-IVAR ERICSON:	18
JERKER ALSTERLUND:	19
CARL-ERIC GABRIELSSON:	19
JENNY NILSSON:	20
OLLE BURELL:	21
MAGNUS EK:	21
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	22
LARS-IVAR ERICSON:	22
JERKER ALSTERLUND:	22
CARL-ERIC GABRIELSSON:	23
§ 31 Nationellt program för praktik för unga	23
JENNY NILSSON:	23
MARIE RYDEN DAVOUST:	23
MARIE WOJIDKOW:	24
§ 32 Ekumeniska frågor	25
FREDRIK SIDENVALL:	25
DAN SARKAR:	26
ÄRKEBISKOP ANTJE JACKELÉN:	26
FREDRIK SIDENVALL:	27
§ 33 Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet	27
ANDERS ROOS:	27
LISA TEGBY:	28
DANIEL TISELL:	28
ANDERS ÅKERLUND:	29
BISKOP ÅKE BONNIER:	30
DANIEL TISELL (REPLIK):	31
BISKOP ÅKE BONNIER (REPLIK):	31
DANIEL TISELL (REPLIK):	31
BISKOP ÅKE BONNIER (REPLIK):	31
FREDRIK SIDENVALL:	32
JOHANNA ANDERSSON:	32
DANIEL TISELL (REPLIK):	33
JOHANNA ANDERSSON (REPLIK):	34
DANIEL TISELL (REPLIK):	34

JULIA KRONLID:	34
DANIEL TISELL (REPLIK):	35
JULIA KRONLID (REPLIK):	35
DANIEL TISELL (REPLIK):	36
JULIA KRONLID (REPLIK):	36
EVELINA JOHANSSON:	36
JERKER SCHMIDT:	37
BISKOP PER ECKERDAL:	37
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):	38
BISKOP PER ECKERDAL (REPLIK):	38
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):	38
DAG SANDAHL:	38
AXEL W KARLSSON:	39
DANIEL TISELL:	39
JOHANNA ANDERSSON:	40
EVELINA JOHANSSON:	40
BISKOP ÅKE BONNIER:	41
ANDERS ROOS:	41
§ 34 Behandling av konvertiter	42
KARL-GUNNAR SVENSSON:	42
LARS G LINDER:	42
LENA KLEVENÅS:	43
§ 35 Om restriktiv hållning gentemot islam	43
ANDERS ÅKERLUND:	43
EVA-MARIA MUNCK:	44
JULIA KRONLID:	45
EVELINA JOHANSSON:	46
JESPER ENEROTH:	47
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	47
§ 37 Religionsdialog	47
LENA KLEVENÅS:	47
ANKI ERDMANN:	48
§ 38 Internationellt församlingsutbyte	48
MAGNUS HEDIN:	48
MATS NILSSON:	48
MARGARETA ANDERSSON:	49
ANDERS ÅKERLUND:	49
§ 39 Kristna i Mellanöstern	50
MARGIT BORGSTRÖM:	50
BERTH LÖNDAHL:	51
JULIA KRONLID:	51
JERKER SCHMIDT:	52
EVELINA JOHANSSON:	53
ANDERS ROOS:	53
ANKI ERDMANN:	54
LINA LARHULT:	55

LARS STJERNKVIST:	55
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	56
LARS STJERNKVIST (REPLIK):	56
ARON EMILSSON:	56
DAN SARKAR:	57
FREDRIK SIDENVALL:	57
LARS STJERNKVIST (REPLIK):	57
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):	58
MARGIT BORGSTRÖM:	58
JERKER SCHMIDT:	58
LINA LARHULT (REPLIK):	59
DAG SANDAHL:	59
NASRIN SJÖGREN:	59
ANDERS ROOS:	60
MARGIT BORGSTRÖM (REPLIK):	60
ANDERS ROOS (REPLIK):	60
MARGIT BORGSTRÖM (REPLIK):	60
ANDERS ROOS (REPLIK):	60

§ 40 Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter 61

DANIEL TISELL:	61
MARGARETA LARSSON:	61
DANIEL TISELL (REPLIK):	62
MARGARETA LARSSON (REPLIK):	62
DANIEL TISELL (REPLIK):	62
JULIA KRONLID:	62
DANIEL TISELL (REPLIK):	63
JULIA KRONLID (REPLIK):	63
DANIEL TISELL (REPLIK):	64
JULIA KRONLID (REPLIK):	64
BISKOP HANS-ERIK NORDIN:	64
SARA WALDENFORS:	65
ERIK SJÖSTRAND:	66
BISKOP EVA BRUNNE:	66
JULIA KRONLID:	66
DANIEL TISELL:	67
JERKER SCHMIDT:	67
BISKOP HANS-ERIK NORDIN (REPLIK):	68
JERKER SCHMIDT (REPLIK):	68
BISKOP HANS-ERIK NORDIN (REPLIK):	68
FREDRIK SIDENVALL:	68
AXEL W KARLSSON:	69
DANIEL TISELL (REPLIK):	69
AXEL W KARLSSON (REPLIK):	69
DANIEL TISELL (REPLIK):	70
AXEL W KARLSSON (REPLIK):	70
MARGARETA LARSSON:	70
DANIEL TISELL (REPLIK):	71

§ 41 Ett fredsupprop	71
LENA KLEVENÅS:	71
JOHAN ÅKESSON:.....	72
EVA-MARIA MUNCK:.....	73
MIKAEL ESKILANDERSSON:.....	73
LENA KLEVENÅS (REPLIK):	74
MIKAEL ESKILANDERSSON (REPLIK):	74
LENA KLEVENÅS (REPLIK):	74
MIKAEL ESKILANDERSSON (REPLIK):	74
JAN OLOV SUNDSTRÖM:	74
YLVA WAHLSTRÖM:	75
JERKER SCHMIDT:.....	75
FREDRIK SIDENVALL:.....	75
JOHAN ÅKESSON:.....	76
 § 42 Församlingsutveckling och missionsstrategi.....	76
INGA ALM:	76
LARS-IVAR ERICSON:.....	77
ANDERS ÅKERLUND:	77
ALVE SVENSSON:	78
HANS-OLOF ANDRÉN:	79
BERTH LÖNDAHL:	79
HANS-OLOF ANDRÉN (REPLIK):	80
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	80
HANS-OLOF ANDRÉN (REPLIK):	80
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	80
DAN SARKAR:	81
EVELINA JOHANSSON:.....	81
LEIF NORDLANDER:	82
ARON EMILSSON:	82
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	83
LARS-IVAR ERICSON:	83
ALVE SVENSSON:	84
HANS-OLOF ANDRÉN (REPLIK):	84
ALVE SVENSSON (REPLIK):	84
CLAES BJÖRND AHL:	85
NILS GÅRDER:	85
BERTH LÖNDAHL:	86
 § 43 Diakonens vagningslöften och antal diakoner i pastorat.....	86
EMMA HEDLUNDH:.....	86
ELISABETH RYDSTRÖM:	87
 § 44 Byte av uppdrag inom vagningstjänsten.....	87
MATTIAS ROSENQUIST:.....	87
BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:.....	88
BO HANSON:	88
BRITAS LENNART ERIKSSON:	88
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	89

§ 45 Lönepolicy för Svenska kyrkan	89
BERTH LÖNDAHL:	89
BERTIL MURRAY:	89
EVELINA JOHANSSON:	90
BRITAS LENNART ERIKSSON:	90
BISKOP MARTIN MODÉUS:	91
BISKOP HANS-ERIK NORDIN:	91
BISKOP THOMAS SÖDERBERG:	92
BRITAS LENNART ERIKSSON (REPLIK):	92
PETER NORDGREN:	92
BO HANSON:	93
§ 46 Möjlighet att nå nya svenska medborgare.....	93
HANNA UNGER:	93
STEN ELMBERG:	93
§ 47 Säkerhet vid datalagring	94
ROINE OLSSON:	94
§ 48 Svenska kyrkans kristna identitet	94
BERTIL MURRAY:	94
JULIA KRONLID:	94
EVELINA JOHANSSON:	95
ANNA EKSTRÖM:	96
JULIA KRONLID (REPLIK):	96
ANNA EKSTRÖM (REPLIK):	96
JULIA KRONLID (REPLIK):	97
MARGARETA LARSSON:	97
BO HANSON:	97
EVELINA JOHANSSON:	97
ÄRKEBISKOP ANTJE JACKELÉN:	98
BERTH LÖNDAHL:	98
FREDRIK SIDENVALL:	99
BO HANSON (REPLIK):	100
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):	100
BO HANSON (REPLIK):	100
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):	100
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	100
BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:	101
ROGER HEDLUND:	101
JULIA KRONLID:	102
§ 49 Vuxenkatekes.....	102
STEN ELMBERG:	102
AXEL W KARLSSON:	102
§ 50 Bekännelseskriter	103
AXEL W KARLSSON:	103
ANDERS NOVAK:	104
AXEL W KARLSSON:	105
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	105

§ 51 En kyrka utan tillgång till barnpornografi.....	106
SARA WALDENFORS:	106
ANNA FORSSELL:	106
LOUISE CALLENBERG:.....	107
SARA WALDENFORS:	108
§ 52 Ta fram en mångfaldsplan	108
JOHANNA ANDERSSON:	108
ANNA EKSTRÖM:.....	109
§ 55 Ändringar i kyrkoordningen m.m.	109
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	109
OLLE REICHENBERG:	109
§ 57 Kulturen som grundläggande uppgift.....	110
BELLA AUNE:	110
MARJA SANDIN-WESTER:	110
§ 58 Valfrågor.....	111
BOEL JOHANSSON:	111
ANDERS BRUNNSTEDT:.....	111
IRENE OSKARSSON:.....	112
PER LINDBERG:.....	112
GUSTAF BENGTTSSON:	113
EVELINA JOHANSSON:.....	114
KÅGE JOHANSSON:.....	114
§ 60 Antalet ledamöter i kyrkomötet.....	115
IRENE OSKARSSON:.....	115
MAJ-LIS AASA:	115
INGRID SMITTSARVE:	116
OLLE REICHENBERG:	116
ANTON HÄRDER:	117
§ 61 Kyrkans roll i den sociala ekonomin	117
IRENE OSKARSSON:.....	117
PER LINDBERG:.....	118
FREDRIK SIDENVALL:	118
PER LINDBERG (REPLIK).	119
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):	119
PER LINDBERG (REPLIK):	119
BIRGITTA SÖDERFELDT:	119
§ 62 Klockringning.....	120
KARL-GUNNAR SVENSSON:	120
AXEL W KARLSSON:.....	120
GUSTAF BENGTTSSON:	121
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	122
AXEL W KARLSSON:.....	122

§ 63 Valfri församling.....	123
ANTON HÄRDER:.....	123
IRENE OSKARSSON:.....	123
BO HANSON:.....	123
PER LINDBERG:.....	124
NILS GÅRDER:.....	125
ANNA EKSTRÖM:.....	125
OLLE REICHENBERG:.....	126
LARS-IVAR ERICSON:.....	126
CARL-ERIC GABRIELSSON:.....	127
BIRGER WERNERSSON:.....	127
ULLA RICKARDSSON:.....	127
ANNA EKSTRÖM (REPLIK):.....	128
ULLA RICKARDSSON (REPLIK):.....	128
ANNA EKSTRÖM (REPLIK):.....	128
CLAES BJÖRND AHL:.....	128
MARTA AXNER:.....	129
BIRGIT KULLINGSJÖ:.....	130
JERKER ALSTERLUND:.....	130
CLAES BLOCK:.....	130
ANNA EKSTRÖM (REPLIK):.....	131
CLAES BLOCK (REPLIK):.....	131
ANNA EKSTRÖM (REPLIK):.....	131
TORGN Y LARSSON:.....	131
IRENE OSKARSSON:.....	132
BO HANSON:.....	132
§ 64 Kretsloppstankepris.....	133
LARS-IVAR ERICSON:.....	133
IRENE OSKARSSON:.....	133
FREDRIK SIDENVALL:.....	134
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	134
§ 65 Avveckla ägandet i Fairtrade.....	134
BIRGIT KULLINGSJÖ:.....	134
EVA-MARIA MUNCK:.....	135
MARGARETA LARSSON:.....	135
BIRGIT KULLINGSJÖ (REPLIK).....	136
MARGARETA LARSSON (REPLIK):.....	136
MICHAEL KAUPPI:.....	136
WANJA LUNDBY-WEDIN:.....	137
MARGARETA LARSSON:.....	137
WANJA LUNDBY-WEDIN (REPLIK):.....	138
MARGARETA LARSSON (REPLIK):.....	138

§ 66 Generationsspridning i beslutsfattande organ	138
EVA-MARIA MUNCK:.....	138
EVELINA JOHANSSON:.....	139
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	139
LOUISE CALLENBERG:.....	139
TERENCE HONGSLO:	140
PER LINDBERG:.....	140
MATTIAS KRISTENSON:.....	141
ERIK SJÖSTRAND:	141
ROBIN NORD:	142
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	142
§ 67 Församlingsbegreppet	143
BERTH LÖNDAHL:.....	143
TOMAS JANSSON:.....	144
§ 68 Stiftelsekyrkor	144
STEFAN ARO:.....	144
CLAES BLOCK:	145
Tisdagen den 18 november.....	146
§ 69 Meddelanden	146
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:.....	146
§ 110 Val och fyllnadsval till Läronämnden.....	146
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	146
LEIF NILSSON:	146
BERTIL MURRAY:	146
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	147
BO HANSON:	147
DAG SANDAHL:	147
BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):.....	148
DAG SANDAHL (REPLIK):	148
KRISTINA BACKE:	148
MIKAEL ESKILANDERSSON:.....	148
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	148
TORGNY LARSSON:.....	148
DAG SANDAHL (REPLIK):	149
EVELINA JOHANSSON:	149
BO HANSON:	149
EVELINA JOHANSSON (REPLIK):	149
BO HANSON (REPLIK):.....	149
EVELINA JOHANSSON (REPLIK):	150
BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):.....	150

§ 111 Fyllnadsval till Svenska kyrkans överklagandenämnd	150
LEIF NILSSON:	150
§ 113 Stöd samernas rättigheter	150
SOFIA ROSENQUIST:	150
JOHAN ÅKESSON:	151
MAJ-LIS AASA:	151
NILS GÅRDER:	152
YLVA WAHLSTRÖM:	152
HELÉNE LUNDSTRÖM:	152
BISKOP HANS STIGLUND:	153
ANN-BRITT ÅSEBOL:	153
§ 114 Att möta människor på kyrkogårdar	154
MARIE NIELSÉN:	154
ELSA CHRISTERSSON:	154
§ 115 Svenska kyrkan på nätet	155
ANDERS BRUNNSTEDT:	155
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	155
ROLAND JOHANSSON:	156
JERRY ADBO:	156
§ 116 Sveriges Kristna Råds migrationsfolder	157
JERKER SCHMIDT:	157
MARGARETA LARSSON:	158
JERKER SCHMIDT:	158
MARGARETA LARSSON:	158
JERKER SCHMIDT (REPLIK):	159
MARGARETA LARSSON (REPLIK):	159
§ 117 Medieutredning	159
DAG SANDAHL:	159
SARA WALDENFORS:	160
DAG SANDAHL (REPLIK):	160
ROLAND JOHANSSON:	160
§ 118 Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande	161
DANIEL LARSON:	161
SARA WALDENFORS:	162
NIKLAS GRAHN:	162
DAG SANDAHL:	163
ANNA-KARIN WESTERLUND:	164
DAG SANDAHL (REPLIK):	164
ANNA-KARIN WESTERLUND (REPLIK):	164
DAG SANDAHL (REPLIK):	165
LARS-IVAR ERICSON:	165
HELENA NÄSLUND:	165
MARGARETA LARSSON:	165
DAG SANDAHL (REPLIK):	166
MARGARETA LARSSON (REPLIK):	166

DAG SANDAHL (REPLIK):	166
KATARINA WEDIN:	167
DAN SARKAR:.....	167
LEIF NORDLANDER:.....	167
MICHAEL KAUPPI:.....	167
DANIEL LARSON:.....	167
§ 119 Fattiga EU-migranter	168
LENA KLEVENÅS:.....	168
MARIE NIELSEN:	169
LENA KLEVENÅS (REPLIK):	169
NILS GÅRDER:	170
WANJA LUNDBY-WEDIN:	170
EVA-MARIA MUNCK:.....	171
KARL-GUNNAR SVENSSON:.....	172
BERTIL MURRAY:	172
BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND:.....	172
BERTIL MURRAY (REPLIK):	173
BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND (REPLIK):	173
BERTIL MURRAY (REPLIK):	173
BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND (REPLIK):	173
MICHAEL KAUPPI:.....	173
LENA KLEVENÅS (REPLIK):	173
MICHAEL KAUPPI (REPLIK):	173
LENA KLEVENÅS (REPLIK):	174
KENNETH NORDGREN:.....	174
KRISTINA BACKE:	174
BO HANSON:	175
HELENA ELMQVIST:	175
LENA KLEVENÅS:.....	175
§ 120 Socialt arbete	176
RONNY HANSSON:	176
MARGARETA LARSSON:	176
ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT:	177
§ 121 Dödsskjutningar i utanförskapsområden	177
NIKLAS GRAHN:.....	177
AXEL W KARLSSON:	178
LARS STJERNKVIST:	179
AXEL W KARLSSON (REPLIK):.....	179
LARS STJERNKVIST (REPLIK):.....	180
AXEL W KARLSSON (REPLIK):.....	180
§ 122 Söderblomstipendium.....	180
GUNILLA ELDEBRO:	180
DAG SANDAHL:.....	180

§ 123 Sanning och sken.....	181
DAG SANDAHL:	181
CAMILLA PERSSON:	182
DAG SANDAHL (REPLIK):	182
CAMILLA PERSSON (REPLIK):	182
DAG SANDAHL (REPLIK):	182
CAMILLA PERSON (REPLIK):	182
§ 125 Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige	183
ROLAND JOHANSSON:	183
HANS WEICHBRODT:	183
STEFAN ARO:	184
PEDER FOHLIN:	184
KERSTIN ROSSIPAL:	185
HELENA ELMQVIST:	185
ROLAND JOHANSSON:	185
SARA WALDENFORS:	185
HANS WEICHBRODT:	186
§ 126 Svenska kyrkans roll som traditionsbärare.....	186
ELISABETH RYDSTRÖM:	186
MARGARETA LARSSON:	186
§ 127 Behovet av förstärkt trosundervisning.....	187
HELÉN LINDBÄCK:	187
LISSANDRA RICKEMARK:	187
§ 128 Svenska kyrkan och klimatfrågan.....	188
MARGARETA LARSSON:	188
BIRGITTA LINDÉN:	188
MARGARETA LARSSON (REPLIK):	189
BISKOP THOMAS SÖDERBERG:	189
MARGARETA LARSSON:	190
BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):	190
SVEN GUNNAR PERSSON:	190
CARL-HENRIK HENRIZ:	191
MARGARETA LARSSON (REPLIK):	191
CARL-HENRIK HENRIZ (REPLIK):	191
MARGARETA LARSSON (REPLIK):	192
GUSTAF BENGTSSON:	192
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	192
§ 129 Utökad familjerådgivning	193
TORBJÖRN ARVIDSSON:	193
HELENA ELMQVIST:	193
§ 130 Nationellt hjälpcentrum för konvertiter	194
KARIN JANFALK:	194
MARGARETA LARSSON:	194

§ 131 Fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott.....	194
ANNA-KARIN WESTERLUND:	194
LEIF NILSSON:	195
§ 132 Översyn av utbildning inom själavård.....	195
BOEL JOHANSSON:	195
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	196
KEKKE PAULSSON:	196
ANNA-KARIN WESTERLUND:	196
§ 133 Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna.....	197
IRENE OSKARSSON:	197
MATS LUDVIGSSON:	197
JAN-ÅKE ISAKSSON:	198
TERENCE HONGSLO:.....	199
CARL-ERIC GABRIELSSON:	199
MAGNUS EK:	200
§ 137 Fördelning av vinsten från prästlönetillgångarna	200
SAMUEL LILJA:	200
MATS NILSSON:.....	201
SAMUEL LILJA (REPLIK):	201
MATS NILSSON (REPLIK):	202
HELÉNE LUNDSTRÖM:	202
SAMUEL LILJA (REPLIK):	202
§ 138 Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler.....	202
PETER NORDGREN:	202
BIRGITTA SÖDERFELDT:	202
TERENCE HONGSLO:.....	203
§ 139 Ekoteologisk professur	204
ANDERS BRUNNSTEDT:	204
CARL-HENRIK HENRIZ:	204
YLVA WAHLSTRÖM:.....	205
FREDRIK SIDENVALL:	206
MARTA AXNER:	206
CARL-HENRIK HENRIZ (REPLIK):	206
MARTA AXNER (REPLIK):	207
§ 140 Kontanthantering.....	207
BERTH LÖNDAHL:	207
MARGARETA NISSER LARSSON:	207
§ 141 Central upphandling av miljöcertifierad el	207
BERTH LÖNDAHL:	207
§ 142 Inför ett golv för kyrkoavgiften	208
HANNA UNGER:	208
BIRGITTA SÖDERFELDT:	208

§ 143 Avgifter i barn- och ungdomsverksamheten	209
TOMMY ERIKSSON:	209
MARIA JOHANSSON-BERG:	209
§ 144 Svenska kyrkans miljöansvar	210
HELÉNE LUNDSTRÖM:	210
GUN ERIKSSON:	210
ULLA RICKARDSSON:	211
MARGARETA ANDERSSON:	211
BISKOP HANS-ERIK NORDIN:	211
MAGNUS EK:	212
GUN ERIKSSON (REPLIK):	212
MAGNUS EK (REPLIK):	212
§ 145 Kyrkoantikvarisk ersättning.....	212
HELÉNE LUNDSTRÖM:	212
PEDER FOHLIN:	213
GUNVOR TORSTENSSON:	213
§ 146 Nå ut med evangeliet.....	213
BERTIL OLSSON:	213
CARINA HÅKANSSON:	214
DAG SANDAHL:	214
§ 147 Svenska kyrkans nattvardssyn	215
ANDERS NIHLGÅRD:	215
OLA ISACSSON:	215
ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):	216
OLA ISACSSON (REPLIK):	216
ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):	216
OLA ISACSSON (REPLIK):	216
EVELINA JOHANSSON:	216
§ 148 Odöptas tillträde till nattvardsbordet	217
BERTH LÖNDAHL:	217
KENNETH NORDGREN:	217
ANDERS NIHLGÅRD:	218
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	219
ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):	219
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	219
ANDERS ÅKERLUND:	219
DAN SARKAR:	220
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	220
§ 149 De odöpta 18-åringarna.....	220
DAG SANDAHL:	220
NANNA TRANSTRÖMER:	221
DAG SANDAHL (REPLIK):	222
NANNA TRANSTRÖMER (REPLIK):	222
DAG SANDAHL (REPLIK):	222
NANNA TRANSTRÖMER (REPLIK):	222

OLA ISACSSON:	222
ANDERS NIHLGÅRD:	223
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	223
§ 150 Fastan behöver vi ta fasta på	223
YLVA WAHLSTRÖM:	223
SONJA GRUNSELIUS:	224
YLVA WAHLSTRÖM (REPLIK):	224
§ 151 Vigselrätten och Svenska kyrkan	224
KENNETH NORDGREN:	224
BERTH LÖNDAHL:	225
§ 152 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan	225
KENNETH NORDGREN:	225
TOMAS JANSSON:	226
HANS-OLOF ANDRÉN:	226
OLA ISACSSON:	227
LISA TEGBY:	227
§ 153 Veterangudstjänst och stöd till veteraner	228
STEN ELMBERG:	228
JERKER SCHMIDT:	229
JAN SEGERSTEDT:	229
BENGT KJELLGREN:	230
CAMILLA PERSSON:	230
§ 154 Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen	231
BERTIL OLSSON:	231
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	231
§ 155 Vidgning av begreppet kyrkomusik	232
KEKKE PAULSSON:	232
SVEN MILLTOFT:	233
Onsdagen den 19 november	234
§ 198 Arvodesorgan för den nationella nivån och övriga ändringar i kyrkoordningen m.m.	234
ANDERS ROOS:	234
§ 199 Rikstäckande verksamhet	234
DAN SARKAR:	234
GUNVOR TORSTENSSON:	235
BERTIL MURRAY:	235
BO HANSON:	235
§ 200 Svenska kyrkans kulturarvsarbete	236
SVEN ESPLUND:	236
ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT:	236
ARON EMILSSON:	237

§ 201 Klimatmål för den nationella nivån m.m.....	237
INGRID SMITTSARVE:.....	237
YLVA WAHLSTRÖM:.....	238
INGRID SMITTSARVE (REPLIK):	238
JULIA KRONLID:	238
§ 202 Bekännelseskriterierna till kyrkomötets ledamöter.....	239
FREDRIK SIDENVALL:	239
JERRY ADBO:	240
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):.....	240
JERRY ADBO (REPLIK):	241
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):.....	241
JERRY ADBO (REPLIK):	241
AXEL W KARLSSON:	241
FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):.....	241
§ 203 Angående lagen om Svenska kyrkan.....	242
BOEL JOHANSSON:.....	242
ANNA EKSTRÖM:	242
BERTIL OLSSON:	242
FREDRIK SIDENVALL:	243
§ 204 Meddelanden (Avtackning av biskopar).....	243
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	243
§ 205 Meddelanden	246
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	246
§ 214 Kyrkomötet avslutas	246
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	246
ORDFÖRANDE LEVI BERGSTRÖM:	248
ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	248

Kyrkomötet 2014**Tisdagen den 23 september****§ 1 Kyrkomötet öppnas**

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ers majestäter, talman, landshövding, statsråd, ärade gäster, biskopar och 250 ytterligare kyrkomötesledamöter och därtill många gäster. Kära vänner, det är glädje och förväntan i luften, 2014 års kyrkomöte ska ta sin början. Var och en är varmt välkommen!

Så blir du det största av allt fastän bara en kugge i verket, en svinnande del, du blir till den människa fullväxt och hel du en gång ämnats att vara. I enkla ord sammanfattar författarinnan Kerstin Hed människovärdets innebörd, att var och en här på jorden får bli det största av allt, en människa fullväxt och hel. Att vi alla utifrån våra unika förutsättningar får utvecklas och leva ett värdigt liv och att varje människa är både delar av helheter och ett unikum med ett alldeles eget okränkbart värde.

I år inviger vi kyrkomötet i Uppsala domkyrka, och vår egen del i kristenhetens långa historia blir så tydlig. Vi tar vid där andra har verkat. I månghundraåriga murar finns drömmar och svett och böner fogade in i bruket som håller samman stenarna och bär katedralen. I valven möter våra sånger klangrymder med minnen från förr.

I Skara har vi nyligen firat det allra äldsta stiftets tusenårsjubileum. I Mellan-östern, Nordafrika, södra Europa finns kristna erfarenheter och spår från flera tusen år tillbaka. Med kristendomen kommer en ny människosyn som utvecklar bildning och utbildning, sjukvård, arkitektur, bildkonst, musik och som motiverar dialog och förståelse. Lika långt bakåt som vår tro och tradition sträcker sig, lika långt framåt ska våra tankar och våra visioner flyga, ja, som en del av skapelsen sträcker sig vårt ansvar längre än så. Vi som lever nu har del i omsorgen om allt liv på jorden och där ryms med självklarhet samspelet med naturen och allt som där skapar förutsättningar för också människans liv. Du blir det största av allt, en människa fullväxt och hel. Gud ser oss, var och en, som sin avbild och här finns en intention, en förväntan, att vi ska förmå föra vidare den omtanke, respekt och kärlek som finns laddad inom oss.

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet uttrycks det universellt i Förenta Nationernas deklaration om mänskliga rättigheter. Och just här, just i respekten för varje människas unika värde, rätt till liv och rätt till frihet, börjar vårt kyrkomöte. Inget kan vara mera angeläget än att vi utifrån kyrkomötets möjligheter bidrar till ett medmänskligare samhällsklimat och ett helare, humanare sätt för människor att samspela. Kyrkan ska tveklöst fortsätta att stå upp för människovärdet och verka genom sin världsvida närvaro. Att föröware hänsynslöst utnyttjar grova religiösa vantolkningar får inte förstumma den dialog mellan religioner och mellan trosinriktningar som hör människovärde och medmänsklighet till. Runt om på vår jord hotas barn och vuxna till liv och hälsa. Ja, även i vårt Sverige är det barn som far illa, kvinnor som mördas och vuxna som erfar att de har förlorat meningen med livet. Vårt kyrkomöte är en minimal pusselbit i den gigantiska utmaning som mänskligheten delar, att skapa förtroende för varandra och respekt för människovärdet. Låt oss ändå ta vara på våra möjligheter och låt oss tillföra det vi kan – vitalt, klokt och engagerat.

Det är bilder som trängs på näthinnan också här från vårt land. När den största branden sedan Sverige blev Sverige förtärde skog och människors drömmar hände

också någonting annat. Med ofattbar sinnesnärvaro, beslutsamhet och god organisationsförmåga fanns bygdernas människor för varandra. Svenska kyrkan öppnade sina församlingsgårdar som självklara centra för information, förnödenheter, samtal, tröst och bön. Utan att invänta påbud från ovan och utan åthävor och glamour trädde människor i medmännisklighetens tjänst, i själva livets tjänst. Civilsamhället bestod provet, och Svenska kyrkan bekräftade sin beredskap. När elden nästa år, om det vill sig väl med tjäle och mycket kyla, är släckt och när journalisterna har övergivit de här bygderna, kommer kyrkan att finnas kvar, kyrkan med sitt erbjudande om själavård, trygghet, tro och ny framtidstro.

Tillsammans i samhället behöver vi fråga oss hur vi inför framtiden tryggar groningsgrunder för solidaritet och förmåga att organisera och agera. Också vårt moderna 2000-tal behöver något mer än offentlig sektor och kommersiell marknad. Svenska kyrkan, andra kyrkor och andra organisationer behöver finnas på plats i människors vardag, vara närvarande, starka, tydliga och generöst välkomnande. Svenska kyrkan har förstås ett egenvärde. I en katastrofsituation som den vi nu har erfarit har kyrkan därtill oskattbart värde för hela samhället. Så blir du det största av allt, du blir till den människa fullväxt och hel du en gång ämnats att vara. Med den enskilda människan i centrum, med vida vyer, med tro, hopp och kärlek börjar vårt kyrkomöte. Var och en är så varmt välkommen och nu är kyrkomötet öppnat!

§ 2 Anförande av ärkebiskopen

ÄRKEBISKOP ANTJE JACKELÉN:

Ers majestäter, herr talman, herr landshövding, herr minister, herr prorektor, honoured guests, ledamöter, systrar och bröder i Kristus, det är med glädje och värme och förväntan som jag välkomnar er till årets kyrkomöte! Även om värmen i dag inte hörs i rösten, så finns den där i alla fall. Ett särskilt välkommen till ledamöter som är nya för denna mandatperiod. Det är ett viktigt uppdrag som anförtratts er.

I dag ser vi många glädjande tecken och möjligheter, men vi har också allvarliga utmaningar framför oss. Jag bekymras, om vi ska börja i den änden, över signaler om att vi som kyrka utvecklas till en koncern i tjänste- och upplevelsebranschen. Det leder till ett konsumenttänkande som inte främjar delaktighet utan skapar *ett vi och dom, ett inne och ute*. Evangeliet blir en produkt att förpacka. Kyrkans medlemmar reduceras till kunder och anställda till arrangörer som har jobbet att producera ett serviceutbud. Men vi är inte en koncern i upplevelsebranschen utan en kyrka i försoningsbranschen. Jag ser också att samverkan i den dubbla ansvarslinjen sätts på prov. Förtroendevalda kan uppleva ett kunskapsunderläge gentemot de anställda samtidigt som de anställda kan uppleva ett maktunderläge gentemot de förtroendevalda. Men en luthersk kyrka ska inte spela ut anställda och förtroendevalda mot varandra. Kyrka är vi tillsammans. Vår tradition talar ju om ett allmänt prästadöme, i vilket vi alla genom dopet är kallade att förkunna evangelium i ord och handling. Kallelsen och sändningen gäller oss alla. Därför är det hoppfullt att se siffror som säger att 700 000 människor kan tänka sig att vara ideellt engagerade i vår kyrka. Här finns en kraftfaktor, möjligheter som vi gemensamt behöver bli bättre på att förverkliga.

Kunskapen om kristen tro har sjunkit under lång tid. Det gäller hela samhället, medlemmar som icke-medlemmar, anställda som förtroendevalda. Bristande kunskap och frånvaro av djupare reflektion över kristen tro bidrar till en ökad polarisering i kyrkan. Ett fåtal deltar i en alltmer högljudd debatt, ibland en debatt om debatten,

som överröstar kunskapssökande och insiktsfulla samtal. När det gäller att lära ut börens språk, trons sånger och bibelns berättelser kan vi inte längre förlita oss på hemmen eller samhället i stort. Det är vi själva som måste göra det. Som kyrka har vi under lång tid underlåtit att hantera dessa frågor systematiskt och samordnat. Därför är det glädjande att de motioner som kyrkomötet behandlat angående undervisning och mission de senaste åren har fått gensvar i satsningen *Dela tro – dela liv*. Nedlagt i vår kyrkotraditions DNA ligger ett rikt bildningsarv som vi måste vårda och utveckla.

När jag under hösten besöker kyrkoledare i de nordiska länderna kommer jag att diskutera just arbetet med undervisning och mission. Till vår kyrkas stora framtidsfrågor hör denna, hur hanterar vi vårt gemensamma ansvar att vara skickliga delare av tro och liv? I ljuset av stigande självmordssiffror bland unga, hur kan vi ge barn och ungdomar ett språk som gör att de inte förstummas när livets djupa existentiella frågor öppnar sina avgrunder? För tre veckor sedan invigde jag Svenska kyrkans nya utbildningsinstitut. I Uppsala och i Lund samlas nu utbildning av diakoner, musiker, pedagoger och präster under samma tak. Det innebär en kraftsamling och där bör finnas potential att försörja vår kyrka med både bred och spetskompetens.

Gudstjänstlivet krymper. Färre människor firar gudstjänst och allt färre, det måste också sägas, har tillgång till ett regelbundet gudstjänstfirande i sina närmaste kyrkor. Anpassning till demografiska förändringar är nödvändig, men den får inte slå ut pulsen i kyrkans liv, gudstjänstfirandet. En kyrka ska utstråla gudstjänstglädje och för det behövs delaktighet och igenkännande i gudstjänster som både utmanar och berör. Det är förstås lättare sagt än gjort. Gudstjänstglädje blir det ju inte bara för att vi säger att vi ska ha det, inte ens när en ärkebiskop säger det. Däremot finns det, som de flesta av oss vet alldeles för väl, en lång rad sätt att hindra gudstjänstglädje. En viktig början är att vi tillsammans tar bort hinder för gudstjänstglädje. Gudstjänsten är ju mer än själva riten, den är vår samling och vår sändning i gudstjänst för veckans alla dagar och tider, och därför är arbetet med en ny handbok viktigt. Handboken ska återspegla både evangeliets radikalitet och samtidens krav. Vi ska göra det enkelt utan att förenkla, göra det nutidsorienterat utan att förtiga Guds stora framtidsloften, göra det personligt utan att tappa bort gemenskapen, göra det världstillvänt utan att dölja evangeliet om Jesus Kristus. Arbete återstår. Det stora engagemanget i remissarbetet och det faktum att det är många församlingar som har valt att fortsätta gudstjänstfirandet med handboksförslaget är goda tecken. Vi kan inte nöja oss med mindre än en handbok som håller högsta kvalitet i såväl text som musik.

Inkrökthet i sig själv är synd, också för en kyrka. Därför kan vi inte ställa det lokala perspektivet mot det internationella och ekumeniska. Strukturuomvandlingar och gudstjänstutveckling ska inte skymma vår blick för världens utmaningar utan tvärtom skärpa den. Som del av den världsvida kyrkan ser vi med bestörtning på utvecklingen i Mellanöstern. Bara i Syrien beräknas snart halva befolkningen, tio miljoner människor, ha flytt sina hem och blivit flyktingar i eller utom landet, och var fjortonde sekund lär någon passera landets gräns och bli en flykting. Förföljelsen av kristna och andra minoriteter i norra Irak är grym. Civilbefolkningens situation i Gaza är fortsatt svår. Också på andra håll i världen utspelas humanitära katastrofer, ibland långt från medierapporteringens strålkastarljus.

Svenska kyrkan har en speciell relation till den Lutherska kyrkan i Liberia. Så här skriver dess biskop Jensen Seyenkulo till oss:

Ni står i solidaritet med oss i ebolakrisen som skakar vårt land och vår kyrka. Ert brev stärker vår övertygelse att vi inte står ensamma i denna kamp. Förmedla vårt uppriktiga tack till våra bröder och systrar i Svenska kyrkan. Era böner och er omtanke gör skillnad.

Genom vårt deltagande i ACT-alliansen bidrar vår kyrka med akuta, humanitära insatser på många platser. Vi är också med i det långsiktiga arbetet för fred och försoning på många håll i världen, och på hemmaplan sker påverkansarbete i fråga om sociala orättvisor, asylrätt, vapenexport och klimat. Ibland diskuteras vårt nationella och internationella engagemang. Varför gör kyrkan ingenting, frågar somliga. Varför blandar kyrkan sig i politiken, frågar andra. Därför tål det att upprepas – grunden för vårt engagemang i rättvisefrågor är evangeliet om Jesus Kristus. Över lag finns det en klart positiv förväntan på kyrkornas roll i samhället. Biskopsbrevet om klimatet är ett exempel på ett teologiskt grundat inlägg som har uppmärksammats både i sin svenska och sin engelska utgåva.

En ny publicerad undersökning bekräftar bilden att en majoritet i vårt land ser Svenska kyrkan som en viktig samhällsaktör, och två tredjedelar menar att vi bidrar till att minska motsättningar i det mångkulturella samhället. Religionsdialogen är viktig och nödvändig i vår tid. Det gäller i vårt eget land där hatbrott, segregation och bristande framtidstro kräver insatser från hela civilsamhället. Det gäller också internationellt. Situationen i Mellanöstern visar hur förödande religiös extremism är. Fanatism får inte framställas som religionens sanna ansikte, för det är den inte. Framöver tror jag att religionsmöten allt mindre har som syfte att jämföra likheter och skillnader i stället ser jag hur människor av olika tro går samman för att möta livets och världens utmaningar. För en månad sedan tecknade Lutherska Världsförbundet och Islamic Relief Worldwide, en internationell muslimsk hjälporganisation, en avsiktsförklaring att samverka i humanitärt bistånd. Ungefär samtidigt samlade Kyrkornas världsråd unga kristna, judar och muslimer i ett upprop för global klimat rättvisa. Trostraditionerna utgör en förändringspotential som samhället inte kan vara utan. I vår tro på Gud som skapare av allt vad synligt och osynligt är, delar vi mycket med judiska och muslimska grannar. Det finns annat som skiljer. Varken likheter eller skillnader ska slätas över men framför allt delar vi ansvaret för att denna värld ska vara en rättvis och hållbar plats för alla människor.

Detta kyrkomötes mandatperiod kulminerar i reformationsjubileet 2017. I maj det året kommer Lutherska Världsförbundet att samlas i Windhoek i Namibia. Resan från Wittenberg till Windhoek tog 500 år och visar att reformationen inte bara är en nordeuropeisk angelägenhet. Kristen tro låter sig inte spärras in inom nationella eller kulturella gränser. Även om förberedelserna inför jubileet 2017 pågår för fullt internationellt, så är det ännu lite trevande hos oss. Jag vill att vi återuppväcker livsglädjen i vårt lutherska arv, blir av med den falska bilden av "Luther på axeln" och att vi firar reformationen som global, ekumenisk och pågående. I gemenskap med alla kristna och tillsammans med lutherska kyrkor över hela världen kan vi leva ut reformationsjubileets motto, Liberated by God's grace, Befriad genom Guds nåd.

Befriade genom Guds nåd, låt oss därför ta oss an vårt arbete med frimodighet!

§ 3 Hälsningar

ÄRKEBISKOP KARI MÄKINEN, EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND:

Ers Majestätet, ärkebiskop, ordföranden och medlemmar i kyrkomötet, systrar och bröder i Kristus. Jag har äran att frambära en hälsning från er systerkyrka, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

Nära släktingar brukar besöka varandra. Samma gäller också för kyrkor. I maj i år besökte ärkebiskop Anders vårt kyrkomöte. Jag vill varmt tacka för inbjudan att i min tur besöka kyrkomötet i Svenska kyrkan och så frambära systerkyrkans hälsning.

Som syskon har våra kyrkor vuxit tillsammans under flera hundra år. Vi delar samma lutherska trosarv. Nu lever vardera kyrkan sitt eget liv, men inte separata eller oavhängiga av varandra. Vi förenas, förutom av en gemensam historia och ett gemensamt trosarv, också av många kulturella och samhälleliga förändringar. Mitt i dessa förändringar tolkar vi tron. Vi behöver varandra och vi behöver växelverkan.

Vi lever som Kristi kyrka i en värld som är i rörelse på ett nytt och intensivt sätt. Människor rör på sig, andligt, socialt och geografiskt. Det här skakar folkkyrkorna. De blir skakade på ett hälsosamt sätt, på det sättet verkar Gud och leder sin kyrka till att hela tiden förnyas.

Av olika orsaker rör människor på sig både över geografiska och kulturella gränser och inom länderna. Allt flera människor har en identitet som på ett eller annat sätt formas av att höra till två eller flera miljöer och kulturer, av att leva mitt i det nu aktuella och det de tidigare varit rotade i. Deras identitet kan kallas en diasporaidentitet, där längtan, främlingskap och nya utvägar går in i varandra. Bibelns berättelser om livet i diaspora, i landsflykt och i främmande land är aktuella på ett nytt sätt.

En gemensam fråga för kyrkorna är vad det innebär att vara en kyrka med människor som har en sådan diasporaidentitet. Det utmanar vår teologi, det utmanar vår verksamhetskultur, det utmanar oss att vara öppna och aktiva ekumeniskt. Det utmanar kyrkans egen identitet som folkkyrka. Svenska kyrkan har många goda erfarenheter i det här avseendet.

Men våra kyrkor har på den här punkten också gemensamma erfarenheter, vilket är betydelsefullt. Jag tänker på de hundratusentals finländare, som i synnerhet under de senaste femtio åren bosatt sig här i Sverige. Deras identitet bygger på kontakt med båda länderna, båda språken och båda kyrkorna. Deras berättelser är värdefulla när vi frågar oss hur kyrkan kan vara en öppen och mottagande Kristi kyrka i en alltmer mångkulturell verklighet bland människor som rör sig från ett land till ett annat.

Det är alltmer uppenbart att ju mer vårt samhälle, vår kyrka och vårt sinne är slutet och inåtvänt desto mindre känner vi igen Guds nyskapande arbete bland oss. Just i det här ögonblicket behövs det en kyrkornas profetiska röst, en som inte gör de som kommer annanstans ifrån till ett problem utan som likt Jesus ofta frågar människorna han mötte: Vad vill du att jag ska göra för dig?

På systerkyrkans vägnar och i egenskap av en människa som rör sig från ett land till ett annat vill jag varmt hälsa er, systrar och bröder i Kristus och systerkyrkans kyrkomöte och önska er Kristi nåderika närvaro i ert arbete för Kristi kyrka.

FÖRBUNDSORDFÖRANDE AMANDA CARLSHAMRE, SVENSKA KYRKANS
UNGA:

Ers majestäter, herr talman, herr landshövding, herr minister, ärade gäster, dear guests, fru ordförande, ledamöter, biskopar, klass 4A och 4B och alla medlemmar i Svenska kyrkan, gammal som ung.

Jag heter Amanda Carlshamre och är förbundsordförande för Svenska Kyrkans Unga, Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, och Svenska Kyrkans Unga vill framföra sina varmaste hälsningar till kyrkomötet 2014.

Vi har redan av den fantastiska kören här på min högra sida fått höra en sång som Georg Riedel har tonsatt. Det finns ytterligare en sång som han har tonsatt och som jag skulle vilja dela med er. Kanske kan ni den här sången som jag tänker på? Texten går så här:

Vi är blommor, driv oss varsamt. Vi är jordens hopp.
Låt oss växa vilda och få gå i knopp.
Vi är blommor, bryt oss inte. Gränslös är vår glöd
Låt oss växa fria utan våld och död
Ge oss mod att våga glädjas, glädjas tusenfalt
Lita på oss, ge oss värme för därute är så kallt
Vi är barn och vi är många, vi är jordens salt
Lyssna till oss, vi är starka, vi kan allt, ja vi kan allt.

Den här sången har förvisso lite mer slagkraft när en barnkör sjunger den än en person som står och läser den på egen hand, men de ord som Barbro Lindgren här har författat de är väldigt, väldigt sanna. Vi är barn och vi är många. Och gränslös är vår glöd.

Svenska kyrkan är en organisation som följer människor hela livet, från födelse och dop till bortgång och begravning. Däremellan möter vi människor i såväl glada och lyckliga som sorgsna stunder, vuxna som barn. Något som vi tillsammans strävar efter är att alla människor ska känna trygghet i kyrkan, den där barnsliga tryggheten som ett barn kan känna där det bara finns en eller ett par famnar som kan lugna en stormig stund. Den innerliga tryggheten vill vi förmedla till människor som möter kyrkan varhelst det än är. Svenska kyrkan som organisation är och kan vara ett föredöme inom många områden i Sverige, inte minst gällande barns och ungas delaktighet.

Vi har för två år sedan fattat ett beslut som säger att organisationens beslut ska barnkonsekvensanalyseras. Det är stort för Svenska kyrkan och även för Sverige. Så snart det här beslutet har landat och metoder har börjat sätta sig alltmer kommer det att göra skillnad. Det som är bra för barn och unga är allt som oftast bra för äldre också, men det är inte nödvändigtvis tvärtom.

Gränslös är vår glöd. Gränslös är barns glöd. Gränslösa är barn på det sätt att vi inte föds med förutfattade meningar, med generaliseringar och åsikter. Vi är gränslösa på det sätt att likheterna är större och lättare att se och känna än olikheterna. Allt är möjligt!

Gränslös är vår glöd. En glöd som liksom en lägereld kan få flamma upp och bli en stark eld med lågor som slår. Om du bara blåser på den lite grann och ger den lite syre och bra och gynnsamma förutsättningar så kan den komma att växa sig riktigt, riktigt stark.

I en tid av kyrkliga jubileer och tusenårsfirande blickar vi också framåt. Det finns inga människor som kan beskrivas som kyrkans dåtid. Kyrkans dåtid är *kyrkans* dåtid. Liksom barn och unga inte är kyrkans framtid eller vuxna skulle kunna vara

kyrkans nutid. Nej, vi är kyrkans nutid, vi som är här och vi som finns i Svenska kyrkan i dag. Vi är Svenska kyrkans nutid. Och vi, som en enda stor församling, har ansvar för att barn och unga ska ha en naturlig och tydlig plats i den kyrka som är vår.

Vi skapar den kyrka vi vill tillsammans. Barn och unga är fullvärdiga medlemmar i Svenska kyrkan och har det endast lite svårare rent strukturellt som det ser ut i dag att göra sin röst hörd. Barn kan inte allt som vuxna kan, men barn kan allt som barn ska kunna, och gränslös är vår glöd.

Så blås på vår glöd! Bli ordets görare, inte bara dess hörare, annars tar ni miste, som det står att läsa i Jakobsbrevets första kapitel. Svenska Kyrkans Unga vill uppmana kyrkomötet att *agera* för medmänsklighet, att *samtala* för inkluderande, att *diskutera* för mångfald och att, så småningom, *besluta* för kärlek. Gränslös är vår glöd. Och föreställ dig för en stund Svenska kyrkan som en glöd! För en glöd, så finns inte med- och motvind. Där finns bara vind. Och när det stormar med starka vindar, då blir glöd till eld.

Du är här, och du är förtroendevald för att göra skillnad. Gör den skillnaden de här dagarna och senare på session 2 i november. Det är genom oss som Gud griper in, och det är genom handling som vi kan förverkliga våra böner och hoppet om tron på en bättre och mer inkluderande värld, där meningsskiljaktigheterna får komma i andra hand och relation och kärlek får komma i första. Svenska kyrkans medlemmar räknar med er. *Och vi vill att ni räknar med oss.*

Vi finns i foajén på Uppsala Konsert & Kongress med våra sedvanliga motions-svar. I år har De Ungas Kyrkomöte svarat på 16 av de inkomna motionerna till årets kyrkomöte. Kanske har du redan hunnit kika i de här svaren, kanske kommer du att få dem när du kommer till Uppsala Konsert & Kongress? Har du frågor eller funderingar eller undrar hur vi har tänkt, så grabba tag i oss och våga fråga. Svenska Kyrkans Unga är på plats såväl första som andra sessionen lite senare i höst.

Och med det sagt och med bilden av en glöd önskar Svenska Kyrkans Unga er ett stort lycka till med de här dagarnas utskottsarbete! Gör den skillnad ni är satta till att göra!

§ 5 Anförande av kyrkomötets ordförande

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

(ANFÖRANDE PÅ UPPSALA KONSERT & KONGRESS)

Nu flyttar kyrkomötet från en av Uppsalas äldsta byggnader till en av de nyaste. Här finns så många associationer som ger ackompanjemang till vår tids kyrkomöte. Vi ska ju vara ett kyrkomöte i samtiden för framtiden, och vi ska vara ett kyrkomöte som inser att rottrådarna till svunna tider är förutsättningen för både en kyrkas och en människas identitet. Den som känner sig själv väl behöver ju inte vara rädd att blåsas omkull av vindar som kommer med andra erfarenheter och andra tankar. Vi ska också vara ett kyrkomöte som öppnar oss för världen runt omkring oss, både internationellt och här hemma, se kyrkans viktiga roll att vara en aktör för människors värde, växande och värdighet.

Här i Uppsala Konsert & Kongress är kyrkomötet i korsdraget mellan kultur, kommunikationer och kommers, och vi kan väl tolka det som vår tids sätt att sätta kyrkan mitt i byn. Jag är säker på att vi har lika många berättelser om detta med kyrkan mitt i människors vardag som vi har ledamöter i kyrkomötet och närvarande hängivna medarbetare i Svenska kyrkan. Låt de erfarenheterna berika! Låt oss nu ta vara på de gemensamma nämnare som finns, och låt oss se olikheter som en tillgång.

Vi, just vi, har blivit tillerkända det fina förtroendet att vara ledamöter av Svenska kyrkans högsta beslutande organ, Svenska kyrkans eget parlament. Vi är här därför att 700 000 människor i vårt land har förtroende för just oss, att vi ska fatta kloka beslut – inte till gagn för oss själva eller vår lilla socken och inte heller till väljarnas så där specifika nytta – utan för hela Svenska kyrkans framgång här hemma i vårt land och så som kyrkan verkar ute i världen. Vi kommer från olika nomineringsgrupper, och två kommer från Svenska kyrkan i utlandet. Här är vi olika varandra, men vi är också ett lag.

Vi i kyrkomötets presidium ska göra vårt bästa för att skapa en anda där många vill komma till tals och där vänlighet och saklighet råder, också när det hettar till vad gäller meningsmotsättningar i ärendenas sakfrågor. Nu ska vi alldeles strax välja utskott, och det blir åtta profiler som ska sammanträda i åtta olika salar. Vi ska ge oss in med liv och lust i dialog kring det som är kyrkomötets motioner, skrivelser och berättelser.

Till den här vackra konsertsalen ska vi återvända två gånger under den här veckan, dels på torsdag när vi bjuder till ett seminarium om kyrkohandbok i vardande, dels på fredag när vi har några beslut som ska fattas.

När kyrkomötet möts i november till den andra och viktiga sessionen, när ärendenas sakfrågor lyfts fram för debatt och beslut, kommer vi att sammanträda i en annan sal med ett plant golv, med präktiga bord och med generöst utrymme för rörelse så att det ska vara lätt att inte bara begära ordet utan att också ta det. Det kommer också att bli två talarstolar.

Håll nu tillgodo med den här täta gemenskapen i röda bänkar under första sessionen och se fram emot de generösa, debattglada förutsättningarna som ges i november! Låt oss glädjas åt möjligheterna, låt oss uppmuntra och hjälpa varandra och låt oss som traditionen bjuder börja kyrkomötet med att sjunga *Som sådden förnimmer Guds välbehag* ... Vi står upp så att vi får luft i lungorna.

§ 14 Fyllnadsval till valberedningen

CONNY TYRBERG:

Fru ordförande och ledamöter i kyrkomötet! Jag föreslår Margareta Andersson, Växjö stift, att ersätta Sven Kragh i valberedningen för kyrkomötet.

§ 16 Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten

KYRKOMÖTETS SEKRETERARE ANDERS LINDBERG:

När det gäller kyrkostyrelsens skrivelser går nr 1 och 2 till Budgetutskottet medan skrivelse nr 3, som innehåller flera olika ärenden som rör kyrkoordningen och olika delar av kyrkoordningen, därför är delad på olika utskott enligt vad som framgår här.

När det gäller motionerna finns det en sorts grundfördelning i kyrkomötets arbetsordning om vilka ärenden som ska gå till vilket utskott. Det visade sig den här gången när vi följde den grundläggande anvisningen att det blev en oerhört ojämn arbetsfördelning på utskotten. Något utskott fick nästan ingenting att göra och något utskott, Kyrkolivsutskottet, fick över 40 motioner, dvs. nästan 40 procent av alla motioner. Det är varken bra för det utskott som har väldigt mycket att göra om man ska upprätthålla kvaliteten och det är inte så bra att somliga utskott känner att de inte har fullt ut av meningsfulla uppgifter.

Presidiet har därför i sitt förslag följt en särskild paragraf i arbetsordningen som säger att det är möjligt när så krävs att frångå den grundläggande uppdelningen,

vilket presidiet alltså har gjort och därmed åstadkommit en jämnare fördelning. Det har fått som konsekvens att ni i ett eller annat utskott kommer att ifrågasätta om motionen egentligen fördelats rätt. Men det är ett medvetet försök att lyfta ärenden till ett utskott där det också skulle kunna höra hemma och därmed åstadkomma en jämnare arbetsfördelning.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Kyrkomötets andre vice ordförande föreslår att vi också ska tydliggöra att yttrande kan begäras av annat utskott för att få kunskapssammanhang. Men var gärna sparsamma med det, särskilt till de utskott som redan är tungt belastade.

§ 17 Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Namnskylden vi har fått ska bäras synligt. Den är viktig för den ger oss inträde i salen och den ger oss också möjlighet att få lunch och middag någon kväll.

Några rättelser behöver göras. I motion 2014:18 Socialt företagande har ett namn fallit bort i den upptryckta versionen. Det är medmotionären Anki Erdmann (ViSK). I motion 2014:19 Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade är Anki Erdmann medmotionär.

Det finns tillkommande information till kyrkostyrelsens skrivelse 2014:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013 och som gäller prästlönertilgångarna och Växjö stift. Information finns i era fack.

Efter denna plenarsession möts utskottens ordförande och vice ordförande här på scenen för en kortare information inför det utskottsarbete som ska vidta.

Utskotten kallas till sammanträde om 20 minuter och det betyder kl 18.45. Alla utskott kommer också att ha tillgång till en buffé med dryck och en matig baguette. Varje utskott bestämmer själv måltiden ska intas.

Fredag den 26 september inbjuds till två frivilliga program för ledamöter som har tid till förfogande. Det kan vara så att något utskott har fullföljt sitt arbete och att tid finns att disponera och båda programmen börjar kl 14. Det ena är en separat visning för oss i kyrkomötet av den utställning som finns i domkyrkan och som visas med anledning av Uppsala stifts 850-årsjubileum, *Himlen är här. Människan och kyrkonkonsten under tusen år*. Det var den utställningen som väckte både drottningens och kungens stora intresse så att det blev en lite väl lång paus vid kyrkomötets invigning i domkyrkan. Visning för oss om vi har tid och möjlighet kl 14. Det finns en ordinarie visning på engelska kl 11 och en ordinarie visning på svenska kl 13 samma fredag.

På fredag inbjuds också om tid och intresse finns till ett seminarium som handlar om att leda pastorat i förändringsarbete, och de exempel som ges kommer från Stockholms domkyrkoförsamling. Domprost Hans Ulfvebrand berättar om det pågående förändringsarbetet, som genomförs tillsammans med företaget Arbetslivsresurs. Det seminariet kommer att hållas här i huset och mötesbyrån informerar om lokal.

I kyrkomötet ska ingen behöva vara ofrivilligt ensam. Det är alldeles naturligt att vi behöver dra oss tillbaka, men var lite uppmärksamma på varandra i utskottsgemenskap, i nomineringsgruppsgemenskap så att ingen är ofrivilligt ensam. Nästan hälften av oss är nya, och det är mycket som är nytt. Det är viktigt att vara sedd och finnas i en gemenskap.

Nu anförtror vi er åt varandra och åt ett spännande, intressant utskottsarbete och jag frågar: kan kyrkomötet ajournera sitt gemensamma arbete?

Kyrkomötet 2014

Fredagen den 26 september

§ 21 Fastställande av debattregler

MARIE SCHÖTT:

Fru ordförande! Vi vill särskilt peka på de regler som gäller för debatten. Det kan ju vara bra om man vill förbereda sig hemma till den andra sessionen.

Olika talartider gäller beroende på om man har förhandsanmält sig eller inte som talare. Man fyller i en blankett *Begäran om ordet*, och normalt sett inlämnas den kl 15 dagen före den dag då överläggningen i ärendet kommer att äga rum. Måndagen den 17 november har ni ju ingen chans att i förväg lämna *Begäran om ordet*, och då räcker det med förhandsanmälan senast kl 8.30 på morgonen samma dag som debatten äger rum.

De som kan få den längre tiden vid första anförandet som är max fyra minuter är en utskottsordförande eller annan företrädare för utskottet, en företrädare för varje reservation i ett betänkande, en företrädare för en skrivelse eller motion som behandlats i utskottsbetänkandet samt en företrädare för varje särskilt yttrande som kan finnas i ett betänkande.

Om man inte tillhör någon av de kategorierna är det första anförandet max tre minuter och det krävs en förhandsanmälan om man vill hålla ett andra anförande. Detta gäller för både fyra- och treminutersanförandena. Det andra anförandet får vara max två minuter.

Replikrätten medger max två repliker per inlägg och en replik får vara max en minut.

§ 22 Meddelanden och ajournering

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Val till Läronämnden kommer att förrättas under andra sessionen.

Alla måste komma ihåg att lämna in sina namnbrickor. Nyckelbrickor till sammanträdessalar ska också lämnas tillbaka.

Kyrkomötet kommer att återuppta sitt arbete måndagen den 17 november 2014 kl 9.00 här i samma hus men i en annan sal och annan möblering.

Som kyrkomötets ordförande vill jag å presidiets vägnar rikta ett varmt tack till var och en för det stora arbete som är gjort av er ledamöter. Ni som har varit utskottens ordförande och vice ordförande och ni som har varit utskottens sekreterare och som har sett till att vi förtroendevalda har fått underlag för att fatta de beslut som nu är på väg fram till kyrkomötets debatt och så småningom slutliga beslut – varmt tack!

Tack också till medverkande biskopar och övriga!

Kyrkomötet 2014**Måndagen den 17 november****§ 23 Kyrkomötets förhandlingar återupptas**

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Kyrkomötet återupptar sina förhandlingar. Det är så roligt att återse er. Var och en är varmt välkommen. Välkommen varje ledamot, varje biskop och varje övrig deltagare. Välkomna också ni som via webb intresserat följer vårt kyrkomöte. Det är den andra sessionen som nu inleds. Vi i presidiet önskar att de här veckorna som har gått sedan vi senast arbetade har bjudit på goda proportioner med arbete, engagemang, skönhet och vila.

Vi möts nu till tre mycket intensiva dagar. Det blir mycket arbete, många timmar här i plenum och förhoppningsvis en substansrik debatt. Det är hundratals beslut som ska fattas. Vår önskan är förstås att vi ska visa respekt för varandra och också för det tidsschema som gäller. Vi ska ändå unna oss att som vanligt inleda dagen med en andakt och nu går ordet till Peder Fohlin. Välkommen.

§ 26 Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det finns några meddelanden. För det första vill vi från presidiet påminna om de regler och talartider som gäller för debatten. De beslutades vid kyrkomötets första session och de finns till er som är tjänstgörande för första gången delade i facken. Förslag ska presenteras i talarstolen. Förhandsanmälda talare ges en favör i form av två talartider och lite olika längd beroende på om man företräder utskott, motionär eller reservant eller om man är en allmän talare. Det går naturligtvis bra att anmäla sig för tal också under pågående debatt. Det är viktigt att alla använder blanketten om begäran om ord, så att vi också till protokollet får ordning. I varje debatt finns förstås möjlighet till replikskifte och kyrkomötet har beslutat att repliktiden ska vara en minut och att varje person som begär replik har rätt till två repliker. Det finns också möjlighet att utan att ta till orda instämma i inlägg från talarstolen. Betänk då att ni ska kunna instämma i det som är sagt av föregående talare. En sådan lapp ska lämnas omedelbart efter det att anförandet har avslutats. Reservation mot beslut ska anmälas samma dag som beslut har fattats. Det går att före kyrkomötets avslutning inkomma med en skriftlig motivering till sin reservation. Det ska alltså vara före vår avslutning på onsdag eftermiddag. För valärenden gäller särskilda regler med lite kortare talartid. Var och en har fått blankett för anmälan om ordet och fler sådana blanketter finns här framme på podiet att hämta.

Jag vill också påminna om att dubbla talarlistor tillämpas. Det betyder att alla får sitt första anförande innan någon får sitt andra anförande. I år har vi också premiär för två talarstolar. Ni är välkomna att använda den talarstol som passar er, gärna den som är närmast. Ni som föredrar den höj- och sänkbara talarstolen ser att den från ert håll står på vänster sida. Gör er beredda att komma fram och tala. Det finns stolar på golvet, där det går att vänta på sin tur. Alla som ska delta i debatten måste lämna in lappen om begäran om ordet. Ni som har förslag, inled gärna med det förslaget. Skulle ni ha ett annat förslag än det förslag som finns i utskottsbetänkandena ber vi er att skriva tydligt, så att vi kan uppfatta vad som föreslås. Det var det som gäller debatt.

Det finns tillkommande information ifrån kyrkostyrelsen. Det har gjorts ett ytterligare tillägg till kyrkostyrelsens skrivelse nummer två, den angående präst-lönetillgångar i Växjö stift. Den skrivelsen är delad i era fack. Vi har också en rättelse i ett utskottsbetänkande. Det är ett litet skrivfel i Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:7, där det i en reservation ska stå bifall till motion 2014:62 och ingenting annat. Den rättelsen är införd i den webbpublicerade delen av betänkandet och den kommer också att finnas i slutligt kyrkomötesprotokoll.

Slutligen några mer praktiska upplysningar. Som vi redan har noterat finns det två in- och utgångar till plenisalen. Under pågående debatt vädjar vi till er att använda den bakre dörren. Det blir då lite lugnare här vid talarstolen. För den som önskar dra sig tillbaka men ändå vara säker på att följa debatten sänds den på storbild via webb i sal C, som är den del av det vi kan kalla för vårt café en trappa upp. I huvudsak serveras kaffet på plan tre. Om man för något ögonblick vill ta paus från att följa kyrkomötets debatt går det också att välja B, där det inte är direktsändning ifrån kyrkomötet, om nu någon mot förmodan skulle vilja göra så. Det var de meddelanden jag har och de noteras.

§ 27 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2015–2017

BERTIL OLSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Budgetutskottet har behandlat verksamhet och ekonomi. Vi har penetrerat de olika förslagen från kyrkostyrelsen och har kommit fram till att vi föreslår att besluta precis som skrivelsen, alltså de ramar och riktlinjer som finns i skrivelsen från kyrkostyrelsen. Det är Budgetutskottets förslag och därför tycker jag inte det finns någon större anledning att säga mer i inledningsanförandet. Om det kommer upp några frågor är det möjligt att jag kommer tillbaka och diskuterar dem längre fram.

Bifall till utskottets förslag.

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Fru ordförande, ledamöter! Jag ska ta upp en del av den här framställningen. Det gäller den kyrkoantikvariska ersättningen. Där finns i förslaget från kyrkostyrelsen en passus att ”genomföra och följa upp diskussionerna med staten om villkor och nivåer på den kyrkoantikvariska ersättningen från 2015 i vilket det ingår att försöka skapa en förnyad syn på det kyrkliga kulturarbetet som levande och användbart” och så vidare. Detta diskuterades en hel del i utskottet och det framgår också i vårt betänkande 2014:1, där vi konstaterar vad kyrkostyrelsen har skrivit men där vi också noterar från kyrkostyrelsen att ”den sedan tidigare ansamlade kyrkoantikvariska ersättningen som inte förbrukats planeras ha använts fullt ut vid utgången av 2015”. Utskottet ser med tillförsikt fram emot en fortsatt hög förbrukningstakt av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det låter ju bra och jag vill säga att jag också hoppas att kyrkostyrelsen har rätt i detta och att förbrukningen sker i den takt som anslagen anger.

Vi som jobbar med det här praktiskt på det lokala planet vet att det inte går så fort som man har tänkt sig när man ska genomföra en kyrkoreparation. Planering i alla ära, men sedan visar verkligheten att det kanske blir en hel del extra. Man ska ha extra tillstånd av länsstyrelsen för att få göra detta och så knallar tiden iväg. Det blir också dyrare under tiden. Det framgår också i handlingarna här att man redan ligger

lite efter med årets förbrukning. Jag tror att det är svårt att uppfylla detta. Jag vill framföra till kyrkostyrelsen att man ändå försöker återgå litegrann till det man har gjort nu några år, att lägga in några pengar till utöver den tänkta ramen. Man kommer aldrig att gå förbi anslagstaket egentligen. Jag tror man hela tiden ändå kommer att ligga efter även om man har de goda ambitionerna. Jag vill framföra som ett önskemål att man är observant på förbrukningen och vidtar åtgärder, så att man i så fall lägger ut större anslag som kan fördelas av stiftet på ett tidigare stadium, ett år tidigare eller så.

Bifall till utskottets förslag.

MATS HAGELIN:

Jag talar alltså för kyrkostyrelsen och Wanja Lundby-Wedin kommer att vara huvudtalare i detta ärende. Hon får då fyra minuter och jag får tre.

För den kommande treårsplaneringen har styrelsen valt, som ni kan se i skrivelsen, att hålla fast vid de prioriteringar som den tidigare styrelsen arbetat fram i dialog med stiftens styrelse. Det innebär att verksamheten de följande åren på nationell nivå med stöd av stiftet kommer att fokuseras på fyra områden. Det första är omvärldsanalys och forskning, det andra är administrativ samverkan, det tredje är stöd kring den grundläggande uppgiften och det fjärde är kommunikation. Den föreslagna planeringen med ekonomiska ramar innebär en utökning inom området administrativ samverkan. Det är ett svar på en ökande efterfrågan på samverkan kring ett växande antal områden av kyrkans administrativa verksamhet. Kyrkostyrelsen menar att samverkan kring administration är ett strategiskt område, där stift och nationell nivå kan lyfta bördor från församlingar, så att de i stället kan lägga sin kraft på den grundläggande uppgiften. Därför menar vi att det är väl motiverat att lägga utökade resurser på området.

En viktig sak för kyrkostyrelsen är också det nya utbildningsinstitutet, en viktig strategisk satsning, tror vi. Institutet invigdes i början av september och utbildar fyra profiler på två platser. Just inom detta område kommer kyrkostyrelsen strategiskt att följa verksamheten på institutet för att säkra en god utbildning och framför allt för att se till att kyrkan får väl rustade anställda också i framtiden.

Med detta och med de punkter som följer, som Wanja kommer att presentera, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

EVELINA JOHANSSON:

I utskottets betänkande framgår att eget kapital 2013 översteg 125-procentsnivån med 664 miljoner kronor. Det finns på sidan 3. Där antyds också att det man avser att göra med detta överskott är att lägga det till målkapitalet. Man vill utreda målkapitalets storlek mot bakgrund av Svenska kyrkans utmaningar, vikande medlemsutveckling och ökade ekonomiska risker. Det låter väldigt ansvarsfullt och klokt.

Vad som däremot saknas i budgetskrivelsen, skulle jag säga, är insikten om att de här krympande förutsättningarna inte bara kräver en anrikning av kapital för säkerhets skull utan också att man funderar över huruvida man kan anpassa kostymen om resurserna ser ut att krympa på sikt. Att nationell nivå producerar utredningar, eller åtminstone en väldigt stor utredning, som går ut på att mindre pastorat inte självklart kan unna sig ett självbestämmande fullt ut på grund av att de ekonomiska framtidsutsikterna inte ser så bra ut och samtidigt ökar antalet anställda på nationell nivå varje år, enligt utsagor från revisorerna när dessa besökte Budget-

utskottet, kan inte vara rimligt. Inte minst eftersom kyrkostyrelsen tycks ha ett uppdrag att löpande utveckla ändamålsenlighet och effektivitet i den nationella nivån är det hög tid att man funderar över hur man kan börja rätta mun efter matsäck, så att den nationella nivån inte fortsätter att svälla. På sikt blir det oframkomligt på den nationella nivåns bekostnad.

LEIF NORDLANDER:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga närvarande! Jag anknyter till det Evelina också talade om, kyrkostyrelsens skrivelse, där det i sista stycket på sidan 3 i handlingarna står angående överskottet på 2013 års bokslut: "De avser att bereda frågan till 2015 års kyrkomöte och då bland annat belysa för vilka situationer som målkapitalet kan utgöra en buffert." Som jag uppfattar det är det en omskrivning för att man ytterligare ska höja målkapitalet och ha en högre kapitalgrund på nationell nivå.

Vår kyrkoordning säger att församlingen är grunden för Svenska kyrkan och det låter bra, för så är det. Det är på gräsrotsnivå som jobbet görs. Men situationen på nationell nivå, där man nu ökar antalet anställda med 34 personer medan vi på pastoratsnivå prövar varje ny tjänst och i förekommande fall får säga upp personal, känns som en omvänd verklighet. I bokslutet som vi kommer till i nästa punkt avser jag föreslå att en del av överskottet ska återföras till församlingarna och pastoraten. Det som i nationell nivåns ögon är småpengar är överlevnadstillgångar för den lokala nivån. Detta måste inses av oss som sitter i kyrkomötet. Det sticker i ögonen när man ökar antalet anställda med 34 och vi får skicka hem folk och man dessutom har ett överskott på 664 miljoner kronor. Det är ett känt faktum på lokal nivå. Det diskuteras i våra kyrkoråd. Man undrar vad de gör. Jag tror också att man på ett mera godtyckligt sätt höjer målkapitalet i det här sammanhanget och samlar ytterligare medel, som då belastar möjligheterna för oss på lokal nivå, där vi får vända varenda krona och ska så göra. Det är också intressant att notera att det inte tycks anses som en så viktig förändring att det skrivs någonting om det i skrivelsen. Det ökade antalet anställda nämns endast som en not. Det vore intressant att veta litegrann vari behoven för denna utökning av staben ligger. För övrigt kommer jag tillbaka under nästa punkt.

ULLA RICKARDSSON:

Ordförande och alla andra! Jag vill också beröra detta med bokslutet. I kyrkostyrelsens skrivning redovisas ju ett rejält överskott. Som en följd av det säger kyrkostyrelsen, som också har nämnts tidigare: "Mot bakgrund av Svenska kyrkans utmaningar, vikande medlemsutveckling och ökade ekonomiska risker menar kyrkostyrelsen att en utredning av målkapitalets storlek bör göras" och att det ska redovisas på nästa kyrkomöte.

Det står i alla fall inte, Leif Nordlander, att det ska höjas utan man ska nu titta på hur stort det ska vara och vad vi ska använda det till. Ibland hör vi att Svenska kyrkan är väldigt rik. Det är sant när vi läser det här materialet, men det är också osant när det gäller de lokala förhållandena, i alla fall för det mesta. Ett stort åtagande som man har lokalt är ju våra kyrkobyggnader. Kulturarvet är oerhört viktigt, men det kostar ändå ganska mycket lokalt när man ska klara ut resten. När vi får våra stiftsbidrag ser vi i kolumnen för det att det är en ganska liten summa. Det är totalt 50 miljoner som ska delas på alla stift, alltså 4–5 miljoner per stift.

Då ska vi också notera vad regeringen skriver i sin skrivning om den antikvariska ersättningen: Enligt propositionen är det med andra ord Svenska kyrkans ansvar att en utjämning församlingarna emellan sker, så att alla församlingar har de ekonomiska förutsättningar som krävs för att kunna ta del av den kyrkoantikvariska ersättningen. Detta är något som vi måste leva upp till. Vi skulle ha kunnat göra det i den här budgeten, men nu är förslaget att vi ser över det och att vi får återkomma om denna fråga. Jag lägger därför inget förslag nu. Vi har diskuterat det i kyrkostyrelsen och kommer att återuppta den diskussionen.

WANJA LUNDBY-WEDIN:

Ordförande och mötesdeltagare! Jag ska nu komplettera lite till det Mats Hagelin sa kring kyrkostyrelsens budgetskrivelse. Jag tänkte nämna något om en del av de viktiga projekt som vi nu bedriver och bedriver tillsammans med alla er och alla våra stift och församlingar. Ett av dem som nu har funnits en tid är *Dela tro – dela liv*, där det handlar om vår satsning på utbildning för alla åldrar. Det kan tyckas vara så att det har varit en lång framkörningssträcka och det är det ofta i den här typen av stora projekt. Det är ju inte så att ni ligger på massor med idéer, ett projekt kommer till och att sedan massor av projektansökningar kommer in. Än så länge har vi faktiskt bara fattat beslut i sju projekt, men det finns många andra på gång. Det känns som det här är någonting som verkligen har börjat sätta sig nu ute i våra församlingar och det är väldigt glädjande. Det är också viktigt att man samverkar mellan församlingar men också att man samverkar med organisationer utanför Svenska kyrkan, så att vi tar plats i samhället.

Den andra frågan jag vill lyfta är den att kyrkostyrelsen menar att arbetet med flykting- och migrationsfrågor är något som vi måste engagera oss mer i. Det är verkligen en av de prioriterade frågorna. Det kan vi se när det gäller flyktingfrågan. Man räknar med att 95 000 nya flyktingar och asylsökande kommer att komma till Sverige nästa år. Vi ser att EU-migranterna ökar på våra gator. Det behövs faktiskt att vi gör ett ordentligt arbete, inte minst ett solidaritetsarbete så att dessa människor ska få en dräglig tillvaro under den tid som de vistas här i Sverige.

Sedan är det frågan om målkapitalet som flera har varit inne på. Vi har sagt att vi vill se över målkapitalet. Det var 2008 som det fastställdes. Det kan finnas anledning för kyrkomötet att höja nivån. Det är ingenting vi har tagit ställning till att göra. Däremot har vi sagt att man bör utreda frågan och att vi ska ta den tiden på oss att utreda den fram till nästa kyrkomöte 2015. Det är alltså ingenting som vi godtyckligt bestämde i kyrkostyrelsen, som det sas här. Det är ett arbete som ska göras och kyrkomötet får all möjlighet att diskutera och debattera den frågan innan beslut fattas under nästa kyrkomöte. Vi vet att vi har en vikande medlemsutveckling, vi vet att vi ser större oro i världen på många ställen nu och vi vet att vi kommer att kunna påverka inte bara kapitalets utveckling utan också vårt behov av kapital. Jag vill understryka att målkapitalet inte är ett kapital som nationell nivå sitter och håller i därför att vi behöver pengarna centralt. Kapitalet är en buffert för hela Svenska kyrkan. Att vi har den bufferten är därför någonting som egentligen borde välkomnas av oss alla, i fall det är så att vi kanske behöver inte bara utöka våra åtaganden utan också att se till att vi klarar de åtaganden som vi redan har bestämt att vi ska genomföra.

Det har kommit upp en diskussion kring om det är så att kyrkokansliet centralt utökar sin kostym och ni sedan ute i era församlingar behöver säga upp viktiga befattningshavare. Det har varit en ökning centralt, men det beror framför allt på två

saker. Dels det som Mats Hagelin talade om, att vi jobbar mer med administrativ samverkan för att underlätta för stiftet, dels för att vi i det arbetet har tagit hem frågorna från stiftet och anställt egen personal i stället för att lägga det på konsulter, vilket ofta är dyrare. Kostnadsmässigt innebär det kanske då i stället att vi drar ner på kostnaderna, även om det blir några fler anställda på kansliet.

Det här var några kommentarer från min sida och jag vill härmed också yrka bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 213.

§ 28 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013

IRÉNE PIERAZZI:

Ordförande, ledamöter! Jag är ledamot av kyrkomötet och inte av kyrkostyrelsen, men tack för äran. Jag har inget annat yrkande än det Budgetutskottet har, nämligen att föreslå kyrkomötet att fastställa årsredovisning, resultat- och balansräkning samt bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2013.

LEIF NORDLANDER:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Jag lovade att jag skulle komma tillbaka med ytterligare något.

Jag vill föreslå att överskottet behandlas så att mesta möjliga går tillbaka till församlingsnivån. Jag föreslår därför att kyrkomötet beslutar att 500 miljoner av överskottet på 664 miljoner ska återföras till Svenska kyrkans församlingar och pastorat utan dröjsmål och på det mest kostnadseffektiva sättet. Det andra jag föreslår är att kyrkomötet beslutar att av samma medel överföra 100 miljoner till Svenska kyrkans internationella verksamhet för att användas till stöd för våldets offer, flyktingsituationen i Mellanöstern, kampen mot ebolaepidemin och en upprustning av sjukvården i Västafrika. Vi ser varenda dag i våra teveapparater hur ojämlik kampen är. Det tredje förslaget är att kyrkomötet avsätter 64 miljoner till stöd för församlingar som får ökade kostnader på grund av flyktingsituationen, behovet av ökade diakonala insatser och etablering av nya flyktingförläggningar, där Svenska kyrkan har en viktig kunskap att bidra med. När jag sedan i morse läste Svenska Dagbladet och såg ärkebiskopens tankar kring att Svenska kyrkan ska ordna flyktingförläggningar understryker det behovet ännu mer.

MATS NILSSON:

Ordförande, mina damer och herrar! Det finns en gammal odalman hemma i Mörhult i Vislanda. Han hette Karl Olsson och han bevingade orden: "Man ska vara försiktig med det man skriver. Man kan säga många dumheter, men man ska vara oerhört försiktig med att skriva ner det." Nu har vi ju fått sådana här hjälpmedel så nu för tiden är det ju farligt att prata också, men det är en annan sak.

Jag har varit med på resan med prästlönetillgångarna och hanteringen av de här pengarna som har skett mellan Växjö stift och kyrkostyrelsen. Där kan man säga att vi har kommit till vägs ände. Nu är det bara en fråga kvar och det är den stora frågan. Hur ska kyrkostyrelsen återfå förtroendet från Växjö stift? Vi känner oss rätt hårt trampade på fötterna i den här frågan. Det är en utmaning för kyrkostyrelsen och den bollen vill jag skicka vidare till dem. Hur kan ni efter den behandling vi har blivit utsatta för tro att vi ska ha ett förtroende för er i fortsättningen?

MATS HAGELIN:

Jag vill från kyrkostyrelsens sida säga några ord om årsredovisningen och några punkter därur. Som framgår av skrivelsen, som ni säkert har läst väl, kan ni se att verksamheten har genomförts enligt den plan som har förelegat för 2013. Några saker som vi ändå kan nämna och som är väl värda att notera är bland annat att vi 2013 har påbörjat uppbyggandet av och 2014 har sjösatt ett nytt utbildningsinstitut. Vi har också valt ny ärkebiskop. Antje Jackelén tillträdde ämbetet i juni månad 2014. Vi har haft representanter i Kyrkornas världsråds generalförsamling i Busan med temat *Livets Gud, led oss till rättvisa och fred*. Vi har genomfört ett kyrkoval 2013 och vi kan konstatera i utvärderingen av detta kyrkoval att det genomfördes väl, både i fråga om förberedelser, genomförande och efterarbete. Det som också är glädjande och som vi redan har hört gav 2013 ett gott ekonomiskt utfall, 563 miljoner, främst genom ett positivt resultat i kapitalförvaltningen.

Bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 70.

§ 29 Systematiskt kvalitetsarbete: internationell referensgrupp

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Jag vill nu inbjuda er ledamöter att med mig göra en liten meditation. Tänk er att det parti eller den nomineringsgrupp som är er värsta mardröm i ett kommande kyrkoval skulle få en förkrossande majoritet i kyrkomötet. Föreställ er till exempel Frimodig kyrka. Kan ni inte då tänka er att det i längden skulle kunna innebära en viss ensidighet i hur olika ärenden och frågor behandlas. I en sådan situation skulle det vara en styrka för vår kyrka att utöver våra interna debatter kunna få vår verksamhet belyst utifrån, ifrån medkristna, som inte är inne i samma system, som inte betingas av samma kontext som vi gör i Svenska kyrkan i Sverige utan naturligtvis har sina begränsningar men också har sina synfält som kan komplettera det vi ser eller är blinda för. Detta är bakgrunden till motion 2014:99, som jag och Leif Nordlander har skrivit om en förstärkning av det systematiska kvalitetsarbetet i vår kyrka.

I den skola som jag leder är jag skyldig att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. För att få kompletterande perspektiv brukar jag lämna till några lärare att skriva ett slags loggbok om hur de upplever skolsituationen. Ibland skriver de i dessa loggböcker iakttagelser som inte rimmar riktigt med vad jag skulle vilja höra eller se, men det är oerhört viktigt att de perspektiven kommer med för att skolans kvalitet ska utvecklas.

Skulle det här behövas idag? Är det inte bara ett rent hypotetiskt resonemang? Då vill jag peka på Ekumenikutskottets yttrande över årsredovisningen av verksamhet och ekonomi. Det återspeglar så att säga en granskning av helhetssynen. Där skriver Ekumenikutskottet

att det hade varit önskvärt att skrivelserna i större utsträckning i språk och tonalitet återspeglade också att Svenska kyrkan är en trosgemenskap och som sådan en del av den världsvida kyrkan med ett uppdrag att förkunna evangelium och med en övertygelse inte bara om gärningarnas betydelse utan också om nådens.

Detta betyder i klartext att det i de här tjocka skrivelserna med kyrkans årsredovisning av verksamhet och ekonomi saknas uttryck för att evangelium står i centrum.

Perspektiv som handlar om tro och nåd har man varit blinda för i utformandet av dessa skrivelser.

Ekumenikutskottet fortsätter i sitt uttalande.

Det skulle vara givande om redovisningen i någon utsträckning också kommenterades ur perspektiv som är någon annans än kyrkostyrelsens egna eller jämfördes med jämförbar verksamhet på annat håll. Även när det gäller redovisning av planerad verksamhet kan externa kommentarer och jämförelser kanske vara resurser för att fördjupa vår självförståelse och utmana våra prioriteringar.

Jag gläder mig åt hur utskottet har behandlat skrivelsen och där framhållit de ekumeniska perspektiven, insikten om att vi tillhör en större gemenskap än den som är nationellt betingad i vårt eget land, vår egen kontext. Men jag skulle önska att dessa perspektiv – mot bakgrund av bland annat den uppenbara bristen som finns i årsredovisningarna som Ekumenikutskottet har framhållit – går vidare och bejakar motionen.

CHRISTER BJÖRK:

Fru ordförande, ärkebiskop, biskopar, ledamöter och alla andra som på något sätt tar del av detta kyrkomöte! Som första gången i talarstolen är det väldigt intressant att konstatera att 251 ledamöter plötsligt har fått ett ansikte. Jag talar som sagt för utskottet och yrkar bifall till vårt beslut att avslå motion 2014:99, punkt 1, 2 och 3. Argumenten för det framgår av vårt betänkande som jag utgår ifrån att alla har tagit del av.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 71.

§ 30 Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, ledamöter och åhörare! Ett sommarjobb ger mycket mer än bara fickpengar. Det ger mening, sammanhang och möjlighet att skapa kontakter, kontakter som kan vara värdefulla för ett fortsatt arbete efter avslutade studier. Det finns undersökningar som visar att 35 procent av unga människor som har haft sommar- eller extrajobb också har fått möjlighet att jobba vidare just på den arbetsplatsen efter avslutade studier. Vi vet att sommarjobb som kyrkogårdsarbetare ute i våra församlingar inte så sällan lett till fast anställning. Vi vet också att ungdomar som har fått vara med på vägkyrkor och sommarkyrkor kan ha fått inspiration att utbilda sig inom kyrkliga yrken.

Sommarjobbet är för många en viktig väg in på arbetsmarknaden. Jag skulle önska att även de församlingar som vill ordna sommarjobb för ungdomar men inte har de ekonomiska möjligheterna att göra detta skulle få en möjlighet att genomföra sina planer. Det är bakgrunden till min motion 2014:1. En tid efter att denna motion lämnades in kom en liknande motion från min nomineringsgruppskollega Jerker Alsterlund. Han skrev mycket bra om projektanställningar. Då tänkte jag med teveseriens ord "så mycket bättre". Jag har noterat att utskottet anser det vara en viktig fråga för kyrkan att se till att göra någonting för arbetslösa ungdomar, att underlätta för dem att komma in på arbetsmarknaden. Jag tycker att det är högst rimligt att kyrkomötet tar fasta på det som framförs i reservationen från Carl-Eric Gabrielsson och Gerd Gullberg Johnson. Det skulle då innebära att 100 miljoner

kronor anslås från 2013 års överskott att användas via stiftens till ett riktat församlingsbidrag för att skapa ungdomsjobb.

Det kanske sitter någon här och tvivlar inför summans storlek. Är det inte mycket med 100 miljoner? Tänk då så här: varför ska vi samla i kyrkans lada när det behövs stöd till dem som ändå är en stor del av kyrkans framtid? Vi har haft flera goda år och samlat på oss medel och nu är det dags att dela med sig. Vi säger ju ofta att barnen och ungdomarna är vår framtid. Låt oss då ge kraft åt de orden.

Bifall till reservationen.

JERKER ALSTERLUND:

Ordförande, ledamöter! Det är intressant att stå här. Det är första gången för mig också. Jag lämnade in motionen 2014:21, som ni har hört, som handlar om projektarbete för unga människor. Tanken med det är vad en kyrkohistorielärare sa till mig för väldigt längesen. Han gjorde duktiga analyser på kyrkohistorien, men han avslutade varje lektion med att säga: "De som kyrkan har brytt sig om har brytt sig om kyrkan. Och de som kyrkan inte har brytt sig om har inte brytt sig om kyrkan." Därför är det viktigt att kyrkan ser den problematik som finns hos en växande grupp människor, de unga, inte bara de unga i kyrkan utan de unga i samhället, och visar att det är hela människan den kristna människan handlar om.

Projektarbete är inte lika bra som ett fast arbete, men det skulle stimulera och ge möjlighet för församlingar lokalt att anställa unga människor i sådant som unga människor är bra på, så att man kommer ur den här situationen som vi ser för fler och fler ungdomar, och att man utbildar sig. Men har man inte tillräckliga referenser från arbetslivet hamnar man i ett moment 22, där arbetsgivaren inte har tillräckligt med referenter att fråga hur en person är i arbetslivet.

Tänk om kyrkan skulle kunna vara en aktör och medaktör i att hjälpa människor till arbete. Kanske någon frågar vems ansvar detta egentligen är. Är det verkligen kyrkans? Är det inte kommunen som ska ordna sådana här praktikplatser eller är inte det här något som näringslivet ska ta hand om? Ja, det kan man kanske tycka, men kyrkan blir en profetisk röst om vi också engagerar oss i frågor som är intressanta och relevanta för människor ute i samhället. Jag tror att människor skulle haka på om kyrkomötet tänkte för människor i samhället. Det skulle göra oss mer relevanta. Därför tror jag det är ett strategiskt beslut att vilja stötta unga människor för att visa vårt allvar i engagemang för unga människors framtid, att det är viktigt för kyrkan oavsett om det gynnar kyrkan. Det är vi som är intresserade av ungdomarna. Därför behöver det här förslaget heller inte spelas ut mot kanske andra förslag som att vi ska satsa på diakonala året och så. Vi behöver både människor in i kyrkan och ett jobb i kyrkan och människor som vi hjälper ut i det civila arbetslivet. Det är en luthersk tanke att kyrkan också är där, ute i samhället.

Jag tror att vi skulle bli en intressant röst i samhället och det vill vi ju också vara. Därför föreslår jag att vi biträder reservationen från Carl-Eric Gabrielsson och Gerd Gullberg Johnson att vi vågar satsa när vi har pengarna och peka på en grupp som vi värnar om, unga människor.

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till min och Gerds reservation i utskottet. Vi har hört båda motionärernas argumentation. Det var ju det som låg bakom den diskussion vi hade i utskottet. Utskottets överväganden speglar den diskussion som var i utskottet och där fanns en stor enighet om att detta var en viktig fråga. Det är viktigt att

kyrkan engagerar sig också. Det finns naturligtvis ett lokalt engagemang här, men det är ju därför att vi är arbetsgivare under sommaren, har säsongsanställda och så vidare. Det handlar kanske till en del om personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, men många gånger är det personer som kommer åter år efter år. Det är inte riktigt det samma som att lyfta in personer som står utanför arbetsmarknaden. Det handlar egentligen om att kunna lägga ut lite nya jobb till dem som står utanför och som då har en chans att få en erfarenhet under till exempel sex månader eller lite mer och därmed få en möjlighet att få ett steg in i samhället.

Kyrkan har den här möjligheten. Vi har kunnat konstatera att vi har haft ett väldigt bra år genom aktieökningar och liknande. Det är en rejäl summa. Vi ska vara glada för att kyrkan faktiskt har den möjligheten nu. Det är inte alltid så att man har resurser att sätta in, men inför det här kyrkomötet står vi i den situationen. Vi kan göra en insats om vi vill. Därför tycker jag och Gerd att man kan ta 100 miljoner ur överskottet, som vi nu har den stora glädjen att kunna redovisa, och använda det för att göra extrainsatser på det lokala planet. Det skulle också lyfta kyrkans anseende, om vi också konkret säger att vi är beredda att inte bara prata utan också lägger upp ett antal pengar för att verkställa en del sådana här arbetstillfällen. Det är vårt argument för tilläggsförslaget, som jag nu yrkar bifall till.

JENNY NILSSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga närvarande! Budgetutskottet yrkar avslag på motionerna 2014:1 och 2014:21. Utskottet delar motionärernas bild om att frågan rörande ungdomars arbetslöshet och möjlighet att komma in på arbetsmarknaden är en viktig fråga. Ungdomsarbetslösheten är ett växande problem i samhället som bland annat hotar välfärden och kan medföra utanförskap. Kyrkokansliet håller på att inventera och belysa församlingarnas insatser, såväl förekomst som innehåll, målgrupper och finansiering för att kunna stötta människor i arbetslöshet genom en enkät som skickas ut till församlingarna under hösten. Analys kommer att ske i början av 2015.

Det är ofta en naturlig del av församlingarnas diakonala verksamhet att ta emot människor som exempelvis behöver sysselsättning. I kyrkostyrelsens skrivelse Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2015–2017 framgår det att det sedan länge finns flera lokala etablerade samarbeten mellan arbetsförmedlingar och församlingar i syfte att stödja människor i arbetslöshet. I dagsläget pågår det samtal mellan Arbetsförmedlingen nationellt, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och kyrkokansliet om samarbete i ett projekt som ska syfta till att stärka församlingarnas kompetens inom området. Syftet med projektet är att inventera och utveckla både befintliga och nya modeller för församlingarnas stöd till människor i arbetslöshet. En väsentlig del av projektet ska vara att på olika sätt kommunicera och sprida kunskap om och erfarenhet av dessa modeller. De modeller som ska utvecklas till stöd för arbetsgivaren för arbetslösa gäller dock inte specifikt arbetslösa ungdomar utan den vidare målgruppen människor i arbetslöshet.

Utskottet har även tagit del av intrycket från De Ungas Kyrkomöte, som föreslår avslag på motionen 2014:21. De Ungas Kyrkomöte trycker på vikten av att de jobb som skapas i kyrkan behöver vara givande för individen likaväl som något att skriva i ett CV, att det ska vara arbetsuppgifter som skapar en meningsfullhet, inte bara möjligheten att få vara på ett arbete utan också att växa i uppdraget man får. Utskottet anser att den nationella nivåns stöd inom detta område bör inriktas till att förse stift och församlingar med väl anpassade modeller för hur arbetet med

arbetslösa ungdomar lämpligast kan bedrivas lokalt utifrån de egna förutsättningarna.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet avslag på motionerna 2014:1 och 2014:21.

OLLE BURELL:

Fru ordförande! Jag vill å hela den socialdemokratiska gruppens vägnar uttrycka min glädje över inriktningen i den här motionen, 2014:21, som handlar om att skapa möjligheter att se nya sätt för Svenska kyrkan att öka sin kontakt med ungdomar och göra en samhällsinsats. Den här idén ligger väl i linje med det valprogram som vi fick stöd för hos nästan 200 000 av dem som röstade i kyrkovalet. Den är så bra att vi tycker att den förtjänar att behandlas i ett större sammanhang i kyrkostyrelsen, när vi ser på budget och verksamhetsplaner för de kommande åren.

Nu är vi i ett läge där det är frestande att se överskottet som har uppkommit som en resurs som vi kan använda lite spontant, till exempel genom att bifalla den här motionen. Vi menar alltså att det inte är summan som är problemet utan snarare att det är viktigt att vi verkligen planerar detta på ett riktigt bra sätt, så att pengarna gör allra bäst nytta på lång sikt. Vi tror också att detta skulle kunna handla mycket om sommarjobb, om man breddade perspektivet lite. Här är det naturligtvis en insats för ungdomarna men också för kyrkan. Tänk vilken möjlighet för kyrkan både att få en höjning av kvaliteten, inte bara i kyrkogårdsarbetet utan kanske också i det diakonala arbetet. Det kan finnas ungdomar som kan bidra till en levande musikverksamhet. Inom alla olika delar av församlingens verksamhet finns det absolut möjlighet att skapa sommarjobb och också kanske under andra delar av året arbetstillfällen för arbetslösa. Detta är någonting som vi tror skulle vara väldigt bra, när vi nu som stor arbetsgivare i Sverige faktiskt kommer att konkurrera med andra arbetsgivare om framtidens arbetskraft. Vi kommer att ha behov av nya medarbetare inom alla sektorer. Då kan de här insatserna i framtiden, om vi planerar dem väl, bli en väldigt fördel för oss. Många ungdomar som kanske annars inte skulle ha fått kontakt med kyrkan kommer att förstå vilken fin miljö det är att jobba i och kan välja ett yrke som kyrkomusiker, diakon, präst, församlingspedagog eller någonting annat. För de församlingar som vill finns också naturligtvis möjlighet att koppla sommarjobb till konfirmationen. Man läser på våren och kanske något på sommaren och avslutar sedan den perioden med ett par veckors sommarjobb. Det finns alltså många sätt som kanske redan nu tillämpas och som skulle kunna utvecklas.

I det här läget ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

MAGNUS EK:

Fru ordförande och ledamöter av kyrkomötet! Jag tycker det är väldigt glädjande att Olle lyfter precis det som vi verkade tappa bort lite i diskussionen: vad tjänar Svenska kyrkan på det här och på förslaget i motionerna 2014:1 och 2014:21? De vi anställer kommer också att få ut mera av detta. Man kommer på en första anställning, man kommer att få något att skriva i sitt CV och man kommer att vara inne i arbetsmarknadens system. Men det här är ju också något som Svenska kyrkan skulle kunna tjäna en hel del på, just genom att vi fyller de här anställningarna med mål och med mening.

För min del tror jag att formen som projektanställning är någonting som våra stift och våra församlingar skulle kunna fylla med mål och mening. Det är också så att vi har en ungdomsorganisation inom Svenska kyrkan som ökar i alla distrikt under

innevarande år och som också skulle kunna dra nytta av sådana projektanställningar. De skulle gärna se, tror jag, att det var lite fler unga som var anställda ute i landet och som skulle kunna arbeta med dels vår vanliga verksamhet men dels kanske också i vår ungdomsverksamhet. Jag tycker inte heller att hur vi kan få in långtidsarbetslösa i Svenska kyrkans organisation, hur vi kan lyfta dem som har svårt att få arbete i övrigt, står i motsats till att vi samtidigt tar fram mer långsiktiga modeller.

Detta skulle kunna vara någonting som kommer på plats lite snabbare. Det blir en tidsbegränsad insats som finns på plats tills vi har de väl gjorda utredningarna och de väl utformade modellerna och kan börja jobba mera långsiktigt. Men varför ska vi vänta med att göra nytta och varför ska vi vänta med att lyfta upp människor och se till att de får en bra start i sina liv? Det förstår jag inte.

Därför tycker jag absolut att vi ska rösta för motionerna som ligger, 2014:1 och 2014:21. Tack så mycket.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ditt yrkande är väl kanske tydliggjort här på en lapp, för de yrkanden jag uppfattat så här långt är bifall till den i utskottet lagda reservationen som anknyter till båda motionerna 2014:1 och 2014:21. Det går så bra att hålla tal utan att yrka. Det här är ju också ett tankeutbyte, där vi faktiskt kan växa i insikt och dra slutsatser.

LARS-IVAR ERICSON:

Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Det kan ju finnas någon här i salen som undrar vad han egentligen menar med talet att "samla i ladorna". Vi kan återgå till det som hände för ungefär en timma sedan, när vi fick reda på att det finns mycket pengar över från 2013. Då tänker kanske vän av ordning att det var då, men hur blir det i framtiden. Är det inte ändå så att vi måste tänka på framtiden och kanske fortsätta att samla i ladorna? Då kan det finnas anledning att citera några ord från den tertialrapport som berättar om prognosen för helår 2014. Prognosen för helårsresultat är 381 miljoner kronor, vilket är 295 miljoner kronor högre än budget. Det prognostiserade resultatet medför att eget kapital förväntas överstiga målkapitalets övre gräns med – lyssna – 1 039 miljoner kronor vid årets utgång.

Alltså vänner, det finns pengar och det gäller att använda dem på ett vettigt sätt. Det har vi möjlighet till nu genom att hjälpa ungdomar till ett arbete och till en framtid inom kyrkan.

JERKER ALSTERLUND:

Upprinnelsen till att jag skrev motionen 2014:21 var att jag satt i ett möte med ett nätverk av chefer inom näringslivet. De sa till mig: "Ni i kyrkan är ju så duktiga på att utbilda ungdomar till ledare." Jag förstod ingenting. De målade upp det här ganska stort och professionellt. Det lät som att vi gjorde ett väldigt bra jobb i Svenska kyrkan, ända tills jag förstod var de pratade om. Jaha, ni pratar om konfirmandassistentutbildningar och utveckling för ungdomar? "Ja", sa de, "detta är ju jättebra för sådana som ska bli chefer ute i samhället längre fram, det är bra att kunna stå upp och tala inför människor." Det var där idén föddes.

Vi kanske har lite dåligt självförtroende som kyrka. Vi gör bra saker men vi kanske skulle våga professionalisera det vi ger ungdomar i utbildningar i form av bättre saker i deras CV, men också våga visa att vi vill ta ett ansvar och göra meningsfulla projekt. Det är klart att det vilar ett stort ansvar på lokal nivå, församlingar och stift, att de här projekten ska vara meningsfulla. Men finns det

pengar att tillgå, tror jag också att det finns lokal kraft och initiativ att kunna börja tänka i de här banorna. Hur ska man hjälpa ungdomar med det ungdomarna är duktiga på med att hjälpa oss i kyrkan?

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Fru ordförande! Det har i några anföranden här tagits fram goda exempel på vad man skulle kunna göra i kyrkan under den närmaste tiden. Alla instämmer egentligen i att detta är viktigt. Under en sådan här utskottsbehandling blir det ju så att man inte riktigt kan framställa förslag konkret som man kan gå till beslut på. Därför har vår reservation denna utformning som avslutning: "Kyrkostyrelsen får utfärda regler för genomförandet." Avsikten var att ta till vara de förslag som kommer in under hand. Det är inte så att vi idag på något sätt tar ställning till hur detta ska ske om vi bifaller. Det är att vi ställer resurserna till förfogande. Sedan är det kyrkostyrelsen som tar tag i det och ger det underlag som behövs för att det ska bli bra genomfört på det lokala planet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 72.

§ 31 Nationellt program för praktik för unga

JENNY NILSSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga närvarande! Som en av medmotionärerna i motion 2014:92 vill jag trycka på några delar. Ett nationellt praktikprogram för unga kan komma att skapa förutsättningar för Svenska kyrkan och för ungdomar att få möjligheten att komma ut i en ny församling och uppleva en ny del av Svenska kyrkan. Det kan ge en bred rekryteringsbas för Svenska kyrkan både som fast anställda men också som förtroendevalda. Det ger också en ungdom en möjlighet att som individ växa i sitt uppdrag inom Svenska kyrkan och i sin personliga utveckling.

Sedan 2011 drivs det som först kallades *Volontäråret* i Göteborg och nu kallas ungresurs.nu av Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift tillsammans med Helsingborgs stift, folkhögskola och Svenska Kyrkans Unga i Lunds stift. Ungresurs.nu har under åren 2011 till 2014 erbjudit plats för mellan 11 och 19 volontärer varje år fördelat på åtta olika stift, det vill säga att de sökande och deltagarna har kommit från åtta olika stift. De har kommit ifrån Härnösand, Strängnäs, Linköping, Uppsala, Skara, Göteborg, Lund och Karlstad. Utöver det har det även varit deltagare från Tyskland och från Finland.

Flest arbetsplatser har erbjudits i Göteborgs stift, men det har även erbjudits arbetsplatser i Strängnäs och Linköpings stift. Detta är en möjlighet för Svenska kyrkan på lång sikt, men i den regi som ungresurs.nu bedrivs i dagsläget har projektet inte möjlighet att växa i den omfattning som jag tror skulle vara bra för Svenska kyrkan på lång sikt.

Med bakgrund av detta yrkar jag som en av medmotionärerna bifall till utskottets förslag.

MARIE RYDÉN DAVOUST:

Ordförande och övriga som är här! Vi har en möjlighet att ge unga engagerade i våra församlingar en chans att få fortsätta sitt engagemang genom att vi ger kyrkostyrelsen i uppdrag att skapa förutsättningar för en lång praktik inom kyrkan och detta genom att skapa ett nytt nationellt program. Som Jenny precis sa är ungresurs.nu jättebra men det kan inte växa.

Det här är viktigt därför att det tar unga i anspråk. Unga människor i kyrkan får vara en viktig del av församlingens arbete på heltid. Medarbetarna som finns får då en möjlighet att bryta sina vanor mot en ung persons erfarenheter och idéer och inte minst frågor. Det är viktigt för att det ger unga en chans, en erfarenhet och en möjlighet att uppleva en annan församling, en annan församlings traditioner och verksamhet. Samtidigt får hon eller han en möjlighet att testa sin kallelse till ett uppdrag i kyrkan, kanske som anställd eller att fortsätta engagemanget på fritiden eller som vi som sitter här. Just nu är det svårt att få utlopp för ett fortsatt engagemang efter att uppdraget som konfirmandledare och konfirmandassistent är slut. Det här är också viktigt för att ge tydligare och bättre förutsättningar för fler lokala församlingar att ta emot och handleda en ung person.

Jag har ett exempel hemifrån. Han heter Mattias och han är 17 år. Just nu är han inne på sitt andra år som konfirmandledare. Jag tror att ni också har exempel på de här unga engagerade konfirmandledarna. Just nu är diakonen och församlingspedagogen oerhört viktiga personer för honom. Jag hör honom säga: "A-C sa att man alltid jämför den nya gruppen med den gamla och det är inte juste mot den nya." Eller så kunde han säga: "Jag förstår inte att Pia alltid vet vad som händer i gruppen. Hon vet precis vad som behöver göras." Mattias har pratat om att bli designer. Nu börjar han prata om att han kanske ska bli diakon eller pedagog. Jag pratade med honom i somras inför att jag skrev motionen. Då var det en sak han tyckte var speciellt viktig. Det var möjligheten att få flytta och göra praktik i en annan församling. "Ja, men här vet jag ju hur det fungerar. Det är klart att jag inte vill bo kvar här när jag är klar med gymnasiet." Det var hans argument.

Därför är det viktigt med ett nationellt program. Det underlättar för församlingar att ta emot. Utskottet har behandlat den här motionen mycket positivt, vilket vi tackar för. Därför ansluter jag mig till utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag.

MARIE WOJDKOW:

Det är lätt att tala efter de här två inläggen. Utskottet behandlade frågan och vi var väldigt överens. Det vi tittade på var vad som har hänt och vi är säkert många i det här rummet som kan vittna om det gamla diakonala året och därefter volontäråret och vad det har betytt för de unga som fick vara en del av det, för församlingarna som fick ta emot och för hela vår kyrka. Det var viktiga erfarenheter som kom fram ut det arbetet. Arbetet har sedan gått vidare i två olika projekt. Det ena har nämnts här, ungresurs.nu. Dessförinnan fanns det ett projekt som hette *Puls*, som tyvärr fick läggas ner. Det var väl en lite felaktig ingång i frågan som gjorde att det fick läggas ner tidigare än beräknat.

Diakonala året startade sin verksamhet 1968. Den typen av volontärarbete fortsatte fram till 2012. Vi har alltså en lång erfarenhet av att erbjuda unga människor praktik i våra församlingar, men utskottet menade också att det nu är viktigt att inte säga att vi startar upp det gamla diakonala året som vi gjorde då. Det har hänt en del sedan 1968. Det har hänt saker i de unga människornas liv. Man fungerar lite annorlunda. Våra församlingars möjligheter att ha lägenheter stående och väntande på att någon ska flytta in finns inte heller riktigt nu. Därför behöver det tänkas helt nytt och det behöver tänkas utifrån nya erfarenheter som är gjorda under de här åren. De Ungas Kyrkomöte har också tittat på motionen 2014:92 och ställer sig positiva till den. De säger i sitt svar att det är viktigt att unga människor får växa, utmanas och utvecklas.

Idag kunde både Marie och Jenny prata om det rekryteringsbehov som vi alla har i olika sammanhang, dels i våra sammanhang som nomineringsgrupper men också in i vår kyrka som fast anställda medarbetare. Det är viktigt att det då blir ett nationellt program, där vi kan samverka mellan varandra.

Uppdraget som ligger i utskottets förslag är att återkomma till kyrkomötet med ett förslag 2016 om hur detta nationella program ska organiseras, genomföras och finansieras. Därför är utskottets förslag till kyrkomötesbeslut att avslå de tre punkterna i motion 2014:92 och sedan besluta att med anledning av motion 2014:92 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för hur ett nationellt program för praktik för unga på bästa sätt kan organiseras, genomföras och finansieras samt återkomma till kyrkomötet 2016 med resultat av utredningen.

Detta är utskottets förslag till beslut.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 73.

§ 32 Ekumeniska frågor

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Jag företräder utskottet och vill från utskottet uttrycka en uppskattning av motionärerna och deras grundhållning med insikten om att vi som svensk kyrka och kristna här är delar av en större världsvid gemenskap.

När vi ser på de konkreta förslagen finns det samtidigt enligt vår bedömning först och främst mycket av intensionerna i motionerna 2014:3 och 2014:23 som är uppfyllt. Då tänker jag framför allt på den uppmaning till förstärkt dialog inför reformationsjubileet som Dan Sarkar framhåller och pekar på i sin motion 2014:23. Vad gäller motionen 2014:3 från Karl-Gunnar Svensson, som handlar om möjligheter för framför allt medlemmar i Svenska kyrkan till att kommunicera i den romersk-katolska kyrkan, har utskottet på ett sakligt sätt pekat på komplexiteten i den här frågan. Som också motionären framhåller berör det den kanoniska rätten och framför allt kanon 844 och dess olika delparagrafer. När det gäller protestanter är det framför allt paragraferna 4 och 5 som där aktualiseras. Då ligger det ju i sakens natur att det är frågor som inte kan lösas i en dialog lokalt med Stockholms katolska stift utan måste lyftas på en högre nivå. Där vill jag tillägga att den sakliga fråga som man framför allt i så fall bör skjuta in sig på från Lutherska världsförbundet och från Svenska kyrkan är att få fram en distinktion mellan den lutherska traditionens nattvardssyn och andra protestantiska samfund, där vi nu klumpas ihop så att säga i den romersk-katolska kyrkans bedömning. I all ekumenik måste man i dialogen utgå från en primär förståelse av dialogparten. Då är det grundläggande i förståelsen för den romersk-katolska kyrkans syn på communionen att det inte är ett medel, inte en utgångspunkt, för kyrkans enhet utan slutpunkten i strävan efter kyrkans enhet.

I enlighet med utskottets betänkande yrkar jag avslag på motionerna men vill samtidigt framhålla att utskottet i sitt betänkande med anledning av Sarkars motion inför det kommande reformationsjubileet tar ett initiativ genom att uttala följande:

Utskottet understryker vikten av att Svenska kyrkan på nationell nivå stärker och utökar arbetet inför reformationsjubileet 2017 samt säkerställer att detta arbete blir ekumeniskt förankrat. Kyrkostyrelsen bör även verka för att planeringen av reformationsjubileet 2017 – av historiska skäl – förankras i det svenska samhället i stort.

Med det åsyftas naturligtvis att det finns få händelser i historien som så påverkat vårt land som den lutherska reformationen. Det är så att säga ett historiskt faktum, som inte bara berör den svenska kyrkan utan den svenska nationen i stort. Det bör alltså kunna ske med mycket större förankring än vad som är möjligt med de mycket knappa resurser som hittills har tilldelats. Utskottet har inhämtat att det rör sig om ett anslag på 300 000. Det har utsetts en utmärkt skicklig medarbetare, Kristin Molander, som ensam arbetar med detta, men den tid som tilldelats henne är utomordentligt begränsad. Här finns det möjligheter för var och en att begära konkretion i detta och ökade anslag.

DAN SARKAR:

Jag har egentligen inget yrkande annat än att jag vill bifalla avslaget av min motion 2014:23 av de skäl som Fredrik anger. Men ”med anledning av” vill jag passa på tillfället att lyfta tre saker.

Jesus bad om enhet. Reformationen syftade inte till en kyrkosplittring utan till en kyrkobättring. Därför är det så oerhört glädjande det som har hänt de senaste såg 100 åren med den ekumeniska rörelsen. I förhållande till den romersk-katolska kyrkan har vi den gemensamma deklarationen om rättfärdiggörelsen, som är fantastiskt historiskt sett. Det är den riktningen vi måste fortsätta i. Genom liturgisk utformning, genom samtal, genom vårt agerande kan vi vara med och påverka den ekumeniska rörelsen. Vi är förpliktigade att göra detta. Kardinal Koch, Vatikanens ekumenikminister, skriver i senaste numret av *Signum*. Där varnar han för en fortsatt fördjupad splittring. Att den splittringen av Kristi enda kropp inte väcker anstöt gör ekumeniken överflödig. Splittringen måste vara en anstöt för oss.

Då kommer jag in på den andra saken. Svenska kyrkan var för 100 år sedan en brobyggarkyrka, en ekumenisk kraft. Idag har vi valt en annan inriktning i ekumeniken. Vi säger att vi är föregångare i stället. Det gör att avståndet har ökat till andra kyrkor. Från vissa håll ses Svenska kyrkan mer och mer som en protestantisk sekt på irrvägar. Jag tror att vi måste hitta en annan inriktning på ekumeniken, annars har vi inga skäl att fira utan att sörja reformationsjubileet.

Det sista som jag vill lyfta är samma sak som Fredrik tog upp allra sist. Det är nu 2017 500 år sedan reformationen inleddes. De siffror som Fredrik nämnde är alltså det som Svenska kyrkan på nationell nivå väljer att satsa på ett reformationsjubileum. 300 000 i budget, tre timmar i veckan för en tjänsteman. Jag är rädd att det inte blir ett sådant party som den här saken förtjänar.

ÄRKEBISKOP ANTJE JACKELÉN:

Med anledning av reformationsjubileet vill jag bara säga att arbetsutskottet har ökat på det här och sagt att vi behöver en bättre struktur också på nationell nivå för detta. Jag har alldeles nyligen haft förmånen att vara med på det regionala mötet som Lutherska världsförbundet höll i Rom för de europeiska regionerna inom Lutherska världsförbundet, där också 2017 var ett stort tema och där kardinal Koch också var närvarande. Han gjorde väldigt tydligt att det finns goda relationer mellan Lutherska världsförbundet och Vatikanen och att man strävar efter att göra en väldigt stark gemensam markering. Hur den ser ut och var den äger rum är i dagsläget inte beslutat, men det kommer också leda till att man publicerar ett gemensamt liturgiskt material som kan användas vid ett sådant firande.

Det har varit väldigt tydligt för Lutherska världsförbundet att man vill fira utifrån tre teman. Det stora temat är naturligtvis *Befriad av Guds nåd* – vad skulle vi kunna

göra annorlunda som lutherska kyrkor – men att också exemplifiera det med att säga att Frälsningen är inte till salu, Människan är inte till salu, Skapelsen är inte till salu anknyter till 1500-talets debatt men är högaktuell i vår tid. Sedan vill man också att firandet ska ske som en global sak. Det är inte någonting bara för de nordiska kyrkorna eller för den tyska kyrkan eller vad det nu är. Det ska vara globalt. Lutherdomen är ett globalt fenomen i vår tid. Det ska ske ekumeniskt, väldigt viktigt, och det ska också göras, inte som att minnas någonting i det förflutna bara antingen man minns det triumfatoriskt eller sörjande, utan som något pågående. Ett grundläggande dokument i detta är något som har publicerats förra året, en bok som heter *From Conflict to Communion*. Det är första gången katoliker och lutheraner är överens om en gemensam syn på det som hände för 500 år redan och hur man kan göra framöver.

FREDRIK SIDENVALL:

Jag hörde ärkebiskopen så utmärkt tala här om reformationsjubileets så att säga inre budskap och auktoritet för vår samtid. Nu vill jag ta av mig hatten som utskottsföreträdare och tala som företrädare för mig själv och yrka att vi anslår medel ur budgeten – 10 miljoner – för att förankra och genomföra reformationsjubileet i Sverige.

Sverige skulle inte vara vad det är idag utan reformationen. Den lutherska reformationen skulle vara ett historiskt minne blott utan Sverige. Om det är någonsans som Sverige har gjort en historisk insats bland annat på 1600-talet är det just i det här avseendet. Reformationsjubileet bör från Svenska kyrkan förankras i det svenska samhället i stort. Det här har bland annat belysts i en ledare i tidskriften *Kyrka och Folk*, där man pekar på vikten av att ta upp en dialog med låt oss säga riksdagens talman, Riksmarskalksämberet, Svenska Akademin, Kungliga Musikaliska Akademin och alltså förankra det här jubileet. Tiden är kort nu, men efter största möjliga hast och med vad som ännu kan göras bör det här bli någonting som uppmärksammas på nationell nivå. I Tyskland har man arbetat med reformationsjubileet med olika projekt under ett tiotal år redan, så det är hög tid att detta får den ställning som det bör ha i den historiskt sett största lutherska kyrkan i världen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 74.

§ 33 Om *Guds vägar* och Kairosdokumentet

ANDERS ROOS:

Herr ordförande! Så är det sagt. Dokumentet *Guds vägar* är ett antaget dokument bejakat av kyrkomötet och är som sådant en del av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det är sagt av Läronämnden och sagt av utskottet. Det vill säga att ingen som delar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära kan smyga sig undan in på ersättningsteologins bakgator, som ofta leder till antisemitismens fula tryne.

Guds vägar är ett teologiskt dokument, ett dokument som bör och ska studeras av oss i Svenska kyrkan och då i synnerhet av alla oss som finns i ansvarssituation, i ledning och med ansvar för undervisningen. Men det är också vårt ansvar att dokumentets innehåll förs ut och präglar vårt liv och vårt agerande. Tro föder liv, tro föder engagemang, tro och politik hör på något sätt samman. Dokumentet *Guds vägar* har vi själva formulerat och mejslat. Det dokumentet är vårt ansvar och det vill vi leva upp till.

Kairosdokumentet är av ett annat slag. Det är formulerat av kristna teologer i en annan del av världen än vår, ett dokument sprunget ur en speciell politisk situation i vilken man söker Guds mening i det som sker och vill formulera och förmedla hopp och mening. Kairosdokumentet är inte ett dokument som formerar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det är ett samtalsdokument som får oss att reagera och/eller agera men som knappast utgör grund för Svenska kyrkans ställningstaganden och uttalanden. Kairosdokumentet är ett tidsdokument som många andra tidsdokument, väl värt att studera och lyssna till och reflektera över.

Värre är det då när dokumentet tagits som intäkt för att göra teologiska utläggningar som skulle kunna verka vara normerande. Ingen av oss är omedveten om eller förnekar de helvetiska förhållanden som människor lever under i det vi kallar Det heliga landet, ett område som är odefinierat utan gränser. Visserligen är det uppdelat i stater, men Det heliga landet bär inga statsgränser. Ingen av oss vill något annat än att lidande, översitteri, maktlystnad, hämndaktion, raketattacker, flyganfall ska upphöra och människor ska få leva i fred och frihet.

Resten återkommer jag till i det andra anförandet.

LISA TEGBY:

Det finns alltid starka laddningar kring sådant som rör det som vi kallar för Det heliga landet. Ni har bilder ifrån söndagsskolan och vi har bilder ifrån nyhets-sändningar, kanske också erfarenheter av möten och besök. Sedan är det ju så att politiska extremister av alla möjliga slag bidrar till att trissa upp och motverka fred och rättvisa. Det här är komplicerat.

Jag tycker att det är väldigt bra att dokumentet *Guds vägar* lyfts fram. Det är ett teologiskt dokument och vi behöver reflektera över judendom och kristendom, vilket förhållande vi har och vad detta med att leva i ett förbund innebär. Vi får också hjälp av dokumentet *Guds vägar* för att motverka den antisemitism som aldrig tycks ge sig.

Sedan är det då detta med Kairosdokumentet. Som sagt, det är ett ekumeniskt dokument av kristna som lever under ockupation och bakom muren. Kairosdokumentet är ett viktigt dokument som behöver lyftas fram. Samtidigt som vi nu lyfter fram dokumentet *Guds vägar* menar jag att det är viktigt att vi fortsätter att lyfta fram Kairosdokumentet. Kyrkomötet hade det här uppe för två år sedan och det beslut som fattades då kring detta är viktigt. Kairosdokumentet är inspirerat av det sydafrikanska Kairosdokumentet på 80-talet som bidrog till hopp och till befrielse. Jag vill gärna bejaka utskottets förslag och ansluta mig till det, men jag vill samtidigt peka på det viktiga i Kairosdokumentet, så att vi tillsammans fortsätter att lyfta fram den svåra situationen som inte minst våra kristna syskon i Palestina lever under.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och vill samtidigt passa på att yrka på ett fortsatt framlyftande av Kairosdokumentet i våra församlingar och i våra stift.

DANIEL TISELL:

Kyrkomöte, ordförande! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och jag talar för utskottet. Sommaren var ju underbar med sol och bad, men det fanns två saker som drog ner sommarens betyg. Det var utvecklingen i Mellanöstern, både i Irak och i Syrien men också det tredje kriget i Gaza. Den andra saken som drog ner det var de reaktioner som gavs på de här krigen, dels i form av att man blandar ihop extremistiska uttryck av religion med människor, islamofobi och antisemitism. Det är beklämmande och förfärande att judiska trossyskon här hemma i Sverige och

Europa ska få ta emot glåpord och kastade föremål för någonting som händer i Gaza. Antisemitism måste vi verkligen motarbeta.

Svenska kyrkan har naturligtvis en del att göra upp med historiskt men också inom sig i vår förkunnelse hur vi ska förhålla oss till våra syskon i andra religioner och här den judiska. Dokumentet *Guds vägar* är ett viktigt redskap i detta. Därför vill vi tacka motionärerna som har lyft de här frågorna. I utskottet tycker vi att detta är viktiga frågor och att det är viktiga dokument som är värda att ta på stort allvar.

Det är dock några saker vi vill ta fasta på. En sak är det Läronämnden säger, att man inte bör ställa dokumenten mot varandra eftersom de tillhör olika genrer. Det har varit vägledande för oss. Det betyder naturligtvis inte att man inte kan referera till båda dokumenten. Det gör ju Svenska kyrkan. I sina svar på Kairos Palestina-dokumentet refererar man både till *Guds vägar* och till det kristna ropet som ges uttryck för i Kairos Palestina. Det låter sig väl göras, även om det är olika genrer. Det är viktigt att ta fasta på detta och se att det görs. Är det någonstans där man har tagit fasta på *Guds vägar* är det i de här positionsapperen, i svaren. Det finns säkert mycket mer som kan göras i stift och församlingar.

Därför vill utskottet bifalla Åke Bonniers motion 2014:5, punkt 1, att fortsätta med arbetet med att implementera det viktiga dokumentet *Guds vägar*. Vi yrkar dock avslag på några att-satser i de andra motionerna och även i Åkes viktiga motion. Så är det. Det betyder inte att det är fel på grundintentionen utan det är mer av principiella skäl. Vi tycker inte att kyrkomötet ska gå in och avgöra vad och hur man undervisar och i vilken mängd på pastoralinstituten. Vi vet att dokumentet finns med i kurslistan. Vi tycker att vi också har tilltro till förkunnelsen i Svenska kyrkan. Där får man förhålla sig till de eventuella problem som kan uppstå när evangelietexter och gammaltestamentliga texter på något konstigt sätt ställs mot varandra, som Åke skriver i sin motion. Vi tror inte det är läge av resursskäl eller andra skäl att nu starta någon större undersökning i de här frågorna. Det hindrar ju inte att det görs arbete med att analysera evangelieboken, men vi tycker inte att det är någonting som kyrkokansliet ska prioritera just nu eller att man återkommande ska revidera evangelieboken. Det är ändå uppmärksamt att både *Guds vägar* och evangelieboken har tillkommit under ungefär samma tidsperiod.

Jag ber att få återkomma i mitt andra anförande om det finns mer att säga. Bifall till utskottet.

ANDERS ÅKERLUND:

Ordförande, ledamöter och åhörare! Två olika dokument med olika dignitet och utgångspunkter har förts samman i samma betänkande. Det är ett fantastiskt sätt att hålla båda dokumenten levande tillsammans. Det är bra. Tack till motionärerna som har gjort det möjligt.

Det ena, *Guds vägar*, är en uppgörelse med ersättningsteologin, ett efterlängtat sätt att positionera sig i förhållande till den historia vi har, där vi har nedgraderat judendomen på många sätt. Det är underbart att det här sker och att vi också på det viset tydligt visar att vi är öppna för en dialog med ömsesidig respekt. Kairosdokumentet är annorlunda. Det är ett rop från våra kristna bröder och systrar i Mellanöstern. Jag beundrar deras öppna, tydliga och nyanserade sätt att resonera med tanke på den utsatthet och den till synes hopplösa situation de befinner sig i.

De här dokumenten ska inte spelas ut mot varandra. Jag delar utskottets reflektion i frågan. Vi ska heller inte se dem som ett antingen eller utan som ett både och. Det är ett förhållningssätt som också har varit vägledande i bakgrundstexter som på

olika sätt har använts för de tydliga och balanserade ståndpunktstaganden som vi har tagit i positionspapperen i Internationella nämnden och som återkommer i betänkandet 2014:8. Jag har också sympatier för biskopen av Skara, Åke Bonnier, och hans resonemang i motionen om olika texter, som jag som församlingsbo och också tillsammans med församlingsbor också upplever som ganska problematiska ibland. Texter är tagna ur sitt sammanhang och ur sin helhet och behöver därmed många förklaringar innan man med hjärtat kan instämma i ”så lyder Herrens ord”. Jag skulle hellre vilja ha formuleringen ”så lyder Skriftens ord” för att komma bort från en del problem med de här texterna.

Jag vill tacka utskottet som på ett respektfullt, allsidigt och djupt sätt har arbetat med den här frågan och jag yrkar bifall till utskottets hemställan i alla delar.

BISKOP ÅKE BONNIER:

Herr ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopskollegor, internetåhörare och alla andra. Inledningsvis vill jag yrka bifall till alla tre att-satserna i min motion 2014:5 gällande *Guds vägar*. Jag gläder mig över att Ekumenikutskottet bifaller den första att-satsen, eftersom det är så viktigt att *Guds vägar* implementeras i alla församlingar i vår kyrka. Det är ju ett dokument som är antaget av Svenska kyrkans kyrkomöte 2001, men i en tid av främlingsfientlighet, i en tid av rasism och antisemitism, en tid som vi för många år sedan aldrig trodde skulle bli en verklighet igen i vårt land, är det viktigt att göra allt för att stå upp för det som Jesus själv underströk och som återfinns i den gyllene regeln. Likaledes är det viktigt att följa detta dokumentets uppmaning, där det står: ”I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket.” Då är det viktigt att på olika sätt se till att dokumentet *Guds vägar* synliggörs, används och implementeras på ett tidigt stadium i profilutbildningarna, så som de idag ser ut på det nya utbildningsinstitutet. Huruvida dokumentet var aktuellt på pastoralinstitutet är nu en icke relevant fråga.

Förkunnelsen idag i Svenska kyrkan rymmer på sina håll ett omedvetet kontrasteologiskt tänkande, där påståenden om judiska förhållanden på Jesu tid på ett okunnigt sätt målas upp i bjärt kontrast till det som Jesus stod för, som om Jesus inte tillhörde det judiska folket, som om Jesus inte också var en jude bland judar. Judendomen riskerar att bli med professor Jesper Svartviks ord ”ett problem som ska lösas snarare än ett liv som ska levas”. Det doftar ersättningsteologi, en doft som dokumentet *Guds vägar* vill vädra ut. Våra förkunnare måste undervisas i detta i kyrkans utbildningssammanhang och utbildningsinstitutet är då platsen för det. Må kyrkomötet inte väja för att understryka detta.

När det gäller översynen av evangelieboken utifrån *Guds vägar* hävdar Ekumenikutskottet att evangelieboken är så pass ny att det inte går att göra något sådant, ett konstigt argument. I detta fall handlar det inte om att omedelbart ge ut en ny evangeliebok utan att igen låta en expert gå igenom den utifrån ett kontrasteologiskt och ersättningsteologiskt perspektiv. Det gjordes inför förra utgivningen av den nuvarande kyrkosekreteraren. Trots kunskap och skicklighet finns det uppenbara brister i evangelieboken i förhållande till både rubrik- och textval. Att såsom utskottet föreslår avslå den tredje att-satsen på grund av resursbrist är en märklig anmärkning, när det finns sakkunniga både inom nationell nivåns organisation och externa resurser att tillgå. Det handlar ju om att som nationell kyrka ta ett antaget dokument på stort allvar, att med stolthet och rakryggat kunna citera *Gus vägar* och säga, att vi i vår kyrka vill arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som anti-

semitism eller förakt för det judiska folket. Att överlämna allt sådant arbete till förkunnarna är naturligtvis en framtidsdröm, som på grund av uppenbara brister hos somliga som har predikoansvar ännu inte går att realisera.

Återigen, jag yrkar bifall till de tre att-satserna i motion 2014:5.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Mycket av den passion du har kan jag dela, men jag tycker också att kyrkomötet inte ska gå in och styra vad som exakt ska undervisas på det nya utbildningsinstitutet. Det kan finnas andra saker som är väldigt angelägna. Ska kyrkomötet då för varje gång bestämma det, så är det att skapa problem. Det är därmed inte sagt att det du strävar för och vill är fel, tvärtom. Men jag tror att de som utformar våra utbildningar och har hand om blivande kyrkoarbetare får göra detta. Jag hoppas och utgår ifrån att det kommer att tas med i förkunnelsen, men det är mer av principiella skäl som vi tycker det är på fel nivå att vi här bestämmer vad som exakt ska undervisas på det nya institutet.

När det gäller resursskäl vill jag bara säga att vi blivit uppmanade att inte lägga så många saker på de sakkunniga. Det kan säkert göras ändå, men vi tycker inte att vi ska lägga några stora utredningar på kyrkokansliet.

BISKOP ÅKE BONNIER (REPLIK):

När det gäller de sakkunnigas uppdrag menar jag att det här handlar om evangelieboken, en bok som används varje vecka flera gånger i Svenska kyrkans många olika kyrkor. Det är väl grundläggande viktigt att vi rensar ut allt sådant som är i strid med det dokument som kyrkomötet har fastställt.

När det gäller undervisningssammanhang menar jag återigen att vi ska göra allt. Kyrkomötet bör i denna fråga sätta ner foten och säga att detta är viktigt. Det har vi sagt för 13 år sedan, vi säger det igen och vi ska göra det i alla sammanhang, också i undervisningssammanhang.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Det finns mycket som är viktigt i undervisningssammanhang att ta hänsyn till, andra former av teologiska uttryck. Jag tror inte att vi på den här nivån ska avgöra det. Vi måste tilltro utbildningsinstitutets förmåga att bedriva utbildning utan att det i detalj ska styras ifrån kyrkomötet.

Att rensa ut texter är just det vi ställer oss frågan till. Vad leder det till att vi kontinuerligt ska revidera evangelieboken? Vi måste ha tilltro till förkunnarna och naturligtvis kan det göras ett arbete i de här frågorna som kan sprida kunskap. Jag ser faktiskt ingen motsättning i det.

BISKOP ÅKE BONNIER (REPLIK):

Problemet är när det gäller förkunnarna att det finns årsaktuella exempel på att förkunnare alldeles omedvetet men dock väldigt tydligt förkunnar och för vidare ersättningsteologiska och kontrastteologiska tankegångar. Det är för detta vi måste hjälpas åt att bygga upp en helt annan förståelse. Jag menar att det är viktigt att göra det på alla plan. Det skulle överraska mig om inte alla egentligen oavsett vilka vägar det ska ta delar grundsynen, det som *Guds vägar* uttrycker, att det som luktar ersättningsteologi, det som luktar antisemitism och så vidare, ska vädras ut ur Svenska kyrkan.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till Ekumenikutskottets betänkande och vill först peka på att de två dokumenten som diskuteras här, *Guds vägar* och Kairosdokumentet, skiljer sig åt i ett avseende. För Kairosdokumentet är Svenska kyrkan adressat. Vi har fått ta emot en skrivelse formad i sin kontext. När det gäller *Guds vägar* är Svenska kyrkan avsändare och har alltså format en text som har antagits.

I det som framförts här av biskop Åke Bonnier vill jag särskilt ta fasta på hans framhållande av den gyllene regeln: ”Allt vad ni vill att människorna ska göra för er ska ni också göra för dem.” Jag menar att denna grundläggande och egentligen allmänmänskliga, etiska princip är den som ska ligga till grund för ett sådant respektfullt bemötande, att varje form av främlingsfientlighet, kränkande behandling eller då specifikt antisemitism eller antijudaism ska kunna uteslutas. Det finns ett slags paradox här. Om det för respekten just för det judiska folket, oavsett vad man som jude har för personlig bekännelse och tro, skulle behövas särskilt komplexa lärosystem, särskilda omprövningar av evangelieboken och Nya testamentet, säger man därmed att det här är ett slags särställning. Det finns ju en fasansfull historisk bakgrund som vi har all anledning att kritiskt rannsaka oss själva inför. Om vi ser det som är aktuellt i vårt samhälle med olika typer av uttryck för antisemitism, som bland annat de judiska gemenskaperna i Malmö har vittnat om, är det ju inte från människor som i första hand har uppfattat den ena eller andra episteltexten. Det är människor som behöver få bemötas med en påminnelse om en grundläggande, allmänmänsklig människosyn grundad på det dubbla kärleksbudet. Det blir lite märkligt om dokumentet *Guds vägar* ska framställas som *norma normans*, alltså den normerande normen som ska stå över. Evangelieboken rymmer texter från Gamla och Nya testamentet. I en luthersk kyrka finns ju Bibeln kvar utanför evangelieboken, eller hur? Det ligger här i resonemangets förlängning att vi till slut också måste rensa ut texter ur Bibeln. Däremot måste vi brottas med detta. Vi kommer inte att komma ifrån att vare sig man framställer det som en inomjudisk spänning – sådana spänningar när man har olika uppfattningar består ju än idag också bland judiska trosbekännare – eller om man framställer det som två olika religioner, finns det ofrånkomligen en spänning i förkunnelsen av frälsningen i Jesus Kristus och treenighetsläran. Det måste vi hantera utan att det ska leda till kränkande behandling eller till att man på minsta sätt accepterar någon form av antisemitism.

JOHANNA ANDERSSON:

Herr ordförande, vänner och kanske potentiella ovänner i Kristus! Jag har stora problem med Kairosdokumentet av rent teologiska skäl och jag ska återkomma till det.

Jag vill inleda med att lyfta en ren faktafråga. Ekumenikutskottet har skrivit i sina överväganden att det vid ett flertal tillfällen hänvisas till dokumentet *Guds vägar* i studievägledningen till Kairosdokumentet. Som jag har letat efter denna studievägledning, men misslyckats. Den som söker hamnar oundvikligen på Svenska kyrkans hemsida och den särskilda Kairos-sidan. Där kan man träffa på en samtalshandledning. Jag tänkte då okej, det är den Ekumenikutskottet menar. I den här samtalshandledningen hittar man en litteraturlista som omfattar 13 titlar och som uppges som ett litet kuriosum vara faktalitteratur. Där finns *Betlehem belägrat* av Mitri Raheb och *I skuggan av ockupationen* av Göran Gunner, vilket kanske ger en liten fingervisning om inriktningen i övrigt på det här dokumentet. *Guds vägar* finns inte med på litteraturlistan. Jag hittar det inte någon annan stans i samtalshandledningen

och inga som helst referenser till *Guds vägar*. Därför undrar jag om det finns ytterligare någon handledning eller vägledning till det här Kairosdokumentet. Varför länkar man i så fall inte till det på hemsidan och tar bort den där ensidiga samtalshandledningen som ligger där nu? Detta vore jag tacksam om någon från Ekumenikutskottet kunde klargöra. Hur förhåller det sig? Vilken handledning är det man avser i sin skrivning?

Sedan menar jag att Kairosdokumentet och dess status har blivit en enda röra. Det nästan bortglömda dokumentet *Guds vägar*, som fram till i somras knappt gick att hitta på hemsidan, är alltså det dokument som gäller och är officiellt antaget. Så har vi Kairosdokumentet som sprids av kyrkan i alla möjliga sammanhang men inte är ett officiellt taget dokument. När man säger att man borde fortsätta använda Kairosdokumentet och använda det mer, är det svårt att tänka sig att det kan spridas och användas så mycket mer än vad som redan har skett.

Å ena sidan kallas Kairosdokumentet ett samtalsdokument och å andra sidan uppmanas kyrkfolket att använda det som utgångspunkt för olika handlingar, som sträcker sig väldigt långt mycket längre än just samtal. Detta exemplifierades mer än tydligt i den brett upplagda julkampanjen mot Israel med instruktioner för hur vi skulle bråka vid fruktdiskarna, trycka upp flygblad och skicka pamfletter till svensk dagligvaruhandels VD. Det var inte alla som uppskattade det.

Jag tycker det här är djupt bekymmersamt. Vi anbefaller alltså utan kritiska kommentarer studium av ett dokument som jämställer palestiniernas situation idag med förintelsen, som kallar Israel en rasistisk apartheidstat, som sätter ordet terrorism inom citationstecken, som vill hedra och uppskatta alla som har dött för sitt land och som har ersättningsteologiska tendenser. Löftena gäller nu de kristna. De kristna har en naturlig rätt till landet, och så vidare.

Kontrasten är väldigt stor om man tittar på den evangeliska kyrkan i Tyskland, EKD, som ju av historiska skäl har haft anledning att reflektera djupt och allvarligt kring sina relationer till det judiska folket och landet Israel. EKD har varit mycket mer tydliga i sin kritik av Kairosdokumentet än Svenska kyrkan och har på de punkter som jag kort berörde framfört sin kritik. Den kyrkligt intresserade allmänhet som läser Kairosdokumentet och sedan *Guds vägar* ska alltså tänka: aha, det här handlar om olika typer av dokument i Svenska kyrkans dokumentsystem. Det finns ingen motsättning här.

Jag tycker att det är rörigt, olyckligt och besvärande och yrkar därför bifall till motion 2014:80.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Ja, det hänvisas till den här studievägledningen. Det var den som skickades ut till kyrkomötet och som Bilda har tagit fram. Där finns det som referens.

Du väljer att lyfta fram två texter. Jag tycker att det är lite att misstänkliggöra studiehandledningen. Det finns mycket andra hänvisningar till andra dokument, till olika böcker. Jag tycker man ska se helheten. Du gör på samma sätt när du läser *Kairos Palestina-dokumentet* för det är det som det handlar om. Du väljer ut några få. Man får ju se helheten där Kairosdokumentet andas mycket av en vilja till försoning och till samtal. När du bara lyfter fram den beskrivningen blir det lite missvisande. Detta med texter är intressant, hur man lätt kan tolka samma texter olika. Du slår fast vissa saker. I dialogen i Jerusalem med olika företrädare har inte de här anklagelserna kommit fram på samma sätt.

JOHANNA ANDERSSON (REPLIK):

Då undrar jag varför ni inte länkar till den, om det är en fylligare och mer nyanserad samtalshandledning. Det är väl synnerligen angeläget att länka till den på hemsidan och ta bort det som ligger där nu för det är bedrövligt.

Jag skulle kunna stå här och läsa innantill hur mycket som helst ur Kairos-dokumentet, men jag valde inte ens de värsta delarna. Trivialisera förintelsen, legitima terrorhandlingar och en bitvis rätt lång skriven ersättningsteologi. Jag tycker det är oerhört problematiskt. Vi måste vara tydliga med vad vi står för och vad vi inte står för. Jag tycker EKD är ett föredöme i den tydliga lista som de har gjort.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Utskottet har inte gått in och diskuterat och avgjort graden av ersättningsteologi. Det är därför svårt för mig att ge mig in i den diskussionen. Det finns andra som kommer fram till andra saker. Jag tycker inte riktigt att du har påvisat vad det är som är ersättningsteologiskt och det är många som inte alls ser det på det sättet. Det där tycker jag därför man kan problematisera.

Jag vill bara påminna om att man i Svenska kyrkans svar, som nämnden gav 2010 till *Kairos Palestina-dokumentet*, hänvisar till *Guds vägar*. Att detta dokument skulle vara så bortglömt tycker inte jag riktigt stämmer. Självklart stöder jag att man ska sprida dokumentet, men jag tycker *Guds vägar* finns väldigt aktivt med i Svenska kyrkans eget positionspapper, även i svaret till de palestinska kristnas rop. Det tycker jag vi ska komma ihåg. Jag vill bara säga det till dig, Johanna, och hoppas du ser det också.

JULIA KRONLID:

Herr ordförande, biskopar och kära ledamöter! Det här är en intressant debatt. Jag skulle för tydlighetens skull vilja börja med att yrka bifall till utskottets förslag, punkt 1–4 och punkt 6–7, men i punkt 5 skulle jag vilja komma med mitt yrkande. Med anledning av motion 2014:36 punkt 2 menar vi att kyrkomötet bör uppdra åt kyrkostyrelsen att se över om det verkligen är rimligt att Kairosdokumentet givits sådan tyngd och dignitet för att ligga till grund för handling i församlingarna med tanke på att det inte antagits av kyrkomötet och att dess syfte och status borde vara att väcka reflektion och diskussion.

Som sagt är det väldigt positivt att utskottet lyfter fram dokumentet *Guds vägar* på ett positivt sätt. Dokumentet fördömer antisemitism på ett väldigt tydligt sätt och bejakar judendom och det judiska folket som ett levande Gudsfolk. Det är väldigt bra och jag anser att Svenska kyrkan i högre grad borde bejaka detta med de rötter vi kristna har i judendomen. Det är av stor vikt att vi har en respektfull relation till det judiska folket och fördömer alla former av antisemitism. Det är dock anmärkningsvärt att det här dokumentet till stor del har glömts bort, att det har varit svårtillgängligt som Johanna har pratat om, och det är positivt att dokumentet nu återigen aktualiserats och uppmärksammas i och med att utskottet bifaller motion 2014:5 punkt 1 av Åke Bonnier om att implementera detta i mycket högre grad.

Men som sagt, detta betänkande behandlar ju också motioner som berör Kairos-dokumentet. Det har ju nu mera blivit känt vad det handlar om, de kristna palestiniernas situation som de beskriver utifrån sitt sammanhang. På Svenska kyrkans hemsida om det här dokumentet står det tydligt att dokumentet inte ens gör anspråk på att vara en objektiv analys av konflikten mellan Israel och Palestina. Det är ett rop inifrån på hjälp utifrån deras perspektiv och situation och det är så vi måste läsa

dokumentet. Det har dessutom inte antagits formellt av kyrkomötet. Ändå har detta dokument givits sådan tyngd och jag tycker att det saknar kritisk granskning. Det är anmärkningsvärt att man uppmanar till handling utifrån dokumentet, men som sagt är det bra att det kan ligga till grund för diskussion och reflektion om de kristnas situation och om palestiniernas situation i allmänhet.

Jag tycker ändå att man måste granska dokumentet kritiskt också. Som tidigare framkommit anklagas Israel för apartheidpolitik. Man lyfter fram en kritisk inställning till att det ska vara en judisk stat. De våldshandlingar som begås förklaras vara ett svar på israelisk ockupation, trots att Hamas har som ett uttalat mål att förintasta staten Israel och att döda alla judar. Det måste ju vara någonting som vi tar tydligt avstånd ifrån. Det är ett uttryck för ren antisemitism. Det finns också uppmaning till bojkott gentemot Israel, vilket Svenska kyrkan uppenbarligen har gett sitt gensvar till. Jag tycker ändå det är förståeligt att motionärerna Johanna Andersson och Anders Roos har reagerat över dokumentet och att vissa delar i Kairosdokumentet och *Guds vägar* blir motsägelsefulla.

Därför menar vi att vi med anledning av motion 2014:36 punkt 2 vill uppdra åt kyrkostyrelsen att se över om det verkligen är rimligt att Kairosdokumentet har givits sådan tyngd och dignitet för att ligga till grund för handling. Syftet borde vara mer att bara väcka reflektion och diskussion.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag tycker du slår in lite öppna dörrar här. Det är inte så att vi uppmuntrar till att bojkotta Israel, utan det är tydligt i Svenska kyrkans konstruktion att vi inte vill göra det. Däremot är varor som är producerade på ockuperad mark en sak. Det är det som finns som en uppmaning på hemsidan att fundera och reflektera över. Det är ingen objektiv analys. Vill ni i gruppen fundera ut vad ni vill göra, lämnas det ett stort utrymme för det i en uppmuntran om man läser där. Det är inte givet hur en grupp ska agera eller handla. Jag tycker det är ganska viktigt ändå, att man ibland också sätter ord och handling tillsammans och att man inte bara pratar. Det måste vara upp till de enskilda församlingarna hur man vill verka. Sedan är det så att det har förekommit diskussion om bojkott av varor från ockuperad mark före Kairosdokumentet, så det är inte dokumentets fel.

Personligen har jag motionerat om att kyrkomötet skulle få ta del av det här dokumentet och att lägga tid på att fördjupa sig. Jag har inget emot kunskap och fördjupning, det välkomnar jag, men jag vill yrka avslag på dina att-satser och yrka bifall till utskottet.

JULIA KRONLID (REPLIK):

Oavsett om man har blivit uppmanad av det här dokumentet eller av andra skäl tycker jag det är fel att Svenska kyrkan ska ta sådan politisk ställning, vare sig det är varor från Västbanken eller från övriga Israel. Jag tycker inte det är kyrkans uppgift att gå in i sådana politiska diskussioner. Den diskussionen kan man sköta i riksdagen i stället. Det blir ett politiskt ställningstagande. Jag ser också en problematik kring detta att bojkotta varor från Västbanken. Det är faktiskt inte bara israeler som producerar de här varorna. Det finns industrier på Västbanken. Jag har själv varit ute och besökt Västbanken och sett hur palestinier och israeler arbetar sida vid sida. Detta kan vara enda chansen för dem att träffas och knyta kontakter. Sedan finns det också många negativa aspekter av det här, men jag ser hellre att man ska tvinga dem

till förhandlingsbordet och tvinga dem till fredsförhandlingar om man ska få verklig fred. Bojkotta varor på det här sätter ser jag inte gagnar en fredlig lösning.

Om man nu ska väcka diskussion och reflektion kring dokumentet tycker jag också att vi måste mer kritiskt granska de delarna som är väldigt kontroversiella.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Det har inte varit utskottets uppgift att gå in och analysera dokumentets innehåll. Det finns ett svar där man har lyft fram vissa saker från Svenska kyrkans sida. Bland annat har man hänvisat till *Guds vägar*, men man har också strukit under hur viktigt det är att ta avstånd från fundamentalistiska tolkningar av Bibeln och av traditioner som kan leda till krig och annat våld. Jag uppfattar ändå att *Kairos Palestina-dokumentets* syfte är att skapa fred. Man vill den vägen. Man andas försoning och man vill samverka och leva tillsammans med det judiska folket inom det heliga rummet, men man vill också finnas som kristna och som palestinier. Syftet är alltså gott.

Sedan kan man diskutera detta med bojkott. Det är nog inte dags att göra det nu, men vi kommer åter senare i en diskussion om det, tror jag.

JULIA KRONLID (REPLIK):

Jag vill bara slutligen säga att jag står fast vid vårt yrkande. Jag tycker att Kairos-dokumentet har givits en för stor tyngd. Vi måste också kritiskt kunna granska de delarna som är väldigt kontroversiella och som faktiskt står, anser jag, i direkt strid med det som framkommer i dokumentet *Guds vägar*. Men just med anledning av att det kan vara svårt att ställa dokumenten mot varandra eftersom de har så olika tyngd och dignitet, väljer jag att inte göra det. Därför vill jag inte heller helt yrka bifall till Anders Roos yrkande, utan vi bör i stället med anledning av den ifrågasätta om det är rimligt att Kairosdokumentet har givits sådan tyngd.

EVELINA JOHANSSON:

Att vilja bekämpa antisemitism och våldsamma förföljelser av judar är naturligtvis en god föresats. Det är dock, måste jag säga, mycket olyckligt att vi i Svenska kyrkan i detta betänkande och i dokumentet *Guds vägar* liksom i det mesta som benämns religionsdialog uppvisar svårigheter i att skilja mellan sanningsfrågan och den etiska frågan. Sanningsfrågan, till exempel, är Jesus Kristus, Guds ende son. Den etiska frågan är: om någon inte tror på honom, får jag slå honom då? Att man genom historien har slagit och dödat oliktankande är beklagligt. Vår tids tendens att försöka lösa detta genom att säga att alla har lika rätt är också beklagligt. Om någon säger: jag vill slå ihjäl dem som inte tror på Jesus – jag har aldrig själv hört någon säga detta – hur kan då lösningen vara att det är lika rätt att tro på alla sätt? Varför inte helt enkelt med Herrens ord ”du ska inte dräpa”. När vi i stället väljer att använda sanningsfrågan till att försöka lösa etiska problem får det dessutom konsekvenser. Om svaret på frågan ”jag vill slå dem som inte tror som jag” är ”allas tro är lika sann”, vad händer då när någon verkligen har fel? Ingen tolerans varar i evighet, vad jag har kunnat märka. Alla har någon de tycker har fel, oftast flera.

Jag ser en koppling mellan tendensen att vilja lösa etiska problem genom att strukturera om sanningen. Det hårdnande och förgrovade debattklimat som vi ser i det svenska samhället, inte minst i Svenska kyrkan, har föredömligt behandlats av bland andra Sofia Lilly Jönsson under de senaste åren. Till exempel kan man fundera över varför vi överhuvud taget får höra uttrycket ”fula tryne” ur talarstolen

eller läsa det i motioner, även om det förvisso endast indirekt betecknar personer och direkt betecknar fenomen.

Svaret på problem med våldsamma angrepp på judar eller andra utsatta grupper är inte ett accepterande av judisk tro som likställd med tron på Jesus Kristus. Svaret är naturligtvis att våldsamheter och okvädande aldrig kan accepteras, naturligtvis inte ens mot dem som tror fel.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Det är också premiär för min del att stå i den här talarstolen. Det känns stort och hedervärt och det kanske också känns intressant att just denna fråga blir den första att debattera.

Tycker du det är svårt att förstå konflikten Israel–Palestina? Ja, förmodligen. Jag tror det är därför det är så bra för oss som kyrkomöte och bra för oss som kyrka att ständigt hålla den här debatten och diskussionen levande. Det är svåra frågor, det är komplexa sammanhang, det är mycket att hålla levande i debatten samtidigt. Teologiska frågor, politiska frågor, ideologiska frågor och en ren verklig situation som finns i Israel och Palestina, eller i det Heliga landet, hur vi nu benämner det.

Tycker du det är svårt att förstå konflikten Israel–Palestina? Den frågan ställs också på Svenska kyrkans hemsida och svaret på den blir en hänvisning till Kairos-dokumentet. Det kan jag tycka är olyckligt och jag kan tycka det är ett banaliserande just av denna svåra och väldigt komplexa fråga. Det lägger oss i ett slags ensidigt tänkande som jag inte tror gagnar oss. Krister Stendahl, som jag mötte en gång i Jerusalem, sa att det inte går att förhålla sig neutral i konflikten Israel – Palestina. Någonstans väljer vi alla sida. Någonstans har vi ändå vårt hjärta hos någon. Det kanske gäller på det personliga planet utifrån våra erfarenheter och utifrån sådant som vi har lärt eller lärt känna. Men på ett organisatoriskt plan och för en kyrka måste vi försöka lyfta blicken, komma bort från ensidighet och i denna fråga vara mer objektiva.

Tycker du det är svårt att förstå konflikten Israel–Palestina? Ja, men svaret på att vidare förstå detta är inte endast Kairosdokumentet. Frågan är mycket mer komplex och det tycker jag att Svenska kyrkan behöver förtydliga i sin externa kommunikation och på sin hemsida.

BISKOP PER ECKERDAL:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Det är med stor förvåning som jag ser att utskottet föreslår avslag på biskop Åke Bonniers motion 2014:5 punkt 3. Förvåningen blir faktiskt än större när jag ser hur man motiverar detta förslag till avslag.

Ersättningsteologin är i kyrkan över huvud taget en mycket lång tolkningstradition, en tradition som spelar en tung roll och som har givit oss glasögon som vi ofta inte ens är medvetna om att vi bär. Att som utskottet uttrycker det föra åt sidan förslaget att granska textsammanställningarna i evangelieboken förstår jag inte, ännu mindre att man lägger ansvaret helt på förkunnarna och förkunnelsesituationen. Det är ju just där problematiken är, att kyrkomötet har fastställt textkombinationer och texturval i vår evangeliebok som naturligtvis mot bakgrund av den här långa tolkningstraditionen styr hur vi som förkunnar lätt utlägger texterna. Jag menar att det är ett ansvar för kyrkomötet att ta ett initiativ, inte till det utskottet argumenterar mot, att revidera evangelieboken, utan till att granska för att ge ett faktaunderlag, ett kunskapsunderlag. Det skulle vara en markering av kyrkomötet och det skulle också

ge, menar jag, ett problematiserande kunskapsunderlag, som i sig skulle hjälpa oss att komma till rätta med den här långvariga tolkningstraditionen.

Jag menar att det vore klokt av kyrkomötet att bifalla motionen 2014:5 punkt 3.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Den bild som framkommer här förvånar mig ändå som präst sedan många år tillbaka, alltså hur biskoparna föreställer sig att predikoförberedelser går till, att man som förkunnare endast läser i psalmbokens evangelieboksdel. Som förkunnare är vi ju satta att förkunna Guds ord och rimligen söker vi efter referenser i hela Bibeln. I min predikotradition brukar man välja ett ingångsord som inte alls står i evangelieboken utan som ger perspektiv. Jag kan hålla med om att det finns tendensiösa textval som man ibland kan ana i evangelieboken, men vad som kvarstår är ju att det för förkunnare är hela Guds ord som ska förkunnas. Ingen biskop kan styra över vilka bibelcitater som en präst tar med i sin predikan. Det blir ju en skenmanöver att endast fokusera på evangelieboken när så att säga problematiken finns i hela Guds ord.

BISKOP PER ECKERDAL (REPLIK):

Jag la med glädje märke till att du, Fredrik, i ditt tidigare anförande noterade att hela Bibeln gäller som helig skrift. Det var kanske bra att notera, om någon tvivlar på det. Problemet här är ju just vad det är för urval man gör i evangelieboken och de sammanställningar man har gjort. Jag hoppas att de som förbereder sig väl och förkunnar har möjlighet att göra egna bedömningar, men jag hoppas också att man använder sig av evangeliebokens textsammanställningar. Det är just det vi skulle behöva gå igenom. Vi behöver se vad sammanställningarna omedvetet kan medverka till i tolkningen av texter.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Det berättas från Eskilstuna Kloster att kyrkoherde Karl Filip Berglund en böndag inte hittade böndagsplakatet för att läsa dagens texter, som var på kunglig befallning, men man fick tag på en bibel. Då sa han: ”Vi har tappat bort böndagsplakatet från hans majestät konungen, men vi får läsa ur Bibeln och det är ju faktiskt Guds ord det med.” Tack för ordet.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Jag mötte en handläggare i Kyrkans hus som påminde mig om vad de som skrev Kairosdokumentet har sagt. ”Vi är förvånade att vårt dokument har fått sådan uppmärksamhet och lyfts till sådana höjder. Det var ju till för att starta ett samtal.” Och det skakade mig något. Vi har gett det en dignitet som de inte tänkte sig. Här har vi ett material, en replik i samtalet.

Ola Isacson, min gamle vän, pekar på det samma om *Guds vägar*. Det har kyrkomötet antagit för fortsatt reflektion och samtal, inte som ett lärodokument. Tanken som låg bakom är ju att det i församlingarna ska föras teologiska samtal, i studiecirkel eller vid kyrkkaffet. Det sker kanske inte i praktiken, det tror jag faktiskt inte, men det skulle kunna ske. Vi har alltså ett material att arbeta med.

Vi har också en motsättning vi aldrig vågar prata om. I somras var jag på Lötörps Camping, där en av nomineringsgruppskamraterna ledde en utfrågning av en stark Israel-vän. Det var under Gaza-bombardemanget. Israel-vännen viftade med händerna och jag tänkte att det nog var detta som vår kyrkas bekännelseskrifter

kallar judaiserande läror. Han identifierade Guds Israel med staten Israel och det var för mig helt främmande. Det var inte riktigt läge att ställa sig upp och hojta i lokalen, inte ens när han beskrev hur de israeliska vapnen var så snälla att de bara sköt på dem som var elaka, om jag hörde honom rätt. Men lite bekymrad blev jag. Vi har i svensk kristenhet olika föreställningar om hela det här komplexet och vi talar aldrig om dem, aldrig. Borde vi inte göra det? Hur ser vi på staten Israel? Är det fullbordan? Ska slaget Gog Magog stå på Syriens slätter? Är det det som kriget just nu går ut på, som man i somlig tradition kan mena? Inte i min, inte i Svenska kyrkans, men i svensk kristenhet. Här är skillnad mellan reformkatolsk luthersk teologi och calvinistisk. Det får konkreta följder i det dagspolitiska. Vi har inte talat om det och jag erkänner att jag mestadels är obegåvad och dum i den här frågan. Jag har inte brytt mig om det.

I höstas köpte jag boken av James Barr, *A Line in the Sand*, en lysande framställning om hela problematiken i Mellanöstern och en anklagelse mot engelsk och fransk imperialism. Det var det som hände då som styrde det som händer nu. Vi är historiens fångar och det vet vi inte heller någonting om. Jag skämdes lite över att inte riktigt ha förstått de hårda motsättningarna efter andra världskriget mellan England och Frankrike, som styrde i in i motsättningar som är våra nu. Jag skryter inte med att jag har läst boken, jag skäms mest för att jag inte har läst den tidigare. James Barr, *A Line in the Sand*.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande och övriga åhörare! Jag har lagt en motion om hur jag försöker se på den här problematiken ur bekännelsesynpunkt. Det återkommer vi till senare idag, men jag gläder mig faktiskt över det mesta som har sagts här. Det visar att det finns en problematik som vi måste gripa oss an och som är väldigt komplex och omfattande. Vi behöver verkligen i Svenska kyrkan sätta oss ner och fundera och dra ut de här trådarna. De är många.

Just nu vill jag understryka två saker. Det ena är att det är väldigt oklart för människor var Svenska kyrkan står i de här frågorna. Vilken ställning har olika propåer som man hör från Svenska kyrkan? Man hör saker som vi kanske inte alltid säger. Någon nämnde att vi inte har sagt att vi ska bojkotta Israel. Nej, men så uppfattas det många gånger. Svenska kyrkan är inte heller blint okritisk till olika befrielserörelser, Hamas med mera, men det uppfattas så ibland. Vi har en parallell problematik när det gäller islam. Om en biskop dristar sig att säga att "Gud är större" kommer det vulgära inlägg om islamkramar. En del av dem kanske man inte vill bry sig om, men jag tror också att vi på den här sidan har väldigt stora kommunikationsproblem. Vi måste verkligen ta oss an detta nu.

Det jag vill fokusera på i det här sammanhanget är statusen hos olika dokument och uttalanden. Sådant som bekännelseuttalanden och rekommendationer som man kan ha ligger inte på samma nivå. Här måste vi differentiera. Vi måste se till att det tränger ut bland folk att detta är uttalanden och satser på olika nivåer.

Tack ska ni ha.

DANIEL TISELL:

Det är naturligtvis svårt som utskott att ta hänsyn till allt som står på en hemsida. Vi måste ju se till vad Svenska kyrkans position är och vad man säger och det blir svårt att referera och ta ansvar för vad som står och inte står på en hemsida.

Vi har utifrån ett antal motioner och en massa ärenden försökt ta ställning i vissa frågor. Vi tycker det är viktigt med engagemanget, intresset och passionen för de här sakerna. Men så ska vi göra en bedömning av vad som är realistiskt och det är därför vi har kommit fram till att-satserna. Vi la inte mycket krut på det sättet, att det var viktigt för utskottet att till exempel avslå en motion om att man skulle utreda texterna i evangelieboken. Vi gjorde ändå den bedömningen att vi just nu inte har de resurserna utifrån att det också kan finnas andra saker som är viktiga att granska. Feministteologiskt, heteronormativt – alltså vad säger våra texter? Hur fogar vi dem samman? Allt detta är viktigt och intressant. När man möts av önskemålet att man ska vara sparsam med att lägga på kyrkokansliet nya uppdrag, kanske man tänker att det här kan göras ändå. Det finns säkert mycket material och det är inte intentionen det är fel på. Detta säger jag bara som en beskrivning av hur vi tänkte i utskottet. Om nu kyrkomötet skulle vilja bifalla den att-satsen av Åke Bonnier är det inte en stor sak.

När det gäller de olika dokumenten är det svårt att gå in i sakfrågor. *Guds vägar* tar ju inte ställning till staten Israel. Det behandlar inte sionismen överhuvud taget utan har andra ärenden. *Kairos Palestina-dokumentet* tar upp en politisk situation och det ju därför det bränner till så starkt. Jag tycker vi ska ha tilltro till varandra att utifrån dessa olika karaktärer av texter gå vidare i vårt samtal och i vårt handlande.

JOHANNA ANDERSSON:

När man, som jag sa tidigare, går in och letar på Svenska kyrkans hemsida och kommer till Kairos-sidan möter man en kort samtalshandledning som har 13 böcker på litteraturlistan. Däribland finns inte *Guds vägar* utan andra aktivistiska böcker. I julkampanjen där fanns väldigt konkreta åtgärder, just hur man skulle vara besvärlig vid fruktdisken och kräva att få tala med butiksföreståndaren för att verkligen kontrollera ursprungsmärkning. Det är ingen stor sak, men att ha ett kyrkfolk som springer omkring och håller på med detta är kanske inte drömmen för stressad personal i julhandeln. Hur många av oss som verkligen tryckte upp små flygblad och satte upp pamfletter på lokala anslagstavlor i snabbköpen vet jag inte. Jag tror inte det hade så stort genomslag där jag var i Göteborg. Sedan gick utrikeschefen för Svenska kyrkan ut och bekräftade regeringens erkännande av Palestina som stat och sa att Svenska kyrkan tyckte detta var något bra. Det är också ett märkligt ställningstagande.

Jag skulle vilja yrka bifall till min andra att-sats i motion 2014:80. Det går att göra väldigt enkelt. Om det nu finns en bra studiehandledning till det här materialet är det ju inte så stor hjälp om bara kyrkomötet har tillgång till den. De intresserade som går in på Svenska kyrkans hemsida bör naturligtvis få tillgång till den och att man därför länkar till den. Det yrkar jag och jag tycker det i sammanhanget är ett ganska modest yrkande.

EVELINA JOHANSSON:

Det är intressant att biskoparna inte konstaterar att det finns präster som predikar på ett sätt som de kanske inte uppskattar. Jag kan inte riktigt se att en ny evangeliebok hindrar någon präst från att predika på det sättet, om man verkligen vill. Precis som på samma sätt att det skulle vara slöseri med kyrkokansliets resurser ser jag däremot hundratusentals kronor som flyter ut för församlingarna för att den nationella nivån introducerar nya evangelieböcker, nya psalmbokstillägg, nya bönböcker, nya kyrkohandböcker – allt ska in i det som ska köpas nytt. Man får ju stilla sig lite för församlingarnas skull, kan jag tänka.

Jag tycker också det är viktigt att komma ihåg att förintelsen, detta ohyggliga, innebar missbruk av kristen teologi, men att det inte primärt skedde på trosmässiga grunder utan på rasbiologiska. Om vi förbiser det förbiser vi också de många judiska konvertiter som dog i koncentrationslägren, till exempel Ebertstein som var kristen av judisk börd och mördad i Auschwitz. Judeförföljelser är inte primärt ett teologiskt problem utan ett rasistiskt problem och som det ska det behandlas och tas på allvar.

Det är också intressant att dokumenten intresserar sig så mycket för huruvida det gamla förbundet är giltigt. Frågan är väl inte huruvida det är giltigt eller upphävt utan om det är en framkomlig väg in i himlen. Kan en människa hålla Mose lag? Det är ju den fråga som kristendomen har sysslat med från Paulus tid och ända in i våra dagar. Kristen tro och undervisning har svarat och svarar alltjämt, efter vad jag förstår, med Paulus ord i Galaterbrevet, kapitel 2 vers 21: "Om lagen kunde ge rättfärdighet hade ju Kristus inte behövt dö." Och den versen finns till och med i evangelieboken, vad jag kan minnas.

BISKOP ÅKE BONNIER:

Jag vill börja med att citera Läronämnden som i sitt yttrande "betonar vikten av att det som Svenska kyrkan i och med *Guds vägar* har åtagit sig kommer till uttryck i exempelvis *Den svenska evangeliebokens* textsammanställningar och *Den svenska kyrkohandboken*".

Sedan vill jag understryka att detta inte handlar om att göra en ny evangeliebok. Det kommer alltså inte att bli några som helst kostnader i den bemärkelsen för församlingarna. Det handlar om att gå igenom det här och peka på textsammanställningar i förhållande till text och rubrik. Evangelieboken ska inte skrivas om, liksom Bibeln inte ska skrivas om men förhoppningsvis nyöversättas gång efter gång efter gång. Problemet idag, menar jag, är att predikanter har för lite kunskap om den kontext som Jesus levde och verkade i, vilket påverkar den förkunnelse som man får höra i kyrkor och läsa i olika sammanhang.

När det sedan gäller evangelieboken är det ju inte bara ett förkunnelsedokument utan också ett dokument som människor använder hemma, sitter hemma och läser och gör sina egna kopplingar i. Då ska vi göra det enkelt och tydligt för dem i framtiden förhoppningsvis med en evangeliebok som understryker Jesu judiska kontext och som möjliggör för människor att läsa detta utan att det på något sätt stöder antisemitiska eller främlingsfientliga eller liknande uppfattningar.

Återigen, jag yrkar bifall för hela min motion 2014:5 och det sista jag har talat om är den tredje att-satsen.

ANDERS ROOS:

Om Gud har gett ett löfte, så har Gud gett ett löfte. Jag har aldrig varit med om att Gud har tagit tillbaka ett löfte. Det är detta som ersättningsteologin handlar om. Det fula trynet finns avbildat bland annat i Uppsala domkyrka. Det är alltså en symbol för antisemitism och därför använder jag det uttrycket.

Det har gjorts väldigt mycket arbete, väldigt mycket studier, om relationerna mellan kyrkorna och judendomen. Det arbetet har försiggått till stora delar på Svenska Teologiska Institutet i Jerusalem. Det måste få fortsätta utan resursindragningar. Idag verkar det som att man har fått en något annan orientering i verksamheten. Den bör vridas tillbaka och man bör då också plocka in våra kontakter med kristna i Mellanöstern. Men det primära för institutet är den judisk-kristna dialogen, som det så framgångsrikt har arbetats med under många, många år och som fortsatt behövs. Där

kan man studera båda dokumenten. Där kan man arbeta med att se över evangelieboken i enlighet med den motion och att-sats som Åke Bonnier har föreslagit.

Vad kyrkokansliet och kyrkostyrelsen också kan göra är att göra en snygg layout på dokumentet *Guds vägar*, skicka ut det på samma sätt som man har skickat ut Kairosdokumentet, aktualisera studiehandledningen och på så sätt implementera och inbjuda till ett nystudium av dokumentet.

Inga yrkanden utöver de som är lagda.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 75.

§ 34 Behandling av konvertiter

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Herr ordförande, kyrkomötesledamöter och biskopar! Får jag slå den som inte tror som jag? undrar Evelina. Nej, det får jag inte. Det är det som motionen handlar om. Jag fick nämligen höra att det förekommer repressalier för dem som lämnar en tidigare – i det fallet – islamsk trosbekännelse för att bli kristen. Det är inte okej, tycker jag. Vi har dessutom en religionsfrihetslag i vårt land sedan 1951 som innebär att man är fri till att ha en religion oavsett vilken den är. Detta som också är viktigt står inte i motsättning till missionsuppdraget som Jesus har gett oss, att gå ut och göra alla folk till lärjungar. Det handlar inte om att tvinga utan att be för att hjälpa och att övertala och föra dialog, så att den vi talar med och missionerar för tar egen fri ställning till att bli kristen. Det är inte okej att slå den som inte tror som jag. Mycket av detta upplever vi i världen idag. Det är ett problem. Det är inte alla som förstår det gyllene gränssnittet mellan mission och respekt.

Därför ansåg jag att det var väsentligt att ta upp den frågan i motionen 2014:6. Den aktualiseras ständigt. Vi ser det i flyktingströmmen från Syrien, där man flyr därför att man är kristen och får höra att det ställs krav på att man måste lämna sin kristna tro för att anamma en annan tro, en islamsk tro, mot sin vilja. Annars hotas man med att dödas. Det är sådana berättelser vi får höra. Och nu meddelas det bara för en timma sedan i nyheterna, att terrorsekten IS finns i Sverige. Det har ni fått på era mobiltelefoner om ni har nyheterna där.

Vi har också fått höra om hedersmord, som är helt oacceptabelt. Det väl kända fallet är ju Fadime Sahindal här i Uppsala. Det har också att göra med frågan att fritt få välja, fritt få välja vem man vill tro på. Enligt FN begås det cirka 5 000 hedersrelaterade mord i världen per år och enligt polisens expert på hedersrelaterat våld, Kickis Åhré Älgamo, uppskattas det att det begås ungefär två till tre sådana mord per år. Vi har en frihet som är väl värd att kämpa för. Vi behöver föra dialog med dem som inte har riktigt koll på det, dem som inte kanske ens tycker att den här friheten ska vara en frihet för alla.

Detta uppfattar jag också att utskottet har tagit till sig. Jag har därför inget annat förslag än utskottets. Det är viktigt att vi hela tiden har den här frågan levandegjord för oss hur viktigt det är med friheten.

LARS G LINDER:

Ordförande, kyrkomötesvänner! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Frågan om religionsfrihet och därmed följdfrågan om hur man som konvertit blir behandlad i Sverige är en viktig fråga som alltid är värd att föras diskussion om. Därför måste jag säga att jag tycker det var bra att denna motion 2014:6 las. Den gav oss möjligheten att lyfta upp frågan på kyrkomötets nivå men inte för att fatta några

beslut. Vad göras skall är liksom redan gjort. Inom ramen för Sveriges Interreligiösa Råd har den här frågan diskuterats. Vi har en bred samsyn bland ett stort antal av de trossamfund av betydelse som finns i Sverige, men vad vi behöver göra är nog att ta hem frågan också lokalt i våra församlingar. Vi bör se till att vi fortsätter att föra den interreligiösa dialogen, där frågan om konvertiter och konversion kommer att vara en viktig fråga i vardagen och i verkligheten för människor som har valt att byta trosuppfattning.

Låt oss ta den här diskussionen som en uppmaning till oss alla att se till att vi ökar det interreligiösa samarbetet lokalt. Det kommer att vara det stöd som konvertiter har behov av. Jag tror att öppenhet och tolerans är det bästa skyddet för möjligheten till en reell religionsfrihet och att vi inte bara pratar om det i högtids-sammanhang utan att ser till att det är något som genomsyrar vardagen och verkligheten överallt i vårt land.

Bifall till utskottet.

LENA KLEVENÅS:

Jag hade glömt att jag hade ett särskilt yttrande. Därför vill jag så här sent påkommet ändå lyfta fram det. När vi diskuterade den här frågan kom vi till en diskussion om hur vi använder språket. I den andra meningen i våra överväganden står det: "Individer som tar beslutet att lämna ett sammanhang, såsom en tradition eller ett samfund, för att bekänna sig till något annat är ibland rädda för repressalier från dem som hon eller han lämnar." Då blev det ganska naturligt att kanske tänka att man skulle skriva *hen*, men det kunde vi ju inte göra. Så moderna vågade vi inte vara. Då blev det i stället *personen*. För att inte modernisera språkbruket blev det en konstig konstruktion, att man är rädd för dem som personen lämnar. Därför gjorde jag det lilla särskilda yttrandet. Jag tycker att vi ska modernisera språkbruket.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 76.

§ 35 Om restriktiv hållning gentemot islam

ANDERS ÅKERLUND:

Ordförande, ledamöter, åhörare! Det verkar som vår hjärna är programmerad för att sortera. Volvo–Saab, rättvikare–leksingar och så vidare. Det är väl okej. Vi har ett legitimt behov av gruppstillhörighet. Vi är sociala människor och det är i möte med andra som vi utvecklas.

Problemet uppstår när vi och de går vidare i en negativ spiral, när vi tanklöst vräker ut oss generaliseringar. Du vet väl om hur japaner är? Hur muslimer, judar, kristna är? Själv blir jag aldrig så förvirrad och ledsen som när jag förstår vad folk tror att jag tror på som kristen bekännare. Så dum i huvudet är jag inte. Jag känner inte igen mig i de insändarbilder som ges om mig som företrädare för en kristen tro.

Problem uppstår när generalisering sätts i handling. Då blir det ännu värre. Jag har bott i Sydafrika under apartheidtiden och det har präglat mitt liv väldigt starkt. Det man följde var ett handlingsmönster av gruppstillhörighet, svart och vit. Frågan måste ställas vad vi har gemensamt som människor och ha det som grund. Jag älskar utgångspunkten för hela vårt tänkande, som finns angivet i Olov Hartmans fantastiska tackbön i nattvardsbönen. "Ett bröd, en mänsklighet." Inte en kristenhet utan en mänsklighet är utgångspunkten.

Vi har aldrig varit så många människor just nu som utifrån olika utgångspunkter kan bidra till fred, försoning, rättvisa, utveckling och medvetna val över hela

världen. Där har vi våra bundsförvanter, samtidigt som var och en måste bli sedd som individ. ”Se mig som människa” är budskapet från många av de ensamma flyktingbarn och andra flyktingar som jag träffar då och då. Se mig som en människa. Det finns utvecklingsmönster som trendforskare upptäcker. Trots allt vad massmedia berättar för oss ökar vi-känslan i världen och det är väldigt hoppfullt. Det har att göra med styrkan av sociala medier, med kontakter utanför boxen, med att vi kan umgås med människor runt om i världen och ungdomars resor som vidgar perspektiv och infallsvinklar. Kyrkan bidrar på ett aktivt sätt i den processen att öka vi-känslan i världen genom våra kontakter och vår samverkan i världen.

Jag är glad över det starka avståndstagandet från motionen 2014:96 och tillstyrker utskottets hemställan.

EVA-MARIA MUNCK:

Ordförande, ledamöter och åhörare i kyrkomötet. Jag talar för utskottet och vi föreslår bifall till utskottets förslag i betänkandet, som är ett avslag av motion 2014:96 om restriktiv hållning mot islam.

I ekumeniska och interreligiösa sammanhang möter vi som Svenska kyrkan andra religiösa samfund och andra kristna i dialog, samtal och diapraxis. Dialog är samtal som berör det som vi delar och har gemensamt men också det samtal där våra åsikter skiljer sig åt, där vi inte kan mötas i samverkan. Vi möts också i diapraxis när vi kan samverka mellan religioner för ett gemensamt bästa i mänsklighetens ödesfrågor. Synkretism, religionsblandning, är något annat. Det beskriver inte Svenska kyrkans hållning i religionsmöten.

Som den största kyrkan i Sverige har vi ett ansvar att verka för en positiv, ekumenisk och interreligiös dialog. Det gör vi med Jesus som förebild, genom att se och bemöta varje människa, att vara sanna i oss själva men öppna för andra. I reciten nämns några av de publikationer och skrifter som tagits fram av Svenska kyrkan och som gjorts tillsammans med de studieförbund och ekumeniska organ som vi har i Sverige. Att ta del av dessa och införskaffa sig kunskap om andra religioner, religionsdialog och religionsmöten är en del av att ta ansvar för att vara Svenska kyrkan på olika nivåer. Att synliggöra och ärligt bemöta och ifrågasätta de fördomar som vi bär på är att ta ansvar. Religionsdialog berör kyrkor i alla världens länder. Bakom detta ganska nya, läsvärda dokument från 2011, *Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld*, står Kyrkornas världsråd, Påvliga rådet för interreligiös dialog och Evangeliska världssalliansen. En av de rekommendationer som nämns där är att samverka med andra religiösa gemenskaper som är engagerade i religiöst försvar av rättvisa och det gemensamma bästa samt överallt där det är möjligt uppträda tillsammans i solidaritet med människor som befinner sig i konfliktsituationer. Att ta ansvar är att vara en aktiv del av sammanhang där interreligiöst arbete och dialog får ske. Vårt engagemang i Sveriges interreligiösa råd genom presidiet i Sveriges Kristna Råd är ett mycket tydligt och angeläget framtidsyttande exempel.

I linje med utskottets överväganden vill jag också betona avståndstagandet från de förenklande resonemang kring islam och den polarisering kring vad motionären beskriver som en västerländsk syn på mänskliga rättigheter och demokrati. Bakom FN:s mänskliga rättigheter står stater från hela världen och detta är inget specifikt som länder i väst kan ta patent på.

Statens stöd till trossamfund publicerade förra veckan rapporten *Främlingsfientliga handlingar mot trossamfund* för regeringen. Där beskrivs att företrädare från framför allt islam och judendom upplever trakasserier och diskriminering

handlingar på grund av deras religiösa tillhörighet. Det här är Sverige 2014. En av de rekommendationer som ges i rapporten är att det finns ett behov av att trossamfundet själva inleder ett internt arbete med att identifiera och motverka diskriminerande och negativa attityder gentemot andra trossamfund.

Att vara sanna mot oss själva är att som kyrka se människor med Jesu ögon. Det gör vi inte genom att inta en restriktiv hållning mot islam. Det gör vi genom att verka i en positiv anda med evangeliet om Jesus Kristus i centrum, inbjudande snarare än avvisande, med betoning av det som förenar snarare än det som skiljer.

Bifall till utskottet.

JULIA KRONLID:

Herr ordförande! Motionen 2014:96 som behandlas i det här betänkandet lyfter aspekter som är viktiga för Svenska kyrkan att fundera över, även om vi som nomineringsgrupp anser att själva yrkandet är skrivet på ett sådant sätt att det kan ge upphov till onödiga misstolkningar. Vi väljer också att yrka avslag på motionen men inte med samma motivering som utskottet utan med motiveringen som framkommer i vår särskilda mening i betänkandet. Våra synpunkter i den här frågan speglas bättre i motion 2014:68 om Svenska kyrkans kristna identitet, som kommer att behandlas senare idag. Mitt yrkande till kyrkomötet är att avslå motion 2014:96 med motiveringen som framkommer i vår särskilda mening.

Jag vill börja med att vara tydlig med att det är viktigt med en respektfull dialog med representanter från olika religioner. Där finns det ingen diskussion. Där har vi ett helt enligt utskott och jag tror vi har ett helt enligt kyrkomöte här idag om det. Ett exempel på att det kan vara betydelsefullt är att ett interreligiöst råd har kunna sitta och diskutera hur vi ska kunna behandla frågan om konvertiter. Men i sin iver att vara, som jag ser det, politiskt korrekt och i rädslan för att inte kränka någon annan religion menar jag, att Svenska kyrkan på grund av detta har blivit otydlig i sin kristna identitet. Det är där jag ser problem. Jag menar att kärleken till alla människor oavsett tro och bakgrund är grundläggande i den kristna tron, men det är inte samma sak som att vara otydlig i tron på att få förlåtelse och försoning genom Guds enfödde son Jesus Kristus, född av jungfru Maria och som genom uppståndelsen gav möjlighet för alla människor att motta förlåtelse och frälsning. Låt oss inte glömma vad som står i Johannes 3:16–17.

Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv. Ty Gud sände inte sin son till världen för att döma världen utan för att världen skulle räddas genom honom.

Detta är ett kärlekens budskap, det är ett erbjudande som Svenska kyrkan ska vara stolt över att företräda. Det finns inget tvång, ingen kränkning gentemot någon annan i det budskapet.

Svenska kyrkan ska naturligtvis stå upp för religionsfrihet och respekt för människor som företräder andra religioner och ta avstånd från all diskriminering. Men religionsfrihet innebär ju också att Svenska kyrkan är fri att tro på det kristna budskapet och vara stolt över det. Olika uttalanden från företrädare i Svenska kyrkan – som bland annat handlar om en osäkerhet huruvida vi ska tala om jungfrufödseln, hur vi ska se på synen på Jesus och Muhammed, om vägen till Gud, om vi ska se på Jesus som Guds son – har skapat en viss osäkerhet bland medlemmar i Svenska kyrkan. Står vi i praktiken verkligen står upp för den evangelisk-lutherska tron som kyrkoordningen har uttryckt att vi ska göra, eller har Svenska kyrkan mer

förminskats till att bli något slags mångreligiös samlingsplats. Att Svenska kyrkan ser att en imam samlar pengar till moskébyggen kan också skapa reaktioner och en viss osäkerhet hos medlemmar.

I betänkandet framkommer också att man har skapat material där vi ska kunna be tillsammans. Man har öppnat för att man ska kunna utforma gemensamma böner. Då tycker jag att vi någonstans har frångått att stanna vid en respektfull dialog och behandla människor med respekt för olika religioner till att mer börja ge avkall från kärnan i den kristna tron. Sedan kan vi heller inte blunda för att det finns extrem islamism och terrorgrupper, som begår handlingar som drabbar såväl kristna som muslimer. Det här måste vi tydligt ta avstånd ifrån utan att för dens skull generalisera. Generaliseringar tar jag det starkaste avstånd ifrån.

Svenska kyrkan kan inte vara trevande i evangeliet med Jesus Kristus i centrum. Vi behöver inte en osäker och trevande kyrka. Vi behöver en trygg kyrka som utgör en fast punkt i vardagen. Tack så mycket.

EVELINA JOHANSSON:

Jag yrkar bifall till utskottets förslag, det vill säga avslag på motionen 2014:96. Det är inte om motionen jag vill tala utan om Läronämndens yttrande med anledning av motionen. Där läser vi: "Det är väsentligt att minnas att islam är en av de tre abrahamitiska religionerna, med vilken kristendomen har mycket gemensamt." Det är alltså vad Läronämnden har att säga i korthet om relationen mellan kristendom och islam. Det är förvisso sant att kristendom och islam har mycket gemensamt. Det är också sant att det finns mycket som inte är gemensamt. Då gäller det förstås att värdera vilka anspråk som är de mest centrala, de mest definierande för vad kristendom är. Är det sådana saker som råkar vara gemensamma med islam och med kanske andra olika trosuppfattningar eller är det de som inte är gemensamma?

Som barn drack jag en gång en djup klunk av rå äggula i tron av det var apelsinjuice. Äggulan var gul och flytande och stod i ett glas i kylskåpet. Det var mycket gemensamt med apelsinjuice i detta, men naturligtvis är det inte det som är mest karaktäristiskt och definierande för vare sig juice eller ägg. Det märkte jag tydligt när jag fick det i munnen. På samma sätt kan man på goda grunder ifrågasätta, om detta att vara en så kallad abrahamitisk religion verkligen är så väsentligt när vi definierar kristendomen och när vi jämför den med andra religioner, om vi nu ska gå in i denna fråga med Jesus som förebild som utskottet förespråkar, vilket vi naturligtvis ska. Vi ska dock också gå in i all dialog och alla möten med människor med Jesus som frälsare och aldrig glömma detta.

Men för att ha Jesus till förebild kan vi erinra oss hur högt Jesus värderade den historiska kopplingen till Abraham, just om den ska lyftas fram som en väldigt viktig och definierande pryl. Han säger "Gud kan uppväcka barn åt Abraham ur dessa stenar". Det är gott och fint att härstamma från Abraham och vi kan för all del bejaka den gemensamma saken med andra konfessioner, men det är ändå så att det i Frälsarens mun inte på något sätt är det som främst definierar kristendomen och inte det som egentligen kan rädda någon människa heller. Löftena däremot om det som är unikt för kristendomen, Jesus Kristus som frälsare, är så oräkneliga i Skriften och jag är säker på att alla har hört minst ett och förmodligen flera, så jag tänker inte ens citera. Där ligger det som utan jämförelse måste värderas högst när vi studerar och jämför vår tro med andras.

JESPER ENEROTH:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet 2014:4, Om restriktiv hållning gentemot islam. Jag skulle kunna lägga all min talartid här i talarstolen på att instämma i allt som står i utskottets överväganden om att inte ställa religioner mot varandra, inte förenkla islam eller kanske framför allt det faktum att den som känner sig trygg i sin kristna tro kan vara öppen för en religionsdialog.

Jag är ny här, inte bara i kyrkomötet utan även i kyrkan. Jag föddes i mitten av 1990-talet i vad som ibland kallas världens mest sekulariserade land, Sverige. Under min uppväxt pratade vi aldrig religion. Vi pratade inte tro, vi pratade inte om Gud. Det var något man möjligtvis nämnde på historiektionerna. Vägen till min tro gick genom mina klasskamrater i högstadiet som var muslimer. Det var första gången jag mötte personer i min egen ålder som hade en religiös identitet, där man kunde börja prata om tro, man kunde prata om bön, prata om Gud. För mig var det mötet väldigt, väldigt viktigt och säkerligen i förlängningen ett av skälen till att jag står här.

Jag tycker det är viktigt att vi ser dialogen inte som ett hot utan som en styrka. Jag hade nog inte stått här om det inte hade varit för mina muslimska vänner i högstadiet. Därför blev jag väldigt ledsen av den här motionen, 2014:96. Jag tror att det vi måste fokusera på är respekt i stället för restriktivitet, dialog i stället för tystnad, kärlek i stället för rädsla. Tack så mycket.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jesus är vägen, sanningen och livet. Det kan vi säga utan att nedvärdera andras tro. Vi ska inte begränsa Gud och inte heller människan. Relationen till Gud börjar inte vid kyrkoporten utan det finns en relation till Gud i relation till varje människa i skapelsen. Därför är det också fullt konsekvent att tala om den gemensamma grund som de tre abrahamitiska religionerna har. Gud förmår göra mer än vad vi kan be eller tänka ut. Vi måste både kunna tala om vår tro och se sambandet med alla människors sökande efter en gud som har skapat dem till sin avbild. Låt oss inte begränsa Gud och inte heller människan.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 77.

§ 37 Religionsdialog

LENA KLEVENÅS:

Jag talar för utskottet. Detta betänkande innehåller bara en motion, 2014:109, som handlar om lokala dialogcentra för interreligiös dialog. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheterna till samarbete mellan Svenska kyrkan och Nordiskt centrum för interreligiös dialog i syfte att skapa lokala religiösa dialogcentra. Utskottet finner att utredning av och arbete med lokal religionsdialog inte ska regleras av nationell nivå, utan stift och församling bör ha frihet att anpassa verksamheten efter behov och kontext. Utskottet föreslår därför att motion 2014:109 avslås. Däremot föreslår utskottet med anledning av motionen att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att genomföra en kartläggning av det interreligiösa och interkulturella arbetet där Svenska kyrkan redan finns med, detta då i syfte att inspirera församlingar och stift.

Utskottets förslag är alltså att motion 2014:109 avslås men att man uppdrar åt kyrkostyrelsen att genomföra den här kartläggningen.

ANKI ERDMANN:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag får be om ursäkt för min röst idag. Jag vet inte om ni hör mig, men den vill inte riktigt vad jag vill. Jag är en av motionärerna till motion 2014:109. Tyvärr kan inte huvudmotionären vara här idag och berätta om det interreligiösa centret i Göteborg, där hon jobbar, och det viktiga arbete som de gör som på något vis har varit grunden till att den här motionen skrevs. Jag hoppas ni får tillfälle att prata med henne vid ett annat tillfälle.

Jag har också suttit med i Ekumenikutskottet, där vi har kommit fram till att det bästa just nu är att göra en kartläggning av de interreligiösa och interkulturella sammanhang där Svenska kyrkan finns med. Då kan församlingar och stift få inspiration att arbeta vidare med religionsdialog. Dialog är mycket viktigt och det måste förekomma religionsdialog på många nivåer.

På min nomineringsgrupps vägnar yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 78.

§ 38 Internationellt församlingsutbyte

MAGNUS HEDIN:

Ordförande och ledamöter! Det är också första gången jag står här. Vi som är nya fick en introduktion av presidiet när vi började. Det sas att ”ni ska veta att det är enklare för en rik man att komma in i himmelriket än vad det är att få igenom en motion i kyrkomötet”. Det fick vi lära oss. Kanske är det så.

Det gäller motion 2014:34, där motionären föreslår att 1 miljon kronor per stift anslås för att bidra till internationellt församlingsutbyte. I Ekumenikutskottet glädes vi oss åt en utveckling där flera församlingar engagerar sig i församlingsutbyten. Möten över gränser berikar församlingslivet. Det kan också berika den enskildes kristna liv och trosutveckling. Utskottet förslår dock att motionen avslås, därför att internationella utbyten är ett ansvar för varje församling att planera, prioritera och finansiera. Varje stift har möjlighet att på olika sätt främja sådan verksamhet. Dessutom skulle ju 1 miljon per stift bli väldigt konstigt, eftersom stiften ser så olika ut. Kyrkostyrelsen redovisar att arbetet med att stödja detta kommer att prioriteras under planeringsperioden i samverkan med stiften.

Därför tycker utskottet att detta är den lämpliga ordningen och föreslår att motion 2014:34 avslås i sin helhet.

MATS NILSSON:

Ordförande! Motion 2014:34 kom till av den anledningen att man i det pastorat jag tillhör har ett utbyte med Costa Rica. Några skulle åka dit och de har kommit till oss vid flera tillfällen, medan vi nu skulle åka iväg. Vi är en liten församling på cirka 2 000 tillhöriga. Det är rätt svårt att få budgeten att gå ihop. Vi försökte med två präster som skulle åka iväg. Det gick att hitta pengar till dem, där fanns det olika möjligheter, men när det handlade om lekmän var det väldigt svårt att hitta något ställe där man kunde finansiera detta. På något sätt kändes detta inte bra och det var då jag skrev den här motionen. Sedan skrev jag också motionen för att jag tänkte det skulle vara kul att se hur kyrkomötet fungerar, eftersom det är den första gången jag är här.

Men jag måste säga att jag är lite imponerad av hur man har hanterat motionen. Kyrkans Unga har tagit upp den och tycker den var mycket positiv. Jag måste säga att jag tycker mig ha fått ett väldigt trevligt bemötande och att jag är rätt nöjd med hur detta har slagit ner. Även om motionen är avslagen är jag inte avslagen i det här

sammanhanget. Man kan litegrann tycka att det kunde ha förts ner lite pengar, så att det hade funnits en möjlighet att finansiera detta. Det är trots allt så att församlingarna inte ser likadana ut överallt i landet och Växjö stift är nog kända för att ha många småförsamlingar som ska kunna finansiera allt. Trots allt, hör ni, så tycker jag det har gjorts ett jättebra och underbart arbete. De här delarna ska ju prioriteras. Därför har jag egentligen inget yrkande ens i detta, utan kan till och med köpa utskottets förslag.

Jag yrkar bifall till utskottet.

MARGARETA ANDERSSON:

Ordförande! Det handlar om internationellt församlingsutbyte och jag yrkar faktiskt bifall till Mats Nilssons motion 2014:34. Det gör jag av en enkel anledning. Om ekumenik ska få genomslagskraft måste den beröra människor. Präster är visserligen också människor, men de ha ett lite annat uppdrag än vi vanliga församlingsbor, vi som inte har alla dessa förmåner att finna möjligheter till finansiering av resor och sådant i den enskilda församlingen. Vi är många församlingar med kanske 500–800 tillhöriga som alltså inte har så stor möjlighet att komma iväg på utbytesresor. De är viktiga. Det handlar om att man träffar andra människor i samma situation, människor som lever sitt vanliga liv. De har jobb, de har familj, de har vänner, de har allt det som vi allihop har. Dessutom har de ett stort engagemang i sin kyrka. Just detta att träffa andra som har ungefär samma situation som vi är väldigt viktigt. Vi upptäcker likheterna. Jag tycker hela debatten på förmiddagen har handlat om hur viktigt det är att mötas, att träffas, att se varandra som individer och människor och att vi inte är så förfärligt olika, oavsett var någonstans i världen vi bor och befinner oss.

Av den anledningen tycker jag det är så viktigt att vi lyfter de här frågorna och att kyrkan är alla sina medlemmar, att det handlar om individer som måste ta ställning. Vi gör det inte kollektivt, vi gör det en och en. Det finns ju en psalm i psalmboken vars andra vers börjar: ”En och en vi måste stiga till det kors som allt försonar.” Det säger väldigt tydligt vad det handlar om. Vi behöver mötas, vi behöver träffas och vi behöver ses. Det handlar också om att få med sig kunskaper. Här åker man inte ut för att se efter vad folk har för någonting som vi kan ta med oss. Inte heller åker vi dit för att tala om hur vi gör och att de nu ska göra så som vi brukar göra. Vi ser gemensamt vad det är vi kan göra, vilka tankar och idéer vi har och hur vi kan använda deras tankar förändrade i vår verksamhet.

Jag tycker därför det här är väldigt viktigt och yrkar bifall till motion 2014:34.

ANDERS ÅKERLUND:

Ordförande, ledamöter och åhörare! Vi behöver träffa varandra. Tack för motionen 2014:34 som gör det möjligt att prata också om församlingsutbytena som finns i världen och som ökar i omfång. Det är en stor skillnad på att vara förtroendevald i en borgerlig kommun och i kyrkliga sammanhang. En av skillnaderna att vi är del av en världsvid kyrka och därmed också hör ihop med den och har erfarenhetsbyte. Det är inte lyxresor det handlar om utan om uppdrag, om att skapa relationer i världen med våra samarbetspartners.

Jag har haft glädjen och stoltheten att få följa den internationella verksamheten på nationell nivå under många år och gör det fortfarande. Det är ett fantastiskt arbete som görs. Det har ändrats från att vara en liten doft av välgörenhet till samverkan och samarbete på ett professionellt sätt med revision och uppföljning, och här behövs det fortfarande mycket resurser på det planet för att genomföra våra åtaganden i världen. Här finns också certifiering som visar att vi är på rätt väg och har

ordentliga genomlysningar av vad vi håller på med. Den nivån kan en församling inte komma i närheten av om man tror att man ska göra biståndsverksamhet. Det finns flera exempel på hur svårt det är att göra sådana här saker utan att av olika skäl hamna i problem efter ett tag.

Till den professionella organisationen på nationell nivå behövs det en uppföljning på det lokala församlingsplanet, att det blir från hjärta till hjärta. Människors engagemang ökar när man ser vilka sammanhang vi lever i och vi får inspiration av allt gott som händer ute i världen också. Vi får dela erfarenhet, tro, och sätt att jobba med sociala ekonomier för möjlighet till en eventuell välfärd. Vi kan också få hjälp med gudstjänstutveckling och liknande. Jag har sett väldigt mycket i världen och mitt intryck är att vi är mycket bättre utomlands än vad vi är i Sverige. Vi behöver hjälp i våra situationer att våga ha ett hopp för framtiden, vilket till exempel finns i Afrika och Kina och andra växande kyrkor. Vi behöver erfarenhetsutbyte och vi får det när vi har vänortsrelationer. Jag har ganska mycket erfarenhet av det, av svårigheter och möjligheter. Kom därför inte med jättestora gåvor som visar vår överlägsenhet utan erfarenhets- och gåvoutbyte på en normal nivå, så att alla känner sig respekterade. Förståelse av den nivån är jätteviktig, erfarenhetsutbyte, dela tro och rädda liv.

Jag vill yrka bifall till utskottets hemställan, eftersom jag undrar om vi ska göra så mycket insatser på församlingsnivå från nationell nivå hela tiden. Jag är inte säker på det.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 79.

§ 39 Kristna i Mellanöstern

MARGIT BORGSTRÖM:

Herr ordförande! Jag vill yrka bifall till motion 2014:35, punkt 2, och 2014:84, punkt 2. I övrigt bifall till utskottets förslag.

Allas vår utgångspunkt är att religionsfrihet ska gälla alla överallt. Men den kristna minoriteten i Mellanöstern är så utsatt att deras situation kräver särskild uppmärksamhet. Kristdemokraternas syn på religionsfrihet utgår från artikel 18 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Med andra ord gäller det alla överallt. Det finns också en utveckling som är särskilt oroande. För 100 år sedan var 9,5 procent av befolkningen i Mellanöstern och Nordafrika kristna. 2012 var den siffran nere på 3,8. Idag är det alltför många människor i Mellanöstern och andra delar av världen som inte själva fritt kan välja livsåskådning, ibland beroende på förtryck från myndigheter, ibland på socialt tryck från omgivningen. De kristna minoriteterna finns utspridda i de flesta av Mellanösterns länder och deras utsatthet varierar. Det finns dock ett internt tryck mot de kristna i större delen av regionens länder. Det handlar om allt från sämre grundlagsskydd jämfört med majoritetsbefolkningen till ren förföljelse. Omvärlden måste bli mer uppmärksam på hur olika konflikters historia faktiskt ser ut, vilka orsaker som ligger i botten. Kristdemokrater för en levande kyrka hade en representant, Margareta Wiklund, som tre år i rad la motioner som handlade just om detta. 80 procent av de religionsförföljda i världen är kristna. Alla motioner blev avslagna utom ett uttalande. Hon är inte här, men jag är tacksam att hon väckte frågan och att den fortsätter.

Händelserna i de aktuella områdena kommer närmare och världen måste reagera. Vi har ett kärleksbudskap som skiljer sig från alla andra religioner. Nyhetsmedia i vårt land nonchalerar ofta nyheterna där det handlar om de kristna frågorna i

världen, men nu börjar massmedia i rapport på rapport berätta om de förfärliga massmord som förekommer. Vi i kyrkan måste reagera inte bara med utredningar utan sätta till resurser och möta flyktingar. Tack för ordet.

BERTH LÖNDAHL:

Att vara kristen gör skillnad och att bekänna att Jesus Kristus är Herre gör skillnad. Det kan vara en skillnad på liv och död. Livet på Kristus kan också vara att dö för Kristus. Därför blir också att vara kristen, att bekänna Jesus Kristus som herre, en provokation. Det är fortfarande ofta en provokation i Sverige. I vissa länder är det en provokation som absolut inte är tillåten. Så var det under kyrkans första tid i martyrernas kyrka. Så blev det för Petrus och Paulus och så är det också för mängder av kristna ute i världen. Idag är också på många håll kyrkan, de kristna, en martyrer-nas kyrka.

Då kan jag glädja mig över att utskottet tillstyrker att det ska ges ett substantiellt bidrag eller stöd för förföljda kristna. Jag kan ändå förvånas över att det uttalande man gör har en försiktighet, näst intill tandlöshet, i sina formuleringar. Det är som om man inte riktigt vågar säga att kristna är förföljda på många håll i världen. Vill vi som Svenska kyrkan, vill vi som kyrkomöte vara trossyskon för våra trossyskon ute i världen? Vill vi skicka en tydlig hälsning att vi vet och anar hur de har det? Kanske inte kristen tro bara är världens största religion. Den är också världens mest förföljda religion och vi tycks inte ta det på det allvar som behövs när vi yttrar oss om saken.

För några veckor döpte jag Mjen. Mjen kom ifrån Kina. I samband med att jag döpte hennes barn ställde jag frågan om inte också hon ville bli döpt. Då svarade hon omedelbart ”jo, det vill jag”. Efter några veckors undervisning döptes också hon. Under dopundervisningen berättade hon för mig att hennes far egentligen också ville vara kristen, men i den miljö han levde i Kina var det näst intill omöjligt. Det var hemliga möten i lägenheter, lite underground, lite osynligt. Även om det officiellt är möjligt är det i praktiken inte möjligt och lika tydligt. Caspian från Iran som jag också döpte vet på samma sätt att det skulle betyda livsfara för honom om han återvände till Iran.

Det kostar att vara kristen, men det kostar för oss ingenting egentligen att yttra oss med kraftfulla ord och på ett mer kraftfullt sätt för de förföljda kristna i världen. I Mellanöstern handlar det inte bara om de urgamla religionerna i många av den kristna trons kärnländer. Det handlar också om nyomvända, tillkomna kristna. Ofta i evangelikala sammanhang finns även en rörelse under ytan av väckelse och förundran över Jesus.

Jag ser att den här skrivningen ligger fast och har därför inget yrkande, men det är min förhoppning att kyrkomötet så småningom ska kunna yttra sig med större kraft och markering.

JULIA KRONLID:

Herr ordförande, biskopar och kära ledamöter! Med risk för att vara onormalt kort ska jag ändå prova den här talarstolen. Jag vill för tydlighets skull börja med att yrka bifall till motion 2014:35, punkt 2, då vi anser det yrkandet i stort vara lika med motion 2014:65, punkt 1, som jag också yrkar bifall till. Jag yrkar också bifall till motion 2014:65, punkt 2 och 3 och i övrigt bifall till utskottets förslag.

Situationen för kristna runt om i världen är på många håll mycket svår och har på senare tid också förvärrats. Kristna är världens mest förföljda grupp. Den fruktansvärda situationen i Syrien, där den ena grymheten avlöser den andra, tycks inte ha

någon ände. Situationen är svår för alla drabbade. Över 3 miljoner människor har flytt Syrien och de flesta befinner sig i krisens närområde i närliggande länder. Behovet av humanitära insatser är stort. De kristna i Syrien har blivit utsatta för förföljelser med religiösa motiv. Det har lett till att kristna fördrivits och flytt och andra har mördats. Flera viktiga kristna monument har förstörts ner till grunden.

Som en följd av att den synnerligen radikala terrororganisationen ISIS har etablerat en starkare närvaro i Irak har förföljelsen trappats upp. När ISIS intog den näst största staden, Mosul, gavs de kristna några alternativ: konvertera till islam, betala en särskild straffskatt för att få lite betänketid, fly därifrån eller bli dödade. Exemplet från Mosul är talande för de kristnas situation i det här området. Det kan inte ses på något annat sätt än en etnisk utrensning, ett etniskt och religiöst folkmord. Även andra minoriteter såsom yazidier, mandéer, turkmener, judar och romer har varit minst lika utsatta i den här katastrofen. Situationen är svår för alla drabbade och behovet av humanitära insatser är stort. Därför gläder det mig att utskottet är överens om att göra ett uttalande om att öka de humanitära insatserna och att vi också gör ett starkt uttalande till stöd för de kristna i Mellanöstern.

Jag anser också att det mer långsiktiga arbetet i att stödja förföljda kristna ute i världen inte bara ska finnas i Mellanöstern utan också på andra håll i världen. I Nigeria finns en terrororganisation, Boko Haram, som har utsatt kristna för svåra förföljelser och också muslimer som inte vill ställa upp för sharialagar. I Nordkoreas kommunistiska regim finns det också många kristna som är utsatta. Vi anser därför att eftersom Svenska kyrkan är en del i den världsvida kyrkan och har ett ansvar för våra kristna bröder och systrar som förföljs och utsätts på det här sättet, bör Svenska kyrkan intensifiera arbetet till stöd för förföljda kristna och utöka informationen och förbönen för de kristna ute i världen.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare. Rubriken på detta är ju Kristna i Mellanöstern. Det är någonstans också avsikten med min motion 2014:84, men den handlar ju också om människor i Mellanöstern. Därför ser jag med glädje på just formuleringen från utskottet, att man faktiskt vill ge ett ökat bidrag för att stödja människor som är utsatta i Mellanöstern. Det är inte bara kristna som drabbas utan många andra grupper också.

Jag fick för några dagar sedan på Facebook från en vän i Syrien följande rader: *My life is hard. I am in a dangerous situation. I serve in the army since 5 months and I don't want to die.* Så sa min vän Amar Mohammed till mig. Någonstans handlar det ju om personliga frågor. Det handlar om människor, individer, som drabbas av en omänsklig situation. Jag är väldigt glad över det uttalande som utskottet har formulerat, men jag vill ändå yrka bifall på min motion 2014:84 i sin helhet.

Jag skulle också vilja lyfta upp den sista punkten i motionen som handlar om utbildning, inte minst utifrån den flyktingsituation som vi idag har i Sverige. Det är väldigt många människor, inte minst kristna från Mellanöstern, som har kommit till vårt land. Just genom de ortodoxa kyrkorna tror jag vi skulle må bra av att öka vår kunskap om Mellanösterns kristna på olika sätt i våra församlingar. Jag tror vi alla skulle må bra av att få lite mer kunskap, om de ortodoxa kyrkorna inte minst. Jag vet inte hur många av er som kan säga så mycket om den syrisk-ortodoxa kyrkan eller den armenisk-apostoliska katolska kyrkan. Jag tror det är någonting som vi behöver närma oss på olika sätt.

Förra året skickades det ut en skrift till alla kyrkomötesledamöter för att informera om islam. Hedervärt. Jag tycker också vi skulle kunna göra något liknande utifrån våra kristna bröder och systrar och lära oss mer om de ortodoxa kyrkorna.

EVELINA JOHANSSON:

Det är glädjande, tycker jag, att utskottet förordar ett substantiellt anslag för utsatta i den tempererade regionen. Det är också glädjande att utskottet vill uppmärksamma problematiken med ett uttalande. Naturligtvis är det så att där hjälparbete går ut det ska det nå alla utsatta. Ingen skulle väl få för sig att ge en limpa till en hungrig kristen och inte till någon av en annan konfession, om de står i närheten av varandra. Men det är ändå lite beklämmande, upplever jag, att uttalandet är en smula tamt, om man jämför med motionerna. Det är svårt att komma ifrån den känslan att man helst inte har velat ta i att det finns en specifik förföljelse mot kristna. Man vill hellre tala om de utsatta människorna, man vill tala om den utsatta regionen. Man har inte riktigt velat ta i den här frågan som motionerna ändå lyfter upp.

Kanske är det en följd av vår historiska, vår svenska kontext, där vi är vana att tänka på kristna som en majoritetsgrupp. Vi kan ändå se runt omkring oss att vi är så vana att tänka på kristna som en majoritet. Vi har en högre tolerans i Sverige för verbala angrepp på kristna än på andra. Man kan se det i skolorna ibland. Det är lite högre tolerans. Mellanstadiebarn kan vittna om det. Det är lite högre tolerans mot att man säger dumma saker mot ens kristna tro än om en del andra saker. Det är ett sorgligt separat problem.

Men det här handlar inte om verbala angrepp. Det handlar om angrepp till liv och lem på bröder och systrar i Kristus i andra länder. Menar vi allvar när vi kallar dem bröder och systrar i Herren? Vi får pröva oss själva. Om det vore min bror eller syster – jag har en av varje sort – som funnes i ett annat land och hotades med de här fruktansvärda sakerna, skulle jag då inte anstränga mig för att specifikt uppmärksamma detta för att de låg mitt hjärta nära? Och vem av oss skulle inte göra det? Så om vi menar allvar med att de är våra bröder och systrar i Herren, om det inte bra är ord, om vi verkligen tänker på dem som bröder och systrar precis som på våra världsliga bröder och systrar, är de då inte värda en tydligare och modigare solidaritet från sina syskon i Svenska kyrkan?

ANDERS ROOS:

Mycket har hänt sedan i somras, när jag och andra skrev våra motioner om kristna i Mellanöstern. Somligt är glädjande, annat är det absolut inte. Byggnationen på Olivberget har inte tagit ett enda ynka steg närmre sin lösning och det beklagar jag. Det finns tydligen värre byråkratiska kvarnar än de som vi har i Sverige. Men runt om i Sverige har genomförts manifestationer, demonstrationer, fackeltåg och mycket annat för att visa solidaritet med kristna och många andra och protestera mot en växande brutalitet. Klockor har ringt på många platser i Sverige för att varna mot mörkerkrafter i vårt samhälle, varningsklockor mot främlingsfientliga krafter, som innerst inne är av samma skrot och korn som terrorrörelser i Mellanöstern, mörkerkrafter som vill ödelägga, utrota och förintä. Gudstjänst har firats, böner har betts om fred, frihet, barmhärtighet och rättvisa för förföljda runt om i världen och speciellt i Mellanöstern.

Det har hänt mycket gott och mycken solidaritet har blommat under de senaste månaderna. Jag tror inte att detta hade skett, om vi inte hade varit många som hade bombarderat sociala medier med information, frågor och upprop om att hjälpa. Men

det är en sak som inte har blivit bättre. De kristnas och andra minoriteters situation i Mellanöstern har snarare förvärrats. IS, Islamiska Staten, har fortsatt sin terror. Några länder förhindrar hjälp att komma fram. Stater och regimer i området terroriserar och bombar dem som tänker och tror annorlunda. Terrorgrupper ser sin chans att vinna inflytande, makt och territorium.

I allt detta har vi som en av de rikaste och friaste kyrkorna i världen ett särskilt ansvar att reagera och hjälpa. Jag bryr mig inte så mycket om att vårt utskott föreslår avslag på min motion 2014:35, även om jag har svårt att förstå avslag på andra attsatsen. På något sätt har ändå frågan förts framåt och medvetenheten ökat. Det är bra. Det är också bra att de 30 miljoner som är destinerade till byggandet av ett fåtal byggnader på Olivberget finns kvar. Även om beslutet en gång kom till lite kupp-artat, kan det vara en symbol för hopp och framtid.

Ännu bättre är att utskottet i sin skrivning förutsätter att

den ekonomiskt starka Svenska kyrkan måste anslå substantiella ekonomiska medel, utöver vad som redan samlas in genom gåvor eller finansieras genom bidrag från statliga och internationella organ, för att bidra till verkningsfulla åtgärder såväl kortsiktigt som långsiktigt ...

Detta anser utskottet ska ges som ett uttalat uppdrag för kyrkostyrelsen.

Det är svårt att förstå vad substantiella ekonomiska medel egentligen är, men jag vill förstå det som en uppmaning att anslå medel av väsentlig storlek. Då kan kanske 30 miljoner vara ett riktmärke.

Vi är idag inte fattigare än vad vi var den gången vi tyckte att hus på Olivberget skulle prioriteras, snarare tvärtom. Världen har blivit mer grym, orättfärdigheten och terrorn större, vi rikare. Därmed växer vårt ansvar för lidande, förföljda, fördrivna, våldtagna medkristna runt om i världen, och inte bara för dem utan för många andra. Men för våra bröder och systrar i tron har vi ett ansvar. När styrelsen tar kyrkomötet på allvar och verkligen handlar i enlighet med utskottets skrivning, kan vi som Svenska kyrkan göra skillnad. Det var väl ändå det som enligt vår Guds vilja skulle ske.

ANKI ERDMANN:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Kyrkomötet är en av årets höjdpunkter för mig, säkert också för er, men jag tror att ni också känner igen er i att ibland ha dåligt samvete över det man måste lämna de här dagarna. I mitt fall gäller det mitt arbete som SFI-lärare. Jag känner att jag borde vara med mina elever också den här veckan. Många av dem kommer från Mellanöstern och har flytt från de ofattbara hemskheter som utspelas i deras hemländer nu. Flera av dem mår mycket dåligt och vet inte vad som har hänt med familj, släkt och vänner som har blivit kvar i hemländerna eller är på flykt någonstans.

Därför känns det nu extra bra för mig att få vara med om att besluta om att öka omfattningen på stödet till arbetet för utsatta människor i Mellanöstern. Jag tror inte jag behöver stå och argumentera för detta. Flera har redan talat om allt som händer som vi läser i tidningar och hör på nyheterna och som vi känner maktlöshet och förtvivlan över. Men vi i Svenska kyrkan kan göra något för att hjälpa och för att lindra nöden. Det ska vi göra.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och hoppas det går igenom och att jag i alla fall kan säga något positivt till mina elever när jag kommer tillbaka nästa vecka.

LINA LARHULT:

Herr ordförande, kyrkomötesvänner! Jag talar för utskottet och vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Det finns en fördel med att de här motionerna 2014:35, 2014:65 och 2014:84 och liknande motioner läggs år efter år. Det är för att det ger oss en möjlighet till en levande dialog och pågående samtal om dessa frågor. Svenska kyrkan har ett långsiktigt arbete för detta. I Kyrkostyrelsens skrivelse 2014:2 redovisas det arbete som bedrivs i området sedan tidigare och som är ett resultat av 2013 års kyrkomötesuppdrag till kyrkostyrelsen om att intensifiera det pågående arbetet för förföljda kristna. Vi anser att det är framgångsrikt att verka genom de organ som vi ingår i. Det är exempelvis Kyrkornas världsråd och Sveriges Kristna Råd. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå samtliga motioner på samtliga punkter, men jag vill ändå lyfta några saker från utskottets betänkande.

När det gäller Olivberget är detta ett kyrkomötesbeslut som tyvärr ännu inte gått att realisera. Det är oerhört viktigt att behålla satsningen där. Något annat vore att ge helt fel signaler. Jag håller med om att vi måste göra mer för att hjälpa dem som förtrycks i Mellanöstern och vi förstår att man aldrig kan göra tillräckligt, men vår solidaritet och vår människokärlek måste gälla för alla.

Med anledning av situationen i Mellanöstern och utifrån motion 2014:84, punkt 1, har utskottet föreslagit kyrkomötet att ställa sig bakom följande uttalande:

En humanitär katastrof utspelar sig i Mellanöstern. Miljoner människor befinner sig på flykt från inbördeskriget i Syrien och från den Islamiska statens (IS) brutala framfart i Irak och Syrien. Vi ser en skoningslös förföljelse av religiösa minoriteter och de urgamla kristna församlingarna i Irak står inför utplåning. Skolor, sjukhus och bostäder har blivit till ruiner på många håll. Våldet och förstörelsen har dramatiskt försämrat utsikterna för en varaktig fredlig utveckling i hela regionen.

Läget är så alarmerande att det krävs extraordinära insatser från FN och dess medlemsstater för att skydda människors liv, välbefinnande och religionsfrihet i Mellanöstern. De mänskliga fri- och rättigheter som världssamfundet har enats kring måste försvaras.

Denna katastrof leder också till att några av de drabbade kommer till Sverige. Som enskilda, som kyrka och som samhälle har vi ett uppdrag att efter bästa förmåga välkomna dem som tvingats fly och att i förbön och omsorg ge dem hopp om att det är möjligt att åter leva tryggt och åtnjuta de mänskliga rättigheter var och en har.

LARS STJERNKVIST:

Ordförande och kyrkomötesvänner! Jag tänkte något kommentera det som Berth och flera har varit inne på. Som också Lina sa är motion 2014:84 sådan att det är omöjligt att komma fram till någon annan slutsats än den motionärerna har. Detta är en fråga som vi alla, liksom Margit, känner samma frustration inför. Vi måste ständigt återkomma till den, inte därför att vi gör för vaga uttalanden utan därför att situationen fortfarande är så allvarlig och till och med förvärras. Det är klart att man då rimligen inte kan säga nej till att vi ska göra mer i en fråga där man aldrig kan göra för mycket.

Då säger Berth och andra att uttalandet, som Lina läste upp, är för försiktigt och att det inte tar tillräckligt tydlig ställning. Det beror på vad man menar med att ta ställning. Det är ingen tvekan om att det i uttalandet tas tydlig ställning mot förtrycket. Ingen kan rimligen tycka någonting annat. Det är inte heller så att vi i det

här uttalandet tvekar när det gäller att beskriva vilka som är offer för förtrycket och förföljelsen. Det är till väldigt stor del kristna, eftersom de som står för förtrycket är övertygade om, att det enda sättet att säkra tryggheten i området är att skapa en religiöst homogen stat. Där finns heller ingen tveksamhet. Det är kanske inte bara en försiktig rädsla utan en ömsinhet, därför att vi är rädda för att peka ut fel orsak till förtrycket och förföljelsen. Det är ju inte så att det är en annan religion som är orsaken till förtrycket och förföljelsen. Orsaken är terrorism, bristen på respekt för mänskliga rättigheter och just föreställningen att det enda sättet att skapa trygghet är att bekämpa mångfalden och att se till att det bara finns utrymme för en religion, en åsikt. Det är den föreställningen som är själva orsaken till förföljelsen.

Därför tycker jag det är ett bra uttalande. Det är precis det som pekas ut som orsaken och det är precis det som förtryckarna, i det här fallet IS, Islamiska staten, och deras anhängare står för, föreställningen att det är mångfalden som sådan. Vad ska då vi göra? Jo, vi ska tydligt ta ställning för mångfalden och vara tydliga med vad som är orsaken till hotet emot den.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Jag håller delvis med Lars efter att ha läst att det finns ett uttalande. Förra året på kyrkomötet satt det mycket hårdare inne att man överhuvud taget tänkte i de här banorna. Därför ser jag en positiv process i detta. Jag noterar också att det i uttalandet finns en försiktighet när det gäller att nämna de kristna: "... förföljelse av religiösa minoriteter och de urgamla kristna församlingarna". Men de kristna är fler. Det är urkristna kärnländer, ja, men de kristna är också fler. Det finns en underström av konvertiter, av människor som upptäcker Jesus Kristus, och de är också oerhört utsatta.

LARS STJERNKVIST (REPLIK):

Ja, så är det utan tvekan. Det är väldigt många kristna som förföljs, men det finns också andra som gör det. Det som jag ändå tycker är det viktiga när vi gör den här typen av uttalanden, är att vi faktiskt i första hand pekar ut orsaken till varför människor förtrycks och att det blir väldigt tydligt. Då gör vi det genom att tydligt markera att det som är orsak och roten till allt det som nu händer är bristen på mänskliga rättigheter, bristen på respekt för andra människors uppfattning och bristen på respekt för demokrati. Det är där tydligheten måste finnas. Jag tycker vi är tydliga med att också peka ut vilka som är offer, men vi ska då vara tydliga med att peka ut orsakerna, och det är egentligen där det kontroversiella ligger. Det finns så många som vill göra detta till en annan slags konflikt än en konflikt mellan respekt för mänskliga rättigheter och motsatsen. Det finns så många som vill använda detta till en diskussion om vilken religion som står för de bästa värdena.

ARON EMILSSON:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till motion 2014:65 om stöd till förföljda kristna, där jag är en av medmotionärerna.

"Snart inga kristna kvar i Mellanöstern" skrev presidiet i Sveriges Kristna Råd och däribland ärkebiskop emeritus Anders Wejryd på Aftonbladets debattsida i september förra året. "Vi ser med fasa hur kyrkan i Syrien sakta utplånas. Vi vill inte vara åskådare till denna religiösa och etniska rensning. Vi vill framför allt inte låta tystnad eka i Syriens tomrum." Detta skrev en rad unga företrädare för ortodoxa och katoliker i Sverige också i september förra året. De senaste åren har vi sett hur en

massiv intensiv mot människor på grund av deras kristna tro rullar fram över Mellanöstern. IS, Islamiska staten, deklarerar i ord och handling med all tydlighet att kristna ska fördrivas från denna del av vår jord. Det kan inte ha undgått någon att kristna tvingas konvertera till islam, avrättas, säljas som slavar till och med eller påtvingas extra skatter idag 2014. Övergreppen är många och fruktansvärda.

Runt om i vårt land finns en vilja och en längtan efter att Svenska kyrkan på centralt håll uttalar sig mer aktivt till stöd för våra kristna bröder och systrar i Mellanöstern och synliggör frågan än mer på hemsida och i verksamheter i stift och i församlingar. I många församlingar lyfter man frågan i förböner under söndagens mässor. Jag uppskattar stora delar av utskottets yttrande, men jag tror det skulle vara möjligt att göra än mer i signalväg från kyrkans håll centralt. Utskottet instämmer ju de facto i flera delar av det vi anför i motionen. Därför tror vi egentligen inte det skulle vara omöjligt att bifalla motionen.

Avslutningsvis, bifall till motion 2014:65.

DAN SARKAR:

Med anledning av den substantiellt ökade omfattningen av stödet till utsatta människor i Mellanöstern nämnde Anders Roos motsvarande 30 miljoner som är avsatta för Olivbergsprojektet. Jag vill bara i det här sammanhanget också påminna om det som Leif Nordlander lyfte fram som ett förslag utifrån Budgetutskottets andra betänkande, att avsätta 100 miljoner av överskottspengarna utöver målkapitalet från 2013. 30 miljoner var en siffra som vi faktiskt pratade om i utskottet. Vi diskuterade om vi skulle konkretisera det eller inte. Vi valde att inte göra det, men det bör naturligtvis inte ses som ett tak utan snarare som ett golv. Låt oss sikta på 100 i stället.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Det finns två viktiga motiv när kristna argumenterar. Det ena är kärleken och det andra är sanningen. Någonstans ska man försöka få det här att vävas samman.

Lars Stjernkvist domineras i sina anföranden av kärleken som motiv. Det är mycket beundransvärt. Jag måste ändå säga att det känns lite svårt att lämna den här diskussionen, där IS i första hand framställs som ett trygghetsprojekt. Jag tror vi kan säga att det varken är sant eller kärleksfullt mot dem att påstå det. Jag tror inte riktigt man träffar kärnan i detta teokratiskt präglade projekt, alltså tanken att man i Guds namn ska utöva makt och till och med bedriva erövring med militära medel och utrensning. Man utsätter sig själv också för livsfara och utan vidare bejakar till exempel självmordsattacker. Saken främjas nog inte om vi projicerar låt oss säga ett svenskt byggande och ett tryggt välfärdssamhälle, när vi ska förstå drivkrafterna bakom dessa fasansfulla händelser. Självklart ska vi söka historiska förklaringar, men det kan vi inte göra om vi inte tar in den hisnande möjlighet att det finns människor som tänker annorlunda än vi, som har andra källor att ösa ur, andra inspirationskällor än vad vi har. Vi behöver tala sanning i det avseendet.

Jag har inget eget yrkande. Tack för ordet.

LARS STJERNKVIST (REPLIK):

Jag tackar Fredrik. Jag blir så stressad av detta med tre minuter. Man blir så kortfattad då. För en långpratare som mig är det oerhört frustrerande. Därför är jag glad att jag får klargöra att det verkligen inte var så jag menade. Dock var det lite

trösterikt att jag ändå hanns bli uppfattad som en kärleksfull person. Det viktigaste gick ju fram då.

Jag delar självklart din uppfattning. Det som är det fasansfulla i IS motiv för det man gör är just föreställningen att alla oliktankande, alla som tycker annorlunda, har definitivt fel. Dessutom är det enda sättet att skapa ett gott samhälle att man, på dogmatiska grunder, skapar en religiöst homogen stat. Just därför är det så viktigt att vi i vårt uttalande sätter fingret på precis det och tydligt markerar, att alternativet till detta är försvaret av mänskliga rättigheter, ett försvar av mångfald.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Herr ordförande! Jag vet att jag kanske kan låta ironisk ibland, men jag vill understryka att jag när jag kallar dig, Lars Stjernkvist, dominerad av kärlek i ditt sätt att tänka och tala, var jag inte det minsta ironisk.

MARGIT BORGSTRÖM:

Herr ordförande! Jag sa i mitt förra anförande att 80 procent av de religionsförföljda i världen är kristna. Det är så anmärkningsvärt att vi måste ta tag i det och tänka på vad det är som våra kristna bröder och systrar går igenom i världen. Jag tror de flesta av oss har sett ett antal facebookinslag, där grymma saker har förekommit just för att man är kristen, och att man ska avsäga sig sin tro. Vi behöver verkligen satsa stort och göra allt vi kan, så att det inte blir ord bara eller en skrivelse, utan att det blir verklighet av vår satsning och att vi i församlingarna kan börja arbeta och använda de medel vi har både i bön och i våra resurser att kunna hjälpa. Inte minst gäller det att hjälpa dem som kommer i vår närhet nu. Vi kommer att möta väldigt många flyktingar som kommer hit. Möt dem! Tala med dem! Gör er tjänst tillsammans med dem för att kunna visa att vi har Kristi kärlek och att vi förstår vad de behöver.

JERKER SCHMIDT:

Som sagt tycker jag det är ett väldigt bra uttalande som utskottet har gjort. Man kunde kanske ändå med anledning av de inlägg som har varit här förtydliga det här med terrorism, genom lägga till något om terroristgruppen Islamiska statens brutala framfart i Irak. Vi har ju varit uppe och debatterat kring detta och det kanske skulle kunna skärpa uttalandet lite till. Jag vet inte om man kan göra så att man yrkar på ett tillägg i ett uttalande. Nej, då yrkar jag inte utan lyssnar på nästa talare. Det jag då vill instämma i är Dan Sarkars resonemang om 30 miljoner som en botten för det substantiella biståndet, där vi verkligen kan göra en insats, och att vi bör sikta på 100 miljoner. Det tycker jag hade varit väldigt bra på många sätt.

Jag vill återigen ta upp frågan om Svenska kyrkans ekumeniska kontakter. Under många år hade vi ju ett väldigt väl utbyggt dialogsamarbete med den koptiske biskopen i den koptiska kyrkan i Egypten, någonting som vi väl kan kalla vilande eller i varje fall inte så aktivt idag. Vi har flera möjligheter att intensifiera vår dialog med de kristna i Mellanöstern också på plats. Jag vet att Svenska kyrkan nu kommer att påbörja ett arbete i till exempel Jordanien och Amman. Där finns det mycket möjligheter att utveckla ett sådant arbete.

Det sista jag vill säga är också kopplat till utbildningsinsatser här hemma i Sverige. Jag tror vi behöver lära oss mer om våra kristna bröder och systrar, också om dem som nu är svenska medborgare eller kommer att bli och som bor här mitt ibland oss.

LINA LARHULT (REPLIK):

Jag vill bara å utskottets vägnar tacka för Jerkers inlägg och även Anders Roos, för att han kanske har räddat uttalandet.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Jag har suttit i tankar. Vad är det vi förpliktar oss till? Som enskilda, som kyrka och som samhälle har vi ett uppdrag att efter bästa förmåga välkomna dem som tvingats fly och att i förbön och omsorg ge dem hopp om att det är möjligt att åter leva tryggt och åtnjuta de mänskliga rättigheter var och en har.

Vad betyder dessa fina ord? Vad har de för bäring på mitt liv? Vad är det jag ska göra? Vem gav uppdraget och vad konkret innefattar uppdraget? Det här med kristlighet är lite svårt. Det blir så många vackra ord och kristen tro är inte kristlighet. Jag tycker vi ska avhålla oss från de stora orden och begripa vad uppdraget kan vara. Jag vet inte vad uppdraget är. Vad kan jag som enskild göra om det kommer tiotusentals människor hit? Vad kan jag göra? Jag kan betala min skatt. Jag kan be kanske men jag vet inte vad jag ska be. Det får man kanske fråga biskoparna om, för jag vet inte riktigt vad vi ska be. Var ska de här människorna finna den här tryggheten? Vi som varit präster i sådana områden som tagit emot invandrare under årens lopp gick på hembesök och såg vänliga ut, men det var inte mycket att skryta om. Vad kunde vi egentligen göra? En gång bjöd vi på kanelbullar och sa att det var svenskt. Det var ju uppskattat, men det var så patetiskt i sammanhanget. Vi kunde göra så lite. En gång fick jag gå till en död muslimsk kvinna med de muslimska kamraterna som ville ha en präst där. Jag kände mig mest bortgjord, men jag tror det hanterades något så när.

Så vad är det jag ska göra? Vad är det för uppdrag och vem gav dem? Vi får inte säga så mycket att det till sist blir löjligt med det vi säger. Man måste kunna stå för vad man faktiskt utfäster sig att göra. En scout talar sanning och står vid sitt ord. Det ger mig några frågor just nu.

NASRIN SJÖGREN:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter! Jag hade inte planerat att gå upp här, men jag gör det nu för att jag har lyssnat på tidigare debattörer och kände att jag var tvungen att komma in med en sakupplysning gällande muslimer och kristna i Mellanöstern. Jag är själv född i Mellanöstern och född muslim. Jag konverterade i vuxen ålder och har därför personliga kopplingar till detta med kristna i Mellanöstern, både ifrån att ha varit muslim och komma från Mellanöstern och att numera vara kristen.

En sak reagerar jag på. I sin iver att vara en god medmänniska, att inte diskriminera, att verkligen vilja vara tolerant och respektfull och inte kolonial blir man just kolonial, icketolerant och inte särskilt respektfull. Man vill på något sätt få islam till att bli kristendom i en annan klädnad. Det är inte så. Det är två olika religioner. Det handlar inte heller om att man automatiskt blir främlingsfientlig för att man konstaterar det, lika lite som man blir moderatfientlig för att man som vänsterpartist konstaterar att moderater och vänsterpartister är olika partier med olika ideologier, olika idéer om vad som ska göras i ett samhälle och med ett samhälle.

En sådan sak som jag reagerade särskilt på är något Lars Stjernkvist sa när han var uppe här tidigare. Det är inte så att mänskliga rättigheter skulle vara målet för alla religioner. Jag vill påminna om Kairo-deklarationen om de mänskliga rättigheterna i islam. Jag vet inte hur många av er som känner till det, *Cairo Declaration*

on *Human Rights in Islam*. Det är ett svar från närmare 60 muslimska länder på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Jag läser från Wikipedia:

Kairodeklarationen om de mänskliga rättigheterna i islam är en deklaration, som medlemsstaterna i Islamiska konferensorganisationen antog i Kairo 1990 och som förmedlar en muslimsk syn på mänskliga rättigheter och slår fast sharia som dess enda grund. Flera muslimska länder ansåg att FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna inte tagit hänsyn till kulturella och religiösa förhållanden. Konflikten mellan islam och de mänskliga rättigheterna finns när det gäller kvinnans ställning, religionsfrihet och yttrandefrihet, områden där Kairodeklarationen skiljer sig från den av FN antagna motsvarigheten.

Det är alltså svaret från den muslimska världen på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Man kan inte välja mänskliga rättigheter när det kolliderar med sharia, utan sharia måste gå före.

Detta är alltså reella skillnader och det måste vi komma ihåg när vi diskuterar dessa frågor. Jag ville bara inflika att detta är viktigt att minnas.

ANDERS ROOS:

Vi förstår hur de har det. Så tror jag ungefär Margit Borgström sa. Jag måste nog tillstå att jag inte förstår ett enda dugg hur de lidande människorna i Mellanöstern har det. Jag kan känna en del av lidandet på min kropp, det kan jag göra, men jag kan inte förstå. Ändå är det min plikt att göra allt för att minska lidandet. Även om jag har sagt att jag är ganska nöjd med vad utskottet skriver, kan jag ändå inte låta bli att säga att det är ett utskott på defensiven. Det beskriver en kyrka på defensiven. Visst skulle vi kunna göra så oändligt mycket mer mot våra kristna medbröder och medsystrar och också mot många andra. På något sätt sitter vi kvar i en väldigt bekväm situation och bär inte Kristi lidandes sår på vår kropp som vi borde.

MARGIT BORGSTRÖM (REPLIK):

Jag måste replikera på det, för jag tror faktiskt att jag sa att vi måste förstå hur de har det.

ANDERS ROOS (REPLIK):

Och ändå, Margit, vi kan inte måsta det. Det är bara att konstatera. Det går inte att förstå det oändliga, omätliga lidande som finns hos de här människorna. Vi kan försöka vara medlidande.

MARGIT BORGSTRÖM (REPLIK):

Då håller jag med dig om det sista. Vi ska försöka hitta så mycket som möjligt av att vi kan förstå hur de har det.

ANDERS ROOS (REPLIK):

Jag är så glad över att vi i kyrkomötet har kommit fram till att det finns en till synes enighet om situationen för de kristna i Mellanöstern. Tack till alla som genom åren har burit fram det här, så att vi andra har lärt oss att veta något och få ana, kanske inte förstå.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 80.

§ 40 Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter

DANIEL TISELL:

Kyrkomöte, ledamöter och webbåhörare, speciellt Julius och Nicholas. Jag lovade att vinka. Pappa älskar er.

Relationer, Mellanöstern – det handlar inte bara om att tala om politik. Jag vet att många människor som brinner för dessa frågor har relationer med människor från den här regionen. Det kanske därför det också är svåra frågor. Man vill ju oftast beskriva situationen som komplex och det är den rent politiskt. Jag tror också att den är det mänskligt, därför att man har relationer med israeler, palestinier, judar, kristna och muslimer. Det ska vi komma ihåg när vi närmar oss de här frågorna.

Men trots komplexiteten måste man få våga ta ställning, våga uttrycka en hållning. Det gör Svenska kyrkan i sitt positionspapper för Israel och Palestina, för vårt internationella arbete som ju syftar till fred och rättvisa. Jag kan fundera på när det finns kritik mot hållningen vad man tycker är fel i Svenska kyrkans position. Vi kan diskutera det här med bojkott och inte, men det är bara en liten del av det hela. Om man tittar på positionerna anser Ekumenikutskottet att det är en välbalanserad hållning vi har. Att inte ta ställning utan vara mer neutral, inte ta ställning för man inte vill gagna någon part, som en av motionärernas att-satser handlar om, tror jag inte gagnar någon. Svenska kyrkan tar ställning för vi vill gagna både Israel och Palestina. Ibland kan man inte vara tyst, utan man har en moralisk skyldighet att agera. Det är så det är. Det är det citatet jag letade efter i positionspapperet.

Därför yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag ska börja med att yrka bifall på motionerna 2014:59 och 2014:69. Tanken med följeslagarprogrammet ska vara att man som följeslagare ska skapa trygghet i krigsområdet Israel–Palestina med hjälp av sin närvaro. Det kan också handla om att följa med barn till och från skolan och samtala med de drabbade.

Sedan 2002 har ett tiotal kyrkor och organisationer i Sverige gått samman för att driva den svenska delen, där Sveriges Kristna Råd står som huvudman. Då utbildar man frivilliga följeslagare för att sedan skicka iväg dem i tre månader. Programmets ansats är egentligen i grunden god, men jag skulle önska en utvidgning till även israeliska civila utsatta och inte bara på palestinsk mark. När jag skrev motion 2014:59 i somras hade Israels befolkning under bara en vecka utsatts för 50 kort- och medeldistansraketer dagligen. Särskilt för äldre funktionshindrade och andra som hade svårt att ta sig snabbt till ett skyddsrum var det här väldigt svårt.

Utskottet skriver att föreslagarprogram i Israel inte har en förankring i något ekumeniskt organ och inte heller har framförts som ett önskemål från någon lokal aktör. Därmed anser utskottet sig inte behöva ta ett ensidigt initiativ till ett följeslagarprogram. Med det svaret, mina vänner, märks det tydligt att det israeliska folket inte är särskilt prioriterat. I samma anda påtalar utskottet att Svenska kyrkan inte är en politisk organisation, vem man nu tror sig lura, och propagerar sedan till fullo för ett utrikespolitiskt ställningstagande som riskerar att provocera och öka konflikterna ytterligare.

Min fråga till utskottet är därför, om man under de här åren som Sveriges Kristna Råd varit huvudman för det svenska följeslagarprogrammet någonsin analyserat anledningen till, varför Israel inte bett om den här tjänsten från svenskt håll. Det var ju ändå kyrkoledare i Jerusalem som var upprinnelsen till föreslagarprogrammet.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Egentligen har du svarat på den frågan själv. Det har inte kommit några önskemål och initiativ från Israel att Svenska kyrkan eller någon annan ekumenisk organisation ska starta ett följeslagarprogram i Israel. Det är klart att det är svårt och tufft för människor som lever i Israel att hamna i en raketbeskjutning, men jag har faktiskt svårt att se hur det ska utformas i praktiken. Skulle det vara så att det finns önskemål får man ta ställning till det då.

När vi avvisar motionen 2014:59 från utskottet är inte det en värdering av att israeler skulle vara mindre viktiga att skydda än palestinier. Det handlar inte någonting om det, bara så du vet.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Man borde ju ändå under alla de här åren ha börjat fundera vad det egentligen är som gör att man från Israels håll inte bejaktar den här tjänsten. Jag tycker det är ganska klockrent, när jag tittar på föreslagarprogrammets utformning, att Svenska kyrkans politiska ledning tydligt anser att palestinska terrorister är med skyddsvärda än israeliska civila. Oavsett hur många raketer som avfyras från Gaza fördömer man alltid Israel, och när det vidtas nödvändiga åtgärder att försvara sig, oavsett om terroristorganisationerna medvetet gömmer vapen och raketer i sjukhus och skolor, så hörs det ingenting. Det tycker jag är egendomligt.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Det stämmer ju inte. När vi gör ett uttalande i Svenska kyrkan så fördömer vi raketbeskjutningarna. Det står i Svenska kyrkans positionspapper. När det görs uttalanden brukar vi även ta upp detta, likaväl som man reagerar mot det våld och det slags förtryck som folk i Gaza eller människor på ockuperad mark lider under. Jag skulle vilja påstå att Svenska kyrkan oftast håller en ganska balanserad syn. Det finns i våra papper, så när du läser positionen har jag faktiskt svårt att se hur du kan komma fram till den slutsatsen.

JULIA KRONLID:

Herr ordförande, biskopar och kära ledamöter. Jag vill börja med att yrka bifall till motion 2014:69, punkt 1 och 2, och även till motion 2014:65. Jag vill fokusera på motion 2014:69. Svenska kyrkans internationella arbete är viktigt och en prioriterad fråga. Där kyrkan kan fylla en väldigt viktig funktion är det som vi diskuterade i föregående debatt om utsatta förföljda kristna. En annan viktig fråga borde vara ett generöst humanitärt bistånd, som är en naturlig del av Svenska kyrkans uppdrag.

Att Svenska kyrkan däremot ska ta aktiv ställning och föra en egen utrikespolitik i känsliga internationella konflikter på det sättet som man gör idag ser jag dock inte vara kyrkans uppgift. Utgångspunkten i så fall för kyrkans förhållningssätt i väpnade konflikter borde vara en strävan efter försoning och fred. Det förutsätter respekt och lyhördhet för samtliga inblandade och dess parterers ståndpunkter och intressen. Mot bakgrund av detta tycker jag kyrkan borde ompröva sitt hittills alltför ensidiga ställningstagande i Israel/Palestinakonflikten. Jag anser att Svenska kyrkan förhåller sig på ett oproportionerligt sätt mycket kritiskt till Israel och det judiska folket, trots att judendomen är en del av kristendomens rötter och vi har en gemensam historia, något som också framkommer i det tidigare omtalade dokumentet *Guds vägar*. Låt oss aldrig förglömma den förföljelse och utsatthet judarna utsatts för i tusentals år.

Givetvis måste Israel få kritiseras när det är befogat, men vi anser det olämpligt att till exempel biskopar, som är officiella företrädare för Svenska kyrkan, uttryckt stöd för ett väldigt provokativt projekt som Ship to Gaza, som är en provokation mot Israel mer än humanitär hjälp. Vi anser det också olämpligt att Svenska kyrkan ska gå och uppmana till ursprungsmärkning för att bojkotta varor från Västbanken. Det finns ett väldigt invecklat policydokument med detaljerade politiska ställningstaganden. Jag anser att den största delen ägnar sig åt kritik mot Israel, och Israels utsatta position när man utsätts för terrorhandlingar anser jag utgör en alldeles för liten del.

Nu har också representanter i Svenska kyrkan utan ett beslut i kyrkomötet, såvida jag inte har missat någonting, gjort sig till talespersoner för hela Svenska kyrkan och uttalat stöd för regeringens erkännande av Palestina. Jag anser det vara oerhört osmakligt och olämpligt att inte alls representera hela denna folkvalda församlings åsikt eller medlemsskaran åsikt i Svenska kyrkan. Jag har fått höra många reaktioner om detta och om en del som till och med väljer att lämna Svenska kyrkan på grund av det här. Regeringens beslut hade inte ens stöd av en majoritet i riksdagen att ta detta beslut i dagsläget. Som sagt tycker jag detta är väldigt olämpligt och ett svek mot Israel och ett svek mot det judiska folket.

Daniel efterfrågar vad jag då tycker är fel. Här kommer ett konkret exempel. Det är fel att stödja ett sådant här erkännande, om representanter från Svenska kyrkan uttalar ett stöd för erkännande i dagsläget. Jag vill också långsiktigt se en tvåstatslösning, men det är inte moget för det idag. Om man erkänner det idag innebär det att man erkänner en samlingsregering där också Hamas finns med. Det innebär ett erkännande av terrorgruppen Hamas, som har som uttalat mål att förinta staten Israel och döda alla judar. Vi har tidigare pratat om vikten av respekt för relation till det judiska folket och i nästa andetag ska kyrkan erkänna en regering som vill utrota dem. Då syftar jag på Hamas. Jag kan inte förstå hur det kan vara rimligt. Är det någonting kyrkan ska vara tydlig med är det avståndstagande från antisemitism och terrorism. Naturligtvis ska vi förespråka en fredlig, långsiktig tvåstatslösning, men det gör vi inte genom att förespråka att stödja ett erkännande i dagsläget.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Ja du Julia, du har skrivit en motion om att du tycker vi ska vara mer neutrala i Svenska kyrkan. Detta var inte speciellt neutralt sagt av dig. Jag respekterar din uppfattning. Nu har inte utskottet diskuterat den sakfrågan speciellt mycket och jag tror inte det är läge här för att utvärdera vare sig biskopars uttalande eller den svenska regeringen. Det är helt riktigt att det är det positionspapper som Svenska kyrkan har tagit fram, som du beskriver som ett slags utrikespolitik. Där finns det en tvåstatslösning och ett accepterande och gillande av den. Sedan kan man diskutera hur detta ska ske och när.

Jag förstår inte riktigt, med undantag av diskussionen om bojkott, vad det är du tycker är obalanserat i Svenska kyrkans position. Alla saker som vi tycker står uppräknat här. Vad är det du vill stryka? Leder det i så fall till en mer balanserad syn, om man skulle stryka vissa saker? I positionspapperet vill vi bejaka staten Israel att leva inom säkra gränser och Palestina att kunna få medbestämmande i en egen stat. Det tycker jag är bra.

JULIA KRONLID (REPLIK):

Herr ordförande! En sak som är väldigt obalanserad är att representanter för Svenska kyrkan ska kunna göra sig till talespersoner för hela Svenska kyrkan och stödja ett

erkännande som har gjorts av regeringen utan att det ens finns ett sådant beslut i kyrkomötet och utan att man har underlag för att det skulle finnas stöd för det. När det sedan gäller positionspapperet tycker jag man uttalar sig om Västbanken utan att diskutera hur man ska lösa gränsfrågan i förhandlingar, att tvinga dem till förhandlingsbordet och också bejaka den problematiken som ändå finns med områden på Västbanken som är känsliga för judar och känsliga för kristna. Det är svåra områden. Situationen med Jerusalem, de östra delarna, det är svåra frågor. Jag säger inte att jag har den perfekta lösningen, men jag anser att det viktiga är att se på denna situation långsiktigt och verka för en tvåstatslösning, men det verkar som att Svenska kyrkan redan har löst det. Det verkar redan finnas två stater, som uppfyller alla krav.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag tänker inte diskutera det som har hänt efter att utskottet har fattat det här beslutet. Det är klart att det är svårt hitta en lösning, när Israel bygger bosättningar långt inne på ockuperad mark. Detta har Svenska kyrkans reagerat på. Likaväl är det svårt att komma fram till en lösning där en stat skulle kunna existera. Jag tror att den tiden håller på att rinna ut och det är därför man har valt att bejaka en palestinsk stat. Jag säger inte att det automatiskt kommer att lösa eller tvinga någon till förhandlingsbordet, men det går heller inte stick i stäv med det uttalande som vi har gjort, att vi tycker att palestinerna ska ha en egen stat. Du är ju för det, sa du, eller hur? Vad finns det för rimliga förutsättningar till slut att bilda en sådan stat utifrån ditt sätt att resonera?

JULIA KRONLID (REPLIK):

Några rimliga förutsättningar för att bilda en sådan stat är väl nummer ett att Hamas avväpnas, att de tar fullständigt avstånd från sitt uttalade mål att förrinta staten Israel och döda alla judar. Det är fullständigt oacceptabelt att de ska kunna erkännas som legitima i en regering för Palestina. Andra rimliga krav är att vi också ställer krav på Fatah och PLO. De är inte helt oskyldiga de heller. Abbas har uttalat stöd för terrorhandlingar i Jerusalem som bland annat har orsakat döden för en liten baby. En terrorist körde in i en folksamling.

Jag vill se en tvåstatslösning, men då ska rimliga krav vara uppfyllda. Vi ska naturligtvis också ställa krav på Israel att inte göra onödigt provokativa handlingar i de här förhandlingarna. Nödvändiga krav måste ju vara uppfyllda. De uppfyller inte ens folkrättsliga krav att kontrollera sitt territorium. Det är ett grundläggande krav för att kunna erkännas som en stat.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN:

Ordförande, ledamöter och biskopar! De flesta av oss i våra hemstift har någon vänstiftsrelation, så också Strängnäs stift. På Svenska kyrkans uppdrag förvaltar vi relationen till *Evangelical Lutheran Church in Jordan and Holy Land*, ett av de längsta namnen på en kyrka i världen och också den minsta kyrkan i världen, skulle man kunna säga, åtminstone bland de minsta, med 3 000 medlemmar och med kanske de mest energiska biskopar som går att uppbringa.

Det fick vi uppleva på Världens fest i Karlstad, när biskop Munib Younan, nu Lutherska världsförbundets president, talade till oss om Svenska kyrkans ansvariga hållning i Palestina. Han talade så att man trodde att ingen av oss hade gjort något. Egentligen hade vi gjort det mesta som han ville, men det var bra att han sa det och

han nästan lyfte från marken när han talade. Det var ett profetiskt tal grundat i teologi, grundat i politik, grundat i realism och kampen för fred och rättvisa. För två år sedan fattade kyrkomötet ett beslut, som jag argumenterade då för som viktigt av moraliska skäl, inte politiskt-taktiska. Det var att Palestina skulle få bli räknad som medlemsstat i FN. Just då pågick talet om att de skulle få observationsstatus. Jag var oerhört tacksam att beslutet blev att vi tog denna moraliska ställning, för två veckor senare hade de observationsstatus. Så vad skulle då vårt beslut ha bestått i? Ingenting.

Nu kan vi efteråt konstatera att det vi då beslutade i praktiken var, fast det inte sas rent ut, att Palestina ska räknas som stat. Med andra ord har vår utrikeschef Erik Lysén gjort precis det kyrkomötet beslutade om 2012, att tala om att vi skulle uppmuntra – jag kommer inte ihåg vilket verb som användes – för att stödja Svenska regeringen att erkänna Palestinas rättigheter som fullvärdig medlem av FN. Det är ett sakförhållande som jag tror är viktigt att kyrkomötet har klart för sig.

Kan man vara neutral? Jag håller mig nog framför allt till Jesu egen hållning, att ta den position som ställer sig så nära de utsattas position som möjligt. Man kan av filosofiska skäl säga att en neutral position i ett senmodernt samhälle är omöjlig. Det tillhör modernitetens sätt att tänka. Men ur kristen synpunkt, kan vi säga, och att följa Jesus i den här frågan kan det verkligen diskuteras vad som är rimligt för en kyrka att uttala sig om politiskt. Vi har dock gjort ett val och då ska vi dra slutsatser av det.

Till sist när det gäller folkrätten och Israel hävdar just en av våra främsta folkrättsexperter, Ove Bring, att Palestina ur folkrättslig synpunkt är en stat.

SARA WALDENFORS:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag är för första gången här uppe. Det är väldigt bra med en höj- och sänkbar talarstol, så man slipper känna sig så himla liten.

Jag hade en kommentar till Margareta Larsson angående motion 2014:59. Följeslagarprogrammet är inte till för att skydda, som Margareta Larsson nämnde flera gånger. Det är till för att iaktta, lyssna och rapportera. Jag har varit följeslagare, jag har jobbat med programmet, jag har varit i regionen och jobbat med det i elva månader. Det har väldigt tydliga instruktioner att inte vara mänskliga sköldar, att man inte ska ställa sig i vägen. Man ska inte göra någonting sådant. Tanken är att man ska iaktta och rapportera.

Det är också så att det finns en del av följeslagarprogrammet i västra Jerusalem. Det jobbar med den israeliska fredsrörelsen. Jag har själv stått sida vid sida i både Tel Aviv och Jerusalem och på andra ställen med israeler som kämpar för en tvåstatslösning och en fredlig lösning.

Man kan gå igång jättemycket på den här situationen, som jag antar att alla känner. Jag tror det var Daniel Tisell som sa att man har relationer. När då Julia Kronlid säger att judiska bebisar har dödats, tycker jag att det är fruktansvärt. Det är klart att jag också går igång. Då blir man ju personlig. Jag har också torkat blod av palestinska barn på gatorna i Betlehem. Det är klart att vi alla har emotionella band till detta. Så är det bara.

Jag vill skicka med en kommentar. Det som vi har pratat om innan är väldigt viktigt, det att särskilja det judiska folket, Guds utvalda folk, från staten Israel. Det är inte samma sak.

ERIK SJÖSTRAND:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Sara Waldenfors sa i princip det jag hade tänkt säga. En följeslagare är aldrig en mänsklig sköld utan ögon och vittne på plats. Man är där för att kanske kunna bidra till att minska spänning, obehag och konflikter i möten och på platser där människor utsätts för en oerhörd press, i checkpoints där unga israeliska soldater dag efter dag tvingas möta frustrerade och förtryckta palestinier som vill ta sig in till sitt arbete i Jerusalem. Man är aldrig en mänsklig sköld.

Jag skulle också vilja säga att följeslagarprogrammet på ett seriöst och genomtänkt sätt arbetar för att följeslagarna på plats ska kunna förmedla en bild till vänner och samhälle på hemmaplan som inte är svart eller vit. Man jobbar som Sara sa med israeliska fredsrörelsen och andra israeliska organisationer. Jag har också stått med *Women in black* i rondellen i Jerusalem torsdag efter torsdag. Man åker ut i Israel och träffar bosättningsrörelser, man träffar en bredd av israeler som gör att programmet bidrar till en fördjupning av förståelsen av hur det är att leva sida vid sida i en så konfliktfylld och arbetsam situation för alla människor.

BISKOP EVA BRUNNE:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag får inte riktigt ihop motionärernas intention, Julia Kronlid och Aron Emilsson. Ni vill att kyrkostyrelsen ska utforma en politik som kan vara neutral och i andra punkten utforma en politik som ska förhålla sig mer neutral än hittills. Att utforma en politik medför ett mått av handling på något sätt.

Vi kan inte vara neutrala när det sker överträdelser av mänskliga rättigheter. Vår ståndpunkt, som flera har sagt här idag, grundas i folkrätten och med sikte på en tvåstatslösning utifrån 1967 års gränser. Palestinier och israeler sida vid sida. Endast på fredlig väg kan konflikten nå en hållbar lösning. Och detta är politisk handling. Det är en ståndpunkt, det är en position, som Svenska kyrkan genom sitt kyrkomöte har bestämt sig för sedan ett tag. Det går inte att utforma en politik som står för fred och försoning och samtidigt förhålla sig neutral i konflikter. Vi är inte en sådan kyrka som bara försöker vara neutral och inte säga något. Vi är en kyrka som består av människor, som har uppdraget att handla när mänskliga rättigheter kommer så mycket i kläm som de har gjort.

Motionärerna som vill neutralitet uttalar sig också att det är olämpligt att biskopar stödjer det mycket politiskt provocativa projektet Ship to Gaza. Jag är en av dem som har gjort det, utifrån att människor behöver stöd och hjälp när den inte kan komma från annat håll.

En annan person som förväntas vara neutral i politiska frågor har alldeles nyligen gratulerat Palestina på nationaldagen. Han heter kung Carl XVI Gustaf och jag instämmer med honom i gratulationerna till Palestina på nationaldagen.

JULIA KRONLID:

Herr ordförande! Biskop Eva Brunne säger att det inte går att förhålla sig neutral utan att ta ställning. Vad är det då Eva Brunne vill säga med att Svenska kyrkan inte har något annat val än att ställa sig på palestiniernas sida helt och hållet i den här konflikten? Är det det som helt enkelt är slutsatsen? Det skulle vara väldigt intressant att få veta det. Om det handlar om att vi inte kan hålla oss neutrala gentemot vår syn på övergrepp mot mänskliga rättigheter eller terrorism kan jag naturligtvis hålla med. Annat är det med två parter i en konflikt där vi ska värna en fredlig lösning, där vi inte kan ta ställning för att bara stå på den ena eller andra sidan och där jag tycker

att Svenska kyrkan i alldeles för hög grad har ställt sig på den palestinska sidan. Jag skulle gärna vilja ha svar på, om det helt enkelt är så att vi inte kan göra något annat än att helt och hållet till hundra procent bara stå på den palestinska sidan Nej, jag fick inget svar på den frågan, men det återstår att se.

DANIEL TISELL:

Det är klart att det ska finnas en förväntan på hur palestinier ska agera. Det finns i våra positionspapper. Det står där att vi vill se en försoning mellan rivaliserande palestinska grupper och territoriell enighet som förutsättningar för ett fritt icke-diskriminerande och demokratiskt Palestina. Det är vad Svenska kyrkan vill och strävar efter. Allting finns i positionspapperen.

På det viset är det här en väldigt komplex fråga. Det handlar inte bara att ställa två grupper mot varandra. Det finns inom palestinier och inom israeler en orolig mångfald och stor splittring, skulle jag vilja säga, i politiken idag. Det är klart att man ska förvänta sig att man måste ta ansvar för sitt eget, palestinerna för sin del att försonas och jobba fram de fredliga lösningarna, likaså Israel med de politiska partier som agerar idag i Knesset. Likudpartiet är styrande nu och i deras parti-program står det om att man ska annektera och bebygga hela området från Jordanvallen, ja hela Israel. Det finns även där texter som inte accepterar staten Palestina, och ändå har man nu en ledande ansvarsposition för att föra förhandlingarna vidare. Och det händer ingenting. Så kan vi hålla på och käbbla fram och tillbaka om detaljer.

Jag tycker så som Svenska kyrkan har slagit fast i sitt positionspapper och som Eva Brunne har uttalat. Tack också till er som så bra belyste detta med följeslagarprogrammet. Tack ska ni ha för era bidrag.

Det är verkligen bifall till utskottet.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar! Jag häpnar lite över den debatt som man har hamnat i här. Det låter nästan som en riksdagsdebatt eller som att det är något parti som sammanträder. Nu är vi i och för sig nomineringsgrupper, men jag undrar lite vad det är för diskussion vi har hamnat i.

Jag vill ändå ställa frågan hur beslut fattas om att Svenska kyrkan erkänner Palestina som en statsbildning. Hur tas ett sådant beslut och vad är det som gör att utrikeschefen kan gå ut med något sådant? Vi vet att det finns argument för och det finns argument emot. Jag hade inte tänkt gå upp och ta den här debatten idag, men föregående talaresh inlägg gör att jag ändå vill säga något.

Det är ett av 28 EU-länder som erkänner Palestina som en stat. Palestina är en väldigt löslig statsbildning och de har en regering idag som leds av Hamas. De har inte sedan de tillträdde – i och för sig genom demokratiska val – haft några nya val. Därmed kan man ju ifrågasätta den demokratiska legitimiteten. Ja, Ove Bring ser Palestina som en statsbildning. Det finns också väldigt många som inte ser Palestina som en statsbildning och detta utifrån att man inte kan ta ansvar för det territorium som man har, detta utifrån att man har en ickedemokratisk terrorstämplad regering och detta utifrån att man inte kan fullgöra de plikter som en stat faktiskt har att göra gentemot sina medborgare. Därför kan jag tycka det är anmärkningsvärt att Svenska kyrkan går den här vägen och erkänner Palestina.

Jag är för en tvåstatslösning. Jag har stora sympatier för och många vänner bland palestinier och palestinska kristna, men jag tycker det är alldeles för tidigt att ta ett

sådant steg. Jag tycker att vi som kyrka ska vara mer försiktiga just i sådana här politiska ställningstaganden. Jag tycker vi ska vara mer avvaktande och faktiskt kunna härbärgera fler och bredare åsikter i denna sak.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN (REPLIK):

Hur vi i Svenska kyrkan fattar våra beslut? Ja, i vanlig demokratisk ordning. Ni vet att det 2012 var en ganska stor debatt här i kyrkomötet och att vi efter diverse förhandlingar landade i detta beslut. Vi beslöt att uppmana den svenska regeringen att verka för att Palestina får fullständiga rättigheter som medlem i FN. Om svenska regeringen skulle göra det är det ett erkännande av staten. Vi däremot som Svenska kyrkan har ingen utrikespolitik, utan det är svenska regeringen som för utrikespolitik och vi kan uppmana vår regering att agera. Så var läget 2012. Därför är det viktigt nu, när vi ibland diskuterar om Erik Lysén har handlat rätt. Han har fullgjort sin plikt att agera utifrån de beslut som vi har fattat.

JERKER SCHMIDT (REPLIK):

Det är ju vår uppgift som präster att tolka texter och göra en tolkning utav det som har sagts och det som har beslutats. Men jag kan tycka att det är ganska vidlyftigt och tendensiöst att tolka beslutet som togs 2012 på det sättet att man faktiskt ska erkänna staten. Det beslutet då gällde var ju om observatörsstatus i FN, vilket är något helt annat.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN (REPLIK):

Jag håller med dig helt, det är något helt annat, men det var just det vi inte beslutade. Vi beslutade att uppmana svenska regeringen att ge Palestina fullständiga rättigheter som medlemsstat i FN.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Det finns här i världen evangelikala kristna som betraktar staten Israel som närmast en gudsstat. Det är egentligen den enda stat som finns, eftersom den är omnämnd i Bibeln. Så har man ofta som symbol Israels flagga i församlingshem och i andra sammanhang snarare än den egna nationens flagga. Jag är lite främmande för det sättet att teologisera staten Israel. Jag tycker att den här frågan mår bäst av att sekulariseras, att betraktas som en annan mellanstatlig konflikt, där allmänna folkrättsliga regler ska gälla. Men när vi, i alla fall många, här i Svenska kyrkans kyrkomöte står främmande för den typen av teokratisk evangelikal teologi och fokuserar utifrån andra utgångspunkter just på den här konflikten, hotar vi att också bidra med ytterligare material till konflikten, bidra till att denna sätts upp i en helt egen kategori. Vi har mängder av internationella konflikter varav vi inte hunnit avhandla en här i kväll. Det finns spänningar mellan Armenien och Azerbajdzjan och i Nagorno-Karabach, det finns konflikter mellan Ukraina och Ryssland. Vi skulle kunna hålla på här i veckor, om vi uppfattar det som vår kallelse att gå in i varje internationell konflikt och ta ställning. Längs den här vägen skulle vi stöta bort många som är medlemmar i Svenska kyrkan.

Jag tycker det är provocativt att höra biskop Brunne på ett normativt sätt beskriva vad Svenska kyrkan är i fråga om ställningstagande och aktivism i internationella konflikter. Det är vad du vill at Svenska kyrkan ska vara, men vad Svenska kyrkan då är, är utifrån vad Svenska kyrkan har i sin bekännelse eller utifrån vad vi var och en här tycker. Det finns ingen sådan given normativitet. Nu

finns det en stark dominans av ett slags internationell vänsterinriktning som dominerar biskopskollegiet och har gjort så länge. Det är ett faktum men det är inte en norm, det vill jag framhålla. Att statschefen, konungen, nu har lyckönskat staten Palestina på dess nationaldag är i enlighet med hans konstitutionella uppdrag. Jag tycker det är lite lågt att använda denna praxis, som sedan länge är etablerad som ett argument här i salen.

AXEL W KARLSSON:

Jag ska fatta mig ganska kort. Det som intresserar mig i debatterna som har varit här är ramarna för vad kyrkan ska bestämma och lägga sig i och vad vi inte ska lägga oss i. Vi kan komma till olika slutsatser i en rad olika frågor, men vi ska hålla oss inom samma ram på något sätt. Den här ramen har blivit väldigt flummig, som jag ser det. Vi måste jobba mycket mer med detta. Jag återkommer till de här frågorna snart i mina motioner om bekännelseskriterier med mera.

Fredrik Sidenvall sa en del av det som jag tänkte säga. Det finns många utrikespolitiska konflikter. Det finns många berättigade krav. Det finns många folk som är förtryckta och som borde få en nationalstat. Du nämnde konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien och den i Nagorno-Karabach. Man skulle kunna nämna kurderna. De har också rätt till nationalstat. Ska Svenska kyrkan lägga sig i det och bedriva utrikespolitiska kampanjer i den frågan? Vi har Tibet som annekterades. Vi har uigurer som ställer krav på frihet, och så vidare. Vi behöver tänka igenom det här mycket mera. Vi måste tänka på hur vi kommunicerar och hur det uppfattas av folk. Faktum är att många uppfattar det så att Svenska kyrkan har bojkottat Israel. Det är väldigt svårt att skilja mellan bojkott och produkter från ockuperade områden, som det brukar heta, och produkter från Israel. Det är inte så lätt att göra det. Ska man gå med något slags lapp i handen då när man går och handlar för att få reda på vad som är tillåtet och inte tillåtet. Det är väldigt lätt att komma in på ett lagiskt spår, som är främmande för en evangelisk kyrka. Kyrkan ska ge etisk vägledning även i komplicerade konflikter. Det håller jag på. Det gör man genom att ta fram någon form av debattunderlag, orienteringshjälp, för människor, så att man kan sätta sig in i frågor ur kristna synpunkter och ta ställning. För dens skull kommer inte ställningstagandena att bli de samma, de kommer att bli olika. Det får vi leva med och det får vi acceptera.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag ser fram emot att du skriver motioner i olika ärenden. Självklart kan Svenska kyrkan ta ställning i andra konflikter och det gör Svenska kyrkan också, men kanske inte riktigt i alla. Att använda det som ett argument för att man inte ska våga säga någonting i det frågorna leder fel, anser jag, för att det finns så pass mycket kunskap, relationer och erfarenheter. När man läser Svenska kyrkans positionspapper om detta, blir i alla fall jag övertygad om att det finns kunskap och erfarenhet här, som det kanske inte finns på vartenda litet område ute i världen. Men återkom med motioner där du tycker att Svenska kyrkan ska engagera sig mera, så får vi försöka åstadkomma det.

AXEL W KARLSSON (REPLIK):

Ordförande, övriga åhörare! Jag ser det så att det finns en väldigt stor risk att kyrkan blir en förmyndare om den ska ta ställning i alla möjliga konflikter. Det kommer att

leda till att folk utträder. Det oroar jag mig för. Ge underlag i olika angelägna frågor, det kan vi göra.

Det jag sa nu var inte speciellt riktat mot dig eller mot något annat. Det var mer generellt menat. Vi måste prioritera vad vi koncentrerar oss på. Man får ett intryck av att det finns en benägenhet att ge sig på Israel i olika sammanhang. Det tror jag många upplever och är lite förundrade över. Som sagt var, ge underlag men föreskriv inte för människor vad de ska tycka. Det kan vi inte göra. Då går vi över vår kompetens. Så ser jag det. Jag kanske därför kommer att vara lite försiktig med att yrka på att Svenska kyrkan ska engagera sig i olika frågor. Däremot menar jag att vi allihop har ett ansvar att sätta oss in i olika frågor, ta ställning. Det ansvaret har vi och det ska vi ta.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Du säger att man bör koncentrera sig på vissa konflikter. Det är precis det som Svenska kyrkan gör, kan man säga, genom att arbeta hårt och djupt i Israel/Palestina-frågan. Jag tycker man får en ganska allsidig bild när man läser positionspapperet men också en bra förklaring av att vi inte stöder en bojkott av Israel. Vi stöder bara bojkott av varor producerade på ockuperad mark och det finns skäl för det. Jag håller med om att det kan vara svårt pedagogiskt, men man ska ju inte inkompetensförklara människor. Vi får tro att man kan jobba med information och upplysning om detta, så får människor själva välja att agera. Som kyrka måste vi våga driva saker, annars blir det lamt. Det är min övertygelse. Det är inte som något sätt att bara vara kritisk mot Israel. Det är en viss del som vi vill värna om, det vill säga förutsättningen för att skapa en tvåstatslösning. Det är det det handlar om.

AXEL W KARLSSON (REPLIK):

Jag ser vissa faror i detta att man blir för detaljerad i sina uppfattningar. Det behöver inte bara gälla Israelfrågan. Det kan gälla andra frågor också, att man inte riktigt har tilltro till människor att själva ta ställning. Risken är att det blir så som statsminister Fredrik Reinfeldt för några år sen lär ha uttalat, att kyrkan har köpt vänsterns världsbild. Det är det man just använder som ett skäl för att utträda ur kyrkan. Visst ska vi akta oss för att positionera oss på ett sätt. Vi har en stor uppgift att kommunicera och det är inte lätt i de här frågorna. Vi måste ägna väldigt mycket energi åt detta. Vi får inte ge det intrycket, att vi ensidigt står på den ena eller den andra sidan. Då kommer människor att lämna kyrkan av det skälet och det är fel skäl för att lämna kyrkan.

MARGARETA LARSSON:

Ordförande! Jag skulle ha gett replikanten rätt när han sa att jag hade använt ordet skydda. Jag var inte medveten om det. Det är inte heller följeslagarnas arbetsuppgifter att skydda, så det var fel. Men jag vill ändå nämna att jag har tagit del av en hel del av olika resebrev från följeslagare. Där har jag kunnat läsa klart och tydligt hur, som jag tycker, politiskt färgat man redogör för den man är. Det är att israelerna i princip är onda och palestinierna goda. Nu hårdnar jag det här.

De bakomliggande anledningarna till att israelerna går till motattack är tydligen inte av intresse att redogöra för, eftersom konflikten då kan riskera att nyanseras på ett sätt som kanske försvårar för Svenska kyrkans politiska ställningstagande mot Israel. Den här ensidigheten känns lite olycklig, särskilt som följeslagare uppmanas att hålla föredrag och hålla intervjuer för att sprida kunskap. Det blir inte en särskilt

objektiv kunskap, anser jag. För oss som är insatta i Palestinas taktik är det regel att terrororganisationerna beskjuter israelerna från egna skolor och sjukhus. När då israelerna svarar på anfallen och möjligtvis råkar skada eller ha ihjäl oskyldiga palestinier, ropar manipulatörerna i gråt och vrede. Utifrån detta får man omvärldens sympatier. Även från Svenska kyrkan får man helt klart sympatier. Det påverkar naturligtvis Svenska kyrkans ställningstagande väldigt mycket. Man får en väldigt skev bild av konfliktens problematik.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag hade faktiskt inte tänkt gå upp, eftersom jag inte tror vi ska förlänga den här debatten. Men det du står och säger nu är inte så enkelt. Att föra fram den anklagelsen att man gör så stämmer inte. Ja, det kanske har varit så i en del propaganda-krig, men den beskrivning som du gör nu tror jag är väldigt felaktig och ett slag i ansiktet på många människor som drabbas i Gaza. Det är lika fel som att misstänkliggöra eller generalisera kring israeler som också drabbas av våldets spiral. Jag tycker inte du ska överdriva tolkningarna av det du läser. Det är klart att det inte är objektivt. Människor måste få lov att vara subjektiva och prata om sina erfarenheter. Vi ska då inte dra igång för stora växlar och överdriva detta och lägga ord i munnen som att de är onda och de är goda, när följeslagarna inte skriver det. Vi måste försöka ha lite generositet också mot varandra i tolkningarna.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 81.

§ 41 Ett fredsupprop

LENA KLEVENÅS:

Efter den här långa debatten förstår ni, att vi i Ekumenikutskottet verkligen har haft viktiga diskussioner. Det stämmer väldigt väl att den avslutas med ett fredsupprop. Det känns som att det skulle behövas och vara motiverat.

Jag tänkte prata om att fred är vägen till fred. Jag representerar inte utskottet. Jag yrkar bifall till motion 2014:77. Jag har reserverat mig. Min reservation lyder:

Jag menar att motion 2014:77 borde bifallits. Om fred leder till fred, så som KG Hammar skissat, måste vi tro på en värld utan krig. Vi måste tro på att en värld utan krig inte bara är en utopi utan en realistisk förväntan.

Alltså, en värld utan krig ska vara en realistisk förväntan. Är den det hos oss? Utskottet har avslagit motionen och jag tycker det är helt fel. Oron över att ett bifall till motionen skulle kunna tolkas som en total och omedelbar nedrustning i Sverige är helt obefogad, enligt min uppfattning.

I den föregående diskussionen har Svenska kyrkan uppmanat regeringen till någonting som man då gjorde. I den här motionen vill man att vi också ska uppmana Sveriges regering och riksdag till något, nämligen att omfördela den militära budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov, till konfliktförebyggande och civilt fredsbyggande arbete. Jag kan inte låta bli att tänka på vad som hade hänt, om vi hade satsat lika mycket på freden Mellanöstern och i Israel/Palestina som världen har satsat på vapen.

I motionen föreslås att kyrkostyrelsen tillsammans med Sveriges Kristna Råd ska initiera ett fredsupprop och det i enlighet med Kyrkornas världsråds uppmaning. Sedan står det att utskottet ställer sig bakom motionens förslag om ett fredsupprop

men föreslår att den avslås. Då erinrar jag mig något som står i Bibeln. Jag kan inte citera exakt men ungefär så här: Ditt tal ska vara så att ja är ja och nej är nej. Vad därutöver är är av ondo. Jag tycker det är väldigt konstigt att man kan stå bakom något som man avslår. När jag tänker på KG Hammars bok *Fred är vägen till fred* har vi där ett kapitel som heter Vår fredsmission. Den är att i varje stund välja fredsbyggandets väg, ja, i varje stund välja fredsbyggandets väg. Jag ska läsa några rader ur hans fina skrift *Fred är vägen till fred*.

I det följande vill jag skissera ett utkast till en fredsteologi, som vill bidra till att tanke och handling blir ett. Skissen hämtar inspiration från aposteln Paulus tankegång uttryckt i Romarbrevet 12 kap. där han skriver: 'Låt er förvandlas genom förnyelse av era tankar så att ni kan avgöra vad som är Guds vilja.'

Utkastet bygger på en övertygelse att vi kan tänka på ett nytt sätt, som egentligen är det gamla sättet. Vi kan välja väg. Just nu när 2000-talet redan hunnit in i sitt andra decennium är det hög tid [...] att välja fred som vägen till fred.

JOHAN ÅKESSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Vi hade en trevlig afton igår i vår grupp och vi sjöng en del sånger. En av de sånger vi sjöng var *I natt jag drömde, I have a dream*. En del i den här texten är när de reser sig upp och säger "det finns inga soldater mer, det finns inga gevär, och ingen känner längre till det ordet militär". Vilken dröm! Men det känns som att vi som kristna delar den drömmen i alla texter, både gammaltestamentliga texter och uttryckt i Jesu handling, drömmen där svärd smids om till plogbillar, där spjut smids om till vingårdsknivar, där lamm och lejon lever sida vid sida. Jag anknyter till det du sa här i ditt anförande nyss, Lena, att vi lever en dröm om fredsriket och vi lever den med förhoppning om att den ska kunna förverkligas, realiseras. Men vi lever i en struktur där vi ofta reagerar med ryggmärken. Så gör vi också när konflikter hotar i vår närmiljö. Vi börjar tänka på att vi kanske ska fortsätta nedrustningen, men när vi känner hoten runt omkring oss reagerar vi reflexmässigt: nu måste vi stärka försvaret – som om det historiskt sett har visat sig vara lösningen. Nu växer mer och mer den här rörelsen om fred som vägen till fred. En nedrustning är alltså det enda rimliga, att vi kan prata med varandra. Jag skriver motionen 2014:77 utifrån min erfarenhet från Kyrkornas världsråds generalförsamling i Lausanne, som just hade temat *God of Life, lead us into Justice and Peace*, denna bön om försoning mellan människor. Det är många intryck man får tillsammans med människor som kommer från olika delar av världen och som just lever under krig och hot i sin närmiljö. Det gör något med oss som är där och lyssnar på varandras berättelser. Jag tror att den utgångspunkt som utskottet har är god och jag vill faktiskt bara understryka utskottets yrkanden. Jag tror att det också kan vara en väg till en vidare utveckling av denna min första att-sats, att verka för nedrustning i de militära budgeterna här. Det var någonting som kom från Kyrkornas världsråd och som jag på något sätt vill skicka med därifrån. Vi ska ta oss an den kallelse som världens kyrkor ställer till oss och som också är ställd till Svenska kyrkan: att medverka till en omfördelning för fred. Jag återkommer gärna och berättar, om jag får ett andra anförande eftersom jag är motionär, om tankar kring detta.

Bifall till utskottet.

EVA-MARIA MUNCK:

Ordförande och fredsvänner! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag. När Kyrkornas världsråd möttes i Busan i Sydkorea i maj 2013, antog 3 000 representanter för fler än 500 miljoner kristna uppropet och uppmuntran att ta med sig *A Pilgrimage of Justice and Peace* till sina respektive sammanhang. Man bad tillsammans: "Livets Gud, led oss till rättvisa och fred." Nu är den här uppmaningen från Kyrkornas världsråds generalförsamling hemma hos oss en grå novemberdag i Uppsala. Jag vill tacka dig, Johan Åkesson, att du gjorde uppmaningen till realitet, att du tog med den hem till Svenska kyrkan och till kyrkomötet.

Vi är en kyrka i ett land som har levt i fred i 200 år, där religionsfriheten är stark och där vi har ett materiellt välstånd. Vi har ett stort ansvar att ta på allvar de angelägna uppmaningarna som kommer från kyrkor och kristna i länder som är drabbade av fattigdom, marginalisering och förtryck. Ett bifall till utskottets förslag ger kyrkostyrelsen ett uppdrag att utreda hur vi kan bli en fredskyrka och ansluta oss till den här pilgrimsvandringen mot fred och rättvisa, vilket gör att vi vågar vara ett salt som vi har ett heligt uppdrag att vara.

När det här hoppfulla, proaktiva och utmanande uppdraget från Busan är hemma hos oss har vi möjlighet att tillsammans med kristna över hela världen ta framåtsyftande beslut att bli en fredskyrka. Att vara en fredskyrka är att våga synliggöra det som binder människor och vår skapelse i orättvisa strukturer. En fredskyrka går med Jesu fredsbudskap och med budskapet om ickevåld. Det blir ett profetiskt uppdrag att ifrågasätta den vapenindustri där Sverige är ledande fortfarande 2014.

Utskottet vill ge kyrkostyrelsen i uppdrag att konkretisera och contextualisera *A Pilgrimage of Justice and Peace*. Tillsammans med kristna över hela världen får vi ansluta oss till det och be: Livets Gud, led oss till rättvisa och fred.

Bifall till utskottet.

MIKAEL ESKILANDERSSON:

Herr ordförande, ledamöter och övriga! Jag börjar också med att yrka bifall till utskottets förslag. Jag blev lite rädd när jag läste motion 2014:77. Jag förstår inte hur man tänker. Man sa att total nedrustning skulle vara en överdrift. Samtidigt säger ju faktiskt att-satsen att man vill fördela den militära budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov. Jag tolkar det inte på något annat sätt än att hela den militära budgeten skulle fördelas. Visst, man kan alltid diskutera att en del av den militära budgeten skulle fördelas, men i grunden handlar ju detta om försvaret av vårt eget land. Som tur är, är det inte Svenska kyrkan som bestämmer över den budgeten, utan den bestäms av riksdagen.

Jag blir ännu mer orolig när jag sedan hör talet. Betyder det, när man säger att fred leder till fred, att miljöpartiet motsätter sig alla fredsbevarande styrkor som finns runt om i världen idag? Vad skulle hända om vi la ner de styrkorna? Betyder det att miljöpartiet motsätter sig att ISIS bekämpas med vapen? Problemet med ett ickevåldsförsvar är ju just att det kanske leder till fred. Det gör det, eftersom vi måste ge upp så fort någon attackerar oss. Så sett leder det till fred, men är det den typen av samhälle som vi egentligen vill ha? Ska vi inte stå upp för vad vi tror på, utan direkt lägga oss på rygg så fort vi blir anfallna, oavsett vem som egentligen med våld vill ta över makten? Jag tror inte på ett ickevåldsförsvar. Jag tror inte att man kommer någonstans med att förbjuda vapen.

Sedan skulle jag bara vilja tillägga att detta förslag kommer från ett parti som sitter i regeringsställning idag. Var man inte orolig innan, blir man definitivt orolig

nu. Sverige har både yttre och inre hot och det är som tur är inte Svenska kyrkans sak att avgöra hur de hoten ska hanteras. Jag tycker vi i fortsättningen bör tänka på att hålla oss till det som Svenska kyrkan ska syssla med. Därmed avslutar jag, tack.

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Miljöpartiet är för ett minskat försvar men vi driver inte den frågan. Det är inte det som är aktuellt. Precis som du sa är det Sveriges regering och riksdag som bestämmer om det militära försvaret. Motionen 2014:77 grundar sig på ett beslut ifrån Kyrkornas världsråd, som gör att vi vill vi uppmana Sveriges regering att omfördela den militära budgeten. Att man är så rädd att en sådan uppmaning skulle leda till en total nedläggning av det svenska försvaret till något humanitärt är helt orealistiskt. Det är en fullkomligt orealistisk tanke att något sådant skulle ske. Jag förstår inte varför du debatterar på det sättet. Vi har otroliga militära konflikter som tar stora resurser. Som kyrka är frågan om vi tror på fred. Tror vi att fred är vägen till fred eller tror vi att det militära är vägen till fred?

MIKAEL ESKILANDERSSON (REPLIK):

Ett par frågor svarar du inte på. Hur ställer ni er till fredsbevarande styrkor? Det måste ni ju i så fall vara motståndare till. Ni vill inte ha vapen, ni vill inte ha vapenmakt, ni vill inte ha militär. Då kan ni inte ha mött fredsbevarande styrkor. Ni motsätter er till exempel att ISIS bekämpas med våld eller bekämpas med militär. Sedan blir jag givetvis mest rädd för att Miljöpartiet sitter vid makten idag och kan genomdriva en sådan här sak. Detta ser jag som direkt skrämmande.

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Jag är ovan vid att debattera på det här sättet och jag är väldigt förvånad över de frågor jag får om Miljöpartiets politik. Jag trodde vi skulle diskutera motionen 2014:77 om en uppmaning från Kyrkornas världsråd. Jag svarar gärna på de andra frågorna men i ett annat sammanhang. Det är inte här de hör hemma.

MIKAEL ESKILANDERSSON (REPLIK):

Jag kan bara konstatera att jag inte får svar på hur ni ställer er till fredsbevarande styrkor.

JAN OLOV SUNDSTRÖM:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar! Jag företräder utskottet i det här sammanhanget. Skälet till att vi kom fram till ståndpunkten att lösa diskussionen kring motion 2014:77 var att det beslut man tog nere i Sydkorea de facto innehåll ett uppdrag till våra kyrkor runt om i världen. Då gällde det naturligtvis att hantera den frågan. Man kan kanske tycka att frågan i och för sig hade kunnat hanteras direkt av kyrkostyrelsen i ett tidigare skede, eftersom det fanns ett sådant uppdrag. I stället valde vi att ställa oss bakom förslaget att ge ett uppdrag att utarbeta ett fredsuppdrag på det sätt som beskrivs i motionen. Samtidigt tyckte utskottet att det var att gå lite väl långt att konkretisera budskapet från Sydkorea till att vi skulle rikta en direkt svensk uppmaning till den svenska regeringen att föranstalta om en begränsad neddragning av det svenska försvaret. Dessutom kan vi väl konstatera att motionen inte kom vid en helt optimal tidpunkt, om man ska vara ärlig, mot bakgrund av det som hände i vår omvärld. Det är trots allt så att Svenska kyrkan inte är en isolerad del av det som händer runt omkring oss. Vi måste också vara rimligt kloka och vara

en del i samhället och det som händer i vårt närområde. Det är faktiskt en väldigt allvarlig situation.

Med det, herr ordförande, tänkte jag bara yrka bifall till utskottets förslag.

YLVA WAHLSTRÖM:

Det är gott om vi får igenom motion 2014:77 som det står nu, men det vore bra om vi faktiskt fick igenom motionens grundtanke. Jag skulle vilja se att det blir mer än bara ett upprop, eftersom det egentligen handlar om en strategi längre fram hur man skulle kunna göra. Att via Kyrkornas världsråd bara ha drömmen och bönerna är vackert, men vi som kyrka i ett demokratiskt land måste kunna hitta en praktisk väg och prata med våra politiker, så att man kan ta små steg. Det betyder inte att vi ska sluta och ta hem militärer från ISIS eller så, men vi kanske kan minska lite. Vi kanske kan trappa ner, så att man sakta men säkert kan slippa lägga resurser där och i stället lägga dem på hungrande människor.

Vi har en dröm. Låt oss förverkliga den.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar! Det här är riktigt roligt, tycker jag. Det är en spännande debatt som vi kan engagera oss i. Jag skulle vilja säga som så, att vår demokrati, vår fred och vårt välstånd i Sverige inte är någon självklarhet. Det är ingenting som vi kan ta för givet utan någonting som vi också behöver vara beredda att värna och försvara. I vår omvärld ser vi hur våra grannar, inte minst Ryssland, dagligen bryter mot mänskliga rättigheter och de olika liberala fri- och rättigheterna och agerar aggressivt mot sina grannar. Det är en orolig situation i världen och i vårt närområde. Därför tycker jag det är lite anmärkningsvärt att motion 2014:77 kommit till. Jag tycker intentionen är väldigt bra, men att mena allvar med att vi skulle omfördela vårt redan väldigt knappa och underfinansierade försvar till bistånd tycker jag inte är särskilt trovärdigt.

Dag Hammarskjöld, som många av oss tycker är en förebild och en statsman på olika sätt och som också var en väldigt from man, sa en gång: *Peace-keeping is not a job for a soldier but only a soldier can do it*. Det finns alltså vissa saker som vi också måste vara beredda att strida för, vissa saker som vi måste vara beredda att försvara. Vår demokrati, vår frihet och vårt välstånd tycker jag är värt att försvara.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! "Det finns inga soldater mer, det finns inga gevär." Det kan vara en drömsk, längtansfull sång för människor som lever i en skyddad miljö i västerlandet. Det kan också vara förtvivlans rop för människor, oskyldiga och värnlösa människor som är hotade av onda, förtryckande makter, de som i förtvivlan saknar soldater och gevär som kan skydda dem. Den förtvivlans rop steg en gång upp från Srebrenica, där man såg de holländska soldaternas svaghet och oförmåga att fullfölja sitt uppdrag. Liknande rop har stigit upp ifrån Mellanöstern. Vi har sett de kurdiska pechmerga-styrkorna utföra hjältedåd och liknande rop stiger nu ifrån Kobane. Lena Klevenås uppmanar oss i sin reservation att vi måste tro att fred leder till fred i enlighet med KG Hammars ord. Jag grundar inte min tro på KG Hammars ord utan på Bibelns ord. Där är tro inte något man måste utan det är ett erbjudande. I Bibelns världsbild finns det inga löften om ett tillstånd här i världen före Kristi återkomst, då det kommer att råda fred, då vi kommer att vara skyddade från mänsklig ondska i olika former och då alla krig kommer att vara borta. Vi har att

leva i och hantera en ofullkomlig, trasig värld, där vi människor är en blandning av ont och gott och där det finns en viss ordning att staten har rätten att försvara sig inåt och utåt, också med vapenmakt om så krävs.

Jag är stolt far till en dotter som är soldat och som just nu gör en utmärkt insats att utbilda arbetslösa, unga, utomeuropeiska invandrare i en förberedande militär utbildning. Vi har i vårt land också dem som har gjort andra mycket betydelsefulla insatser med fredsbevarande styrkor. De är värda bättre tankar än att vara oönskade. Tack för ordet.

JOHAN ÅKESSON:

Kyrkomötesledamöter och ordförande! Jag vill bara påminna om att *A Pilgrimage of Justice and Peace* ska ses som en tyngdpunktsförskjutning, som också motion 2014:77 är tydlig med i sin att-sats ”att omfördela budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov, till konfliktförebyggande och civilt fredsbyggande arbete”. Den militära närvaron och insatsen kommer alltså att kvarstå men med en tyngdpunktsförskjutning till att se andra vägar för fredsbyggande. Det är väl det som också är budskapet till oss från Kyrkornas världsråd. Vi som Svenska kyrkan kan ta med oss detta.

Jag har med mig många fantastiska möten med människor, men kanske allra starkast var mötet med fader Michael Lapsley som är direktor för Institutet för helande av minnen från Kapstaden i Sydafrika. Han stod där med sina söndertrasade händer. Han fick en brevbomb skickad till sig som höll på att ta livet av honom under apartheidtiden. Han klarade den med operationer och med människors förböner och han säger:

Jag och många andra står här med synliga handikapp, fysiska som psykiska, som ikoner för hela den mänskliga familjen, den som består av brustenheter, tilltrasslade relationer, ofärdighet på alla sätt. Vi är berättelsen om den mänskliga familjen, där vi inte kan klara oss utan hjälp från andra. Vi behöver varandra för att bli riktiga människor. Vi behöver lyssna mer på varandra, varandras sorg, smärta och förvirring. Det är det samtalet om fred och försoning som också kan komma oss alla till del när vi pratar med varandra, delar varandras verklighet.

Jag yrkar bifall till utskottet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 82.

§ 42 Församlingsutveckling och missionsstrategi

INGA ALM:

Ordförande, ledamöter och åhörare! Församlingsutveckling – ej avveckling, motion 2014:103. En önskan fanns som hjälp till att stimulera till församlingsutveckling i folkkyrkan, där alla blir medvetna om konsekvenserna av den pågående strukturförändringen och aktivt arbetat för ett lokalt engagemang underifrån. Jag förstår att kyrkostyrelsen fram till 2018 satsar på *Dela tro – dela liv* och min motion lyfter den lokala nivån.

Jag föreslår att motion 2014:103 bifalls för en levande, rikstäckande och öppen folkkyrka.

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, ledamöter! ”Kyrkomötet behöver diskutera kyrkans framtid.” Det var en rubrik i Kyrkans tidning den 11 september i år. Jag kan bara instämma. Förra året hade jag en motion om ett tillsättande av en framtidskommission och nu återkommer jag med en motion om församlingsutveckling i folkkyrkan.

Svenska kyrkan benämns ofta som en folkkyrka. Det kan vara nyttigt att reflektera över vad det innebär att vara folkkyrka i dagens samhälle. Vilka människor relaterar folkkyrkan till idag och vilka vill vi relatera till? Är det aktiva medlemmar? Hur når vi de andra, de passiva icke-medlemmarna? Vad innebär medlemsvård? Jag vill gärna citera några rader ur valprogrammet för Centerns nomineringsgrupp i Lunds stift.

Svenska kyrkans roll som folkkyrka ska värnas. Det kräver ett samlat gemensamt engagemang av förtroendevalda, frivilliga och anställda medarbetare. Svenska kyrkan ska finnas för alla, människor som tror, söker eller tvivlar. Genom församlingen ska kyrkan vara en levande, närvarande kraft i människors vardag. Genom dialog och förståelse för andra kyrkor i regionen ska församlingen vara värdefull också för människor med en annan trosuppfattning.

Efterfrågas då en folkkyrka i dagens moderna samhälle? Ja, jag tror det. I ett samhälle som är alltmer individualiserat och fragmenterat märker vi ändå ett sökande efter sammanhang och äkthet. Det finns därför en utmaning för kyrkan att reflektera över hur vi på bästa sätt kan leva upp till att vara den där folkkyrkan som vi borde vara i gudstjänster och i vardagsverksamhet.

Hur antar vi denna utmaning på bästa sätt? Jag märker i betänkandet att utskottet har en stor tilltro till församlingsinstruktionerna. Vi får hoppas att det arbete med församlingsinstruktioner och olika pastoraler, som nu förväntas pågå i våra församlingar, kan bli medel för just församlingsutveckling. Jag tror att man i detta viktiga arbete kan hämta goda tankar både från andra församlingar i vårt land och också från andra länder. Jag vill hänvisa till det som sker i vårt grannland Norge i den här verksamheten.

Så har vi också som nämnts *Dela tro – dela liv*, som under några år ger en resurs som jag hoppas att församlingarna och stiftet verkligen utnyttjar. Ja, vi behöver mer än någonsin den där levande, rikstäckande, öppna folkkyrkan som min nomineringsgruppkollega Inga Alm talar om i sin motion, alltså församlingsutveckling – ej avveckling. Kyrkan har en viktig roll i dagens samhälle och den ska vi ta vara på. Vi ska finnas där människorna behöver oss. Jag vill tacka för svaret på min motion. Jag återkommer i ett andra anförande.

ANDERS ÅKERLUND:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar! De framtidsprognoser vi har är ganska oroande. Projektet som vi nu ska behandla om församlingsutveckling och missionsstrategi kommer verkligen i rättan tid. Det är oerhört viktigt. Vi lever i en ny tid med nytt sätt att tänka och vara, där människor söker själva utifrån sina erfarenheter och väntar sig att där också kunna finna ett bidrag från människor. Vi talar om kyrkans roll, men vi kan också se hur vi ger utrymme för människors roll i den här processen.

I mitten av 60-talet lanserades en konfirmandpedagogik som har fått växa sedan dess, nämligen att konfirmanden inte bara är ett objekt som man talar till utan en resurs i sökandet efter sanning och ljus tillsammans med oss som har kyrkans

erfarenhet att erbjuda i det här växandet som golvplank. Att jobba med den pedagogiken var ett väldigt framgångsrikt projekt. Begreppen gudstjänst, undervisning, diakoni och mission beskrev de ur en helt annan situation och verklighet, där kyrkan genom välutbildat folk från predikstolar talade till folket väldigt tydligt. Nu kanske vi ser att man uppfattar detta som en sändning *till*, men jag skulle också vilja belysa och återropa missionsbefallningen som ett stöd för det. Det finns många beskrivningar i både Gamla och Nya testamentet om sändningen *till*. Det finns väldigt mycket, kanske lika mycket, ja kanske mera av det när man talar om situationer, om Emmausvandringen, samtalet med varandra, när han bryter brödet och de känner igen honom. Det är en fantastisk pedagogik att nalkas andra människor med det sättet att interagera med någon. Likaså Aeropagen, en okänd gud, där Paulus kommer: det är den här guden jag vill berätta om. Eller Jesu möte med enskilda människor. Han kan säga också till dem som tillhör en annan religion: Nu kan du gå, för din tro, dina resurser har hjälpt dig.

Jag blir oerhört lycklig över begreppet dela tro – dela liv. I begreppet kan också det synsättet finnas med. Jag tror att det är en viktig del av missionsstrategin att vara mitt i livet och komma med det förhållningssättet att människor är resurser, där var och en som vi möter har någonting att bidra med.

Bifall till utskottets hemställan.

ALVE SVENSSON:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter! Jag vill yrka bifall till motion 2014:47. Jag vill betona evangelisation och inte bara missionsstrategi. Då ställer jag mig i en tradition av före detta ledamöter i kyrkomötet, som har fört fram denna fråga många gånger från kyrkomötets talarstol. Jag vill nämna Seth Henriksson och Torsten Josephsson när det handlar om evangelisation. Jesus hade ofta måltidsgemenskap med alla möjliga människor, också sådana som var föraktade av andra. Han visade inte förakt utan hade gemenskap med dem. Hans sätt att agera visade hans kärlek och omsorg. Jag tror att ett sådant sätt att möta människor är också för oss det bästa sättet att lägga grunden för evangelisation. Vi kan nog välkomna fler till våra gudstjänster och våra alfagrupper eller undervisningssammanhang. Vi hörde här tidigare idag nämnas att ”de som kyrkan bryr sig om bryr sig om kyrkan”.

I en av sina liknelser talar Jesus om att det finns många tomma platser i bröllopsalen i Guds rike. Därför säger han: Gå ut på gator och gränder. Bjud in dem som ni träffar på. Övertala dem att komma. Jag tar detta som en inspiration ifrån den liknelsen att evangelisera i vårt land. Det finns plats för många fler i Guds rike. För ett antal år sedan, 15 år sedan tror jag, gjordes en undersökning i vårt land. Hur många människor i landet firar gudstjänst varje söndag? Det var mindre än två procent, och då är alla frikyrkorna inräknade och också katolska och ortodoxa kyrkan. Mindre än två procent av Sveriges folk firar gudstjänst varje söndag. Det finns gott om plats. Men då säger någon att vi i vår kyrka har vi fullt varje söndag klockan elva. Det kan hända, men det finns fler timmar på söndagen. Det går bra att öppna kyrkan till gudstjänst mer än en gång på en söndag.

Vi ska gärna ha en sådan inställning. Det har ju lyckats med evangelisation på andra platser, då man har kunnat bjuda in så att man har fått fira gudstjänst flera gånger, kanske fylla hela söndagseftermiddagen också med gudstjänster. Alfa-grupperna har kunnat fyllas med nya, intresserade som vill lära och det samma i andra undervisningssammanhang. Jag ber att få återkomma i mitt andra anförande.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! Jag talar för utskottet och kommer att yrka bifall till utskottets hemställan. I det här betänkandet behandlas fyra motioner, 2014:2, 2014:25, 2014:47 och 2014:103, som alla föreslår åtgärder på nationell nivå och som handlar om församlingsutveckling och missionsstrategi. Utskottet föreslår alltså avslag på alla fyra motionerna. Två av dem handlar om nya arbetsformer som provats i systerkyrkor, 2014:2 om det norska projektet Församlingsutveckling i folkkyrkan och 2014:25 om det anglikanska programmet Fresh Expressions. Motion 2014:47 önskar att en missionsstrategi för hela Svenska kyrkan ska utformas och 2014:103 tar sikte på ett arbete som stimulerar församlingsutveckling och motverkar pastorats- och församlingssammanläggningar.

Grundläggande för utskottets ställningstagande är att ansvaret för församlingsutveckling och missionsstrategi ligger lokalt. Det ligger på församling och pastorat. En strategi måste formars utifrån de lokala förutsättningarna. Utskottet liksom också Läronämnden i sitt yttrande pekar på stiftets roll som stödjande dialogpartner, inte minst vid utarbetande av de nya församlingsinstruktionerna. De ska ju tydliggöra den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling. Ändå görs det naturligtvis en del arbete på nationell nivå som har bäring på församlingsutveckling, till exempel satsningen *Dela tro – dela liv*, som handlar om kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Utskottet anser att nationell nivå bör koncentrera sig på denna satsning, som ännu är i startfasen, och inte få några andra delvis överlappande uppdrag.

Fru ordförande, bifall till utskottets hemställan.

BERTH LÖNDAHL:

Svenska kyrkan har ju antagit en kommunikationsvision. Där står det ”att Svenska kyrkan ska vara en kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra”. Jag skulle säga att det är en överdrift att påstå att detta är en vision som verkligen glöder av iver och helhjärtanhet. Ambitionsnivån i den här kommunikationsvisionen är väl snarast ganska låg. Svenska kyrkan har inte antagit någon evangelisationsvision. Den har inte antagit någon missionsvision. Ändå tror jag att det borde vara rimligt bekant att Jesus inte sände ut vare sig kommunikatörer eller informatörer, utan att Jesus sände ut apostlar. Jesus sände ut vittnen.

Jag är övertygad om att Svenska kyrkan behöver arbeta med sin evangelisation och sin vision internt i Sverige. Enligt uppgift ska bara cirka 20 procent av alla huvudgudstjänster i Svenska kyrkan ha samlat fler än 20 deltagare. 80 procent av Svenska kyrkans huvudgudstjänster samlar alltså färre än 20 deltagare. Ändå är det så att kyrkomötet år efter år förhåller sig negativt till motionerna om evangelisationsstrategi. Vi vet att antalet dop och antalet konfirmander har minskat. När jag motionerar i den här frågan är det ändå inte att jag tänker på det. Jag tänker inte ens på Svenska kyrkans ekonomi eller det minskande antalet medlemmar, utan jag tänker på alla de längtande, sökande, hungrande människorna som vi inte når ut till, därför att vi inte har vägar och strategier för att göra det.

Det finns en hunger där ute. Det finns en längtan, det finns ett rop och det finns en fråga. Man identifierar inte Svenska kyrkan som en plats där man förväntar sig ett svar på det. Det är inte länge sedan en kvinna, som kom från New Age-sammanhang, kom till mig och sa: ”Det finns ett rop där ute efter Gud och ni hör inte och ni svarar inte.” I de sammanhang som hon kom ifrån fanns det just ingen förväntan på att vi i Svenska kyrkan skulle vara den helighetens plats och den andlighetens plats

som man verkligen sökte. Vi vet att vi är det, men vi måste också finna former för att evangelisera för att visa detta.

Visserligen är det så att evangelisationsstrategier, som utskottet säger, delvis hör till både stifts- och pastorats- och församlingsnivå, men vi måste ge redskap till församlingarna och pastoraten att använda för det här arbetet. Vi måste ta vanmakten på allvar, ta initiativlösheten på allvar ute i församlingarna. Vi måste ta fram modeller och strategier som inte bygger på diffusa tyckanden och tänkanden som ”kanske om vi gjorde så här”, ”går det bättre om vi gör på det här sättet?”, ”jag tror vi ska satsa på den här vägen”, vilket egentligen aldrig är underbyggt av att man kan konstatera att det ger resultat. ”Vill du bli frisk?” är en fråga som vi måste ställa till Svenska kyrkan, i den meningen att vill du bli frisk, vill du resa dig upp, vara synlig och tydlig för människor som ropar och hungrar efter Kristus i Sverige?

Jag yrkar därför bifall till min egen motion 2014:47 men också bifall till motion 2014:2.

HANS-OLOF ANDRÉN (REPLIK):

Vi har en informationsstrategi och vi har ingen missionsstrategi. Är det inte förfärligt? Det beror på att informationsstrategi handlar om hur vi på nationell nivå ska informera. Det gör vi på nationell nivå. Det behöver vi en strategi för och det ska vi också ha. Men man missionerar inte från nationell nivå, man firar inte gudstjänster, man sysslar inte med det pastoralala arbetet på nationell nivå. Det finns inga som kommer till huvudgudstjänst i kyrkokansliet.

Det gör man däremot på lokal nivå och det är där vi ska ha våra strategier. Om vi är trötta och uppgivna och behöver entusiasm och energi, kommer det inte från kyrkokansliet utan det kommer från dialogen med stift och biskop. Där kommer energin ifrån, inte från det nationella. Det är fel väg att gå och det är lokalt och i dialog med stiftet som missionsstrategierna ska växa fram.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Det är på den lokala nivån som strategierna ska förverkligas, men det är på den nationella nivån som vi behöver bygga de strategier som vi kan använda.

HANS-OLOF ANDRÉN (REPLIK):

Det uppfattar jag som en väldigt centralistisk uppfattning som inte är verklighetsförankrad. Det är dessutom inte så som det är tänkt enligt kyrkoordningen.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Jag måste konstatera att det finns forskning, det finns modeller, det finns tänkande och det tänkandet och den forskningen utförs i andra länder och i andra sammanhang och det utförs på nationell eller hög kyrklig nivå. Men det ska tillämpas och utövas på den lokala nivån. Det är där församlingen lever. Det är där gudstjänsten firas. Det håller jag fullständigt med om. Men varför har vi då en kyrkohandbok som vi tar fram centralt, när vi firar gudstjänsten där nere i den lokala kyrkan? Vi firar ju inte gudstjänsten på kyrkokansliet, men ändå tas den fram centralt. Jag förstår det inte, eller kanske gör jag det ändå, därför att jag tror att vi centralt behöver hjälpa till med det här.

DAN SARKAR:

Church of England har mindre än fem procent av dem som är yngre än 20 år som medlemmar. De har gått före oss. Det är ju skönt att vi inte är först med allt. Men de har också gått före oss med att på nationell nivå ta fram en missionsstrategi. Ärkebiskopen av Canterbury tillsatte biskop Graham Cray till att ta fram en biskopsrapport om vad man kan göra för att vända trenden. Graham Cray tog fram rapporten Missionship Church och General Synod i Church of England tog den rapporten 2004 och förband sig att verka för att nå människor som ännu inte är medlemmar i kyrkan. Vad har resultatet blivit? Jo, det som kallas Fresh Expressions har lett till hundratals nya församlingar i Church of England. Det har lett till att merparten av dem som blev prästvigda kommer från församlingar som är anknutna till Fresh Expressions. Där finns en enorm ekumenisk bredd och kraft och detta sprids över hela världen.

Jag är väldigt glad över att utskottet behandlade motion 2014:25 positivt och såg det som händer i Lunds stift utifrån att Graham Cray var där på en teologdag i fjol och i Skara stift och på flera andra håll där det bubblar. Man ser att det här kan vara någonting som kan vara värt att ta fasta på så småningom. Det är ju rätt. Det ska byggas underifrån, men om det ska påverka budgetar, om det ska kunna sanktioneras strategiskt tänkande, om det ska kunna uppmuntra församlingsplantering, eller vad vi än väljer att kalla det, behövs det förlösande ord. Det fick vi inte riktigt från utskottet, bara nästan. Därför har jag en vädjan som riktar sig åt två håll. Först till biskoparna: jag hoppas ni biskopar inser vad ni kan göra för att uppmuntra, stimulera och inspirera. Jag ber er framför allt just nu att vara andliga ledare som tar tåten, som legitimerar och ger kraft och möjligheter. Den andra vädjan och riktningen är ett önskemål att få yrka om att bifalla motion 2014:25, därför att motionen efterlyser ett nationellt initiativ, som öppnar för lokal mission bland dem som Svenska kyrkan idag har särskilt svårt att nå, nämligen ickekyrkliga, före detta kyrkliga, invandrare och ungdomar.

Bifall till motion 2014:25.

EVELINA JOHANSSON:

Jag gör ett lite ämnesskifte till Inga Alms motion 2014:103, där utskottet anser sig se en bakgrund i form av ett ifrågasättande av de omfattande lokala strukturförändringarna. Jag ser också den bakgrunden i motionen och jag applåderar den, dock inte så [applådgest] eftersom jag inte tycker man ska göra det i plenum.

Det är väl utmärkt att det inte blir tyst om den här frågan bara för att strukturförändringen genomfördes. Den plan för Uppsala stift som tecknas i motionen finner jag förskräckande. Jag skulle gissa att det betyder att det på lokalnivå, där planen är tänkt att implementeras, också finns en hel del förskräckelse, och det med rätta. Man påtalar i betänkandet att det i de gamla samfälligheterna inte var möjligt att i samfälligheten samverka kring konfirmandarbetet. Jag finner det mycket märkligt, eftersom det i Bro kyrkliga samfällighet skedde samverkan i form av till exempel ett läger, som församlingarna genomförde några i taget. Jag förstår inte riktigt vad utskottet menar där. Det är ju ändå intressant att man pekar ut som ett självklart exempel att konfirmandarbetet är en förmodad önskad följd av pastorats-sammanslagning, vilket ju kan vara intressant för församlingar där sådant planeras att notera.

Jag tycker också det är intressant att utskottet konstaterar, att församlingsråden ska ha ett medinflytande när den för församlingarna i ett pastorat gemensamma

församlingsinstruktionen tas fram. Nu har jag dessvärre ingen kyrkoordning där jag kan läsa innantill, men vad jag kan minnas finns det inte reglerat i kyrkoordningen någonting annat än samråd för församlingsrådets del förutom när det gäller att välja kyrkvårdar, utse textilsvarig kyrkvård, vissa frågor som rör upplåtelse av kyrka och om man får fira ekumeniska gudstjänster. Det kan vara ytterligare någon detalj som har fallit mig ur minnet. Det medinflytandet är inte jättestort, när man inte har vetorätt utan enbart samrådsrätt och därefter få finna sig i det centrala beslutet.

Det faktum att indelningsfrågor har överförts på lokal nivå ger uppenbart vid handen, att den indelningen inte har någon vidare betydelse längre. Den betydelse som spelar någon roll är indelningen i pastorat. Den ligger kvar på stiftsnivå. Varför har man avstått någonting annat, om församlingsindelningen verkligen spelat någon roll?

LEIF NORDLANDER:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Nya uttryck för att vara kyrka, Fresh Expressions, blev resultatet när man i den anglikanska kyrkan kommit till vägs ände. Jag har själv fått möta arbetet med Fresh Expressions. Jag har tolkat biskop Graham Cray, jag har tolkat biskop Andrew Watson. Jag har mött verkligheten som de arbetar i med ett tydligt ledarskap. Jag känner glädje i att kunna få vara med i ett sådant sammanhang. Det är angeläget att vi arbetar på alla plan inom Svenska kyrkan för att finna nya uttryck. Den nationella nivån skulle kunna samordna alla goda initiativ och samla människor för inspiration och delande. Precis som vi har gjort under alla år när det gäller missionsråden runt om i stiftet, kan vi ha ett missionsråd för den inre missionen där vi uttrycker det här.

Jag hade glädjen att vara med på konferens på EFS här i Uppsala nu i oktober, där biskop Hans-Erik Nordin fanns med som en av initiativtagarna. Fantastiskt, tycker jag. Vi gör sådant mer. Det var sådana saker som jag tycker är värdefulla, att vi verkligen satsar på sådana med mycket initiativ från centralt och från stiftsnivå, vilket också kommer till lokal nivå. Det finns en Mixed Economy, säger man, det vill säga förnyelse och tradition. Båda sakerna ska finnas sida vid sida. Vi ska inte slänga ut barnet med badvattnet men vi ska heller inte kasta ut de gamla traditionerna.

Utveckling av missionsstrategier är den andra motionen av motionerna, 2014:47, som jag talar för. Där behöver vi också aktivt jobba med mission i vårt land och finna strategier. Vi lever i en postkristen tid. Visst, församlingsinstruktionerna är viktiga i det här arbetet, som yttrandet från Läronämnden understryker, men jag tror vi behöver verktyg för det. Ett sådant är det man har i Birmingham stift i anglikanska kyrkan, Transforming Church, som leds av biskop Andrew Watson. Där arbetar man på ett strategiskt sätt med missionsfrågor och inspirerar. Man finns ute i församlingarna, men stiftet och kyrkan centralt har ett gemensamt initiativ. Man gör det innan det är för sent. Tänk att vi skulle kunna börja lite tidigare ändå, så att vi slapp ha stressen.

Därför yrkar jag bifall till motionerna 2014:25 och 2014:47.

ARON EMILSSON:

Ordförande, biskopar och ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till motion 2014:47 under det här betänkandet. Mission ska vara en av Svenska kyrkans bärande pelare.

Jag vill börja med att tacka Berth Löndahl med flera för en relevant motion och för att man aktualiserar en angelägen debatt. Gudstjänst, diakoni, undervisning och

mission är Svenska kyrkans fyra grundläggande uppgifter. När alla organisationer kontinuerligt bör följa upp hur man arbetar med sina grundläggande syften i organisationens alla led, bör också kyrkan göra det. Gudstjänst firas, även om frekvensen på många håll och innehållet ibland på andra oroar. Undervisning sker för konfirmander och vuxna i olika sammanhang och former. Diakoni och behovet av socialt arbete är ständigt angeläget, inte minst idag. Men, var är missionen?

Sverige är ett av världens mest sekulariserade och individualistiska samhällen. Svenska kyrkan tappar årligen medlemmar och det börjar bli ett kännbart bekymmer. "Missionera mera" kan en uppmaning kanske lyda för att möta utmaningen. Berth Löndahl med flera skriver i motionen att Svenska kyrkan har antagit en informationsstrategi men också att vi däremot inte har antagit någon evangelisationsstrategi. Mission kanske i moderna former sker genom moderna kommunikationskanaler till nya grupper. Mission kanske framför allt sker i mänskliga möten. Poängen är att det finns ett sug ute i många församlingar efter en missionsstrategi. Det finns en uppfattning om att Svenska kyrkan centralt inte prioriterar det här, eventuellt med anledning av att man inte vill stöta sig med några grupper snarare än att visa att man står upp för ett alternativ i samhällsbruset. Man vill vara en kyrka i tiden snarare än av tiden. "Gifter man sig med tidsandan blir man snart änkling", som en vis man sagt.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Eftersom Uppsala stift både nämnts i Inga Alms motion 2014:103 och apostroferats av ledamot från Västerås stift, skulle jag vilja ge några kommentarer.

Inga Alm är de små enheternas vän och det är jag också. Framför allt är det viktigt att vi bedriver ett utvecklingsarbete där man värnar relationer. Det sämsta som kan hända i det läge vi befinner oss i är att vi får en managementbaserad produktionsapparat för kyrklig service till objekten människorna. Därför är det väldigt viktigt att vi klarar av att bygga relationer. I vårt stift har vi inte från 2000 och fram till idag försökt centralstyra strukturförändringarna. Det finns bara två pastorat som har försvunnit. Endera har de hållit på att slå ihjäl varandra eller gå i konkurs. I övrigt har vi i stort sett inte haft några större pastoratsförändringar förrän det senaste årsskiftet. Det är bara Lunds stift och Göteborgs stift som har fler än 66 pastorat. Man kan jämföra med Linköpings stift som har 30. Vi kan inte ha så få pastorat eftersom det här är mycket mera vidsträckt. Det är nödvändigt att ha sådana pastorat att vi kan värna församlingarna. En framtidsbild vore att vi kunde ha fler församlingar än vad vi har idag. Det låg ju också bakom kyrkomötets beslut. Med den nya organisationen med pastorat skulle man kunna stoppa församlingsstöden och gärna behålla och vidareutveckla församlingarna. Vi kraftsamlar, som jag hoppas andra stift också gör, för att verkligen ha en förändringsprocess som innebär att man analyserar alla förutsättningar för pastoral bärkraft, ekonomisk bärkraft, organisatorisk bärkraft och demokratisk bärkraft.

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, ledamöter! En folkkyrkoteologi bör genomsyra allt som nu sker inom området församlingsutveckling. Det kan vara på sin plats att citera J A Eklund, som levde mellan 1863 och 1945. Det är ju ganska länge sedan, men hans ord känns ändå märkvärdigt aktuella än idag. Han talar om en kyrka som inte tar sitt ansvar för världen runt omkring och skriver: "Du står i din glans på ett inbillat förklarings

berg och drömmer om Kristi församling och du stiger inte ner. Ja, du vet inte ens hur det står till utanför din egen vägg.” En sådan kyrka vill vi inte ha, utan låt oss arbeta för en folkkyrkoteologi, där människors livssituation, troserfarenheter och skilda kulturella arv tas på allvar. Vi behöver komma bort ifrån producent-konsument-tänkandet och ta vara på ordet delaktighet.

Så kan jag då inte avslutningsvis låta bli att delge kyrkomötet de tankar som jag ofta får när jag läser svaren på kyrkomötesmotionerna. Oj då, görs det redan så mycket. Det kanske är onödigt att motionera. De flesta motionerna avslås ju. Men då tänker jag att varje utskottsdiskussion, varje betänkande, varje debatt i plenum kan ge någon enda människa inspiration till nytänkande och handlingskraft. Då känns det meningsfullt att motionera och stå här i talarstolen och blicka ut över er som är en del av Svenska folkkyrkans framtid.

ALVE SVENSSON:

Fru ordförande! Det har ifrågasatts här idag om det behövs en missionsstrategi från biskoparna eller från nationell nivå. Då vill jag glädja er med att biskoparna genom Läronämndens yttrande över motion 2014:47 i det betänkande som vi just nu studerar lyfter fram som grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling, att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Jag är väldigt glad för detta och ser här grunden för en missionsstrategi. Vad som mer behöver göras är att vi behöver få del av varandras erfarenheter ute i församlingarna och att vi behöver få hjälp med att kunna sprida information till varandra om vilka arbetsmetoder som är lyckade på det lokala planet.

Jag vill också säga om satsningen *Dela tro – dela liv* att vi flera gånger har hört den nämnas och hänvisas till. Den har tydligen en lång startfas. Det har inte hänt så särskilt mycket de här två första åren. Men det som har hänt är på informationsplanet och det måste ju börja någonstans. Det nämns också i *Dela tro – dela liv* om en internationell och ekumenisk kartläggning och analys av hur kyrkor arbetar med undervisning och lärande. Det är sådant som vi behöver få ta del av ute i församlingarna.

HANS-OLOF ANDRÉN (REPLIK):

Om vi nu ska citera läronämnden kan vi väl citera färdigt. Den här missionsstrategin som ska förverkligas i varje församling utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena, säger Läronämnden. Det är hela poängen. Jag tycker exemplet med Fresh Expressions är precis så som det ska gå till. Någon bjuds in till Lunds stift. Där tar det fart. Man börjar jobba med det i Lunds stift. Sedan sprider det sig till Skara stift och så småningom kan det genom stiftens verksamhet bli någonting i hela Svenska kyrkan. Det finns däremot ingen anledning att skicka upp detta till nationell nivå. Låt nu nationell nivå få jobba med *Dela tro – dela liv*. Jag tror de har fullt upp med det. Så jobbar vi på normaltsätt med de strategiska frågorna på lokal nivå i dialog med stiftet. Det är så det ska gå till.

Bifall till utskottets hemställan.

ALVE SVENSSON (REPLIK):

Jag hör vad du säger, men jag vidhåller min uppfattning och jag är tacksam till Läronämnden för deras uttalande. Det lägger en grund för missionsstrategin. Det jag ville citera nyss och som jag kan citera nu eftersom jag har tid är att ”evangelisation

är det levande vittnesbördet om Jesus Kristus”. Det är ett citat ur motionen 2014:47 av Berth Löndahl.

CLAES BJÖRND AHL:

Fru ordförande! Jag kände att jag ville säga någonting angående motion 2014:103 som Inga Alm hade och knyta an lite till den diskussion som var om den.

Jag har två funderingar. Ibland blir jag lite trött och lite ledsen på den här diskussionen som dyker upp rätt ofta. Vi som är från församlingarna säger att nu har de hittat på något i Uppsala, nu har de hittat på något i Skara, precis som att det alltid är så att idéerna till församlingssammanläggning eller pastoratsreglering alltid kommer uppifrån. Så är inte min erfarenhet. Där jag finns och i de sammanhang där jag verkar har det minst lika mycket varit att det har kommit nerifrån lokal nivå. Vi har själva insett att det här inte går, så vi måste helt enkelt bilda en större enhet. Dessutom är det ju faktiskt stiftsstyrelsens uppgift att se över strukturen i stiftet. Jag tycker därför det är fullständigt logiskt, om de olika stiftsstyrelserna har en tanke och en plan hur strukturen borde vara.

Sedan kommer det ibland fram att det är tråkigt att de små församlingarna inte kan leva. Ja, det är det på ett sätt, men det finns också något slags litenhet som är för liten för en församling för att kunna utföra de uppgifter som en församling ska göra. Jag lever och verkar i ett sammanhang där vi för 15 år sedan var 20 församlingar. Vi hade alltså 20 kyrkor. Nu är vi ett pastorat med för närvarande sex församlingar. Inom några år skulle jag tro vi är ännu färre. Vi är 9 000 kyrkotillhöriga. Då förstår alla att vi inte kan vara 20 församlingar på 9 000 kyrkotillhöriga. Där har det varit en fullkomligt nödvändig utveckling. Jag tror att det är bra med församlingsreglering många gånger och jag tror att vi kan öka kraften och möjligheterna att verka som kyrka. Jag tror inte vi ska uppfatta det som något hot.

NILS GÅRDER:

Fru ordförande! Jag har med intresse lyssnat på den här debatten och jag tycker detta är, om man så får säga, kanske den mest angelägna av alla som vi kan föra. Samtidigt är det också så, tror jag, att det i huvudsak är ett lokalt arbete som måste utföras. Det jag skulle vilja fästa uppmärksamheten på är vad utskottet skriver, hur viktigt det är med församlingsinstruktionen. Det står där att den ska innehålla ett missionsperspektiv. Jag skulle nog vilja säga att den också bör innehålla en missionsstrategi, som har föregåtts av ett genomtänkt arbete om hur missionsarbetet i denna församling eller i dessa församlingar i ett pastorat ska bedrivas. Den ska vara ett användbart instrument som – liksom utskottet också riktigt skriver – ska kunna uppdateras regelbundet och inte bara vara ett mycket allmänt hållet och knappast tillämpligt papper, som ofta varit fallet. Inte minst i de större pastoraten med många församlingar är det viktigt att detta arbete utförs, därför att det är själva det grundläggande, strategiska instrumentet. Innehållet i det är det meningslöst att jag går in på, om jag inte ska avvika från standpunkten att det knappast är en central fråga. Det är viktigt, tycker jag, att vi alla hjälps åt att förstå vad det innebär att skriva församlingsinstruktion och att det är nödvändigt för att den strukturförändring som vi har beslutat om ska kunna bli lyckosam. Sedan tror jag också att även små församlingar, inte minst om de kan samverka i ett pastorat, kan fullgöra väldigt viktiga uppgifter, där antalet medlemmar inte behöver vara avgörande för framgången.

BERTH LÖNDAHL:

Byggnadsritningarna görs på ett arkitektkontor men bygget görs på byggplatsen, det vill säga att någon motsättning inte finns mellan det lokala arbetet ett tänk på högre nivå eller någon annan stans. Nyligen medverkade jag i ett konvent i Malmö, där det var cirka 60 till 70 präster som deltog. Det var utifrån två böcker, som ett par av oss hade skrivit. Den ena var av Ann Aldén, Mission i vår tid, och den andra råkade vara skriven av mig. I det panelsamtal vi hade ställdes från golvet gång på gång frågan från präster och kolleger: hur gör vi för att återerövra gudstjänsten? Går det överhuvud taget att göra gudstjänsten levande idag? Den andra frågan var precis den vi har här: hur gör vi för att bygga församling? Gång på gång ställdes den frågan.

Jag tar den frågan på allvar. Vi måste ta fram det som är evidensbaserat och inte bara utgå ifrån att man kan sitta och reflektera i ett arbetslag i ett pastorat kring frågorna och säga: om vi gör så här, om vi gör så här eller om vi gör så här? Låt oss tänka att psykiatrin eller barnpsykiatrin skulle arbeta utifrån evidensbaserad forskning kring vad som ger resultat, i stället för att man bara gjorde det utifrån det lokala arbetet eller den lokala klinikens sätt att tänka. Det fungerar inte i längden.

Jag skulle också säga att det här inte i första hand handlar om antalet medlemmar. Det handlar om omvändelse och tro. Det handlar om att göra Jesus Kristus känd och bekänd, att hjälpa en människa att upptäcka trons kärna. Där människor idag söker och söker sig in i Svenska kyrkan, finner hon väldigt mycket som handlar om miljö och ekologiskt och så vidare. Allt färre upptäcker att där innanför finns förkunnelsen om nåd i Jesus Kristus.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 83.

§ 43 Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat

EMMA HEDLUNDH:

Ordförande, alla ni övriga! Jag talar för utskottet och vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag, som innebär att avslå motionerna 2014:10 och 2014:37. I betänkandet behandlas dels ett förslag om förändring av diakonernas vigningslöften, dels ett förslag om en reglering i kyrkoordningen som betyder att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen.

När det gäller vigningslöfterna är de i stort desamma för uppdragen inom vinningstjänsten. I enlighet med Läronämndens yttrande menar utskottet att man inte bör göra en översyn eller en förändring av endast ett löfte, utan att man i så fall behöver behandla alla tre ordningarna vid samma tillfälle. I anslutning till det här vill jag då säga att Gudstjänstutskottet föreslår bifall till motion 2014:49, som handlar om att kyrkohandbokens andra del där just vigningsordningarna bland annat finns, ska revideras när del ett av kyrkohandboken väl är antagen. Om vi senare röstar i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i det ärendet innebär ju det i praktiken att motionärernas önskan kan tillgodoses.

När det gäller antalet diakoner i ett pastorat är det en fråga som ur olika perspektiv återkommer här i kyrkomötet med viss regelbundenhet. Nu behandlar vi den för femte gången på åtta år. Att det vore önskvärt med minst en diakon i varje pastorat eller församling är det nog ingen av oss som vill säga emot, men den faktiska ekonomiska situationen, inte minst i de många små församlingar och pastorat som finns i Svenska kyrkan, tillåter inte att det här skulle kunna regleras i kyrkoordningen. Det måste också vara den lokala nivåns ansvar att ständigt reflektera kring hur det diakonala arbetet ska se ut. Här kan naturligtvis stiften finnas

med och bör finnas med, särskilt i arbetet med församlingsinstruktionerna, men det är inte stiftets uppgift att tala om vilka befattningar som ska inrättas på lokal nivå.

Alltså bifall till utskottets hemställan.

ELISABETH RYDSTRÖM:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Som verksam i Stockholms stift känner jag mig för tillfället marinerad inifrån och ut av ett bibelord ur Jakobs brev: ”Gör inte skillnad på människor.” Det råkar också vara biskop Brunnes valspråk. Detta genomsyrar mig i stort och i smått, men också när jag läser motioner och betänkanden till kyrkomötet. Jag har inget yrkande, utan jag vill göra kyrkomötet uppmärksam på några saker.

I betänkandet från Tillsyns- och uppdragsutskottet kan man läsa – precis också som Emma sa – att det väl inte är någon tvekan om att man verkligen vill ha diakoner i pastoraten. Sedan följer en lång, lång motivering om varför detta inte kan regleras i kyrkoordningen. Utskottet talar också mycket utförligt om varför prästtjänsterna ska regleras, och det är inget konstigt med det. Vi förstår väl alla att vi måste ha präster i våra församlingar och pastorat, men det pratas om som om det var den enda yrkesgruppen som finns reglerad. Däremot framgår det inga argument som jag kan hitta någonstans varför en annan yrkesgrupp också finns reglerad i kyrkoordningen, nämligen kyrkomusikerna. Det står i 34 kap. § 1 att det ska finnas en kyrkomusiker, en organist eller kantor, i varje församling.

Många av de här argumenten som används för att motivera varför diakontjänsten inte ska regleras kan även användas för kyrkomusikerna. Tro nu för all del inte att jag är emot någon musik i kyrkan eller i församlingarna. Jag är inte emot kyrkomusiker heller. Vi behöver dem också, men det ska inte vara sådan skillnad. Jag kan dock se ett bekymmer framledes och kanske även nu, att det ska regleras så att en organist eller kantor ska finnas i varje församling nu när vi har de nya pastoraten. Tack för ordet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 84.

§ 44 Byte av uppdrag inom vinningstjänsten

MATTIAS ROSENQUIST:

Ordförande, ledamöter, biskopar och alla andra av god vilja! Vi har fått en motion, 2014:15, till Tillsyns- och uppdragsutskottet som handlar om byte av uppdrag inom vinningstjänsten, skriven av biskop Ragnar Persenius. Efter att ha läst på dels de yttranden som Läronämnden har avgett under några år och dels problematiken som verkar finnas – den är dock liten, det är inte många det handlar om men den finns – inser utskottet att vi behöver åtgärda detta. Därför har vi inte bara yrkat på avslag av motionen utan vi önskar också att kyrkostyrelsen utreder det här. Det känns som att det annars kan bli en stor förvirring på sikt. Då vill vi hellre att det ska ske någonting klokt tidigt än att vi ska få problem på lång sikt.

Därför yrkar vi på att avslå motion 2014:15 men också att vi ger kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon, eller för den delen underförstått som biskop.

Jag yrkar alltså på utskottets hemställan.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! I början på året kom det ett biskopsbrev, *Kallad till diakon och präst*. En av de frågor som aktualiserades där var just den som handlade om dem som både är vigda och vigda till präst. Vi har fått viss kritik för det som står där på grund av otydlighet, och det finns anledning att förstå den kritiken. Där finns en otydlighet. Ibland är det ju inte så enkelt. Ibland är det både enkelt i praktiken. Den som är präst och sedan vigd till diakon blir ofta kvar i diakonuppgiften med den behörighet det innebär. Men ibland blir det inte lika enkelt. Det handlar om personer som till exempel är vigda till diakon, som vigs till präst och som sedan önskar gå tillbaka till diakontjänst. Det kan handla om den som står i diakonanställning och ibland går in och tjänstgör vid kyrkliga handlingar som präst.

Vi har försökt ge råd i biskopsmötet kring det här, men vi ser att det behövs en kyrkorättslig reglering. Detta blir särskilt tydligt i frågan om tystnadsplikten. Då är det ju också en pastoral fråga. Den som möter en person bör veta, om den möter en person som har behörighet att vara präst eller behörighet att vara diakon, för det kan få stora konsekvenser. Utskottet anser att det behövs en ny utredning och det är utmärkt, men det finns en rad där som jag vill aktualisera. Det står: "Enligt utskottet finns även skäl till en fördjupad teologisk reflektion avseende synen på det livslånga vigningsuppdraget." Mot bakgrund ska man sedan se på behörigheten. Här tydliggör utskottet att det finns två olika frågor. Dels finns det en teologisk förståelse vad vinningstjänsten innebär och hur relationen mellan vinningstjänsterna ser ut, dels finns det själva behörighetsfrågan.

I den fortsatta beredningen tror jag det är viktigt att fokus just ligger på behörighetsfrågan. Kommer fokus att ligga på den första frågan kan det bli en *never ending story*. Vi har nämligen i 20 år arbetat med och tänkt kring det här och vi är väl inte helt klara över hur detta egentligen förhåller sig. Det här är brådska just ur behörighetssynpunkt. Därför vädjar jag till dem som kommer att fortsätta att arbeta med detta, att det just är behörighetsfrågan som får fokus och att det finns en viss brådska i detta.

Bifall till utskottets förslag

BO HANSON:

Från den som talade för utskottet fanns det en oklarhet huruvida det också gällde biskopsuppdraget. Jag tror det vore värdefullt att man också beaktar frågan, om den som är biskop och inte längre har biskopstjänst ska anses ha uppdrag som biskop. Det bör gälla alla tre delarna av vinningstjänsten. Det var lite oklart i talet från den som talade för utskottet. Jag föreslår att det ska gälla alla tre uppdragen inom vinningstjänsten.

BRITAS LENNART ERIKSSON:

Ordförande, deltagare i kyrkomötet! Jag kan säga det, att vi i utskottet inte talade så mycket om biskoparna när vi pratade om det här. Därför är det väldigt bra att den frågan också har väckts och kan läggas in i utredningen. Det är bara att tacka och ta emot den synpunkten.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag har i motionen 2014:15 använt begreppet vilande behörighet. Det är väldigt viktigt att veta i vilket uppdrag inom vignings-tjänsten en person tjänstgör.

När det gäller en biskop som inte längre har en anställning som biskop kan man faktiskt inte fullgöra specifika episkopala uppgifter med mindre än att man är kallad till dem av ett domkapitel i princip eller möjligtvis av en biskop. Det finns en vilande behörighet där. Vanligtvis går man som pensionerad biskop in i det andra uppdraget man har, som präst. Börjar vi återigen diskutera hela den teologiska frågan om förhållandet mellan dessa vigningsuppdrag, som Esbjörn Hagberg också anför, då får vi inte den snabba lösning på behörighetsfrågan som vi faktiskt behöver ha för människors skull. De bör veta vem det är de möter.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 85.

§ 45 Lönepolicy för Svenska kyrkan

BERTH LÖNDAHL:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Det är med tillfredsställelse som jag noterar att utskottet med nödvändighet yrkar avslag på min egen motion 2014:44. Jag menar att det är det enda kloka beslut man kan fatta.

Varför motionerar jag då ändå kring någonting som jag menar man måste avslå? Jag är oerhört väl medveten om komplexiteten i en lönebildning, men jag är också oroad av att jag tycker mig se en lönebildning inom Svenska kyrkan som drar iväg på ett olyckligt sätt, jämfört med motsvarande grupper i samhället där man har offentliganställda. Många av oss såg debatten i Kyrkans tidning för rätt många månader sedan som då gällde topplönerna, men jag tror också mig se att det här kan gälla ganska många yrkeskategorier i Svenska kyrkan.

Självklart är det en komplex fråga som handlar om försörjningsansvar, som handlar om kompetens, som handlar om behov av att få bra personal inom Svenska kyrkan. Men det handlar också om en reflektion kring vad det är att leva i ett kall, ett uppdrag som Jesus Kristus har gett oss och att vi därför, menar jag, inte kan vara löneledande eller lönedrivande i samhället. Det handlar om vår trovärdighet inför våra medlemmar, det handlar om trovärdighet i den svenska kontexten, det handlar om kyrkans framtida ekonomi som vi förmodligen kommer att se långsamt vittra ner. Därför instämmer jag givetvis i det här avslaget samtidigt som jag noterar med tillfredsställelse det som ju ändå var min förhoppning, nämligen det som är den andra att-satsen från utskottet. Kyrkomötet beslutar att "ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet anför om samtal rörande lönebildning mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation". Läronämnden påvisade också i sitt yttrande just detta att det handlar om kyrkans profetiska uppdrag som har att särskilt hävda rättvisa och solidaritet.

Jag tackar för utskottsbehandlingen av min motion 2014:44.

BERTIL MURRAY:

Fru ordförande! Jag föreslår bifall till utskottets förslag. Jag tror att alla i kyrkomötet minns den ganska intensiva debatten som var i Kyrkans tidning tidigare i år. Bland annat i den debatten skrev biskoparna Thomas Söderberg och Ragnar Persenius under rubriken Sätt stopp för orimlig lönebildning. Givetvis är det arbetsgivare och

fack som svarar för löneförhandlingar men det fråntar inte kyrkomötet ett ansvar för frågan, något som också biskoparna påpekade.

Jag vill tacka utskottet för en konstruktiv behandling av motion 2014:44. I botten av behandlingen ligger Läronämndens yttrande. Läronämnden skriver "att Svenska kyrkan bör ha en genomtänkt hållning i fråga om löneutveckling" samt att "Svenska kyrkan behöver ta hänsyn både till samhällets generella löneutveckling och till kyrkans profetiska uppdrag som har att särskilt hävda rättvisa och solidaritet". När utskottet nu uttrycker sin önskan om ett samtal mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, kan utgångspunkten knappast bli någon annan än Läronämndens yttrande och utskottets konstaterande. Det finns behov av en fördjupad reflektion kring lönebildning i Svenska kyrkan. En sådan reflektion behöver leva med de dubbla perspektiven, de villkor som samhället erbjuder och kyrkans uppdrag att vara en profetisk röst. Jag ser mycket fram emot hur en sådan reflektion redovisas för Svenska kyrkan i stort och vad som då blir de bärande tankarna.

Bifall till utskottets förslag.

EVELINA JOHANSSON:

Utifrån det intressanta resonemanget i betänkandet tänker jag att det kan finnas anledning för oss att fundera över en fråga. På sidan 2 står det att det har "konstaterats att det inte är möjligt för kyrkan att ha en lönepolicy som gör att kyrkan blir ett reservat i förhållande till arbetsmarknaden i övrigt. Kyrkan behöver lönemässigt ligga i paritet med vad som gäller i övrigt, utan att vara löneledande." Vi skulle kunna fråga oss, varför då egentligen? I skolan, till exempel, talar man ju ibland om att lärarlönerna skulle behöva komma upp. Det är ett problem att människor som kanske skulle kunna bli utmärkta lärare drar mot det privata näringslivet för högre lönenivåer i stället för att ge sig in i skolvärlden. Men det kanske inte riktigt är ett problem, när man funderar på till exempel kyrkoherdar eller någon annan grupp som har varit aktuell i debatten. Om det är så att man drar ändå in i det privata näringslivet för lönenivåernas skull, kanske man krasst tänkt inte skulle vara präst i alla fall. Det är lite skarpt, men det är en fråga som är värd att fundera över. Vad är vi egentligen rädda för, om vi är rädda för att inte ligga i paritet med marknaden i övrigt. Något att fundera på.

BRITAS LENNART ERIKSSON:

Ordförande, deltagare i kyrkomötet! Jag ska inte förlänga det här. Vi är ju ganska överens om att det kan vara av värde att vi för en sådan här fördjupad reflektion omkring lönebildning och lönepolicy. Jag tror att det kommer att ligga på ett sådant plan att det inte är frågan om någon förhandlingsverksamhet eller så, utan att lyfta upp de här frågorna på en lite högre nivå och ge perspektiv också då utifrån det som Evelina nu efterlyser, detta att kyrkan har andra aspekter på lönebildning.

Samtidigt vill jag lyfta fram i betänkandet att detta inte är någon ny fråga. Den har diskuterats av och till så fort det har varit lite rubriker i Kyrkans tidning, och det har det varit många gånger. Redan 1997, som ni ser i betänkandet, diskuterades frågan i dåvarande ombudsmötet. Jag citerar vad man kom fram till då, "att det inte är möjligt för kyrkan att ha en lönepolicy som gör att kyrkan blir ett reservat i förhållande till arbetsmarknaden i övrigt". Det menar vi har också fog för sig 2014.

BISKOP MARTIN MODÉUS:

Ordförande, kyrkomötesvänner! Jag vill yrka bifall till utskottets hemställan, men eftersom det innehåller en passning till kyrkostyrelsen som så att säga är ganska vid i sin riktning, vill jag också föra ett resonemang kring detta, även om det inte mynnar ut i ett nytt yrkande.

Lönebildning i en kristen kyrka måste alltid i grund och botten vara en teologisk fråga, även om vi naturligtvis har att ta hänsyn till många andra faktorer. Det är i teologin vi måste börja. Det är en brännande teologisk fråga. I det material som vi har fått till oss ser vi bara där, hur det rör frågor om ledarskap, ledarskap i ett kristet perspektiv och vad det betyder för lön, vad solidaritet och lönebildning betyder, vad rättvisa och lönebildning utmanar oss med och frågor om status, hierarki och lön. Utskottet resonerar naturligtvis klokt kring att arbetsmarknadens parter sätter ramar genom kollektivavtal och att själva lönebildningen sker i en kyrka med självständiga ekonomier på det lokala planet.

Men det räcker inte för en kyrka att stanna där. Kyrkan har en profetisk uppgift och en förebild i Jesus Kristus. Vi yttrar ju oss gärna om andras ekonomiska förhållanden, men här måste vi också vara internprofetiska. Utskottet menar att ett samtal bör föras om lönebildning mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Det är naturligtvis klokt, men om man ska föra ett samtal behöver man en utgångspunkt. Därför kommer man ändå inte undan frågan om policy eller position eller vad man vill kalla det för. Skapar vi inte en egen policy eller egen teologisk position, så är det världens policy vi bejakar. Då kapitulerar vi i den profetiska uppgiften.

Vi behöver alltså sätta oss i det ideologiska och teologiska förarsätet genom ett rejält teologiskt grundarbete kring lönefrågorna. Jag hoppas att kyrkostyrelsen tar den fighten innan samtalen börjar.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Först yrkar jag bifall till utskottets förslag. Jag är oerhört tacksam för den här motionen 2014:44, det måste jag få uttrycka. Ni har lyckats lyfta upp en känslig fråga som har varit vilande en tid. Även om den pågått tidigare tycker jag att det har skenat iväg löner på ett sätt som har visat på en viss obalans. Vissa kyrkoherdar med ganska låg församlingstillhörighet kan ha löner som närmar sig toppkyrkoherdarna och vissa kyrkoherdar har en betydligt lägre lön. Den här obalansen måste hanteras. Det gäller då chefslöner. Sedan kan man titta på de lägre löner, hur de ligger i förhållande till de högsta. Vilken slags balanspunkt man ska hitta mellan den högsta och lägsta lönen kan man också diskutera.

Utskottet skriver att man kan förstå motiven till motionen. Det låter lite defensivt. Jag tycker det här är en väldigt viktig trovärdighetsfråga och behöver verkligen, som biskop Martin sa tidigare, motiveras teologiskt-etiskt. Den måste verkligen ta sin utgångspunkt i sådana frågor som Läronämnden nu lyfter fram. Löneavtalet 13 säger ju att lönesättning inte får vara godtycklig, men av de exempel man kan hämta fram visar det sig att det blir en viss godtycklighet om man jämför hur man lönesätter olika tjänster i olika delar av landet.

Återigen, Läronämndens skrivning att man bör ta hänsyn till samhällets utveckling å ena sidan men, skulle jag vilja påstå, verkligen också tar fighten och matchen att fundera över vad kyrkans profetiska uppdrag är när man hävdar rättvisa och solidaritet. Det måste hänga ihop, teologi, etik och lönebildning, och då måste

det förändring till. Jag kan inte se annat än att någon form av förändring måste till. Vi kan inte stanna vid status quo.

BISKOP THOMAS SÖDERBERG:

Ordförande och övriga vänner i kyrkomötet! Efter en sådan här sky av biskopar dristar jag mig att påstå att den här frågan faktiskt är en andlig fråga. Annars brukar det kännas att organisation och pengar hör vid sidan om, men det hör faktiskt ihop.

Det handlar om frågan vilken Ande som leder oss. Ta och smaka på den här meningen: Störst är den som tjänar mest. Var lägger ni accenten i den frågan? Nåväl, med hänvisning till Läronämnden, som vi också har fått höra mycket om just nu, har utskottet pekat på att den nuvarande ordningen för lönebildningen i Svenska kyrkan har sin särskilda form och funktion. Det som biskop Persenius och jag också sa i artikeln som hänvisades till i Kyrkans tidning var att det nog är rätt svårt att förstå egentligen hur lönebildningen sker i Svenska kyrkan. Vad gör vi åt det? Vi behöver alltså kunna se hur man håller samman lönebildningen, hur den relateras till samhällets utveckling i övrigt och inte minst om det kan kännas rättvist inom Svenska kyrkan. Så innebär det också att vi behöver se hur det som sker i Svenska kyrkan hör ihop. Förkunnelse om evangelium och organisatoriska frågor är både hörbara och synliga tecken till det samhälle och för det samhälle, till vilket kyrkan har ett budskap. Håll samman det som är budskapet, organisationen, de synliga tecknen. Det är denna helhet och detta sammanhang som kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation behöver besinna vid de samtal som utskottet hoppas på. Men det finns ett steg till. Det handlar inte bara om samtal mellan de här två parterna. Det finns mängder av parter här inom Svenska kyrkan. Hur gör vi för att helt enkelt kunna få en solidaritet inom kyrkan, en förståelse för vad det innebär att vara kyrka, också i detta sammanhang?

Jag tillstyrker också utskottets skrivning.

BRITAS LENNART ERIKSSON (REPLIK):

Ordförande! Jag tänker på det som biskop Hans-Erik var inne på. Jag tycker inte alls att utskottet har varit passiva i sin skrivning. Jag tror det var det du sa om det som stod i utskottets överväganden. Det motsäger ju ingenting, men jag vill säga att utskottet helt och fullt delar det som du framför och som jag uppfattar finns med i övervägandena. Beviset för det är väl då att utskottet tar ett eget initiativ genom att med anledning av motionen 2014:44 ändå formulera och föreslå en egen att-sats.

Bifall till utskottet.

PETER NORDGREN:

Fru ordförande! Jag noterar att många tycker att det här är en andlig fråga, en teologisk fråga, en etisk fråga. Jo jo! Men nu är det ju så att det i kyrkan är många mer anställda än bara vi tre som har vigningstjänster. Vi har ekonomer, vi har vaktmästare, vi har barn- och ungdomspersonal, vi har informatörer. Om vi då inte skulle beakta det som står i utskottets betänkande, det vill säga att det inte är möjligt att ha en annan lönepolicy än övriga arbetsmarknaden, ser jag med en viss oro på möjligheterna att rekrytera kvalificerad personal. Jag är väl medveten om att arbetsmarknaden för diakoner, präster och biskopar är något begränsad, att antalet arbetsgivare där inte så att säga är lika många som för till exempel ekonomer. Därför vill jag ändå skicka med att man i överläggningarna beaktar, att det även finns andra tjänster som är väl värda innehavare av god kvalitet när kyrkan rekryterar.

Jag yrkar bifall till utskottets yttrande men skickar med att de överväganden som är gjorda där om hur lönepolicyn ser ut på marknaden är väl värda att beakta.

BO HANSON:

Alla har mycket vackra motiv som vi vill skicka med i lönebildningen. Jag vill nämna ett mindre vackert motiv. Det verkar som om Anden sällan kallar präster till Norrlands inland utan mest till kusttrakten. Också till universitetsorterna känner många sig kallade. Det gör att man kanske ibland måste betala lite mera för att få sökande till områden som inte är eftertraktade. Det tycker jag ni bör skicka med också. Jag vill skicka med det.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 86.

§ 46 Möjlighet att nå nya svenska medborgare

HANNA UNGER:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga närvarande! Jag talar för utskottet. Tillsyns- och uppdragsutskottet har diskuterat frågan som motionären tar upp i sin motion 2014:56 om möjligheten att nå nya svenska medborgare. Vi har beaktat lite olika vinklar och bland annat personuppgiftslagen, PUL. Efter att ha funderat på detta föreslår utskottet att motionen ska avslås och att varje församling får hitta sina egna vägar att nå ut med information till nyinflyttade personer.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

STEN ELMBERG:

Ordförande, kyrkomötet! Frågan är att nå nya svenska medborgare. Det som jag motionerade om handlade egentligen om att utöka kontakt till Skatteverket. Det kan man se så här. Det framgick i en diskussion att motionen 2014:56 har sin upprinnelse i att många mindre församlingar har behov att nå fram till dem som kommer till sin församling och bor där. Det är inte alltid man vet vad som flyttar in i den ena stugan efter den andra. Man tänkte då att detta skulle vara ett bra sätt.

Jag vill också först säga att det definitivt inte handlar om att man ska ge sig ut och nå flyktingar eller proselytförekomster etcetera. Det handlar om människor som har valt och vill bo i Sverige i vårt fina land. Visst kan församlingar annonsera, men det svenska språket är knepigt i många lägen och man kanske inte läser allt som man inte kan läsa. Nu är det så att Svenska kyrkan är en kristen gemenskap men har också mötesplatser för gemenskap när det gäller unga, äldre, musikintresserade och så vidare. Vägen in i kyrkan får så ske på olika sätt. Dessutom kan vi inte som tidigare sitta och vänta. Jag tycker att ni som vill kan slå upp och lyssna på Hasse Alfredson som pastor Jansson 1960: "Varför kommer de' ingen när jag ringer?" Det handlar om att det är mission som är viktigt för oss. Det anknyter litegrann till de diskussioner som var kring församlingarna innan. Församlingen ska ägna sig åt mission, det är riktigt.

Utskottet har i sin behandling nämnt att församlingen har möjlighet till ett sätt via Navet. Med hänsyn till PUL kan man få efterfrågade uppgifter lösta via Skatteverket. Jag tycker att utskottet har behandlat motionen väldigt bra. Man satsar inte centralt på nationell nivå utan säger att det är församlingen som får besluta.

Bifall till utskottet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 87.

§ 47 Säkerhet vid datalagring

ROINE OLSSON:

Fru ordförande, kyrkomötet! Eftersom det verkar som om motionären har accepterat utskottets betänkande, avstår jag från att utveckla ärendet vidare och yrkar bara bifall till utskottet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 88.

§ 48 Svenska kyrkans kristna identitet

BERTIL MURRAY:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och övriga! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Tillsammans med Johanna Andersson har jag ändå tecknat en särskild mening till protokollet.

Samtidigt som vi tillstyrker att motionen ska avslås menar vi att betänkandet borde ha kännetecknats av lite större ödmjukhet inför de frågor som motionärerna lyfter. Av utskottets betänkande kan man få uppfattningen att den oro som människor känner för Svenska kyrkans identitet snarast har att göra med en problematik hos personerna själva. Samtidigt lägger man en del av skulden på media, som helst mer borde skriva om kyrkans trogna vardagsarbete och mindre om det konfliktfyllda. Genom det sättet att argumentera flyttar utskottet fokus från det som kan vara eller är verkliga problem och utmaningar för Svenska kyrkan.

Någon hjälp från Läronämnden har utskottet knappast haft i sin överläggning. Jag vill från Läronämndens sida efterlysa en vilja till en mer gedigen behandling av de motioner som berör lärofrågor. Tyvärr kan årets insats från Läronämnden generellt sett inte anses hålla måttet. Det skulle dock inte ha hindrat utskottet från att ge en mer inکännande och ödmjuk skrivning i sitt betänkande. Jag vädjar till utskotten att kommande år inte trivialisera den kritik och den oro som emellanåt uttrycks i motioner. Låt i stället de bli en utgångspunkt för reflektion och i bästa fall för konstruktiva samtal.

Bifall till utskottets förslag.

JULIA KRONLID:

Fru ordförande, biskopar och ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till motion 2014:68. Det svenska samhället har ju under det senaste decenniet genomgått en djupgående omvandling med få motstycken i historien. Traditioner, gemenskaper, normer, moral har utmanat och luckrat upp och blivit mer flytande och föränderliga. I detta föränderliga samhälle menar vi att vi behöver en kyrka som betonar värden som tro, tradition, trygghet och kontinuitet och som kan utgöra en fast punkt i en allt mer ytlig och osäker värld. Jag menar att kyrkan i sin iver att vara politiskt korrekt och inte kränka någon annan idag har börjat bli alltmer otydlig i sin kristna identitet. Jag menar också att kärleken till alla människor oavsett tro och bakgrund, som är grundläggande i den kristna tron, inte är det samma som att vara otydlig i tron på förlåtelse och försoning genom Guds enfödde son Jesus Kristus, som är född av jungfru Maria och genom döden och uppståndelsen ger möjlighet åt alla människor att motta förlåtelse och frälsning.

Olika uttalanden från företrädare i Svenska kyrkan, som bland annat handlat om en osäkerhet kring hur vi ska tala om jungfrufödsel, synen på Jesus och Mohammed som vägen till Gud och om Jesus är Guds son, har gjort att medlemmar börjat känna sig osäkra i vad som egentligen är Svenska kyrkans lära. Är man trygg i den kristna

tron eller inte? Står man i praktiken upp för det som står i kyrkoordningen om den evangelisk-lutherska tron? Att Svenska kyrkan också, som jag tidigare nämnt idag, anställt en imam och samlat pengar till moskébyggen kan också ge uttryck för en osäkerhet, som kan skapa en viss förvirring bland medlemmar. Detta har också skapat reaktioner i och med att den här typen av händelser och inriktning inte stämmer överens med det som ändå är uttryckt i kyrkoordningen, att kyrkans lära ska vara grundad i Guds heliga ord och att kyrkans biskopar ska ansvara för att evangelium predikas rent och klart.

Jag kan instämma med föregående talare att det här yttrandet från Läronämnden inte gav mycket substans. Det finns ändå en mening som jag skulle vilja att man kommer ihåg i fortsättningen i arbetet. Det är att man i skrivelsen betonar att kyrkan är den gemenskap i vilken evangelium rent ska förkunnas och att vi har ett ansvar i att stå fasta i kyrkans tro, bekännelse och lära.

I utskottets svar väljer man dels att helst inte se att problemet med en otydlig kristen identitet överhuvud taget ens existerar, dels att framhålla att förnyelse och förändring inte syftar till att överge centrala delar men att man ändå behöver tolka och göra budskapet tillgängligt i en ny verklighet. Man framhåller också behovet av en anpassning till en ny verklighet. Det här, menar jag, lämnar väldigt stort utrymme för en osäkerhet kring var den kristna identiteten ska ligga. Jag instämmer också i Johanna Anderssons och Bertils Murrays särskilda mening att man förminskar den här viktiga frågan till att stanna vid en subjektiv förändringsrädsla.

Ska det verkligen vara så att en vädjan till Svenska kyrkans biskopar att vara tydliga i sin kommunikation och sina uttalanden är att förminska sin förändringsrädsla kring invanda formuleringar? Vad menar utskottet med en invand formulering? Är det en invand formulering att Jesus är född av jungfru Maria eller att Jesus är Guds son eller att Jesus är vägen, sanningen och livet? På vilket sätt menar utskottet att dessa invanda formuleringar i så fall ska moderniseras?

EVELINA JOHANSSON:

Jag tittade på en polisserie härom sistens, en amerikansk sådan. Jag vet inte om det stämmer för svensk polis, det kanske någon polis i salen i så fall vet, men det framgick att det var en viktig sak när en polis jagar efter någon, särskilt om det förekommer avfyrande av vapen, att man ger sig till känna som polis. Annars kan man ställas till ansvar för vad man råkar skjuta. Det hjälper inte att man bara är polis, man måste ge sig tillkänna som sådan.

Det är sant som utskottet och Läronämnden påtalar. När man tittar i kyrkoordningens första paragraf är Svenska kyrkans kristna identitet mycket, mycket tydlig. Det är också sant att om man fördjupar sig i de skrifter och trosbekännelser som preciseras där, finns där en myckenhet av otvivelaktig kristlig undervisning. Det gäller i all synnerhet de dokument som rankas högst, det vill säga de tre fornkyrkliga trosbekännelserna och den augsburgska bekännelsen. Men frågan är hur många människors kontakt med Svenska kyrkan som utgörs av kontakt med kyrkoordningens första paragraf eller med de skrifter som där preciseras. Hur mycket genomslag får dessa kristna identitetsskatter, när höga företrädare för vårt samfund uttalar sig i media, när präster predikar och undervisar, när lekfolket i Svenska kyrkan möter människor i sitt dagliga liv på sina arbetsplatser och så vidare? Det räcker inte att identiteten finns. Den måste ju också komma till uttryck, precis som när polisen jagar någon med skjutvapen.

Vi ser en tendens i betänkandet att gömma sig bakom våra tydliga bekännelseskriterier, gömma sig bakom ”jag är polis”, och bortse från det faktum att vi bör fråga oss om vi verkligen ger oss till känna som det det är. Denna brist i betänkandet kommer på ett föredömligt sätt, anser jag, till uttryck i Johanna Anderssons och Bertil Murrays särskilda mening. Jag tackar för att de på det sättet har gjort den här problematiken tydlig.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag talar för utskottet. Utskottets förslag är att avslå motion 2014:68, att-satserna 1, 2 och 3. Motionen avslutas med meningen: ”I dagens föränderliga samhälle behövs inte en osäker rädd kyrka utan en kyrka som är trygg i sin kristna identitet och kan utgöra en fast punkt i vardagen.” Jajamen, det instämmer vi i. Identiteten är viktig och det är inte utskottets mening att ta en raljerande ton eller blunda eller på något sätt se detta som något subjektivt eller inte ta detta på allvar, tvärtom. Däremot instämmer inte utskottet i motionens första att-sats, som menar att vi skulle ha en oklarhet om Svenska kyrkans kristna identitet och att vi skulle uppdraga åt kyrkostyrelsen att återuppta denna. Vid kyrkomötets inledning för några veckor sedan hade vi en klok dam som sa att ”evangeliet blir något att förpacka, men vi är inte en koncern i upplevelsebranschen utan i trosbranschen”. I trosbranschen ska kyrkan lyfta fram, tolka och göra budskapet tillgängligt för vår tids människor. Kyrkan får ju ständigt möta nya verkligheter och förändringar. Därför behövs det en tydlig kyrka och absolut inte någon rädd sådan.

Så klart och tyvärr händer det ändå saker och tillfällen som inte står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro och lära. Därför har vi ett system för tillsyn. Vi har kyrkoherdar, vi har biskopar, domkapitel, ansvarsnämnd, överklagandenämnd etcetera, etcetera. En hel sådan ”radda” har vi. Motionen vill då lägga till kyrkostyrelsen i detta, ge kyrkostyrelsen ett tillsynsuppdrag. Det delar inte utskottet. Vi har en tillsynsstruktur som vi helt enkelt tycker är bra, där man kan anmäla något man inte håller med om, något man tycker inte är kyrkans lära. Vi tycker att vi har den tillsynen idag.

Därför har utskottet föreslagit avslag på motion 2014:68.

JULIA KRONLID (REPLIK):

Det gläder mig att vi har en enighet i att vi i dagens samhälle inte ska en osäker kyrka utan en kyrka som är trygg i sin kristna identitet. Men utskottet lyfter då fram att det finns något slags subjektiv rädsla för förändring av invanda formuleringar, som man uttrycker det. Vad är det för invanda formuleringar som man syftar till i min motion 2014:68? Problematiken som jag lyfter är otydliga uttalanden från Svenska kyrkans företrädare om hur vi ser på jungfrufödseln, hur vi ser på om Jesus verkligen är Guds son och om vägen, sanningen och livet. Om man lyfter sådana djupa frågor till diskussion i kyrkomötet, ska man då avvisas för att man har någon subjektiv rädsla för förändring?

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Jag tror inte det är någon subjektiv rädsla för förändring. Samhället och kyrkan förändras ju hela tiden. Däremot kan det ibland finnas en osäkerhet i människor, till exempel: oj, vilken Fader vår ska vi använda? Vi har församlingar som fortfarande använder 1917 års översättning och inte 1986 års. Det är alltså ett val som många gör. Då kan vissa tänka: vi kan inte förändra eller förändrar vi för mycket? Motionen

tar ju själv upp enskilda händelser, där man pekar på olika saker. Enskilda händelser – ta upp och pröva dem då. Tittar vi på att-satserna säger de att kyrkostyrelsen ska få uppdraget. Det anser vi inte att den ska få.

JULIA KRONLID (REPLIK):

Om det bara gäller formuleringen att kyrkostyrelsen ska få uppdraget, är jag naturligtvis öppen för att man delegerar detta till rätt instans. Jag tycker ändå det är viktigt att vi kan ha en öppen diskussion om det här i kyrkomötet. Det finns medlemmar ute i Svenska kyrkan som ändå reagerar och känner en oro för vad det är som Svenska kyrkan står för. Står man verkligen för den evangeliska läran eller finns det något slags tvivel bland Svenska kyrkans företrädare? Det tycker jag ändå är så pass viktigt att vi måste kunna dryfta det och diskutera det även i kyrkomötet. Det ska inte bara avvisas som en subjektiv rädsla.

MARGARETA LARSSON:

Ordförande! Jag håller med motionären väldigt mycket i hela den här motionen 2014:68. Svenska kyrkan har för oerhört många i vårt land gett signaler om att den i större grad är en politisk organisation snarare än ett trossamfund. Därmed har Svenska kyrkan ett trovärdighetsproblem och ett identitetsproblem. Det som kyrkan mest pratar om och driver opinion om är faktiskt klimat, rättvisefrågor, migrations- och utrikesfrågor, inrikes- och utrikespolitik. Vidare uppfattar jag också att Svenska kyrkan är väldigt konflikträdd och mycket rädd för att ha en åsikt, där man kan riskera att kan stöta sig med någon. Detta medverkar naturligtvis till att identiteten urvattnas och man försvinner.

En kyrka utan konturer blir ointressant i längden och det är också en möjlig anledning till att medlemsutvecklingen går åt fel håll. Någon gång tycker jag verkligen att vi måste börja förstå orsak och verkan.

Bifall till motion 2014:68.

BO HANSON:

Jag skulle vilja försvara vagheten. Det är inte säkert att den är tryggast som alltid har färdiga svar, alltid har en formulering att hålla sig till. Jag ska bara ta ett exempel. Jag ber er tänka på Paulus tal på Areopagen, när han kommer till Aten och säger: Nu ska jag berätta för er. Jag har läst på ett altare till en okänd gud. Jag kommer för att tala om denna okända gud. Vad är det för vaghet? Hur kunde han veta att det var rätt Gud? Detta är ett av många exempel på att vaghet måste tolereras. Det är inte säkert att den som har behov av väldigt preciserade formuleringar löser folks problem.

Jag kom på ett annat exempel. Förrre ärkebiskopen KG Hammar sa: Jag tycker inte vi behöver tro på jungfrufödseln som ett biologiskt faktum. Jag är glad att han tvivlade på att det var ett biologiskt faktum, för idag vet vi ju att jungfrufödelse beror på att det är en klon. Att säga att Jesus är en klon tycker jag inte är bra. Därför tycker jag att vi ska vara tacksamma för att KG Hammar inte trodde på jungfrufödseln som ett biologiskt faktum. Är man alltför precis riskerar det att bli alldeles uppåt väggarna. Alltså, lite mer försvar för vagheten behövs.

EVELINA JOHANSSON:

Jag får tillstå att jag ändå är förvånad över hur det argumenteras här. Motionären exemplifierar med jungfrufödseln, Jesus som Guds son och så vidare som centrala dogmer och det bemöts med frågan vilken översättning man ska använda av Fader

vår. Det hade möjligen varit adekvat, om motionären hade upprörts över frågan huruvida Jesus ska kallas Guds ende son eller Guds enfödde son, vilket är en bibelöversättningsfråga. Det hade varit en adekvat jämförelse. Det som nu förekommer är inte adekvat.

När det gäller aposteln Paulus vaghet i sin förkunnelse får väl frågan vi får ställa oss vara: är det allt vi har bevarat av aposteln Paulus? Att lyfta ut ett enda exempel av aposteln Paulus är ett exempel på ett ganska tveksamt användande av Skriften i sin argumentation. Vi vet utmärkt väl att de flesta centrala dogmer går att återfinna i aposteln Paulus brev. För min del känner jag väl inte riktigt att jag behöver vara vagare än trosbekännelserna är, de som ändå egentligen är ganska enkla att förstå om man läser dem för vad de är, ett centralt kristet innehåll, som vanliga kristna i Sverige har gjort i hundratals år och i hela världen. Det behövs egentligen ganska högutbildade fackteologer för att göra så lättbegripliga saker så komplicerade att vaga omskrivningar behövs.

ÄRKEBISKOP ANTJE JACKELÉN:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar. Det är många trådar i det här som egentligen skulle behöva få ett ganska långt anförande, men det har vi inte tid med. Vi har nyss den här helgen firat 100-årsminnet av vigningen av ärkebiskop Nathan Söderblom. Han är en av de internationellt mest kända kyrkoledarna som har gjort ett stort avtryck. Han var också kritiserad. Varför? Jo, från två håll. På ena hållet ansågs han av somliga vara mycket otydlig i sin teologi och andra ansåg att han med eftertryck hela tiden hävdade kyrkans relevans. Av dem var han inte heller omtyckt, men hans verk har bestått. Jag kan känna viss sympati med honom på den punkten.

Det sägs ibland väldigt lättvindigt att Svenska kyrkan håller på att sälja ut teologin till förmån för politiken. Men, mina vänner, det är ju så. Tar vi vår tro och vår kristna identitet på allvar blir det också politiska, det vill säga offentliga, ställningstaganden av det. Annars skulle vi faktiskt inte leva upp till vår kristna identitet. Det är märkligt att det ibland är de som mest högljutt säger att kyrkan blir politisk, som i en motion som vi behandlade lite innan, som säger att vi ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utforma en viss politik. Jag tror det är fråga om vilken politik man tänker på.

Tryggheten har kyrkan inte först och främst i sina motioner och i sina betänkanden utan i sin herre Jesus Kristus. Låt oss inte glömma att det egentligen aldrig i en levande kyrka har varit så, att det bara har spelat roll var vi kommer ifrån. Som kristna är vi ett hoppets folk som tror helt visst och fast på att vår Herre kommer oss till mötes också framifrån. Det betyder att identitet aldrig är helt och fullt fast, vilket återigen inte är detsamma som att den är totalt flytande. Det finns någonting där emellan. Låt oss inte göra det misstaget att säga att tydlighet är detsamma som teologisk enfald. Tydlighet får inte innebära att vi trivialiserar teologin. Det är ändå den fackkunskapen som tolkningen av evangeliet bygger på och vilar på. Men om vi själva trivialiserar vår egen teologi, behöver vi inte förvånas över att vi ändå till sist tappat relevansen.

Så låt oss motverka falska polariseringar. Ibland har vi svaren som kyrka, ibland har vi frågorna.

BERTH LÖNDAHL:

Det som oroade mig i utskottets svar var just att man inte tog frågan om identitet på allvar. När en fråga om någons identitet, kyrkans identitet, ställs, ställs den utifrån en

förutsättning eller en aning av att man inte är riktigt övertygad. Därför måste den tas på allvar. Jag själv är barnsligt fascinerad och intresserad av bilar. BMW har nu precis börjat tillverka en framhjulsdreven bil och alla som känner till bilar vet att det har tillhört BMW:s profil att alltid vara bakhjulsdrivna. Omedelbart ställer alla motortidningar frågan: är den nya BMW:n en BMW på riktigt?

Min parallell till det här är just att någonstans förlorar också en kyrka det som är dess hjärta, dess innersta, dess djupaste identitet. Det ser jag är en risk för Svenska kyrkan. Vagheten, där jag kan instämma i det Bo Hanson säger, har ett tillägg som mycket tydligare syftar på den enskilde än på kyrkan som helhet. Den enskildes tro kan inte vara så spiksäker och så bergfast att den saknar förmåga att också ha, ska vi säga, tvivlets insikter. Tron skuggas alltid utav tvivel, men kyrkan måste ha så djupa rötter att dess identitet verkligen är tydlig och klar.

Om jag då tittar på Svenska kyrkans identitet skulle jag säga att den inte får vara traditionsbärare, som ingår i motionens frågeställningar. Svenska kyrkan ska inte i första hand vara traditionsbärare. Den ska vara bärare utav kristen tro i de rötter som vi har i bekännelseskriterierna och ända ner i den tidigaste kyrkan. Jag sa bärare utav tro – jag höll på att skriva trosbärare från början, men då kände jag att det kunde bli missuppfattat.

Den risk som jag ser för Svenska kyrkan är att den börjar spela på lagens planhalva. Den spelar på lagens planhalva genom att den är tydlig om också för mig viktiga frågor som miljö, kravodlat, ekologiskt, klimat och så vidare. Det är för mig personligen viktiga frågor. Det är för mig viktiga frågor som samhällsmedborgare, som svensk, men om det är de frågorna som är tydliga utåt på bekostnad av det som är kyrkans identitet, hennes tro och bekännelse på Gud som en och den treenige Guden, på Jesus Kristus som Guds son, liksom drunknar det här budskapet bakom det andra. Då slutar människan att söka sig till kyrkan, när de har de frågorna som kyrkan verkligen också kan svara på.

Ta därför den här frågan på allvar. Jag instämmer i utskottets avslag av motion 2014:68 men jag instämmer framför allt i det särskilda yttrandet.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Vi bär namnet kyrkomöte. Vi gör anspråk på att stå i kontinuitet med kyrkomötet i Jerusalem och de som sedan samlats genom århundraden bland kristna i Nicaea och Konstantinopel och så vidare, där man under bön om Andens ledning och under rannsakan av Guds ord söker sanningen. Vi har en förpliktelse mot kyrkan såsom en stiftelse där vi bara förvaltar det som är givet, att göra det med yttersta ansvarskänsla och lyhördhet. Vi har en förpliktelse mot medkristna som vi ingått olika avtal med. Att i den här församlingen höra de grova och vulgära angrepp på inkarnationens mysterium, som Bo Hanson uttalat här, där han säger sig veta att den enda möjliga förklaringen till det som är kyrkans bekännelse om Kristi gudom, om jungfrufödelsens mysterium, endast skulle kunna förklaras som kloning och att det bemöts med råa skratt, det man har hört från kristendomens fiender genom århundraden. Det är inget annat än skakande.

Om ingen biskop träder upp och kommenterar detta, kommer jag att rösta till stöd för motionen 2014:68. Allt det som Kronlid har motionerat om kommer då på ett mycket tydligt sätt bli demonstrerat inför oss här, inför svenska folket och inför hela Svenska kyrkan.

BO HANSON (REPLIK):

Jag raljerade inte på något sätt över inkarnationen. Jag raljerade över en tolkning av inkarnationen, där man försökte förklara sig genom att säga att man inte trodde på det som ett biologiskt faktum. Det tyckte jag var en mycket dum förklaring. Det handlade alltså om tolkningen som jag ansåg var dum, inte inkarnationen. Den raljerade jag inte över.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Vad du framställer är att om inkarnationens mysterium ska ha någonting att göra inte bara med ett språkspel utan vara ett skeende, där vår skapare har ingripit bortom och utöver naturlagarna, så säger du dig veta att den enda förklaringsmodellen är kloning. Det är en kunskap som du inte besitter. Du kan inte behärska den kunskapen. Vi kan stå utan naturvetenskapliga förklaringar, men vi kan inte här uttala att det är den enda möjliga förklaringen, för att därmed föra över inkarnationens mysterium till ett existentialistiskt språkspel och upprätthålla ett slags dikotomi i tillvaron, som ständigt varit en frestelse för den kristna teologin under press av en världsbild, där våra olika kunskapskällor inte sammanfaller.

BO HANSON (REPLIK):

Jag avvisar en tolkning. Därmed har jag inte sagt något annat. Jag tycker du övertolkar mig. Därför gör du dig skyldig till ett litet övertramp, men det bjuder jag på.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Jag skulle gärna vilja säga till presidiet att jag är oroad över att ni släpper loss opinionsyttringar med applåder och olika typer av ovationer. Det vulgariserar det här mötet. Det är ett enormt snack och sorl ute i bänkarna. Det är inte den anda som vi brukar ha på kyrkomötet. Jag måste säga att den nivå som du, Bo, har lagt dig på i den här debatten, det är övertramp.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter, biskopar. Ja, det är inte riktigt helt lätt att komma in just nu. Om Gud förmår göra mer än allt vad vi kan be eller tänka, har jag inga problem med någon jungfrufödsel.

Frågan är vad det här gäller. Som jag ser det, utifrån mina år som biskop i vart fall, handlar det om hur människor ska uppfatta att det som är deras djupaste längtan, sökande och så vidare svarar mot det som är kristen tro. En stor svårighet är att man ofta placerar kristen tro i en sektor av livet, som om det inte handlade om livet självt. Det handlar också om hur man ser på tro. Många människor, upplever jag, har uppfattningen att tro primärt är ett alternativ, svart eller vitt, ja eller nej, men de flesta grundläggande bilder av tro som vi har är ju kampen mellan ont och gott och att delta i den, hämta näring, växa. Även tvivlet, brottningen mellan tro och tvivel, har sin plats där.

Identitet – jag har skrivit en avhandling som heter Kyrkans identitet – handlar om att vara densamma under skiftande förhållanden. Om man ska vara densamma under skiftande förhållanden, måste det finnas både kontinuitet och förnyelse. Finns det ingen kontinuitet kan man inte leda sitt ursprung tillbaka, som det står i inledningen till kyrkoordningen. Finns det ingen förnyelse är det inte ett budskap in i den tid som vi nu lever i. Jag tror det är oerhört viktigt att vi har en helhetssyn på människan och tron. Därför är det, som Antje säger, också naturligtvis helt

nödvändigt att det finns en koppling mellan den tro, lära och bekännelse som i ett trossamfund som vårt bärs av våra grundläggande dokument och den trostradering som finns och det budskap, det ställningstagande, de handlingar som vi gör i det samhälle vi lever i. Identitet består av kropp, själ och ande.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag kom hit till talarstolen, därför att jag tycker det är en väldigt mörk bild som målas här framifrån från flera talare. Dels är jag lite förvånad. Man talar om Svenska kyrkan som om det är några andra än vi som finns här och många, många, många utanför detta rum. I denna svenska kyrka finns en mängd traditioner, människor som har väckts till tro på Kristus och som på olika sätt med olika betoningar förkunnar de evangelium, i ord och handling, i liv, somliga i tjänst i kyrkan och andra på olika sätt i tjänst i vårt samhälle. Det är vi som är kyrkan, inte några biskopar.

För några år sedan mötte jag journalister som hade varit på alla tänkbara stora möten som samfunden i Sverige hade just den sommaren. Efteråt kom man och sa att alla talar om samma sak. Vad är vi egentligen till för? Alla talar om någon slags identitetskris, och det kanske inte är så konstigt. Vi lever i ett samhälle i en stor förändring, som gör att vi, var vi än befinner oss i vårt samhälle, frågar om vår roll i samhället. I den kommunikationen med och den relationen till vårt samhälle måste vi hela tiden pröva där vi själva är: vem är jag i ett föränderligt samhälle? Det kan upplevas som en kris när man ställer den frågan till sig själv, men kyrkan har alltid varit i kris. Och kyrkan är egentligen aldrig bättre än när kyrkan är i kris. I den situationen när kyrkan är i kris måste kyrkan ständigt fråga: var har jag min trygghet? Den tryggheten har vi i Jesus Kristus och ingen annanstans.

Jag upplever oftast i den uppgift jag har något helt annat om kyrkan än det som har sagts härifrån. Jag upplever människor i församlingarna som förkunnar ett evangelium, att människor fortfarande kommer till tro i vår kyrka, som fortfarande låter döpa sina barn, som fortfarande vill ha en begravningsgudstjänst i kyrkans ordning, därför att där förmedlas ett hopp som man inte får någon annanstans. Det är min bild av vad det är att vara kyrka. Där förkunnas nåd, där förkunnas evangelium av många i ord och handling. Därför har vi bara ett enda hopp, Jesus Kristus.

ROGER HEDLUND:

Fru ordförande, biskopar och närvarande lyssnare! Det känns litegrann som att detta har blivit en väldigt känslig diskussion. Motion 2014:68 verkar ha trampat vissa personer på fötterna. Jag tillhör de ledamöter som omger sig ganska mycket med personer som inte är så starkt kopplade till Svenska kyrkan. Jag jobbar inte inom Svenska kyrkan och rör mig kanske inte i första hand i de kretsarna, utan finner min tillvaro på många andra ställen. Där är det många – med många säger jag inte att det är alla och kanske inte en majoritet – som uttrycker att man inte riktigt vet vad Svenska kyrkan står för och om den vågar stå för vad den ska stå för. Då tycker jag just att den här motionen har lyft någonting som är ganska viktigt, att vi vågar lyfta upp diskussionen, att vi vågar prata om de här problemen och den här synen som många har på Svenska kyrkan idag att man har förlorat litegrann av sin identitet. Det betyder kanske inte att vi har förlorat vår identitet alla gånger, men många ser det så. Då kanske vi har ett kommunikationsproblem utåt gentemot dem som är medlemmar i Svenska kyrkan och gentemot våra samhällsmedborgare.

Därför tycker jag vi ska ta till oss motionen, lyssna till de intentioner som man lyfter fram och faktiskt våga samtala kring synen som många har på Svenska kyrkan. Vi ska våga ta till oss det och förändra vårt budskap för att också nå fram till alla dem som börjar tvivla på var Svenska kyrkan egentligen har sin identitet.

Därmed vill jag yrka bifall till motion 2014:68. Tack så mycket.

JULIA KRONLID:

Fru ordförande! Jag tycker att biskop Esbjörn Hagberg lyfter en viktig aspekt och jag vill säga att jag har all respekt för alla medarbetare, präster, som gör ett otroligt gott arbete ute i församlingarna. Jag tror många där inte känner igen sig i den osäkerhet som jag menar kanske inte i första hand finns på centralt håll i församlingen. Jag tror många inte känner igen sig i den osäkerheten som speglas där och som jag också väcker en kritik kring. Det handlar inte om någon översättning av Fader vår. Det handlar om grundfundament i Svenska kyrkan. Jag vill säga att jag blir oroad, när många applåderar ett anförande som handlar om att vi behöver bli vagare. De sakerna som lyfts upp i motionen handlar inte om att vi inte kan vara en kyrka i världen, i samhället. Naturligtvis ska vi vara en kyrka i samhället, mitt i verkligheten, men vi ska inte vara en kyrka av världen. Det är en väsentlig skillnad.

Jag vill avsluta med att läsa: "Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare. Vi tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria." Detta är tydligt och klart. Detta behöver inte göras vagt. Detta ska stå fast i en föränderlig värld. Detta behöver inte omtolkas, förnyas eller anpassas. Detta står sig och kommer att stå sig i alla tider.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 89.

§ 49 Vuxenkatekes

STEN ELMBERG:

Ordförande, kyrkomötet! Jag för utskottets talan. Motionären vill att vi ska utarbeta en ny vuxenkatekes. Jag kan säga att utskottet delar uppfattningen om att lärande och växande i tro är viktigt för de vuxna och kommer alltid så att förbli. Men utskottet ser att det idag finns ett antal redskap som vi inte behöver förnya just nu. Vi talar om översättning av katekesen av tidigare biskopen Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby Cöster. Vi talar också om det som kommer framöver, om reformationshögtidligheten 2017 och inte minst nu om det som är väldigt aktuellt, programmet som handlar om att dela tro och dela liv.

Utskottets förslag är därför att motion 2014:87 avslås.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande! Jag yrkar bifall till min motion 2014:87 och vill säga en sak till. Jag tillhör inte någon nomineringsgrupp i den här församlingen och det kanske de flesta vet redan. Varför det är så kan jag berätta vid ett annat tillfälle, därute kanske.

Kristendomen handlar om ett mysterium, men det märkliga är att vi gör anspråk på att det mysteriet kan och måste klädas i ord. Det uttrycks genom ord. I en tid av pluralitet, när alla möjliga läror swishar runt i samhället, måste vi naturligtvis vara tydliga för att tränga igenom. Jag har ingen övertro på böcker. Vi delar ut biblar och har gjort det i många år. Vi vet genom undersökningar att de i stort sett inte alls blir lästa. De kan gärna få stå i svenska hem som något slags symbol. Det kanske händer någon gång att folk slår upp något, men jag tror att en katekes skulle göra en väldigt

stor nytta i vår tid. Jag har sett skrifter som man hänvisar till och jag är nästan chockad över, hur mycket lättvindiga skrifter det finns, som gör anspråk på att presentera kristen tro. Det är nästan en förolämpning mot intellektuella människor som kräver lite mer och söker lite djupare.

Jag tycker att en del av de motargument som anförts här mot tanken på något slags katekes eller något slags rejäl vuxenbok om att växa i tron faktiskt är ganska usla. Det är bra att man översätter Luthers lilla katekes, men det behövs som sagt lite mer handfast. Katolikerna har gett ut en katekes, en internationell dessutom, som finns på svenska språket. Jag tror jag nämnde den tyska vuxenkatekesen som är på över 1 000 sidor. Det kanske är lite väl magstarkt, men låt oss säga att vi översätter en tredjedel av den. Jag tror att man med en viss bearbetning kan överta och låna mycket från andra kyrkor. Vi behöver en bok med substans i, någonting som människor kan växa av. En vuxenkatekes skulle strida mot att ha en målgrupp och det tycker inte jag riktigt. Allt i vårt material kan inte vara målgruppsspecifikt. Det måste ju finnas något slags övergripande skrifter också, om vi ska hålla ihop som kyrka. Vi har bekännelser, vi har bekännelseskrifter. En målgrupp utvecklar sig. Den som är konfirmand blir en ung vuxen och så småningom en vuxen och så småningom en äldre som gör erfarenheter i livet, och så vidare.

En katekes eller en rejäl bok i kristen tro är ju inte en engångsföreteelse. Den kan ges ut i nya upplagor och man kan modifiera den i viss mån, ungefär som man har gjort med den tyska vuxenkatekesen. Med dessa argument hoppas jag att ni ändå ska fundera lite på det här, om man nu ska kalla det för katekes eller lärobok eller vad ni vill. Människor kan inte bara leva på mjölkmat. Tron måste också ha fast föda. Kristendomen kan inte bara vara stämningar och känslor, utan det måste finnas något för intellektet också. Tack ska ni ha.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 90.

§ 50 Bekännelseskrifter

AXEL W KARLSSON:

Ordförande och ledamöter! Jag börjar med motionen om Barmenförklaringen, 2014:90. Jag tycker att vi ska föra in den i Svenska kyrkan och ta upp den i bekännelseskrifterna. Jag kan inte rösta i den här frågan, inte ens rösta för det förslaget, eftersom jag menar att det här har blivit helt otillräckligt berett. Man har på något sätt lyckats glömma av halva Barmenförklaringen. En markering av att nazisterna försökte utesluta judar ur kyrkan handlade det ju om att lägga sig i kyrkans inre angelägenheter. Det är faktiskt bara ena sidan. Jag har lämnat in ett särskilt yttrande här, som jag tror det går att göra, där jag preciserar det här lite mer. Jag vet inte riktigt hur mycket tid jag ska uppta om detta, men man kan väl säga att vad det handlar om är att både stat och kyrka är gudomliga stiftelser men med olika uppgifter. De här ska ju samverka med varandra till alla folks och hela världens bästa, men den här samverkan störs om kyrkan blir politiserad. Men den störs också om kyrkan lägger sig i statens angelägenheter. Den störs naturligtvis också om staten lägger sig i kyrkans. Det är två avvikelser det handlar om och man har egentligen bara behandlat den ena avvikelser i beredningen. Nu går det inte att begära återremiss, eftersom alla ärenden måste avgöras här. Därför får jag väl återkomma nästa år med närmare förklaringar.

Men läs gärna på den. Det är kanske en av de största teologiska händelserna under 1900-talet och Barmenförklaringen har accepterats i en massa kyrkor runt om

i världen. Det skedde efter andra världskriget, när nazismen var krossad, vilket visar att man uppfattar den som ett principiellt ställningstagande som har stor relevans för vår tid. På 50-talet var det inte nazismen man kämpade mot utan snarare kommunismen. I vår tid tror jag också vi har ideologier som hotar att tränga in i kyrkan och förvrida budskapet. Här finns mycket att fundera över principiellt.

Sedan till detta med det hebreiska folket. Vi har ju haft debatter här om Mellanöstern. Jag vill inte lägga mig i alla detaljerna om palestinier och israeler. Jag har liksom ett annat fokus och det är att vi måste ha ramarna klara för oss för kyrkans bekännelse och kyrkans tro. Det skulle inte förvåna mig om det förr eller senare kommer fram preciserade ställningstaganden i frågan vad du ska tro om hebreernas/judarnas ställning i Guds planer. Vi har till exempel landlöftet som är en sådan brännande fråga. Det finns en del fundamentalister, som jag skulle vilja kalla dem, som tror att man kan läsa i Bibeln precis hur gränserna ska gå. Det tror inte jag, men jag tror inte heller att man kan skilja landet och folket åt. Det judiska folket och ett landområde där i östra Medelhavet hör ihop på ett eller annat sätt. Det tror jag vi måste kunna säga ja till. Men man skulle behöva precisera detta lite mer, få en fördjupad förståelse av vad vi vågar säga och vad vi inte kan säga.

Jag yrkar som sagt var bifall till min motion 2014:89 om tillägg till bekännelsen om det hebreiska folket i Guds planer. När det gäller den andra motionen, 2014:90, om Barmenförklaringen får jag återkomma till den, eftersom jag inte anser att vi kan ta upp den frågan över huvud taget. Men vad jag förstår måste vi ta upp den ändå av formella skäl och i så fall får jag avstå från att rösta.

ANDERS NOVAK:

Ordförande, värderade kyrkomötesdeltagare! Jag talar för utskottet och yrkar avslag på motionerna 2014:89 och 2014:90 av Axel W Karlsson.

Först ett erkännande av ett vällovligt syfte bakom motionerna. Vad motionären gör är nämligen att ta upp den tråd som det skrivs om i inledningen till första avdelningen i kyrkoordningen om Svenska kyrkan som evangeliskt-lutherskt trossamfund. Där står:

Kyrkans lära formuleras genom den teologiska reflektionen över vad tron och bekännelsen innebär. Det är en uppgift för enskilda kristna och kyrkan att i varje ny tid på nytt formulera sig in i trons djup och klargöra dess innebörd. Läran uttrycks i trosbekännelser, skrifter från kyrkans historia, i gudstjänstböcker och andra nutida dokument som kyrkan har bejakat.

Vid en närmare genomläsning av såväl motionerna som Läronämndens och utskottets skrivningar upptäcker man en begreppsoklarhet. Tre termer blandas utan närmare definitioner, erkända dokument, antagna dokument samt bejakade dokument. I kyrkoordningen finns vad jag kan se endast benämningen bejakade dokument, och det är möjligt att vi måste klara ut de här olika begreppen i framtiden.

Som Läronämnden anger i sitt yttrande över motion 2014:89 finns det ingen angiven beslutsordning för bejakande av sådana dokument. I anslutning till motion 2014:89 om det hebreiska folket lyfter Läronämnden fram det av 2001 års kyrkomöte antagna dokumentet *Guds vägar – judendom och kristendom*, där de av motionärerna efterfrågade uppgifterna redan finns belysta. Utskottet menar att detta dokument möjligen redan har eller kan få status som ett av Svenska kyrkan bejakat dokument, varför motion 2014:89 bör avslås.

När det gäller motion 2014:90 om att uppta den så kallade Barmenförklaringen från 1934 bland Svenska kyrkans bekännelseskrifter, betonar både Läronämnden och utskottet att detta är ett viktigt historiskt dokument i en specifik situation under nazismens framväxt i Tyskland. Dokumentet är väl värt att minnas och ta lärdom av. Detta kan dock ske utan att ändra i bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Avslag på motionerna 2014:89 och 2014:90.

AXEL W KARLSSON:

Vi har diskuterat flera frågor nu med relation till det som jag motionerar om. Jag tycker nog att mycket av det vi har hört i debatterna visar att det finns ett behov av att tränga djupare in i de här frågorna. En sak som redan är nämnd är att människor inte alltid förstår skillnaden mellan olika uttalandens status. Bekännelsen är en sak och sedan kan man dra olika politiska konsekvenser av bekännelsen. Jag drar till exempel patriotiska konsekvenser, andra drar miljöpartistiska, och på många sätt kan de vara lika berättigade. Vi är ju sådana som människor att vi har olika gåvor, vi har olika förmågor, vi ser olika möjligheter och så vidare. Den här pluraliteten måste ju finnas i kyrkan. Det är däremot farligt när det blir alltför ensidigt.

När utskottets talare här nämnde skillnaden mellan erkända och bejakade dokument, är det ett exempel på vad man ytterligare skulle precisera och gå djupare i. Jag tror vi får återkomma till de här frågorna på ett eller annat sätt framöver. Det gäller också Barmenförklaringen. Det är inte bara någonting som tillhör det förflutna utan faktiskt något som har tagits upp i många kyrkor. Det är något levande förflutet i så fall, som man kan lära sig väldigt mycket av att studera.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag känner på grund av flera ärenden behov av att kommentera detta med de olika orden erkända, antagna och bejakade. Lite tidigare på 90-talet antogs den beskrivning av de lärodokument som finns, Bibeln, de gammalkyrkliga trosbekännelserna och så vidare, i en hierarki. Längst det står det ”samt andra av kyrkan bejakade dokument”. Av motivförklaringarna till det framgår att man med bejakad menar ”som har visat sig ha ställning som uttryck för vår kyrkas tro, bekännelse och lära”. Det är alltså inte nödvändigtvis en beskrivning av ett beslut i ett kyrkomöte. När Anders Novak citerar ”som är eller kommer att visa sig”, är det precis rätt. Bland dem som räknades upp då är till exempel ett yttrande som gjordes 1909. Det skrevs inte alls som något officiellt bekännelsedokument, men det har senare visat sig vara ett genuint uttryck för hur vi ser på kyrkans vigningstjänst och kopplingen mellan det och villkoren för att vi ska bilda en kyrkogemenskap. Ordet bejakat bygger på att nya uttryck för kyrkans tro, bekännelse och lära får en bred förankring i kyrkan, och då kanske ett beslut i ett kyrkomöte snarare är en bekräftelse på en process.

När vi hade upp de två dokumenten *Guds vägar* och Kairosdokumentet och talade om att det ena var antaget och att det andra hade en annan status, var det naturligtvis helt riktigt. Men det var inte nödvändigtvis kopplat till bejakad som står i vår bekännelsedefinition. Summa summarum menar jag att det är rätt tydligt vad som menas med bejakad. Det är ett i kyrkan mottaget genuint uttryck för vår kyrkas tro, bekännelse och lära. Men detta kanske vi ska fundera på några gånger till.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 91.

§ 51 En kyrka utan tillgång till barnpornografi

SARA WALDENFORS:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar! Nu ska vi prata om andra viktiga saker, barnpornografi. Att förgripa sig på ett barn är ett fruktansvärt brott. Att utnyttja våra minsta för att tillfredsställa egna begär är avskyvärt. Jag uppskattar att utskottet vill att vi ska utreda hur vi bäst ska kunna se över vårt skydd mot barnpornografi. Då vill jag skicka med några saker i det som kommer att utredas.

Utskottet indikerar i sitt svar på motionen, tycker jag, att vi har ett ganska gott skydd idag. Men jag vill säga att vi har ett ganska gott skydd mot saker som just nu är legala men bara oetiska, alltså saker som handlar om porr, spel, alkohol, våld och sådana saker. Barnpornografiska bilder är illegala. Det är brottsligt att tillhandahålla sådana bilder. Just för att det är brottsligt jobbar man på ett helt annat sätt, när man ska titta på och distribuera sådana bilder.

Nu blir jag lite teknisk och det får ni ursäkta. Om jag fattar saken rätt är det så att det skyddsnet vi har är baserat på webbadresser. Vilka webbadresser man får vara på uppdateras ett par gånger per dygn. När det handlar om barnpornografiska bilder hoppar de på ett mycket mer utstuderat sätt och kan byta adresser på ögonblick, just för att de är utstuderat illegala. Detta gör att de inte fångas i nätet och man kan titta på dem. Det är en anledning. Den andra anledningen är att det vanligaste sättet idag att titta på barnpornografiska bilder är att ha med sig ett vanligt usb-minne till sin arbetsplats och koppla in det i sin dator. Vi har ingen koll på det idag. Man kan göra på våra datorer i Svenska kyrkan. Det kan man inte göra i Sveriges riksdag. Det kan man inte göra på Trafikverket. Man kan inte göra det på Volvo eller på Ericsson, men det kan man göra i Svenska kyrkan.

Nej, vi kommer inte att kunna stoppa alla, så är det. Det är fortfarande så att vi bara kommer att kontrollera dem som surfar på våra nät, våra intranät och det som vi är uppkopplat till. Man indikerar att man inte gör det hos oss, men det kan man göra idag. Det indikeras också i motionen 2014:100 att det kanske går att installera mjukvaran som jag nämner i motionen. Det finns en sådan. Den går att installera i brandväggen. Det går alltså att göra.

Man ska vara medveten om detta. Man kan inte stoppa alla, nej, det är riktigt. Men jag ser fram emot att se vad det kommer att komma ut av den här utredningen, vad vi får för skydd mot barnpornografi. Vi behöver det i Svenska kyrkan. För mig är det jättemärkligt att vi kan få stå och säga att vi inte kan surfa barnporr hos oss, för det kan man.

ANNA FORSSELL:

Ordförande och mötesdeltagare! Tack, Sara, för ditt medskick. Vi behöver det. Jag vill betona att utskottet med största allvar ser på den här frågan och delar motionärens uppfattning att Svenska kyrkan verkligen måste sträva efter att så effektivt som möjligt skydda oss från barnpornografiskt material. Precis som Sara säger instämmer vi i att det är outhärdligt att ens tänka på sexuellt utnyttjande av barn.

Vi har dessvärre den senaste veckan läst tidningar och hört i media om en händelse här i Uppsala, som än en gång visar att kyrkan inte är ett isolat från övriga samhället när det gäller den här typen av kriminellt beteende. Vi önskar inte sällan sätta upp en mängd olika hinder, skydd, filter, för att skydda våra barn. Det är nu inte så lätt, precis som Sara anförde. Skulle det, som motionären också antyder, förekomma att medarbetare i Svenska kyrkan underlåter att agera, är det egentligen

inte brottsligt om det inte är så att man så att säga medverkar till att ta bilder eller att skydda en medarbetare. Det är brottsligt. Då kan man ju också resonera så att varje enhet är ett självständigt rättsobjekt i Svenska kyrkan och då skulle också ett sådant här skydd vara ett värn, vara ett skydd även för församlingar och pastorat och andra enheter. Det kan låta lite cyniskt.

Svenska kyrkan bör alltså se till att vi har ett så utvecklat skydd på samtliga kyrkliga arbetsplatser och nätverk och datorer som möjligt. Men problemet med motion 2014:100 är av lite mer teknisk art. Som det är skrivet innebär det att varje enhet själv skulle införskaffa något skydd av det här slaget och upphandla tekniska lösningar. Det finns drygt 21 000 anställda, mer kanske, inom Svenska kyrkan, så man ser framför sig ett problem. Det är en komplex och kostsam lösning. Därför vill vi att kyrkostyrelsen i stället tittar över detta. Det är en bättre lösning att man centralt upphandlar, tittar över och utreder den här frågan.

Vi yrkar avslag på motion 2014:100, men utskottet vill skicka med att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva, om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer. Det innebär alltså att kyrkostyrelsen bör utreda hur långt man så att säga kan gå för att hitta tekniska lösningar som kan förbättra det befintliga skyddet. Det är ju så, precis som Sara anförde, att vi har tillgång, vi kan ta loss våra *devices*, våra apparater, från en mängd sammanhang. Vi har bärbara datorer, vi har ipads, som vi kan koppla upp mot andra nätverk. Därför krävs det en genomtänkt utredning.

LOUISE CALLENBERG:

Ordförande, biskopar och åhörare! Jag vill börja med att tacka utskottet för en seriös och bra behandling av ärendet. Jag vet också att ni har diskuterat det ingående och jag som motionär är nöjd med det. Men eftersom det här är en synnerligen allvarlig fråga, tänker jag ändå ta tillfället i akt och prata om det. Jag kommer alltså inte att yrka på något annat förslag till beslut, men jag vill precis som Sara skicka med några tankar till kyrkostyrelsen. Jag vill också att de ställer krav på It-avdelningen att leverera den här lösningen. Det är en lite vag att-sats för att vara tydlig, men jag hoppas att kyrkostyrelsen uppfattar att kravet på att ha ett skydd och en trygghet i kyrkan mot barnpornografi är av yttersta vikt.

Jag ska berätta varför. För fyra dagar sedan nåddes vi av nyheten att en präst häktats misstänkt för våldtäkt mot barn. Brottet ska ha begåtts under en längre tid, från förra året fram till maj i år. Det gör den här frågan synnerligen aktuell. Vi vet att förövare av sexbrott mot barn ungefär till 70 procent också surfar på nätet och tar del av barnpornografi. Som kyrka är det vårt ansvar att inse att vi är en del av samhället, så att vi inte faller för frestelsen att tro att vi är befriade från kriminalitet, övergrepp eller kränkningar enbart på grund av att vi har en väldigt god ansats och vision och också ett bra ändamål för vår verksamhet.

Som kyrka är vi också arbetsgivare för många tusen medarbetare, medarbetare som kommer från just det här samhället som vi är en del av och från det folk och den mänsklighet vi är en del av. Det betyder att vår organisation alldeles troligt kommer att omfattas av människor som kliver över anständighetens gräns, som lockas till att kränka och utnyttja andra människor och i vissa fall också gör det. Det finns det bevis för, men det vet vi ju alla. När barn utsätts är det särskilt allvarligt, kanske allra allvarligast för oss som kyrka. De sår och de söndertrasade liv som detta ger upphov till, när vuxenvärlden sviker och livets förutsättningar allvarligt kränks, är

det särskilt viktigt att vi som kyrka säger ett tydligt nej och i handling visar att vi står på den utsattas sida.

Med det vill jag skicka med till kyrkostyrelsen, att de inte låter vare sig den här utredningen ta lång tid eller tycka det blir särskilt svårt att komma fram till vikten av att ett skydd behövs.

SARA WALDENFORS:

Jag vill bara göra ett litet förtydligande angående barnpornografi som kan vara missförstått av många. Många tänker: oj, nu ska vi ha ett filter på barnpornografi. Då kan jag inte lägga ut bilder på mina barn på Facebook när de badar eller ha dem på bild i min telefon, för då kommer jag att åka fast. Alla barnpornografiska bilder som i så fall uppdagas är sådana bilder som har definierats av poliser eller av Interpool. Det är mot en sådan databas man hela tiden matchar eventuella träffar på barnpornografiska bilder. Det kan vara bra att veta, ifall man blir nervös att det skulle vara något annat. Annars tyckte jag att du, Louise, uttryckte det otroligt bra. Vi har ett väldigt starkt och stort ansvar som kyrka att värna våra minsta.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 92.

§ 52 Ta fram en mångfaldsplan

JOHANNA ANDERSSON:

Fru ordförande, kyrkomötesledamöter! Jag talar nu för utskottet och kommer att yrka avslag på motion 2014:107 av Anna Ekström med flera.

Utskottet är positivt till intentionerna med motionen om att upprätta en mångfaldsplan för kyrkokansliet i Uppsala, eller alternativt uttryckt, för den nationella nivån i Svenska kyrkan. Vi menar att det är viktigt att kyrkliga arbetsgivare arbetar aktivt och målmedvetet för att erbjuda sina anställda en god arbetsmiljö, för att motverka alla former av diskriminering och för att främja lika rättigheter i arbetslivet. Utskottet vill därför uttrycka en förhoppning om att kyrkostyrelsen ska initiera ett aktivt arbete med frågor som rör mångfald och lika rättigheter på kyrkokansliet i samråd med fackliga representanter.

Att utskottet ändå föreslår att motionen ska avslås beror på några olika saker som framkom under diskussionerna. En sak är att det har det framkommit att kyrkokansliet idag inte förmår leva upp till diskrimineringslagens minimikrav. Det kravet är idag att en arbetsgivare ska upprätta en jämställdhetsplan vart tredje år, om man innevarande kalenderår sysselsätter 25 medarbetare eller fler. Utskottet menar att det är anmärkningsvärt att en sådan plan inte har upprättats. Vi vill betona att det är arbetsgivaren som har ett ansvar för att det här lagkravet efterlevs. Jag kan också formulera det så här: utskottet har högt ställda förväntningar på att en sådan plan kommer att finnas upprättad snarast och att den alltså kommer att leva upp till lagkraven.

Arbetet med planer för jämställdhet i arbetet består vanligtvis av en kartläggning, en analys, planering, genomförande av åtgärder och uppföljning. Det kräver engagemang, det kräver en lokal förankring och det kräver en tydlig bild av vilka problem och vilka utmaningar man har på en arbetsplats. Utskottet menar därför att den här typen av initiativ har bäst förutsättningar att lyckas, om de växer fram ur konkreta och kända behov hos medarbetarna på arbetsplatsen och inte initieras från ett håll som kan upplevas som utifrån eller uppifrån. Att ta fram en plan för kyrkokansliets arbete för lika rättigheter och möjligheter eller en mångfaldsplan går

inte att ålägga kyrkokansliet från kyrkomötet. Den bör tas fram på eget initiativ, gärna efter diskussioner med kyrkostyrelsen.

Den som läser vårt yttrande kan också se att vi ägnar en del tid åt tekniska frågor kring skillnaderna mellan att göra en jämställdhetsplan och en plan som innefattar andra diskrimineringsgrunder än kön. Detta beror på att man inte får lov att kartlägga alla diskrimineringsgrunder eller att målsätta dem, men jag tror vi kan lämna den delen åt sidan.

Som tidigare sagts är det alltså utskottets förhoppning att kyrkostyrelsen ska initiera ett sådant arbete i samråd med fackliga parter och med kyrkokansliets medarbetare. Än en gång framhåller vi vikten av att diskrimineringslagens minimi-krav uppfylls, kanske innan kansliet tar på sig ytterligare uppgifter inom detta område.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Nu är vi snart halvvägs på dagordningen, härligt. "De ska gå till den heliga staden" sjöng vi i morse. Tänk om de ska gå till den heliga staden och kanske ha en chans att ta med sig en mångfaldsplan och glada styra stegen, eller en plan för lika rättigheter och möjligheter. Den översättningen får den nya psalmboksgruppen lösa.

Tack för behandlingen. Det är tredje gången gillt. Nu har vi inte bara instinktivt avslagit det, för så ska vi inte ha det. Vi har gett kyrkostyrelsen till känna eller – som man ska säger i folkmun – gett ett tips att göra detta, att se över att vi faktiskt inte täcker allt i den nya diskrimineringslagen. Vi följer inte diskrimineringsombudsmannens anvisningar, så där kanske, kanske man skulle kunna göra någonting. Tips, tips, tips. Tipset är vidare att kyrkostyrelsen tar detta och tar fram en plan och övar. Öva, öva, öva. Tack för ordet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 93

§ 55 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Låt mig inleda med att säga följande med anledning av Fredrik Sidenvalls kommentar. Presidiets ambition är att här i kyrkomötet ska råda ett gott och ett korrekt klimat, att vi ska vara vänliga mot varandra och att vi, som jag sa inledningsvis i morse, ska respektera både varandra och det tuffa tidsprogram vi har. I åratal i kyrkomötet har det varit så att vi har välkomnat en och annan spontan applåd. Det kan till och med vara så att det är gott för kyrkomötet med ett och annat skratt och till och med en tår av rörelse. Sorlet är absolut inte välkommet, så sorla utanför plenisalen. Låt oss göra vårt allra bästa för att hjälpas åt. Vi rår om kyrkomötet tillsammans.

OLLE REICHENBERG:

Fru ordförande, kyrkomötet! Organisationsutskottets betänkande 2014:1 behandlar fyra avsnitt av kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3, Ändringar i kyrkoordningen med mera. För det första föreslås att kyrkomötet fattar några beslut med anledning av riksdagens beslut att ändra lagen om folkbokföring på så sätt, att folkbokföringen inte längre ska utgå från Svenska kyrkans församlingar. Därmed måste Svenska kyrkan fastställa en ny församlingsindelning per den 1 januari 2016.

För det andra föreslås några ändringar beträffande fördelningen av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen av Uppsala stift efter ett förslag av stiftsstyrelsen i Uppsala stift. Bland de ändringar som föreslås kan nämnas att ärkebiskopens pastorala område framöver ska omfattas av Uppsala pastorat, medan Enköpings och Sigtuna pastorat ska överflyttas till ansvarsområdet för biskopen i Uppsala stift.

För det tredje föreslås att kyrkostyrelsens förslag till fortsatt hantering av kontraktsfrågan ska tillstyrkas. För det fjärde föreslås att kyrkoordningen ska ändras på så sätt att det möjliggör att den icke-territoriella Tyska Christinae församling ska kunna ingå i ett pastorat efter den 1 januari 2018.

Organisationsutskottet föreslår att de i betänkandet redovisade förslagen tillstyrks. Med detta, fru ordförande, vill jag yrka bifall till organisationsutskottets beslut avseende ändringar i kyrkoordningen med mera.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 96.

§ 57 Kulturen som grundläggande uppgift

BELLA AUNE:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga! Jag talar här för utskottet gällande betänkandet 2014:3 och yrkar samtidigt avslag på motionen 2014:14 om kulturen som grundläggande uppgift.

Enligt kyrkoordningen har församlingen en grundläggande uppgift. Det är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission i syfte att människor ska komma till tro på Jesus Kristus. Övrigt som församlingen gör är ett stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift. Den grundläggande uppgiftens fyra dimensioner är inte en beskrivning av olika verksamhetsområden utan ett sammanfattande uttryck för kyrkan och hennes uppgift. Kyrkan lever i en kultur, bidrar till kulturen och genomsyras av den och den kan som sådan ses som ett stöd för och en konsekvens av församlingens grundläggande uppgift, men inte som en separat del av denna.

Mot bakgrund av detta är det heller inte lämpligt att ge kyrkostyrelsen det uppdrag som motionären har efterfrågat. Jag yrkar därmed enligt utskottets förslag avslag på motion 2014:14 i sin helhet.

MARJA SANDIN-WESTER:

Ordförande och alla andra närvarande! Vi har ju förstått att utskottet förslår avslag på vår motion 2014:14 och det ska inte jag argumentera emot. Jag tackar för beredningen och svaret vi har fått.

Jag måste ändå få framhäva att ett levande kulturliv är en förutsättning för människors positiva utveckling och lärande. Barn måste utsättas för kultur för att senare i livet kunna få referenser. Det är ingenting man letar upp själv och tar för sig, utan det är någonting som vi måste pådyvla för att framhäva den positiva utvecklingen. Kyrkan är ju en hörnsten i att kunna samverka kring det fria kulturlivet, med skolan och med andra ideella organisationer. Jag hoppas därför att kulturlivet frodas ute i stiftet, i kommunerna och i våra församlingar. Jag vill bara säga att vi kommer att återkomma. Tack för mig.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 98.

§ 58 Valfrågor

BOEL JOHANSSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar och alla andra! Vi vill att så många som möjligt ska rösta i kyrkovalen, eller hur? Därför har vi förtidsröstning och vi har möjlighet att rösta med ombud. Vi har till och med lägre trösklar i kyrkovalen än i allmänna val. I grunden är det bra, eller hur? Vem som helst som har fyllt 16 år kan rösta med ombud, för vi vill ju att så många som möjligt ska rösta i kyrkovalen.

I allmänna val är det bara de personer som har svårt att ta sig till vallokalen som har möjlighet att rösta med ombud. Man har möjlighet att rösta med ombud om man är sjuk, om man har ett funktionshinder, om man är så pass gammal att man har svårt att ta sig till vallokalen, om man är på sjukhus, man sitter i häkte eller i fängelse. Det är alltså ganska tydligt definierade grupper av människor som har möjlighet att rösta med ombud. Den som fungerar som ombud i allmänna val ska ha en tydlig, definierad relation till den som den ska hjälpa att vara ombud åt. Man ska vara ganska nära släkt eller man ska ha en relation, till exempel att man arbetar i hemtjänsten hos personen, eller någon liknande.

Men så är det inte i kyrkovalen. I kyrkovalen räcker det att man har fyllt 18 år, att man är myndig. Man behöver inte alls känna den som man ska vara ombud för. Det betyder att vem som helst kan vara ombud. Det betyder att en företrädare för en nomineringsgrupp kan vara ombud. Det är helt inom ramen för kyrkoordningen. Det betyder alltså att man kan ragga röster på gymnasieskolor, köpcentra eller utanför krogen på fredagskvällen. Man kan knacka dörr och uppmana människor att rösta där och då, om man har med sig de grejor som behövs. Vi kan tycka att det här är bra, ja. Men det är också viktigt att det inte ska finnas några som helst misstankar om att det går att missbruka valsystemet i kyrkliga val. Det vore allvarligt.

I min motion har jag valt att lägga ansvaret på dem som fungerar som ombud. Jag ser att utskottet vill utöka det här eller se det hela i ett större perspektiv. Det är väl alldeles utmärkt, för vi vill ju att så många som möjligt ska rösta i kyrkovalen, rösta på sätt som inte kan skapa några som helst tveksamheter om kyrkovalens legitimitet. Därför vill jag tacka utskottet för det arbete som ni har gjort. Jag tänker inte yrka bifall till motion 2014:14. Jag är alldeles nöjd med svaret ifrån utskottet.

ANDERS BRUNNSTEDT:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga! Jag talar för motion 2014:39 som har behandlats av Organisationsutskottets betänkande 2014:4. Texten till motionen kom till och har utgångspunkten att inte i detalj beskriva hur utvärderingen skulle göras, utan att i stället ge kyrkostyrelsen förtroendet att utforma den. Jag förstår invändningen från utskottet att en utvärdering skulle kunna bli normerande för hur processerna kring valen till församlingsråd utformas, men jag är övertygad om att kyrkostyrelsen i formulering av ett utvärderingsuppdrag kan hantera den risken på ett bra sätt.

Däremot förstår jag inte argumentet att frågan om en utvärdering är för tidigt väckt. Som många andra ledamöter här i salen var jag delaktig i remissarbetet kring utredningen Närhet och samverkan. Jag uppfattade att utredningen genom de sedemera antagna reglerna för inrättandet av församlingsråd bland annat ville bredda rekryteringen av förtroendevalda och fördjupa engagemanget bland förtroendevalda. En utvärdering av genomförande och resultat i dessa avseenden bör göras så fort som möjligt, för att det ska vara möjligt att överväga några förändringar av regelverket inför nästa kyrkoval.

Därför ansluter jag mig till yrkandet som finns i reservation 1 som säger: "Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur valen till församlingsråd genomförs."

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande, kära vänner! Klockan börjar gå och det gör den också i det sammanhang som handlar om utvärderingar, dra lärdom och hitta kompetenser och kunskap. Jag talar för ett bifall till reservation 1, samma reservation som vi hörde om nyss. Jag ser med glädje många goda exempel på hur församlingsråden har kommit igång och hur man arbetar, men jag hör också dess motsats. Jag tror att det är väldigt vällovt att vi på central nivå får en genomlysning av detta, inte för att snäva åt eller inskränka, utan för att ta lärdom och se vad vi framgent gör bättre. Hur kan vi se att det regelverk som nu är satt i sjön fungerar, för att vi ska ha församlingar som lever i hela landet och ha medlemmar som kan vara aktiva, medlemmar som vi frågar efter. Vi har hört det några gånger förut idag. Det här gör att jag tycker motion 2014:39 var väldigt vällovt och jag säger som motionären sa förut. Jag hade inte haft någon svårighet att bifalla den, därför att jag tror att kyrkostyrelsen är klok nog att titta på, hur man gör detta utan att lägga några band på någon eller något, men också se att saken har gjorts bra eller mindre bra. Den formulering som vi har lämnat i reservationen gör det dock ännu tydligare att det är en kartläggning. Det är ingen inskränkning, det är inte att lägga band på det som är en god start för att hitta ett lite nytt sätt att få människor engagerade på lokal nivå och som jag dristade mig att säga när vi tog det här för några år sedan i kyrkomötet: Det finns ju de som älskar organisation och struktur och ekonomi och personalfrågor, men det finns de som inte vill befatta sig med det utan vill ägna sig åt inre verksamhet. Nu har vi möjligheten att få göra både och, eller det ena eller det andra. Låt oss få den möjligheten, men låt oss se hur det här har gått, inte minst utifrån hur mycket detta har möjliggjort för unga att kanske engagera sig på ett nytt sätt. Jag kan se exempel hemma, där vi har lyckats att med lite okonventionella medel få in unga människor i församlingsrådsarbeten genom bland annat att välja dem på 2 år och inte 4 år. Det är jätteintressant.

Låt oss lyfta de här goda exemplen, men någon måste ta och göra detta på central nivå. Därför är mitt yrkande bifall till reservation 1.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Jag vill yrka bifall till min motion 2014:104. Det handlar om att återgå till indirekta val i kyrkovalet. Direkta och indirekta val är två demokratiska arbetsformer, som är väl förankrade i Svensk demokratisk tradition. Direkta val har vi i samhällets organ, där självklart alla medborgare deltar. Indirekta val används i regel i olika ideella organisationer, ta Riksidrottsförbundet som exempel, där sammanhållning av nivåerna är det viktiga.

Direkta val till kyrkomöte och stiftsfullmäktige, ska ni veta, har bara ägt rum fyra gånger i hela Svenska kyrkans historia. Vi som sitter här idag kanske redan uppfattar det som en normalitet, men egentligen är det ett helt unikt undantag. Ett direktvalt kyrkomöte finns inte i någon annan kyrka i hela världen, såvitt jag vet. Vi hade det inte heller före år 2000 i Svenska kyrkan. Då var det bara de lokala valen som var direkta. Där var ju kandidaterna väl kända och väl förankrade. Valen till stiftsfullmäktige och kyrkomötet gjordes indirekt. Ni har säkert lagt märke till valet i

Finland. Kyrkovalet där fick faktiskt rätt stort mediagenomslag. Det valet var till den lokala nivån, till församling och samfällighet.

Jag ska också göra en liten historisk tillbakablick. De politiska partierna, som det var då på 1980-talet och även på 1990-talet, gjorde flera framstötningar om att införa direkta val till kyrkomötet. Då var det ju inte kyrkomötet som förfogade över det själva. Det var statskyrka och kyrkomötet var en statlig myndighet. Då fick man vända sig till regeringen, vilket man alltså gjorde. Regeringen har behandlat det där vid olika tillfällen, men på 80-talet tillsatte man en ordentlig utredning i Statens offentliga utredningar, 1987:6, Folkstyrelsens villkor, där det fanns en hel avdelning om kyrkliga val. I denna statliga utredning vägde man för- och nackdelar. Man fann att där självklart fanns allmänna demokratiska skäl för direkta val. Men man konstaterade att indirekta val inom Svenska kyrkan med den ojämna församlingsstorleken, med det partisystem man har och med det låga valdeltagandet ändå inte kunde anses överlägset ett direkt förfarande. Man fastnade alltså för att indirekta val var det enda rätta. Regeringen var klok och partierna mindre kloka. När partierna fick fritt spelrum 1999 blev det direkta val i alla fall.

De fyra punkter som den här utredningen argumenterade kring var att de partiskiljande frågorna är relativt få och att det alltså saknas förutsättningar för en traditionell valrörelse. Det har vi också sett. Det blir snarast så att man lyfter motsättningar och skrämselpropaganda. Man sa att direkta partival kommer att innebära en rikspolitisering av kyrkan. Kyrkan präglas ju av mängder av lokala nomineringsgrupper. Valdeltagandet är lågt och det förringar värdet av direkta val. Så konstaterar man att ett direkt val skulle bli väldigt dyrt. Det har också besannats.

GUSTAF BENGTSSON:

Fru ordförande, kyrkomötet! Jag yrkar bifall till reservation 1, nämligen att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur valen till församlingsråd genomförts.

Även om mycket ansvar genom beslutet i strukturreformen förts över till pastoraten från församlingarna, är fortfarande församlingarna kyrkans grundläggande enhet, där gudstjänster firas och där majoriteten av kyrkans arbete bedrivs. Det är därför av stor betydelse, tycker jag, hur den lokala demokratin fungerar och att människor med anknytning, kärlek och ansvarstagande verkligen vävs in i församlingsråden. Genom att inga direkta riktlinjer utfärdats, vare sig hur nomineringsmöten skulle genomföras eller hur besluten i kyrkofullmäktige skulle fattas, har en mängd lösningar kommit till på lokal nivå. Att vi får göra olika tycker jag generellt är något positivt, eftersom det ser så olika ut runt om i landet. Det är naturligtvis också eftersträvänsvärt med det frihet man har fått. Däremot kan vi ju också anta att friheten har lett till att man kommer att få bättre och sämre lösningar i landet, som inneburit både en stark och mindre stark församlingsanknytning hos dem som valts.

Det vore intressant med en kartläggning. Det ska alltså inte vara en utredning eller att vi ska börja ifrågasätta hela strukturbeslutet nu. Det ska vara en kartläggning av hur det här har gjorts, en kartläggning av de olika metoderna som använts och hur stor spridning som dessa metoder har fått samt naturligtvis också resultaten. Man kan få fram vilken typ av församlingsråd man fick med en viss metod. Däremot ska ingen värdering göras av metoderna som sådana, som att detta var en bra metod och detta var en dålig. En sådan kartläggning kunde troligen enkelt tas fram genom att man tillfrågar stiftet, som säkert har koll på hur det har gjorts i pastoraten inom

deras område. Kartläggningen skulle också vara till stor nytta, dels för de församlingar och pastorat som känner att det kanske inte blev superlyckat. Man kan då kolla på kartläggningen och se att det finns bättre sätt att göra det på. Andra har tänkt smartare än vi. Vi kan ju göra så nästa gång. Dels kan den vara underlag för motioner, gärna även till nästa år om det skulle kunna göras någon förändring före valet 2017.

Vi reserverar föreslår alltså ingen utredning på det sättet. Det vore för tidigt med tanke på att vi nyss har fått igenom den nya organisationen och den ännu inte riktigt fått det genomslag att vi kan utreda. Däremot föreslår vi en kartläggning som kan ge våra församlingar och eventuellt också kyrkomötet möjlighet att komplettera och åtgärda eventuella brister i hur församlingsråden har utsetts.

Alltså bifall till reservation 1. Tack för ordet.

EVELINA JOHANSSON:

Jag välkomnar Boel Johanssons betoning av att vi önskar att så många som möjlighet ska ha möjlighet att rösta på enklast möjliga sätt. Naturligtvis är det en god avsikt att vilja säkra systemet från valfusk eller tveksamma metoder, men jag vill ändå betona perspektivet med att underlätta röstningen. Det finns ju många varianter att förhindra tveksamma metoder på, och begränsning av möjligheter är inte alltid en av dem och inte alltid den bästa.

Att jämföra kyrkovalsreglerna alltför mycket med de allmänna valens regler blir lätt lite missvisande. De allmänna valen har ett högt valdeltagande och i någon mån kan myndigheterna förvänta sig att medborgarna prioriterar att ta sig till en vallokal för att rösta i god tid före eller på valdagen. Svenska kyrkan är inte en myndighet på det sättet. Vårt valdeltagande är inte 90 procent, men om vi vill behålla det så högt som vi kan på vår egen nivå ska vi naturligtvis inte göra det svårare för människor att rösta. Ungdomar frågade mig i samband med kyrkovalet varför vi inte kan rösta på nätet. Vi vet ju att det av valhemlighets skäl är omöjligt. Det finns inget system som är så säkert i dagsläget. Men det visar på någonting viktigt, nämligen att den nya generationen är van att göra saker på distans. Det är en något föråldrad tanke att alla friska medlemmar skulle rösta i en lokal och enbart ett antal sjuka och gamla skulle kunna rösta med bud. I dagens IT-samhälle är det en välkommen möjlighet att kunna skicka hela släktens röster med moster Karin eller att Bernt tar med sig grannarnas röster ner till byn. I synnerhet på landet, där man har nära kontakter med släkt och grannar, är detta tjänligt.

Jag vill uttrycka min förhoppning att en kommande utredning tar hänsyn till det här viktiga perspektivet. Det vore så onödigt, tycker jag, om Svenska kyrkan i just detta avseende skulle gå bakåt i stället för framåt och driva utvecklingen i motsatt riktning än den, som pekar i linje med hur samhället förändras och hur nya generationer fungerar när det gäller att lägga planer och få göra saker på distans och på enklast möjliga sätt.

KÅGE JOHANSSON:

Fru ordförande! Jag företräder Organisationsutskottet och betänkande 2014:4. Vi har hört en del kring förslagen här tidigare och jag börjar med att yrka bifall till utskottets betänkande.

Något kort om brevröstningen. Här är det två intressen som egentligen står emot varandra, för det första alla de som har önskan om att ha så många väljare som överhuvud taget är möjligt och för det andra att ingen ska kunna missbruka det

system som vi har byggt upp. Ju mer man tighar till det, desto svårare blir det. Vi vill ju ändå hjälpa dem som av olika skäl inte själva kan förflytta sig till vallokalen. Därför tycker vi att vi kan avslå motion 2014:38 och göra ett eget uppdrag till kyrkostyrelsen, att se över regelverket och inte bara inskränka det, som det står om man tolkar det lite elakt.

När det gäller utvärdering av valen, motion 2014:39. anser utskottet att det är för tidigt. Om man väntar något till kan man få mera erfarenheter, så att man får en mera stabil grund att stå på.

Den tredje motionen, 2014:104, angående formerna för kyrkoval är en återkommande motion liksom en del andra. Det finns för och emot och utskottet har då valt att gå på bland annat demokratiutredningens slutsatser.

Bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 99.

§ 60 Antalet ledamöter i kyrkomötet

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Jag vill bara konstatera i det här sammanhanget, att jag tror vi kan känna att vi är många här, att vi ibland funderar på om det är effektivt, om det är rationellt eller om det är meningsfullt att vi är så många. Hade jag stått här första året under förra mandatperioden hade jag svarat: Nej, det är det inte. Men man kan ju ändra sig.

För mig är det oerhört viktigt att vi är många. Ju mer jag har tagit del av de debatter och diskussioner som föregår här i våra olika nomineringsgrupper, ju viktigare känns det att vi speglar bredden av Svenska kyrkan, alla olika inriktningar som vi har inom kyrkans hägn och den geografi som vi kommer ifrån. Vi är den enda organisation som faktiskt har inskrivet i diverse styrdokument, bland annat Svea rikes lag, att vi ska finnas över hela landet. Vi kommer nog att diskutera vad det innebär också. Jag tror det är oerhört viktigt att vi är många som för dessa diskussioner, dessa samtal för att föra vår kyrka framåt, att vi lyssnar på varandra och att vi har ett demokratiskt beslutande organ, där människor kan känna att de som talar för de värderingar och de åsikter som de själva har finns där.

Jag skulle kunna se betydligt fler utvecklingsmöjligheter, men med tanke på tiden på dygnet, fru ordförande, ska jag bara säga att jag är glad över utskottets ställningstagande i denna fråga.

MAJ-LIS AASA:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till reservationen. Först av allt vill jag tacka kyrkomötet för att ni har gett utlandskyrkan rätten av vara representerad här. Det känns jätteroligt att få vara med och skapa lite historia.

Någon sa att om man minskar antalet ledamöter kan förlusten i representationen bli större än vinsten som kommer med att man minskar antalet ledamöter. Dessutom kanske det drabbar glesbygden och olika fromhetsinriktningar. Det tänkandet kanske bygger på att det är bättre ju fler som kan känna att de har en företrädare här i kyrkomötet. Det behöver ju inte vara så. Den representativa demokratin bygger på idén att några få kan representera många. Men därmed kan man ju inte säga att antalet 251 är så där magiskt eller kanske idealiskt. Det är bara hur det har varit.

Om du då sedan drar konsekvensen av begreppet förlust i representation, färre ledamöter, borde ju dessa företrädare säga att om man fördubblar eller tredubblar,

blir det tredubbelt så bra för glesbygden eller fromhetsinriktningarna. Hur många ledamöter ska vi då ha? Kan det ses som en ekonomisk eller organisatorisk fråga? Med det omtalade överskottet kanske det inte är så angeläget. Kyrkomötet har ju beslutat om nedskärningar förut. I utlandskyrkan har vi fått vara med om det, litegrann osthyvelsprincipen. Ett exempel var Hamburg. Det fanns 600 svenska familjer där och de hade en svår tid. De sålde kyrkobyggnaden, de tog bort 4 anställda och fick en präst kvar. Det skulle sparas. Det finns ju församlingar i Sverige, där det sparas också. Jag tänker därför att det kanske inte är nödvändigt att det blir ett mer demokratiskt kyrkomöte med samma eller fler ledamöter och kanske inte heller mindre demokratiskt om det blir färre. Jag tror att den representativa demokratin kan fungera på båda sätt. Det handlar om ekonomi och vad som kan fungera. I USA säger vi *supersited*, gör det större, blir det bättre? eller *minimised*, blir det sämre om man gör det? Vad blir konsekvenserna? Fundera på det.

Jag yrkar bifall till reservationen.

INGRID SMITTSARVE:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Det här är fjärde perioden som jag är ledamot av kyrkomötet. Det har under åren varit många debatter av olika karaktär. Jag har upplevt en del kanske onödigt långdragna debatter, där talare efter talare har upprepat vad som tidigare har sagts. Men dess bättre har jag upplevt många fler debatter, som har varit intressanta och givande att delta i och lyssna på. Jag har fått mycket insikter och kunskaper med mig hem, användbara för min egen del och för att kunna dela med mig i olika sammanhang. Det är min bestämda uppfattning att det är bra att det är många som möts, att det är många med olika bakgrund och erfarenheter som möts och utbyter kunskap och åsikter och beslutar i övergripande frågor. Vi har representation från olika nomineringsgrupper från olika delar av landet och nu också från utlandet.

Jag tror precis som utskottet skriver, att en minskning av antalet ledamöter skulle minska representativiteten och demokratin i Svenska kyrkan. Det ser så olika ut. Det är ett begrepp som har blivit som ett mantra ibland annat i våra utredningar. Det ser så olika ut i olika landsändar i de olika delarna av Svenska kyrkan och det ser så olika ut i våra nomineringsgrupper och i våra församlingar. Vi har en stor spännvidd bland våra medlemmar. För att olika uppfattningar ska komma fram behöver vi vara många som möts. Svenska kyrkan är en väldigt stor organisation med 6 till 7 miljoner tillhöriga. Det kan därför inte anses orimligt att vi har ett högsta beslutande organ med 251 ledamöter. Visst kan man låta kyrkostyrelsen utreda representativiteten i kyrkomötet men inte med syftet att minska antalet ledamöter. I så fall förutsättningslöst, och då är den utifrån de mjuka värdena såsom kontaktskapande och utbyte av kunskap och erfarenheter.

Men eftersom detta inte är meningen i motion 2014:26, yrkar jag avslag på den och bifall till utskottets förslag.

OLLE REICHENBERG:

Fru ordförande, kyrkomöte, biskopar! Frågan om en minskning av antalet ledamöter här i kyrkomötet är ju inte ny och den har diskuterats vid många tillfällen. Argumenten för en minskning handlar bland annat om att göra vårt arbete mindre tungrovt men också att hålla kostnaderna och administrationen nere. Mot detta anföras ofta, precis som har sagts, att det skulle kunna äventyra representativiteten, men då måste man ändå också fråga sig, hur många ledamöter som den perfekta representa-

tiviteten innebär. Hur vet vi att det är just 251 som i detta fall är det heliga talet? Varför inte 201 eller 301 eller något annat? Jag tycker det känns väldigt svårt att förstå varför just 251 innebär den perfekta representativiteten. Jag tycker heller inte att vi i sammanhanget ska glömma att vi har ett system med utjämningsmandat. I en sådan här utredning skulle man också kunna titta på hur man kan hantera dem för att vidmakthålla en god representativitet.

Motion 2014:26 av Mats Hagelin och Margareta Nisser-Larsson föreslår inte ett fixerat antal ledamöter i kyrkomötet, utan ett uppdrag till kyrkostyrelsen att låta utreda och lämna förslag på ett minskat antal. Jag vill då yrka i enlighet med reservationen i Organisationsutskottets betänkande 2014:6, som innebär bifall till motion 2014:26.

ANTON HÄRDER:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Ingrid talade så väl för utskottet att jag inte ska bli långrandig. Jag vill ändå säga att vi ju har minskat antalet ledamöter till 249 för att bereda plats för utlandskyrkans två personer. Samtidigt har vi minskat antal dagar för våra sammanträden.

Bifall till utskottet som föreslår att kyrkomötet beslutar avslå motion 2014:26.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 101.

§ 61 Kyrkans roll i den sociala ekonomin

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Jag funderade på om man skulle stryka sig från listan, men vad hjärtat är fullt av... Detta är oerhört viktiga frågor. Det är viktigt att kyrkan tar en aktiv del i det här arbetet. Jag kan konstatera att vi ibland menar lite olika saker, när vi pratar om den sociala ekonomin och vad vi gör i det sammanhanget. Det handlar dels om att bereda människor möjlighet till arbete och att göra uppgifter som behövs i vårt samhälle, människor som kanske inte på en reguljär ordinarie arbetsmarknad ses som de som kan göra detta till hundra procent, att man hittar nya former för detta. Dels är det också sådant som jag ser som väldigt viktigt att Svenska kyrkan engagerar sig i och driver, nämligen alternativa boendeformer för äldre, barn- och ungdomsarbete i form av förskolor, fritidshem och så vidare. Detta görs på många håll men mer kommer att efterfrågas.

Vikten av vad som efterfrågas av Svenska kyrkan centralt hörde vi om inledningsvis, tror jag, när vi diskuterade de första betänkandena idag. Här tror jag att Svenska kyrkan centralt har en väldigt viktig uppgift, att ge kompetens, att ge möjligheter, att hämta in kunskap. Men upptäck inte hjulet själva! Det är det ivägskick jag också ger. Se till att använda den kompetens som finns, till exempel i Companion, som jobbar och har jobbat med de här frågorna. Jag tror att Västerås stift har haft en god dialog med dem i det arbete som de har gjort där, till exempel. Detta är nämligen ett av de ben som jag tror att Svenska kyrkan behöver stå på, för att – återigen detta – våra medlemmar och vi själva som är här ska känna, att vi är delaktiga i något som är större än oss själva, där vi är efterfrågade, där vår kompetens och vårt bemötande av människor behövs, inte minst det som kommer till uttryck i själavård, i samtal om livet och döden. Jag kan konstatera att till exempel Allhelgonahelgen har blivit den största kyrkliga helgen i våra bygder. Det är inte jul och det är inte påsk. Jag tycker det kan vara en öppning för något nytt och positivt.

I detta ligger, fru ordförande, vikten av att kyrkostyrelsen jobbar vidare med de här frågorna. Jag har inget yrkande i detta i förhållande till det som utskottet har tagit, eftersom jag har suttit där. Jag kände vikten av att den här frågan diskuteras och ventileras och att vi gemensamt får en tydlighet i vad vi kan göra som kyrka.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! I det här betänkandet talar jag för utskottet och vill då först yrka bifall till utskottets hemställan. Det är inte så att detta är oviktigt på något sätt, tvärtom. Det är fantastiskt viktigt. Jag skulle rekommendera den intresserade att läsa den sammanfattning och bakgrundsbeskrivning som finns i betänkandet. Den ger en gedigen genomgång av allt det arbete som har skett från 2007 och framåt.

Motion 2014:18 önskar en utredning för att ta fram nationella riktlinjer och motion 2014:98 önskar sig en manual för verksamheter inom vård, skola och omsorg och en utbildningsinsats. 2011 fastställde kyrkostyrelsen *Råd vid bedrivande av näringsverksamhet i församling* och *Råd till församlingar vid bolagsbildning*. Man satte till en välfärdsutredning om en utförarorganisation. Vi hörde nyss om Västerås stift, där man har drivit kompetensutvecklingsprojekt, "Aktör för välfärd". 2013 antog kyrkostyrelsen en plattform om Svenska kyrkans roll som aktör i välfärden. Den är vägledande för nationell nivå och fungerar inspirerande för församlingar och stift. Man lyfter där fram de tre roller Svenska kyrkan kan ha, påverkansaktör, samverkanspart men också utförare. I årets skrivelse *Verksamhet och ekonomi* framgår det att det görs en särskild satsning 2015 till 2017 på diakonal utveckling, där också välfärdsfrågorna ingår. Kansliet arbetar alltså idag och kyrkostyrelsen följer detta idag. Därför yrkar utskottet avslag på motionerna. Man slår in öppna dörrar. Det är inte det att de tar upp fel saker utan att arbetet redan pågår.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! En marginal av människors fritid – där upplevde jag att mycket av verksamheten under min tid som församlingspräst hamnade, en konkurrens om en marginal av människors fritid och en verksamhet som människor utanför kyrkan inte så att säga kunde värdera professionellt. Det motsvarade ingen annan funktion i samhället.

Sedan några år tillbaka leder jag ett gymnasium, som följer alla de styrdokument som Sveriges riksdag har fattat beslut om men som också vilar på evangelisk-luthersk grund. Här får jag möta människor med olika professionalitet i sin bakgrund och som med yttersta angelägenhet försöker få in sina ungdomar på vår skola. Det innebär alltså att vi har en verksamhet, där det finns en respekt i själva arbetet som kan jämföras med liknande verksamheter i andra skolor. En gång i tiden bedrevs det jordbruk i prästgårdarna och prästen kunde vinna mer eller mindre respekt för att han delade den vardag och utförde ett arbete som andra kunde känna igen sig i. När alltmer i vår verksamhet som kyrka har handlat om pyssel för daglediga, barn som ännu inte är på dagis och de som har lämnat sitt yrkesverksamma liv, finns det en risk att vår kontaktyta med folk i stort minskar. Jag tror det är en viktig framtidsfråga för vår kyrka att vara med och bygga upp institutioner inom vård, skola och omsorg av olika slag. Friskolereformen har ju skadats av att det inte har funnits en mängd ideellt, pedagogiskt grundade friskolor utan har kommit att domineras av vinstdrivande företag.

Här har kyrkan en stor möjlighet och en kallelse, skulle jag vilja säga, att vara med och gestalta ett samhällsliv, där den politiska strukturen i civilsamhället kompletteras av andra aktörer. Sekulariseringen motverkas när tron inte bara är någonting som finns i fromma kretsar utan får ta gestalt i vardagen med sådant arbete som riktar sig till människors grundläggande, mänskliga behov, såsom till exempel utbildning, äldreomsorg, i vissa fall LVU- och LVM-hem och gruppboenden. Ja, det finns mängder av områden, där vi som kristna och som kyrka skulle kunna tillföra någonting samtidigt. Min stora upplevelse är att det finns så mycket att lära av skickliga människor där ute i samhället med alla möjliga kunskaper, som kan göra att vi växer och håller oss ständigt ajour med vad som är på gång i vår samtid bland våra medmänniskor i stort.

Jag är glad för det allvarliga och fina bemötande som motionen 2014:98 har fått och det arbete som lagts ner i utskottet. Jag har ändå en fråga. Där hänvisas till en utredning som jag tror Kerstin Alberius utförde. Jag undrar vad som hände med den utredningen och kan företrädare för utskottet säga någonting om hur den har implementerats vidare?

PER LINDBERG (REPLIK).

Alberius utredning *Aktör för välfärd* bedömde kyrkostyrelsen ha missat målet. Man uppfyllde inte de kriterier som utredningen hade fått och därför har den utredningen inte kommit längre. Man la den åt sidan och den remitterades tyvärr inte. Men som jag redogjorde för, har det hänt fantastiskt mycket annat. Det här området drivs ju av människors förväntningar på kyrkan som en aktör. Därför lär det inte avstanna. Jag kan instämma i vad du säger, Fredrik.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Per, jag känner ju till den skola som Fagersta församling har, är det väl, som drivs under Henrik Rydbergs ledning. Den är inte en konfessionell skola, men har ni fler exempel på att en församling i Svenska kyrkan har utnyttjat de vidöppna möjligheterna att grunda skolor? Finns det andra exempel på, låt oss säga, äldreomsorg eller liknande med kyrklig huvudman?

PER LINDBERG (REPLIK):

Det vet jag inte.

BIRGITTA SÖDERFELDT:

Ärade ordförande, ledamöter, biskopar och övriga som lyssnar denna sena kväll! Det här är ju en sammanslagning av olika motioner och ärenden som finns inom ramen för social ekonomi, men det jag ville tala om är det som framgår av motionen 2014:18, där jag själv med flera är undertecknare. Den handlar mer specifikt om socialt företagande.

Socialt företagande handlar om att man har organisation för att ta hand om och ge arbetsuppgifter till människor med svårigheter i arbetslivet och som ofta då på grund av funktionshinder, sjukdom och andra svårigheter står långt ifrån det som – lite vulgärt kan jag tycka – kallas för den ordinarie arbetsmarknaden. Jag vet att Svenska kyrkan och också andra organisationer gör väldigt stora och bra insatser på det här området, men man har också pekat på, bland annat i pressen och på annat vis, att det finns problem på det här området. De som finns och arbetar inom det sociala företagandet har en väldigt låg ersättning. Ibland har man dåliga arbetsförhållanden.

Samtidigt kan den ersättning som utgår till exempel från arbetsförmedlingen till det sociala företaget te sig väldigt hög i relation till de anställdas låga nivå. Många har känt sig utnyttjade. Det finns också ett problem att man då går in i verksamheter såsom café- eller restaurangverksamhet, där man kan ha anställda som har en väldigt låg ersättning och man då konkurrerar med företag i bygden som ska anställa människor på helt "vanliga" villkor. Det blir alltså en sned konkurrens som kan upplevas som orättfärdig för småföretagare och andra.

Vi har velat att man i Svenska kyrkan tydligare ska titta på frågor som rör etik och arbetsrätt kring det sociala företagandet, för att förebygga och åtgärda dessa typer av problem. Samtidigt känner jag, när jag både har läst betänkandet och hört Pers inlägg, att jag är väldigt glad över att det sker ett sådant gediget utredningsarbete. Därför vill jag faktiskt inte i det här läget yrka bifall till den egna motionen. Däremot saknar jag en mera tydlig skrivning. Tar man verkligen upp problemen med de här frågorna om socialt företagande i det pågående utredningsarbetet?

Mitt förslag här är att man ska bifalla ett förslag som jag framlägger. Förslaget är att kyrkostyrelsen inom ramen för arbetet med välfärdsfrågorna hanterar frågor kring socialt företagande. Utredningen ska ta fram riktlinjer om hur anknytning till församling eller stift ska ske och tydliggöra etiska och sociala krav på socialt företagande med anknytning till Svenska kyrkan.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 102.

§ 62 Klockringning

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Ordförande, ledamöter och biskopar. Man kan tycka att detta med klockringning inte skulle vara så vansinnigt viktigt, men det är inte bara en kulturgärning att vi har klockringning. Det är också en missionsgrej, kan man säga. Det hörs när det ringer till gudstjänst och det är inte bara de som sitter i kyrkan som hör det. Det hörs över hela bygden. På det sättet är det viktigt att det här med klockringning fungerar på ett bra sätt.

Anledningen till att jag skrev motionen 2014:17 var att det ringdes i protest tidigare under året. Då kollade jag om det har varit problem tidigare med riktlinjer. Vad är det som gäller när det inte är ringning till gudstjänst? Jag såg att det inte har varit särskilt många fall, men det stod om ett fall i Ystad. Där ville man att det skulle finnas lite riktlinjer. Därför skrev jag motionen och tyckte att man skulle kunna ha riktlinjer och sätta dem på riksnivå, alltså på vår nivå, men utskottet tyckte inte som jag. De ansåg att det är bättre att göra det på stiftsnivå, och när jag tänker efter är det nog inte så galet. Så jag tycker att utskottet har helt rätt, trots att det blev ett avslag på min motion. Det är jättebra att biskoparna tar tag i det, och det har de gjort. Det säger utskottet och jag uppskattar att biskoparna har tagit tag i frågan. Det är väldigt härligt!

Därför yrkar jag bifall till utskottet.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande, ledamöter! För en del decennier sedan satt jag och läste protokoll från prästmöten i Svenska kyrkan. De var från 1890-talet. De var väldigt tydligt präglade av moralpanik. Det hade blivit en massa barbarer som hade uppstått i Sverige som ville omstörta samhällsordningen. De underkastade sig inte tanken att rika och

fattiga och sådant som klyftor kommer från Gud utan ville ha en annan ordning. Vad skulle kyrkan ta sig till? Sedan hade folk slutat gå i kyrkan och ville heller inte bry sig om kyrkan.

Jag tror att utvägen där, historiskt sett, handlade väldigt mycket om dialog. Nathan Söderblom var viktig i det här sammanhanget. Ungkyrkorörelsen var viktig, Sigtunastiftelsen likaså. För fyra år sedan och lite till hölls en predikan som har kommit att bli berömd och legendarisk. Den var präglad av välvilja, mot rasism och för människors lika värde. I gudstjänster förekom bibelorden som de flesta av oss torde känna till: "Om dessa tiger ska stenarna ropa." Det fanns dock en del nere i kyrkan som inte hörde det. De hörde i stället: "Om dessa tiger ska stenarna tala." Det är någonting helt annat. Det var människor som de sista veckorna hade stått i stenregn och flaskregn och mer eller mindre riskerat livet. Man hade mött antidemokratiska krafter som ville sabotera yttrandefriheten.

Jag tycker det hedrar biskop Eva Brunne väldigt mycket, när hon med dem som gick ut ur kyrkan senare ordnade med en dialog, som dessutom sändes i teve från Gustav Adolfs kyrka. Det är nämligen så jag tror man ska göra. Vi måste tänka på hur vi uttrycker oss och vi måste ta ansvar för våra uttryck. Nu har man ringt i klockor och det har uppstått en väldigt stor förvirring, om det är för eller emot eller vad det egentligen handlar om. Det har aldrig förr funnits ett parti som inte ens fått 1 000 röster i valet som har fått så mycken uppmärksamhet av Svenska kyrkan. Det kan väl ändå inte vara meningen. Det kan ju inte heller vara meningen att klockorna liksom ska stämma in i antidemokraternas oväsen. Så vill vi väl inte att de ska uppfattas. Vi vill inte att det ska uppfattas så att vi fördömer människor och vi vill inte heller att det ska uppfattas som ett förlöjligande. Några människor skrattar och säger att Svenska kyrkan har återvänt till medeltiden. Man tror att man kan bekämpa troll med klockringningar.

Som sagt var, sök människan bakom ideologin. Det gör man i dialog. Den kan naturligtvis gestaltas på väldigt många olika sätt. Det kan vara så som Eva Brunne gjorde, men det behöver det inte vara. Det kan vara att man sätter sig ner i all avskildhet. Lyssna efter varför människor blir nazister eller vad de nu blir. Låt er inte bli uppskrämda. Det måste ju finnas en anledning till detta. Jag tror ni kan göra många intressanta upptäckter på den vägen. Vi måste precisera detta med klockringning.

Jag yrkar bifall på min motion 2014:88. Utskottet vill ha det på ett annat sätt. Man tror att biskoparna kan reglera detta. Okej, det kanske kan bli så. Det kanske vi också kan leva med, men något slags ordning måste det bli på detta, så att inte våra klockringningar missuppfattas som något slags fördömande eller förkastande av människor.

GUSTAF BENGTTSSON:

Fru ordförande, ärade kyrkomöte! Jag talar för utskottet i frågan och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motionerna 2014:17 och 2014:88. Motionerna syftar till att kyrkostyrelsen ska ta fram riktlinjer respektive bestämmelser när kyrkoklockor ska ringa. I motiveringarna nämns dels en oro för en överdriven eller ansvarslös ringning, att den till exempel skulle få negativa följder för kyrkan, och dels en önskan att på något sätt sanktionera användning av klockringningen för att stödja människovärdet. Nåväl, utskottet konstaterar att beslut om klockringning fattas på lokal nivå, att det inte i dagsläget finns någon egentlig reglering i kyrkoordningen

samt att kyrkohandboken endast reglerar klockringning i samband med själaringning.

Sedan de här motionerna skrevs har biskopsmötet hunnit med att sammanträda. Man har varit överens, om jag har förstått det hela rätt, om att det är viktigt att finna nya sätt att manifesteras människovärdet. Samtidigt är varje gudstjänst en manifestation av just människovärdet. Ärkebiskopen menade också att klockringning i första hand bör användas för att kalla till gudstjänst och att man ska använda den till att markera något positivt, inte för att markera mot något negativt. Vidare menade ärkebiskopen att varje biskop kan utfärda rekommendationer för sitt stift och två biskopar har redan gjort så.

Utskottet menar därför att verkligheten är lite annorlunda nu mot när motionerna skrevs. Det behov av vägledning som vi tycker ändå finns har tillgodosetts eller håller på att tillgodoses genom det agerande som biskoparna har gjort, vilket vi är väldigt tacksamma för. Vad gäller just motionernas förslag till kyrkomötesbeslut menar utskottet att det vore olämpligt att utarbeta bestämmelser i kyrkoordningen på detta område, dels för att ett sådant regelverk måste bli väldigt omfattande för att täcka upp alla de lokala varianter som finns, dels för att det finns ett värde i att den typen av beslut fattas på lokal nivå, där kunskapen finns om sedvänjor och om förväntningar. Att som föreslås i motion 2014:17 i stället ta fram riktlinjer menar utskottet i stället vore olämpligt, å ena sidan av samma skäl som att bestämmelser vore olämpliga och å andra sidan eftersom riktlinjer har en rättsligt oklart status och därför bör användas sparsamt.

Utskottet yrkar avslag på motionerna. Samtidigt bejakar utskottet den oro och önskan om vägledning som motionerna ger uttryck för. Det är därför med glädje som utskottet kan konstatera att kyrkans biskopar har tagit tag i frågan och i flera fall kommit med rekommendationer.

Bifall till utskottet. Tack för ordet.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Fru ordförande, kyrkomötesvänner! Jag hörde något här som fick mig att häpna. Jag vill understryka att jag inte tror det är Guds mening att det ska vara skillnad i världen, så att några är fattiga och andra är rika. Att det är så beror på människors brist och inte Guds vilja. Så tolkar inte jag till exempel 2 Korintierbrevet 8 kapitlet som vi läste härom söndagen, då temat var Samhällsansvar.

AXEL W KARLSSON:

Jag hoppas inte jag blir missförstådd här. Jag illustrerade med tidigare moralpanik i historien. Den tycker jag har likheter med dagens läge. Det kan man kanske diskutera, men det var alltså så att man var väldigt bekymrad över de här barbariska hoparna som organiserade sig, blev fler och fler och samlades under röda fanor. Kyrkan hade väldigt svårt att ta in de nya idéerna. Man förkunnade då att det var Guds mening att det skulle finnas klyftor mellan rika och fattiga. Det tror vi inte idag. Inte heller jag tror det. Jag är ju starkt för ett egalitärt samhälle, så är det. Jag ville ta det som en illustration och jag undrar om inte dagens situation är lite åt det hållet också, att vi ibland handlar i panik och det händer saker som vi inte riktigt förstår oss på. Så vill vi göra någonting. Vi vill bekämpa det onda. Så rusar man iväg och gör saker som inte är riktigt väl genomtänkta.

Det var det som var min poäng. Det positiva jag pläderar för är att man ska försöka hitta människan. Jag tror det var så man gjorde för att komma ur

moralpaniken på den tiden. Man kom fram till ett slags syntes som vi har kommit till här – kan vi väl säga – mellan kapitalism, om ni så vill, och socialism eller kapitalism och demokrati. Social marknadsdemokrati kallas det för i vissa sammanhang och det är ganska bra, tycker jag. Historien går vidare. Nu står vi inför nya utmaningar och varför organiserar sig människor på det sättet? Vad är det för missnöje man känner? Vad kan vi bidra med positivt som kyrka i den här situationen? Jag tror att vi kan göra det positivt, men det första steget är att man försöker hitta människan bakom ideologier och teorier.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 103.

§ 63 Valfri församling

ANTON HÄRDER:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Detta är en motion som har återkommit i många år och behandlats hela tiden fram och tillbaka om den valfria församlingen. Vi trodde att vi skulle slippa de här motionerna när vi tittade över strukturförändringarna och fattade de besluten.

För mig är det olyckligt om vi ska välja våra bröder och systrar. För mig skulle det vara precis som att ”varför får jag inte välja vilken kommun eller region eller landsting jag vill tillhöra”? Det borde väl vara lika stor självklarhet då. Det är ungefär samma argument som framförs här, att man ska få välja var man ska välja att känna sig hemma. Det kanske inte man gör i den kommunen där man bor, men så fungerar det inte och så fungerar inte heller Kristi kyrka. Vi väljer inte våra systrar och bröder.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Avslag på motion 2014:106.

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Jag tror att det är ganska känt var vår nomineringsgrupp står i den här frågan. Med en åsnas envishet upprepar vi väl samma sak, att vi tycker det är viktigt att man utreder och belyser frågan. Jag kan ju drista mig och säga att jag stått i en annan demokratiskt vald församling och motionerat tillsammans med kollegor om just det som Anton sa inte är möjligt, nämligen att vi ser att vi skulle vilja kunna dela på våra gracer vad gäller våra kommuner också, men det är en helt annan fråga.

I det här sammanhanget kan vi konstatera att årets motion och motionär har tagit en väldigt mild behandling av frågan i sig för att utreda och se möjligheterna, hur vi ska kunna komma vidare i frågan. Jag tror nämligen att det återigen handlar om hur vi får människors delaktighet, hur vi får människors engagemang att finnas med i kyrkan. Kyrkan för mig är Svenska kyrkan i hela Sverige. Sedan har jag valt att engagera mig lokalt. Just nu kan jag till min glädje se att det som hände för några år sedan gör att jag kan vara kyrkvärd i den församling där jag vill vara kyrkvärd. Jag bor i en annan församling men i samma pastorat. Hade detta hänt för ett tag sedan hade jag fått obstruera lite lagom för att kunna vara med på det sättet. Jag tror att vi kan fortsätta utveckla för delaktighet och inte se detta som ett hinder. Jag tror också att vi kommer att få höra detta utvecklas vidare av motionären.

Bifall till reservationen, fru ordförande.

BO HANSON:

Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag, som innebär avslag på motion 2014:106. Jag förutsätter att ni har läst utskottets betänkande, där man varnar

för den konkurrenssituation som kan uppstå mellan församlingar. Denna fråga har en grupp folkpartister och även några andra motionerat i gång på gång. Nu tror jag samtliga motionärer är folkpartister. Inom Folkpartiet ryms ju både en mera socialliberal grupp och en mera nyliberal marknadstroende grupp. Därför vill jag uppehålla mig lite vid denna skillnad.

Läget är ju att valfrihet väldigt ofta är väldigt bra, men inte alltid bra. Till exempel tycker jag man kan vara lite skeptisk inför drogliberala. All valfrihet är inte bra. Det gäller att hitta rätt sammanhang. När jag hade barn hemma försökte jag lära dem att all valfrihet inte är bra. Det är bra att folk får dricka ett glas alkohol, men jag försökte lära barnen att inte dricka varje dag, att inte dricka när de är ledsna och så vidare. Sådana saker har jag sagt. Det beror ju på att alkohol är väldigt ångestdämpande. Det är alltså på grund av alkoholens goda effekter som man ska vara så varsam.

På samma sätt är det med valfriheten. Den är ofta bra, men den kan ibland ge skadliga effekter. Vi tror inom utskottets majoritet att detta skulle ge mycket skadliga effekter. När ska man då säga att valfriheten är bra? Ofta har man åberopat att man ju får välja telebolag, man får välja elleverantör och mycket sådant. Det vill säga att ytliga relationer gärna kan göras kommersiella, men personliga relationer bör inte göras kommersiella. Man kan ju säga att kärlekslivet kanske också ska marknadsanpassas och konkurrensutsättas, och den som levererar omedelbart och för stunden och i varje läge kallar vi för prostituerad. Sådan valfrihet är inte bra.

Umgänget i Guds familj mår bra av att man kan välja att höra till familjen, men man ska inte ständigt behöva välja om och rusa åt olika håll. En viss begränsning, en viss trofasthet är värdefull. Om församlingarna får möjlighet att marknadsföra sig tror vi att församlingar, till exempel fattiga församlingar uppe längs bohuskusten, kommer att kunna göra utskick till de fritidsboende, som ändå aldrig går i kyrkan men tycker om läget i Bovallstrand och på andra ställen: skriv er hos oss. Vi behöver era pengar. Eller så konkurrerar man med avgiften. Vi har mycket lägre avgift hos oss än i grannförsamlingen. Skriv er hos oss. Detta är att låta kommersiella relationer prägla det som inte ska ses kommersiellt. Vi förnekar inte att det finns goda effekter med valfrihet, men var sak på rätt plats. Valfrihet och kommersialism i opersonliga sammanhang, men i de mest personliga vill vi inte ha kommersiella konkurrensförhållanden.

Avslag på motion 2014:106 och bifall till utskottet.

PER LINDBERG:

Ordförande! Jag vill vara tydlig med en distinktion. "Helt fri", "det fria valet" och "en något friare". Det får stora konsekvenser vilket begrepp man går in i. Motionären har ett rätt modest yrkande, men läser man motivtexten tar den sin grund i det helt fria valet. En kyrka av Svenska kyrkans karaktär, som har ett fritt församlingsval som grund, kommer inte längre att kännas igen. Konsekvenserna kommer att bli oöverstigliga. Vi har bland annat ett ansvar att vara rikstäckande. Jag håller helt med Bo Hanson här. Det är inte i alla frågor, men nu är vi överens.

"Något friare." Det kan ju finnas skäl att inte alltid följa Skatteverkets folkbokföringsbokslut. Det kan till exempel gälla äldre. Förr i världen fanns det undantagsmöjligheter. Nu flyttar man helt enkelt till ett servicehem varken man vill eller inte, och det kan ligga i grannförsamlingen. Ska vi då byta församlingstilhörighet på en familj eller en människa, som har levet och verkat hela sitt liv i en socken, en bygd? Det kan lika gärna gälla de unga som studerar men är hemma på

helgerna och deltar i församlingen där man har växt upp. Ska de tvingas att byta församlingstillhörighet bara för att Skatteverket säger att de är folkbokförda i ett studentrum på 19 kvadratmeter? Jag önskar att vi skulle kunna diskutera en något friare tillämpning.

Jag säger alltså nej till motion 2014:106 och yrkar bifall till utskottets förslag i det här. Anledningen är att den här motionen har sin utgångspunkt i "helt fria". Jag vill värna territorialprincipen som grund. Ska vi göra det kanske vi måste ta tag i problemen, som detta med Skatteverket och de problem som följer av att vi slaviskt har valt att följa Skatteverkets beslut. Det är vi inte tvungna att göra. Lagen säger att man ska vara medlem där man är bosatt, men det är ju Svenska kyrkan som definierar vad vi menar med bosatt. Det är det ingen annan som gör, bara vi.

NILS GÅRDER:

Ordförande! Jag har heller inget annat yrkande än utskottets och ansluter mig gärna till det särskilda yttrandet som Per Lindberg skrivit och nämnt här. Jag har talat många gånger i denna sak och behöver inte upprepa det jag har sagt förut. Jag tycker att det finns ett stort värde i att vi tillhör församling på samma kriterium. Så kan jag sammanfatta det. Jag tror det framför allt skulle bli mycket negativa konsekvenser för de medlemmar som har svag anknytning till kyrkan, om vi skulle ändra på systemet.

Det jag vill nämna nu särskilt är det förhållandet att folkbokföringen inte längre från 2016 kommer att vara på församling. I den nuvarande folkbokföringslagen finns regler om folkbokföring på församling. När de försvinner tror jag det är viktigt att vi agerar inomkyrkligt. Jag känner lite osäkerhet kring de tekniska lösningarna, men om jag förstår rätt i lagstiftningen, kommer man i framtiden att vara folkbokförd på kommun, på fastighet i kommun eller, om man bor i flerfamiljshus, på lägenhet. De regler om att vara kvarskriven, som det kallas, i församling som finns i nuvarande lagstiftning kommer att upphöra, eftersom församlingen upphör att vara en del i rikets indelning och det inte finns något motsvarande intresse när det gäller folkbokföring i kommun. Därför tror jag vi måste titta på det framtida sättet att sammankoppla, om man så får säga, folkbokföringssystemet med den inomkyrkliga kyrkbokföringen, så att vi inte omedvetet drabbas av ett mer stelbent och mer till det till den offentliga folkbokföringen knutna systemet än vi idag är, för att uttrycka det lite kryptiskt.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, biskopar, tappra ledamöter, åhörare! Ja, vad ska man säga? Skulle vi "fiskar" sluta motionera om detta med friare församlingstillhörighet? Då skulle väl stenarna göra det, eller hur man nu säger. Då skulle alla andra göra det, helt enkelt.

Jag vill bifalla reservationen av Tomas Jansson, Olle Reichenberg, Kåge Johansson och Johnny Lilja, vilket är ett bifall av motion 2014:106. Gud är större, men också medlemskapet är större än att inskränka det till den geografiska plats som vi av olika anledningar råkar vara skrivna på. Det är ofattbart och – om ni ursäktar uttrycket – lite stenålder att till exempel inom en större stad inte kunna tillhöra en och samma församling bara för att man flyttar runt inom staden av olika anledningar, eller fortsätta tillhöra sin hemförsamling när man flyttar till ett serviceboende, studentrum etcetera, etcetera. Medlemskapet är viktigt och jag tror att vi är överens om det. Det ska vara värdefullt, det ska vara relevant, det ska vara något som man känner: jag är medlem och det är gött. Motionen är skriven – inte för första gången

men kanske inte för sista heller. Det beror på vad som händer. Den är återkommande för att vi delar det som en av de särskilda meningarna också ger uttryck för. Detta kommer att vara något som aktualiseras i framtiden. När den framtiden är här bestämmer vi på något sätt. Hur länge kan vi sätta kyrkans administration, kyrkans geografiska gränser i centrum? Hur länge ska vi slå huvudet mot det här som ändå på något sätt är på väg att hända? Människor vill tillhöra, tillhöra någonstans där det är viktigt att man tillhör. Ge denna möjlighet. Utred. Utred hur vi ska göra det lite friare.

Det är inte alltid lätt att hitta att-satser. Nu är det en att-sats så man får hålla i sig litegrann och hålla tungan rätt i mun när man läser den och läser den högt. Det är inte min starka sida, så man kan läsa hur den är. Jag vill verkligen att vi utreder detta för att kunna göra medlemskapet friare. Det behöver vi.

Bifall till motion 2014:106 och reservationen.

OLLE REICHENBERG:

Fru ordförande, kyrkomöte. Det här är då verkligen en gammal klassiker i kyrkomötessammanhang eller – som jag i alla fall tycker – en favorit i repris. Argumenten är väl ganska väl kända. Vi som bejaktar den här idén om en friare församlingstillhörighet tycker just att det kan vara ett bra sätt att få fler att engagera sig i vår svenska kyrka och påta sig uppgifter. Vi fick ett exempel nyss om studenter. Det kan naturligtvis vara att man har starka band till den församling där man är uppväxt, det kan vara att man har starka band till den församling där man har gift sig eller någonting annat. Hjärtats församling kan helt enkelt vara en annan än den där man är folkbokförd.

Den att-sats som Anna har formulerat tycker jag är väldigt modest och tämligen förutsättningslös. Det står verkligen att vi ska utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling och så vidare. Det är ju ändå så att det är att-satsen vi kommer att ta ställning till. Jag kanske är lite förvånad över den slutsats som min värderade utskottskollega Per Lindberg ramlar ner på. Om det ändå är så att du bejaktar att-satsen så som den är skriven tycker jag att du borde kunna bifalla den. Det blir en ordentlig utredning, när man får väga in alla de för- och nackdelar som finns med det här och också i vilken grad vi ska luckra upp församlingstillhörigheten, det vill säga hur mycket friare den i så fall ska vara. Någonstans går säkert en gräns.

Med detta vill jag yrka bifall till motion 2014:106 i enlighet med den reservation som jag och Tomas Jansson med flera har lämnat till utskottet.

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, ledamöter! Den levande, rikstäckande, öppna folkkyrkan är väl någonting som vi alla värnar om. Hur når vi då detta mål? För mig och många andra verkar inte förslag om fri församlingstillhörighet i den riktningen. Vid tidigare kyrkomöten har jag fått vara ledamot av Organisationsutskottet och då gång på gång fått lyssna på argument för att man fritt skulle välja församling. Argumenten har då oftast kommit från just FiSK. Jag har inte nappat på deras lockbeten om vad det skulle bli om individen kunde välja församling fritt.

Nu vill jag berätta om Stina. Hon är pensionär och bor under perioden maj till september i en skånsk landsbygdskyrksamling. Där är hon en trogen gudstjänstbesökare och mycket aktiv i sommarkyrkan. I slutet av september återvänder hon till den församling utanför Malmö, där hon också är en trogen gudstjänstbesökare och

folkbokförd. Även om hon älskar sin sommarförsamling där hon har växt upp, känner hon sig solidarisk med den församling där hon är bosatt större delen av året. Hon är ett bra exempel på strukturutredningens slutsats, att det inte finns några restriktioner med att fira gudstjänst och vara engagerad i vilken församling som helst.

Bifall till utskottets förslag.

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Ordförande! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag. Vi är väl många som tycker att den ordning vi har idag är den som både är naturlig och trygg på många sätt. Jag kommer från ett landsbygdpastorat. Man vet var gränserna går mellan de olika socknarna. Där finns en tradition och kyrkan finns mitt i byn. Det finns en naturlig koppling till detta. Man har sin lojalitet. När man sedan blir äldre flyttar man kanske till ett äldreboende, men det ligger nästa alltid i samma pastorat. Det är ju så att en bygd har en tätort och där har vi servicen. Sedan finns där ett antal församlingar runt omkring. Jag betraktar inte det som något problem, utan det är ganska naturligt att man ingår i den verksamhet som man har inom pastoratet. Sedan ändringen blev att man kan vara förtroendevald i en annan församling i hela pastoratet, har vi faktiskt tillmötesgått det här önskemålet.

Som sagt var önskar jag bifall till utskottets förslag.

BIRGER WERNERSSON:

Ordförande, biskopar, övriga ledamöter! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp men jag måste göra det ändå. Jag tror faktiskt inte vi är mogna för ett beslut i motionärens riktning. En öppen folkkyrka ska vara öppen och den ska vara rikstäckande. Förslaget i motion 2014:106, vars ärende varit med några år, har utförligt behandlats i församlingstillhörigheten redan 2009, om jag inte minns fel. Innan dess var det också uppe ett antal gånger, precis som Bo Hanson har refererat till.

Frågan är nog lite större. Den ingår i ett större sammanhang. Det finns en överenskommelse som gjordes vid relationsändringarna. Man springer inte ifrån, om den än gjorts för 15 år sedan, en sådan överenskommelse hur lätt som helst. Vi får ha respekt för den också. Det kan ställa till betydligt mer än vad vi tror. Givetvis skulle jag vilja, precis som Bo, att denna fråga inte kom år efter år efter år, men ingen kan hindra någon att skriva en sådan motion, det ska vi också slå fast.

Vi har tidigare idag diskuterat om ökat engagemang och det är nog ytterst viktigare än detta. Jag tror inte heller att kyrkostyrelsen behöver denna fråga på sitt bord att utreda nu.

Alltså bifall till utskottets förslag. Avslag på motion 2014:106.

ULLA RICKARDSSON:

Ordförande och andra! Jag är ganska trött på den här motionen. Den har varit med varje år sedan jag kom med i kyrkomötet i alla fall. Får man avslag upprepar man inte sin motion vartenda år, tycker jag. Jag tycker också den visar på ett egoistiskt tänkande. Här handlar det inte att ta ansvar för hela Svenska kyrkan utan det handlar bara om vad jag vill själv. Ingen känsla för den rikstäckande kyrkan. Nu har några talat om att det här kan slå hårt mot landsbygden, men jag är rätt övertygad om att det kan slå väldigt hårt mot stadens ytterområden också, som kanske inte är så medlemsstarka. Naturligtvis kan det på sikt hända att vi får svarta fläckar i vår kyrkliga organisation och med det också ett medlemstapp, det ska vi inte glömma.

Det finns också, tror jag, risker med upptagandet av våra medlemsavgifter i ett sådant här system som FiSK förespråkar. Det är inte alls säkert att staten vill hänga med på detta. Jag tror att det på sikt också skulle kunna bli som i frikyrkan. Ska vi gå till kyrkan, får vi åka till stadens centrum. Vi har ett väl utvecklat clearingsystem, som ger oss väldigt stor frihet att både gå i kyrkan och utföra de förrättningar som finns där vi önskar.

Bifall till utskottet.

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Jag begärde replik för att någon liten ordning får vi ju på något sätt ha. Vad handlar detta om egentligen? Vad handlar att rucka på den fria församlingstillhörigheten om? Det handlar inte om att kyrkan inte ska vara heltäckande över hela Sverige. Det handlar inte om att det helt plötsligt inte ska vara några medlemmar någonstans. Alla bor vi ju fortfarande i Sverige, eller i utlandsförsamlingar. Det handlar inte om att några församlingar på något sätt helt plötsligt ska stå utan medlemmar på det sättet som man beskriver. Det handlar inte heller om att församlingen slutar vara församling och på något sätt blir affärer som skickar ut reklamblad. Kom hit, kom hit, kom hit! Det handlar inte om ett egoistiskt tänk, utan det handlar just om vad det är att vara kyrka. Då är inte gränsen församlingsgränsen, den geografiska platsen. Det är inte medlemskapet, det är inte därför man är medlem i Svenska kyrkan idag. Låt oss diskutera det.

ULLA RICKARDSSON (REPLIK):

Jag vill bara säga att vissa församlingar naturligtvis kan bli så svaga medlemsmässigt att de inte kan verka som församling.

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Utredningar får ju alltid visa vad de kommer fram till. Vi vet inte hur kyrkan i så fall kan vara uppbyggd. Vi kan inte binda oss till att det exakt ser ut så här i all framtid. Utredningen kommer att visa vad det innebär, om någon väljer att i stället ha sitt medlemskap där och inte där eller där. Låt oss inte föregå det på något sätt. Det handlar inte om att Svenska kyrkan ska dö ut. Det handlar om att vi faktiskt ska ge den enskilda individen, människan, medlemmen rätt att få "fortsätta att vara medlem där" eller "jag skulle i stället vilja vara medlem där". Kanske i ett rikstäckande medlemskap? Se lite, lite vidare. Förekom inte utredningen. Det är faktiskt ganska stort att få välja vad man skulle vilja tillhöra, i stället för att någon annan berättar det för en.

CLAES BJÖRND AHL:

Fru ordförande, ledamöter! Det är naturligtvis så att oavsett vilken uppfattning man har om församlingsbegreppet skulle det finnas fördelar och nackdelar. Så är det självklart. Vi har fått höra rätt mycket här om territorialprincipens nackdelar, men det finns ju också fördelar. Jag ville ställa frågan: vem är församlingen till för? Då funderar jag så här: är den i första hand till för mig som en plats, där jag kan få andlig uppbyggelse och växa som kristen? Det vill säga, är den i första hand till för att tillfredsställa mina egna behov? Är det det som är församlingens viktigaste uppgift?

Menar man det i någon mening, är det naturligtvis riktigt att man har en friare församlingstillhörighet. Då blir det ju väldigt viktigt att jag får välja att engagera

mig och vara tillhörig i en församling, där jag känner att jag delar den teologiska grundsynen. Här firar man gudstjänst på ett sätt som jag gillar och så vidare, och så vidare. Men jag funderar på om det faktiskt inte är så att församlingen kanske i första hand är till för min nästa, detta ord som vi ofta använder i kyrkan. Jag tänker att genom den församling jag tillhör tjänar jag också min nästa på olika sätt. Då tänker jag också att lika lite som jag väljer mina föräldrar eller mina syskon eller dem som råkar bo grannar med mig, lika lite kan jag välja vilka människor som är min församling, vilka som är min nästa.

Jag tror det är viktigt att vi behåller territorialprincipen. Sedan kan den ha andra utgångspunkter än vad den har idag, men jag tror att det är viktigt att vi behåller den. Jag är lite rädd för att se vilka som skulle byta. Det är sådana som jag, medelålders män, resursstarka, engagerade, som tror sig ha en uppfattning om olika saker. Jag tror inte att det är de svagaste som skulle byta församling. Så fundera på vad ni tycker att en församling är. Är den till för dig själv eller är den till för din nästa?

Avslag på motion 2014:106.

MARTA AXNER:

Kyrkomötesvänner! För er, den ganska stora grupp ledamöter som är nya i kyrkomötet, måste denna debatt te sig lite märklig eftersom alla hänvisar till den här långa historien, men för oss som har varit med ett tag är detta verkligen en debatt som präglas av *same procedure every year*. Det gäller även människorna på talarlistan, undertecknad inberäknad. Jag trodde kanske att jag nu när jag hade lämnat Organisationsutskottet inte skulle stå här i den här frågan, men det är svårt att lära gamla hundar sitta.

Hur som helst, territorialprincipen och frågan om församlingstillhörighet har stora teologiska, organisatoriska, demokratiska, ekonomisk-solidariska aspekter som är viktiga. De är väl utredda i den här debatten, i betänkandet och i den utredning som faktiskt är gjord. Varför man begär en utredning vet jag inte. Man kan gott läsa den gjorda utredningen som i och för sig är tio år gammal men ändå går igenom de olika aspekterna noga.

Det jag i stället vill peka på är några försåtligt lockande argument. Vi hörde här innan att folk vill engagera sig och tillhöra en församling. Det tycker jag man verkligen kan ställa sig frågande till, i alla fall vilka som är "folk". Vi som är engagerade engagerar ju oss där vi känner oss hemma och trivs, så det finns inga som helst hinder för det. Det enda församlingstillhörigheten styr helt och hållet är var man röstar och betalar kyrkoavgift och var man kan bli vald. Bor man i ett pastorat kan man faktiskt också bli vald till grannförsamlingarna. Folk i allmänhet verkar inte särskilt intresserade av eller engagerade i att känna en stark tillhörighet till en specifik församling. De studier som har gjorts visar att folk känner sig som medlemmar i Svenska kyrkan. Att det skulle vara en stor fråga tycker jag inte är något starkt argument.

Sedan finns det också ett utvecklingstänkande. Vi är liksom på en orubblig bana på väg mot framtiden, som innebär större valfrihet. Om vi bara mal detta tillräckligt många gånger kommer vi att komma, som motionärerna menar, framåt. Det finns ingen sådan oundviklig utveckling och mycket av det som man tidigare har trott var en given samhällsutveckling, inte minst vad gäller kyrkans plats i samhället, har visat sig inte alls vara så given. Jag ska inte gå in på hela frågan om religionens plats i offentligheten vare sig i Sverige eller i världen, men mycket av det som man tänkt att så här måste det bli har inte blivit. Också vad gäller frågan om valfrihet på

andra områden i samhället har den också kommit att ifrågasättas alltmer. Vi bestämmer över den här frågan. Det finns ingen oundviklig utveckling.

Bifall till utskottets förslag.

BIRGIT KULLINGSJÖ:

Som Marta sa är den här frågan kär och återkommande. En skillnad är dock att man andra år alltid har hänvisat till strukturutredningen. Den tiden är förbi eftersom utredningen är genomförd. Där blev ju vissa förändringar som underlättade, vet jag. En återkommande fråga var om man var tvungen att byta församling om man flyttade över gatan. Nu är ju det löst i och med att man kan ha förtroendeuppdrag i pastoratet. Det som är viktigt med den förändringen var att territorialprincipen ändå fanns kvar, att skattekraften fanns kvar i pastoratet.

Jag ser det som att uppdraget för en rikstäckande kyrka med församlingar och pastorat och ansvar för de tillhöriga och alla som vistas där förutsätter att man bor och bidrar där man finns.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

JERKER ALSTERLUND:

Ordförande, ledamöter! Jag föreslår också avslag på motion 2014:106. Det har sagts en hel del. Det har varit mycket taktiska och strategiska förslag varför man ska göra på ena eller andra sättet, men det har också kommit mycket viktiga synpunkter nu på slutet. Claes hade en bra metafor, detta med familj. Vi pratar om kristna bröder och systrar, att vi hänger ihop och att vi är som en familj i Kristus. Det aktualiserar hur man ser på församlingen. Ibland kanske man måste välja familj eller välja relationer i en familj, men själva poängen med en familj är att man håller ihop och lär sig att leva med varandra. Metaforen om en kropp och många lemmar visar att det är olikheten som gör att vi blir Kristi kropp, en helhet. Det finns en risk med att välja dem som är som jag eller har mina val, att det alltså blir en likriktning i olika församlingar. Jag tycker det blir en teologisk poäng att hålla fast vid att dela livet med de människor som är nära och skapa en familjerelation.

För några år sedan gjorde jag en resa till USA, där man tittade på lyckade exempel på församlingar. Där är det så att det kan ligga flera kyrkor på en gata och man går runt och väljer vilken kyrka man vill tillhöra. Men de som lyckades skapa ett socialt engagemang och växa som församling var inte de som drog mest folk, utan det var de som gjorde en omvärldsanalys och började titta på vad människorna i området hade för behov. Det finns liksom en poäng med kopplingen till de människor som man bor och delar liv med.

Jag föreslår avslag på motion 2014:106.

CLAES BLOCK:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag är glad att jag inte är belastad av att ha varit med om de här diskussionerna i alla år.

Det som inte har tagits upp här och som jag tror vi ska tänka över är att vi har en myndighet som tar in vår medlemsavgift och det är Skattemyndigheten. De hade gärna sluppit detta, det kan jag lova er. Det är signaler man emellanåt hör. Det är klart att om vi nu skulle röra till det för dem genom att det var fritt och det var olika avgifter där man bor på samma ort, är jag inte alldeles säker på att vi inte skulle få rätt mycket kritik. Man skulle säga på Skattemyndigheten att det nu blir så besvärligt

för oss att vi nu helst vill slippa det. Om något skulle vara förödande för Svenska kyrkan var det om vi själva skulle börja ta in de här avgifterna, det kan jag lova er.

Bifall till utskottets förslag.

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Jag tycker det är märkligt att många är så bedrövade över att denna fråga kommer upp. Claes, ursäkta att du fick uppleva detta, men kanske inte så jättemånga gånger. Det är faktiskt så att jag ber om lite ödmjukhet och lite respekt. Det är en hjärtefråga för mig och många med mig att kämpa för en friare församlingstillhörighet. Vad har vi då för medel som kyrkomötesledamöter att kämpa för det? Jo, genom att skriva en motion. Då skulle jag också vilja be om att just diskutera vad det handlar om. Det handlar om att se en friare möjlighet att vara medlem och inte begränsa det, att ha en öppen folkkyrka. Det handlar inte om medlemsavgifter hit och dit och Skatteverket. Allt kommer ändå i framtiden att handla om våra personnummer, och lite oberoende av var vi bor betalar vi skatt.

CLAES BLOCK (REPLIK):

Det går bra att säga personnummer och liknande, men det vi ska tänka på är avgiften. Om det inte är samma avgift de ska ta in från samma kommun eller samma församling, utan man bor i en församling och de ska ta in en annan avgift i en annan församling, ser jag framför mig att argumenten för skattemyndigheterna blir mycket större än de är idag. Detta är ingen arbetsuppgift för dem utan de tycker att om kyrkan är skild från staten ska det inte ligga på dem. Jag tror att om vi rör till det för mycket för dem, ger vi dem ännu mer argument.

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Argument till vad, skulle jag vilja säga. Jag tror att detta med att ta upp skatt och så inte har något med Lagen om Svenska kyrkan att göra. Det är en helt annan lag. Lagen om Svenska kyrkan däremot berättar att vi måste vara medlemmar där vi bor, och det kan man ju tolka på lite olika sätt. Därför är detta en jättefråga och vi kommer tillbaka och vi kämpar för detta. Angående skattebördan kan vi väl lägga till det i utredningen i sådana fall. Tänk om man kunde ha en jämn skatt eller avgift över hela Sverige. Det går alltid att göra tillägg till alla utredningar. Det har vi gjort i alla motioner i många år.

TORGNY LARSSON:

Ordförande! Anna Ekström, jag har mycket noga försökt lyssna till vad du säger. För det första "låta utreda". Det har gjorts en utredning för inte alltför länge sedan. Det har alltså redan skett. Sedan återkommer du till vad representanter för din nomineringsgrupp tidigare har sagt. Vi får se var utredningen hamnar. Men jag har många gånger frågat i utskottet vart ni syftar och har aldrig fått något egentligt svar.

Jag har uppfattat att motiven som ni anför är av två slag. Det ena är att man ska kunna få förtroendeuppdrag i någon annan församling. Det andra är –jag kanske inte rätt beskriver det, men – sådant som så att säga handlar mycket om känsla, känsla för att följa den liberala idén. Liberalismen har betytt oerhört mycket för vårt land på många sätt, men ibland kanske det inte riktigt passar in i sammanhanget. Jag tror det handlar väldigt mycket om känslor när man vill kunna välja.

Jag kan ta mig själv som exempel. Jag bor i Klövedals församling på Tjörn. Jag har en övernattningslägenhet i Lerum en bit utanför Göteborg. Jag arbetar för

närvarande sedan ett år uppe i Ytterhogdals församling i Härnösands stift och också i Sveg. I alla de här församlingarna deltar jag i gudstjänstlivet när jag är där. Jag känner att jag tillhör Svenska kyrkan. Det viktigaste är inte för mig Klövedals församling eller Ytterhogdal. Jag är med i Svenska kyrkan. Av det som sker i Svenska kyrkan är det bara gudstjänsten jag känner igen. Jag ser inga problem med att en stor del av min medlemsavgift som jag betalar i Klövedals församling går till Tjörns pastorat, att en del går till Göteborgs stift, en del går till nationella nivån och att lite av det till slut också hamnar i Ytterhogdal. Jag har alltså en samhörighet även då det gäller pengarna. Jag ser egentligen inga större problem med nuvarande ordning.

Jag yrkar bifall till utskottet.

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Denna fråga väcker många känslor. Jag tror dock att det är en av de viktigaste frågorna och att vi därför måste ha respekt för dem av oss som, liksom Anna nyss sa, har en annan syn och vill gå på djupet med frågan. Jag kan också se att det som efterfrågas i motionen 2014:106 är en utredning som tittar igenom detta.

Jag kan sedan konstatera att min nomineringsgrupp tidigare år har motionerat i frågan och då sagt: Kan vi se lösningar där inte den avgift vi betalar självklart följer med ifrån geografin någon annanstans, om jag väljer att göra det? Det är en fråga som den här utredningen skulle kunna gå på djupet med också. Det är alltså inte självklart. Sedan kan man ju i det tidevarv vi lever börja fundera på, om den frågan nu skulle komma med och om det skulle handla om den här strukturen, att vi har tio siffror. De är viktigare för skattemyndigheten än vad det står för adress, kan jag tala om. De har inte problem med att det står Gränna, vilket är Växjö stift i mitt fall i postadressen, medan jag fortfarande bor i Aneby kommun, Linköpings stift, Jönköpings län.

Det här är två skilda frågor. Låt oss hålla isär dem. Jag tror också att församlingstillhörigheten till del är en känsla, till del ett arv, till del av vikt för oss att få känna delaktighet och närhet. Då känner jag också att det kanske är till landsbygdsförsamlingarnas fördel om vi kan få en större frihet i denna fråga.

Bifall till en utredning enligt reservationen i utskottet. Ni hittar inte mitt namn i reservationen, vilket beror på att jag tyvärr inte hade möjlighet att vara här då det betänkandet justerades. Jag skulle alltså ha stått bland reservanterna om jag hade varit med i rummet.

BO HANSON:

Här kräver motionärerna respekt. Vi behöver ha ömsesidig respekt för varandra. Jag har respekt för deras goda vilja. Jag har inte en sekund tvivlat på att man har motionerat av god vilja och omsorg om Svenska kyrkan, men det räcker inte. Motionen innehåller ett skadligt förslag och jag ska återkomma till det.

Jag hade förut en jämförelse med drogliberaler eller med barnen som frågar om inte vi kan köpa ut åt dem. Då säger jag att nekandet inte beror på att ni vill detta väldigt gärna. Det beror på alkoholens lockelse, dess goda ångestdämpande effekter. Ni har roligare på era kalas om ni är utan alkohol. Varför chansa? Det är så med ert förslag. Varför chansa, säger jag. Jag går utanför ämnet och nu ska jag förklara varför. Skadeverkningarna av förslaget är sådant att de som tror på marknadens evangelium i varje sammanhang får skadliga effekter. Denna motion har skadliga effekter. Därför tog jag den här jämförelsen och den hör till saken.

Om vi inför valfrihet är det till exempel väldigt beroende av vem som råkar vara präst i en församling. Det talades tidigare om församlingar som riskerar att bli svarta fläckar på grund av för få medlemmar. Man kan också råka få, vad vi kallar dem på västkusten, svarta kyrkoherdar, svarta präster, och man får en olycklig präst som lockar vissa men inte andra. Jag skulle kunna ta ett exempel från Sankt Pauli i Göteborg. Om vi skulle ha valfrihet, skulle alla som gillar en stockkonservativ stil söka sig dit. Sedan skulle de övriga fly och då rättas det inte till i nästa val. Därför är det viktigt.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 104.

§ 64 Kretsloppstankepris

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, ledamöter! Jorden och jordelivet är heligt. Som människor är vi en del av detta och vår förmåga att tänka och se bortom oss själva ger oss etiskt ansvar för skapelsen och dess framtid. Vi kan lära oss att av det som har hänt och kan fundera över, vad det vi har gjort kan få för följder för framtiden. Vår tro på Skaparen grundas på övertygelsen att allting hör ihop. Ingen av oss kan undanhålla sig ansvaret för det som Gud har skapat.

Det jag har nu har nämnt har inspirerat församlingar och enskilda runtom i Sverige. Vi har något av en miljöväckelse i Svenska kyrkan. Jag nämner något om detta i min motion 2014:32. Nu är det viktigt att vi tar vara på miljöväckelsen och uppmuntrar den. Det handlar inte bara om återanvändning av gravstenar, om vindkraft och solenergi och om uppvärmning av våra lokaler, utan det handlar om mycket mera. Det måste finnas mycket som underlättar just den här kretsloppstanken och jag välkomna verkligen biskopsbrevet om klimatet, ett brev som jag hoppas studeras grundligt i våra församlingar. Jag vill citera några rader från sidan 87.

Med detta biskopsbrev vill vi visa att det utifrån en kristen livssyn även inför klimatutmaningar finns vägar framåt, vägar som förenar sakkunskap med ett starkt hopp. Det är vår avsikt att det ska bidra till att frigöra den så nödvändiga goda handlingskraften både individuellt och kollektivt.

Jag konstaterar i betänkandet att utskottet delar min uppfattning om miljöfrågans betydelse för vår framtid, men samtidigt finns det tveksamhet om vikten av att inrätta ett nationellt pris. Jag och andra ledamöter får i kväll ta till oss tipset om att vi kan föra den här tanken om ett kretsloppstankepris vidare och kanske använda den på stiftsnivå. Där kanske det finns större möjligheter att få gehör. Tack för svaret.

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Detta är det sista betänkandet jag är uppe i idag och nu för utskottets räkning. 2014:32 är en mycket vällovlig motion, Lars-Ivar, i ett ämne som är oerhört centralt för oss. Vi har ett ansvar för hela skapelsen och för alla dess dimensioner. Därför är det glädjande att se, precis som du själv sa, att det är väckelse på olika sätt i vår svenska kyrka just nu, även vad gäller att värna vår skapelse och vår natur.

Jag blickar ut över auditoriet och kan konstatera att – som jag brukar säga – vi nu har Martin III i Linköpings stift. Martin I lärde oss vikten av att verkligen jobba med miljöfrågorna parallellt med det andliga innehållet. Frälsarkransen med mera är ju

ett signum för att det handlar om helhet. Vi hade en god diskussion i utskottet om detta. Vi konstaterade dock precis som ni ser i betänkandetexten, ni som har tagit del av den, att frågan om kretsloppstankepris inte hör till nationella nivå. Betoningen kan ju läggas lite olika. Svenska kyrkan har här kanske inte totalt sett kommit så långt som vi hade kunnat göra och inte heller på nationell nivå. Vi menar just det som Lars-Ivar sa, att vi ska låta församlingar och stift agera i det här sammanhanget. Låt oss sporra varandra med goda exempel och goda tankar. Då skulle det här kanske så småningom kunna mynna ut i någonting också på nationell nivå. Som det ser ut just nu och utifrån vad som i så fall skulle krävas ser vi att det här arbetet är mycket behjärtansvärt men att det bör ske på lokal och regional nivå.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Jag har begärt ordet, eftersom jag har ett förslag till förbättring för motionärens motion 2014:32. När jag läste rubriken missuppfattade jag det hela. Jag uppfattade att det handlade om cirkelresonemang, kretsloppstanken, en tanke som går i cirklar. Sedan förstod jag att det är en miljöangelägenhet. Kan man inte i så fall tala om ett kretsloppspris? Det kan ju hända att det finns några som inte bara tänker på kretsloppet utan arbetar för eller på olika sätt är aktiva för att främja ett ansvarsfullt organiserande omkring utskiljandet av råmaterial som sedan förädlas och sedan blir skräp som ska återvinnas på något vis. Det var bara ett förbättringsförslag i det rent språkliga.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det gläder oss så, eftersom Fredrik var en av dem som tyckte att vi inte skulle skratta här i kyrkomötet. Jag har nämligen sett hans yrkande som han inte presenterade. Det har ju inte ni sett. Han yrkar ”att priset tilldelas en som på ett uppenbart sätt fört cirkelresonemang”. Men det yrkandet lades aldrig.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 105.

§ 65 Avveckla ägandet i Fairtrade

BIRGIT KULLINGSJÖ:

Ordförande! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets betänkande 2014:10. Det betyder avslag på motion 2014:58 punkt 1 och 2. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska analysera sitt ägande i Fairtrade och överväga att avsluta detta. I motiveringen hänvisar motionären till rapporter och teveinslag som lyft fram brister med systemet.

Fairtrade eller Rättvisemärkt har ju funnits ett antal år och får anses spela en viktig roll för den ökade medvetenheten hos konsumenter under vilka förhållanden som varor produceras. Fairtrade's vision är en världshandel som grundar sig på respekt för mänskliga rättigheter och främjar en bättre framtid för människor och miljö. Fairtrade-modellen bygger på långsiktiga handelsavtal med garantipris, utveckling av lokalsamhälle, kriterier som främjar miljöhänsyn och som motverkar barnarbete och diskriminering. Fairtrade i Sverige består av företaget Fairtrade AB, där Svenska kyrkan till 50 procent är delägare. Sedan finns också föreningen Fairtrade Sverige, som jobbar med information och opinionsbildning.

På svenska marknaden idag finns det 1 800 Fairtrade-märkta produkter. Vad avser Fairtrade-modellen finns studier och rapporter som tar upp brister och problem, men de lyfter också de fördelar och möjligheter som modellen verklig

innebär för de lokala odlarna och det lokala samhället. Fairtrade-modellen är heller inte statisk, utan det sker hela tiden en utveckling, en förbättring och en anpassning. Motionären lyfter upp att modellen med Fairtrade aldrig kommer att kunna omfatta alla producenter. Så kan det vara, men att inte hjälpa alla får ju aldrig hindra oss från att hjälpa så långt vi förmår.

Svenska kyrkans engagemang i Fairtrade är ett sätt bland andra att verka för förbättrade levnadsvillkor för världens fattiga och att verka för en hållbar utveckling av skapelsen. Engagemanget för Fairtrade finns på Svenska kyrkans alla nivåer. Inte minst i församlingarna bedrivs ett viktigt och omfattande arbete. Att lyfta Fairtrade-produkter är en möjlighet för individ och församling att göra val som gör skillnad.

Bifall till utskottet och avslag på motion 2014:58.

EVA-MARIA MUNCK:

Vänner i kyrkomötet! Jag vill också yrka bifall till utskottets förslag som är avslag på motion 2014:58. Vårt ägarskap i Fairtrade Sverige AB och vår roll som medlemsorganisation ger oss verkligen en stor anledning att vara stolta. Det går väldigt bra för Fairtrade. Varje år ökar antalet markandsandelar för Fairtrade-produkter. Förra året var ett rekordår. Försäljningen av Fairtrade-märkta varor ökade med 29 procent, den största ökningen på fem år. Detta är ett väldigt tydligt tecken på att både konsumenter och företag är angelägna om socialt hållbara val. Vi kan verkligen vara stolta över att vara drivande i detta som kyrka. Vi kan vara stolta när vi ser tillbaka på den allra första Rättvisemärkt-certifierade produkten på marknaden. Är det någon som kommer ihåg vilken det var? Kyrkkaffe, hör jag viskas här.

Det finns några sakfel i motionen som jag skulle vilja bemöta i korthet. Det första är att Fairtrade skulle vara hjälpverksamhet. Där har man varit väldigt tydlig ända sedan början av 1970-talet. Fairtrade handlar inte om hjälpverksamhet, det handlar om *trade*, *not aid*, handel, inte bistånd. Det handlar om att ge producenter, både odlare och anställda, möjlighet att förbättra sina egna arbets- och levnadsvillkor, det som man på engelska skulle kunna beskriva väldigt tydligt med ordet *empowerment*. Det finns ingen riktigt bra översättning på svenska. Man får ett minimipris som odlare och man får en minimilön som anställd. Man får också en premie. Denna premie är otroligt viktig. Det är en extrapeng som gör Fairtrade till Fairtrade. Det är det som gör att man kan bygga skolor och hälsovårdskliniker, att man kan anställa lärare och läkare. Man tar dessa beslut i demokratiska former i odlarorganisationer. Ett annat fel som jag ser i motionen är att man inte skulle ha råd till certifiering. Man har på Fairtrade International startat en fond, där producenter kan ansöka om och få bidrag, om man behöver hjälp till sin initiala certifieringsavgift.

Jag vill avsluta med att berätta om en av effekterna av Fairtrade. För en månad sedan träffade jag Patient, som är bananodlare från Ghana. Hon fick frågan vad Fairtrade betydde för henne och hon svarade "without Fairtrade no life". Hon berättade om den sjukvårdspremie som man tecknat på hennes bananplantage och som hade gjort att hennes mans operation som var livsavgörande kunde bekostas på grund av det beslut man demokratiskt hade tagit tack vare den premie som fanns inom Fairtrade.

MARGARETA LARSSON:

Fru ordförande! Engagemanget i Fairtrade är ju lätt att sympatisera med och syftet sägs ju vara fattigdomsbekämpning och att man vill förbättra arbets- och levnads-

villkor för jordbrukare och lantbrukare i utvecklingsländer. Opinion för Fairtrade har man haft i Svenska kyrkan under en lång tid. Det kan handla om att påverka konsumentmakt på bland annat styrelsemöten, i konfirmandundervisning, i församlingsblad och i predikningar. Det finns också ett utbildningsmaterial som heter Kyrka för Fairtrade, låt oss inte älska med tomma ord. Den rubriken är intressant. När Fairtrade gång efter annan fått kritik för att det gagnar korruption och slår ut fattiga bönder, väljer Svenska kyrkan att blunda. Notera "låt oss inte älska med tomma ord" som rubriken löd på utbildningsmaterialet.

Det finns en mängd olika rapporter och teveinslag, där fusk och snedvriden konkurrens visar att Fairtrade-märkningen försätter fattiga bönder på ekonomiskt obestånd. Systemet innefattar alltså, som vi tidigare hörde, ett inkomststöd i form av ett minimipris, men de bönder som inte har råd att Fairtrade-certificera sig står alltså utanför inkomststödet och drabbas därför negativt. Att merparten av världens fattiga skulle omfattas av minimistöd är ju inte möjligt på en global marknad. Det innebär att Fairtrade endast kan fungera som en nischmarknad och vara gynnsamt bara för ett fåtal som har råd med certifikatet.

Fru ordförande, jag tycker det är olyckligt att Svenska kyrkan ger sig in i världshandeln i tron på den egna förmågan att komma till rätta med världens fattigdom. Jag ser ingenstans i utskottets svar att man vill ta ansvar och mod att utvärdera effekterna. Det verkar som att man inte tycker det behövs, för tanken är ju så god. Jag tycker därför det vore lämpligt att våga analysera effekterna och avsluta ägandet av hänsyn till de fattiga som konkurreras ut.

BIRGIT KULLINGSJÖ (REPLIK)

Det jag tänker framföra är att det finns ett antal forskningar och studier som gjorts när det gäller Fairtrade. Den största har gjorts av Natural Resources Institute i universitetet i Greenwich, som har tittat på 33 studier. 31 av dem är odelat positiva. Självfallet finns det bekymmer, men det gör det ju också i den fria marknaden. Deras slutsats är *although not perfect* – fastän inte perfekt innebär Fairtrade signifikanta fördelar för odlarna. Det stärker lokalsamhället, det har gett ökade handelskontakter och ökad tillgång till den internationella marknaden.

Utskottets ställningstagande var att vi anser att kyrkostyrelsen inte ska avveckla ägandet och att det inte behövs någon analys. Man förutsätter att styrelsen för Fairtrade sköter detta.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Jag noterar att man tittar på det som har gått bra. Jag säger inte att det inte finns Fairtrade-plantager som fungerar bra. Jag tror visst att vissa fungerar bra, men det finns också omfattande kritik om att det är mycket som inte fungerar. Det tycks man också vara medveten om i utskottet, men man vill inte titta på vad det är som inte fungerar. Man vill bara välja att titta på det som fungerar och sedan vill man bara blunda. Det är jag kritisk till.

MICHAEL KAUPPI:

I utskottets betänkande kan vi egentligen inte finna någon reell statistik för en analys av effekterna av ägandet i Fairtrade. Det står att det "anses allmänt vara en effektiv metod för fattigdomsbekämpning". Nu kan man gå in på Fairtrade och se på hemsidan att certifieringar och kriterier väldigt utförligt beskrivs. Hela processen med hur producenter, organisationer och företag blir certifierade beskrivs, men det

går inte att hitta någon reell statistik överhuvud taget. Vad är det för något vi skulle behöva fundera på? Detta är ju någonting som Svenska kyrkan absolut skulle ha nytta av, som prissättning, minimilöner, efterfrågan, konkurrensen och hur fattigdomsbekämpningen egentligen fungerar. Jag tycker berättelsen som Eva-Maria hade om bananplantageägaren var jättebra faktiskt.

En majoritet av nomineringsgruppen Sverigedemokraterna vill yrka på första att-satsen i motion 2014:58 och på andra att-satsen i utskottets betänkande.

WANJA LUNDBY-WEDIN:

Ordförande, ledamöter! Jag hade inte tänkt gå upp, men det är naturligtvis frestande när jag sitter i styrelsen både för Fairtrade International och för Fairtrade här hemma. Någon kan ju tycka då att jag talar i egen sak. Jag sitter där i styrelsen, men jag sitter ju inne med rätt mycket information då också.

Jag vill i alla fall säga att Fairtrade har funnits i Sverige sedan 1997. Det var bland annat LO som drev fram det tillsammans med TCO och så småningom Svenska kyrkan. Vi gjorde det med insikten om att det kunde vara en väldigt god hjälp till både fattigdomsbekämpning och organisering och inte minst till att människor fick egenmakt, som man kanske kan översätta *empowerment* med. Det har lyckats väldigt bra. Fairtrade växer. Fairtrade har också fått ett syskon i den här familjen av märkningsorganisationer. Det är det som heter UTZ Rainforest Alliance och ni känner säkert till de här märkningarna. Det blir fler och fler. De jobbar lite olika. Fairtrade är den enda som ger en premie direkt till arbetarna på stora plantager och till småbrukarna. De andra ger premien till plantageägarna. Här gör man det direkt. Man har ett eget inflytande över den. Det innebär att man faktiskt får precis de här goda effekterna som sas. Man har en egen märkningsorganisation i Fairtrade, en certifieringsorganisation som är helägd, som hela tiden jobbar med att vässa kostnaderna och samarbeta med andra märkningsorganisationer, så att man inte ska behöva betala certifieringen flera gånger om åt den enskilda odlaren. Man jobbar på att få ner priset på certifieringen.

Vill man se hur det här verkligen går till, kan man gå in på Fairtrade Internationals hemsida. Där finns väldigt många utredningar kring effekterna för Fairtrade. Det finns problem, men jag blir faktiskt lite irriterad när man så här svepande står och talar om de stora problemen. Det är väldigt få problem som har redovisats här hemma och det är inte särskilt många fler problem heller på internationell nivå. Ändå får en del talare det att låta som om det här nästan varje vecka skulle redovisas problem med Fairtrade. Det är inte sant. Det är en organisation i utveckling. Den kommer aldrig att bli perfekt, men den växer och den har verkligen haft effekt för både småbrukare och arbetare.

Jag vill varmt yrka bifall till utskottets betänkande.

MARGARETA LARSSON:

Om grundtanken till Fairtrade är att fattiga alltid ska kunna ta sig ur fattigdomen, kan man ju inte ha ett system som gör det omöjligt för cirka 900 miljoner fattiga på landsbygden eller i uländerna att bedriva produktion tack vare Fairtrade. Det här systemet innebär att det bara är välbärgade som har råd med certifikatet, som får ta del av inkomststødet och som sedan konkurrerar ut de fattiga. Det är inte heller något som talar för att de anställda per automatik skulle få det bättre. Många får det bättre men inte alla.

Uppdrag granskning hade ett reportage om detta för några år sedan. Det framkom bland annat att inspektioner nekades att komma in på de certifierade företagen. Dessutom var många som arbetade på fälten analfabeter, vilket gjorde att de inte kunde ta del av och förstå sina rättigheter i anställningsformerna. Då man inte kan tillgodogöra sig en skrift, kan man heller inte bevaka sina rättigheter.

Så om nu Svenska kyrkan verkligen vill värna de fattiga, borde man titta på den kritik som har getts och vara beredd att göra ett nytt ställningstagande.

WANJA LUNDBY-WEDIN (REPLIK):

Precis som jag sa tidigare stod du och talade svepande om hur ofta det riktas kritik mot Fairtrade. Nu hänvisar du till ett program som Uppdrag granskning hade för ett antal år sedan. Jag minns det programmet, jag också. Det har skett väsentliga förbättringar sedan dess. Fairtrade har utvecklats som organisation. Att säga att vi genom att låta bli att vara engagerade i Fairtrade skulle bättre hjälpa världens fattiga! Vi behöver mängder av instrument för att hjälpa världens fattiga till att kunna göra något åt sin egen situation. Vi vet att Fairtrade verkligen har effekt. Jag kan bara inte förstå hur man stå och tala mot Fairtrade.

Återigen bifall till utskottets betänkande.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Men då förstår jag inte varför man inte kan göra en utvärdering av det här Fairtrade-systemet, så vi får klart svart på vitt vad det är som väger över, det positiva eller negativa, att vi får någon form av sammanställning.

Bifall till hela motion 2014:58.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 106.

§ 66 Generationsspridning i beslutsfattande organ

EVA-MARIA MUNCK:

Som en av motionärerna bakom motion 2014:95 vill jag tacka för behandlingen av vår motion. Det märks att ni har gjort ett gediget jobb i Organisationsutskottet och haft ansvarsfulla diskussioner i den här frågan. Jag tycker att ni har hittat ett kreativt förslag, som motsvarar de ambitioner som vi hade i motionen. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i betänkande 2014:12 om generationsspridning i beslutsfattande organ.

Förslaget är att anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet har principer kring, en målsättning att 20 procent av de ledamöter som utses till kyrkostyrelsen och andra beslutande organ är under 30 år. Denna målsättning blir ett viktigt uppdrag till valberedningen till kyrkostyrelsen och så klart till oss i kyrkomötet. Det ger också ett ansvar till oss som nomineringsgrupper. En av förhoppningarna med den här målsättningen, tycker jag, är att vi kan undvika det som hände vid valet av kyrkostyrelse 2013. Vi valde en otroligt kompetent kyrkostyrelse i november 2013 men utan en enda person under 30 år. Ett beslut om den här målsättningen skulle kunna göra att vi kan välja en otroligt kompetent kyrkostyrelse men med ledamöter i flera åldrar.

För mig har den här perioden från förra sessionen i kyrkomötet inneburit väldigt drastiska och livsavgörande händelser. Jag har nämligen fyllt 30 år och kan säga att jag alltså inte talar i egen sak. Allvarligt talat är vi alla part i målet kring detta att åstadkomma en generationsspridning i beslutande organ. Om vi vill vara trovärdiga i

vår strävan efter att vara en demokratisk folkkyrka, behöver vi spegla alla våra medlemmar. Att vara en kyrka med 6,5 miljoner medlemmar i alla åldrar gör att vi behöver skapa strukturer som kan åstadkomma generationsspridning i beslutande organ. Vi behöver skapa ett system som står i samklang med det omgivande samhället. Ett bifall till utskottets förslag gör att vi kan resa ett tecken i att vara trovärdiga i en strävan att låta unga människor precis som äldre få möjlighet att komma till tals och kunna påverka kyrkan.

Bifall till utskottet.

EVELINA JOHANSSON:

Kvotering är alltid ett komplicerat verktyg att använda och exakt hur det ska tillämpas i en styrelse som består av olika nomineringsgrupper och ska väljas representativt är ännu mer komplicerat. Jag vill framför allt sätta ljuset på att detta inte är det enda sättet att gynna unga människor. Framför allt vill jag sätta sikten på gruppen småbarnsföräldrar som omfattar ganska många unga vuxna, kanske särskilt de mellan 25 och 35 år. Jag är inte småbarnsförälder, så jag talar heller inte i egen sak. Jag tänker framför allt på frånvaroreglerna i kyrkomötet, där det inte är möjligt för en nomineringsgrupp att kalla ersättare närmare kyrkomötesstart än fem dagar. Det innebär i praktiken att det blir väldigt komplicerat när man sjuk, eftersom man inte ofta blir sjuk med fem dagars varsel. Detta menar jag måste slå extra hårt mot gruppen småbarnsföräldrar, eftersom barn i allmänhet är sjuka oftare än vuxna. Därmed är vuxna i nära kontakt med barn oftare sjuka än andra vuxna. Och barn blir inte heller sjuka med fem dagars varsel. Det har de flesta av oss erfarenhet av.

Om vi vill gynna inte bara vissa unga vuxna utan den grupp som har yngre barn om hand, bör vi fundera över att revidera de frånvaroreglerna. Jag har förstått att de har ändrats men att man ansåg att det blev rörigt att kalla in ersättare med kort varsel. Men det blir ju ganska rörigt när det är barn i kyrkan. Det betyder inte att inte både de och deras föräldrar är en oerhört relevant grupp, inte bara som objekt för beslutsfattare och verksamhetsidkare i vår kyrka utan också som subjekt och beslutsfattare själva. Tack så mycket.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Nu går jag in i sakfrågan. Det är verkligen inte så att det inte går att kalla in ersättare sent. Det vi har sagt är att kyrkomötets kansli fem dagar före kyrkomötets start kallar in ersättare. Sedan övergår ansvaret till respektive gruppordförande/gruppledare, som ända in till kyrkomötets start kan kalla in ersättare. Det är en praktisk lösning och vi har varit överens mellan kyrkomötets presidium och gruppledarna om att ha det så, om det då finns någon tillgänglig ersättare förstås. Men tack för tanken.

LOUISE CALLENBERG:

Ordförande och kära pigga kvällsledamöter! Jag är småbarnsförälder och kan meddela att mina barn också är sjuka. Jag får ett sms nu att "jag håller tummarna för natten". Det betyder att det även finns andra som kan passa barnen.

Jag talar för utskottet och vi yrkar bifall till utskottets förslag. Utskottet hade ett gott samarbete när vi pratade om den här frågan. Vi kunde alla konstatera att det är viktigt att ha en generationsspridning i våra beslutande organ. Man vet också att unga i regel har lite svårare att komma in i beslutsfattande organ och ju mindre sammansättning med antalet ledamöter, desto svårare är det. Det är givetvis en ansats som är nog så viktig.

En annan sak är att vi är med i det här världssamfundet och i de här världsråden. De har antagit den här principen. Vi har varit med och fattat det beslutet. Att också då ta med sig det beslutet hem med en målsättning på 20 procent unga i beslutande organ verkar ju både bra, vettigt och produktivt.

Vi har också diskuterat detta med principer och det var därför vi också yrkade avslag på motion 2014:95. Vi ville poängtera att det handlar om målsättning, om visioner och om att vilja nå och ha en riktning för kyrkomötet. Det kommer givetvis att vara något som vi kommer att mäta oss emot och vi hoppas också att kyrkostyrelsen och kansliet kan hjälpa oss att återkomma med hur väl vi når det här målet. Det betyder alltså inte att man behöver vara där med en gång, men det ska finnas en strävan. Det är en viktig princip för utskottet.

Unga är ju också en tillgång. Det var något som vi pratade varmt och länge om. Vi kunde konstatera att detta att vara ung i ett sammanhang är väldigt relativt. Ibland anses jag vara väldigt ung, ibland anses jag vara nästan lika gammal som mormor och en relik. Givetvis är det beroende på sammanhanget. I det här sammanhanget är ju alla unga och alla gamla och alla däremellan behövliga, för att vi just är en kyrka och en folkkyrka. Det är också så att en ung person kan vara en tillgång och ibland också till och med mycket bättre på att driva sakfrågor och politik, eftersom de är tränade i föreningsliv och annat. Det är alltså fel att tänka att unga inte behövs eller kan delta i beslut. Våra erfarenheter är tvärtom. De är en tillgång.

TERENCE HONGSLO:

Ordförande, ledamöter, biskopar och övriga! Jag kommer att yrka på att motion 2014:95 avslås i sin helhet, alltså även utskottets förslag på bifall till punkt 4 som i realiteten bara är en variant på punkt 1. Orsaken är att jag är emot åldersdiskriminering och de negativa effekter den kommer att medföra. Kyrkostyrelsen och av kyrkostyrelsen tillsatta organ ska kunna tillsättas efter kompetens och inte efter ålder. Vår nomineringsgrupp hade en ung person förra mandatperioden, så det är inte det, men det ska vara efter kompetens som man utses i ett så pass viktigt organ som kyrkostyrelsen.

En annan effekt är till exempel att det kan få negativa konsekvenser för att få till kvoten av personer under 30 år, som förslaget syftar till. En sådan kan vara att små nomineringsgrupper som är beroende av valteknisk samverkan kan bli ålagda att utse en ung person eller inte få någon plats i kyrkostyrelsen för att uppfylla kraven på åldersfördelning. Därför är det viktigt att nomineringsgruppen också fortsättningsvis får representation i relation till valresultatet utan att några hinder läggs i vägen. De personer som nomineringsgrupperna utser till att sitta i kyrkostyrelsen bör vara de som nomineringsgrupperna anser vara de mest kompetenta oavsett ålder. Dessa kan ju också vara unga personer, och därmed blir det ingen fråga om åldersdiskriminering utan om kompetens.

Jag yrkar avslag på hela motionen 2014:95.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Jag yrkar med glädje bifall till utskottets förslag. I kyrkomötet har vi ju under lång tid försökt hitta former för ungas inflytande. Detta var en helt ny idé och äntligen fick vi en möjlighet. Det handlar inte om kvotering. Det är absolut viktigt att betona det. Det är inte fråga om kvotering. Vi sätter upp en målsättning som kräver samverkan. Därför tycker jag det är särskilt spännande just när det gäller val av kyrkostyrelse. Det innebär alltså att de olika nominerings-

grupperna behöver prata med varandra innan man går till valberedningsrummet och presenterar färdiga förslag. Det tycker jag är bra. Det kan få fler fördelar, som att vi hittar den kompetenta kyrkostyrelsen vi tillsammans behöver, inte var och en för sig utan tillsammans.

MATTIAS KRISTENSON:

Som motionär är jag väldigt nöjd att konstatera att det har varit en mycket bra behandling av motion 2014:95 i utskottet. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Det finns en gammal klyscha om att unga är framtiden. Den klyschan bör snarare utvecklas till att unga också är nu. Det är faktiskt det som den här motionen handlar om. Den handlar om legitimitet, representation, demokrati och kompetens. Man kan kalla det åldersdiskriminering, om man så vill. Det handlar inte om kvotering. Det handlar om en målsättning. Om vi tittar på varandra kanske vi kan fundera på, om det är så att strukturer redan diskriminerar generationer. Vi kan också fundera på hur sammansättningen ser ut idag. Det handlar om att sätta en viktig målsättning, som ska bli vägledande för ett kommande arbete. Det kommer att lägga ett stort ansvar på nomineringsgrupperna och framför allt nomineringsgruppernas gruppleadare att se till att hitta lösningar och se till att hitta sätt för att faktiskt unga ska bli bättre representerade och att unga ska få ta del av makten.

Jag vill också belysa att man har lyft arbetet som görs med Svenska Kyrkans Unga. Det tycker jag är jättebra, men det får heller inte bli så att man nöjer sig med att premiera andra former. Det här handlar om att unga ska in där de viktiga besluten fattas och detta är ett gott steg för att fortsätta det arbetet.

Slutligen vill jag bara berätta att jag har suttit här och fört en amatörmässig talarstatistik. Jag har tagit mig friheten att själv definiera era kön, tyvärr, och finner att männen hittills har haft 174 inlägg och kvinnorna 93 inlägg. Om alla här inne skulle tala sina tre minuter en gång, skulle vi ha tolv och en halv timme till det. Ni kan själva dra slutsatserna av det och ni kan själva dra slutsatserna av var det största ansvaret för att jobba med de här strukturerna också ligger. Sedan kan ni lämna åt fantasin att fundera på åldersfördelningen på talarna som varit uppe också. Tack så mycket.

ERIK SJÖSTRAND:

Ordförande! Jag gör min tredje mandatperiod i kyrkostyrelsen. Jag började som yngst och förra mandatperioden var jag inte längre det. Det gladdde mig något oerhört. Nu kan jag bara konstatera att jag återigen är yngst och jag har inte blivit yngre.

Jag har under de här åren i kyrkostyrelsen haft förmånen att få delta i de internationella ekumeniska sammanhangen. Det är väldigt intressant att se, vilket genomslag en sådan här målsättning har fått där. Det är många unga som deltar nu i de stora generalförsamlingarna i våra internationella organisationer. Där om någonstans är det ett pussel att få ihop val till centralkommittén. Vi har inga problem med de tio, eller vad vi är, nomineringsgrupperna här. Där ska ortodoxa, lutheraner, anglikaner, kanske någon frikyrklig grupp och någon emigrantkyrka ha sina platser. Öst, väst, syd och nord ska vara representerade, unga, gamla, kvinnor, män, lekmän, vigda, icke vigda. Det är ett pussel som går ihop. Jag tror vi ska klara det här också.

Dessutom tycker jag att vi måste se kompetens i ett sammanhang. En kyrkostyrelse eller ett annat beslutande organ är ett kompetent organ som en helhet.

Jag tycker det har varit en brist i vårt sätt att arbeta hittills. Vi måste säga att vi sätter samman ett lag, en gemensam styrelse eller en gemensam nämnd för det arbete som ska utföras, där varje person bidrar med några delar i den gemensamma kompetensen. Det blir en utmaning för oss att jobba tillsammans. Jag tror att vi kan klara det.

Bifall till utskottet.

ROBIN NORD:

Ordförande! Jag känner mig moraliskt förpliktigad att stå här uppe. Jag är 21 år gammal och en av de stora anledningarna till att jag fick komma upp några platser på Centerns nomineringslista var med argumentet ”vi behöver faktiskt yngre i kyrkan”. Så kan man ju tänka. Det är en jättebra tanke, men det är inte därför någon som är ung vill bli uppflyttad på listan. Vad säger det egentligen om hur andra människor ser på mig? Då säger man: ”Men Robin, du är säkert jättebra, men det är din ålder vi är ute efter.” Jag tycker det är innerligt, jag tycker det är fint och det är säkert väl menat, men jag tycker detta är ett problem som är återkommande i kyrkan.

Det är alldeles för enkelt att till exempel sätta en struktur där man säger att en får vara adjungerad i någon styrelse. Det är alldeles för enkelt att säga: ”Ja men vi lyssnar ju verkligen på barn och unga.” Men att lyssna på barn och unga förpliktigar till några saker. Det förpliktigar bland annat till att man måste vara beredd på att de pratar ett annat språk än vad jag gör, man måste vara beredd på att det betyder att här kommer någon som lever i en annan generation som har så mycket tankar som jag bara kan föreställa mig. Det allra viktigaste är ändå att lyssna. Jag vet inte hur många gånger jag har suttit med Svenska Kyrkans Unga i sammanhang och stängt mig blodig. Då har man tänkt: o, den där vuxenkyrkan! Men jag säger detta välmenande och jag tror det finns en extrem potential.

Vi hörde Magnus säga här innan, att Svenska Kyrkans Unga växer medlemsantalsmässigt. Varje distrikt har ökat i år och det säger någonting. Det finns intresse för barn och unga. Jag har också nämligen mött detta att man säger: Men vad då, ungdomar vill ju inte engagera sig. Jag tror att det går hand i hand. Skapar man utrymme på riktigt för ett engagemang, kommer också ungdomar att vilja engagera sig. Det här det jag har skrivit i fyra år, och det kommer jag banne mig att göra varenda dag till jag dör, hur man ska göra det rent strukturellt. Det är inte det viktigaste i första hand. Det viktigaste i första hand är och kommer alltid att vara att lyssna och ta åt sig. Man kan inte vifta bort det med att säga: Ja, men du är ung och radikal och det blir bättre när du blir gammal. Kan, kan man, men det ger inte mycket substans. Vad man ska säga är: Okej, Robin, nu sätter oss ner och så pratar vi som till en jämlike. Jag tror verkligen vi har en jättepoteential i Svenska kyrkan. Vi har hur mycket barn och ungdomar som helst och vi har former för att det ska kunna gå.

Så jag säger till er: Heja er! Barnkonsekvensanalysen var ett bra sätt, men nu jobbar vi på riktigt, att de som leder kyrkan sätter sig ner och pratar med de unga och ingenting annat. Tack så mycket.

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Jag ska berätta något förfärligt tråkigt. Det är tråkigt för både Evelina Johansson och mig. Det är att hon har rätt och jag har fel. Det som gäller är det här vad gäller inkallande av ersättare. Det finns praktiska skäl till det och det finns en överenskommelse med gruppledarna att det ska vara så här. Ledamot som får sent förhinder

på grund av sjukdom eller annan oförutsedd anledning ska snarast anmäla det till kyrkomötets kansli. Gruppledaren får då möjlighet att kalla in ersättare fram till fem dagar före kyrkomötet. Därefter kallas inte ersättare in.

Jag lovar att jag ska ta upp det när vi har gruppordförandemöte/gruppleddarmöte i början på mars. Då får vi rådgöra om huruvida vi ska ha det så här och om det finns tillräckligt starka praktiska skäl för att ha det så. Åtminstone jag har en säng till i mitt hotellrum, så att det skulle gå att få in en ersättare där.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 107.

§ 67 Församlingsbegreppet

BERTH LÖNDAHL:

Vad är en församling? Jag tror att de flesta spontant skulle svara antingen utifrån att en församling är en territoriell princip eller att en församling är den gudstjänstfirande gemenskapen. Den nya strukturutredningen gav som resultat att begreppet församling har blivit mer otydligt. Det är inte längre självklart i första hand att det är en gudstjänstfirande gemenskap. I Malmö där man valde en modell, som jag själv befinner mig i men som jag även har fått bekräftad genom svar från andra håll kring en motion, har det blivit så att församlingen har blivit en mer administrativ enhet, medan det som är den gudstjänstfirande församlingen i till exempel Bunkeflo eller Sankt Andreas, alltså den tidigare Slottsstaden, är församlingar som inte finns, varken i kyrkoordningens mening eller att vi egentligen som de enheter vi är får tala om oss själva som församling. Det ska heta kyrkor. Ändå är vi en församling som synliggörs när vi firar gudstjänst.

Det här betyder att det har skett en djupgående splittring mellan församlingsbegreppet i kyrkoordningen, som i en del fall bara tycks bli en administrativ enhet, och det som är ett teologiskt begrepp, där vi är en församling som samlas för att fira gudstjänst. Det här är olyckligt. Därför menar jag att man på något sätt måste utreda vad vi menar med församling och på vilket sätt det här ordet ska användas och tillämpas i Svenska kyrkan.

Nu skriver utskottet i sin reflektion kring detta att skulle man göra en sådan utredning, skulle det också betyda en utvärdering av strukturutredningens konsekvenser och att det automatiskt skulle bli en större fråga än bara det som handlar om församlingsbegreppet. Jag inser att det är så. Därför kan jag hålla med om utskottets avslag till min egen motion 2014:43, men problemet kring vad församling är och ska vara i Svenska kyrkan måste vi på något sätt skicka vidare till den dag det ska utvärderas.

En församling får inte på det sättet lösgöras från den gudstjänstfirande gemenskapen och den gudstjänstfirande gemenskapen får inte berövas sin identitet i att kallas att vara församling. Om inte Svenska kyrkan på något sätt på nytt kopplar ihop det administrativa, eller ska vi säga det begrepp som används i kyrkoordningen, till vad det är att vara levande gemenskap som samlas i Herren Jesus Kristus för att i Hans namn fira gudstjänst, tror jag att det också får konsekvenser på golvet för de människor som arbetar frivilligt, som samlas och är stolta över den gemenskap, den församling, man är. Det vi ser är att man på inte så få håll tappar initiativet och drivkraften kring detta.

Därför kommer jag inte att yrka tillstyrkan eller bifall till min motion. Jag inser att man måste utvärdera hela strukturutredningen mer. Däremot yrkar jag att frågan sänds vidare när det är dags att utvärdera.

TOMAS JANSSON:

Jag talar då för utskottet som yrkar avslag på motion 2014:43. Det beror just på detta. Att nu reflektera om församlingsbegreppet handlar om den strukturform som vi precis har genomfört och måste sättas in i det perspektivet. Det är lite tidigt att utvärdera hela den nya, stora reform som vi precis har sjösatt och när vi väl ska utvärdera den, måste vi göra det ur fler perspektiv än bara ur församlingsbegreppets perspektiv. Därför tycker vi alltså att kyrkomötet bör avslå motionen.

Begreppet församling är inte något enkelt och entydigt begrepp att ge sig i kast med. Det har flera olika dimensioner. Vi kan både ge det en administrativ tolkning och en pastoral tolkning och båda har sin relevans. Församling har faktiskt även en världsvid tolkning. Det kan betyda kyrkan i stort likaväl som den har en väldigt lokal betydelse, den lokala gemenskapen. Församling kan tolkas som territorium och den kan tolkas som en samling, en gemenskap, av människor. Översätter vi församling till engelska till exempel, ser vi just den här tudelningen. Den territoriella tolkningen översätter vi med *parish* och gemenskapstanken med *congregation*, människor som samlas för att fira gudstjänst.

Samtidigt vill jag uttrycka all respekt för det problem som Berth tar upp från exemplet Malmö och som jag också tror vi kan känna igen i stora delar av vårt land. Vi håller på att hitta vår organisation. Vi har precis gjort en stor omvandling av organisationen. Hur ska vi nu använda den på ett bra sätt? Vad vill vi förändra? Vad vill vi förbättra? Jag vill passa på att peka på en sak som är möjlig här och nu inom ramen för den nya organisation vi har, tack vare den organisationsförändring vi just har gjort. Det är att frågan om hur ett pastorat delar in sig i olika församlingar numera ägs av det lokala pastoratet. Det är det lokala kyrkofullmäktige som beslutar i den frågan. Stiftet ska visserligen få yttra sig, så att man inte bryter mot kyrkordningen när man gör det. Men detta är en nyhet. Denna fråga ägs nu lokalt. För Malmös del innebär det alltså att man kan välja om man vill vara i Malmö pastorats sex församlingar, 16 församlingar, 27 eller 35. Det beror på vad man lokalt finner lämpligt och ändamålsenligt. Den tanken får vi ta med oss hem och reflektera över i våra lokala sammanhang. Hur bygger vi vår lokala organisation på ett sätt, så att den fungerar effektivt, så att medlemmarna känner att man tillhör kyrkans gemenskap, församlingens gemenskap?

Bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 108.

§ 68 Stiftelsekyrkor

STEFAN ARO:

Ordförande och kyrkomötesvänner! Jag börjar bli lite tjock i huvudet nu eftersom det är så sent. Jag kommer därför att vara kort. Min ambition med att skriva en motion om stiftelsekyrkor, motion 2014:63, var att lyfta dessa, att synliggöra dessa, för att vi i organisationsförändringarnas tid inte ska glömma dem. Dessa stiftelsekyrkor ägs inte av Svenska kyrkan utan av svenskkyrkliga medlemmar som är engagerade i en stiftelse i kyrkan.

Jag hade tänkt hålla ett långt anförande men jag gör inte det nu. Jag känner att jag inte riktigt får fram det. I bakgrundstexten i betänkandet finns en notering att det i kyrkostyrelsens kyrkoregister endast finns 24 stiftelsekyrkor. Det är lite. Det medger också bakgrundstexten. Man skulle kunna skicka iväg till stiftet att i varje kontrakt kolla upp hur många stiftelsekyrkor det egentligen finns. Uppe hos oss i

vårt område i Luleå stift känner bara jag till nästan 10 stycken. Det finns ett stort mörker tal – fast det kan man väl inte säga om kyrkor. Det finns en underrapportering.

Stiftelsekyrkorna har en framtid. Det finns många engagerade medlemmar i Svenska kyrkan som är engagerade i stiftelsekyrkorna. Jag skulle vilja skicka med detta, men jag har inget yrkande.

CLAES BLOCK:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Vi yrkar bifall till utskottets förslag och skickar med en hälsning: lycka till!

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 109.

Kyrkomötet 2014

Tisdagen den 18 november

§ 69 Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Presidiet har gått igenom antalet anmälda talare. Vi bedömer att vi inte behöver göra någon förändring i talartid. Här finns ändå en vädjan till var och en som ska tala dels att använda den talarstol som står närmast i tur att användas, dels att hålla sig inom begränsad tid och kanske överväga om det andra anförandet är nödvändigt. För att underlätta smidigt skifte vid talarstolarna har vi ställt upp en stol på vardera sidan.

§ 110 Val och fyllnadsval till Läronämnden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det är två platser som är fria att disponera i Läronämnden, dels med anledning av en vakans, enligt kyrkomötets beslut i november 2013, dels en vakans med anledning av avsägelse. Jag lämnar ordet till valberedningens ordförande.

LEIF NILSSON:

Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Valberedningens förslag när det gäller kyrkomötets Läronämnd är Eva-Lotta Grantén och Håkan Möller.

BERTIL MURRAY:

Frimodig kyrka nominerar till Läronämnden biskop emeritus Carl Axel Aurelius. Han omnämndes av flera nomineringsgrupper som en mycket stark kandidat för ett år sedan, då val till Läronämnden avsågs att hållas också på den här posten. Som tidigare biskop i Göteborgs stift och dessförinnan som kyrkosekreterare har han redan erfarenhet av Läronämndens arbete. Hans meritlista är oerhört omfattande. Carl Axel Aurelius är professor och lutherforskare med mycket stor internationell aktning, en av de främsta inom den lutherska kyrkogemenskapen. De två största enskilda händelser som är planerade under innevarande mandatperiod är beslutet om ny kyrkohandbok och reformationsjubileet 2017. På grund av sin omfattande och djupa kompetens har Carl Axel Aurelius utsetts till ordförande i den internationella grupp som nu förbereder reformationsjubileet. Han skulle kunna ge ett ovanligt substantiellt bidrag till Läronämnden i arbetet med såväl reformationsjubileet som med den planerade nya kyrkohandboken. Att förbigå Carl Axel Aurelius skulle för vår lutherska kyrkogemenskap och omvärld sända en mycket anmärkningsvärd signal. Några biskopar har uttryckt uppfattningen att pensionerade kollegor inte bör beredas plats i Läronämnden. Den uppfattningen företräds dock inte av alla i biskopskollegiet. För kyrkomötet borde en grupp biskopars tveksamhet i denna fråga vara ett i sammanhanget irrelevant argument. Den kommande omröstningen är slutet. Det betyder att var och en har möjlighet att rösta helt efter sin övertygelse. Må var och en ta detta ad notam. I demokratins förutsättningar ligger bevarad valhemlighet. Rösta efter din alldeles personliga övertygelse men i medvetande om att få personer kan överträffa Carl Axel Aurelius kompetens.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill ge en principiell kommentar till Läronämndens sammansättning, närmare bestämt om en pensionerad biskop kan eller snarare bör väljas till att bli en av de åtta ledamöter som kyrkomötet fritt väljer. Som bekant är ju de tjänstgörande biskoparna den enda grupp som självskrivet ingår i nämnden och det är av konstitutionella skäl, dvs. har med biskoparnas uppdrag i kyrkan att göra. Jag vill först säga att biskopsmötet inte tagit ställning i frågan; jag har blivit ombedd att belysa den. Vilka som väljs till Läronämnden är inte biskoparnas sak utan kyrkomötets. Den principiella möjligheten att en pensionerad biskop med teologisk sakkompetens skulle väljas har aldrig prövats eller varit föremål för beredning, men det borde den nog bli. Ingen har väl tidigare tänkt på att någon annan biskop än de tjänstgörande skulle ingå. Bakom kyrkomötets val av åtta ledamöter ligger ju att Läronämnden behöver bred kompetens och förankring och säkra företrädare för både präster och lekfolk. Det finns anledning att vara betänksam om antalet biskopar ökar och att de sitter på olika mandat. Särskilt tydligt skulle det bli om tjänstgörande biskopar i biskopsmötet skulle använda sig av den möjlighet som numera finns att driva igenom en bordläggning av ett lärobeslut. När det sedan ska beredas i Läronämnden inför kyrkomötets beslut skulle det finnas två typer av biskopar som ska ta ställning. Kyrkoordningen ger kyrkomötet befogenhet att välja fritt. Principfrågan skulle dock behöva belysas oavsett hur valet blir denna gång.

BO HANSON:

Man kan ha synpunkter på valberedningens förslag och det skulle jag kunna artikulera ett antal sådana. I detta fall är det tydligen en kvinna som är prästvigd och som riskerar att inte bli vald. Jag tycker att det vore mycket olämpligt. Det är inte bara en fråga om kompetens, utan om att representera olika saker. Jag tycker att det vore mycket olämpligt om vi nu väljer bort den kandidat som valberedningen har föreslagit.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Det är en väldigt konstig ämbetsmagi kring biskopar. Det är som om de får en vigning som förtar allt annat. Det tror inte jag. Är man professor i systematisk teologi, så är man det. Själva vigningen förtar inte den kompetensen. Bo Hanson försöker spela ut det gamla kära kortet, ingen vet vem som inte kommer att få en röst om det finns tre röster. Det som har besvärat mig i den här härvan – jag satt ju med i den förberedande valberedningen där vi hade enighet om Carl Axel Aurelius namn – det är ryktet som gick om att biskoparna inte vill ha med Aurelius. Vi försökte med upprepade frågor få reda på vem som har sagt detta, men ingen ville stå för uppgiften och på den uppgiften åkte Carl Axel Aurelius namn bort. Nu ska vi, som Bertil Murray sa, samla oss till ett Lutherjubileum och vi har en internationellt erkänd auktoritet som vi skulle kunna ha nytta av. Två sorters biskopar, säger biskopen i Uppsala. Ja, det är väl utmärkt. Bättre med två sorters biskopar än en samling enfaldiga biskopar. Carl Axel Aurelius var också kyrkosekreterare. Han har den omfattande kompetens som jag menar att vi ska ha de här åren, sedan är han förbrukad och ställs åt sidan. Det exceptionella just nu är det här märkliga ryktet som cirkulerade och som fick hans namn att lyftas bort. Det fanns uppenbarligen ingen substans i det hela, mer än att Ragnar Persenius nu är lite lätt nervös. Men vad är han nervös för? Det går att sitta med Carl Axel Aurelius på ett seminarium likaväl

som det går att sitta med Ragnar Persenius på ett seminarium. Det senare har i alla fall jag haft glädje av. Jag menar alltså att Carl Axel Aurelius är namnet.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Jag diskuterade inte en personfråga och egentligen inte heller en kompetensfråga. Jag diskuterade enbart en konstitutionell fråga, som vi aldrig har belyst ordentligt. En anledning till att jag ställer mig upp och försöker belysa den är bl.a. just det som du Dag Sandahl tar upp, nämligen att rykten har florerat. Det är väldigt viktigt att klargöra att biskoparna som kollektiv inte har tagit ställning och anser inte heller att man vid detta kyrkomöte ska lägga sig i valet, men vi vill ändå understryka att hela komplexet aldrig har blivit principiellt belyst. Det skulle behövas oavsett hur valet utfaller.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Det Ragnar Persenius nu sa kunde jag inte ha sagt bättre själv. Följden blir förstås att vi ställer väl till det konstitutionella som gör att vi får fundera över hur vi ska ha det framöver, bara vi räddar de följande åren fram till 2017 när vi behöver ha den här expertis som Carl Axel besitter.

KRISTINA BACKE:

Jag vill bara påtala att Eva-Lotta Grantén är lutherforskare och en mycket kompetent kvinna, så vi kan rekommendera henne med varm hand.

MIKAEL ESKILANDERSSON:

Jag skulle vilja att vi skjuter upp den här punkten till i morgon, att vi ajournerar den eller tar upp den i morgon igen, för jag skulle vilja att min egen grupp får möjlighet att diskutera det här eftersom det kommit upp som ett nytt förslag på kyrkomötet. Vi har inte haft möjlighet att diskutera det i gruppen. Mitt förslag är att vi skjuter upp punkten till i morgon. Är det möjligt?

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det är en ordningsfråga som jag kommer att ställa i särskild prövning. Nu är det så att det här ärendet är uppskjutet. Det skulle ha fattats beslut redan i november 2013. En plats var vakant och det fanns inget förslag från valberedningen. Det har varit tydligt annonserat att det här ärendet skulle komma, så det kan inte vara någon överraskning.

Vi låter diskussionen gå vidare.

TORGNÝ LARSSON:

Fru ordförande! Jag tycker att det är väldigt ointressant om någon biskop någonstans säger någonting om det, vid det och det tillfället, som Dag Sandahl säger. Det är, som Ragnar Persenius säger, en principiell fråga. Den nuvarande ordningen är väl avvägd, och vi som har varit med länge här minns första perioden 1983–85 då det fanns två olika typer av biskopar, dels så att säga vanliga biskopar, dels tre biskopar som var valda som ledamöter och med rösträtt. Det var ingen bra ordning. Vi rättade till det så småningom. Ska man göra en förändring måste man tänka på att avsikten när man inrättade Läronämnden dels att det var självklart att biskoparna skulle vara representerade, dels att det även skulle finnas annan kompetens. Det är säkert ingen som känner Carl Axel Aurelius som anser att han inte skulle ha god kompetens. Det är

inte vad frågan gäller. Nuvarande ordning är väl avvägd och jag instämmer i valberedningens förslag och i tillämpliga delar i det som biskop Ragnar Persenius har sagt.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Bara en kort replik. Jag var också med när det begav sig. Det är ju faktiskt så att vi ska ha den expertis som kan fastställa vad som är Svenska kyrkans lära för att ge kyrkomötet vägledning. Läronämnden ersätter den sammansättning som fanns i det gamla kyrkomötet där Läroämbetet slog vakt om läran och med sitt veto kunde stoppa förändringar av kyrkans lära. Läronämnden kom till för att se till att det fanns sakkunskap så att kyrkomötet inte skulle kunna dra iväg bort från kyrkans lära, och då måste man väl ta vara på sakkunskap, de bästa. Det är lite skillnad på att vara forskare om luthersk teologi och att vara lutherforskare. Det är inte ett 500-årsjubileum av luthersk teologi vi firar utan ett Lutherjubileum och inte av den efter Luther konstruerade teologin.

EVELINA JOHANSSON:

Jag tycker uppriktigt sagt att det är näst intill pinsamt att ämbetsfrågan spelas ut som ett argument för vem som ska inväljas i Läronämnden, i synnerhet som det ställs frågor kring det faktum att om man är en pensionerad biskop praktiskt taget skulle diskvalificeras från val. Om Eva-Lotta Grantén är präst är inte det i så fall också minst lika graverande om det nu är en fråga om hur sammansättningen ska vara mellan ämbetsbärare och lekmän i Läronämnden, vilket jag personligen tycker är irrelevant. Att spela ut ämbetsfrågan i detta är ett billigt knep och näst intill en förolämpning mot kvinnliga präster, för jag har aldrig märkt att det gjorde mig vare sig visare eller ovisare, och jag undrar om det ska stå på mitt CV. Vad slår det ut då? Slår det ut en professur, slår det ut en liten examen eller en stor examen? Hur ska det värderas i förhållande till övriga meriter? Det är ett barockt argument och det hör inte hemma i en seriös diskussion om kompetens för Läronämndens arbete.

BO HANSON:

Jag tror inte att Läronämnden ska avgöra jubileumsutformningen. Om jubileumsplaneringen kommer att skickas till Läronämnden för yttrande innan vi utser någon till att uttala pinsamheter, så får vi tänka efter. Det kanske finns fler saker som är pinsamma i detta ärende.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Jag är förvirrad. Jag förstår inte exakt i vilket avseende Bo Hansons uttalande är en replik på mitt anförande. Jag har inte alls diskuterat reformationsjubileet, utan endast användandet av kön i kombination med prästvigning som ett argument för kompetens vad gäller val till Läronämnden.

BO HANSON (REPLIK):

Om du behöver lite hjälp i den frågan så kan jag berätta att mitt inlägg avsåg att ifrågasätta motiven hos de som talar för Carl Axel, att ifrågasätta om motivet är att det viktiga är att få in ytterligare en biskop. Motivet tror jag är ett annat.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Eftersom Bo Hanson nekar till att tala öppet, kan jag ge ord åt att jag antar att Bo Hanson avser att misstänkliggöra nomineringen av Carl Axel som att vara en frukt av motståndet mot prästvigda kvinnor. Tillsammans med min nomineringsgrupp förordar jag Carl Axel, och jag lämnar åt var och en i salen att använda sitt eget förnuft till att bedöma hur det matchar Bo Hansons insinueringar.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag känner behov av att ta upp den principfråga, Evelina, som du tar upp när du talar om ämbetsfrågan. Den konstitutionella frågan är kopplad till biskopars uppdrag och ställning i kyrkomötet och hur lärofrågor avgörs. Det har hela tiden från första början och även i den tidigare Läronämnden från kyrkomötets reformering 1983 varit självklart att kyrkomötet skulle välja både de som är vigda till präster, diakoner och de som inte är vigda, så att säga, till Läronämnden. Det finns inte på det sättet en ämbetsfråga rent konstitutionellt.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 112.

§ 111 Fyllnadsval till Svenska kyrkans överklagandenämnd

LEIF NILSSON:

Valberedningen föreslår som ledamot, som är präst och teologie doktor, Esbjörn Särddquist.

För Esbjörn Särddquist ska utses två ersättare. För ersättarplats 1 föreslår valberedningen Kjell Kallenberg. För ersättarplats 2 föreslås valberedningen Annika Borg.

§ 113 Stöd samernas rättigheter

SOFIA ROSENQUIST:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag talar för Kyrkolivsutskottet.

Utskottet delar motionärens intention att verka för samernas rättigheter och värna nationella minoriteter i Sverige. Svenska kyrkans nationella nivå har under de senaste åren arbetat aktivt för att ge stöd för urfolks rättigheter exempelvis genom rapporter till Europarådet, där man pekar på vikten av att Sverige säkerställer samernas urfolksrättigheter.

Dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd uttalade sitt stöd för urfolksrättigheter och efterfrågade ansvarstagande av regeringen i den här frågan under ett seminarium om nordisk samekonvention i konstitutionsutskottet 2011. I juni 2014 skickade Svenska kyrkans nationella nivå tillsammans med de nationella minoriteternas ungdomsförbund, däribland det samiska ungdomsförbundet Sáminuorra, rapporten *Human Rights Challenges in Sweden 2014* till FN:s råd för mänskliga rättigheter. I den rapporten pekade man på att Sverige inte lever upp till principerna i FN:s urfolksdeklaration och att den svenska regeringen antog en ny minoritetsstrategi 2013 som aktivt syftar till att öka etableringen av antalet gruvor, särskilt i de samiska områdena.

Med anledning av de insatser kyrkostyrelsen genomfört och planerar fortsättningsvis gör utskottet bedömningen att det redan pågår ett arbete i den riktning motionären önskar.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2014:4.

JOHAN ÅKESSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar!

Jag yrkar bifall till reservationen som lyder, "... att kyrkomötet med anledning av motionen uppdrar till kyrkostyrelsen att intensifiera uppvaktning av regering och riksdag för att ratificera ILO-konventionen 169".

Jag gör det därför att min att-sats är lite svår att ta på för jag har kanske blandat ihop korten med konvention och deklaration och att ratificering av FN-stadgan om urfolkens rättigheter kan vara svår att ta på. Urfolksdeklarationen från 2007 har Sverige skrivit på, en deklaration som anger principer och en minimistandard som stater frivilligt kan följa. ILO-konventionen 169 däremot har en juridiskt bindande del och det är där Sverige halkar efter eller det har utretts under en ganska lång tid om den här konventionen. Våra grannländer Danmark och Norge har gått före, och jag har precis fått veta att Finland under den närmaste tiden också är i färd med att ratificera ILO-konvention 169.

Sverige har fått kritik. FN:s rasdiskrimineringskommitté uttrycker oro för att Sverige inte har kommit framåt i arbetet. Europarådet kritiserar Sverige. Alltjämt råder en rättsosäkerhet beträffande samernas markrättigheter. Europas ministerkommitté uppmanar den svenska regeringen att skyndsamt ta itu med den alltjämt föreliggande rättsosäkerheten kring markrätter. Trots den goda intentionen från utskottet och att det görs mycket, vilket vi kan få bekräftat, från Svenska kyrkans sida men samerna å sin sida kan känna sig desillusionerade och befarar att ingen lösning är i sikte. Ett fortsatt utredande på sikt omöjliggör rennärningen. Under tiden går renskötseln under på grund av rättsprocesser och därmed förlust av betesmark, dålig lönsamhet och en fortsatt exploatering av samiska marker. Plötsligt kanske det inte finns något ursprungsfolk kvar att ratificera konventionen för. Samerna har då blivit så assimilerade med den övriga befolkningen att de inte längre räknas som ursprungsfolk. Ett mer sofistikerat sätt att ta kål på ett folk.

Sverige har i FN-sammanhang en väldigt hög svansföring när det gäller deklARATIONER och konventioner. Det är intressant för min personliga del att behöva åka till Busan i Sydkorea för att bli uppmärksam på urfolksrättigheter och min ambition med den här motionen är att lyfta frågan till kyrkomötet därför att hela den världsvida kyrkan ser urfolksrättigheten som en väldigt viktig bit att arbeta för. Jag tror att samerna hade uppskattat ett stöd från kyrkan att i det här sammanhanget stödja ratificering av ILO-konvention 169.

MAJ-LIS AASA:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Jag yrkar bifall till reservationen av Marja Sandin-Wester och håller fullständigt med Johan Åkesson. Han sa ganska mycket av det jag hade tänkt säga.

Jag fick en fråga. Du som är från utlandet har det här kyrkomötet något med dig att göra? Det tycker jag. Jag kommer med en mångfald. Jag är svensk, jag har bott utomlands i över trettio år. Som tornedaling född i Juoksengi är jag en minoritet. Jag är också del av Sveriges urbefolkning, jag är same med rötter i Karesuandoområdet. Två av mina kusiner sysslar med rennärning, så jag har en liten del i den kulturen. Mitt utlandsperspektiv – när vi sitter i Los Angeles och tänker att Sverige är bra, vi älskar Sverige, Sverige värnar om den svage. Sverige för den svages talan, den som inte kan tala själv, en talan för urbefolkningens rättigheter, ja de talar ju om Fair Trade. Att det är rättvist är viktigt om denna orättvisa händer någon som är i Sydamerika, Afrika eller Asien men nu när det gäller samerna då klämmer skon, det är för nära hemma.

Man sätter till en utredning och den håller fortfarande på. Hur länge ska det här hålla på? Om svenska regeringen väljer att inte ratificera ILO-konvention 169 eller fortsätter med utredningar på obestämd tid, hur ska Sverige då stå inför en internationell kommitté. Jag tänker att de kanske ska vara tysta då i internationella sammanhang tills de har tagit hand om det som ska hända hemma. Om de fortsätter i den här takten, det är kanske 22 eller 23 länder som har ratificerat ILO-konvention 169, kommer det kanske att ta hundra år till. Med minerallagen och allt annat som finns, andra intressen, hur kommer det då att se ut för den svenska urbefolkningen, samerna? Kommer de att finnas? Kommer de att kunna leva som samer?

Jag yrkar bifall till reservationen av Marja Sandin-Wester och jag håller med Johan Åkesson.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Detta är en fråga som jag har följt länge men på avstånd och inte tidigare tvingats ta närmare ställning till, och därför kände jag ett visst obehag när jag läste motionen. Jag insåg att nu var man tvungen att på något sätt ta ställning i denna komplicerade fråga.

Jag har läst bakgrundstexten med stort intresse och tyckte mig se att vägen framåt nog ändå var ganska tydlig, men blev nog därför både lite besviken och förvånad över hur kortfattat utskottet behandlade frågan och kom till slutsatsen att man skulle svara nej. Utskottet uttrycker sig välvilligt men det är ju ingen tvekan om att svaret är nej. Jag inser också att detta är en intressekonflikt och då tänker jag naturligtvis på artikel 14 i konvention 169 om land och vatten och intressekonflikten mellan samernas rätt till ett avgörande inflytande och folkhushållets stora ekonomiska intressen i denna sak. Jag vill på inget sätt säga att det är en enkel fråga utan det är tveklöst en konfliktfråga. För mig blir ändå slutsatsen att det är rimligt att också Sverige ansluter sig till denna konvention liksom grannländerna, som har nämnts tidigare, även om det inte är entydigt i folkflertalets intresse utan i minoritetens. Det är ju det som är problemet med minoritetsskydd, att det är minoritetens intresse som får företräde.

Bifall till reservationen.

YLVA WAHLSTRÖM:

Herr ordförande och alla ni andra! Det har sagts mycket klokt och viktigt redan så jag ska fatta mig kort.

Jag stöder reservationen i att konvention 169 ratificeras så att vår ursprungsbefolkning får sin viktiga rätt, så att inte den stora befolkningen breder ut sig på dess bekostnad. Vi har så lätt för att kritisera andra länder när ursprungsbefolkningar långt borta inte får sina rättigheter. Nu har vi chans att dra ett strå till stacken och se till att vi kan hjälpa samerna att få sin självklara rätt fullt ut. Jag hoppas att vi lyckas göra det.

HELÉNE LUNDSTRÖM:

Inför Gud är vi alla lika så därför säger jag, hej allihopa! Mycket har redan sagts så jag tänker inte orda så mycket.

Strängnäs stifts biskop Hans-Erik Nordin sa någonting igår. Jag kommer inte ihåg om året var 2012, men kyrkostyrelsen hade uppmanat regeringen att ge Palestina fullständiga rättigheter som stat. Att kyrkostyrelsen inte ska kunna värna sitt eget ursprungsfolk känns inte bra. Man kan göra uppmaningar som gäller folk långt borta men hemma på egen gata vill man inte göra någonting.

Jag yrkar bifall till reservationen.

BISKOP HANS STIGLUND:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar också bifall till reservationen.

Jag skulle vilja ge en bild, som kanske komplicerar situationen lite, så som jag möter den i Luleå stift. ILO 160 har blivit en symbol, en fråga som hos samerna tolkas väldigt tydligt som att man är övergiven av det svenska samhället, att man inte i handling visar att man egentligen vill upprätta och tillerkänna samerna grundläggande rättigheter. ILO 169 har också bland många små markägare och skogsägare uppe i norr blivit ett hot där man upplever att den mark man fått i arv kanske ska gå förlorad. I den här spänningen lever många byar och samhällen uppe i norr, konflikter och spänningar där vi som kyrka behöver finnas med i de samtalen.

ILO 169 kom ju till i en situation där stora multinationella företag gick in och skövade områden, där urfolks möjligheter både till att behålla sin identitet och sin näring förstördes. Flyttar vi över till vårt land är det inte de stora bolagen vi möter som ägare utan små bönder och markägare som lever i det här spänningsfältet där också samerna sedan många hundra år haft sedvanerätt att bedriva sin rennäring. Där uppstår konflikter. Jag tror att det är viktigt att stödja reservationen därför att regeringen måste stiga in i den här konflikten. Man kan inte lämna samerna i den här situationen, i otydligheten kring markfrågan. Även om den är oerhört svår att hitta lösningar på så måste man ta ansvar för den. När vi idag ser hur gruvprospekteringarna ökar uppe i norr och många internationella bolag som på olika sätt utan förståelse för det sammanhang man går in i, vad rennäringen betyder och vad marken egentligen betyder, så går man in och förstör förutsättningar för rennäringen.

Därför vill jag stödja reservationen men också bjuda in er till den här bilden av hur komplicerad verkligheten blir när man närmar sig lokalplanet.

ANN-BRITT ÅSEBOL:

Herr ordförande, ledamöter av kyrkomötet och biskopar! När det nämndes att konstitutionsutskottet under förra mandatperioden hade haft uppe den här frågan på sitt bord, vill jag som ledamot av riksdagens konstitutionsutskott säga något kring frågan. Det är en komplicerad fråga. Det är klart att vi tycker att ursprungsbefolkningens rättigheter ska tillgodoses och att vi vill väl med den befolkning som finns hos oss. Man kan naturligtvis tycka att det har gjorts en hel del utredningar under åren och att det har gått långsamt, visst är det så. Men ska någonting bli bra i slutänden kanske det ändå är värdefullt att det inte går så fort.

Jag har varit på ett antal samiska seminarier i Norden kring den här frågan och känt precis som många av er känner. Varför går det inte att lösa det här? Hur svårt kan det vara egentligen? Jag har förstått att ju mer jag har satt mig in i frågan, att det är komplicerat, så är det markägarfrågan som är komplicerad. Under föregående mandatperiod och regering gjorde man ändå en del saker, dvs. man arbetade med den här utredningen som redan var klar, och man såg till att vi fick en nordisk samekonvention. 2011 inleddes ytterligare förhandlingar för att komma till ett slutskede kring frågan. Nu när vi har bytt regering har ansvarsområdet flyttats från landsbygdsdepartementet till kulturdepartementet, och jag vet inte huruvida det gynnar frågan. Fortsättning följer säkert. Den är komplicerad, och det är främst markfrågorna som är komplicerade. Låt det ta tid och låt det bli bra i slutänden.

Jag yrkar på utskottets förslag att inte bifalla motion 2014:4.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 158.

§ 114 Att möta människor på kyrkogårdar

MARIE NIELSÉN:

Herr ordförande! Först ska jag börja med att hälsa på två gamla kyrkomötesledamöter, Mary Österström och Paul Trossö. Hej på er!

Då våra kyrkogårdar används för alla våra olika trossamfund likaväl för de som inte tillhör något trossamfund är det viktigt att våra kyrkogårdar visar på denna neutralitet. Att en välskött kyrkogård inbjuder till en rofylld mötesplats ska aldrig förringas. Samtal och möten sker ofta på våra kyrkogårdar och då även med vår personal. Dessa möten önskar vi givetvis ger tröst för den enskilde. Många upplever just dessa möten värdefulla då det är ett öppet möte med en medmänniska som inte direkt är knuten till just kyrkan. Vi får inte glömma att det inte alltid är en präst man vill tala med när man är i sorg utan det kan vara den där vanliga medmänniskan du möter, kanske just på kyrkogården eller någon annanstans. Om det är en präst du vill möta, så finns det givetvis alltid folk på kyrkogården som kan tillmötesgå och erbjuda kontakt med en präst.

2013 beslöt kyrkomötet med anledning av motion 2013:86 punkt 4 att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågor om begravning och möten med människor i sorg med utgångspunkt i Biskopsbrevet om begravning, en kraftsamling i likhet med det tidigare nationella programmet för barn och unga 0–18 år. Detta arbete har nyligen påbörjats på kyrkokansliet genom att en förstudie pågår, och en rapport från den beräknas vara klar under våren 2015. Förstudien kommer att bidra med underlag som ger förutsättningar att bedöma hur en kraftsamling bör utformas. Genom förstudien kommer även en samlad bild av de synpunkter som finns i stiftet inom området att bli tydliga.

Med anledning av att denna förstudie nyss påbörjats på kyrkokansliet föreslår Kyrkolivsutskottet att avslå motion 2014:20 i sin helhet.

ELSA CHRISTERSSON:

Herr ordförande och deltagare, biskopar och andra som vill lyssna! Jag yrkar bifall till motion 2014:20

Våra kyrkogårdar är oftast välskötta och vackra, och kyrkogårdsarbetarna kallas ibland för kyrkans gröna diakoner genom att man får kontakt med de som finns på kyrkogårdarna. Det pågår också mycket förnyelse och utvecklingsarbete för att kyrkogårdarna ska möta de nya behov som finns i den nya sociala verklighet som vi lever i, där man inte längre kanske bor där föräldrarna är begravda. Man kan därför tycka att den motionen bara tar upp tid, men det jag vill fokusera på är att jag tycker att kyrkan inte tar tillvara den potential till möten som kyrkogårdar innebär. Vi har alla upplevt hur Allhelgonahelgen är en fantastisk plats för just möten som kyrkogårdarna innebär om vi låter dem vara det. Min tanke är dels att kyrkogårdsarbetare som finns på kyrkogårdarna får inskrivet i sin arbetsbeskrivning och yrkesroll att de ska ha kontakt med andra, med bemötande som de idag sköter bra men som de ser som en bisyssla eftersom det är viktigare att räfsa. Det kanske inte är så. Om vi fick fokus just det här med mötesplatser och då kanske man också och kyrkans personal och förtroendevalda skulle också kunna se kyrkogården som ett ställe där man dels att göra mer tydligt vad kyrkan kan erbjuda även för våra egna medlemmar är det ju ofta förvånande när man ser innehållet i det som våra församlingar gör. Det kommer då in på den församlingsutveckling som vi pratade om igår att detta skulle kunna vara ett ställe som vi skulle kunna utveckla men också att kyrkans personal och förtroendevalda där genom samtal, genom möten också kanske tydligare såg vilka

behov som kyrkan idag behöver ta till sig. Jag tror att det är en plats som är unik genom att den redan finns, det är ingenting som vi behöver konstruera, vi behöver inte konstruera fram en mötesplats här utan den finns nu.

I svaret från Kyrkolivsutskottet pratar man också om pengarna, att om man ska göra ett projekt så är ekonomin redan ansträngd. Förr i tiden, tappade man ännu fler medlemmar, och då undrar jag alltid varför man inte använder pengarna så att man låter bli att tappa medlemmar. Det måste ju vara mer rationellt att man gör på det viset.

Det är första gången jag är på kyrkomötet, och när jag kommer hem i morgon kväll och de frågar vad jag har gjort, ska jag då säga att det jag har gjort är att avslå motioner. Med det hoppas jag att kanske denna motion kan gå vid sidan om, kanske fler också.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 159.

§ 115 Svenska kyrkan på nätet

ANDERS BRUNNSTEDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Eller vi kanske ska adressera oss som digitala invandrare och digitala infödingar för att använda utskottets övervägande. Jag talar för motion 2014:22 om en barnportal på nätet.

Innehåll brukar man kalla den fulla bredd av media som produceras för ett sammanhang och dess berättelse som görs tillgängligt via nätet. Alla vi som tillsammans med barn och barnbarn, i mitt fall med Solveig fyra och ett halvt år, har utforskat innehåll som vänder sig till barn i förskoleåldern vet vilken fantastisk pedagogisk möjlighet det kan ge. Vår kyrkas angelägna sammanhang och berättelser ska naturligtvis också göras tillgängliga på nätet. En barnportal kan förenklat beskrivas som en verktygslåda för produktion av innehåll på nätet. En barnportal på nätet för Svenska kyrkan kan ge församlingarna en bra plattform för att utveckla och bedriva undervisning inom ramen för den grundläggande uppgiften.

Jag yrkar på bifall till Kyrkolivsutskottets förslag angående motion 2014:22.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Herr ordförande och kyrkomötesvänner! Jag välkomnar Kyrkolivsutskottets förslag att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att skapa en barnportal på nätet. Detta, kära vänner, är framtidsytande mission! Det är det vi gör här, även om jag hade önskat att en sådan portal redan fanns i en kyrka där barnen intar en särställning.

Jag vill dock utmana er att se ytterligare möjligheter. En portal som inte använder det skrivna ordet som grund kan nå många fler än små barn. Det finns fler som inte kan läsa eller som har svårt att tyda bokstäver eller förstå ord och som tar in mer av upplevelser än renodlad skriven information, människor med funktionsvariationer till exempel. Det som är bra för de små, kan ofta vara bra också för andra. Det är en av många anledningar till att vi gör barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan. Jag tror att det är många här som har goda minnen av flanellografer. Nu har vi möjlighet att skapa en modern flanellograf för att berätta det glada budskapet om Jesus, om Guds kärlek till oss, om Anden som följer oss alla våra livsdagar.

Jag skulle också vilja skicka med möjligheten att skapa en applikation för mobila enheter. Det skulle hjälpa inte minst oss föräldrar som ibland får använda mobilen för att få barnen att vara med på gudstjänster och få hjälp att förmedla evangelium på ett sätt som barnen förstår när inte predikan gör det. Då är det viktigt att barnportalen är mer än tre spel, och vi är säkert många som kan tänka oss att vara med och bidra.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

ROLAND JOHANSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och webbtv-tittare! Jag talar för Kyrkolivsutskottet och yrkar bifall vårt förslag.

Rubriken på det här betänkandet är Svenska kyrkan på nätet och det har vi haft som rubrik många gånger under kyrkomötena de senaste decennierna. Den här gången är vi positiva till båda motionerna 2014:22 och 2014:72 och bejakar dem. Den vi har hört talas om här nu, Barnportalen, är vi helt klara på att den ska vi säga ja till. Webbtv-gudstjänster har vi sagt nej till. Det sa vi också för några år sedan när samma motion lades, jag var själv motionär, men man ville utvidga det hela till att inte bara vara webbtv-gudstjänster utan webbtv-program över huvud taget från kyrkan. Och så blev det.

Det har inte hänt så mycket på kyrkokansliet i de här frågorna, och därför har utskottet lagt till ”att med anledning av motion 2014:72 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att intensifiera arbetet med att på ett samlat sätt tillgängliggöra webbsända gudstjänster”.

Om barnportalen har vi under arbetets gång fått veta att det pågår samtal mellan Västerås stift och kyrkokansliet. Kyrkokansliets kommunikationschef är involverad i det, och det har gjorts en förstudie och arbetet är redan på gång. Det är någonting som verkligen behövs. Vi hörde här om en mamma med små barn, och jag har barnbarn. För några år sedan sa mina små barnbarn till mig, men farfar du har ju bara en Iphone 3. Då hade barnbarn Iphone 4. Jag var därför tvungen att köpa en Iphone 5, och nu är frågan om jag ska köpa Iphone 6 eller 7. Det händer alltså så mycket och det gäller nu att kyrkan är med i den här utvecklingen. Vi kan det här, här sitter personer som ser till att kyrkomötets förhandlingar kommer ut på nätet. Det behövs inte så mycket folk för det här. Vissa kyrkor har redan satt igång den här verksamheten och har byggt in kameror i väggarna eller som står runt om i kyrkolokalerna och har all utrustning att kunna sända webbtv-gudstjänster. Det gäller nu att fler går med i det här. Förra gången vi provade det här från kyrkan, det var då de här playprogrammen vi hade, var det få församlingar i Sverige som hade satsat. Nu vädjar jag till er att ni på er hemmaplan satsar pengar och ser till att få igång verksamhet. Det finns alltid ungdomar och även äldre som är beredda att gå in och arbeta med det här.

I bakgrundstexten säger utskottet att nio av tio svenskar idag har tillgång till internet. Jag vill nog påstå att i den här samlingen är vi tio av tio som kan det här, och vi vet vilka möjligheter det är att använda nya tekniken. Se nu till att det här kommer igång hemma i era lokala församlingar.

Jag vill läsa ur det som står i utskottets sammanfattning.

Nationell nivå har även en uppgift att på ett samlat sätt tillgängliggöra gudstjänster som stift och församlingar producerar. Mycket av arbetet med rörlig bild och stöd till stift och församlingar är redan igångsatt men utskottet vill påskynda detta och uppmanar kyrkostyrelsen att intensifiera arbetet med att tillgängliggöra webbsända gudstjänster.

JERRY ADBO:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! Först och främst, Roland, jag vill bara säga, Amen! Egentligen skulle jag ha lagt ett instämmande istället för att stå här i talarstolen. Vi är så överens. Med det vill jag tacka Kyrkolivsutskottet för den vänliga behandlingen av min motion 2014:72. Vi tycker väldigt lika och vi delar uppfattning och intentioner. Det är precis som Roland säger att vi lever i ett kraftigt

utvecklat informationssamhälle och samhällsutvecklingen tycks många gånger vara helt virtuell. Många människor lever snart sagt sina liv genom internet och genom sociala medier. Den här tekniska utvecklingen och utvecklingen i informations-samhället går med fiberoptisk hastighet, skulle man kunna säga. Svenska kyrkan ska och måste möta människor där de är, såväl IRL, "in real life", som virtuellt. Det genomförs redan idag som utskottet konstaterar stora och fina insatser för att möta människor på just sociala medier och annat. Ett exempel på detta, där det är väldigt lyckosamt, är utlandskyrkan och dess arbete som bedrevs under OS i London 2012 med sina fyrtio volontärer på plats som mötte människor "in real life" men även på webben genom sociala medier, blogg, twitter, facebook osv. Facebooks räckvidd under det sammanhanget var 80 000–90 000 människor, och de som följde utlandskyrkan på bloggen var ungefär 8 000 människor.

Jag lägger ju en motion som handlar om att utöka detta, så att även gudstjänster kan spridas på sociala medier och i andra virtuella miljöer. Webbsända gudstjänster skulle kunna tjäna som komplement till gudstjänstfirande i våra kyrkor. I gårdagens debatt kunde vi höra att 80 procent av alla gudstjänster i vårt land samlar färre än 20 gudstjänstdeltagare. Det är ju katastrof. Det här förslaget att börja webbsända gudstjänster skulle kunna tjäna som ett fint komplement, för vår uppgift måste ju primärt vara att sprida evangelium. Då är det viktigt att vi gör det hela tiden, på alla sätt, och överallt. Det här möjliggör också för alla att kunna delta i en gudstjänst på sina villkor och på tider som passar och på annat sätt. Tekniken finns som sagt redan. Det har även skrivits fler motioner i denna fråga, så jag ser med tillförsikt på framtiden och vad kyrkostyrelsen med hjälp av utskottets uppmaningar kan åstadkomma i den här frågan. Vilket kyrkoår som helst kan vi alltså följa gudstjänster via webben.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 160.

§ 116 Sveriges Kristna Råds migrationsfolder

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, kyrkomötesledamöter och biskopar! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Utskottet anser och föreslår kyrkomötet att avslå motionen då en liknande motion om den aktuella foldern behandlades under kyrkomötet 2009. Utskottet delar den bedömning som då gjordes. Utskottet konstaterar även att foldern getts ut av Sveriges Kristna Råd och att Svenska kyrkan tillsammans med den samlade kristenheten därmed står bakom tolkningen av de aktuella bibelorden, men det är Sveriges Kristna Råd som ansvarar för utgivningen av denna folder.

Vad är det då som fastslås i den här foldern? Det är sex teser:

1. Alla människor är skapade till Guds avbild och har rätt till ett liv i värdighet.
2. Grundläggande rättigheter måste gälla för alla människor.
3. Barns situation och behov måste särskilt uppmärksammas.
4. Familjer har rätt att leva tillsammans.
5. Alla har ansvar för en god samhällsutveckling.
6. Vårt mål är fred, rättvisa och ett hållbart samhälle – "nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor" (2 Pet. 3:13)

Foldern bygger på dels bibelord, dels delar ur FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. Kort och gott uppmanar de oss att leva enligt kärleksbudet gentemot varandra.

Kyrkolivsutskottet föreslår också att motion 2014:57 avslås i den del som rör litteratur och publikationer som Svenska kyrkans nationella nivå producerar, då den teologiska kompetensen som finns på den nationella nivån faktiskt är tillräcklig.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare!

Sveriges Kristna Råds folder *Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna* använder lösryckta bibelcitater för att finna stöd för den svenska förda invandringspolitiken. I det här fallet när det gäller foldern *De ensamkommande flyktingbarnen* har man klippt ut en bibelvers som lyder, *Låt barnen komma till mig och hindra dem inte. Guds rike tillhör sådana som de*. Guds rike är alltså enligt Sveriges Kristna Råds bibeltolkning Sverige. Nu är det så att bibelstycket inte handlar om Sverige som Guds rike utan om barns rätt i allmänhet att få komma nära Jesus. Längre ned på sid 6 i den här foldern har man klippt ut en annan bibelvers som lyder, "Om en familj är splittrad kan den inte bestå". Med det förespråkar Sveriges Kristna Råd den efterkommande anhörighetsinvandringen till de ensamkommande flyktingbarnen. Inte heller här handlar versen om migration, däremot om att Jesus i det här sammanhanget anklagas vara besatt av Belsebub. För den som börjar bli nyfiken, kan jag informera om 3 kap. Mark. Så här fortsätter man i Svenska kyrkan. Ett annat exempel som jag har tagit upp i motion 2014:57 är boken *Där främlingskapet bryts kan en ny värld börja*. Den går helt ut på politisk propaganda med lämpligt utvalda bibelverser. I stort handlar det om att hetsa mot Sverigedemokraterna och vår syn på kristna traditioner och värderingar.

Herr ordförande, jag tycker inte att Svenska kyrkan ska pyssla med sådan här klipp-och-klistra-verksamhet. Svenska kyrkans trovärdighet som ett kristet trossamfund är redan skadat. Det mest friska vore väl ändå att försöka läka skadan. Det här förfarandet liknar politisk kristendom och andan känns nära besläktad med politisk islam. Man kan därför ställa sig frågan om det är därför Svenska kyrkan mer är intresserad av att jämföra likheter istället för olikheter med islam rent generellt.

Jag yrkar bifall till motion 2014:57.

JERKER SCHMIDT:

För att gå i viss polemik med Margareta gör du dig själv skyldig till det du anklagar SKR för i att ta lösryckta bibelord och tolkar de ur sitt sammanhang. Ytterst handlar detta om Gudsbild och människosyn. Vad bygger då en kristen Gudsbild och bygger då en kristen människosyn? Ett övergripande budskap i detta är det kristna dubbla kärleksbudet. Ett annat sådant bibelord skulle kunna vara, "Vad ni har gjort för en av dessa mina minsta har ni också gjort för mig". Man brukar säga att bibeln är en av världens farligaste böcker just utifrån att den faktiskt öppnar upp för väldigt mycket tolkning. Då behöver man ju någonting att hålla sig till. Det finns en klok teolog som har sagt att, Kristus är bibelns stjärna och kärna. Vad är då det viktigaste i det som Jesus har att säga? Det är just välkommandet, ett öppet förhållningssätt där änkan, invandraren och barnen står i ett alldeles särskilt fokus och som behöver våra särskilda omsorger här hemma i våra egna gemenskaper och också de som av olika anledningar har tvingats fly till vårt land.

MARGARETA LARSSON:

Jag förstår inte riktigt. När jag presenterar i mitt anförande hur Sveriges Kristna Råd plockar ut en bibelvers ur sitt sammanhang för att sedan sätta in den i en politisk

kontext för att försvara en invandringspolitik, så är det ju inte jag som kan beskyllas för att använda lösryckta bibelcitat. Däremot så beskriver jag det lösryckta citatet vad det handlar om i dess sammanhang, och det är ju det man inte gör i Svenska kyrkan. Man plockar ut en lösryckt bibelvers ur sitt sammanhang för att pussla ihop en egen teologi. Det är ju därför som jag sa att om det är någon som är intresserad, så läs hela Markuskapitlet så kan man se vad det egentligen handlar om. Det handlar inte om migration. Däremot inte sagt att vi inte ska göra gott, men förvanska inte Guds ord och vilseled inte.

JERKER SCHMIDT (REPLIK):

Det vi kan säga är ju att det faktiskt är den samlade kristenheten i Sverige, alla de kristna kyrkorna som finns i Sverige, som står bakom den här foldern. Jag kan tycka att det är lite förmätet att vi ska stå här och recensera vad alla dessa kyrkor har kommit fram till som ett ekumeniskt samlat material och som faktiskt vill visa på en kristen människosyn och ett kristet förhållningssätt för att ha en ansvarsfull migrationspolitik.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Herr ordförande! Att vilseleda handlar inte om god kristendom.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 161.

§ 117 Medieutredning

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Igår uppsökte jag kamraten som företräder det stora partiet iförd röd tröja. Jag tyckte att det var väl ändå ett tillräckligt gott sätt att försöka rådfråga honom om arbetarrörelsens stora ikoner. Säger man [*gramski*] (Gramsci) eller någonting annat, men han sa [*gramski*], så jag säger [*gramski*]. Om man sedan säger något annat på italienska så bjuder jag på det.

Gramsci skriver, "ingen publikation kan ersätta en tänkande hjärna", eller ex novo, ge upphov till intellektuella och vetenskapliga intressen där det bara finns intresse för fikaprat eller där man tänker att livet är till för att roa sig och ha kul. Det var väl rätt tänkvärt. Men vi är ju inte sådana som roar oss och har kul och ägnar oss åt fikaprat. Vi vill ju veta vad livet går ut på och därför ägnar vi oss åt publikation.

Det är faktiskt en halv generation sedan, femton år sedan, en medieutredning tillsattes, och just nu tuggar det utför med alla våra tidningar. Utskottet säger att det händer så mycket och så snabbt, att det är ingen idé att försöka ta reda på vad som händer, eller vad nu utskottet säger. Man dömer papperstidningen till döden, och samtidigt kan man gå in i vilken tidningsaffär som helst och se drivor av tidningar om hundar, katter, jakt, mode, heminredning, militära vapen och krigsmakter i olika delar av världen. Det finns ingen ände på det myckna tidningspublicerandet. Men våra tidningar, Kyrkans tidning, har dragits ned till att bli en intresseförening för de närmast sörjande och är väl inte uppe i 30 000 exemplar längre. Jämför med Vår kyrka, som på 1950-talet var över 60 000 exemplar. De andra tidningarna, Kyrka och folk, får väl chefredaktören berätta om hur stor den är. Svensk Kyrkotidning blev månadstidning. Halverad utgivning var förr i världen veckotidning, Svensk Pastortidskrift, varannan vecka. Svensk Teologisk Kvartalsskrift kommer, om den alls kommer, året efter. Den skulle ha kommit.

Hela branschen är urvattnad. Borde vi inte veta någonting mer om detta? Har vi inte tappat hela vår gemensamma informationsdelning när vi inte har några tidningar? Ja, sannolikt. Vore det inte värt att ta reda på lite mera om vad som sker i det som synes ske och vad vi vill göra. Här är alla intressen uppdelade på olika händer. Jag tycker att det är djupt olyckligt. Man svarar att det finns på nätet, det finns bloggar, och det vet ju alla, och så finns det tidskriften Evangelium på nätet. Men det är inget gemensamt forum för debatterna och ingenting som sträcker sig utanför kretsarna av de intresserade eller de närmast sörjande.

Den snabba medieutvecklingen är ett faktum och branschen är i kris. Vi behöver inte göra någonting förrän det blir katastrof, men problemet är att när det är katastrof kan vi ingenting göra. Här gäller det att ligga i framkant. Medieutredningen, som jag föreslog, var ett sätt att försöka fundera över, var är vi nu och vad ska vi göra. Min bror brukar säga, att det finns frågor som man inte behöver bry sig så mycket om, för de problemen löser sig själva. Och det är ju sant. Men ingen kan då ta ansvar för dem.

Jag föreslår en medieutredning och vidhåller bifall till motion 2014:31.

SARA WALDENFORS:

Herr ordförande och ledamöter! Jag representerar Kyrkolivsutskottet.

Förslaget innebär att tillsätta en medieutredning, och utskottet delar motionärens åsikt om att medielandskapet har ändrats mycket men också att det ändras snabbt. Utskottet anser även att strategin för digital kommunikation och närvaro som kyrkostyrelsen antog i mars 2013 är ett sätt att möta det nya medielandskapet. Med tanke på att utvecklingen sker så snabbt tänker utskottet att en utredning hinner bli gammal innan den ens har hunnit komma till skott och klarhet.

Jag yrkar avslag på motion 2014:31.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Låt mig bli personlig. Min mamma var läkare. Om en sjukdom hade ett snabbt förlopp var det inget argument för att inte göra någonting. Om jag skulle säga till min regementschef att nu kommer en invasionsstyrka så fort att vi inte hinner göra någonting, vi lägger ner det hela. Han hade då skjutit mig ställd mot en mur, och det hade han gjort rätt i.

ROLAND JOHANSSON:

Herr ordförande! Innan jag åkte hemifrån i söndags såg jag på teve. Det är gudstjänst varje söndag och det är en väldig förmån vi har i Sverige att den publika televisionen sänder gudstjänster. Den var emellertid så annorlunda. Ni kan se den på webben, SVTplay, och ni kommer att bli väldigt undrande om det här är framtidens gudstjänster. Ja, det kanske är det. Det var från en fri kyrka som håller till ute vid Arlanda har jag förstått, men också nu har stora samlingar i Stockholm med några tusen gudstjänstbesökare varje söndag. Det var också ett inslag från deras söndagsskola. Det var alltså en helt ny form av att använda mediet. Jag tänker då medieutredning, och Dag talar här om hur tidningar läggs ned.

Jag har ett enkelt förslag och yrkar bifall till motion 2014:31. I utskottsbetänkandets sista stycke står: Utskottet anser att kompetens och resurser för detta bör finnas på kyrkokansliet hos de strateger som finns på kommunikationsavdelningen. Med tanke på de strategier och resurser som redan finns föreslår utskottet kyrkomötet att *bifalla* motionen (jag har ändrat, det står avslå).

Det skulle behövas en ny expert på kyrkokansliet – jag hoppas att pengar kan tas fram till det – som är kunnig i det nya rörliga bildsystemet som visas både på våra små apparater och teveapparater. Den nya experten skulle tillsammans med kommunikationschefen och kanske Dag Sandahl bilda en grupp som får till uppgift att ta fram en mediestrategi som kan presenteras för kyrkomötet år 2015. Det behöver inte vara svårare än så. Vi behöver titta på nuläget, och vi kanske måste göra en ny medieutredning om några år igen eftersom allt händer så snabbt.

Även om kyrkomötet säger nej till motionen, det blir kanske så, så har kyrkokansliets och kommunikationsavdelningens personal hört mina tankar. Jag hoppas att det kan komma till stånd, så att vi nästa år får på våra bord en ny medieutredning.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 162.

§ 118 Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande

DANIEL LARSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare och ni som följer det här via webben! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Jag hade en intressant diskussion om det här. Antalet asylsökande till Sverige har ju totalt sett ökat kraftigt, både 2012, 2013 och 2014 och närmar sig nu nivåer som rådde under kriget i forna Jugoslavien. För 2014 är prognosen för antalet asylsökande till Sverige cirka 80 000 personer. Den stora ökningen beror främst på inbördeskriget i Syrien men många flyr även från Eritrea, Somalia, Irak, Afghanistan och andra länder med väpnade konflikter och förtryck av minoriteter och oppositionella. Under det första halvåret i år sökte närmare 32 000 personer asyl i Sverige. Det är nästan 70 procent fler än under motsvarande period 2013. Under asyltiden bor den sökande antingen i eget boende, till exempel hos släkt och vänner, eller i anläggningsboende som Migrationsverket ordnar. De som väljer anläggningsboende blir allt fler och Migrationsverket söker med ljus och lykta efter lämpliga bostäder med varierande resultat. Konsekvensen har blivit att fler asylsökande finns i glesbygdsområden och i förläggningssliknande boenden istället för i vanliga lägenheter. På många håll i glesbygden är Svenska kyrkan den enda organiserade aktören och den enda öppna mötesplatsen i och med att Migrationsverket inte längre erbjuder någon organiserad sysselsättning eller svenskundervisning för asylsökande sedan 2012 och förväntningarna blir nu än större på Svenska kyrkan och församlingarna att ordna meningsfulla mötesplatser och även svenskundervisning. De här mötesplatserna fyller ofta ett stort behov av social gemenskap, det kan handla om språkträning, hjälp med att lösa vardagsproblem och i många fall också om hjälp att förstå och påverka själva asylprocessen. Här finns också Rådgivningsbyrån för flyktingar och asylsökande som ett viktigt stöd.

Svenska kyrkan på den nationella nivån samarbetar med andra kyrkor genom Sveriges Kristna Råd (SKR) och andra engagerade aktörer för att påverka asylpolitiken i Sverige i en mer rättssäker och human riktning. Det sker genom opinionsbildning, rapporter, regelbundna möten med Migrationsverket och politiska partier. I den nationella nivåns uppdrag ingår också att både stödja och vara ett språkrör för verksamheter ute i stift och församlingar. I dokumentet *Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna* (2007) ställer medlemskyrkorna i SKR krav på myndigheterna genom att granska lagstiftning, juridisk praxis och myndigheternas arbete inom migrationspolitikens område.

Utskottet har under överläggningarna fått information om att Migrationsverket önskar inleda samtal om samarbete med Svenska kyrkan på den nationella nivån.

Utskottet är positivt till en långsiktig lösning av frågan samtidigt som man ser att församlingarna har ett akut behov av ekonomiskt bistånd till en alltmer svällande församlingsverksamhet.

Kyrkolivsutskottet föreslår kyrkomötet att besluta att bifalla motion 2014:27.

SARA WALDENFORS:

Herr ordförande! Jag är en av många härinne som har jobbat i en av de här församlingarna som kämpar med asylfrågor, migrationsfrågor, papperslösa och ensamkommande barn. Att människor knackar på kyrkans dörr och ber om skor på fötterna, mat i magen och tak över huvudet är vardag för många församlingar. Vi pratade om detta i utskottet och man har ofta en tanke, en känsla om hur det är. Men hur är det egentligen? Jag tog och ringde runt till alla våra stift och pratade även med en hel del församlingar som jobbar med detta. Jag frågade om hur det är i stiftet, vad händer? Ringer församlingar och frågar, och vad frågar de efter? Hur många församlingar handlar detta om som behöver och frågar efter den här hjälpen? I vissa stift är det uppåt 70 procent av församlingarna som jobbar med dessa frågor. En fråga från stiftens sida är om kyrkan på nationell nivå medveten om att det är så här? Jag undrade då, vad frågar de efter? Det är framför allt tre saker de frågar efter.

1. Juridisk hjälp att lösa frågor, hur man överklagar.
2. Pengar. Man vill avsätta en halvtidstjänst diakon eller präst till att jobba aktivt. Hur fungerar det när andra arbetsuppgifter blir lidande för det vi väljer att göra?
3. Vilka andra jobbar med detta? Hur kan vi i nätverk samarbeta så att vi inte behöver uppfinna hjulet en gång till.

Vissa saker kan församlingarna inte göra i brist på pengar, men många församlingar upplever att de inte kan leva med sig själva om de inte gör någonting. Här kommer människor och knackar på dörren och behöver saker för att överleva. Vilken är vår kyrkas uppgift då? Jag tänker att det är en teologisk reflektion vi behöver göra, över vår bild av oss som kyrka. Vilken är vår uppgift? Akuta pengar behöver sättas till så att när församlingar verkligen vill göra skillnad akut ska ha möjlighet att göra det. Här har vi möjlighet att hjälpa dem.

Bifall till motion 2014:27.

NIKLAS GRAHN:

Herr ordförande, biskopar och ledamöter! Även jag gjorde så efter att den här motionen hade behandlats i Kyrkolivsutskottet. Jag bestämde mig för att samtala med personer i mitt stift som har en egen erfarenhet av att verka i församlingar där det plötsligt har öppnat ett asylboende.

Så här berättar prästen Charlotte Hartwig:

Hösten 2012 fick Glava församling på 900 invånare ett asylboende med 200 platser. Varken kommunen, landstinget eller församlingen hade fått någon möjlighet att förbereda sig. Därför blev också de första månaderna kaosartade. Det var mycket som inte fungerade. Många människor i Glava engagerade sig, kom med kläder och leksaker. Detta innebar ett nytt kaos. Jag som församlingspräst blev snabbt kontaktad av frågande och hjälpvilliga människor, och samtidigt hörde både tidningar, radio och teve av sig. Det var viktigt att agera snabbt från församlingen. Jag sammankallade ett möte för alla som ville hjälpa till. Vi bildade en arbetsgrupp med församlingen, Röda Korset, bygdekontoret i Glava och ett studieförbund. Det var viktigt att få struktur på

alla välvilliga människor. Det var många som ville skänka kläder och pengar. Jag lade den hösten ner minst tio timmar i veckan på att svara på alla frågor via telefon och mejl. Samtidigt som vi i arbetsgruppen byggde upp en verksamhet med flyktingguider, kafé, samhällsinformation och språkundervisning. Kontakter med kommunen, landstinget, Migrationsverket och media tog också mycket tid. Jag som ensam präst och utan diakon eller pedagog fick lägga en väldigt stor del av min arbetstid på det akuta läget.

Våra församlingar är dåligt rustade inför de utmaningar samhället står inför. Vi behöver både kunskap och resurser snabbt vid situationer som i Glava.

Charlotte fortsätter:

Jag förstår att situationen i Glava inte är något unikt utan många församlingar står i samma situation. Med vänlig hälsning, Charlotte Hartwig.

Jag tänker att här har vi en möjlighet att göra skillnad och låt oss göra det. Låt oss stödja de församlingar som befinner sig i den här situationen.

Jag yrkar bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Den som väntar på något gott väntar aldrig för länge. Jag är glad för att den här motionen har bifallits av utskottet och jag är glad över Folkrörelse-Sverige som tar ansvar i det här arbetet.

Jag fick åka till Rävlanda, för jag var i trakten av Göteborg, och inbjöds. När jag kom till den sal där man skulle ta emot flyktingarna den kvällen, satte man en sopborste i handen på mig så att jag kunde sopa lokalen. De andra dukade upp på borden vad man skulle fördela, kläder, sanitetsvaror, blöjor samt duka borden med fika och frågepapper med uppgift om hur man säger på svenska de olika konstiga svenska orden. Sedan kom gänget i olika åldrar, familjer och barn. Det var en helt underbar afton.

Dessförinnan hade jag varit på flyktingförläggningen och det var en djupt deprimerande insikt. Där fanns ingen plats att mötas. I korridorerna fick man inte vara, sa brandmyndigheterna. Där drog horder omkring i ett gammalt sanatorium, som jag egentligen skulle tillkalla brandkåren för att bränna ner. Det är inte anständigt. Det är inte anständigt alls det sätt vi agerar.

Men så står det entusiastiska människor som vecka efter vecka gör det bästa möjliga av det här. Jag insåg också att det här inte håller i längden. Vi har inte, som man säger i andra sammanhang, två besättningar till båtarna utan det är samma besättning som vecka efter vecka sliter och kanske slits ut. När vi ska ansvar för våra flyktingar måste vi också ta ansvar för våra flyktingmedarbetare, för de gör gigantiska insatser, på ett sätt tärande gigantiska insatser. De möter människor som sedan försvinner, och de ser svagheterna i vårt mottagningssystem. Att göra detta vecka efter vecka utan avlastning går förstås inte, inte särskilt länge och alls inte i längden.

Jag har en väldig kärlek till det svenska Folkrörelse-Sverige, alltså folk som kavlar upp ärmarna och gör någonting. Man får lära sig mycket när man samlar in kläder och delar ut dem. Jag lärde mig att skor för män i storlek 43–45 är en bristvara. Det hade jag aldrig tänkt på tidigare. Förklaringen var fullständigt genial. Till skillnad från kvinnor sliter män ut sina skor, och när de inte går att använda

längre skaffar de nya. Och enligt mitt livs erfarenheter så stämmer det ju. Det skulle alltså behöva en insamling av nya skor till flyktingar i storlek 43–45 för karlar samt en del roliga leksaker för alla dessa barn som plötsligt ska skyfflas hit eller dit.

Den kvällen jag var i Rävlanda gick en man runt och tog adjö. Han skulle dagen därpå utvisas. Även det kändes vemodigt. Han hade fått nya vänner och så fick han nu säga adjö. Jag förstår att det måste bli så mellan varven, men jag förstod också hur det sliter på folket som jobbar det här. Och de valde det inte. Plötsligt kom det ett flyktingboende och de fick jobba med saken. De jobbar föredömligt, för de skrev också en rapport om vad de höll på med. ”Världen vid vår tröskel. Tankar om och erfarenheter av hur en församling påverkas när ett asylboende etableras.” Så måste det gå till, teori och praktik hand i hand och reflektion över vad vi håller på med. Det är uppenbart att det behöver stoppas in resurser. Man kan inte lämna dem alldeles ensamma vid gräns där man möter människor.

Jag vill tacka Kyrkolivsutskottet för en vänlig behandling av motion 2014:27.

ANNA-KARIN WESTERLUND:

Herr ordförande och ledamöter! Det är självklart att vi måste ta hand om våra flyktingar. När expressen ringde mig igår förstod jag att man hade missförstått mitt avslag och min reservation. Det är ju inte så att vi har något emot att Svenska kyrkan arbetar med flyktingar och tar hand om dem. Det är något som vi självklart absolut måste göra. När Kyrkolivsutskottet behandlade den här motionen visste vi att Migrationsverket hade bett Svenska kyrkan om hjälp med flyktingsituationen, och att det redan pågick ett samtal. Därför valde vi att reservera oss mot Dag Sandahls motion 2014:27.

Nu blir jag lite personlig, Dag Sandahl. Det är väl inte så att din mamma hade börjat operera en person på ett annat ställe om hon var alldeles nyopererad, eller hur?

Eftersom det redan pågår ett samtal tycker vi inte att det finns någon anledning att påbörja ytterligare ett. Nu vet jag även att ärkebiskopen ska träffa Migrationsverkets generaldirektör Anders Danielsson på torsdag. Vi hoppas att de ska få ett fruktbart samtal. Därför begär vi avslag på motion 2014:27.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Jag är visserligen doktor men inte läkare så jag går inte i god för vad morsan hade gjort i ett sådant läge. Det är dock inte omöjligt att hon opererat på ett annat ställe, för man kan ju vara multisjuk. Det farligaste när man kommer till lasarettet är att man har två sjukdomar och läkaren bara upptäcker den ena, för då är det klippt.

Det reservanterna säger är att ni Rävlanda inte kan vänta er någonting förrän vi har sammanträtt. Det går inte att ha det så. Jag kanske ska ta ett Gramsci-citat igen, ”Det gamla dör och det nya har inte kommit”. Det är någonstans där vi befinner oss. Nu är det gamla strukturer och helt nya relationer till människor som kommer från andra håll. Vi måste hantera det, och då går det inte att säga att vi väntar. Det är problemet. Vi kan ha samtal, men bara om människorna, som är vid den yttersta gränsen där man möter människor, känner att de får hjälp, stöd och sympati.

ANNA-KARIN WESTERLUND (REPLIK):

Jag förväntar mig att vår ärkebiskop ser till att omfördela pengar till detta och ser till att det verkligen kan bli någonting av det här. Jag litar på vår ärkebiskop.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Man kan visst lita på vår ärkebiskop men nu är det faktiskt kyrkomötets ansvar den här gången som kyrkomötet inte ska springa undan. Nu ska kyrkoledningen säga att nu har det högsta beslutande organet sagt hur färdvägen ska gå, och det ska en ärkebiskop kunna känna i just det här läget.

LARS-IVAR ERICSON:

Herr ordförande, ledamöter! Jag kommer från Tyringe och där har vi 4 000 invånare. Vi har många äldre ensamma, sex sjukhem, ett äldreboende, personer med missbruksproblem, familjer med relationsproblem och det är lätt att förstå att här finns det många diakonala uppgifter som hanteras av en diakon och en präst med diakoniprofil tillsammans med övriga församlingsmedarbetare och frivilliga.

Vi hanterar detta efter bästa förmåga, men så hände någonting i början av detta år. Det kom 250 flyktingar och asylsökande till samhället, och inom kort ytterligare 200. Vad har vi då kunnat göra för dessa människor? Vi har kunnat erbjuda gudstjänster, vardagsverksamhet, barnverksamhet och några har hittat till syföreningen. Vi har också samlat in kläder och precis som Dag nämnde är det brist på herrskor i storlekarna 43–45, men det löser sig kanske. Vi har kunnat ge kläder, fika och vanlig enkel medmänsklighet men det behövs mera. Det behövs samtalstillfällen, hjälp med myndighetskontakter, överklaganden, söka bostad och mycket annat som vi inte hinner med under nuvarande förhållanden. Det behövs helt enkelt pengar från ovan.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

HELENA NÄSLUND:

Herr ordförande, mötesdeltagare, biskopar och webbtittare! Jag är ny här men jag vill vittna om hur viktig den här motionen var när den kom till Budgetutskottet där jag sitter. Vi tog den genast till våra hjärtan! Jag berättade om mitt arbete hemma i församlingarna i Gävle–Sandviken om hur vi sliter med frågan. Men det är samtidigt ett väldigt roligt arbete. Vi sitter verkligen inte med armarna i kors i väntan på medel och pengar utan det är många av kyrkans diakoner och volontärer, som jag är, som har gått in i ett nätverk som heter Frivillig Gävleborg. Där ordnar vi träffar för nyanlända. För två veckor sedan var vi 90 personer som kom till Kulturcentrum. Kommunen i Sandviken sponsrar oss med lokalen där, för att inte tala om de lokala pizzeriorna som gav oss gratis pizzor att bjuda på. Då är det en mysig stämning, vi till och med fikapratar och har kul, det är ju språkträning, de måste ju få lära sig språket. Jag fick själv en syster där från Syrien som har två barn, varav ett är autistiskt. Nu är vi vänner och hon skriver på väldigt bra svenska till mig på facebook. Jag menar att det är ju så här vi måste jobba men vi måste ha mer resurser, för det här förslår inte.

Stort tack, Dag Sandahl, för motionen och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande och ledamöter! Jag får väl ta rollen att ha ett annat perspektiv på det hela. Nu är det ju så att vi i Sverige har en mycket extrem invandringspolitik jämfört med många andra länder. Svenska kyrkan agerar som medberoende i det här. Jag kan likna det här vid alkoholisten och alkoholisthustrun. Det är ju självklart att vi ska hjälpa människor i nöd i andlig och lekamlig spis, det säger jag inte emot. Det är vårt uppdrag. Vad jag saknar i denna fråga är att man inte reflekterar ett dugg över vad kommer just det här beslutet att leda till. Oavsett vilket beslut vi tar så måste vi

tänka ett steg till. Kommer det här i längden att leda till det eller det? Det man gör nu genom att skynda till att göra församlingar mer eller mindre till flyktingförläggningar i större grad då sänder vi en signal till nätverk runt om i världen som har Sverige till födkrok när det gäller människohandel. I och med det kommer fler människor att fastna i det här nätverket och det är inte roligt att fastna i de här kriminella nätverken. Det handlar om utpressning, våld, hot och mycket annat och människor sätter sina liv och ekonomi på spel, där barn många gånger blir lidande. Jag märkte att när den här motionen kom upp i vårt utskott sprang alla omkring som oroliga höns och desperat frågade hur vi kunde få fram pengar nu, helst igår. Men man ställde inte frågan om hur personalen mår som ska hantera det här och hur de ska hantera det här. Hur hanterar de det känslomässigt, arbetsmässigt, skuld känslan av att inte räcka till? Finns det resurser att ta om dem? Det tycks vara en märklig övertro att pengar löser precis allt. Om man bara skyfflar in en massa pengar så kommer allt att lösas sig. Det kan vara bra att tänka ett steg till, att inte springa runt och vara desperat över att det här är en så viktig fråga, och det är det ju naturligtvis. Men vi måste också lära oss att tänka lite till.

Jag yrkar avslag på motion 2014:27.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Hur glad är jag inte för det avslagsyrkandet, för det gör ju saker och ting tydliga. Vi är medberoende och det är faktiskt sant. Vi är beroende därför att i vår nästa finns Kristus. Sverigedemokraterna kan driva en annan invandringspolitik så mycket man vill. Det har jag inget emot, det är vår demokratiska skyldighet att göra om vi står för en övertygelse. Men man får inte missa kravet på barmhärtighet och det är där vi är nu. Just nu kan vi ställa politiska frågor till Sveriges riksdag, gör det, men här måste vi hantera det som är det faktiska läget, att våra medarbetare och vårt folkrörelsefolk i Svenska kyrkan möter människor och de ska ha stöd.

Sprang de runt som yra höns? Det kan jag lätt tänka mig. Var det vit leghorn, då?

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Ja, vi ska visa barmhärtighet. Jag är övertygad om att vi är överens om det i kyrkomötet. Jag vill ändå förtydliga att ju mer vi möjliggör för en extrem invandringspolitik desto mindre kommer det att gynna människor i längden, som fångas in i människohandel, som kommer att fara illa med barn som föds i den här eländiga situationen de befinner sig i. Vi kanske inte kommer att kunna hantera allt, för ju mer vi möjliggör desto mer folk är det som kommer hit och desto mer resurser behövs för att ta hand om alla människor. Jag tror inte att vi kommer att få det i längden.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Det ena göra, det andra inte låta. Vi kan förstås ha en fullständigt ordentlig kontroll av brottsligheten här i landet. 55 stadsdelar är utsatta. I en av dem var jag präst. Det kräver att folk vågar gå fram och säga, stopp det här ska vi inte ha. Men det kräver också att folk inte bara säger stopp på det viset, utan räcker fram handen, den hand som Kristus kallar oss att räcka vår nästa, som är han själv. Det här är kristendom, bara nämnt så här i förbigående.

KATARINA WEDIN:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga! Som vi har hört är ett möte inplanerat mellan generaldirektören för Migrationsverket och vår ärkebiskop. Nu hoppas jag att vi i Svenska kyrkan verkligen tar den här bollen och inte slabblar bort den. Vi har fått en fråga från samhället, från Migrationsverket, om vi i Svenska kyrkan kan hjälpa till och skapa bra boenden och bra mottagande för asylsökande. Vilken möjlighet! Vi har många byggnader, en del mer eller mindre använda. Tänk om vi skulle kunna gå in i det här utan vinstsyfte och erbjuda boende och mottagande med bra kvalitet. Inte lägga det här ytterligare på enbart församlingars anställda utan att starta företag i kyrkans regi i den sociala sektorn. Anställa professionella som kan jobba med det här och också naturligtvis tillsammans med församlingens anställda och volontärer. Det finns många sådana exempel, bland annat i Knivsta där man har jobbat till exempel med förskola och äldreboende. Bert Karlsson hyr hotellet i Övertorneå. Jag bott där och det är ett fint hotell. Om han kan göra det och räknar med att ha en vinst borde väl vi kunna hitta en möjlighet att driva sådan här verksamhet utan vinstsyfte med professionellt anställda. Jag tycker att det här är en uppmaning till oss alla. Låt oss inte fega ur och vara för bekväma för att säga nej till den här möjligheten.

DAN SARKAR:

Som representant för en församling, där en procent är engagerad för de tio procent som bor på ett asylboende, vill jag uttrycka min tacksamhet inte bara över motionen och Kyrkolivsutskottets behandling utan också över det arbete du gjorde som ringde runt och tog reda på hur det ser ut i stiftet för att uppmärksamma nationell nivå. Jag vill bara säga tack!

LEIF NORDLANDER:

Herr ordförande! Det ser ut som ett gyllene tillfälle när vi har pratat om att vi ska ge möjligheter för församlingars arbete med flyktingar och asylsökande. Jag har ett förslag när det gäller överskottet i vår budget, nämligen att börja med att avsätta de 64 mkr som jag föreslår i mitt särskilda yrkande för att det ska kunna bli något av det här. Då har ärkebiskopen något med sig i fickan eller handväskan när hon kommer till Migrationsverket och kan säga att nu satsar vi, nu vågar vi. Om vi dessutom kan återföra en hel del medel till våra församlingar som de kan använda för en positiv utveckling av verksamhet på det här området eller på andra områden där man har stort behov. Det är väldigt viktigt. Jag tycker att det är fantastiskt med den här positiva stämningen kring den här motionen.

Jag yrkar bifall till motionen och till Kyrkolivsutskottets yrkande.

MICHAEL KAUPPI:

Herr ordförande, presidiet, ledamöter och åhörare! Jag vill bara yrka avslag på motion 2014:27.

DANIEL LARSON:

Herr ordförande! Det här var en intressant debatt som pekar ut en del skillnader. Det gör ju kyrkovalet allt viktigare.

Jag vill påminna om vad den här motionen handlar om, att-satsen som handlar om att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande. Det är ju sant som har sagts och som också utskottet

hänvisar till att samtal kommer att ske inom kort, då kyrkostyrelsen har för avsikt att bygga en gemensam plattform med Migrationsverket som garanterar långsiktighet i ett kommande arbete och som ska vara väl förankrat i Svenska kyrkan på alla nivåer. Men när kyrkofullmäktige runt om i landet planerar nästa års verksamhet så är det svårt att budgetera och anställa personal och organisera det som eventuellt händer under året som följer. Vi har också pratat om man kan använda riktat församlingsbidrag osv. men utifrån Budgetutskottets yttrande, när det kom fram att det inte är förenligt med den ändamålsbeskrivning som gäller för riktade församlingsbidrag 2014 som kyrkomötet beslutade om 2013, så landade vi i att det finns en möjlighet för kyrkostyrelsen att göra vissa omprioriteringar i budgeten under verksamhetsperioden för att ge just det här viktiga stödet till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande.

Bifall till motion 2014:27.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 163.

§ 119 Fattiga EU-migranter

LENA KLEVENÅS:

Jag har skrivit den här motionen och fått gott stöd av min nomineringsgrupp Miljöpartister i Svenska kyrkan. Motionen går ut på att vi vill att man ska arbeta fram en särskild policy för bemötande av EU-migranter. Kyrkolivsutskottet har föreslagit avslag på motion 2014:62 trots att utskottet i betänkandet skriver att "kyrkokansliet får förfrågningar från församlingar när det gäller insatser rörande tiggande romer. De som ställer frågor saknar många gånger förhållningssätt och strategier för insatser gentemot fattiga EU-migranter och har bristfällig kunskap om erfarenheter från andra församlingar".

Jag tycker att utskottet har behandlat den här motionen på ett väldigt konstigt sätt. Det är en lång bakgrundsbeskrivning i betänkandet men den handlar nästan enbart om romer som flyktingar eller svenska romer om hur man ska integrera dem i det svenska samhället. Men motionen handlar ju om EU-migranter och det är ju något helt annat. De är varken svenskar eller flyktingar. Nu har jag nästan ett evangelium att komma med, alltså ett glatt budskap. Jag vet inte riktigt hur jag ska uttrycka min tacksamhet till den socialdemokratiska gruppen som har skrivit ett utkast till ett uttalande från kyrkomötet. Det är ju mycket bättre än att bifalla min motion, så jag avvaktar med yrkandet, men tänkte börja med att läsa upp uttalandet som är ganska långt. Jag tror inte att en talare hinner läsa hela, och ni har ännu inte fått det, bara alla gruppledare. Jag hoppas att ni under diskussionen i samtliga nomineringsgrupper kan ställa er bakom det här uttalandet. Då har vi uppfyllt det som jag ville med motionen och vi har inte belastat kansliet alls för det här är redan gjort. Så här lyder förslaget:

Svenska kyrkans kyrkomöte vill uppmärksamma den svåra situationen som fattiga EU-migranter lever i. För många finns inget alternativ annat än att tigga på våra gator och torg. Allt fler fattiga EU-migranter befinner sig i Sverige. Många av dessa människor kommer från Rumänien och Bulgarien. Många är romer som lever i stor fattigdom och utanförskap i sina hemländer. De saknar ofta id-handlingar, vilket innebär att de inte räknas som medborgare i det land de kommer från. De saknar försörjningsmöjligheter, har dåliga bostäder eller inga bostäder alls. De har sällan tillgång till sjukvård eller skolgång. Detta

drabbar barnen hårdast. De som är romer utsätts dessutom ofta för diskriminering och förtryck. I Sverige finns också fattiga EU-migranter från andra europeiska länder som drabbats av ekonomisk kris, till exempel från Grekland, Italien och Spanien. Svenska kyrkan arbetar tillsammans med andra aktörer med hur vi på kort och lång sikt bäst kan stötta fattiga EU-migranter, inte minst romer. Stift och församlingar arbetar med dessa frågor och ingår ofta i lokala regionala nätverk tillsammans med andra organisationer och trossamfund. Insatserna handlar om akuta frågor, om bostäder, skydd för utsatta kvinnor, akut hälsovård och skolgång för barn. Det handlar också om ett långsiktigt arbete med möjlighet till sysselsättning på svensk arbetsmarknad och möjligheter till fortbildning. Dessa insatser gör stor skillnad för den enskilde. Tillsammans med andra kyrkor och organisationer i nätverken Eurodiaconia och CCME, Ekumeniska kommissionen för migranter i Europa, arbetar Svenska kyrkan för ett europeiskt kunskapsutbyte och påverkansarbete i frågor som rör romers rättigheter och den utsatthet som fattiga EU-migranter lever i oavsett etnisk bakgrund. Svenska kyrkan deltar också i arbetet med att påverka EU:s medlemsländer vad gäller starkare socialpolitik och skydd för minoriteter.

Det var ungefär hälften av uttalandet.

MARIE NIELSEN:

Herr ordförande! Jag talar för utskottet och Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:7 Fattiga EU-migranter.

Visst har vi alla mött den frusna kvinnan eller mannens bedjande blick. Ja, det skär i ens hjärta, i alla fall bland de flestas hjärta. Redan nu gör kyrkan mycket både på lokal nivå och på nationell nivå. Under våren 2014 utökades personalresurserna på kyrkokansliet med en handläggare med inriktning mot migranter, romer och resande inom EU. Samtidigt får vi inte glömma att kommunerna faktiskt även de har ett ansvar för alla som vistas i en kommun. Vi kan inte göra allt men många av oss kan göra lite i alla fall. Många av oss har inte den där vinterjackan som hänger i garderoben som aldrig används men som alltid hänger i vägen när vi har varit iväg och köpt något nytt. Just den jackan kan värma någon annan och få en ny ägare. Hur många har inte som jag stått i kassakön när man ska betala och plötsligt står med den där chokladen eller sura godiset att betala. Nästa gång kan man strunta i chokladen och det sura godiset, och istället köpa lite bröd och bananer. Tänk att få ge detta så att de kan få mätta sin mage just den dagen.

Med det arbete som redan pågår och de insatser som kommer att göras inom detta ärende avseende EU-migranter så föreslår utskottet till kyrkomötet att avslå motion 2014:62 i sin helhet.

Sedan väntar vi på fortsättningen som Wanja kommer med i sitt inlägg senare.

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Jag tycker fortfarande att det är obegripligt, med den motivering som du lämnade, att ni kan avslå motionen eftersom behovet av rådgivning är stort. Det här handlar inte om bullar och välgörenhet. Det handlar om mänskliga rättigheter.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Det som sas sist var väl sant. Jag tycker att Kyrkolivsutskottet har en förvånansvärt kort kommentar till denna motion som jag tycker verkligen visar på något som är synnerligen angeläget och som vi har mött under de senaste åren med en tydlighet som vi nog absolut inte kunde förväntat oss några år tidigare. Enligt min uppfattning blandar utskottet samman vissa integrationsfrågor som också är mycket angelägna och som berörs till exempel i den alldeles utmärkta boken om Svenska kyrkan och romerna och flyktingfrågor. Den stora skillnaden är ju att detta gäller människor som inte har någon tryggad försörjning, inte ens ett minimibehov tillgodosett i praktiken i varje fall i vårt land. Jag tycker att det är tydligt att vi behöver skapa klarhet i den här frågan för att stödja församlingarnas arbete. Jag hade varit beredd att ansluta mig till reservationen men eftersom den är återkallad och jag inte vet om det krävs ett entydigt beslut av kyrkomötet eller det räcker med ett uttalande här om vi har en viljeinriktning. Jag ser positivt på det uttalande som utdelats ser jag positivt på även om jag ser det som i huvudsak deskriptivt.

Jag skulle vilja att vi försökte uppnå två saker. Det ena är att jag känner själv ett behov i att skapa klarhet om vilka förpliktelser som vilar på det allmänna, alltså i första hand på kommunerna när det gäller människor i den utsatthet som de finns i rent faktiskt, inte minst nu när det är på väg att bli vinter. Vilken skyldighet har kommunerna att garantera att människor inte tvingas sova utomhus och vilka skyddsåtgärder kan kyrkan ställa krav på att kommunerna och kanske också statliga myndigheter ska vidta för att skydda dessa människor.

Den andra saken vi behöver är en erfarenhetsbank från de församlingar och andra organisationer, även utanför kyrkan, som på ett förtjänstfullt sätt har försökt arbeta med den här frågan så att vi kan få del av andras arbeten eller erfarenheter i det lokala arbetet. Jag tror att många församlingar trevar efter vad som är den konstruktiva åtgärden, vad kan vi göra. Jag tror att det är uppenbart att man i en situation som denna måste göra omprioriteringar inom ramen för vad som är rimligt så klart som alltid, men att man måste ha en vägledning. De här två sakerna skulle jag vilja att vi i arbetet i kyrkostyrelsen försöker föra framåt, alltså tydliggörande av de berörda personernas rättigheter och ett förmedlande av erfarenhet.

WANJA LUNDBY-WEDIN:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Det var ju bra att Lena Klevenås läste upp halva uttalandet, men jag har inte hunnit dela ut det till alla grupper. Jag har pratat med några, men ni kommer att få det inom kort. Jag tror att det är skrivet på sådant sätt att alla faktiskt kan ställa sig bakom det, för det här är inte någon skiljande fråga mellan olika nomineringsgrupper utan det är verkligen i allra högsta grad en allmänmänsklig fråga. Det är ett deskriptivt uttalande till en del, men det som följer sedan handlar också om det vi talar om mot bakgrund av den utsatthet som fattiga EU-migranter lever under, så uppmanar vi tre olika grupper. Dels uppmanar kyrkomötet i det här uttalandet, om ni vill anta det imorgon, Svenska kyrkans alla nivåer att fortsätta att intensifiera arbetet för att förbättra situationen för dessa medmänniskor, att hitta vägar till arbete, bostad och utbildning i Sverige för många EU-migranter, ett bättre alternativ än att resa tillbaka till hemlandet. Men andra vill återvända så snart som möjligt med pengar till sin familjs försörjning. Oavsett vilket så är det nödvändigt att arbeta med och för de som befinner sig i utsatthet och i ovärdiga livssituationer. Det exemplifierar vi med att det finns ett dokument som heter "Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna" och man kan ha det som en

bra utgångspunkt för det här arbetet. Det kanske inte är en hel policy men det finns ändå ett bra dokument.

Vi riktar också en uppmaning till kommunerna, där vi uppmanar dem att ta sitt ansvar, precis som Nils Gårder nämnde, för människor i nöd, för det finns ett sådant ansvar på kommunerna men också att de i samråd med frivilligorganisationer och kyrkor hittar modeller som förbättrar situationen för fattiga EU-migranter som vistas i kommunen. Slutligen uppmanar kyrkomötet också Sveriges regering och riksdag att verka för att fattiga EU-migranter utsatthet ska minska både genom att kraftfullt agera inom EU och genom att tydliggöra, respektera EU-migranterns mänskliga rättigheter och särskilt barnens rättigheter. Det vi inte tar upp här är det viktiga som Marie nämnde, att var och en kan alltid göra något. Det ställs också krav på politiskt ledarskap. Det ställs krav på ledarskap och agerande från kyrkans sida. Skälet till att vi började fundera över ett uttalande var att det var så viktigt nu. När vi säger nej till motionen, vilket jag tycker är riktigt, för det går inte att lägga en massa tid på en stor policy nu, utan det kanske mer är att skapa nätverk ute i stiftet och verkligen ett aktivt arbete. Det måste synas att vi tar den här frågan på allra största allvar. Det får inte som att vi lägger den åt sidan. Det här är en ny företeelse, vi är inte vana att se den på våra svenska gator och torg hur människor sitter och tigger. Det är fullkomligt ovärdigt och vi måste som Svenska kyrkan vara en av de organisationer som verkligen går i bräsch för att garantera att de får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda.

Jag yrkar bifall till Kyrkolivsutskottets betänkande.

EVA-MARIA MUNCK:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! Två gånger varje dag träffar jag en man från Rumänien som sitter i vid stationen i norra Stockholm där jag bor. Vi kan kalla honom för N. Han sitter där från tidigt på morgonen till sent på kvällen och vi kommunicerar genom ord på engelska, lite spanska, franska, teckenspråk och skriftligt. Vi har blivit vänner. Vi gick till kyrkan tillsammans för två månader sedan. Jag vet att han har varit där flera gånger sedan dess ofta i samband med vårt hantverksskafé där vi samlar in pengar till det projekt som Svenska kyrkans internationella arbete har i Rumänien. N har kommit till Sverige i flera perioder. Jag tror att det är hans tredje eller fjärde just nu. Han har ett ben och han sitter i rullstol och ser det som nödvändigt att vara i Sverige och tigga genom att på så sätt kunna försörja sin familj. För några månader sedan berättade han att han hade blivit rånad och misshandlad. Det var väldigt tydligt vad han sa. För några veckor sedan var han utan rullstol. Någon hade tagit den och han var helt förtvivlad. Hur gör man då på bästa sätt som medmänniska och församlingsmedlem? Jag ringde till en av våra fantastiska diakoner, Lisa, och hon visste av erfarenhet att om hon ringde som diakon från kyrkan till polisen och påminde om den anmälan som N redan hade gjort så skulle det kunna få följd. Att ringa från kyrkan kan ge effekt. När jag träffade N dagen efter hade han fått tillbaka sin rullstol och kanske var det därför att Lisa hade ringt till polisen. Under våren hade vi ett läger med EU-migranter i vårt församlingsområde i Sollentuna församling. Vi märkte att många i församlingen hade frågor om hur man möter människor på bästa sätt. Vi ordnade ett forum efter gudstjänsten där vi bjöd in stiftshandläggaren som har god kompetens i de här frågorna. Kommunen beslöt att avhysa det här lägret alldeles för snabbt enligt min mening, eftersom lägret inte störde någon och nu finns det bara någon annanstans i en stockholmsförort. Vad gör man som församling då? Ska man skriva till kommunen? Hur adresserar man det här i stiftet? Vi har en stiftshandläggare i Stockholms stift, men jag visar nu mitt 08-

perspektiv, men jag vet inte hur det ser ut i resten av våra stift. Jag utgår ifrån att vi har nätverk med utbyte kring dessa frågor i församlingar och stift. Det är en fråga som handlar om människors värdighet och där vi behöver jobba långsiktigt och kortsiktigt samtidigt hela tiden, precis som vi gör i många frågor, precis som det är att vara kyrka. När vi nu avslutar kyrkomötet imorgon och tagit det här uttalandet så tar vi också med oss hem hur vi kan arbeta vidare i stift och församlingar.

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag ska ta upp ett icke-08-perspektiv. Vi hade kontraktskonvent i Varberg. Det har kommit tiggare till Varberg och därför behövde vi diskutera den här frågan. Hur gör man? Vi hade ett allmänt samtal om frågan och vi kom fram till att vi skulle nog behöva lite policyer eller i varje fall lite rekommendationer om hur ska vi jobba med det här. Hur ska vi se på det? Diakonerna sa till sist att det var ett jättebra samtal, men vad ska jag göra med den personen som sitter där? Någon sa att vi kanske får tänka så här, att tänk om det hade varit du som satt där. Hur hade du velat att de andra som gick förbi skulle göra för dig då? Det tyckte jag var en väldigt intressant tanke. Det jag är ute efter är att församlingarna behöver råd och hjälp i de här frågorna för det är svårt att se människor sitta och tigga idag.

BERTIL MURRAY:

Herr ordförande! Två saker. Det första jag skulle vilja berätta är att Uppsala stift den 18 april 2015 kommer att ha sin världsdag, och fokus då är romernas och EU-migranternas utsatta situation. Vi är i planeringsskedet så vi tar tacksamt emot goda och konstruktiva erfarenheter och tankar. Det andra, det är ju bara så otroligt svårt och utmanande med mötet med tiggarna. Jag vill bara läsa från Jesus Syraks vishetsbok i bibeln, 4 kapitlet:

Mitt barn, beröva inte den fattige hans uppehälle. Låt honom inte vänta med bedjande blick. Såra inte den som svälter. Väck inte förbittring hos en man som lider brist. Upprör inte mer ett redan bittert hjärta. Låt inte den som tigger vänta på din gåva. Avvisa inte den som ber om hjälp i sin nöd. Vänd dig inte bort från den fattige. Vänd inte bort blicken från den som tigger.

BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND:

Herr ordförande och alla ni andra! På tal om lösryckta bibelcitater kommer jag att tänka på när jag läste det här. Jag tror att tiggeriet faktiskt inte ska argumenteras för med bibelcitater. Tiggeriet är något som är helt människoovärdigt. Jag tror att när vi plockar från vår ficka de här tre kronorna till den här muggen, så kränker vi vårt eget människovärde och den här tiggarens människovärde. Därför tror jag att det är väldigt viktigt att kyrkostyrelsen ska sätta sig ner och utarbeta policyer eller handlingsplaner eller något större än detta att man bara ger några kronor till en individ. Vi måste se det här problemet på ett större plan. Jag tror att det här uppropet som kyrkomötet ska ta imorgon är väldigt bra att vi något. Samtidigt vill jag stödja den här motionen för jag tror att det viktigt med policyer för att vi ska kunna gå ifrån det här ge några kronor och kränka vårt eget och mottagarens människovärde. Vi måste lyfta upp frågan på ett mer hanterligt plan. Tiggarna finns även i Härnösands stift även om det är mycket kallare där än här. I de församlingar där vi har några diakoner jobbar hårt med de här frågorna. Jag tror att de också behöver lite mer principiell handledning än att man bara kastar sig till ett hjälparbete som verkar rätt så hopplöst.

BERTIL MURRAY (REPLIK):

Jag sa att det här är en svår fråga. Jag tror inte att det är så många som tror att jag argumenterade med bibelord för tiggeriet däremot så vill jag stryka under det här svåra nämligen att inte vända bort sin blick. Det är nog den utmaningen som många oss står inför hela tiden. Hur gör vi mötet med den fattige?

BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND (REPLIK):

Jag tog upp det därför att tiggeriet i bibeln finns som en naturlig del av det dåtida samhället, men att jag vill verkligen ta avstånd från att man skulle kunna använda det för att legalisera tiggeriet eller legitimera tiggeriet idag i Sverige. Det är väl allas mening att de inte ska behöva tigga, eller hur?

BERTIL MURRAY (REPLIK):

I detta att människor inte skulle behöva tigga, där är vi helt överens. Många av oss får den här känslan av vanmakt, därför att vi har varit så ovana vid situationen med tiggare. Den vanmaktskänslan möter vi nu igen så många av oss och så nära inpå. Vi behöver tala mycket och reflektera omkring det här och vi kommer också att fortsätta under ett bra tag att stå inför den här utmaningen att här sitter människor och ber oss om pengar och vi vet inte vad vi ska göra. Vi vet inte vad som är klokt.

BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND (REPLIK):

Så bra att vi är så överens.

MICHAEL KAUPPI:

Herr ordförande, presidiet, åhörare och biskopar! Vi är nog alla härinne överens om att det skär i hjärtat när man ser en tiggare på stan. Det här fenomenet är sedan många år synligt på våra gator, även på mindre orter. Jag skulle vilja säga så här, att vara snäll är inte samma sak som att vara naiv. Kyrkan gör ofta ett hedervärt socialt arbete. Det kan många här vittna om. Även min hemförsamling S:t Johannes i Norrköping. Nu är frågan om hur vi ska förhålla oss till tiggeriet. Det finns många uppgifter och forskning som visar på att det till stor del är organiserat. Här har vi ett ansvar för vilka signaler ska vi skicka härifrån?

Jag yrkar på Kyrkolivsutskottets förslag att avslå motion 2014:62.

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Det finns ingen forskning som visar på att tiggeriet är organiserat. Däremot finns det forskning som säger att de som kommer hit och tigger ofta kommer i familjer och att de känner varandra. Inom den zigeniska kulturen är det en väldigt stark familjesammanhållning så de kommer ofta från samma by. Jag tycker att vi inte ska säga ”att tigga”, man bör säga ”försörja sig genom att tigga”. Man behöver inte tycka synd om dem. Den fria rörligheten i EU är en enorm möjlighet för de som kommer hit och försörjer sig genom att tigga. De höjer sina inkomster, de skickar hem mycket pengar, de försörjer sina barn hemma i sina hemländer. Hälsa på dem och ge dem en slant om ni kan och vill.

MICHAEL KAUPPI (REPLIK):

Vill vi ha tiggeriet här? Tycker vi att det är en bra affärsmetod?

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Det är absolut en helt rationell affärsmetod om man är utfattig och inte kan försörja sina barn och bor i EU, är EU-medborgare, har rätt att flytta, för den fria rörligheten gäller alla även fattiga så är det ju helt rationellt att komma till ett annat land och försörja sig genom att tigga. Precis lika rationellt som det var för Karl-Oskar och Kristina att utvandra till Nordamerika.

KENNETH NORDGREN:

Herr ordförande och bästa kyrkomöte! Det här ger mig ett nytt perspektiv på tillvaron under dessa dagar att stå här. Det kanske är just det som den här frågan handlar om att försöka inta ett nytt perspektiv. Vi tvingas till det på gator och då behöver vi också försöka inta andra människors perspektiv. Vad kan vi då göra som kyrka? Frågan idag gäller vad kyrkomötet kan göra. Jag ser fram emot att imorgon vara med om att diskutera och förhoppningsvis besluta om ett profilerat och balanserat uttalande. Idag handlar ju frågan om motionen. Jag tycker att Kyrkolivsutskottets argumentation och motiv egentligen talar för att det skulle blivit ett bifall till motionen. Där landar jag också i att yrka på bifall till motion 2014:62. Det avgörande i det här vad vi som kyrka kan göra är ju inte vilken policy vi lyckas skriva eller inte. Det avgörande är ju vad som sker i våra församlingar i de enskilda mötena. Gud blir verklig när Gud bor i hjärta och finns i händer.

Mitt perspektiv i Umeå är just det som jag tar spjörn emot, för där har vi diskuterat vad vi som kyrka kan göra. Då har många frågor och diskussioner uppstått. Vad ska vi göra? Vad ska kommunen göra? Det är i sådana lokala församlingsdiskussioner som jag menar att det är viktigt att ha en policy där kyrkostyrelsen och kyrkan på nationell nivå visar på en riktning, det här bör vi göra, det här behöver vi göra. Vi diskuterade i det kyrkoråd som jag sitter i Umeå i förra veckan och tog ett principiellt beslut. I sådana nu samtida och kommande diskussioner, det är ju då vi ska kunna använda en policy. När skriver vi policyer? Det är väl när vi har viktiga positioneringsfrågor.

Jag yrkar bifall till motion 2014:62.

KRISTINA BACKE:

Herr ordförande och alla vänner i kyrkomötet! Policyer är säkert fina och viktiga och de behöver vi säkerligen skriva och ta ställning till. Vad vi först och främst behöver göra är att gå stick i stäv mot det kontantlösa samhället som vi drabbas av på olika ställen. Ni som bor i de större städerna är redan vana vid det här sedan många år. Jag bor i Svalöv och det börjar bli även hos oss ett kontantlöst samhälle. Även hos oss har det kommit tiggare vid våra affärer. Jag vill rekommendera att vi vänder oss till våra banker och växlar våra hundralappar och har med oss kontanterna i fickan när vi går förbi. Då känns det mycket bättre i hjärtat att kunna ge inte bara de tre kronorna som biskop Tuulikki talade om utan tio kronor och en tjuga. Då känns det att vi har gjort något, ett första steg mot en policy och en vidare hantering av någonting som vi inte vet någonting om. Det kan vara en fortsättning även för oss i en framtid. Låt oss känna att vi har hjärtat på rätt ställe och följer det budskap som ett kyrkomöte vill ge oss som kyrka och kristna i vårt land.

BO HANSON:

Jag vill citera Voltaire: Låt inte det bästa blir det godas fiende.

Detta att hjälpa tiggare eller hjälpa människor i nöd, vi kommer inte att hitta den bästa metoden men det betyder inte att vi ska vara passiva till dess. Det är inte därför att det finns någon ännu bättre metod som vi inte kommit på genast, utan när människor är i nöd då är det en brådskande fråga. Det finns brådskande frågor och då kan man inte vara passiv. Om någon håller på att drunkna i ån, funderar vi väl inte på vilket som är bästa sättet att ordna detta. Då duger det med en dålig metod. Så är det ju när vi är föräldrar. Vi kan inte vänta med att uppfostra våra barn till dess vi blir goda pedagoger. Det är brådskande och så är det med flyktingarna och tiggarna. Vi måste göra någonting nu. Jag tror ibland på misstänksamhetens hermeneutik, de som vill avslå sådana här yrkanden därför att det finns bättre metoder. Jag tvivlar på deras motiv, jag är så ful.

Jag yrkar bifall till motion 2014:62.

HELENA ELMQVIST:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill bara göra en liten replik till Wanja Lundby-Wedins uttalande om att vi ska trycka på EU att de ska hjälpa romerna. Nu är det ju faktiskt så att EU har ju gett ett stort bidrag till Rumänien men det krävs en medfinansiering och det vill de inte göra. Då sänkte de bidraget och sänkte ju även med det här att medfinansieringen inte var så stor. Då sägs det så här, att som politiker i Rumänien är det faktiskt så att om man stödjer romerna begår man politiskt självmord och därför tar de inte ansvar för sina egna medborgare.

LENA KLEVENÅS:

Till Helena vill jag säga angående det som du sa sist att Rumänien inte tar ansvar för sina egna medborgare, det är sant och det är där som problemet ligger. Jag vill säga några ord om mänskliga rättigheter. Det finns två konventioner sedan 1976. De flesta länder har anslutit sig till dem. Den ena handlar om medborgerliga politiska rättigheter, den andra handlar om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Vi har lite grand glömt bort den här sistnämnda om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna därför att vi har haft en sådan fantastisk utveckling i Sverige tack vare arbetarrörelsen som har sett till att vi har fått ett juste skattesystem och ett välfärdssamhälle och genomfört en massa reformer. Det finns många länder som inte har gjort detta. Man kan ta sådana länder som Indien eller Pakistan med en jätterik befolkning med en skattesats på sex procent men med människor som ligger och svälter på gatorna. Man vänjer sig vid det som är normalt och i Sverige är det inte normalt att människor sitter och tigger. I andra länder betraktas vissa människor som skräp. Men människor har mänskliga rättigheter, alla människor överallt. Vi får väl se de här fattiga EU-migranterna som försörjer sig genom att tigga i Sverige som en påminnelse om fattigdom. Det är så här världen ser ut. Det vi ska göra nu är att respektera deras mänskliga rättigheter. Jag ser det som en lång process från slaveriet, medborgarrättsrörelsen, arbetarrörelsen och kvinnorörelsen. Det här är den sista resten av fattiga europeiska medborgare som är totalt berövade sina rättigheter. Vi har ingenting att skylla på, för vi har skrivit under den här konventionen. Vi har åtaganden på nationell, regional och kommunal nivå och inte minst har vi åtaganden som Svenska kyrkan.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 164.

Uttalande från kyrkomötet återfinns i § 206.

§ 120 Socialt arbete

RONNY HANSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för Kyrkolivsutskottet i denna fråga och yrkar i enlighet med utskottet. I detta betänkande behandlas motionerna 2014:71, 2014:67 och 2014:61.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå alla tre punkterna i motion 2014:71 som handlar om utökat socialt arbete med hänvisning till att det är församlingarna som ansvarar för det sociala arbetet lokalt och det måste anpassas till rådande förhållanden och utmaningar och förutsättningar. Det pågår också en utveckling av det diakonala arbetet på nationell nivå bland annat en översyn av tjänsten Jourhavande präst. Flykting-, migrations- och integrationsfrågor stärkt genom ökat stöd till Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar. Planering pågår för ett nationellt projekt i samarbete med Arbetsförmedlingen med syfte att öka Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet.

Utskottet föreslår också kyrkomötet att avslå motion 2014:67 med hänvisning till allt det som redan görs inom området och det stöd som finns att få, bland annat dokumentet Kyrkornas NEJ till våld mot kvinnor, som bland annat används vid kyrkliga utbildningar och utveckling av tjänsten Jourhavande präst. Det är i församlingarna som möten sker med utsatta och därmed en lokal fråga. Biskoparna har möjlighet att ta initiativ till samtal och våra medarbetare ska stöttas i frågan.

Kyrkolivsutskottet föreslår att motion 2014:61 gällande personligt stöd avslås, eftersom Ersättningsnämndens verksamhet upphör vid årsskiftet. Under verksamheten har man kunnat få hjälp genom S:t Lukas.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande! Debatten om de som vanvårdats i samhället mellan 1920 och 1980 har pågått löpande sedan regeringen tillsatte Ersättningsnämnden. Kritiken mot Ersättningsnämnden har varit hård både från akademiskt håll och från de berörda. Jag har tagit del av ett års akter från Ersättningsnämnden och sett vad människor har gått igenom i Sverige utifrån samhällsvården. Det har till mycket stor del handlat om barnsex, slavhandel, tortyr och grav vanvård och det ända in i modern tid. Det jag har tagit del av liknar mycket väl situationer där barn skändas och utnyttjas i krigstid. Det har handlat om att försöka överleva sina bödlar, mamma/pappa staten. Dödligheten i den här gruppen är mångdubbel jämfört med övriga samhället, mycket på grund av att man inte orkat leva eller att man förolyckas utifrån ett destruktivt liv eller beteende. Trots den här inlärda skräcken för myndigheter tog ändå några tusen mod till sig och försökte ansöka om ersättning. Man reste långväga, många bedövade av starka mediciner för att orka sitta bland de personer som agerade som ens åklagare. I bästa fall fick man en halvtimme på sig att redovisa sitt fall, då nämnden ville veta antal blåmärken, våldtäkter eller antal slag som man skulle minnas på kanske femtio år tillbaka i tiden. Många fick gå efter en kvart och så är det fortfarande. Samhället som en gång svek, visar sig svika än en gång. Det kan upplevas som en påk som fanns instuckat i hjärtat vrids om ännu ett varv. Man har även vittnat om ett arrogant och olämpligt beteende hos nämndens ordförande som har varit svårsmält. Konsekvensen av den här hanteringen har bidragit med att sökande har hamnat på ett psyk efter sina avslag, man har isolerat sig från omvärlden eller tagit återfall i missbruk efter att ha varit ren en tid.

Kyrkolivsutskottet anser att den här gruppen är totalt ointressant. Man vill varken se eller höra, antagligen att man inte vill veta vad svensk socialpolitik har

ställt till med. Den här gruppen människor är inga invandrare som har fått avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd. Hade de varit det, hade utskottets svar säkerligen sett annorlunda ut. Den här gruppen står det svenska samhället i skuld till och det vill man inte kännas vid. Det är samhällets dåliga samvete och därför berör man inte med ett vettigt ord till varför motion 2014:61 avslås.

Jag yrkar bifall till motion 2014:61.

ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT:

Herr ordförande, åhörare, kyrkomötets ledamöter och biskopar!

Jag börjar med yrka bifall till motion 2014:71 i dess helhet samt motion 2014:67 i dess helhet.

Många människor i vårt samhälle lider idag andlig, fysisk, social eller ekonomisk nöd. Det är tyvärr uppenbart att stat och kommun inte alltid förmår att erbjuda ett adekvat stöd. Vi menar att man genom sin diakoni i högre grad kan prioritera att ge ensamma, socialt isolerade äldre, brottsoffer och unga som lider av psykisk ohälsa en andlig vägledning, stöd, trygghet och mänsklig gemenskap. Vi menar inte att kyrkan ska ersätta den vård och behandling som är nödvändig i landstingets och statens regi, men vi menar att kyrkan kan utgöra ett viktigt komplement i en mindre akut fas. Utskottet lyfter fram flera positiva exempel som ett suicidpreventionsprojekt i norra Värmland som skulle kunna utgöra ett exempel även för andra att ta efter samt att arbetet med Jourhavande präst ska utökas. Att hänvisa till andra ideella organisationer som BRIS anser jag dock inte vara relevant när detta rör Svenska kyrkans diakonala arbete. Jag anser också att det ändå finns anledning att se över på vilket sätt Svenska kyrkan kan göra utökade insatser på detta område med tanke på hur stora behoven är.

Kyrkolivsutskottet behandlar även en motion om hederskultur och hedersrelaterat våld. I dagens Sverige hörs allt oftare rapporter från personer som lever i en förtryckande och våldsam hederskultur. Offren för hederskulturen begränsas kraftigt i sin vardag. De tvingas att finna sig i att deras rätt att göra egna livsval är kraftigt inskränkt. Det krävs av dem att de försakar den egna viljan för att alltid sätta familjens eller släktens anseende först. I hederns namn utsätts de oftast för trakasserier, hot och våld från de personer som borde stå dem närmast alternativt tvingas de att själva utsätta sina närmaste för våld och förtryck. De mest extrema fallen har gått så långt att offren fått sätta livet till.

Detta är ett mycket viktigt arbete för Svenska kyrkan att utveckla.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 165.

§ 121 Dödsskjutningar i utanförskapsområden

NIKLAS GRAHN:

Herr ordförande! Jag talar för Kyrkolivsutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2014:91.

Motionären vill uppdra åt kyrkostyrelsen om extra åtgärder från Svenska kyrkans sida för att förbättra situationen på platser där okontrollerat bruk av handeldvapen leder till dödsskjutningar. Bland annat så tänker sig motionären att församlingar skulle kunna bli platser där de som vill kan lämna in vapen och knark. Utskottet delar inte motionärens syn på att det vore önskvärt att församlingar skulle ha denna uppgift. Utskottet menar att den problematik som motionären lyfter fram till stor del har sin grund i segregering och upplevelser av diskriminering och utanförskap.

Dessa utmaningar ska kyrkan möta men det gör man bäst genom arbete för integration och inkludering. Många församlingar arbetar redan intensivt med dessa frågor och några sådana exempel nämner också utskottet i sitt betänkande, bland att nätverket Framtiden bor hos oss.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

AXEL W KARLSSON:

Herr ordförande och åhörare! Det har varit väldigt intressant med de timmar som vi har bakom oss när vi har tagit upp en rad relaterade problem som alla har relation till invandring, flyktingar och asylsökande osv. Det har varit väldigt intressant att höra bland annat alla personliga vittnesbörd, bland annat Näslund som berättade om hur bygden liksom levde upp när det kom några hundra flyktingar och man gjorde insamlingar osv. Jag känner faktiskt igen mig lite grand i det här. Jag har också deltagit i olika typer av arbete som liknar detta som omtalades. Det verkar ju som om de här områdena, där det bor många flyktingar och invandrare, utvecklas i faser. Det här med att man träffas och har personliga kontakter är kanske en av begynnelsefaserna. Så småningom efter årtiondena börjar det hända andra saker, och det är här vi måste tänka igenom hur vi ska hantera detta i hela Sverige. Svenska kyrkan har ju ett ganska stort ansvar för den situation som vi har i Sverige, eftersom vi tämligen kritiklöst har bejakat allt vad invandring heter. Och det har fått vissa följder. Det nämndes här tidigare om hedersvåld, alltså i klartext, unga flickor som kastas ut från balkonger, 10–12 per år säger polisen. En annan sådan problematik som har blivit mer och mer akut är att man skjuter med automatvapen. Göteborg tycks vara väldigt hemsökt av detta och det har växt år från år. Det är mycket man kan säga om det här. Det handlar ju om smuggling exempelvis, och de som smugglar vapen, säger polisens analytiker, är samma personer som smugglar kvinnor som ska utnyttjas. De smugglar migranter. Det kostar 100 000–150 000 att få sig själv smugglad eller få vapen smugglade från södra Europa upp till våra breddgrader. Jag menar då att kyrkan bland annat då kan tänka efter vad vi kan göra när det gäller vapen. Det är klart att ordning i det yttre samhället är det världsliga regementets uppgift. Det är polisens uppgift först och främst. Det är bara det att polisen har väldigt dåligt anseende i en del områden. Det finns en rapport som har kommit nyligen i oktober från Rikspolisstyrelsens analysenhet, Dag Sandahl hänvisade till den. Rapporten berättar om att man sakta men säkert håller på att tappa greppet om vissa områden, 55 områden i Sverige, där polisen inte kan arbeta så som man gör annars. Man angrips när man gör ingripanden och ofta då av personer som inte är berörda av de här ingripandena. Min tanke med motionen är att kyrkan skulle kunna vara ett sådant ställe där man kan lämna in vapen. Vi har något som heter vapenhus i våra gamla medeltidskyrkor. Det är klart att det förutsätter en utbildning så att man kan hantera och ta hand om vapen. Tanken är då att när någon har lämnat in ett vapen, så ska man därefter ringa polisen så att deras fackfolk får komma och ta hand om det. Varför inte pröva den möjligheten? Det finns säkert väldigt mycket annat också som behöver göras, men varför avfärda sådana här idéer? Kyrkan har som sagt ett medansvar där vi har hamnat just nu och det är en ganska elakartad utveckling vi ser.

Jag yrkar bifall till min motion 2014:91 för jag tycker att det finns en massa goda argument för den. Svenska kyrkan engagerar sig för fred och då är det väl inte fel att vi engagerar oss för fred också i Sverige och inte bara utomlands. Det finns en massa frågor med tanke på den här diskussionen vi har haft den senaste timmen. Jag

avser återkomma till dem vid kommande kyrkomöten. ”Var inte alltför rättfärdig, var inte alltför from”, är ett bibelord i Ordspråksboken. Ibland undrar jag vad det betyder. Kan det vara så att vi i Sverige och med vår invandringspolitik väldigt mycket handlar om att bygga upp vår egen självbild? Jag undrar om det inte är så. Det finns också en spontan solidaritet, som vi har hört exempel på här från talarstolen. Men är allting bara spontansolidaritet? Solidaritet måste tänkas igenom. Vad gör vi på sikt? De här idéerna om att man ska förflytta människor kors och tvärs i Europa skulle jag vilja kalla för nyliberala. Tanken har varit att ekonomin skulle blomstra och vi skulle få en mångkultur som skulle berika. Den här politiken har i praktiken havererat. Det är väldigt bekymmersamt att kyrkan har satt gloria på den, att förkunna den som en kristen dygd. Det tror jag är en punkt som vi måste tänka igenom. Värst av allt i den här utvecklingen är ju att de som har goda humanistiska föresatser som sin utgångspunkt och den här vägen som har en massa goda idéer, den vägen har lett till död helt enkelt. Vi måste ompröva detta. Vi måste göra på ett annat sätt.

Jag yrkar bifall till min motion 2014:91.

LARS STJERNKVIST:

Herr ordförande! Nu har det sagts så många gånger och nu senast av Axel att de etablerade partierna och de etablerade nomineringsgrupperna har en totalt okritisk inställning till invandringen och det är bara Axel och andra som ser bekymmer och som problematiserar. Jag ställer inte upp på den beskrivningen. Jag hävdar att det är en mytbild som sprids av dig och andra.

Jag har varit rikspolitiker tidigare och som sådan fick jag kritik, som jag funderade mycket kring, just av kyrkan därför att Sveriges riksdag ansågs ha en alltför restriktiv tolkning av internationella konventioner. Det är ju inte så att den här debatten kring hur vi ska hantera invandring och migration startade i och med att Axel och sverigedemokrater och andra etablerade sig som partier, och som politiker aktiva i den politiska debatten. Den har funnits länge. Det som skiljer oss åt är att många av oss försöker ändå se på vilket sätt kan vi balansera de här frågorna på ett sätt där vi ändå försöker hjälpa så många som möjligt och i första hand ser människors behov av stöd och hjälp. Det är inte alldeles enkelt men ändå vår utgångspunkt jämfört med de som i alla lägen enbart ser problemen, bekymren och dessutom misstänkliggör människor som lämnar vidriga förhållanden. Det är det som är gränslinjen, inte skillnaden i hur vi förhåller oss till debatten som sådan, och att vissa skulle vägra föra den här debatten, det hävdar jag bestämt. Nu har jag återigen bevisat att jag för min del inte vägrar föra den här debatten.

AXEL W KARLSSON (REPLIK):

Tack ska du ha! Du har lite temperament också. Det är väldigt bra i de här sammanhangen. Jag representerar inte någon nomineringsgrupp längre, och det vill jag väldigt klart understryka, så jag är inte bunden av något partiprogram eller några partisträvanden. Jag påstår inte heller det du säger att det bara skulle vara vissa människor som har en kritisk inställning. Det finns två ytterligheter här. Det finns något slag socialromantiker som får det allt mycket svårare och det finns de som har varit överkritiska, jag håller med dig om det. Vi måste ju inte stå i motsättning till varandra. Jag vill att vi ska tänka igenom detta och då inte bara skjuta undan de riktigt svåra frågorna som vi möter. Vi måste ta hänsyn till dem också. Vi får inte bagatellisera dem. Vi får inte misstänkliggöra människor som främlingsfiender bara

för att de oroliga för vad som händer i Sverige. Jag har tillhört samma rörelse som du och på sätt vis gör jag det fortfarande. Jag kommer ihåg luciabeslutet. Jag har följt den debatten du pratar om, så jag är inte helt ny på det här området. Vi kämpar egentligen för samma sak.

LARS STJERNKVIST (REPLIK):

Tidigare i den här debatten idag, inte minst när Dag Sandahl citerade Gramsci, insåg jag att undrens tid inte är förbi. Man kan ibland förenas med människor som man i andra sammanhang har olika uppfattningar, men Axel i den här frågan har jag tyvärr väldigt svårt att se att vi sakpolitiskt just nu rör oss åt samma håll. Det är väldigt svårt att tolka ditt första inlägg på det viset, vilket jag djupt beklagar.

AXEL W KARLSSON (REPLIK):

Den här debatten har inte börjat idag, den kommer inte att sluta. Vi kommer att fortsätta länge och ta upp många av dessa teman som har presenterats här den senaste timmen. Jag följer med rätt så mycket i en del europeiska länder vad som händer där, och det är väldigt intressant. Där är man ofta snäppet före oss, ett och annat steg före oss. Det som händer där kommer förr eller senare hit också, det kan vi vara säkra på. Jag ser fram emot fortsatta resonemang om det här. Jag tänker nog ta upp en del av de här frågorna i kommande motioner. Det finns spänningar och konflikter, vi har lite olika uppfattningar och så ska det vara, det här ska brytas mot varandra. Det farliga är bara om människor avfärdas och stämplas som främlingsfientliga och onda. Sådant ska vi inte ha i sådana här sammanhang.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 166.

§ 122 Söderblomstipendium

GUNILLA ELDEBRO:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga närvarande! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Utskottet yrkar på avslag av motion 2014:28. Den innehåller och föreslår att man ett Söderblomstipendium. Det finns redan idag i Nathan Söderbloms namn någonting som heter Nathan Söderbloms minnesfond. Vi förstår mycket väl motionärens förslag. Söderbloms minnesfond har funnits sedan 1930-talet. Den stöder genom anslag och stipendier forskning och studier med relevans för den ekumeniska rörelsen. Huvudman för fonden är Sveriges Kristna Råd. Förvaltningsnämnden eller styrelsen är ekumeniskt sammansatt med ärkebiskopen som ordförande och det är Svenska kyrkan som förvaltar fonden. Förra året gavs stipendier till 24 personer för bland annat studieresor, deltagande i konferenser och universitetskurser samt till fyra institutioner, varav Kyrkornas Världsråd och Kristna fredsrorelsen fick merparten. Dessutom utöver detta finns också andra vägar som utskottet har beskrivit i betänkandet KI 2014:10, alltså andra vägar för finansiering av studier och fortbildning för medarbetare i Svenska kyrkan som jag vill hänvisa till. Läs betänkandet.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Brydd är jag, därför att Kyrkolivsutskottet talar om någonting annat än vad jag skriver om i min motion. Där är exemplet ett pris som delas ut i Norge, som inte är ett forskningsprojekt utan snarare ett studieprojekt som ska resultera i någon skrift och en föreläsning för kyrkomötet om någon teologisk fråga med sam-

hällsrelevans. Om detta säger utskottet överhuvudtaget ingenting. Vi får istället en genomgång av ledighetsbestämmelser som om det var det saken gällde plus en fond som när jag lyssnar nogsamt på utskottets talesperson handlar om något helt annat.

Norge var alltså utgångspunkten. Flygbolaget Norwegian sätter ju personnamn på flygplansstjärtarna. Om jag nu var Norwegian skulle jag sätta Nathan Söderbloms namn och porträtt på ett av dessa flygplan. Skulle man då säga, nej det finns redan Nathan Söderbloms plan i Uppsala, så ett plan med hans namn kan vi inte ha. Det är själva logiken. Jag tror att vi behöver ha möjlighet för folk att få ett arbetsår där de skriver den bok de har drömt om och håller den föreläsning de skulle kunna hålla för oss om kyrka samhälle. Kan norrmännen, borde väl vi kunna. Nu kunde jag förstås kallat det något annat än Nathan Söderblompris och då hade utskottet inte haft något argument, inser jag. Hade jag kallat saken ett kyrkligt Kalle Anka-pris, då hade invändningen fallit uppenbarligen för något sådant har vi inte, överhuvudtaget inte.

Jag menar nog att utskotten får besvära sig lite bättre i att försöka arbeta med de motionstexter man får. Jag tror inte att det är meningsfullt att jaga folks bakomliggande motiv, som somliga fått för sig att man ska göra, men det kan vara rätt uppenbart vad de är ute efter om man läser texten innantill. Relevant behandling hade väl då varit att kolla med Norska kyrkan hur deras stipendium, som jag hänvisar till, är konstruerat och följa upp hur de resonerade om vi nu skulle kunna tänka oss att vi lär oss någonting av norrmän, vilket jag faktiskt tror att man kan göra. Jag är inte nöjd med behandlingen. Jag är faktiskt riktigt missnöjd, för jag försökte få en relevant teologisk insats som vi skulle ha glädje av som inte fokuserar så mycket på den som utför insatsen som på de som ska ta emot den. Det är inte lätt för de som skriver böcker att få utrymme för den saken, böcker eller stora artiklar. Jag tror att vi behöver sådant.

Jag är bara sur och grinig och yrkar bifall till motion 2014:28.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 167.

§ 123 Sanning och sken

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Detta kan enkelt uppfattas som en anti-Antje-motion, men det är det inte. När Antje Jackelén blev årets hetaste i Almedalen fann jag det lite besvärande av två skäl. Tidevarvsrörelsen i Danmark brukar inte vilja ha utmärkelser av det här slaget och när kvinnor blir hetast så är det konstiga konnotationer för de i synd förfarna. Det är ett konstigt pris, helt enkelt. Men det var väl inte saken, det är väl lite kul att man får lite uppmärksamhet. Det som sedan hände var värre. På bloggen Kyrkliga ting fick man plötsligt veta hur det var. En PR-byrå som kan dela ut vilka priser som helst bara man skapar uppmärksamhet. Det var alltså ett påhitt och jag kände mig bara lurad. Jag vill inte att vi ska ha en kyrklig PR-maskin som lurar medborgarna, för vår bransch är inte påhittsbranschen utan sanningen. Man kan gott uppmuntra varandra och ge varandra priser om det finns ett sakmaterial som är lätt tillgängligt bakom och det fanns det inte här. Det fanns en PR-strategi som PR-byrån redovisar på sin hemsida. Det som hände på Kyrkliga ting var att hela den historien avslöjades. Jag finner det besvärande, inte därför att man försöker ta ett initiativ men därför att det inte var sant. Det var ett påhitt. Frågan som ställdes på den här bloggen är väldigt bra. Vad finns i det där andra i det som inte uttalas, i det som finns bakom det där bland annat, eller med andra ord, vad av allt som rör sig runt vår nya ärkebiskop är bara strategiska och varumärkesbyggande PR-produkter. Vad är sant

och vad är fejk? Vad är på riktigt och vad är påhitt? Det är den här sortens frågor man måste ställa i en demokrati när man försöker ge bilder till folk som inte säkert handlar om verkligheten utan är just bilder. Jag finner det här besvärande. Vi borde ha ett självförsvar mot det som är påhitt för att värna sanningen. Jag inser att detta kan uppfattas som en kritik av ärkebiskopen, och tro mig, det är det inte. Det är en kritik av en kultur som ställer upp kulisser och jag tror att den kulturen är farlig mot oss, för oss.

Bifall till motion 2014:29 trots allt.

CAMILLA PERSSON:

Fru ordförande! Jag för Kyrkolivsutskottets talan där vi vill avslå motionen i sin helhet. Jag förstår vad du menar med att PR-byråer ofta gör så. Det är deras sätt att leva, de är liksom hajar. De kräver ständigt syre, dvs. pengar och uppmärksamhet annars dör de. Jag tror att Antje fick detta pris, inte bara för att hon är kvinna, men även för att hon har utländskt påbrå och blivit vald till ärkebiskop. Hon är populär och driver opinion, något som även vi har vunnit på att folk har börjat prata.

Kyrkolivsutskottet avslår motionen i sin helhet och litar på att Svenska kyrkan har verktyg att förhindra utnyttjandet av Svenska kyrkan. Det finns exempel på hur man kan gå ur kyrkan och liknande och det upptäckte jag idag när jag googlade. Det är ett ständigt arbete och jobbigt att förhindra. Men vi tror att Svenska kyrkan har kunskapen att kunna förhindra.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Så kunde man tänka. Det som sedan avslöjades var ju att PR-byrån anställt folk från kyrkokansliet så det blev liksom sam-arbetat. Våra medarbetare blev medarbetare på byrån och ska där genomföra en affärsidé som ska ge byrån pengar och ger byrån rätt mycket pengar och där vi hör till de tilltänkta kunderna. Det är just den där lilla obehagligheten som gör att vi måste komma åt helt och rent och klart bakåt.

CAMILLA PERSSON (REPLIK):

Det har jag tyvärr inget riktigt bra svar på förutom att PR-byrån alltid vill ha kunder, och de gör väl lite som de vill för att försöka få tag i. Det handlar om att vi inte får fastna i fällan.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Och då säger Camilla Persson precis vad jag säger, de vill gärna ha kunder och försöker hitta på något och jag är emot de där påhitten. Det är hela saken. Jag tycker inte att kyrkan ska vara i påhittsbranschen utan stå för sanningen. Det är två helt olika sfärer.

CAMILLA PERSON (REPLIK):

Jag vill bara nämna att det kan vara svårt. Det är likadant som med kungahuset. De har ju svårt att undvika Hey Baberiba och liknande. Vi kan inte alltid komma undan men vi jobbar så hårt vi kan för att göra det.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 168.

§ 125 Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige

ROLAND JOHANSSON:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Jag är uppvuxen i en församling, där Alpha är väldigt framgångsrikt, och nu ska jag stå här och yrka avslag på det här, alltså bifall till motionen som innebär avslag. Vi får se vad det kommer att bli innan jag går härifrån. I utskottet har vi kommit fram till att det finns väldigt mycket olika typer av undervisning i kyrkan, där Alpha är ett alternativ. Vi har räknat upp i utskottets betänkande olika modeller, katekumenatet – en vuxen väg till tro, Pilgrimsvandring, Frälsarkransen, Heliga danser och Bibliodrama. Det är sådant som förekommer runt om i landets församlingar.

I bakgrundstexten säger man att kyrkan har mycket undervisning och ett stort stycke handlar om barnundervisning, och då vill jag bara påpeka att Alpha inte är något för barn. Man säger, och det har vi läst i många betänkanden och ofta hört sägas, att vi lägger in det här i Dela tro – dela liv, och här uppe har ju kyrkans avdelning för Dela tro – dela liv en utställningsskärm och en tjänsteman som står där. Jag har talat en hel del med henne. Min fråga var då om inte Alpha kan vara en del av Dela tro – dela liv. Vi kom fram till att det kan det mycket väl vara. Då undrar jag, varför då vänta med att Dela tro – dela liv ska lanseras någon gång i framtiden? Varför inte redan nu? Plocka in det här i alla fall i det arbetet och på så sätt visa att man har gett lite sanktion från Uppsala till arbetet med Alpha.

Utskottet har i sitt övervägande kommit fram till vad man ska säga och det står så här, nästan: ”Med anledning av att det på den nationella nivån redan pågår en särskild satsning på undervisning genom projektet Dela tro – dela liv, där satsningen på olika pedagogiska modeller ingår, föreslår utskottet att motionen avslås”. Men det kunde också stå ”föreslår utskottet att Alpha kan vara en satsning i det arbete som pågår”.

Men Kyrkolivsutskottet föreslår avslag på motionen.

HANS WEICHBRODT:

Fru ordförande, kyrkomötet och alla andra! Jag yrkar bifall till motion 2014:74.

Lite bakgrund om Alpha. Det startades i en lokalförsamling i Anglikanska kyrkan i London för drygt trettio år sedan. Just i en lokalförsamling är en av nycklarna för Alpha. Det är en gräsrotsrörelse. Det har spritts och numera finns det i 169 nationer och Alpha-materialet är översatt till 110 språk. Man räknar med att det har nått 24 miljoner människor och 100 000 bara i Sverige. Samtidigt finns det stora ekonomiska behov och varje lands Alpha-satsning får helt stå för sin egen ekonomi. Vad är då Alpha? Många av oss känner till det, men bara några nycklar. Här finns en betoning på Koinonia, gemenskapen, inte minst detta med att man ständigt varje träff delar en måltid. Här finns en betoning på undervisning i den kristna trons grunder. Jag har själv fått undervisa på Alpha-kurser och det har varit oerhört meningsfullt. Här finns en betoning på reflektion i diskussions form. Alla frågor får ställas. Här finns en betoning på att ta del av den kristna tron och få en personlig erfarenhet. Hur är då Alpha kopplat till Svenska kyrkan? Jag har precis fått in aktuella siffror från ledningen för Alpha och i nuläget är 86 församlingar i Svenska kyrkan och EFS igång med ett Alpha-arbete just nu. Men sedan finns det ett mörkertal cirka 100–150 kurser räknar man med som inte är anmälda. Det kan alltså finnas ett antal ytterligare församlingar som just nu har Alpha-kurser. Genomsnittsgruppen ligger på 13 personer. Jag vill lyfta fram precis det utskottet sa, precis innan det som lästes här nyss, och det är att utskottet noterar att Alpha är något positivt,

och det var ju även inne på här i förra utläggningen. Men jag vill ändå läsa de här raderna innan.

Utskottet lyfter fram många positiva erfarenheter från deltagare i Alpha-kurser och flera vittnar om en meningsfull verksamhet som bidragit till att många människor beretts möjlighet att lära känna kristen tro och livsåskådning. Utskottet ser med glädje på den utveckling av undervisningsverksamheten som sker lokalt på många håll.

Jag återkommer i mitt andra anförande om varför det är en bra idé att vi stöttar just detta.

STEFAN ARO:

Fru ordförande och kyrkomötesvänner! När jag läste den här motionen blev jag väldigt över den, dels för att jag har sett i den församling jag verkar i vad Alpha-konceptet kan göra med en församling. Jag är inte ensam om det. Hans refererade just till antalet församlingar i Svenska kyrkan som har ett långt gående Alpha-arbete. Det finns många pedagogiska modeller som man kan använda sig av i vuxenverksamheten. Det refererar även bakgrundstexten till i utskottets skrivning. De andra är säkert bra. Jag har ingen erfarenhet av dem egentligen, utan jag har erfarenhet av Alpha och jag vet att det fungerar. Jag vet att det gör skillnad. Det händer någonting med församlingen efter ett tag där man uthålligt arbetar med Alpha. Ibland, till min förvåning, har jag ibland mött en viss skepsis från svenskkyrkliga när jag har berättat om Alpha, ett slags rädsla ibland. Ibland har jag funderat över vad den rädslan handlar om. Igår när vi debatterade kristen identitet, så användes en formulering som löd så här: I nya formuleringar kring läran kan det finnas en subjektiv förändringsrädsla. Då handlar det om just vaghet i läran. Ibland kan jag känna och tänka, tänk om det är det omvända den här gången. I Alpha finns en tydlighet, en profil, en inriktning, en grund – det handlar om basic. Tänk om vi i Svenska kyrkan ibland är lite rädda för den där förändringen, den där förändringen som Jesus kan göra med oss och vår församling?

Bifall till motion 2014:74.

PEDER FOHLIN:

Fru ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter och åhörare! Jag skrev den här motionen för att jag ville lyfta fram någonting som jag upplever väldigt viktigt i vårt arbete i Svenska kyrkan, det andliga samtalet. Vi behöver ha andliga samtal i våra församlingar. Därför yrkar jag bifall till min motion 2014:74 om Alpha-arbetet. Jag har inte skrivit någon summa där utan det uppdrar jag åt kyrkostyrelsen att komma med ett bra förslag. Jag vet att Alpha genomförs på många sätt och det har flera vittnat om här och sagt det på ett väldigt bra sätt. Det ansluter jag mig till.

Även om det var 100 000 som har gått Alpha-kurser så skulle det kunna vara väldigt många fler. Alpha Sverige har inte de resurserna att resa runt i församlingar och inspirera till Alpha-kurser. De har några som är deltidsanställda. Skulle de få ett bidrag från Svenska kyrkan, skulle det vara positivt för det arbetet. Man arbetar inte bara i de olika kyrkorna utan även på andra nivåer. På försvarshögkvarteret i Stockholm har man haft flera Alpha-kurser, och har också nu ett sådant arbete som görs för att sprida den kristna tron. Sensus är inkopplade och har ställt en del resurser till förfogande och har gjort en bra insats för att stödja det här arbetet.

Som det framhålls i Kyrkolivsutskottets förslag finns det många andra metoder, och de är säkert bra på alla sätt. Den här motionen handlar om Alpha-arbetet och ett stöd till den, därför yrkar jag bifall till motion 2014:74.

KERSTIN ROSSIPAL:

Fru ordförande, biskopar och ledamöter! Katekumenat, vuxenkatekumenat, jag vet vad det är, men vanliga människor som vi vänder oss till hur den reagerar som är oinsatt. Kanske skeptiskt, men ändå nyfiken. Katekumenat, är det celibat eller något annat avskräckande och främmande katolskt? Varför säger jag detta? Vi vet här att det är någonting bra och vi har det i vår församling. Det är ett ypperligt verktyg att utveckla och att nå folk. Men målgruppen för Alpha är ju en helt annan och det är spänningen mellan de här olika varianterna på lärande som jag vill påpeka. Alpha når ju mycket bredare målgrupp, inte bara de som målmedvetet vet om att nu vill vi lära oss något och siktar i slutändan på att döpas eller att gå vidare och ha en konkret plan med sitt lärande. Alpha är ju liksom något man får lära sig utan att känna sig bunden, det är något ofarligt. En kusin kanske har gått en Alpha-kurs eller en granne eller någon på jobbet. Man kan ställa frågor om Alpha och prata mycket mindre pretentiöst. Det har ju blivit ett sådant vedertaget och positivt begrepp. Det jag är ute efter är den här kontaktytan utåt, inte bara jämföra de på annat sätt. Det viktiga vi har är ju att nå många människor med den utbildning och de möjligheter vi kan erbjuda. Jag har träffat på församlingar som väljer bort Alpha till förmån för katekumenatet med argumentet att Alpha skulle vara något främmande för vår kyrka, något som bygger på utländska idéer och är mindre teologiskt korrekt. Det är en attityd jag har mött flera gånger. Det är synd för båda formerna har en roll bägge två. Därför stöder jag motionen.

HELENA ELMQVIST:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill yrka bifall till motionen för det här är något som mitt hjärta verkligen brinner för och det var så jag kom till frälsning.

ROLAND JOHANSSON:

Fru ordförande! Jag förstår att det här är svårt att säga ja till. Det är alltid så när vi har sådana här motioner och när det kommer argument om att det inte är så populärt. Vad jag nu vill försöka få fram är att om vi läser inledningen på utskottets sammanfattning, så säger man, "Kyrkolivsutskottet behandlar i detta betänkande motion 2014:74 om att anslå medel till Alpha-arbetet genom ett årligt bidrag till Alpha Sverige". Jag tror inte att just det är möjligt att genomföra. Däremot kan man, om man läser vidare, "Med anledning av att det på den nationella nivån redan pågår en särskild satsning på undervisning genom projektet Dela tro – dela liv, där satsning på olika pedagogiska modeller ingår, föreslår utskottet att motionen avslås".

Ja, man kan avslå motionen, men det viktiga är ändå att, jag har fått framföra det här till projektet Dela tro – dela liv att de ska försöka att få in Alpha i sitt arbete, för det är något som fungerar runt om i landets församlingar.

SARA WALDENFORS:

Fru ordförande och ledamöter! När vi samtalade i Kyrkolivsutskottet upplevde inte jag att det var någon fientlighet mot Alpha. Det var det som Hans så snyggt uttryckte, att Alpha kommer från rotnivå. Det vi pratade om i utskottet är just att det är från rotnivå, så vi vill att andra sådana här rotfrukter ska finnas och finnas utrymme för

och inte premiera en utan se till att varje församling ska kunna välja vilken rotfrukt som passar den och som kan ge bäst frukt där. Så gick också diskussionen.

HANS WEICHBRODT:

Fru ordförande! Det låter väldigt spännande om Alpha på något på sätt kunde infogas i Dela tro – dela liv. Jag förstår precis det Sara säger att naturligtvis är det väldigt bra att stötta många olika typer missionssatsningar. Samtidigt tror jag att det är adekvat att stödja Alpha ekonomiskt. Varför? Det är en så pass väsentlig företeelse. Den har redan hamnat så djupt in i Svenska kyrkan. Den kan organiskt införlivas i det lokalförsamlingen gör på svenskkyrklig grund, och det är skäl att stötta detta. Där kan man också se en liten missionsstrategi, att man kan ha olika typer av strategier. En viktig strategi kan vara just detta att inte bara återuppfinna hjulet utan att faktiskt stötta det som man ser fungera. Några av oss som har varit i kontakt med Alpha vet att de jobbar hårt och de jobbar väldigt mycket ideellt. Samtidigt så behöver de stöd, även ekonomiskt stöd. Jag har svårt att se en bättre prioritering som Svenska kyrkan kunde göra än att stötta, inte bara men också, ekonomiskt.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 170.

§ 126 Svenska kyrkans roll som traditionsbärare

ELISABETH RYDSTRÖM:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar här för Kyrkolivsutskottet. Det här är ett ämne som det inte är första gången det är uppe på kyrkomötet. Naturligtvis är det så utskottet delar motionärens syn på att skolavslutningar är ett värdefullt möte. Det är ett värdefullt möte mellan barn och unga, föräldrar, lärare och församling. Vi behöver finna bra samarbete för de här formerna. Den 1 juli 2011 trädde en ny skollag i kraft och den tillåter inte några konfessionella inslag i den kommunala skolans undervisning och utbildning. Utskottet känner till att det finns en revidering och ett förslag på förtydligande av skollagen som pågår nu. Vi konstaterar också att avslutningar eller andra samlingar som skolan har i första hand är ett ansvar som vilar på respektive rektor. Frågan om skolavslutningar har behandlats tidigare under kyrkomötet. På grund av det eller till följd av det snarare har material till stöd för personal ute i församlingarna och deras möte med skolan och skolavslutningar framtagits.

Utskottet menar dock att Svenska kyrkan inte äger frågan om skolavslutningar samt att insatser redan är genomförda på den nationella nivån till stöd och inspiration för medarbetare i församlingar. Kyrkolivsutskottet föreslår därför att motion 2014:83 avslås i sin helhet.

MARGARETA LARSSON:

Fru ordförande! Aron Emilsson, som har skrivit den här motionen, var tyvärr tvungen att avvika och därför talar jag i hans ställe och bifaller motion 2014:83. Jag har tagit del av Kyrkolivsutskottets svar men jag i alla fall ana en ängslighet då man bemöter motionen. Det är ju egentligen ingen konstig önskan med tanke på hur sekulariserad Svenska kyrkan har blivit. Svenska kyrkan har ju haft traditioner tillsammans med skolor i generationer tillbaka och det har varit väldigt uppskattat. Jag tror att vi behöver samlas till högtider och hålla på olika hållpunkter i livet där en viss andlighet får ta utrymme. Det berör till både tårar och glädje, och jag tror att många skulle önska att Svenska kyrkan tog ett mycket tydligare avtryck i den här frågan för att ge en signal om att man verkligen tycker att det här är viktigt. Jag har

svårt att tro att det finns ett land i världen som är så patologiskt konflikträdd. Jag tror att det är väldigt osunt ur ett andligt perspektiv. Relationer blir ytliga, flackiga och falska och ingen trivs med att umgås med någon som har så otydliga konturer som det har blivit i Svenska kyrkan. Våga lite mer, visa lite mer självförtroende.

Jag önskar bifall till motion 2014:83.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 171.

§ 127 Behovet av förstärkt trosundervisning

HELÉN LINDBÄCK:

Fru ordförande! Jag har skrivit motion 2014:48 och yrkar bifall till motionen. Det är i hög grad Svenska kyrkans eget fel att medlemmarna blir allt färre, för kyrkan tog aldrig riktigt över undervisningen i kristen tro när skolan strök det från schemat. Men det gjorde man däremot i Norge i Norska kyrkan. En av Svenska kyrkans grundläggande uppgifter är just undervisning. Ärkebiskopen sa vid sitt inledningsanförande förra sessionen att kunskapen om kristen tro har sjunkit under lång tid. Det gäller hela samhället, medlemmar som icke medlemmar, anställda som förtroendevalda. Hur många församlingar bedriver en alltigenom genomtänkt undervisning i kristen tro för alla åldrar från vaggan till graven? Satsningen på Barn och unga 0–18 år blev inte så lyckad som det var tänkt, enligt en av kyrkostyrelsens ledamöter som var på Budgetutskottet förra sessionen. Nu talas det väldigt mycket om projektet Dela tro – dela liv. Men det är ganska komplicerat att ta del av, då minst två inriktningar av kriterierna måste uppfyllas för att godkännas. Bara sju av Sveriges alla församlingar har ansökt om medel, enligt Wanja Lundby-Wedin. Bifall till motionen om att utreda hur kyrkan ska möta människor i olika åldrar. Svenska kyrkans projekt Tro och liv är en bra början, men församlingarna kan ansöka om medel på nationell nivå för att arbeta på lokal nivå. Sedan kan goda exempel spridas i hela landet och det kan bli ytterligare en inriktning i konceptet Tro och liv, precis som Alpha-arbetet. Förstärkt trosundervisning behövs verkligen för alla åldrar i alla våra församlingar runt om i Sverige.

LISSANDRA RICKEMARK:

Fru ordförande, presidium, ledamöter, biskopar och åhörare! Det är min första gång i talarstolen på kyrkomötet så jag passar på att adressera er alla. Jag ska försöka hålla mig kort. Jag företräder Kyrkolivsutskottet och yrkar bifall till vårt förslag, vilket innebär avslag till motion 2014:48 om en ny riktad undersökning kring trosundervisning för människor i alla åldrar. Utskottet delar dock motionärens åsikt om vikten av att jobba med frågor kring just undervisning för människor i alla åldrar från vaggan till graven, som jag tror att du sa. Vi är dock just nu mitt i ett projekt som ämnar stärka just tron, kunskapen och utövandet för alla åldrar. Kyrkostyrelsen beskriver satsningen som berörande just undervisning och mission för alla åldrar. Vi behöver därför vänta ut och utvärdera Dela tro – dela liv, som pågår fram till 2018. Men framför allt när vi pratar med de som jobbar med det här, så säger de att vi måste använda projektets möjligheter. Vi behöver i församlingen nyttja den utbildning som ges av de som har ansökt och också driva förslag mot stiftet rörande ansökningar och förslag inom projektet. Projektet är till för oss och vi ansvarar tillsammans för att fylla det med innehåll som bidrar till just tro och undervisning.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 172.

§ 128 Svenska kyrkan och klimatfrågan

MARGARETA LARSSON:

Fru ordförande, ledamöter och åhörare! När Jesus vandrade här på jorden gav han ett uppdrag till lärjungarna och det var att predika om Guds rike så att det skulle bli känt på hela jorden innan slutet kommer. Lärjungarna frågade vad som skulle vara tecknet på hans återkomst och Jesus radar upp en hel del såväl kosmiska företeelser, andligt förfall och naturkatastrofer. Efter detta skräckscenarium sa Jesus att allt detta måste komma och att vi inte skulle oroas. För allt det här måste komma innan slutet, och han liknade det här vid födslovändor. Den mentala överlevnadsstrategin ska således gå ut på att slå vakt om den inre hälsan, andligt, och inte ryckas med i laglöshet och kärlekslöshet för att gå förlorad. Det är kärleken till Gud, oss själva och vår nästa som är avgörande.

Att Svenska kyrkan lägger mer tid och kraft på debattartiklar och opinion om klimat än om människans inre miljö vittnar om en människosyn som går lite på tvärs mot evangeliet. Här tycks man hellre vilja dyrka Skapelsen än Skaparen och med det till synes ett starkt tvivel på att Gud har allt under kontroll.

Jag anser inte att Svenska kyrkan ska skrämman om domedagen i form av klimatkatastrofer. Hur många ungdomar försätter man inte i svår ångest utifrån en sådan vision? Det är faktiskt att likna vid gamla tiders svartrockar som skrämde med skärselden och djävulen. Kristendomen är ju en befrielseologi som har ett positivt budskap och det är ju det som är grundtanken med den kristna missionsbefallningen. Jag säger ingenting om att Svenska kyrkan ska värna miljön, om energieffektivitet inom de egna byggnaderna eller tänker miljöpraktiskt i närmiljön. Det är bara sunt och lovvärt, jag vill bara betona det. Samtidigt i en tid och i ett land som i Sverige, där tal om andlighet, till och med våra kyrkor, anses vara kontroversiellt. Kanske vi borde nosa lite grand på det här med omvändelse. Men bara ordet omvändelse är ju så starkt laddat i det här landet att man ryser av obehag. Vi kan ju då byta ut ordet omvändelse till ordet omprioriteringar, för det är mer välbekant för oss. Motionen handlar om att vi ska omprioritera verksamheten, och det är därför jag menar att Svenska kyrkan borde släppa taget om den här krampaktiga opinionsbildningen om klimatfrågan och i stället vända sig till enskilda människor som söker andlig vägledning och kraft i en komplicerad värld.

Jag yrkar bifall till motion 2014:60.

BIRGITTA LINDÉN:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Utskottet har i sitt betänkande Kl 2014:16 behandlat motion 2014:60, en motion som vill avveckla Svenska kyrkans opinionsbildning i klimatfrågan. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan, som innebär avslag av motionen.

Läronämnden skriver i sitt yttrande att människan enligt skapelseberättelsen i Första Moseboken har ansvar att förvalta skapelsen. Att bruka och bevara skapelsen är en självklar del av kristet förvaltarskap menar utskottet. Klimatfrågan är en av våra tiders största utmaningar och ett uppdrag för hela mänskligheten, vilket innebär att den även är ett uppdrag för Svenska kyrkan. I Biskopsbrev om klimat 2014 formuleras följande tankar och jag citerar:

Klimatutmaningen är existentiell och andlig, eftersom den berör människolivets grundbetingelser i djupaste bemärkelse: Vad är människans roll i skapelsen? Vilket ansvar har vi för dem långt borta? Vad gör vi med vår oro? Vad får vi hoppas på? Inte minst viktigt är barnperspek-

tivet: håller vår generation på att vältra över kostnaderna för jordens framtid på våra barn och barnbarn?

Tron frigör lusten till det goda. Den klimatomställning som behövs kan innebära många positiva förändringar och ökad livskvalitet och den måste bäras av ett tydligt rättviseperspektiv.

Motionären anser att Svenska kyrkan ska renodla sin verksamhet och satsa på att göra sitt varumärke förtroendeingivande genom att tala om tro och tradition. Utskottet menar att Svenska kyrkan genom sitt engagemang i klimatfrågan verkar för en mera hållbar värld och genom detta tydligt visar att vi som kyrka tar vårt ansvar för den skapelse som vi fått att förvalta. Någon kollision med missionsuppdraget ser utskottet inte, något som motionären menar. Att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad sker i varje ögonblick som det evangeliska budskapet gestaltas och då också när förvaltaruppdraget givet i skapelseberättelserna manifesteras i konkret handling som till exempel när vår kyrka agerar i klimatfrågan.

2008 antog kyrkostyrelsen ett positionspapper i klimatfrågan. Grunden till ett fortsatt arbete var härigenom lagt. Svenska kyrkan vill påverka i-ländernas beslutsfattare att ge ett kraftigt stöd till utvecklingsländernas klimatanpassning. Genom att mobilisera stöd för en kraftfull solidarisk klimatpolitik på såväl svensk som internationell nivå vill Svenska kyrkan bidra genom att främja djupgående förståelse för de utmaningar som klimatförändringarna ställer människor inför, stödja fattiga människor som drabbas av klimatförändringar och stimulera människor till en förändrad livsstil. Svenska kyrkans tolkning av det förvaltarskap som är den given utifrån bibelns texter leder till ett agerande i klimatfrågan.

Avslag på motion 2014:60.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Det är helt klart att man väljer att byta ut mission till evangeliet till mission till skapelsen, det hörde jag ganska tydligt nu. Samhället skrämmas, media älskar katastrofer för de säljer, men låt kyrkan få vara en fristad från svavelpredikningar. Det är helt uppenbart när jag lyssnar på utskottets svar att man har tappat kompassen. Här använder man då Första Moseboken, där man klippt ut några ord som vanligt, nämligen att Gud satt Adam och Eva i Edens lustgård för att bruka och bevara den. Det är ungefär tretton ord man använder ur Första Moseboken och det gör man en hel teologi av, precis som man pratat tidigare. Därmed vilseleder man hela evangeliets budskap. Jehovas vittnen gör precis samma sak. Man tar några ord ur Uppenbarelseboken som omtalar ordet Harmagedon. Låt oss inte göra samma sak.

BISKOP THOMAS SÖDERBERG:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Det är intressant att höra hur vi använder ordet mission. Du talar om mission och vidgar begreppen, säger Margareta, från att ha varit någonting som berör människor till att beröra hela skapelsen.

För mig är det här ett ganska trångt sätt att prata om mission. Jag kan i och för sig komma ihåg från det jag var i barnåldern och kunde se en liten sparbössa där man skulle lägga pengar till missionen. Med lite perspektiv har jag tittat bakåt och ser att någonstans hittar jag begreppen "missio dei", Guds bud, sändning, kyrkan som Guds redskap för det som är en hel värld. Inte bara för att komma med ett budskap om personlig frid och liksom avståndstagande från skapelsen och världen i övrigt, utan som en del av ett hopp om att det finns en framtid. Det finns en framtid där Gud möter oss i Kristus, och långt där borta finns också Guds rike, det som är

själva visionen som bör vara och är kyrkans. Visionen om Guds rike som på olika sätt också som glimtvis kan bli en del av den verklighet i vilken vi finns. Här finns också kyrkan som detta redskap för visionen om Guds rike, alltså Guds redskap, där vi både kan visa på var de här hoppets glimtar finns någonstans i liv och död, i förlåtelse och försoning, i födelse och växt, och någon gång någonstans har vi en hel skapelse där Gud är allt i alla.

Det intressanta är att när vi för den här diskussionen möts vi väldigt lätt av olika perspektiv. I somras kunde jag läsa i en tidning, en meteorolog som skrev att biskopar inte ska ägna sig åt meteorologi, de ska ägna sig åt teologi. I en dagstidning skrev ledarskribenten att biskopar inte ska ägna sig åt politik, de ska ägna sig åt teologi. Jag funderar då på vad är då teologi, om det inte är den rent akademiska vetenskapen, jo, den handlar om livet. Den handlar om livet i sin helhet, i sin fullhet, och därur växer också hoppet, därför tillstyrker jag utskottets hemställan.

MARGARETA LARSSON:

Det var mycket klokt och vackert det som sas av biskopen, just det här att vi behöver mycket hopp. Det borde vi trycka på i större utsträckning. Jesus välsignade barnen och lät dem komma till honom. Det var inte i syfte att skrämmas och försätta dem i ångest utan tvärtom. På 1970-talet var ozonlagret väldigt tunt och det var freonerna som orsakade detta. Jag var elva år på den här tiden och var fruktansvärt rädd och sådan ångest för det. Klasskamraterna retades med mig och började spraya hårspray i luften för de visste att jag skulle bli väldigt orolig. Där började min ångest utifrån mediernas skräckpropaganda. Samtidigt skrämdes vi på 70-talet om en ny istid, som skulle hota mänskligheten inom kort. Om man nu inte tycker att det är så himla festligt med is, kyla och mörker så var detta också en anledning till ångest och tandagnisslan. Jag tänkte att jag kanske inte hinner bli vuxen och hinna fly undan istiden. 2008 gjorde jag ett studiebesök på Engelska skolan och där fick vi också frågor från ängsliga elever med ångest i ögonen, hur kommer det att bli med klimatet och klimatfrågan. Det här är inte vettigt att Svenska kyrkan går med i medias skrämselpropaganda och bedriver sådan. Vi ska stå för något gott, evangeliet är ett gott budskap. Jag tackar biskopen för de vackra orden.

Jag yrkar bifall till motion 2014:60.

BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):

Vi kan inte låta bli att tala om vad vi har hört och sett, det är utgångspunkten. Jag tänker på det när jag mötte några ungdomar i åldern 10–11 år i Tanzania. Jag berättade om Sverige, och så kom frågan: Vad säger svenskarna om klimatförändringarna? Jag tänkte att det kan jag inte säga rakt upp och ner, men insåg att där fanns ingen oro eller ångest, men en klar blick för vad som händer i detta område om inte klimatförändringarna sker. Hur gör vi då, för att se att vi faktiskt kan göra någonting åt det? Med Guds hjälp, med nåd som drivkraft, så finns det också hopp och framtid.

SVEN GUNNAR PERSSON:

Fru ordförande och ärade ledamöter! Det är fantastiskt att sitta lyssna till all erfarenhet och kompetens som finns i kyrkomötet. Jag har arbetat politiskt med miljöfrågor under många år men också från ett kristet perspektiv, utifrån min tro, utifrån vad jag uppfattar vara förvaltarens uppdrag från Gud i skapelsen som är förknippat med att vara människa.

Margareta Larsson nämner skräcken som uppkom inför debatten om ozonskiktet. Det är ett ypperligt exempel på hur en diskussion inleds och åtgärder vidtas. Nu har man hejdat de negativa konsekvenser som annars skulle ha blivit av fortsatt förstörelse av ozonskiktet genom beslut där många har varit med och påverkat, så att man har tagit bort sprayer och kylmedel av olika slag. På samma sätt får vi vara med i opinionsbildningsarbete, i konkret arbete i våra egna fastigheter och byggnader, i vårt sätt att transportera oss, att vara med att försöka hejda den utveckling som nu pågår när det gäller klimatutvecklingen, att försöka vara en positiv kraft i att hejda uppvärmningen så att den kanske inte blir mer än två grader. Därmed förhindras att våra systrar och bröder, som bor nära havet i Bangladesh, Karibien och andra ställen, drunknar eller får lämna sina boställen, att förbättra förutsättningarna för att odla mat för världens befolkning, att kunna försörja sig och fortleva på ett vettigt sätt. Det är fantastiskt att vi får vara med i det arbetet genom ett aktivt arbete på klimatområdet. Vi får be om mycket vishet och förstånd att göra på rätt sätt och vara mycket aktiva i samhällsdebatten och den politiska debatten för att bidra till att skapelsen på sikt ska kunna återupprättas.

CARL-HENRIK HENRIZ:

Fru ordförande! Ett ord som inte nämndes här var ordet etik. Det finns en kristen etik som är en följd av vår tro, för att nu förenkla många frågeställningar. En etik kan inte bara syssla med privata frågor, människofrågor, individuella frågor. En etik sysslar också med det som rör sig i världen och då vet vi alla att miljöfrågan kanske är den största frågan. Många av krigen som pågår runt om i världen beror egentligen ytterst på miljöfrågan därför att framför allt fattiga länder drabbas av försämrad miljö och då blir det en kamp om tillgångarna. Att resonera som Margareta Larsson gör, är ju helt bakvänt. Där är det ett slags teologi som bara handlar om att vi inte ska några oroande tecken, framför allt inte något oroande för våra barn, men det är ju barnen som är vår framtid. Jag tror att de är mycket mer realistiska än vi ofta anar. De förstår det här och de lever inte bara i en skräck, utan de lever också i en önskan att kunna göra någonting åt det. Därför är den här frågan så oerhört viktig för oss i kyrkan, att ta upp denna fråga i teologin, i vår förkunnelse och på många andra sätt. Vi kan inte göra nog mycket. Jag bor utanför Kristianstad, och där har vi börjat tala om att bygga stora vallar till de kommande höjningarna av vattennivån, eftersom Kristianstad ligger så lågt. Det är givetvis inget mot vad som kommer att drabba vissa länder, Bangladesh osv., som kommer att drabbas mycket värre. Men det är ett tecken på vad som snart kommer att ske. Vi måste ta upp detta i vår kristna etik.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Jag vill inte riktigt hålla med föregående talare om att miljöfrågan är den viktigaste i kristendomen. Det går på tvärs mot vad Jesus sa. Enligt Jesus var det viktigaste att rädda människan, att frälsa människan. Jesus sa ofta till sina lärjungar, Var inte rädda! Det tycker jag att vi ska till oss och inte ha den här otroligt krampaktiga hållningen att vi måste rädda världen, därför att Gud inte har något under kontroll. Det är otro. Vi ska göra vad vi kan för miljön utifrån vår egen makt, men vi kan inte rädda hela världen. Men vi kan rädda vår själ. Det är det viktigaste.

CARL-HENRIK HENRIZ (REPLIK):

Trygghet är ju att veta att man kan göra någonting åt det som sker i världen. Trygghet är inte att isolera sig i sin kammare och som kristen inte bry sig om detta.

Det är verklig trygghet att tillsammans med andra förnuftiga människor, kristna och andra, försöka göra någonting åt de här klimatfrågorna. Alla kan vi göra något och vi kan i kyrkan göra mycket genom vår förkunnelse och vårt praktiska handlande.

MARGARETA LARSSON (REPLIK):

Vi kan ju inte säga att Sverige gör lite när det gäller klimatfrågan. Vi står ju i bräschan i hela Europa tror jag när det gäller klimatfrågan och vi gör oerhört mycket. Lämna det här i större grad till riksdag och regering och låt kyrkan jobba med den andliga delen.

GUSTAF BENGTTSSON:

Fru ordförande och kyrkomötet! Vår tids och varje annan tids ödesfråga är varje människas enskilda frälsning. Att göra klimatfrågan till vår tids ödesfråga blir väldigt fel i en kristen kyrka. Det är en viktig fråga, för i någon mån kan man inte ta emot frälsningen om man håller på att drunkna. Då behöver man först räddas till livet innan man kan räddas till evigheten. Vi måste hålla på perspektivet att vår uppgift som kyrka är att rädda varje människa från att gå evigt förlorad, något som jag vill poängtera i den här debatten och i många andra debatter där vi landar i visserligen viktiga enskilda frågor men vi måste hela tiden som kyrka hålla blicken på detta. Vår uppgift är att varje enskild människa på jorden och i vårt land, i våra församlingar, ska få mötas av ett budskap om att Jesus vill rädda dem. Inte för att de har någon egen förtjänst utan för att han har gjort allt för dem på korset, och de är oändligt älskade och värdefulla i hans ögon. Det måste vi på något sätt kommunicera till dem. Ibland tror jag att när vi pratar om klimatfrågan eller någon annan fråga, kan de komma i vägen för detta. Vi pratar så mycket om det som blir lagiska frågor eller saker som man borde göra som kristen, att det enda man hör från kyrkan är det här. Det måste vi akta oss för, även om det är jätteviktiga frågor att prata om miljön, men om det blir det enda människor hör från kyrkan hamnar vi väldigt snett. Då kommer Jesus att fråga oss, när han kommer tillbaka om några år eller sekunder, Varför pratar ni inte om mig? Varför pratar ni bara om min skapelse? Det är ju mig det hela handlar om. Det är skillnaden mellan vår religion och alla andra religioner, att det handlar om en relation till Jesus. I alla andra religioner kanske det finns anledning att tala om saker hela tiden och om hur man ska bete sig, men i vår religion handlar det om människan, Guds son Jesus, som vi ska ha en relation till, som vår vän och vår Herre.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Guds son blir människa, blir en av oss, delar våra livsvillkor i all vår utsatthet till kropp, själ och ande. Det går därför inte att dela in verkligheten i olika sektorer. Allt hör ihop i en helhet och sändningen gäller helheten. Frälsningen gäller naturligtvis den enskilda människan. Det är en överlevnadsfråga. Människan hör ju också till en mänsklighet och vad vi står inför är en överlevnadsfråga som täcker in hela mänskligheten och varje enskild människa. Det är Guds rike vi längtar efter, det är då när Kristus kommer åter, men kyrkans ärende är att göra Guds rike synligt mitt ibland oss. Frälsning för alla täcker in hela vår skapelse, var och en av oss, och den värld vi delar och som våndas.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 173.

§ 129 Utökad familjerådgivning

TORBJÖRN ARVIDSSON:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Motion 2014:66 handlar om två saker, att kyrkostyrelsen ska verka för att kyrkans familjerådgivning ska finnas i alla kommuner i Sverige och att också barn ska omfattas till exempel i samband med föräldrars skilsmässa.

I utskottet är vi helt överens med motionären om att kyrkans familjerådgivning är en mycket viktig del av vår verksamhet men vi föreslår att motionen avslås, därför att nationell nivå inte kan bestämma vilken verksamhet som ska bedrivas i församlingarna. Vad vi har på nationell nivå är en handläggare som samordnar och kan ge stöd när någon vill etablera en ny mottagning. Det är vad vi kan göra central nivå, att främja, men inte besluta om den konkreta verksamheten. Motionären vill också att även barn i trängda familjesituationer ska kunna få stöd av familjerådgivningen och så är det redan. Därför behöver inte kyrkostyrelsen få något nytt uppdrag om det.

Bifall till Kyrkolivsutskottets förslag.

HELENA ELMQVIST:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag för motionärens talan, därför att Julia var tvungen att avvika. Varje år gifter sig cirka 40 000 par i Sverige och tyvärr skiljer sig också cirka 20 000 par varje år. Även om det i vissa situationer inte finns någon annan lösning än skilsmässa, är varje skilsmässa i varierande grad en påfrestning för hela familjen, i synnerhet för barnen. Om det är möjligt att förebygga en skilsmässa och rädda äktenskapet för de som vill genom exempelvis den familjerådgivning som Svenska kyrkan kan erbjuda kan man bespara föräldrarna och barnen onödigt lidande. Att ge stöd till en familj så att en ofrånkomlig separation blir så lite smärtsam som möjligt är också av stor vikt. Idag erbjuder Svenska kyrkan familjerådgivning på 28 platser i Sverige. Detta är mycket positivt, men långt ifrån alla har möjlighet att ta del av detta, då det inte finns i alla kommuner i Sverige. Att försvara och stödja familjens ställning i samhället torde vara en viktig uppgift för Svenska kyrkan och därför bör detta vara en verksamhet som prioriteras i högre grad. Inom kyrkan finns också mycket kompetent personal när det gäller att möta människor i kris och föra samtal. I Kyrkolivsutskottets betänkande nämns att det samordnade ansvaret inte går att lägga på stiftsnivå, men det finns inte något sådant förslag i motionen heller. I utskottets svar nämns också att det är upp till varje församling att bestämma om den ska utföra denna verksamhet och att nationell nivå mer ansvarar för att bistå församlingarna med samordning, information, rekrytering m.m. och kan inspirera församlingar till att starta familjerådgivning. Med motionen vill vi endast att man från nationell nivå inspirerar, uppmuntrar och stödjer församlingar att starta familjerådgivning med målsättningen att den ska utökas. Det tycker vi är viktigt.

Enligt en ny rapport från BRIS 2013, Lyssna på mig, som handlar om barnens upplevelser vid en skilsmässa påverkar en skilsmässa barnen mer än vad de vuxna verkar förstå. Även s.k. vanliga skilsmässor påverkar. Bara för att skilsmässor är vanliga, behöver de inte bli mindre smärtsamt, svårt och sorgligt eller lättare för barnen att hantera. Mot bakgrund av ovanstående är det angeläget att i högre grad än idag erbjuda barn som erfar skilsmässa särskilt stöd. Med det är inte sagt att alla mår dåligt, men det är bra om alla barn erbjuds stöd.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar vi bifall till motion 2014:66.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 174.

§ 130 Nationellt hjälpcentrum för konvertiter

KARIN JANFALK:

Kära vänner och alla andra! Jag talar för Kyrkolivsutskottet, och utskottets förslag är att avslå motion 2014:70 gällande nationellt hjälpcentrum för konvertiter. Utskottet föreslår inte avslag på den därför att vi inte skulle tycka att detta är viktigt eller en viktig fråga. Det är mycket angeläget att ge stöd i de situationerna. Utskottet menar att det är på det lokala planet, i församlingen, som människor går från en religion till en annan. Det är där som samtalet ska erbjudas, stödet, undervisningen och dopet. Det är också lokalt som dialogen kan ske mellan företrädare för olika kyrkor och religioner, och där samtal kan föras om att underlätta för konvertiter.

Kyrkolivsutskottet föreslår avslag på motion 2014:70.

MARGARETA LARSSON:

Fru ordförande! Julia har ju avvikit så jag får ta den här motionen. Kyrkolivsutskottet menar att det här en viktig fråga, och det gläder mig mycket, för vi lever i ett land som är så oerhört sekulariserat och kristendomen har gått fullständigt förlorad för de flesta, i synnerhet för den yngre generationen. Ur detta andliga vakuum är det lätt att söka sig till andra riktningar för gemenskap och få någon form av existentiell livsåskådning. Då är risken att man hamnar snett, man hamnar i någon form av lagiskhet. Det behöver inte bara gälla lagiska religioner, utan man kan även hamna inom våra egna kristna grenar där man far illa och där man vilseleder människor. Därför är det viktigt att det finns ett nationellt center där det finns en teologisk kompetens, för den anser jag saknas. Jag har återkommit till det ganska ofta under den här sessionen, och därför är det viktigt att det finns en riktig teologisk kompetens som kan möta den här typen av människor som har hamnat snett.

Jag yrkar bifall på motion 2014:70.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 175.

§ 131 Fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott

ANNA-KARIN WESTERLUND:

Fru ordförande, ledamöter och övriga! Jag talar för Kyrkolivsutskottet som föreslår avslag på motion 2014:78. Vi tycker att det är väldigt viktigt att kyrkan syns i samhället, och vi tycker också att samarbetet mellan Svenska kyrkan och idrottsrörelsen, som har funnits under många år, är intressant både för kyrkan och för samhället. Vi vill också att det ska fortsätta. Idrotten är en viktig miljö för unga, där man även kan se till att de lär sig ett och annat om ansvar och hänsyn och också för del av etik och moral.

Sedan 2007 har Svenska kyrkan ett samarbetsavtal med Svenska fotbollförbundet. I vår grupp insåg vi att det fanns väldigt många goda exempel på det här samarbetsavtalet, bland annat har IFK Norrköping fotbollsläger och liknande för ungdomar och några stift har idrottskonfirmation. Svenska kyrkan i utlandet har ett välutvecklat samarbete med Svenska Olympiska Kommittén och Svenska Handikappförbundet. Detta är bra, men motionärerna vill ha mer resurser. I det här läget när vi vill så mycket men inte alltid vet om vi har resurser, då säger vi precis som Gustaf Fröding, "Erk du! Maja du! Så ska vi ha't! [...] Var ska vi ta't?"

LEIF NILSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag vill yrka bifall till motion 2014:78 om fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott. Kyrka Idrott har tagit fram en folder, Att möta barn och unga på nya arenor.

Svenska kyrkans stora uppdrag är att möta barn och unga, vilket slås fast i kyrkoordningens inledningsord. I en kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet. Ett uppdrag som behöver tas på största allvar och där vi behöver finna former och modeller för att möta de unga. Det är riktigt som utskottet säger, men det behövs betydligt mera om det ska bli någon fart på det hela. Det är så ojämnt mellan församlingar och stift, och centralt bör kyrkostyrelsen ta tag i detta och hjälpa dem för stiftens orkar inte heller. Föreningarna behöver hjälp, och det är på den nivån man måste försöka få någon ordning på det hela.

När det gäller konfirmationen är idag enligt den statistik som vi har 30 procent. Det fattas 70! Inom kyrkan har vi ju sagt att vi vill ha flera konfirmander och då kan man ju inte lägga ned och säga att det är bra som det är, utan då förlitar man sig på idrotten att den ska sköta det. Man vill ju ha ett samarbete mellan kyrka och idrott och det behöver ju inte kosta några pengar. Det finns ju resurser idag på kyrkans kansliet men det kanske behövs bättre samordning för att få mera kraft i det hela. Det är ju inte bara fotbollen. Jag är själv engagerad i Fotbollförbundet, men det finns ju andra idrotter som vill ha den här verksamheten. Lagidrotter har över två miljoner utövare.

Jag yrkar bifall till motion 2014:78.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 176.

§ 132 Översyn av utbildning inom själavård

BOEL JOHANSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Det här är en viktig motion, ett viktigt ämne. Glädjande nog tycker även Kyrkolivsutskottet så. Jag yrkar bifall till utskottets ja till motion 2014:101. Orsaken till att jag har begärt ordet och även kommit före både motionären och utskottets företrädare, är väl främst för att jag tycker att detta är så viktigt. Annars är det tre orsaker till att jag har begärt ordet. För det första har jag en fundering, för det andra en komplettering och för det tredje en invändning.

Utskottet vidgar betydelsen av det som står i motionen, framför allt på det sättet att motionen handlar om utbildning i själavård. I bakgrundsmaterialet som presenteras handlar det om grundutbildningen men man lägger också till en hel del om fortbildning och vidareutbildning. Det hänger ju ihop, men det tar inte motionen upp. Utskottet går också på den linjen och vill ha en översyn som ska handla om grundutbildning och möjligheter till vidare fortbildning i själavård. För mig skulle det här vara ett nej till motionen med formuleringen, med anledning av motionen så tycker vi i utskottet så här och så gör man en egen formulering som man säger ja till. Att jag inte fattar det här kanske inte gör någonting.

I utskottet utvidgar man betydelsen av det här begreppet själavård. Det är bra. Man talar om själavårdande miljöer, man skriver att det inte bara är präster som har själavård, och det är riktigt. Jag skulle säga att själavård även kan äga rum med föräldrar i öppen förskola, på promenaden med daglediga, efter körövningen och på kyrkogården naturligtvis. I det här sammanhanget är det klart att det är utbildningen

och möjligen vidareutbildningen av de två yrkesgrupper som har ett särskilt ansvar för själavård som vi nu ska ägna oss åt i den här översynen.

Den komplettering jag skulle vilja göra är det som står i bakgrundsmaterialet när det handlar om fortbildning som Svenska kyrkan bedriver, för de diakoner och präster som har specialtjänster, där det ingår mycket själavård, präster och diakoner som arbetar på sjukhus, högskolor och universitet, häkten och fängelser. I bakgrundsmaterialet presenteras den här nya gemensamma fortbildningen för de som arbetar i sjukhuskyrkan, kriminalvården, högskolor och universitet. Alldeles riktigt, men det som presenteras är bara steg ett. Om man arbetar i sjukhuskyrkan så är det här steg ett av fyra. Arbetar man i kriminalvården är det steg två av tre. Det här bara sagt så att ni vet att om man arbetar mycket med själavård då har man mera utbildning än vad som framgår av det här materialet.

Jag har en invändning. Jag tror inte att det stämmer vad som står i Kyrkolivsutskottets betänkande, att de flesta diakonkandidater ”numera har en gedigen beteendevetenskaplig grund att stå på i sin grundutbildning”.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Fru ordförande och ledamöter! Själavård är ett viktigt ämne. Det är viktigt för människor som har behov av själavård och själavården är viktig för kyrkan. Jag skrev min motion efter att ha sett Uppdrag granskning, och jag blev lite fundersam. Hur går ett själavårdssamtal egentligen till? Hur snabbt vågar man ställa svåra frågor? Jag har läst reservanterna i Kyrkolivsutskottets betänkande och jag uppfattar att de läser in en kritik i min motion av de nyutbildade prästerna, och det är verkligen min avsikt. Däremot konstaterar jag tillsammans med utskottet att präster får sin utbildning i själavård på Svenska kyrkans utbildningsinstitutioner, och att de är ett ansvar för nationell nivå, varför jag har skrivit en motion till kyrkomötet. Jag utgår också från mig själv. Jag har ett eget önskemål om att jag hade fått mer utbildning omkring själavård, och jag tror inte att jag är ensam om det. Idag får jag själv ta ansvar för min utbildning inom själavård, och jag tycker att det är fel när det är en så viktig fråga för hela Svenska kyrkan.

KEKKE PAULSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för Kyrkolivsutskottet. Vi delar uppfattningen att själavård är en väldigt viktig fråga. Vi bollade massor av idéer i utskottet och landade till slut i den här övervägandetexten. Det vi tar ställning till är att-satsen som handlar om att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens utbildning i själavård samt, om så behövs, komma med förslag till förbättringar.

Detta tycker vi är bra och yrkar bifall till motion 2014:101.

ANNA-KARIN WESTERLUND:

Fru ordförande och ledamöter! Vi är några ledamöter och ersättare i Kyrkolivsutskottet som reserverar oss och har särskild mening mot den här motionen. Det beror på att vi tyckte att den var lite otydlig, vi förstod inte riktigt meningen med den. Sedan tycker vi som så att Svenska kyrkan har alldeles nyligen genomfört en utbildningsreform och det nya utbildningsinstitutet har precis etablerats. Därför tycker vi att det är alldeles för tidigt att utvärdera den här utbildningen. När det gäller själavård har biskopskollegiet planerat att samtala med utbildningsinstitutet om det här, så det borde ligga på deras bord.

Motionären vill att kyrkostyrelsen ska göra en översyn av utbildningen och då kan det påpekas att just nu finns det inget råd för utbildning, forskning och kultur, och det skulle verkligen behövas i de här sammanhangen. Självklart är utbildningen väldigt viktig, men den måste ju få hinna sätta sig i det här institutet innan man gör något åt det.

Vi reserverar oss mot Kyrkolivsutskottets beslut att bifalla motion 2014:101 och föreslår avslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 177.

§ 133 Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Jag vill bara trycka på ett par saker. När jag läste Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande, konstaterade jag att de här motionerna 2014:7, 2014:12 och 2014:82 slår in öppna dörrar eller fäller träd som inte finns eller vilka bilder vi nu vill ha. Jag tycker att vi ska sträcka på oss i det här rummet och konstatera att Svenska kyrkan gör ett väldigt gott arbete i att förvalta jord och skog på ett hållbart sätt. Jag har haft förmånen att sitta i miljömålsberedningen och ägnade ett år åt skogsexkursioner och skogsfrågor kändes det som. Jag kan konstatera att vi har medarbetare som står härute, och har ni inte pratat med dem så gör det. De har fått så mycket poäng man kan få i hur man arbetar med de här frågorna och hur man pedagogiskt förklarar osv. Därför tycker jag att det är lite sorgligt att läsa en del av motionstexterna där man tydligen inte har tagit del av det jobb som görs, den samverkan som gläder mig utifrån hur prästlönetillgångarna kan förvaltas, det finns ett ganska strikt regelverk för detta, men också hur man samverkar i de här frågorna. Vi är en av Sveriges största markägare och det ska förvaltas på ett hållbart sätt.

När det gäller förvaltningen av kulturarv kan jag också där konstatera att Svenska kyrkan inte är sämst i klassen heller, när det gäller de skogliga kulturarven, utan vi gör ett jättejobb och ett otroligt gediget arbete. Jag vill bara understryka vad utskottet har skrivit i det här sammanhanget och vädja till oss innan vi "lägger det för fäfat", skulle det heta hemma, det är inte detsamma som att förvalta det på ett hållbart sätt. Det är inte detsamma som att värna biologisk mångfald. Det är inte detsamma som att ge jordbrukare möjlighet att bruka åkermark på olika sätt för att ge ett gott hållbart resultat. Vi har kunnat följa diskussionen om ekologisk produktion de senaste dagarna, och jag kan konstatera att det finns olika uppfattningar i den här frågan. Vi har, vad jag kan bedöma, arrendatorer på de flesta gårdar som gör ett otroligt gott jobb och där stiftens representanter också medverkar till att möjliggöra för att sätta solceller på ladugårdstak, att göra om och ställa om sin produktion, att skapa hållbara enheter som gör att man kan bruka de på ett sätt som gör att de här företagen, det är det de är, kan få en god avkastning på det de gör.

Ett rungande bifall till Ekonomi- och egendomsutskottets förslag till beslut.

MATS LUDVIGSSON:

Fru ordförande, kyrkomötesdeltagare och åhörare! Tack, Irene, för en bra introduktion till mig som representerar utskottet. Jag tror att du har tagit mitt manuskript. Jag yrkar bifall till Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:1 om miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna, som i sin tur yrkar avslag på motionerna 2014:7, 2014:12 och 2014:82. Med anledning av att det som Irene sa, är det bra att ge en bild av det sammanhang som prästlönetillgångarna finns i. I lagen

om Svenska kyrkan är det inskrivet att prästlönetillgångarna som syfte har att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse, således får avkastningen endast användas för detta ändamål. Kyrkomötet har delegerat till stiftens att ha uppdraget att förvalta prästlönetillgångarna via sina egendomsförvaltningar. Enligt kyrkoordningen ska prästlönetillgångarna förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga avkastning och tillgångarna ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med Svenska kyrkans grundläggande värderingar. Kyrkostyrelsen kan utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen. Enligt 46 kap. 8 § ska naturens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning vid förvaltning av tillgångarna. Kyrkostyrelsen har redan ett uppdrag när det gäller prästlönetillgångarna, den har tillsynen, och det finns årliga rapporttillfällen där kyrkostyrelsen möter representanter för de här tillgångarna.

Motion 2014:7 föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att det blir möjligt för stiftens att inleda ett arbete för att ställa om till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk. Vi hörde nyss att mycket görs på det här området. Egendomsförvaltningarna sitter inte still i båten, utan de är väl medvetna och agerar i enlighet med de krav som finns beträffande hållbart jordbruk. Det är ju inte så att stiftens själva brukar någon mark, utan det är arrendatorer som gör det. Arrendatorerna har ganska långa arrendekontrakt och som har förlängningsoptioner, och man kan inte utan vidare ändra förutsättningarna för vad de får eller inte får göra. Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen inom ramen för sitt tillsynsuppdrag redan tillsammans med stiftens arbetar med de här frågorna om ekologiskt och etiskt och hållbart jordbruk, anser utskottet att motion 2014:7 bör avslås.

Med i stort sett samma motivering föreslås att motionerna 2014:12 och 2014:82 avslås. De handlar om förslag till ändring i kyrkoordningen med inriktning mot ökad hållbarhet i prästlönetillgångarnas förvaltning.

Jag kommer att få ont om tid här och kommer därför att säga att vi alltså behandlar huvudargumentet för utskottet, att kyrkostyrelsen redan har ett uppdrag att arbeta med de här frågorna och att den också följer upp att våra egendomsförvaltningar sköter sig.

Jag återkommer med mera senare. Det handlar bland annat om myndighetssamverkan, men nu är tiden ute.

JAN-ÅKE ISAKSSON:

Fru ordförande, ärade kyrkomöte och dess lyssnare här! Först får jag tacka min grupp att jag får tillhöra Ekonomi- och egendomsutskottet, som jag verkligen trivs i, och jag vill också för ett väldigt bra utskottsarbete. Det gäller motion 2014:83 som jag vill bifalla. Övrigt har jag bifallit som vi har kommit överens om i utskottet, men det blev ”hack i skivan” beträffande den här motionen och därför vill jag förtydliga mig lite. Vår natur- och kulturvård inom skog och mark är oerhört viktig. Det till och med visar sig att den är lönsam, och jag vill alltid se till att få fram ett så bra kapital som möjligt, och det är också egendomsnämndens uppgift. Inom våra stift är det ojämnt hur vi tar hand om vår skog och mark. Här vill jag se ett centralt samlat grepp, så att vi kan säkra en biologisk mångfald och hållbara metoder i förvaltningen av våra prästlönetillgångar. Det har uppkommit skador och förstörelse av vårt kulturarv i samband med förvaltningen av just våra prästlönetillgångar och Svenska kyrkans skog och mark. Låt oss inte mer få se och höra att gammelskog avverkas.

Fornlämningar och kulturarv till närmare hälften är skadade och ibland också grovt när det främst handlar om när den markbereds. Låt oss nu ha en skog och mark där vi kan vara stolta och överlämna detta i generationer framåt.

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande är hur nära som helst motionens andemening och att-satser, så det är inte alls livsfarligt att bifalla den för de ligger så oerhört nära varandra. Ibland är det ju jättebra att kunna bifalla, det är ju riktigt positivt här i livet.

TERENCE HONGSLO:

Fru ordförande och ledamöter! När det gäller motion 2014:12 Från teori till handling som förvaltare av skog och mark vill jag yrka på att den bifalls, och att man beaktar Läronämndens yttrande och den bifalls i sin helhet eller i andra hand bifalls på punkt 1 där vårt ändringsförslag i kyrkoordningen till kap. 46 § 3 står.

Aldrig tidigare i historien har förlusten av arter skett med så stor hastighet som nu på jordbruksmark och skog. Det är en ödesfråga, kanske av större betydelse än klimatförändringarna. Inom skogslandskapet i vårt land är det främst skogsbruket med dess metoder som står för de största hoten mot den biologiska mångfalden. Läronämnden skriver i sitt yttrande att den ändring i kyrkoordningen av det slag som föreslås i motion 2014:12 står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

I kyrkoordningen står nu att prästlönетillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Jag vill utöka punkt 1 i min motion lite grand så att det inte bara poängteras en totalavkastning. Det här utgör ett allvarligt hinder för skonsam förvaltning av Svenska kyrkans skog och mark. Vårt förslag överensstämmer mycket bättre med Svenska kyrkans ansvar som förvaltare av Guds fria natur. I sin roll som förvaltare av skog och mark ska Svenska kyrkans fokus ligga på biologisk mångfald, hållbar resurshantering och etisk skötsel. En hållbar utveckling är en förutsättning för jordens överlevnad.

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till Ekonomi- och egendomsutskottets förslag till beslut.

Jag instämmer med flera av föregående talare som sagt att vi sköter det här uppdraget väldigt bra. Det finns mycket som är värdefullt att bevara och sköta på ett bra sätt och det gör vi också. Det är uppdelat i två delar såtillvida att när det gäller gårdar och åkermark är det inte vi själva som förvaltar det utan vi är ägare och det är enskilda som står för driften. Då måste man ta hänsyn till hur det kan fungera. Jag har förstått av den här redovisningen att det är flera stift som har ekologiska jordbruk. Skogen kan vi själva driva och påverka på ett helt annat sätt, och då är det inte bra med en central bit för det är ändå lite olika. På sidan 7 i betänkandet, exempelvis detta med reservaten som vi i Skara har ganska hög procentsats och det har också Östergötland och Visby. Det beror på att förhållandena är så olika. Vi har västgötabergens sluttningar med många reservat, där det finns ett naturligt sätt att ha det. På andra ställen är det naturligt att ha mera produktion och ta hänsyn till det. Jag tror att det är bra att vi har en varierande förvaltning. Vi kan ta tillvara på de möjligheter som finns och göra det på ett bra och lokalt anpassat sätt.

MAGNUS EK:

Fru ordförande, ärade ledamöter av kyrkomötet och biskopar! Inledningsvis vill jag tacka för de utomordentliga föredragningarna från föregående talare. Jag vill tacka för förhandlingarna i Ekonomi- och egendomsutskottet som var alldeles utmärkt och kom fram till väldigt bra resultat.

Jag tror att Terence tar lite väl mycket fasta på Läronämndens yttrande. Läronämnden yttrar sig bara för att se om det här står i strid med Svenska kyrkans lära. Nej, det gör det inte, men det är varken för eller emot.

En sak ska vi ta fasta på är det här som finns i bakgrundsmaterialet med frivilliga avsättningar. Precis som Irene sa, blir det mycket som att slå in öppna dörrar. Vi har en stor andel av arealen avsatt. Vi har nästan dubbelt så mycket som det krävs i våra certifieringssystem. Trots att det finns ganska få undersökningar om vad man får för resultat när man jobbar frivilligt med brukarna av marken kan man till exempel kolla på Södra Skogsägarna som har undersökt det här hos sina medlemmar. Där visar det sig att alla parter är mer nöjda när man jobbar med frivilliga avsättningar och resultaten är precis lika bra där. Det är väl trevligt ifall vi i så stor utsträckning som möjligt kan jobba så även i förvaltningen av prästlönetillgångarna. Jag tror också att det blir bättre, precis som Carl-Eric sa, om vi inte jobbar så hårt från ett centralt håll. Vi har alldeles ypperliga anställda ute i landet som också känner de lokala förhållandena. Det här blir ju väldigt viktigt och det blir också kanske skadligt ifall vi sätter en nivå och ett hårt mål för deras arbete. Man kan ta exemplet från mitt hemstift Linköping som omfattar allt från Östgötaslätten till skogsbygden uppe i Finspång eller kustbygderna. Det är lättare att driva ett ekologiskt lantbruk till exempel om du bor i Berga Gryt än i flata Mjölby. Det är mycket lättare att få tag i ekologisk gödsel i vissa områden och det är sådana avvägningar som man kanske ska ha med när man reder ut huruvida det ska vara ekologiskt eller skötas konventionellt. Framtidens hållbara jordbruk ligger någonstans däremellan i och med att vi har en brist på vissa resurser, vi kommer att få brist globalt, på mark, vatten och gödsel så kanske det blir så att vi i framtiden kommer att få tunna ut de här begreppen, konventionellt och ekologiskt, och istället jobba med ett miljöanpassat jordbruk.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 178.

§ 137 Fördelning av vinsten från prästlönetillgångarna

SAMUEL LILJA:

Fru ordförande och kyrkomötet! Jag representerar Ekonomi- och egendomsutskottet. Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag att avslå motionerna 2014:8 och 2014:33. Den ena motionen handlar om ändring i kyrkoordningen så att det blir möjligt att fördela vinsten från prästlönetillgångarna mellan församlingarna på ett mera rättvist sätt. Den andra motionen vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att se över regelverket för utjämnningssystemet för att optimera avkastningen från prästlönetillgångarna.

Prästlönetillgångarna är självägande stiftelseliknande tillgångar. Prästlönetillgångarna utgör särskilt rättssubjekt som ska förvaltas som självständiga förmögenheter. Minst hälften av avkastningen ska betalas till församlingar och pastorat på lokal nivå som har rätt till andel i denna avkastning. Utdelningen sker efter vissa fastställda andelstag som bara kan ändras av Kammarkollegiet. Högst hälften av avkastningen får användas till andra kyrkliga ändamål. Prästlönetillgångarna förvaltas

på uppdrag av kyrkomötet av stiftens. Kyrkostyrelsen har enligt kyrkoordningen tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. Att ändra i andelstalen och fördela resultatet från prästlönetillgångarna mer solidariskt är en grannliga uppgift, och jag föreställer mig att det skulle väcka känslor i de församlingar och pastorat med andelar i prästlönetillgångarna. Som framgår av utskottets övervägande kan andelstal endast ändras av Kammarkollegiet. Med tanke på den översyn av Svenska kyrkans utjämningsystem som pågår, som också berör prästlönetillgångarna, och som ska vara klar i april 2015 anser utskottet att det är olämpligt att ge kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag som rör utjämningsystemet.

Ekonomi- och egendomsutskottet föreslår kyrkomötet besluta avslå motionerna 2014:8 och 2014:33.

MATS NILSSON:

Fru ordförande och mina damer och herrar! Jag har skrivit en motion och ska läsa motivering till den. Jag tillstyrker min motion 2014:33 och det är synnerligen viktigt i det här ärendet.

Med de prognoser för framtiden vad det gäller medlemstal och ekonomi är det av största vikt att optimera möjliga inkomster till Svenska kyrkan. Prästlönetillgångarna är en mycket viktig inkomstkälla till kyrkans verksamhet. Med det nuvarande systemet är det stor risk att den del som tillfaller stiftens blir målet för avkastningen från prästlönetillgångarna i varje stift. Mycket av tillgångarna är skog och avkastning därifrån. Över tid varierar konjunkturen vilket gör att priset och efterfrågan på produkterna blir mer eller mindre eftertraktade. Som förvaltare av skog vill man ha ett så jämnt flöde som möjligt och i stort omsätta den långsiktiga tillväxt som sker. Det finns dock handlingsutrymme genom att avverka lite mer när det gäller högkonjunktur och lite mindre när priset är mindre. Här ligger fällan med det nuvarande systemet. För att fylla målet behövs mindre kvantitet när det är ett högt pris och mer när det gäller ett lägre pris. Det borde vara en självklarhet att man från stiftens ska vara solidarisk mot utjämningsystemet. Nu är det dock verkligen så att alla är sig själva närmast och helst inte vill dela med sig med skatten osv. Det måste löna sig att vara effektiv och ge fördelar till de som jobbar bra och tillför kyrkan resurser. Här är det viktigt att man då ser till att man optimerar de här sakerna på ett bra sätt. Nu kommer det underbara, mina damer och herrar! Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:33 och det gör man så här. Utskottet erfar, mina damer och herrar, att kyrkostyrelsen tillsatt en utredning som för närvarande gör en översyn av Svenska kyrkans utjämningsystem och som ska lämna sina förslag till kyrkostyrelsen i april 2015. Helt riktigt, men nu kommer det. I den utredningen inkluderas den särskilda utjämningsavgiften som utgör den del av utdelningen från prästlönetillgångarna som tillfaller utjämningsystemet. Det skulle mot den bakgrunden vara helt olämpligt att i nuläget ge kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag som rör utjämningsystemet. Det är bara så att de har klart och tydligt fått i uppgift att detta inte ska ingå i det utredningsuppdraget, så med andra ord finns det bara ett förslag och det är mitt ...

SAMUEL LILJA (REPLIK):

Ekonomi- och egendomsutskottet vidhåller den här skrivningen och yrkar avslag på motion 2014:33. Tidigast nästa år i april så vet vi med sanning vad som kommer att komma fram ur den här utredningen.

MATS NILSSON (REPLIK):

Det är faktiskt så att där finns inte direktiv att man ska titta över det här i den utredningen. Det är klart och tydligt markerat. Det är flera som har kollat det här och det visar sig att här har man gjort en dunderblunder ifrån Ekonomi- och egendomsutskottets sida genom att inte kontrollera sanningen i detta. Det finns ett förslag och det är att tillstyrka min motion i detta läge.

HELÉNE LUNDSTRÖM:

Fru ordförande! Jag börjar med att yrka bifall till motion 2014:8. Det är lite konstigt med Ekonomi- och egendomsutskottets övervägande, där man säger ”utdelning från prästlönetillgångarna som stiftan varje år gör till församlingar och pastorat beräknas efter lagskyddade andelstal som respektive församling har. Dessa andelstal kan endast ändras av Kammarkollegiet efter särskild prövning”. Jag undrar då vad det är som hindrar att kyrkostyrelsen gör en hemställan hos Kammarkollegiet för att ändra andelstal. Om det inte är möjligt kommer man aldrig att kunna ändra någonting i kyrkan överhuvudtaget, eftersom det som alltid har varit ska alltid vara för man kan inte göra en hemställan någonstans. Därefter får man göra nödvändiga ändringar i kyrkoordningen och andra lagar som kanske blir aktuellt. De här andelarna går ju tillbaka på donationer sedan 1300-talet och det måste bli rättvisare fördelning och det är viktigt att andelarna till församlingarna blir mera rättvisat fördelade än vad som sker nu.

SAMUEL LILJA (REPLIK):

Vi har på den här korta stunden försökt att kontrollera uppgiften hos den förre talaren men det gäller även den senaste talaren. Det är visst så att det här ingår i utredningen som ska vara klar den 15 april 2015.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 179.

§ 138 Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler

PETER NORDGREN:

Fru ordförande! Jag utgår ifrån att alla ni ledamöter har läst handlingarna och avstår därför från att citera Ekonomi- och egendomsutskottets bedömningar och också motionerna 2014:13 och 2014:19. Som representant för utskottet ska jag däremot säga att vi ser mycket seriöst på de här frågorna, men vi vill också påpeka att vi tror oss förstå att svensk lag gäller på alla nivåer i Svenska kyrkan inklusive de lokala nivåerna. Vi är därför förvissade om att våra företrädare på lokala nivåerna följer lagstiftningen så att inga konflikter uppstår i verksamheten. Därför anser vi att motionerna ska avslås.

BIRGITTA SÖDERFELDT:

Fru ordförande! Det här ärendet gäller två motioner och i den ena har jag varit med-motionär och yrkar bifall till motion 2014:19.

Jag vill berätta om en delvis fiktiv person som jag kallar Fredrik men berättelsen är en verklig berättelse. Fredrik är synskadad, men sedan några år tillbaka har han en ledarhund eller det som egentligen kallas assistanshund. Med hjälp av sin hund rör sig Fredrik ganska obehindrat i närmiljön. Men vad händer om Fredrik ska gå på krogen? Restauranger är ju vanligen inte tillgängliga för hundar och i motsats till vad som sas

förut så finns det ingen svensk lagstiftning om att man måste släppa in ledarhundar på krogar. Men det finns en annan sak, och faktum är att EU på central nivå har en liten skrivelse som inte är tvingande men som är en rekommendation att man på näringsställen, krogar och liknande ska släppa in ledarhundar. Fredrik har därför den här skrivelsen inplastad i fickan, och när det blir diskussion i dörren visar han upp den och kommer in på krogen och kan ha trevligt som alla andra. Vad händer då om Fredrik ska gå i kyrkan? Han ska gå på en dopgudstjänst med ett anhörigt barn, och när han kommer med sin hund möts han av en vaktmästare som säger att inga hundar får komma med in i kyrkan. Det hjälper inte att det är en ledarhund. Han får då vända om och gå iväg. Det här har hänt flera gånger för de här cirka 200 personer i Sverige som har en ledarhund. Det är ju inte rimligt att tro att alla anställda i Svenska kyrkan ska ha en kunskap om det här väldigt lilla och speciella området.

Därför handlar motionen om att Svenska kyrkan centralt kan skriva en skrivelse, ungefär som EU gjorde, den är inte tvingande. Det här är en församlingsfråga, men med en skrivelse så är det en sorts dokument som man kan bära med sig så att man slipper hamna i den här tråkiga och pinsamma situationen både för den som inte blir insläppt och den är tråkig för kyrkan som ju inte lever upp i sin roll som tillgänglig. Jag vet att det finns synskadade personer som är anställda i kyrkan och som jobbar nära i kyrkan och de har naturligtvis löst det här på ett bra sätt med kommunikation.

De flesta av våra kyrkotillhöriga har ju inte den täta kontakten i kyrkan utan gör sporadiska besök och kan då man hamna i den här situationen. När vi diskuterade detta i utskottet så dök den fråga upp som alltid dyker upp i sammanhanget. Men är det inte så att det är farligt med alla allergiker som kan bli sjuka av hundarna? Då är det faktiskt så att Synskadades riksförbund och Astma- och Allergiförbundet har gemensamt diskuterat den här frågan och de har sagt att det här löser vi själva på plats, det behövs inga särskilda regler kring det.

Vi har pratat mycket om minoriteter och det här är en väldigt liten minoritet, färre än 300 personer, men vill vi göra kyrkan tillgänglig också för dem så kan vi på central nivå, men utan tvingande bestämmelser, skriva ett sådant här dokument.

TERENCE HONGSLO:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag börjar med att yrka bifall för min motion 2014:13 om ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler.

Kyrkostyrelsen angav i sitt svar 2006 att alla delar av kyrkan har ett ansvar för att göra kyrkan och dess verksamhet tillgänglig för alla utifrån den enskildes förutsättningar. Arbetet på nationell nivå fokuserar enligt kyrkostyrelsens svar på tillgänglighet via webb, via utlandsförsamlingar samt genom exempelvis samverkan kring telefoni. Vår motions intentioner är att öka tillgängligheten för allergikerna när det gäller att kunna delta i kyrkliga förrättningar och kunna ställa upp som förtroendevald. Det är inte möjligt att delta i till exempel gudstjänster, begravningar och förtroendevaldas möten via webb eller telefon. Utskottet föreslår att dessa frågor ska hanteras lokalt och att det är upp till den enskilda arbetsgivaren. Ökningen av allergier är dock ett problem i hela riket. Det skulle knappast hjälpa en doftöverkänslig kyrkomötesledamot under kyrkomötet om ett policydokument med rekommendation att undvika att parfym fanns på något pastorat någonstans i Sverige. Vår mening är att allergiker ska kunna ställa upp som förtroendevalda i hela landet och på alla nivåer samt att allergiker i alla åldrar ska kunna besöka alla kyrkors verksamheter. Kyrkomötet bör därför uppdraga till kyrkostyrelsen att gå vidare och fokusera på hur alla oavsett funktionshinder ska kunna vistas i kyrkans lokaler och

delta i kyrkans verksamhet och demokratiska organ. Att utfärda en rekommendation om att undvika parfym och övergå till att använda oparfymerade produkter i kyrkans lokaler är en enkel kostnadsneutral miljöbesparande åtgärd. Svenska kyrkan bör vara en föregångare när det gäller arbetet för öka tillgänglighet för allergiker och överkänsliga. Svenska kyrkan bör också vara en föregångare när det gäller ett långsiktigt hållbart miljöarbete, där kemikalier som belastar våra miljöer undviks och ersätts med miljövänligare alternativ.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 180.

§ 139 Ekoteologisk professur

ANDERS BRUNNSTEDT:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag talar för Ekonomi- och egendomsutskottets förslag i sitt betänkande att motion 2014:16 med titeln Ekoteologisk professur ska avslås.

En professur beräknas kosta minst 1,3 mkr per år och då ingår endast direkta kostnader för professuren som lön, lönebikostnader och overheadkostnader. Kostnaderna för det som är en förutsättning för att bedriva forskning inom professurens ämnesområde är alltså inte inräknade. Det finns möjlighet för en donator att tillskjuta medel när en professur ska inrättas men beslutet att inrätta professuren tas av fakulteten vid lärosätet efter att ämnesområdet har bedömts angeläget. Professuren inrättas och tillsätts enligt lärosätets regelverk. Donator har inget inflytande över tillsättningsförfarandet. För att få en bild av vad som krävs för att inrätta en donationsprofessur kan man ta den senaste donationsprofessuren vid Uppsala universitet som exempel, den s.k. Hans Rausing-professuren i vetenskapshistoria. Den inrättades 2002 vid institutionen för idé- och lärdoms historia efter en donation på 30 mkr. Intresset för hållbarhetsfrågor är stort både inomkyrkligt och i övriga samhället. Biskopsbrevet om klimatet är ett exempel på hur den inomkyrkliga opinionsbildningen är pådrivande. Ekoteologi kan på sikt som konsekvens av det och på initiativ av universiteten bli ett självständigt ämnesområde för vilket professuren inrättas. Beslutet att inrätta en professur är inte vårt, men bortsett från det är det också ett mycket stort ekonomiskt åtagande som kyrkostyrelsen ska göra om motionen bifalls. Samtidigt kan man konstatera en mycket stor osäkerhet av effekten av att skapa en professur i synnerhet utan att ställa medel till forskning till förfogande. Till osäkerheten bidrar också det faktum att ekoteologi inte är ett självständigt ämnesområde vid något lärosäte.

Med det som bakgrund yrkar jag att Ekonomi- och egendomsutskottets förslag bifalls.

CARL-HENRIK HENRIZ:

Fru ordförande och ledamöter! Härmed föreslår vi, jag, Ylva Wahlström och Lena Klevenås, att kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att försöka möjliggöra införandet av en professur i ekoteologi vid något av universiteten eller högskolorna i vårt land. Senaste biskopsbrevet har visat att miljö- och klimatfrågorna är de viktigaste frågorna för jordens överlevnad. Vi har också hört mycket mer om detta idag också bland kulturstipendiaterna. Därför måste också Svenska kyrkan och dess utbildningsanstalter problematisera en kristen etik och systematisk teologi utifrån dessa mycket viktiga framtidsfrågor i förhållande till det kristna budskapet och dess skapelseteologi. Det görs ju mycket på det praktiska planet för att främja ett

hållbart samhälle, miljövänlig administration på pastorsexpeditioner, miljövänlig energi för uppvärmning av våra kyrkor och lokaler, miljövänlig skötsel av våra kyrkogårdar, miljövänlig energi till fordonen, hållbart brukande av en del av våra arrendjordbruk och skötsel av våra skogar, avsättningar till naturreservat m.m. Vi ser till att en del av våra aktier i fonder m.m. både på lokal- och riksnivå placeras i etiskt godtagbara sammanhang. Men på det teologiska, etiska planet har inte mycket hänt, trots att till exempel Stefan Edman, Martin Lönnebo och också det ekoteologiska nätverket kring biskop Thomas i Västerås under flera år har förkunnat vad som skulle kunna vara ekoteologi. Numera handlar ju den söndagliga förkunnelsen till 99 procent enbart om mänskliga problem, hur triviala de än kan vara. Det finns en oförmåga eller oförståelse, rädsla hos förkunnarna att tolka texterna utifrån ekoteologiska linjer fastän många texter och många helgers teman i evangelieboken skulle kunna inbjuda till det. Det behövs alltså en god, teologisk, skarpsinnig, kristen ekoteologi i botten för att främja allt detta praktiska handlande och också särskilt förkunnelsen. Vi kan nämna Första Moseboken där står det i en god exeges i 28 kapitlet att vi ska förvalta skapelsen, tyvärr en sämre översättning i nya bibeln, där det står "härska över skapelsen". Vi kan ta otaliga andra sammanhang. Vad betyder Noaks ark? Det är vi som är Noaks ark, vi ska rädda skapelsen. Det har jag förstått först på senare år för jag tyckte att det var en saga en gång i tiden. Visserligen är vi medvetna om att det är dyrbart att inrätta en professur som flera talare har varit uppe och talat om och att det kan ta lång tid, men det var inte det som var meningen med vår motion. Meningen var att få ett stöd från kyrkomötet för detta och kyrkostyrelsen i sin tur. Sedan får den här processen vidta som kan vara en lång process att få fram pengar. Det var inte själva tillsättandet som var meningen med vår motion. I de lutherska kyrkorna i USA finns det flera sådana här ekoteologiska professurer. Ett positivt stöd från kyrkomötet och kyrkostyrelsen skulle utan tvivel vara en påtryckning för att en sådan professur kommer till stånd.

Därför föreslår vi bifall till vår motion 2014:16 om en ekoteologisk professur.

YLVA WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Vi begär inte i vår motion att det ska läggas en massa pengar på det här, men vi lobbar i andra sammanhang på annat som vi tycker är viktigt. Då borde det kunna vara viktigt också just det här att få en ekoteologisk professur på något av våra lärosäten, så att man kan förankra den här teologiska läran ordentligt akademiskt också, för det behövs. Vi har olika syn på om det bara är politik eller att det verkligen är förankrat djupt i vår teologiska lära. Just när man liksom förbereder en motion, hur man ska lägga den och hur man formulerar den och sedan får man tillbaka det man vill undvika av utskottet som inte har förstått hur det var tänkt av motionären och så arbetar man bara utifrån den lilla meningen, alltså själva yrkandet istället för hela texten på motionen som kommer undan i utskottets arbete. Det är säkert flera motioner som skulle må bra av det.

Vi har startat ett ekoteologiskt nätverk i vår kyrka, framför allt det via Västerås stift och biskop Thomas där, så har vi även i Stockholm börjat komma igång med ett litet nätverk som ett komplement till det här ekoteologiska arbetet i alla fall och där var en tanke som kom fram att just där vid nattvarden så är det vår stora, vackra och viktiga mänsklighet som står i fokus. Vi vill också inkludera jorden i det och Jesus stod även för skapelsen. Därför att där det finns möjlighet kan man med fördel dela med sig av det heliga vinet till marken. Det är även en tradition som går tillbaka till våra egna samer som hade sådana traditioner också.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Här har vi hört ganska mycket antytt redan resultatet av denna forskning som skulle bedrivas av den här professuren och det är problemet när man med politiska initiativ ska försöka styra upp akademisk forskning, man kan ju inte på förhand veta riktigt vad den forskningen ska resultera i.

När det så gäller teologin tycker jag att det skulle vara välgörande för vår kyrka att ha en teologi utan prefix, alltså utan att man från början har delat upp sig inte bara i olika discipliner, utan olika ideologiska förhandsperspektiv, utan att man på ett fritt och förutsättningslöst sätt söker sanningen. Söker sanningen om Gud, söker vad Gud säger i sitt ord, och att man då med många perspektiv och många utgångspunkter söker helheten.

Jag yrkar i enlighet med Ekonomi- och egendomsutskottet avslag på motion 2014:16.

MARTA AXNER:

Fru ordförande och kyrkomötets vänner! Jag yrkar också bifall på Ekonomi- och egendomsutskottets förslag, och det är inte för att jag har något emot teologisk reflektion ur det här perspektivet. Tvärtom tror jag att det är en viktig verksamhet, men jag är väldigt skeptisk till inrättandet av professurer. Nu är det ju det som är förslaget. Eftersom förslaget är så konkret, som att prata om inrättande av en professur, är det ju inte så konstigt att det är det vi diskuterar. Jag tror att det är ett väldigt dyrt sätt jämfört med att bedriva forskning i egen regi eller stöd till kortare vetenskapliga tjänster som har gjorts på kyrkokansliet tidigare, doktorandtjänster, numera "post-docar" och andra forskningsteman som belyses av kvalificerade, vetenskapliga forskare inom kyrkokansliets regi eller på universiteten. Det här med inrättande av professurer, ni säger att de är vanliga i USA, där finns också en helt annan tradition där de teologiska fakulteterna är konfessionella. Även om de är vetenskapliga så är de kopplade till en viss kyrka på ett sätt som inte alls är fallet i Sverige utan där de teologiska fakulteterna tvärtom är väldigt självständiga från kyrkorna. I det klimatet så tror jag ärligt talat att just en sådan här professur skulle få problem med legitimiteten gentemot resten av sina universitet, åtminstone tror jag att det skulle vara så i Uppsala där jag har varit verksam. Jag tror att man kan använda pengarna bättre, till att få ut mer reflektion. Jag tror att det finns mycket att göra på det här sättet men inte genom att inrätta professurer på det här sättet.

Bifall till Ekonomi- och egendomsutskottet.

CARL-HENRIK HENRIZ (REPLIK):

Det är för att ge tyngd åt detta som vi föreslår en professur, därför att vi tycker att det är så viktigt. Om man nu kan klara detta i olika konfessioner i de lutherska kyrkorna i USA, varför skulle inte vi i alla fall kunna ha *en* sådan professur någonstans i landet. Att säga att detta är politiskt, ja det kan man ju säga, men jag vill säga att det är skapelseteologiskt etiskt. Det är en del av ett slags systematisk teologi som alltid har varit ett undervisningsämne i en teol.kand. till exempel. Jag tror ändå, som jag måste säga till utskottets fördel i alla fall, att man trodde att i förlängningen det skulle kunna bli en sådan här professur. Då tror jag i alla fall att det kommer att bli på detta sätt. Vi hoppas att det inte tar alltför lång tid, för det är nu som det sker väldigt mycket både hemma i Sverige och ute i världen på klimat- och miljöområdet.

MARTA AXNER (REPLIK):

Även om andra kyrkor kan klara det här så är det i ett annat akademiskt system. I Sverige tror jag inte att det skulle ge den tyngden. Bättre är då att använda både professorer och docenter och andra duktiga forskare som finns eller kan rekryteras till kyrkokansliet. Jag känner till flera doktorander på väg ut som håller på med frågor om ansvar mellan generationerna, global etik och de här frågorna. Det är inte så att det saknas kompetenta personer som kan hålla på med det här. Vi kan gärna finansiera deras forskning, men donationsprofessurer är en dålig idé i det svenska systemet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 181.

§ 140 Kontanthantering

BERTH LÖNDAHL:

Fru ordförande! I min plånbok har jag ovanligt nog ett par sedlar och dessutom några mynt. Det råkar beror på just det som någon talare sa tidigare idag, att jag vill ha det nu för det finns ofta en tiggare vid Ica. Det var en viss skillnad. Denne rom får alltid några mynt när jag passerar, för vi börjar lära känna varandra ganska väl. Annars är det så att de flesta inte har kontanter. Därför är det med tillfredsställelse som jag noterar att den motion, som jag en gång gjorde om kontanthantering i Svenska kyrkan och som då kyrkomötet avlog med ganska vaga argument, visar sig ändå att kyrkokansliet har tagit på allvar genom att numera enligt utskottets betänkande en process pågår där man tittar på framtida hantering i ett kontantlöst samhälle. Det är alldeles utmärkt att den motion som en gång avvisades trots allt infrias.

MARGARETA NISSER LARSSON:

Fru ordförande! Jag talar för Ekonomi- och egendomsutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2014:42, och som Berth sa pågår det en utredning som förhoppningsvis kommer till våren 2015 om kontanthantering.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 182.

§ 141 Central upphandling av miljöcertifierad el

BERTH LÖNDAHL:

Fru ordförande! Vi har redan samtalat ganska mycket om miljöfrågor. 2011 motiverade jag om att Svenska kyrkan skulle anta och upphandla ett centralt avtal för miljöcertifierad el. Då avlog kyrkomötet detta med motivet, "tveksamt om ett centralt avtal med en elleverantör skulle vara det optimala för Svenska kyrkan". Därför är det inte utan ett visst nöje som jag noterar att i bakgrundsteckningen till motion 2014:45 till Ekonomi- och egendomsutskottets utlåtande står det bland annat, "att i år så har tillsvidareavtal tecknats av kyrkokansliet". Jag vet inte om man ska betrakta det som en obstruktion från kyrkokansliets tjänstemän gentemot det beslut som en gång fattades av kyrkomötet eller att det ändå är så att man insåg att det här var ett klokt beslut och att det nu finns ett centralt avtal för upphandling av miljöcertifierad el. Jag är mycket tacksam för detta.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 183.

§ 142 Inför ett golv för kyrkoavgiften

HANNA UNGER:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Efter att ha läst Ekonomi- och egendomsutskottets övervägande har jag förstått att ännu en utredning inte är vad som behövs, eftersom frågan om begränsning av kyrkoavgiften utretts tidigare, fast då mest om tak i kyrkoavgiften. Dock kvarstår problemet att enskilda personer uppmanas att gå ur Svenska kyrkan om man har ansökt om ekonomiskt bistånd hos mina kolleger inom socialtjänsten. Utskottet föreslår att ett pastorat kan besluta att återbetala kyrkoavgiften till den enskilde och att det beslutet fattas årsvis. Att själva ta kontakt med församlingen och be om återbetalning av kyrkoavgiften är förmodligen inte helt lätt, att gå dit och säga, jag har inte råd att vara med. Det krävs ganska mycket faktiskt. Det finns säkert personer som gör det, men jag tror att de flesta avstår och går ur Svenska kyrkan.

Jag inser att det behövs en ny motion som får handla om att göra regering och riksdag samt socialstyrelsen uppmärksamma på att enskilda nekas religionsfrihet på grund av en sträng tolkning av socialtjänstlagen.

BIRGITTA SÖDERFELDT:

Fru ordförande! Jag talar för Ekonomi- och egendomsutskottet, och förslaget är att bifalla utskottets svar på motion 2014:49. Jag instämmer samtidigt med allt som Hanna sa. Vi tycker alltså i utskottet att det här är en mycket förtjänstfull motion, men frågan har varit uppe flera gånger tidigare.

Problemet är den statliga uppbördshjälpen, vi äger alltså inte frågan. Om vi skulle börja krångla till med nya regler, så framkom det mycket tydligt av experter från kyrkokansliet att då skulle skatteverket kunna backa och säga att man inte kommer att hjälpa till med uppbörden längre. Informationen var hisnande, vilket också var utskottets mening. Informationen var helt ny för mig och för de flesta i utskottet, detta att om man söker socialhjälp eller söker hjälp med skuldsanering så kan man få besked om att man måste gå ur Svenska kyrkan eller något annat religiöst samfund.

Utskottet anser att detta inte är förenligt med religionsfriheten. I nuläget vill jag uppmana er, som även är aktiva i olika politiska sammanhang eller som har vänner och bekanta som är det, att försöka lyfta den här frågan. Så här kan vi inte ha det.

Under en diskussion i utskottet om hur kan man gå vidare, lyfte man fram att kanske lösa det diakonalt med återbetalning av kyrkoavgiften eller att man får stöd. En annan tanke är att Svenska kyrkan inte kan ändra hur folk ska betala kyrkoavgiften, men man måste inte rapportera alla medlemmar till skatteverket. Så framstod det i alla fall i diskussionen. Då skulle Svenska kyrkan kunna införa någonting som vi kallar för hedersmedlemmar. Det är alltså medlemmar som på ett eller annat sätt av ekonomiska skäl skulle få befrielse från kyrkoavgiften. De kan fortfarande vara medlemmar i Svenska kyrkan men det rapporteras inte till skattemyndigheten. Det här är tankar på "hjärnstormarstadiet" och ingenting som man kan lägga fram och konkretisera.

Den här förtjänstfulla motionen kan Ekonomi- och egendomsutskottet dock inte tillstyrka, men det var viktigt att få belysa problematiken och inte minst delproblematiken att det i många kommuner läggs på socialsekreterarna att de ska fråga om kyrkligt och religiöst samfundsmedlemskap. Det borde de inte ha rätt att göra.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 184.

§ 143 Avgifter i barn- och ungdomsverksamheten

TOMMY ERIKSSON:

Fru ordförande och kyrkomötesdeltagare! Ekonomi- och egendomsutskottet konstaterar att intentionen i motion 2014:51 att verka för barn och ungas bästa ligger väl i linje med kyrkans förhållningssätt. För viss ungdomsverksamhet såsom utlandsresor torde det i alla fall vara varken möjligt eller rimligt att man inte har en delfinansiering genom avgift. I andra fall, till exempel i barn och ungdomars verksamheter där även icke medlemmars barn deltar eller där verksamheten är inriktad mot diakonala familjeinsatser, kan det däremot anses självklart att inga avgifter tas ut. Vad än kyrkomötet tycker i den här frågan, är det församlingarna som avgör om avgift ska tas ut eller inte.

Därför yrkar Ekonomi- och egendomsutskottet avslag på motion 2014:51 och bifall till utskottets yrkande.

MARIA JOHANSSON-BERG:

Fru ordförande, presidiet, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till min motion 2014:51. Tyvärr så konstaterar jag att Ekonomi- och egendomsutskottet har berett motionen med avslag av anledningar som jag inte riktigt kan köpa. Det är ju därför jag har skrivit motionen, att man måste välja i en församling hur man lägger upp kostnader och intäkter, och att vi kan styra från nationell nivå "att verka för" att visa vad det här kan ge. Det finns några saker som vi med säkerhet vet, och det är att dop och konfirmation ger ett positivt utslag på medlemstalen i vår organisation. Det har vi vetat länge. Svenska kyrkan är en organisation som ekonomiskt bygger på medlemskap och är därför egentligen i kris sedan lång tid. Därför har vi självklart lagt ned resurser på att få fram så mycket fakta som möjligt för vad vi ska kunna göra för att motverka ytterligare medlemstapp. Analyserna blir då mer eller mindre tydliga, men av de påståenden som faktiskt går att leda i bevis lyser dopet och konfirmationen och den kopplingen till medlemskapet klart. Jag läser kort innantill: "Ett viktigt resultat är att det finns en klar koppling mellan konfirmation och viljan att stå kvar som medlem. Av konfirmationsfrekvensen att döma kommer de höga utträdesnivåerna sannolikt att hålla i sig under den närmaste framtiden, eftersom många unga idag väljer att inte konfirmera sig." Andelen sjunker dessutom. Ska Svenska kyrkan i det läget välja att dela våra barn och ungdomar i fattiga och rika, med gratisverksamhet för några och verksamheter med avgifter för andra? När jag tänker på vad det här i praktiken kan innebära för de här barnen, blir jag faktiskt bedrövad. Just konfirmation har utvecklats till en betalverksamhet på många håll, och det är inte självklart kopplat till innehåll eller kostnad eftersom det är en fråga om prioritering. Ett pastorat nära mig har valt att lägga en relativt stor konfirmationsbudget för att både kunna erbjuda kostnadsfri konfirmation och en kostsam konfirmation. Det är ett val de gör, att avgifter ska drabba vuxna och inte barn. En annan församling har aldrig tänkt tanken att någon verksamhet ska kosta extra avgifter för medlemmar, utan de har alltid skapat verksamhet utifrån de resurser de har haft. Kunskapen om hur stor betydelse barn- och ungdomsverksamhet har för medlemskapet syns inte på allvar i Svenska kyrkans församlingar, tycker jag, och ekonomin är viktig även på lång sikt och prioriteringar av dop och konfirmationsverksamhet betalar sig inte direkt. Jag tycker att det är synd att vi inte väljer att styra från nationell nivå eftersom det behövs. Det skulle betyda att de som bedriver barn- och ungdomsverksamhet gör de ekonomiska justeringar som krävs, några behöver

göra verksamhetsförändringar, några behöver inte göra någon förändring alls. I min församling fattade vi i förra veckan beslut om att ta bort kostnader för konfirmation.

Utskottets argument om att avgiftsfinansiering i viss verksamhet kan vara nödvändig är ju just det problem jag motionerar om. Viss verksamhet ska då inte vara barn- och ungdomsverksamhet. Viss verksamhet kan ju prioriteras på bekostnad av annan. Ytterligare, i utskottets argument, att man kan öka antalet konfirmander utan att förändra kostnadsbilden betyder att man kan öka konfirmander som har föräldrar som har råd att betala. Vi kan ju inte mena att det är den väg vi ska gå. Jag köper inte det argumentet heller.

Jag yrkar bifall till motion 2014:51.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 185.

§ 144 Svenska kyrkans miljöansvar

HELÉNE LUNDSTRÖM:

Hej alla! Jag vill yrka bifall till en text som låter så här: "... att kyrkomötet ska uppdra åt kyrkostyrelsen att uppmana församlingar, pastorat, stift och beslut på nationell nivå att börja med klimatomställningen i praktiskt handlande". Den här texten är en del ur min reservation i det här ärendet.

Det blev en konstig behandling i Ekonomi- och egendomsutskottet av det här ärendet. Dag ett yrkade vi bifall till motion 2104:52, och dag två avslogs den, för plötsligt fokuserades på biskopsbrevet. Jag tycker att sakinnehållet i sig är viktigare.

Enligt skapelseberättelsen i Första Moseboken har människan ett ansvar att förvalta skapelsen. Det börjar bli bråttom. Det finns redan nu redskap för att stödja församlingars klimat- och miljöarbete, exempelvis möjligheten till miljödiplomering. Eftersom klimatomställningen är en central samhällsfråga med teologisk och etisk bäring, tror jag att en liten knuff från kyrkostyrelsen kan hjälpa församlingar m.fl. att komma igång med den nödvändiga klimatomställningen.

GUN ERIKSSON:

Fru ordförande! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till vårt betänkande Ekonomi- och egendomsutskottet 2014:9. Det här betänkandet handlar om Svenska kyrkans miljöansvar. Miljöfrågor är, som många redan har konstaterat sedan flera år tillbaka, en central del i det som vi sysslar med, både i kyrkomötet och på de andra nivåerna i Svenska kyrkan.

Just här är en motion 2014:52, som föreslår som motionären tidigare sa "att kyrkostyrelsen ska uppmana församlingar, pastorat, stift och beslut på den nationella nivån att följa upp biskopsbrevet om klimatet i praktisk handling". Det är att-satsen i motionen. Utskottet föreslår att motionen ska avslås. Utgångspunkterna för det är först ett konstaterande om att klimatomställning är absolut nödvändig och det är en central fråga i vår verksamhet. För det andra, att vi har en positiv inställning till biskopsbrevet och dess innehåll, men främst för att biskopsbrev i sig har en särställning i Svenska kyrkan. Därför förutsätter utskottet att Svenska kyrkans representanter på alla nivåer redan tagit del av och känner till vad biskoparna har uppmanat oss om genom sitt brev. Det blir som ett slags cirkelresonemang här. Det förslag som står i motionen att det ska göras är redan gjort och ytterligare knuffar bedömer utskottet inte är nödvändiga.

ULLA RICKARDSSON:

Fru ordförande och kyrkomötet! Först yrkar jag bifall till min motion 2014:52, vars enda syfte var att få en så stor spridning som möjligt på ett väldigt bra material som jag har här i min hand.

Jag har förstått att man var positiv i Ekonomi- och egendomsutskottet men sedan föreslogs avslag motionen. Min ambition var att, precis som utskottets företrädare sa, knuffa på så att det verkligen sprids ut. Det kanske hade gått bättre om jag hade haft en text som stod för sig själv, men varför det, när vi har ett sådant utmärkt bra material.

Under förra mandatperioden inbjöd biskop emeritus Anders till en internationell konferens i klimatfrågor. Syftet med den var att få kyrkoledare världen över att arbeta vidare med den här viktiga frågan. Sedan kom det här samlade brevet från biskopsmötet. Det är ingen enskild biskop som har skrivit, utan det är biskopsmötet som står bakom det, för att ytterligare fortsätta det arbetet och trycka på livsfrågorna. Det är meningen att detta ska spridas ut i församlingarna, men jag vet att det finns en ganska stor tröghet i många församlingar och tänkte mig att kyrkostyrelsen på något sätt också skulle hjälpa till att sprida detta vidare. När talade med representanten härute från prästlönetillgångarna undrade hon vad vi tänker göra med detta? Där kvarstår frågan.

Det finns ambitioner. Göteborgs och Skara stift har visat på en ambition genom att bjuda in till en kursdag just kring biskopsbrevet, och den äger rum den 27 november 2014. Det är väldigt bra, men jag är inte säker på att det där sker överallt. Jag tycker att det fortfarande är en bra motion men det kanske hade varit ännu bättre om jag hade begärt en handledning, därför att det då skulle vara lättare att arbeta med materialet.

MARGARETA ANDERSSON:

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till motion 2014:52. Den här motionen handlar om biskopsbrevet, om klimatet, och det är en fantastisk skrivelse. Jag tycker att det är både teologi och ideologi som verkligen har berört mig på ett väldigt positivt sätt. Jag tycker att våra biskopar verkligen har tagit på sig ledartröjan i vår kyrka och talat om hur vi ska gå vidare. Jag tycker också att vi som förtroendevalda har ett ansvar att sedan följa upp detta, att se till att vi får handling i det hela för vi har en dubbel ansvarslinje. Om nu biskoparna säger att vi ska göra på det här sättet, är det också vårt ansvar att se till att vi följer upp det. Biskopsbrevet innehåller inte några konkreta idéer om vad vi ska göra, man talar om att det är viktigt, och att man måste göra någonting. Då måste vi som förtroendevalda ta på oss ansvaret att se till att det blir hantverk av det. Biskoparna är inte så väldigt hantverkskunniga kanske, en del av dem är det, men de håller på med teologi och det är viktigt och det är deras uppgift. Sedan finns det faktiskt en hel massa ingenjörer, byggmästare och alla möjliga människor som kan en massa saker som sitter här, som inte har den här fina lila skjortan på sig, och vi måste ta på oss ansvaret att se till att det blir konkret verksamhet som driver på miljöarbetet. Det är därför som jag tycker att det är så viktigt att vi tar tillvara den här motionen, och jag yrkar därför bifall till motion 2014:52.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Först bifall till Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande. Det är klart att vi biskopar arbetar med teologi. Vi arbetar

också med etiska perspektiv samt lyssnar in naturvetenskapliga landvinningar. Det är kombinationen som är viktig.

Intentionen i Ulla Rickardssons motion är värd all uppskattning. Den har i sin tur lett till ett utskott som har skrivit en bra bakgrundstext, och vi har fört diskussion. Först blev det en något ostyrig diskussion första dagen, om någon undrar vad som pågick. Andra dagen visade det sig att vi hade förstått vår uppgift tydligare och vad som egentligen var grundfrågan. När den var på bordet lossnade det, och det blev tydligt att biskopsbrevet står på egna ben. Det blev alldeles uppenbart för mig själv, och det är alldeles solklart att vi är tacksamma, jag är tacksam som biskop i utskottet att beslutet blev som det blev. Det är inte att böja sig på något sätt, utan vi anser att biskopsbrevet står på egna ben och är värt att tas på allvar på det sättet. Vi är tacksamma, eller jag är tacksam.

MAGNUS EK:

Fru ordförande, ärade ledamöter och biskopar! Jag förstår att man kan bli lite nervös inför det här. Hur är det med biskopsbrevet och hur ska vi förhålla oss till det? Precis som vi sa här innan, det är andra förtroendevalda i Svenska kyrkan på lägre nivå som plockar upp biskopsbrevet utan någon typ av nervositet och där blir det inte ett problem. Det är klart att biskopsbrevet står för sig själv, och jag tycker verkligen att det står mer eller mindre för sig själv, för att vi uppmanar kyrkostyrelsen att uppmana lägre nivåer att ta fasta på det här och gå till praktisk handling. Det här blir inte en så mycket större fråga än vad vi gör den till.

Jag yrkar bifall till motion 2014:52.

GUN ERIKSSON (REPLIK):

I det här biskopsbrevet på sidan 89 finns rubriken Uppmaningar. Det står precis där, ”Till Svenska kyrkans församlingar, stift och nationella nivå”, och så står där uppmaningen. Det är därför som vi menar att detta redan har givits oss som en uppmaning och därför vill vi avslå motionen.

MAGNUS EK (REPLIK):

Där hamnar vi på olika sidor. Det försämras inte, det urholkas inte och det blir inte ett större problem att vi tar upp det igen. Tydlighet är alltid bra.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 186.

§ 145 Kyrkoantikvarisk ersättning

HELÉNE LUNDSTRÖM:

Fru ordförande! Jag företräder Ekonomi- och egendomsutskottet. I betänkandet har utskottet avslagit motion 2014:73 med det här övervägandet:

Ersättningsnivåerna varierar och är beroende av hur stora kulturhistoriska merkostnader som uppstår i samband med en åtgärd. Utskottet anser att kyrkostyrelsen inte kan påverka ersättningsnivåerna för arbeten som avser just tillgänglighet, då det inte är åtgärden som sådan utan storleken på de kulturhistoriska merkostnaderna som är avgörande för ersättningsnivån. [...] Mot bakgrund av vad som ovan sagts föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottet avslår även motion 2014:86 med detta övervägande:

Utskottet har erfarit att det pågår ett arbete inom kyrkokansliet med att utarbeta en handledning som ska vara till hjälp när församlingar och pastorat ser över användningen och beståndet av kyrkobyggnader. [...] I denna utredning ingår även frågan om kyrkor som är övertaliga och som inte används i församlingens verksamhet. [...] Då frågan med övertaliga kyrkor behandlas inom den pågående utredningen och då det pågår ett arbete inom kyrkokansliet som berör dessa frågor föreslår utskottet att motionen ska avslås.

PEDER FOHLIN:

Fru ordförande, biskopar och kyrkomöte! Jag föreslår bifall till min motion 2014:73 att nivån för kyrkoantikvarisk ersättning för tillgänglighet för funktionsnedsatta höjs. Det är gott och väl med utskottets förslag och att man har med det i tankarna, men det är ett stort problem i våra församlingar. Ett exempel från mitt pastorat på norra Gotland, där vi har 24 medeltida kyrkor och i en kyrka har vi gjort en ramp som är godkänd av handikapporganisationerna. Vi har haft en byggnadsinspektör som är medlem och har utfört ritningarna, men vi får inte rampen godkänd av länsstyrelsen. Den rampen kostade ungefär 30 tkr. Nu har man tagit fram ett förslag, som kommer att bli godkänt av länsstyrelsen, och som kostar 160 tkr. Det är alltså en merkostnad på 130 tkr och då räcker inte 30–50 procent. Det talas om att man kan få kyrkobyggnadsbidrag men i vårt stift finns inte så stora pengar till kyrkobyggnadsbidrag heller. Därför föreslår jag att min motion bifalls och att man ser över det här och försöker att höja nivån. Det är många gånger så att vi har fått mycket pengar till att göra andra åtgärder då det gäller det kyrkoantikvariska i våra kyrkor och det är vi väldigt tacksamma för, annars så hade vi haft alla våra medeltida kyrkor på Gotland. Men när man får till likvagnar och gravstenar och allt sådant då kan man fundera på om inte tillgängligheten för funktionsnedsatta borde ha ett högre bidrag, och därför har jag skrivit den här motionen.

GUNVOR TORSTENSSON:

Fru ordförande! Jag är medmotionär till motion 2014:86. Fastighetsutredningen känner vi väl till, men vi hade inte hört talas om den här handledningen som det står om i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande. Tack vare mötesbyråns hjälp har vi fått ta del av ett utkast till den här handledningen och den motsvarar det vi efterlyser i vår motion. Vi har också uppfattat att det pågår samtal för att hitta lösningar för de landsbygdspastorat med en verklighet som vi beskriver i motionen. Tack så mycket!

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 187.

§ 146 Nå ut med evangeliet

BERTIL OLSSON:

Fru ordförande, kyrkomötets ledamöter, biskopar och åhörare! Det kan ju ses som kuriosum att en motion med rubriken "Nå ut med evangeliet" handlar om ekonomi och egendom. Men det är ju så att det har blivit lite förskjutningar för att det skulle bli jämnare arbete i utskotten.

Det är märkligt att vi i Sverige är så rädda för att sprida budskapet utanför våra kyrkor. Åker man ut i andra länder finns det lite överallt en högtalare utanför kyrkan så att man kan lyssna på budskapet. Vad jag är ute efter var att det kan väcka anstöt om vi gör det på ett ovist sätt, och därför vill jag ha lite riktlinjer. Jag mötte i Indien flera gånger tidigare att mitt i ett muslimskt och hinduiskt område finns en kyrka där det står en högtalare när det är gudstjänst som ljuder ut över hela byn.

Jag mötte det senast i somras i Rumänien i Cluj-Napoca. När jag kom för att delta i den rumänsk-ortodoxa gudstjänsten där hördes det direkt när man kom på gatan att gudstjänsten inletts. En ortodox gudstjänst pågår långt innan flertalet i församlingen anlänt.

Detta skulle vi på många sätt kunna göra i våra kyrkor. Jag har många gånger stått i kyrkan och predikat och sett hur människor rör sig på kyrkogården utanför, det är alltså kyrkans egen mark, där människor rör sig under gudstjänsttid. Om vi hade haft en högtalare utanför är jag övertygad om att en del skulle sätta sig på en bänk och lyssna om det är en sommarsöndag. Man går där men man vågar inte gå in, för det kräver lite mera av beaktelse, men man kan sitta utanför och lyssna, ta del av ett budskap och lyssna till musiken. Ibland är det också kyrkor som ligger i tätort som skulle kunna fungera på det här sättet.

Jag yrkar alltså bifall till min motion 2014:76.

CARINA HÅKANSSON:

Fru ordförande och alla andra! Jag talar för Ekonomi- och egendomsutskottet och yrkar på bifall av utskottets förslag att avslå motion 2014:76. Vi anser i utskottet att det är den enskilda församlingen som får ta ställning till om gudstjänster ska sändas via högtalare. Det går inte att upprätta generella riktlinjer som ska kunna tillämpas på alla kyrkor och i alla församlingar. Det är därför vi anser att motionen ska avslås.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Jag vill gärna berätta om Holger som var uppvuxen på en institution och sedan fick eget boende. När vi byggde Två systrars kapell i Kalmar hade vi plats för en högtalare i entrén av precis det skäl som Bertil anger och det var alldeles utmärkt. Holger brukade gå ut under predikan och röka och kunde då följa gudstjänsten. Det var inget problem förrän det blev vår, för då var det skugga och Holger ville gå ut i solskenet ett antal meter ut och höjde ljudet rätt avsevärt. I veckan ringde man från tidningen och sa att man hade hört att gudstjänsten sänts med högtalare över hela stadsdelen. Nej, sa jag och skrattade hjärtligt, men bad syster Kerstin att kolla och underhöll mig med journalisten under tiden. Hon kom tillbaka blek i ansiktet och sa att det stämde. Holger hade alltså höjt volymen. Det stod i tidningarna att civilbefolkningen sa att det var som att ha Dag Sandahl stående i sovrummet. Det kan ju vara trevligt men inte så tidigt på morgonen! Jag tror att utskottet har goda skäl att säga att vi nog ska avstå från detta nöje av hänsyn till dem som vill sova på söndagmorgonen.

Jag hinner säga en sak till om Holger. Bengt Westerberg kom till Kalmar och Holger satte sig på folkpartibussen och hjälpte till med att dela ut deras valmaterial. Jag blev lite förvånad och frågade Holger: "Men Holger är inte du socialdemokrat?" "Jo men folkpartisterna är ju så få, så jag tänkte att jag måste hjälpa dem lite."

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 188.

§ 147 Svenska kyrkans nattvardssyn

ANDERS NIHLGÅRD:

Herr ordförande och vänner! Vår ärkebiskop brukar tala om gudstjänstglädje eller glädje i gudstjänsten. Finns det något som tar bort glädjen, är det rädslan att göra fel. Det finns idag unga präster som har lärt sig att man inte får titta på församlingen när man läser instiftelseorden, därför att instiftelseorden är en bön. Jag mötte häromdagen en ung präst som prästvigts lite tidigare och hen tittade på församlingen under instiftelseordens läsande. Jag kunde inte låta bli att lite skämtsamt säga, "Har du inte lärt dig att man inte får titta på församlingen när man läser instiftelseorden?" Hen svarade, "Nej, jag har lärt mig precis tvärtom".

Nattvardens instiftelseord är väl en berättelse grundad på bibelns berättelser. Luther säger en gång att dessa ord är evangeliernas evangelium framför andra. Instiftelseorden är väl en berättelse som vi inbjuds att vara deltagare i, precis som vi inbjuds att vara deltagare när orden om hur Jesus tog emot barnen läses eller andra evangelieberättelser.

När jag sa detta till en ung präst och bad prästen att läsa vad biskop emeritus Erik Aurelius skrivit, svarade den unge teologen och prästen, "Ja, men han är ju så luthersk". Har lutherskt blivit ett skällsord i vår evangelisk-lutherska kyrka? För inte så länge sedan berättade en ung präst för mig att hen nästan fått ångest. Hen visste inte om allt bröd hen delat ut stått på corporalet eller utanför. En annan ung präst hade råkat få med bröd som söndagen innan hade varit innanför corporalet och hen var rädd för att det blivit fel. På vissa präster får man intrycket av att ett plus ett är noll, som om brödet i mässan kunde vara något mer eller mindre än Kristi kropp. När jag berättade för unga prästkandidater om en mässa i Sydsudan, där brödet tog slut och prästerna vinkade till några småpojkar utanför kyrkan som genast sprang och hämtade mer kex och nattvarden kunde fortsätta utan att instiftelseorden lästes på nytt. Församlingen hade ju hört dem en gång. Då säger en av de unga prästkandidaterna, "Men då var det väl ingen riktig nattvard?" Jag kunde inte låta bli att säga, "Min vän, gör du inte Gud lite liten. Gud är väl ändå större". En helt annan sak är ju att vi ska vara rädda om mat, men det gäller både andlig och lekamlig spis. Vi vet ju hur stort matsvinnet är. En gång frågade jag min biskop Olle Nivenius om jag kunde fira mässa med mina konfirmander ute i skogen utan corporale. Olle svarade, "Gör det bara. Fråga inte mig".

Vänner, av följande orsaker anser jag det vara viktigt att det utreds vilken nattvardssyn vi har i vår kyrka, så att vi med glädje och frimodighet kan fira mässan utan rädsla för att göra fel, för rädsla fördrivar både glädjen och kärleken.

Med de orden vill jag yrka bifall till min motion 2014:9.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag företräder Gudstjänstutskottet, och jag kommer framför allt att behandla det som är motionens att-sats men också lite grand av vad jag har läst i texten. Det står i att-satsen att motionären vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda vilken nattvardssyn som finns i vår kyrka närmare bestämt när nattvardens bröd och vin är Kristi kropp och blod och när det är vanligt bröd och vin. Som företrädare för Gudstjänstutskottet yrkar jag bifall till utskottets förslag att avslå motion 2014:9.

Motionären berör en av de frågor som är föremål för teologisk reflektion inom kyrkorna på vilket sätt nattvarden ger oss del av Kristi kropp och blod och på vilket sätt Kristus är närvarande i nattvarden. Frågan som motionären tar upp var mycket

aktuell vid reformationen, visserligen inte som en fråga som stod i centrum men som oundvikligen kom med i reformationens kritik av den dåtida romersk-katolska nattvardssynen. I den mycket korta motiveringen förespråkar motionären en nattvardssyn som innebär att brödet och vinet är Kristi kropp och blod endast i samband med utdelandet men annars vanligt bröd och vin. Motionären menar att detta är en luthersk nattvardssyn. Av motionen framgår inte om betoningen är att motionärens syn är att detta är en luthersk nattvardssyn eller om detta är *en* luthersk nattvardssyn. Jag skulle säga att motionären synes företräda *en* luthersk nattvardssyn bland många olika sätt att tänka kring när Kristus är närvarande i brödet och vinet. I den svenska reformationen företräder Olaus Petri en något annorlunda syn än motionären, när Kristus är närvarande i brödet och vinet medan motionärens syn blir vanligare i ett senare skede i reformationen. Båda synerna bör kunna rymmas i vår kyrka, nu precis som de rymdes i reformationstidevarvet.

ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):

Om det nu finns olika lutherska nattvardssyner, då är det väl ännu viktigare att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda vilka nattvardssyner vi har i vår svenska kyrka och vilken som är den Svenska kyrkans nattvardssyn eller om vi har flera stycken.

OLA ISACSSON (REPLIK):

Vi har hittills kunnat leva med flera olika nattvardssyner när det gäller Kristi närvaro, när den inträder och när den eventuellt avslutar. Det har hittills inte varit särskilt nödvändigt att utreda saken och jag tror inte att det är nödvändigt att utreda nu. Det är inte en kyrkoskiljande eller kyrkosplittrande fråga på det sättet.

ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):

Problemet är att det skapar rädsla bland unga nyutbildade teologer, och rädsla fördriver kärlek.

OLA ISACSSON (REPLIK):

Jag måste säga att jag inte har mött den rädslan, och jag har mött mycket kärlek till nattvarens sakrament.

EVELINA JOHANSSON:

Herr ordförande! Gudstjänstutskottets betänkande talar om vår kyrkotraditions sätt att uttrycka Kristi närvaro i nattvarens bröd och vin. Hur uttrycker sig då vår kyrkotradition? Augsburgska bekännelsen, som enligt kyrkoordningen sammanfattar vår kyrkas tro, bekännelse och lära, säger, Kristi lekamen och blod i nattvarden är verkligen tillstädes och utdelas åt de som undfår sakramentet. Alltså, inte vilken Kristi närvaro som helst utan Kristi kropps och blods närvaro. I förklarande och kommenterande skrift, enligt kyrkoordningen, betonas att en förvandling sker till Kristi kropp och blod. Man bör vara medveten om att luthersk kritik av romersk lära mer gällde hur mycket av vinet som blev kvar än hur mycket av Kristi blod som tillkommit. Han skriver, "Vinet må det gå som Gud vill. Mig är det nog att Kristi blod är där och hellre än att hava idel vin med svärmarna, dvs. Zwingli och kompani, vill jag hava idel blod med påven". Hur blir det då efter nattvarens slut, frågar motionären. Konkordieformeln säger, talar man ibland om att utanför bruket så finns inte sakramentet. Det syns inte i den svenska utgåvan men till detta ställe

finns en förklarande not i den latinska utgåvan. Den hänvisar till de enda två bannlysningar som Luther utfärdade, två präster som inte skiljde mellan oinvigda oblater och oblater som vigts in till Kristi kropp. Så betonar vår beaktelse att termen ”utanför bruket” inte ska förstås som att Kristi kropps närvaro upphör utanför mässans ram. Som en klasskamrat sa med mycket glädje, ”När man gjort en ostmacka kan man inte få den att bli en limpskiva igen så att man kan lägga den tillbaka i påsen”.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 189.

§ 148 Odöptas tillträde till nattvardsbordet

BERTH LÖNDAHL:

Herr ordförande och ärade ledamöter! Den här gången talar jag för Gudstjänstutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2014:11. Det var inom utskottet en ganska bred samstämmighet samtidigt som man uttryckte olika tankar. En del kunde förstå intentionen i motionen, dvs. att även odöpta hade tillträde till nattvarden, och man konstaterade att det kunde finnas olika pastoral praxis. Man sa också tydligt i utskottet, vilket även framgår av utlåtandet, att detta inte är normerande. Beslutet att avslå denna motion grundar sig på en entydig allmänkyrklig tradition, en entydig ekumenisk konsensus och på samma sätt också att det annars riskerar att vara en försvagning av vad dopet är.

Den bibeltext som motionären hänvisar till är Matteus 8 med officeren som kommer med en bön till Jesus som då konstaterar att officeren varken var döpt eller någonting annat. Man får bara konstatera att det inte är en text som är relevant ifråga om dopet. Dopet och doptexterna finns framför allt i Apostlagärningarna och breven och inte i evangelierna. I evangelierna var det ju omskärelsen som gällde för att vara med i Israels folk, sedan är det dopet som är konstituerande för få vara med i kyrkan. I det folk som aposteln Petrus beskriver som ”ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk”. Dopet är alltså den väg in i detta folk, vars heliga måltid är att gemensamt få fira det heliga sakramentet i nattvarden.

Mot bland annat dessa motiv har Gudstjänstutskottet förordat ett avslag på motion 2014:11.

KENNETH NORDGREN:

Herr ordförande och bästa kyrkomöte! Jag ansluter mig till Gudstjänstutskottets förslag, vilket innebär avslag på motion 2014:11. Jag vill särskilt uppmärksamma det som skrivs i slutet av betänkandet.

Gudstjänstutskottet menar att det är av stor vikt att det finns en ordning, men att det likaså är av stor vikt att det finns en öppenhet för pastoral överväganden i det enskilda fallet. Utskottet välkomnar en fortsatt teologisk och pastoral diskussion i frågan ...

Det är där jag tar vid med mitt särskilda yttrande. I det uppmärksammar jag att vi idag befinner oss i en situation i vårt samhälle, där det uppstår situationer, och jag skissar framför allt på två situationer, där det är ett problem när kyrkoordningen endast säger det som står i kyrkoordningen kap. 20 om nattvarden där det står, ”Svenska kyrkan har ett öppet nattvardsbord”. Vidare står det också, ”att alla som är döpta i Faderns och Sonens och den helige Andens namn inbjuds till måltiden”. Där kommer den där inskränkningen som i vissa fall blir problematisk. Det skulle kunna

stå också i den där inledningstexten att, ”i övrigt kan den som inte är döpt ges tillträde till måltiden utifrån en pastoral bedömning”. En sådan öppning finns i biskopsbrevet ”Leva i dopet” men bara antydningssvis att det kan finnas situationer när pastorala överväganden gör att man ska öppna måltidsbordet ännu mera generöst än vad kyrkoordningen stipulerar, dvs. även till icke döpta.

Jag har skissat två exempel i mitt särskilda yttrande för att därmed flagga för den här fortsatta diskussionen som utskottet också betonar och den kanske kan komma redan nästa år i form av en motion. Det är därför jag lägger det särskilda yttrandet nu. De här två situationerna, jag ska kort skissa dem, det ena är det som sker i stort sett i varje församling när man har blandade konfirmandgrupper, majoriteten är oftast döpta som barn medan det alltid finns en minoritet som inte är döpta. I de flesta konfirmandgrupper brukar konfirmandledare idag betona gemenskapsbyggandet och att under den relativt korta tid som konfirmandtiden är ge en god inövning i firandet av gemenskapens måltid. Att då exkludera minoriteten från firandet fullt ut, att säga nu bygger vi gemenskap och vi har öppet måltidsbord men ni som inte är döpta får vänta. Oftast kommer argumentet, att döpt då icke döpta konfirmander tidigt. Det jag skissar på är istället att mena att som konfirmand är man på väg till dopet, för du blir inte konfirmerad innan du döps.

Det andra problemfallet som jag skisserar är när prästen som sakramentsförvaltare faktiskt vet om att den personen som kommer fram i nattvardskön och längtar efter Jesus och vill ta emot vin och bröd. Hur ska prästen göra? Dela ut eller av pastorala hänsynen hålla sig till kyrkoordningen? Mitt särskilda yttrande uppmärksammar de här sakerna och tyder på fortsatt diskussion i ärendet.

ANDERS NIHLGÅRD:

Vänner! Vi har fått en bok om Nathan Söderblom i våra lådor. I den boken läste jag för en stund sedan, ”Gud är större än ens teologerna vågar tänka och låter sig inte snärjas i dogmer eller stängas in i bönhus och katedraler. Evangeliet tillhör alla. Gud har en bundsförvant i varje människa och känner inga gränser”. Fantastiska ord!

Om rådet är att man pastoralt inte ska hindra någon från att ta emot Kristus i nattvardens bröd och vin utifrån ett pastoralt handlande innebär det i praktiken att vi har ett öppet nattvardsbord. Jag vill göra åhörarna uppmärksamma på att jag aldrig har motionerat om att man ska förringa dopet. Dopet är det viktigaste i mitt liv. Det innebär för mig att även när jag tvivlar eller inte orkar tro eller förnekar Gud, så håller Gud ändå fast vid mig. Jag tycker absolut att vi ska prata för dopet och om dopet med alla och att vi ska underlätta för människor att få del av dopets sakrament. Om den muslimska kvinnan, som gick fram för att få del av nattvardens sakrament, inte vågar låta döpa sig för det skulle innebära en svår konfliktsituation för henne i hennes hem, vem är då jag som skulle propsa på att hon skulle låta döpa sig. Vem är jag som nästa gång skulle neka henne nattvardens sakrament när hon sträcker fram handen? Om rådet är att jag inte skulle neka henne så har vi ju ett öppet nattvardsbord. I en grupp med 15 konfirmander är en inte döpt. Under hela lästiden på fyra veckors konfirmandläger firar vi regelbundet nattvard innan konfirmationen. Den odöpte konfirmanden kan jag väl inte neka att vara med i nattvarden om hen vill. Varför då inte besluta om ett öppet nattvardsbord utan att förringa dopet eller att inte verka för att alla blir döpta. Jesus hade en måltidsgemenskap med människor i samhällets utkant, och vad jag vet var ingen av dem döpt. Jesus kritiserades för detta, och så är vi rädda för att någon ska få vara med som inte är döpt vid vår måltidsgemenskap. Ack, ack! I Lukas läser vi, ”många ska komma från öster och

väster, norr och söder och sitta till bords i Guds rike”. Varför missunna dem redan nu? I psalm 73 i psalmboken sjunger vi, ”Låt ingen stanna utanför utan gör oss till en kropp, ett bröd”. Just det, låt ingen stanna utanför.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Jag tror inte att man ska normalisera undantagen. Jag tror inte att man ska normalisera de specifika situationer som du återger, utan man ska istället konstatera att det finns undantag men de ska inte vara normer. Normerna ligger ju snarare i just detta att dopet är den väg som vi behöver gå för att ta del i nattvardsbordet. Du konstaterar själv dopets realitet och att dopets verklighet är att då dör vi och uppstår med Herren Jesus Kristus. Det är vägen in i kyrkan och det är vägen fram till nattvardsbordet.

Jag har själv många gånger varit i samma situation som du Anders, att jag mött människor som inte är döpta men aldrig någonsin, när jag har tagit upp detta vid nattvardsbordet, har det varit dem till anstöt utan det har varit dem till skäl att gå vandringen fram till dopet. Det har hänt mig gång på gång att just därför har jag också döpt, inte så sällan.

ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):

Jag tror att just deltagande i nattvardsmåltiden kan vara en väg till dopet. I forna DDR gick många ungdomar till nattvarden utan att vara döpta för om de lät döpa sig så visste de att de kunde få svårigheter att gå i gymnasium för då var de registrerade som kristna. Efter DDR:s fall lät många av dessa ungdomar döpa sig. Vad vore jag för präst om jag hade nekat dem innan?

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Egentligen konstaterar jag precis samma sak igen att man ska inte gör undantagen till norm. Det känns lite som att du försöker göra undantaget till norm här. Det finns någonting som jag ibland kan uppleva är någon sorts omsorgs- och snällhetsargument, och de är väldigt tilltalande och vackra. Samtidigt kan de vara väldigt exkluderande därför att just med snällhets- och omsorgsargumentet så kan man osynliggöra eller förminska dopets avgörande betydelse, att dopet är en nyfödelse i Jesus Kristus helt avgörande i människans liv.

ANDERS ÅKERLUND:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Vi är ju en öppen folkkyrka som praktiserar ett öppet nattvardsbord, men hur öppet är det? Jag vet en del gudstjänstledare som i mässan säger att ni som är döpta är välkomna fram. Vad ger det för signaler? Anders Nihlgård lyfter fram viktiga exempel från sitt liv och erfarenheter som präst. Jag kan också fylla på med sådana exempel i möten med mosaiska trosbekännare som också har haft en Messiasstro, möten med muslimer och inte minst i konfirmandarbetet där vi möter ungdomar i en livssituation där känslor för utanförskap kan väcka undran och villrådighet.

Det fanns en tid då människor gick till nattvarden en gång i livet och det var vid konfirmationen och sedan kanske vid ett konfirmandjubileum. Nu har vi en renässans på nattvardslivet, en underbar sådan med rikt nattvardsfirande. Nu är vi i en helt ny situation när det gäller nattvardsfirande, och då måste man få gå igenom det ordentligt. Man kan betona dopet som ett starkt särskiljande och ett exklusivt inlemmande i Gudsfolket under parollen, ”Ett enda bröd, en enda kristenhet”. Man

kan också se dopet som ett synliggörande och vad som är universellt sant i vår kristna tro att världens barn i alla åldrar kan betraktas som Guds barn under parollen, inte ”Ett bröd, en kristenhet” utan ”Ett enda bröd, en enda mänsklighet”. Dop och nattvard hör samman. Jag menar att det ändå finns sociala, pastorala och teologiska skäl för att ta den här frågan på allvar.

Jag instämmer i Kenneth Nordgrens särskilda yttrande.

DAN SARKAR:

Herr ordförande! Jag är en av de som inbjuder till nattvardsbordet genom att säga att de som är döpta är välkomna att ta emot nattvarden och de som inte är döpta är välkomna att få välsignelsen. Vi har många invandrare som firar gudstjänst hos oss och härom söndagen bjöd vi som vanligt in till nattvard. Prästen, som gick före mig med brödet, delade ut till en av våra invandrare som bara talar knagglig engelska, och han hade tagit med sig en ny kompis, som inte hade varit i kyrkan innan, fram till nattvardsbordet och som fick brödet och sedan kom jag med kalken. Kompisen blev alldeles förskräckt och undrade vad detta var. Det skedde ett utbyte på något språk och så fick jag av min vän höra att han kan absolut inte ta emot det där, för det är ju vin och han är muslim. I det ögonblicket blev det oerhört kränkande att stå där och erbjuda. Det var ju oerhört respektlöst att göra detta. Dopet och undervisningen om nattvarden hör ihop med nattvarden. Det blev ett problem där, därför att vi var så oerhört öppna och det fick ett bakslag.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! När man firar gudstjänst, när man firar mäsas och delar ut, då är ju inte platsen att börja tala om vilka som ska få ta emot nattvardsgåvor eller inte.

Det vi har formulerat i kyrkoordningen, och som jag också har talat om i biskopsbrevet, är en grundsyn att alla som är döpta är välkomna till nattvarden. När man normalt har talat om öppet nattvardsbord har man syftat på det att det finns många samfund som ställer ytterligare krav för tillträde till nattvard. Här har vi i vår kyrka ett öppet nattvardsbord på det sätt att alla döpta välkomnas. När vi säger det, så säger vi ju inte vilka som ska uteslutas. Det är en hållning att alla döpta är välkomna, det är en inkluderande hållning precis som dopet självt är inkluderande. Det finns stora problem om vi till följd av våra pastorala utmaningar börjar se på dopet som ett kravfyllt sakrament när det är ett nådemedel. Vi riskerar också dopet, vars ställning nu gungar på många håll, om vi inte själva tar det på allvar. Jag håller med om att det inte går att göra teologi av våra pastorala utmaningar. Vi har också nu några som arbetar med ett biskopsbrev om nattvarden, och då kommer mängder av frågor, även de här, att tas upp. Vi är ju överens om att vi har stora pastorala utmaningar. Öppet nattvardsbord är det när vi välkomnar alla döpta och vi har ju försökt att få fler att öppna sina nattvardsbord med grund i att vi erkänner varandras dop.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 190.

§ 149 De odöpta 18-åringarna

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Jag trodde inte att det här skulle vara en så svår motion att få igenom, för saken är ju den att i kyrkoordningen skrevs det mycket tydligt vad som skulle gälla. 1996 fick vi ordning på dop och kyrkotillhörighet. Det var problem med

18-åringarna som vi fick föra i våra register men efter 18 år skulle de åka ur våra register. För att det inte skulle åstadkommas så att kyrkan skiljde folk ifrån sig så lades ansvaret på kyrkoherdarna. De skulle söka 18-åringarna. Utskottet säger att det inte är alltid detta sker. Det var det vänligaste jag hört idag. Jag tror inte att det sker överhuvudtaget. Det är ett direkt undantag om det skulle ske. Vi har alltså fått en ordning där vi blir av med folk. Jag har försökt ta reda på hur många det var. I Svensk Pastortidskrift skrev Kjell Pettersson att i år är det 8 100 17–18-åringar som åker ut ur våra register och som vi därefter inte har någon som helst chans att ta kontakt med. De skulle inte ha åkt ut utan att kyrkoherdarna hade gjort någonting för att hålla kontakten med dem, övertygat dem om dopet eller någon fortsatt samhörighet. Det sker inte. Då kan man säga som utskottet, att det ska skötas lokalt. Men det sköts ju inte lokalt. Har kyrkomötet fattat beslut om ordningar som inte genomförs så måste kyrkomötet se till att det finns ordningar för att genomföra de ordningar vi har genomfört. Det här är rätt allvarligt. Kyrkan kan egentligen inte genom nonchalans skilja någon ifrån sig. Vad står nu i utskottet? Ja, ett tryckfel, det är inte i 20 kap. 9 § i kyrkoordningen som ansvaret tydliggörs utan i 19 kap. som handlar om dopet. Lyssna nu: "Församlingens kyrkoherde ska informera unga personer, som tillhör Svenska kyrkan utan att vara döpta, om bestämmelserna för kyrkotillhörighet samt erbjuda dopundervisning och dop". Detta ska alltid göras året före 18-årsdagen. Så står det i kyrkoordningen. När det inte sköts så är det faktiskt inte längre bara en lokal fråga om tendensen är att det inte sköts överhuvudtaget. Vad kan vi göra? Vi kan göra mycket. Vi kan ta fram olika modeller för vad man kan göra och hjälpa kyrkoherdarna. Det finns ett alternativ och det är jag egentligen för, för jag är ju ingen prästälskare så det stör. Man kan förstås omedelbart anmäla sin kyrkoherde till domkapitlet och för att han eller hon inte har gjort det här, och så åker vederbörande i fängelse. Sedan blir det en pastor som kan göra det eller något annat. Med det är den lokala lösningen. Man kunde också tänka sig att kyrkomötet säger att det här måste vi få ordning på, och därför ska vi kvickt se till att det finns olika modeller och stödåtgärder så att kyrkoordningen faktiskt genomförs i praktiken och då lokalt.

Det här är viktiga människor. De värderingar vi har kring 18-årsåldern är de vi bär med oss livet igenom. Det här är en evangelisationsmöjlighet som inte får försummas.

Jag kan bara yrka bifall till den motion som slår vakt om kyrkoordningen och här står jag alltså som lagens görare och det bjuder mig på ett sätt emot.

NANNA TRANSTRÖMER:

Herr ordförande, kyrkomötet och alla som tittar både här och hemma via nätet! Jag företräder alltså Gudstjänstutskottet. Jag kommer att säga de här sakerna som Dag sa. Det är så att det här ligger i kyrkoherdens uppdrag och det går att läsa alla de här argumenten som utskottet har i betänkandet. Jag tänker alltså inte gå in så mycket på det av tidsskäl.

Ansvaret till inbjudan för de som är under 18 år ligger alltså på kyrkoherden i varje församling. Jag kan säga att det sker i alla fall i den församling där jag arbetar, så jag vet att det förekommer. Det finns ett grunddokument, som är en del av det som Dag i sin motion vill ha, nämligen något slags hjälp för församlingarna, ett grunddokument som man kan använda på intranätet. Det uppdaterades i samband med förre ärkebiskopens möte för Barn och unga 0–18. När det avslutades 2012, så avslutades också det projektet. Jag vet att det uppdaterades och kan användas mer som grund för att förändra och förbättra för sin lokala situation.

En glädjande nyhet är att webbsidan Oh, my God redan finns. Den nämns i betänkandet, och där man kan fundera kring stora och små frågor via nätet, och är ett sätt att nå de här personerna.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Man kan väl bara hoppas att Nanna är beredd att besöka de kyrkoherdar som sitter i fängelse sedan domkapitlet har fällt dem för att de inte skött sin plikt och därmed plocka hem de poäng som skriften utlovar för den som besöker kanske inte bara kyrkoherdar som sitter i fängelse. Man kan ju också tänka sig att vi faktiskt gör det jag föreslår i motionen, se till att det här fungerar. Det går ju inte att bara säga att vi har det på nätet. Nu måste vi säga att det här måste åtgärdas och det är rätt bråttom. Vi har ju faktiskt tappat 8 000 medlemmar som är antecknade och som är borta. Vi kommer aldrig att hitta dem, för vi kommer inte in i registren. Var finns själavinnarivern? Det här är ju en lätt sak att göra, om man säger att vi ska ha ordning på detta. Vi har en så hierarkisk kyrka att det egentligen borde finnas en befälsordning uppifrån och ner, i alla fall till kyrkoherdar. Där kan den sedan stanna.

NANNA TRANSTRÖMER (REPLIK):

Du pratar om ”att hamna i fängelse”. Det är lite långt ifrån hur jag ser på domkapitlets och biskopens tillsynsansvar för präster i alla stift. Jag känner inte riktigt igen det där. Jag vet i alla fall att Gudstjänstutskottet inte stöder eller funderar kring just den här motionen på ditt sätt. Vi hoppas i alla fall att de här sakerna ska ske i församlingarna och vi tror också det.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Jag har lärt mig av Antje Jackelén, så jag anlade ett dikesperspektiv för att se hur det såg ut nerifrån, från stackars kyrkoherdens sida när domkapitlet tar itu med honom. Nanna sitter väl i domkapitlet och åstadkommer effekter på kyrkoherdarna förmodar jag.

NANNA TRANSTRÖMER (REPLIK):

Jag sitter inte längre i domkapitlet.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag yrkar bifall till motion 2014:30. Skälet till att jag reserverar mig i Gudstjänstutskottet är att jag upplever att Svenska kyrkans beslut inte hänger ihop. 2012 var en fråga aktuell i Gudstjänstutskottet och sedan beslutades i kyrkomötet. Där skrev utskottet kring kommunikationen när det gällde de kyrkliga handlingarna, ”utskottet vill framhålla betydelsen av att man på nationell nivå tar ett övergripande och sammanhållande ansvar för arbete med de kyrkliga handlingarna”. I betänkandet från 2012 sa man att man ville lyfta frågor kring inbjudan, tillgänglighet, mottagande, uppföljning, kommunikation och praktiska resurser, och det var nationell nivå som skulle ägna sig åt det här också.

Vi fattade beslut för inte så länge sedan om barnkonsekvensanalys. Motionen som Dag Sandahl har skrivit handlar om människor som i kyrkans mening fortfarande är barn, de är alltså 17 år. Vi skriver i vår kyrkoordning ”att barnen intar en särställning i kristen tro”. De barn som avses är de som inte har fyllt 18 år, dvs. de 17-åringarna som motionen vill uppmärksamma och ändå skriver utskottet så här:

”Samtidigt menar utskottet finns det anledning att inte begränsa sig till de som ska fylla 18 år”. På något sätt upplever jag man relativiserar sin egen hållning genom att relativisera sina egna beslut. För mig framstår det som fullständigt självklart att denna grupp är en prioriterad grupp i vår kyrka utifrån vad vi säger i kyrkoordningen, utifrån vår principiella hållning som tar sig i uttryck i barnkonsekvensanalys, utifrån att vid tidigare beslut har menat att nationell nivå ska vara angelägen när det gäller de kyrkliga handlingarna och de också ska innefatta frågor som handlar om inbjudan och kommunikation. Att bifalla denna motion är för mig en fullständigt följdenlig konsekvens av den hållning som vi i övrigt har.

ANDERS NIHLGÅRD:

Herr ordförande! I den församling där jag var kyrkoherde i 25 år ringde jag upp varenda 18-åring innan den fyllde 18 år i den mån det var möjligt. Jag tror inte att det är så vanligt. Det är inte ofta jag tycker samma som Dag Sandahl, men jag gillar honom för han säger vad han tycker, och det är alltid skönt. Här instämmer jag med motionären så jag ber att få bifalla motionärens önskan.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Herr ordförande och kyrkomötesvänner! Jag delar inte Dags och Kjells uppfattning av siffran, därför att jag har uppfattat att det finns många församlingar som gör precis det här. Det står även i Gudstjänstutskottets betänkande att när biskopar är ute på visitation får man ofta anledning att prata om doppastoral och där bör detta stå nämnt. Jag vill också understryka att det är så att man inte kan vänta till någon är 17 år och 6 månader innan man tar tag i den här frågan, utan det ansvaret fortgår så länge de är antecknade och odöpta.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 191.

§ 150 Fastan behöver vi ta fasta på

YLVA WAHLSTRÖM:

Herr ordförande! Jag har skrivit motion 2014:40 och vill återyrka på den för att det är viktigt att vi tar fasta på fastan. Det är en tradition som i de här omställningstiderna till en mera hållbar livsföring kan man få träning under den tiden och samtidigt så är det en religiös tradition som vi har tappat bort. Det är lättare att fira askonsdag när vi går in i fastan, men vad händer sedan? Hur mycket mer avstår man? Vi fortsätter att leva våra liv som vanligt. I Stockholm fick vi höra via Kyrkans tidning, att vi hade glömt bort den lite väl mycket, för vi gjorde som vi brukar göra. Hur hanterar vi det här? Det var en tankeväckare för mig och jag har pratat på politiskt håll att man i kyrkliga sammanhang, som kristen eller religiös, att man har en mer möjlighet och beredskap att kunna avstå, att det är något positivt som religionen kan tillföra våra samhällen. Håller vi själva på att glömma bort det? Jag ser att utskottet menar att man är lite rädd för den här kartläggningen och säger att man gör en hel del redan. Den här kartläggningen kunde vara lite som en idébank och inspiration till varandra snarare än en pekpinne, att gör ni inte mer, utan snarare att så eller så kan man göra och blir då en kreativ idébank istället för en kontrollstation.

SONJA GRUNSELIUS:

Herr ordförande, biskopar och övriga! Ni motionärer vill att kyrkostyrelsen ska kartlägga hur fastan konkret och teologiskt ska tillämpas inom Svenska kyrkan. Gudstjänstutskottet vet att fastan är en viktig del av den kristna traditionen men att därifrån göra en kartläggning är att gå för långt för det hör till den enskilda människan och man kan varken kartlägga eller beskriva eller undersöka av fastan. Fastan handlar om den enskilda människans förhållande till Gud och vi påminns också faktiskt om att fastan inte handlar om en duktighetsåtgärd eller att vara trosatlet. Att dra ned på matintag är en annan sak. Enklare livshållning och att visa på rättvisare fördelning av skapelsens gåvor har inte enbart med fastan att göra för det bör prägla hela livet som sådant. Hos Matteus kan vi läsa, ”Jesus säger, nej när du fastar smörj in ditt hår och tvätta ditt ansikte så att människorna inte ser att du fastar utan bara din Fader i det fördolda”.

Jag yrkar bifall till Gudstjänstutskottets förslag.

YLVA WAHLSTRÖM (REPLIK):

Nu har vi lyft och bearbetat fastan lite mer så vi har lite mer med oss hem i alla fall även om utskottet vill avslå motionen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 192.

§ 151 Vigselrätten och Svenska kyrkan

KENNETH NORDGREN:

Herr ordförande och bästa kyrkomöte! Jag talar som Gudstjänstutskottets företrädare utifrån denna motion 2014:46 om vigselrätten och Svenska kyrkan, där jag yrkar bifall till Gudstjänstutskottets förslag i betänkandet 2014:5 som innebär att avslå motionen och båda punkterna i den.

Kortfattat handlar detta förslag, som innebär avslag på motionen, att Gudstjänstutskottet hade en stabil majoritet för att se på vigselrätten som en viktig del i vigseln som kyrklig handling, som i sin tur är en del av de kyrkliga handlingarnas stora, breda och viktiga kontaktyta för kyrkan när vi möter människor. Det vill vi inte göra avkall på i en tid när vi kanske tvingas backa och vi tappar på en del håll. Utskottets majoritet menar att här har vi en möjlighet att med en inbjudan från samhället stå kvar med en viktig rit för människor. Det är fortfarande många procent av vigslarna i vårt land som utgörs av kyrkliga vigslar. Det var ett huvudargument.

Det andra huvudargumentet i utskottets resonemang, som är synligt i betänkandet, handlar om att i den här frågan och motionen kan man nog inte låta bli att koppla ihop det med resonemangen som ledde fram till beslutet på kyrkomötet 2009 om öppnandet av den kyrkliga vigseln för samkönade äktenskap. Det skulle uppfattas väldigt negativt av många i befolkningen och i vår kyrka att nu några år efter det beslutet, som gick i en mer öppnare, generösare och inkluderande riktning, nu säga att vi har ångrat oss och vill slippa möjligheten till vigselrätt.

Det tredje argumentet som fanns med i utskottets överväganden är att det inte finns något krav från samhället, staten, att Svenska kyrkan ska ha en vigselplikt för alla präster, utan det är en vigselrätt det handlar om. Så länge det är så, finns ingen anledning för oss själva att ifrågasätta den vigselrätt vi har idag.

Dessa huvudsakliga överväganden ledde alltså fram till Gudstjänstutskottets förslag som innebär avslag på motion 2014:46.

BERTH LÖNDAHL:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Det finns starka teologiska, pastorala, ekumeniska och religionsdialogiska skäl för att ett äktenskap ska ingås civilrättsligt och inte genom ett trossamfund eller någon religions företrädare. I de flesta sammanhang, de som är mångkulturella och mångreligiösa, gäller den ordningen att det är en civilrättslig process när man ingår äktenskapet därför att olika religioner och olika kyrkor har olika äktenskapssyn. Det innebär att i realiteten föreligger två olika hindersprövningar inför ett äktenskap i Sverige, dels en hindersprövning som utförs av staten genom skatteverket, dels en hindersprövning som utförs av det samfund eller den religion där vigseln ska förrättas. Det kanske ser olika ut i Svenska kyrkan, i Katolska kyrkan, i Ortodoxa kyrkan eller i ett muslimskt samfund. Det kan därför inte anses vara förenligt med en jämlikhet och en jämställdhet när det gäller äktenskapets ingående och att det är samfunden och de olika religionerna som förrättar och beslutar kring vigselns berättigande utan att det vore rimligare att detta var en rent civilrättslig process som sedan kunde välsignas i respektive samfund eller religion. Detta skulle också innebära att respektive religion, respektive samfund, hade frihet att forma sin egen äktenskapssyn. I Sverige har minst ett par riksdagspartier i debatten framfört tanken på polygama äktenskap, dvs. att äktenskap ska kunna ingås mellan två eller flera parter. Ett sådant beslut skulle definitivt fjärma svensk äktenskapslag radikalt från kristen syn medan det till en del skulle vara förenligt med vissa muslimska och andra kulturella traditioner. Att således äktenskap ingås civilrättsligt måste därför anses vara mer förenligt med vad som finns i ett mångkulturellt och mångreligiöst samhälle. Då behandlas alla lika medan var och en utifrån sina förutsättningar, sina sammanhang, kan gå till sina religiösa företrädare för en välsignelse där.

Därför yrkar jag bifall på min egen motion 2014:46.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 193.

§ 152 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan

KENNETH NORDGREN:

Herr ordförande! Det här är bara en förövning. Kyrkohandboken är ju inte här än för beslut utan arbete pågår, vilket vi verkligen fick vittnesbörd om på september-sessionen när vi hade en halvdag om den.

Nu finns ett antal motioner och jag är huvudskribent till motion 2014:93 och vill lyfta den bara för att visa på behovet av att göra ett brett arbete. Nu finns en risk att processen försöker smalna av så att vi på ett koncentrerat sätt kan få igenom ett beslut om en handbok. Vi får väl se hur den fortsatta processen går. Jag vill dock med min motion ta fasta på att det händer väldigt mycket. När vi hade försöksåret 2012–2013, då förslaget testades och från min lokala kyrkliga erfarenhet kom det många idéer om flera olika ordningar. En annan ordning föder nya frågor osv. Jag vill uppmärksamma kyrkokansliet närmast på att det är viktigt att man dokumenterar det här, och att man kanske i likhet med vad som gjordes efter arbetet med handboken 1986 kan ge ut ytterligare material, gärna i samarbete med Verbum.

Jag välkomnar det som står i Gudstjänstutskottets betänkande angående motion 2014:93 att ”utskottet ser gärna att sådant material fortsättningsvis tas fram”. Jag är nöjd med det och yrkar i övrigt på utskottets förslag.

TOMAS JANSSON:

Herr ordförande! Jag talar i egenskap av huvudmotionär för motion 2014:53 och yrkar på bifall av den. Motionen handlar om nattvardsbönerna i förslaget till ny kyrkohandbok. Nattvardsbönen är speciell. Gudstjänstens olika böner har sina fasta platser men ordvalet kan lämnas fritt. Handboken ger förslag men man uppmuntras att gärna välja sina egna ord. Just i nattvardsbönen är det fasta formuleringar vi använder. Prästen kan inte fritt hitta på sin egen nattvardsbön. Det beror på att nattvardsbönen alltid har setts som ett uttryck för kyrkans tro, lära och bekännelse. Det handlar om sakramentets förvaltande. I nattvardsbönen finns det inslag som man har betraktat som omistliga. Instiftelseorden är ett exempel. Det är svårt att tänka sig en nattvardsbön där instiftelseorden inte läses. Det finns också andra inslag i nattvardsbönen som av hävd har en väldigt tung tradition. Epiklesen, alltså bönen om Andens nedkallande över församlingen, över brödet och vinet, eller anamnesen, åminnelsen, av Kristi död och uppståndelse, att det har intimt med nattvarden att göra. Det finns alltså en del olika saker som hör nära ihop med nattvardsbönen.

I Kyrkornas världsråds dokument för 1982 "Dop, nattvard, ämbete", som är ett av de tyngsta ekumeniska dokument som någonsin har tillkommit, konstaterar man gemensamt – lutheraner, katoliker, anglikaner, ortodoxa, reformerta – har nått väldigt långt till en gemensam syn på nattvarden. Vissa element i nattvardsbönen betraktas som centrala och ovärderliga att ha med, och man skriver i dokumentet, "att kyrkorna bör pröva sina liturgier i ljuset av den enighet om nattvarden som vi nu håller på att uppnå.

Det är bra att utredningen om handboksförslaget fick direktiven att ta hänsyn till ekumeniska och internationella perspektiv och att ta hänsyn till vad det kan finnas för konstruktiva element i nattvarden firande. Problemet är att det som blev resultatet i vissa delar är att det som gäller nattvardsbönerna blev lite torftigt. Det handlar här inte om nattvarden giltighet. Det är inte så att om vi nu missar att säga vissa ord på vissa sätt, så skulle nattvarden inte vara giltig. Det är inte alls det frågan gäller, utan det handlar om att etablera en god sed och det handlar om att den goda seden etablerar vi inte alldeles för oss själva i vår egen lilla vrå utan vi etablerar den tillsammans med våra trossyskon i olika samfund världen över.

Den här motionen vill bara ge en liten puff åt kyrkostyrelsen att ta hänsyn till de här viktiga ekumeniska dokumenten som har kommit fram. Det är inte ett underkännande av handboksarbetet, men handboken ska ju bearbetas ytterligare och motionen vill ge den här ekumeniska puffen "råg i ryggen".

Vi formar vår gudstjänst i en världsvid gemenskap och därför yrkar jag på bifall till motion 2014:53.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Som vi alla vet pågår nu ett omfattande arbete med revision av kyrkohandboken och det är den första delen vi arbetar med, den som handlar om gudstjänster och de kyrkliga handlingarna. Det här arbetet har växt under resans gång på ett lite knepigt sätt, så var det inte förra gången när vi arbetade fram en kyrkohandbok. Nu är vi inne i fasen remissammanställning och utarbetande av ett slutgiltigt förslag och på ett ganska sent stadium har man också kopplat in musikalisk expertis för att hjälpa till med att ta fram slutförslaget. Eftersom försöksverksamheten gett många värdefulla erfarenheter, som speglas i de omfattande remissvaren, är det viktigt att utformningen av slutförslaget får ta den tid som

behövs. Det är viktigt att vi får en bra kyrkohandbok som blir accepterad och verkligen använd i vår svenska kyrka.

Det finns en kyrkohandbok del II. Det är den som omfattar ordningar för vigningar, biskops-, präst- och diakonvigningar, sändningshandlingar, mottagande av biskop, kyrkoherde och medarbetare, och det är invigningar av kyrka och begravningsplats. Det är klart att har vi så småningom antagit en del I, är det klart att vi också behöver ha en ny del II. Så gjorde vi förra gången, den kom ett år senare, 1987 kom del II som hörde till 1986 års handbok.

Det är därför glädjande att Gudstjänstutskottet nu har bifallit min motion 2014:79 som föreslår att kyrkomötet ska besluta nu att det ska göras en revision även av del II. Självklart kan man inte göra färdigt det här arbetet förrän del I är klar, för man måste ju anpassa sig till hur gudstjänsterna ser ut. Jag tror dock att det kanske finns en del förberedande arbete som kan börja lite tidigare. Det kan ju tänkas att man behöver experthjälp även på del II, till exempel liturgiska utvecklingslinjer internationellt när det gäller vigningshandlingar och mottagningshandlingar. Det arbetet kan man sätta igång med på ett tidigare stadium så att det finns framme när man väl gör huvudarbetet i direkt anslutning till att del I är klar.

Jag yrkar bifall till Gudstjänstutskottets hemställan som innebär bifall till min motion 2014:79. Jag kan trösta alla nya här med att det faktiskt går att någon enstaka gång få bifall på en motion. Det händer inte så ofta, men det händer.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag skrev motion 2014:102, som berörde ämnet mellan kyrkohandbok och våra ekumeniska överenskommelser. De ekumeniska överenskommelserna är en av de viktigare formerna för lärobildning i vår tid. Det fanns en tid i kyrkans historia när lärobildningen i väldigt hög grad var att positionera sig mot andra trosriktningar och säga vad som är exklusivt för vår trosriktning och varför just vi är ett. I vår tid lever vi i en annan rörelse, där överenskommelsen att vi erkänner varandra är en av de främsta formerna för lärobildning. Jag tror inte att de ekumeniska överenskommelserna i sig själva är självklart ekumeniska dokument, men dessa överenskommelser kommer att bli en del av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Av det skälet att överenskommelserna är en så viktig del av vår lärobildning i kyrkan, föreslog jag att kyrkostyrelsen särskilt skulle uppmärksamma, när man ger motiveringarna i ett kommande kyrkohandboksförslag, på vilket sätt de ekumeniska överenskommelserna återspeglas i våra gudstjänstordningar, vilka hänsyn man har tagit, vilken påverkan som har kommit från de överenskommelser vi har gjort, både ekumeniska överenskommelser och ett dokument som "Guds vägar – judendom och kristendom".

Gudstjänstutskottet föreslår nu att motionen avslås. Jag tänker inte yrka någonting annat. Jag är nöjd med de skrivningarna som finns i utskottets förslag, där man poängterar vikten av att det ekumeniska perspektivet finns med i revisionen av kyrkohandboken.

LISA TEGBY:

Herr ordförande, kyrkomötet och alla åhörare när och fjärran! Jag talar för utskottet. Gudstjänstutskottet gläder sig åt ett arbete med den nya kyrkohandboken och följer med stort intresse den processen. Vi ser fram emot att så småningom få ett genomarbetat handboksförslag. I handboksarbetet behöver en stor mängd perspektiv beaktas. Handboken ska givetvis bäras av vår evangelisk-lutherska tro och tradition,

och i den ska hänsyn tas till språkliga perspektiv, ekumeniska perspektiv, genderperspektiv, dokument som vår kyrka har antagit och till den omvärld vi idag lever i och mycket annat. Med anledning av det arbetet som redan pågår föreslår utskottet avslag på motion 2014:53 om hänsynstagande till ekumeniska rekommendationer. Eftersom det ekumeniska perspektivet är ett av flera i handboksarbetet föreslår vi också avslag på motion 2014:102 om en särskild redovisning av överväganden föranledda av det ekumeniska perspektivet och av dokumentet *Guds vägar – judendom och kristendom*. Att göra en sådan redovisning i relation till samtliga perspektiv skulle göra handboksarbetet väldigt komplicerat och långdraget. Utskottet litar på att många aspekter vägs in och att remissinstanserna kommer att påpeka sådant som saknas i förslaget. Liturgiskt material utanför kyrkohandboken tas ständigt fram i församlingar, stift och av enskilda och grupper. Utskottet menar att sådant material ständigt behövs och gläder sig åt bönböcker, nätsidor och annat delande av gudstjänstmaterial. Det är dock inte material som kyrkomötet ska anta, och därför ska inte vi ge uppdrag om det och därför föreslås avslag på motion 2014:93. Efter de här avslagsförslagen är det en glädje och en förmån att få föreslå bifall på motion 2014:79. När kyrkohandboken del I har antagits av kyrkomötet bör arbetet med kyrkohandboken del II sättas igång. Vigningsordningar, mottagningshandlingar och andra ordningar ska vara i samklang med del I, och i arbetet med del II kommer då att finnas möjlighet att se över vigningar och vigningslöften som finns i andra motioner i årets kyrkomöte.

Jag föreslår alltså bifall till Gudstjänstutskottets betänkande 2014:6.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 194.

§ 153 Veterangudstjänst och stöd till veteraner

STEN ELMBERG:

Herr ordförande och kyrkomöte! Jag tänker nämna lite grand om motion 2014:55 som handlar om veterangudstjänst och stöd till veteraner. Begreppet veteran är ganska nytt i Sverige, och det betyder idag enligt riksdag och regering att det är kvinnor och män, militärt och civilt, som har ställt upp i statlig tjänst. Vi riktar oss framför allt till både militär själavård och stödfunktion till att ha fokus på de som är utlandsveteraner, dessa som genomfört svåra och riskfyllda uppdrag och tidigare har det även varit uppdrag som har varit behäftade med sekretess och inte kunnat tala eller yppa om vad man har upplevt. I större delen av Europa firas och högtidlighålls mycket av veteranerna under en hel höstvecka. Förra veckan i tisdags avslutades den mer internationella Remembrance Day. Jag närvarade i Finland för Anglikanska och Kanadensiska kyrkorna. I det brittiska veteranstödet är den Anglikanska kyrkan mycket engagerad vid Remembrance Day för att möta människor som har gjort en insats för sin nation och för freden och för att vara ett stöd till dem. I Sverige har vi, tack och lov, varit förskonade från krig i över 200 år. Däremot har Sverige tagit aktiv del i det internationella fredsarbetet sedan mitten 1950-talet. De här insatserna har även betytt att det har varit en säkerhetspolitisk åtgärd att flytta och delta i fredsarbete utanför landets gränser. Vi har kunnat göra detta utan att ingå i några militära eller politiska pakter eller sammansvärjningar. Svenska kvinnor och män har sänts ut till Sinai, Libanon, Kongo, Cypern, Bosnien, Kosovo, Afghanistan, Liberia och nu snart i januari 2015 till Mali. I de första insatserna belades soldaterna oftast med tystnad för att inte berätta vad de upplevt och därmed själva bära de resten av livet. Många av dem lever faktiskt fortfarande. Det har under dessa 60 år

varit över 100 000 uppdrag, människor från hela landet som har deltagit i dessa insatser, som har haft stor betydelse. Vi har varit väl förskonade jämfört med andra nationer men har ändå under den här tiden förlorat 75 människoliv. Däremot är det så att en hel del av dessa svenska som har deltagit har fått ental fysiska och psykiska men. Även om de hedras med en medalj, som utdelas av Hans majestät konungen, har medaljen en baksida av att själva bära tunga upplevelser resten av livet. Nu har svenska staten, som hedrar alla dessa veteraner varje år den 29 maj, byggt upp hemkomststödet och verksamheten till att det ska vara livslångt för människor.

Många personer reflekterar lång tid efter sin utlandstjänstgöring. Det handlar om de existentiella frågorna, om längtan efter värderingar som bär och därför tror vi att kyrkan med sina församlingar och dess erfarenheter från både katastrofer och kriser kan stödja människor på ett väldigt positivt sätt inom själavård, gudstjänst med sina riter, gemenskap och samhörighet.

Gudstjänstutskottet har uttryckt sig i positiva ordalag om fältprostens möjligheter, men vi vill ändå markera. Jag yrkar på bifall till punkterna 4 och 5 i motion 2014:55. Det skulle inte kosta mycket pengar men det skulle ge mycket.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, kyrkomötesledamöter och biskopar! Jag hoppas att några fortfarande är vakna och kan svara på en fråga: Är det någon härinne som har gjort utlandstjänst? Ja, det är några stycken. Är det några härinne som känner någon som har gjort utlandstjänst? Se er omkring!

Det är en fråga som är av högsta vikt för vårt samhälle. Väldigt många av oss är berörda av detta. Det handlar om hundratusen män och kvinnor som har varit soldater i svenska statens tjänst i utlandet. Det är ju lätt att tänka att det bara handlar om soldaterna eller officerarna men det handlar också om familjerna här hemma. Det handlar om anhöriga som har väntat och längtat, det handlar om män och hustrur, om barn och släktingar som har oroat sig och som kanske ibland har fått möta sina nära och kära komma hem på ett sätt som de inte hade tänkt sig. Det berör hela samhället i alla dess former. Det handlar om staten Sverige som har gett några människor i uppdrag att bidra till säkerhet och fred runt om i världen. Några har anförtrots ett alldeles särskilt svårt uppdrag att ibland med vapen i hand faktiskt skydda och skapa fred. Dessa människor som utför uppgifterna får ibland väldigt sår både till kropp och själ. De kommer ibland hem väldigt trasiga, och därför behöver man också ett samhälle som ställer upp. Man behöver kyrkan, i vilken många av dessa soldater är medlemmar, som också ser och bekräftar dem i deras olika uppgifter. Ibland kommer man hem med en känsla av skam, ibland en känsla av stolthet. Ibland är det kanske både och. Vi kan därför göra en insats.

Jag vädjar till nomineringsgrupperna i kyrkomötet att faktiskt ompröva och tänka till kring sitt ställningstagande kring motion 2014:55 och framför allt titta på de två att-satserna 4 och 5 i motionen som Sten Elmberg nyss yrkade bifall till.

JAN SEGERSTEDT:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag har den stora förmånen att få svara på hur Gudstjänstutskottet ser på den här motionen.

Först av allt vill jag säga att jag inte har varit ute i FN-tjänst men jag har en son som har varit ute i FN-tjänst och en som jobbar som soldat på amfibiekompaniet. Jag är fältpräst och har tagit emot en soldat i kista, som kommit hem från Bosnien, och arbetat med att ta hand om familjen, soldaten och allting efteråt. Jag har alltså

rätt mycket erfarenhet från försvaret. Detta är bara en liten brasklapp, eftersom jag nu ska avslå alltihop.

Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att Sverige bidrar i fredsfrämjande insatser genom såväl försvarsmakten som andra organisationer, organisationer som kämpar för mänskliga rättigheter runt om i världen. Detta är värdefulla insatser som det finns all anledning att vara tacksam för. Precis som motionärerna anser också utskottet att det är viktigt att kvinnor och män, som på olika sätt bidragit eller bidrar till fredsbevarande insatser, får känna stöd och ta emot vår tacksamhet.

Det veteranbegrepp som ligger till grund för motion 2014:55 handlar om de personer som varit anställda i försvarsmakten under sin insats. Utskottet menar då att detta är en av flera grupper som gör insatser i olika sammanhang och på olika sätt för fred och människovärdigt liv. Därför måste perspektivet vidgas och breddas något utöver det som står i motionen, detta med tacket som borde framföras.

När det gäller önskan om en speciell veterangudstjänst noteras den önskan med glädje och utskottet inser betydelsen av att kunna erbjuda en gudstjänstordning som möter och tilltalar våra veteraner. Samtidigt anser utskottet att ansvaret för framtagandet av nämnda ordning ligger hos fältprosten precis som det är med fältandaktsboken, som du har varit med om att sätta ihop. En bra bok. På samma sätt ligger alltså ansvaret hos fältprosten att ta fram ett gudstjänstunderlag att använda sig av när det gäller veteraner. När det gäller dagen för veterangudstjänstens firande behövs inget beslut i kyrkomötet. Detta kan beslutas lokalt i församlingen, varför inte i samverkan med fältprosten, för det utrymmet ges ju oss i kyrkoordningen. Jag kan personligen tänka mig till exempel FN-dagen den 24 oktober.

Motionärerna uttrycker stor omsorg om veteranerna och deras familjer och vill att Svenska kyrkan ska möta deras behov av hjälp och stöd vid behov. Svenska kyrkan har i samtal med veteranutredningen visat på församlingens diakonala och pastoral kompetens och erbjudande.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2014:55.

BENGT KJELLGREN:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Gudstjänstutskottets svar på motionen visar ju på vikten av stöd till veteraner och behovet av en veterangudstjänst. Jag delar dock inte utskottets mening, att det i det här fallet ska vara ett församlingsuppdrag. Så är det idag. I min hemförsamling Halmstad med en växande garnison med många utlandsmissioner tycker vi nog att det borde vara en riksangelägenhet att ta hand om veteranerna, att anordna och kanske ha former för en veterangudstjänst. Vi har ordnat veterangudstjänster men det skulle vara bra om man enades om ett särskilt datum i den delen. Våra soldater och veteraner bor ju inte i vår församling där regementet ligger och det blir lite bekymmersamt när vi har en regementspastor där men inte någon annanstans. Det här ser vi som ett problem, men det tänker jag återkomma till på kommande kyrkomöte.

Jag stöder i stora delar den här motionen och yrkar likt motionärerna på bifall på punkterna 4 och 5 i motion 2014:55.

CAMILLA PERSSON:

Herr ordförande! Jag tänkte spåra ur lite, för jag tänkte inte prata om veteraner utan mera om hemvärnet. Min far är väldigt involverad i det. Han var på en övning och blev irriterad på att endast officerarna fick ha en liten gudstjänst. Därför bad han prästen att komma förbi för att prata om det, och prästen blev väldigt glad för det var

aldrig någon som bad honom. Pappas kompani var inte riktigt förtjust i tanken. Varför ska vi det? Efteråt var de väldigt nöjda. De tyckte att det var skönt med stillhet och eftertanke, psalmer och böner. Prästen spelade till och med säckpipa, och han har haft gudstjänster även vid ett senare tillfälle. Det är väldigt uppskattat. Jag kan se framför mig att vi i kanske ska uppmuntra till att ha fler gudstjänster inom hemvärnet, för man behöver ta det lugnt när man har lekt soldat i skogen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 195.

§ 154 Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen

BERTIL OLSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Min motion 2014:75 handlar om att göra dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen. När jag och mina jämnåriga kom ut som präster på 1970-talet var vi väldigt engagerade i doppastoralen och vi skulle se till att det var dopsamtal och att dopet skulle betyda mycket i församlingarna.

Nu ser vi att en del av det som vi då arbetade med har burit frukt men mycket annat har av olika anledningar kommit i glömska eller blivit svåra att följa, bland annat detta att dopet skulle ske i huvudgudstjänsten som var väldigt viktigt för oss på den tiden. Detta är svårt att genomföra, och vi måste hitta ett sätt så att det blir en fest både för dopföräldrarna, faddrarna och församlingen. Anknytningen mellan dopfamiljerna och församlingen är viktig och det måste vi jobba med hela tiden. Tanken var väl kanske inte att det skulle finnas en riktlinje, men det borde finnas en form av idébank där församlingarna kan delge varandra hur man jobbar så att dopet blir viktigt både för församlingen och för dopfamiljerna.

Jag yrkar inget bifall till min motion utan nöjer mig med det som har sagts i Gudstjänstutskottets betänkande.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Herr ordförande och kyrkomötesvänner! Vi har tagit ställning till motion 2014:75 sådan som den föreligger, och som ni har sett delar inte Gudstjänstutskottet motionärens ganska negativa bild av dopets förankring och kopplingen mellan dopgudstjänstfirare och församlingen. Gudstjänstutskottet yrkar därför avslag på motion 2014:75.

Vad gäller ”drop in”-dop snarare än ”drive in”-dop som nämns i motionen finns ofta en väl genomtänkt plan för genomförandet. Det kan innebära att det finns fler från församlingen, både anställda och ideella medarbetare, närvarande vid dessa dop än vid vanliga dop. Syftet med ”drop in”-dopen har varit att ta bort onödiga hinder för dop, vilket har medfört att människor, som av olika anledningar inte tidigare döpts, nu är döpta. Senast i lördags döptes 21 personer, 17 barn och 4 vuxna, i Lund under ”drop in”-dop i flera av pastoratets kyrkor. Många församlingar arbetar också aktivt med dopuppföljning, åtminstone de första åren efter dopet, vilket många förlags produkter vittnar om. Vi får dock aldrig förfalla till att endast beskriva dopet en fest. Det finns också ett djupt allvar i dopet, en fråga om liv och död som knyts ihop med Jesu liv, som ibland är tydligt för dopkandidaten eller de närstående och som kan framgå i det föregående dopsamtalet, till exempel vid samtal om dopbönen. Då ska inte församlingen anlägga en onödig glättighet med tal om fest. Tvärtom behöver vi flera texter och psalmer som utgår från en annan kontext än den traditionella synen på dopet med en kärnfamilj och ett nyfött barn i centrum. Allt fler

väljer att döpas senare än inom det första levnadsåret och fattar själva beslut om att döpas in i kyrkan. Vi behöver en bredare syn på dopet än dopkalas, små runda bebisar i dopklänningar och en fest i församlingshemmen. Var finns till exempel barnen som efter ha varit med i barnverksamheten själva väljer dop? Eller syskonskaran som döps när den äldsta är i konfirmandåldern? Eller den nästan vuxne som vill bli fadder men som inte själv döptes som liten på grund av sjukdom eller den vuxne som trott sig vara döpt men inte var det och nu bär på längtan efter dopets vatten och löften. De döps inte för att kyrkan bjuder på kalas och fest. De kommer inte till församlingen, de är redan en del den.

Vi behöver kanske se över hur vi redovisar dopstatistiken. Varför redovisar vi egentligen dopfrekvensen som procent av födda under året? Varför är det så svårt att hitta statistik över hur många som var över ett år som döptes under 2013 eller vilket annat år som helst?

Riktlinjer efterlyses av motionären men utskottet menar det är inte rätt väg att gå. Däremot kan säkert många församlingar berätta om sitt arbete kring dopet, till exempel i doppastoraler, på samlingar i kontrakt och stift just eftersom det är en pastoral och lokal fråga. Att prata om dopet är något vi ständigt behöver göra, inte bara skriva böcker om. Slutligen vill jag påminna om att dopet handlar om ett möte mellan den som döps och Jesus Kristus, och att vi som får vara med blir vittnen till ett stort mysterium vare sig det upplevs som en glädjefylld fest eller en stilla överlåtelse i Guds hand eller både och.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 196.

§ 155 Vidgning av begreppet kyrkomusik

KEKKE PAULSSON:

Herr ordförande, ledamöter, åhörare och biskopar! Det är jag som har skrivit den här motionen 2014:105. Jag har hållit på med musik sedan jag var väldigt liten och spelat trummor, piano, gitarr och sjungit. Som 14-åring hamnade jag som konfirmand på stiftsgården i Rättvik. På den tiden hade stiftsgården ingen musiker anställd. När ungdomsledarna såg att jag spelade, så anlitade de mig att spela i kapellet på gudstjänsterna och i olika sammanhang på gården. Jag föll pladask för det här och jag togs i anspråk och åkte dit på helger och gjorde volontärarbete som musiker på stiftsgården. Jag skolkade även ibland från skolan för att hinna åka till stiftsgården och spela. Detta är under tonåren. Efter musikgymnasiet fick jag äran att bli fast anställd på stiftsgården som musiker och musikansvarig. Jag stannade där, förutom en paus i mitten av 00-talet då jag arbetade i församling och framför allt inriktad på ungdomars musicerande i kyrkan. Sedan återvände jag till min älskade stiftsgård och arbetade där fram till januari 2014 som musikansvarig.

Jag är gehörsmusiker och läser inte noter särskilt bra. Jag är inte intresserad av klassisk musik och är inte särskilt intresserad av att spela orgel eller lära mig spela orgel. Jag gillar kyrkan, gillar musik och jag är en rutinerad musiker i kyrkan, men jag är inte kyrkomusiker. Det har aldrig varit aktuellt för mig att söka en utbildning till kantor eller organist som den ser ut idag. Jag har också mött mängder av unga människor som befinner sig i samma situation. De är väldigt musikaliska och brinner för kyrkan, de har skolats i kyrkliga ungdomsverksamheter att bli ledare, pedagoger, älskar att bygga gudstjänst, men de söker sig inte till kantors- eller organistutbildningar för det är inte deras gebit, för de gillar kyrka och musik på ett annat sätt. Det kan handla om utbildningarnas utformning, hur församlingarna

utformar sina musikertjänster, prioriteringar i stifts och församlingars budgetar. Jag önskar ett allmänt samtal kring kyrkomusiken, och jag vet att det redan händer mycket i landets församlingar men jag tror att det skulle vara ytterst nödvändigt att initiera ett brett samtal kring kyrkomusiken. Vad är den egentligen?

Jag yrkar bifall till min motion 2014:105.

SVEN MILLTOFT:

Herr ordförande, kyrkomötets ledamöter, biskopar och andra åhörare! Jag företräder Gudstjänstutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2014:105. Motionären föreslår att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett samtal kring vilket utrymme olika typer musikaliska uttryck får i vår kyrka med syfte att vidga begreppet kyrkomusik.

Gudstjänstutskottet menar självfallet att musiken har en viktig plats i vår kyrka och också att det som motionären efterlyser redan är ett faktum. Han är ju själv ett talande exempel på det. Kyrkomusiken har så länge den har funnits alltid assimilerat olika genrer inom sig och gör så alltiämt. Det finns flera exempel på det. Många av psalmbokstilläggen vi har fått under senare år och även handboksarbetet som nu pågår är också exempel på en genrebredd. Utskottet anser att det är lite som att slå in en öppen dörr, det som motionären uttrycker.

Personligen har jag en annan tanke. Jag är lite inspirerad av teologen Ola Sigurdson, som i senaste Kyrkans tidning efterlyser en bildteologi för Svenska kyrkan. Nu har vi en klimatteologi, som vi har fått höra om på kyrkomötet, men jag efterlyser en kulturteologi för Svenska kyrkan. Det skulle vara oerhört inspirerande och vägledande för många församlingar när vi funderar över vårt grundläggande uppdrag och dess fyra dimensioner. Alla är överens om att kultur är viktigt, men att också reflektera i ljuset av vårt uppdrag och ur ett teologiskt perspektiv skulle vara till stor hjälp och klargörande för många församlingar.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 197.

Kyrkomötet 2014**Onsdagen den 19 november****§ 198 Arvodesorgan för den nationella nivån och övriga ändringar i kyrkoordningen m.m.**

ANDERS ROOS:

Fru ordförande och alla ni andra! Jag har inte så mycket att säga om det här betänkandet från Kyrkorättsutskottet. Det mesta är följdändringar, men jag vill bara peka på ett par punkter. Vad det gäller en ändring i 54 kap. ska det jämlikt 11 kap. 19 § vara ett beslut som är gemensamt av tre fjärdedelar av de röstande eller också måste vi återkomma med nytt beslut nästa år, så det är en förhoppning att tre fjärdedelar av oss röstar i enlighet med utskottets förslag. Det finns beskrivet på sidan 10, 11 och 18 i betänkandet.

När det gäller arvodesorgan för den nationella nivån är det beslutat att det ska införas ett sådant, och nu är det mera att formalisera det. Vi har gett namn åt det här organet och vill markera att det är ett organ under kyrkomötet och därmed bör benämnas med "nämnd".

Vi har också med anledning av motion 2014:50 fixerat ett nytt antal i det här arvodesorganet. Jag vill också be kyrkomötet notera att i betänkandet har vi gjort en jämförelse med arvoderingar för uppdrag i andra kyrkor och samfund för att det må framstå i sin klarhet vilken privilegierad situation vi har i Svenska kyrkan.

Bifall till utskottets hemställan.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 207.

§ 199 Rikstäckande verksamhet

DAN SARKAR:

Fru ordförande! Det finns ingen definition varken hos staten eller hos kyrkan av vad rikstäckande verksamhet innebär även om det står i lagen om Svenska kyrkan. Om vi tänker oss en person någonstans i Norrlands inland eller Smålands djupa skogar eller varför inte i nordöstra Skånes avlägsna trakter som vill fira gudstjänst en gång i veckan, hur långt är det rimligt att den personen ska åka? Är det en halvtimme, en timme är det längre eller kortare? Vi kan ju inte bygga en kyrka för en person, utan den här personen får ju finna sig i att ta sig till kyrkan oavsett vilket avstånd det är. Men om det är 500 personer eller 5 000, då handlar det inte bara om ett glesbygdsproblem utan då handlar det faktiskt om de här nya församlings- och pastoratsbildningarna, som har beslutats i och med strukturutredningens genomförande. Det kanske inte vore så dumt att ha ett statistiskt redskap för att se hur långt många människor per kvadratkilometer ska ha till kyrkans verksamhet. Det här kan man bestämma lite godtyckligt. Det viktiga är inte exakt vilken siffra man bestämmer. Det viktiga är att man, om man definierar det, har ett statistiskt redskap som kan användas för hela riket. Då kan man jämföra och identifiera sig och finna en stor grupp människor som faktiskt har alldeles för långt till kyrkan. Här behöver vi sätta in åtgärder. Det här kan vi använda i planering, budgetplanering och strategiskt tänkande osv. Jag har varit i kontakt med analysenheten och pratat med Jonas Bromander. Han säger att det inte finns något sådant idag men redskapen finns hos SCB som kan ta fram dem. Man tillämpar det här till exempel när man planerar kärnkraftsverk. Finns en sådan här definition hos oss, går den att använda för att tänka strategiskt, tänka framåt, budgetplanera och jämföra sin egen församling och i

sitt eget stift: Var behöver vi sätta in åtgärderna eftersom vi ligger under rikssnittet när det gäller människornas avstånd till kyrkans gudstjänster och övriga verksamhet. Detta är tanken och jag måste säga att det är en riktigt god tanke.

Bifall till motion 2014:24.

GUNVOR TORSTENSSON:

Fru ordförande! Jag talar för Kyrkorättsutskottet och yrkar på bifall till utskottets förslag om avslag på motion 2014:24. Utskottet konstaterar att det är svårt men värdefullt att försöka definiera begreppet "rikstäckande verksamhet" och utskottet menar att ett tydliggörande av detta begrepp måste vara en nödvändig del i den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastighetshantering och utjämningsystem.

Bifall till utskottets förslag.

BERTIL MURRAY:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga! Jag kommer att riva ur och spara Kyrkorättsutskottets överväganden i betänkandet. Jag vill meditera lite mer över dem i fortsättningen.

Jag tycker att man klär av Svenska kyrkan ett par av stororden i det här betänkandet. Man säger så här: "Svenska kyrkans verksamhet är rikstäckande på ett sådant sätt som begreppet definierats i förarbeten till lagen om Svenska kyrkan, dvs. att hela landet är geografiskt indelat i församlingar". Här har vi definitionen på vad rikstäckande verksamhet betyder, att hela landet är indelat i församlingar. Det handlar alltså om en karta där man drar ett antal linjer. Antalet linjer som har dragits och tätheten mellan dem har minskat kraftigt under många år och vi förstår att det kommer att fortsätta att minska. Vi skulle egentligen kunna ha en kartbild där vi har bara ett par olika linjer, låt oss säga hela Sverige som ett pastorat. Vi kommer fortfarande att vara rikstäckande. Det är inte ironi, utan det är så, därför att det ligger i själva definitionen. Det katolska stiftet i Sverige är också rikstäckande. Man har i grunden samma idé, nämligen att man delar in landet. Det här har vi talat om mycket och det säger väldigt lite om det innehållsliga. Nu har också utskottet en tanke framåt. Hur kommer det att gå? Då säger man så här: "Ett rimligt scenario är att förutsättningarna att vara kyrka i olika delar av landet i framtiden kommer att variera i avsevärt högre grad än vad som är fallet idag". Jag tror att utskottet har alldeles rätt i detta. Förutsättningarna för att vara kyrka kommer att variera allt kraftigare. Vi kommer att fortsätta att ha en kartbild, vi kommer att dela in landet men möjligheten att verkligen vara en närvarande kyrka kommer att vara mycket olika mellan olika delar av landet. Det som skiljer kommer i stor utsträckning att vara att på sina håll finns det människor som bär upp ett levande liv, på andra håll finns inte det. Jag tänker att här kommer att krävas mycket reflektion i kommande kyrkomöten kring den här frågan. Vi står inför en mycket stor utmaning.

BO HANSON:

Fru ordförande! Jag ber att få påminna om min tankegång från gårdagen att vaghet är ofta en fördel. I detta fallet kan det ta sig uttryck i att jag föreslår att man tillämpar sunt förnuft. Det är inte alltid bättre att ha ett exakt statistiskt mått. Det är bättre att få ha ganska rätt än helt fel.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 208.

§ 200 Svenska kyrkans kulturarvsarbete

SVEN ESPLUND:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för Kyrkorättsutskottet som yrkar avslag på motion 2014:81 i sin helhet. Det råder alltså ingen tvekan om att motionären som skrivit den här motionen har gjort det med stor omtanke om vår kyrkas rika kulturarv. Som redan har sagts flera gånger här så har vi en känsla av att man slår öppna dörrar, det verkar som om vi har en form av svängdörr i kyrkomötet.

I den första att-satsen yrkas "att kyrkostyrelsen ska utreda hur den nationella nivån kan förstärka och fördjupa arbetet med det kyrkliga kulturarvet". I tredje att-satsen yrkas "att kyrkostyrelsen ska lämna förslag på hur Svenska kyrkans centrala kulturarvsförvaltning kan förstärkas för att den nationella nivån bättre ska kunna samordna verksamhetsstöd för stift och församlingar i arbetet med kyrkliga inventarier och textilier".

Det här är ett fortlöpande arbete som har pågått och pågår inom enheten för kulturarvsstöd. Nu senast har en mycket kvalificerad kulturarvschef rekryterats som har mycket långvarig erfarenhet av kyrkoantikvariska frågor på Riksantikvarieämbetet. Samråd sker regelbundet med stiftens om frågor inom angivna områden och jag vill påstå att de här mötena har varit mycket givande för båda parter. På stiftsnivån har det skett och sker kompetensutveckling genom utbildningar och nyrekryteringar. Idag har alla stiftsantikvarier och övervägande del av stiftens har också byggnadsteknisk kompetens. För att möta efterfrågan i fastighetsförvaltning pågår uppbyggnad av sådan kompetens i stift som saknar detta idag. Det finns också behov av att stärka tillgången till en konservatorskompetens. De här områdena kräver speciella kunskaper och högkvalificerad kompetens och det är inte givet att de finns att tillgå på alla orter. Här måste alltså till samverkan även mellan stiftens för att dra nytta av de resurser som ändå finns.

Det har således skett en hel del på såväl nationell nivå som stiftens i de här frågorna. I de samtal med regeringen som har förevarit framgick att man noterat att Svenska kyrkan har utvecklat sin kompetens på ett mycket positivt sätt.

I andra att-satsen yrkas "att kyrkostyrelsen ska undersöka förutsättningarna för att i samverkan med staten inrätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum". Nu finns ju många lokala och regionala exponeringar av vårt rika kulturarv som därmed gjorts tillgängliga för en bred allmänhet. Här krävs dock insatser från pastorat och församlingar att erbjuda en bättre tillgänglighet än vad som är fallet idag. Utskottet anser att det inte skulle vara till en fördel att söka isolera kyrkans kulturarv från övrigt kulturarv. Vi bör vara medvetna i kyrkan om att det kyrkliga arvet utgör en mycket stor andel av rikets samlade kulturarv. Kyrkans kulturarv är alltså inget särintresse utan har ett stort nationellt allmänintresse.

Jag yrkar således bifall till Kyrkorättsutskottets förslag på avslag av motion 2014:81.

ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag börjar med att yrka bifall till motion 2014:81 i sin helhet.

Motionen berör bland annat att uppdraga till kyrkostyrelsen att utreda hur arbetet med det kyrkliga kulturarvet på den nationella nivån kan fördjupas och förstärkas. Jag upplever att i Kyrkorättsutskottets betänkande, där jag sitter som ersättare, uppfattas att allt redan görs, och mycket görs redan och det kan man inte ifrågasätta. Den här motionen föranledde att utskottet gjorde ett gediget arbete och presentation

av allt som görs i dagsläget och det är bra. Om arbetet vore perfekt skulle inte den här motionen ha lämnats in. Diskussionerna i utskottet berörde att brister finns bland annat när det gäller kunskapen om hur man hanterar textilier. När det gäller förslaget om ett kyrkohistoriskt museum tycker vi att det vore otroligt härligt och ett framsteg för Svenska kyrkan att fler får tillgänglighet till alla vackra ting som vi har. I utskottet diskuterades också att man ville se att kyrkorna är levande rum, ett levande museum. Men då tycker jag att man har missat själva poängen, för det är ju trots allt så att många kyrkor idag är svårtillgängliga. De är stängda större delen av veckan. Många av de här tingen är undanstoppade någonstans så att man inte får ta del av dem.

Jag yrkar bifall till motion 2014:81.

ARON EMILSSON:

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till min motion 2014:81. Jag vill också tacka Kyrkorättsutskottet och utskottets representant för de fina orden. Det här är en motion lagd i all välmening, och jag är medveten om att mycket görs och har gjorts på det här området den senaste tiden med ny samordnare och ledning kring detta och samverkan med Riksantikvarieämbetet. Det är ju så här att Svenska kyrkan förvaltar landets största sammanhållande kulturarv. Vi har ett mål om att det kyrkliga kulturarvet ska bevaras, användas och utvecklas. På Svenska kyrkans hemsida under Kultur och kulturarv synliggörs mycket av det här och som finns, begravningsplatserna som historiska öppna arkiv, att lära sig om kyrkorummets olika delar och betydelse, men hur ser möjligheterna ut i förhållande till behoven för de som arbetar med kulturarvet på fältet. De signaler jag har fått och blivit uppmärksamrad på tidigare är att den centrala enheten för de här frågorna är relativt lite underbemannad i förhållande till vilka resurser det finns ute i landet. Förutsättningarna skiftar stort mellan församlingar och stift, i vilken personaltäthet och vilka resurser man har för att arbeta med de här frågorna. Jag har själv arbetat med de här frågorna delvis inom Svenska kyrkan tidigare och vet att hur man synliggör, levandegör, bevarar och vårdar kulturarvet är väldigt mycket beroende av vilka som arbetar med detta på församlingsnivå. Jag har alldeles nyligen motionerat i Sveriges riksdag om att vi ska stärka och öka den kyrkoantikvariska ersättningen som också skulle kunna omfatta mer av det immateriella arvet, administrationen kring det och våra fysiska artefakter.

Bifall till motion 2014:81.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 209.

§ 201 Klimatmål för den nationella nivån m.m.

INGRID SMITTSARVE:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag talar för Kyrkorättsutskottet och då yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Utskottet föreslår avslag på motion 2014:85. Resehandlingar administreras till allra största delen redan nu och sänds ut elektroniskt till såväl kyrkomötesledamöter som andra resenärer som gör resor för nationell nivå. Avtal och resepolicy finns.

Utskottet föreslår också avslag på motion 2014:94. Vi tyckte att det var lite oklart med miljöcertifiering och hur vi skulle tolka det. Även där arbetar kyrkostyrelsen sedan snart tiotal år tillbaka med klimatfrågan och har beslutat om ett långsiktigt klimatmål för nationell nivå och där ingår kyrkomötet. Årligen från 2010 har vi i årsredovisningen haft en hållbarhetsredovisning och ett grönt bokslut. Ni kan

i utskottets recit ta del av vilka åtgärder nationell nivå vidtar för att minska miljö- och klimatpåverkan. Det här är ett väldigt viktigt ämne så att med anledning av motion 2014:94 punkt 1 vill utskottet att kyrkomötets presidium ska få utarbeta och implementera uppföljningsbara klimatmål för kyrkomötet i enlighet med vad utskottet har anfört.

Den 26 september 2014 hade utskottet efter det att vi hade slutat ordinarie utskottsarbete en liten workshop och brainstorming om åtgärder och idéer för ett klimatsmart och hållbart kyrkomöte och lämna lite tips till presidiet. Några av idéerna var att det ska gå ut tydlig information från kyrkomötets presidium till ledamöterna om vad som gäller för klimat och miljö. Vi kan erbjuda ledamöterna utbildningar i exempelvis ekoteologi och om biskopsbrevet om klimat. Man kan miljödiplomera kyrkomötet som ett event. Det finns olika certifieringar. Inför kommande upphandlingar ska miljökraven vara tydliga även gällande hotell och konferensanläggningar. Vi ska ha svenska produkter, närproducerad livsmedel, säsongsvor, MSC-märkt fisk och fair trade-kaffe ska användas. Någon måltid kan vara vegetarisk för alla och inget buteljerat vatten. Riktigt porslin ska användas och diskingsprocessen ska ske på ett miljövänligt sätt. På transportsidan pratade vi om ekodrivning, om gemensamma transporter till och från kyrkomötet. Uppe vid universitetshuset kunde det ju komma 4–5 eller ännu fler taxibilar och det åkte en eller två personer i varje bil. Det är inte bra för miljön. Vi prövade en metod att ärenden i utskotten kan göras med hjälp av projektor på duk. Då kan alla följa med och man kan också under mötet ändra texten. Istället för generell utdelning av böcker i våra fack kan man tillämpa hämtböcker.

YLVA WAHLSTRÖM:

Fru ordförande och alla åhörare! Tack till Kyrkorättsutskottet som har gjort ett mer omfattande arbete än vad jag riktigt hade uppfattat. Jag hade tänkt att gå upp och återyrka på motionen men jag avstod från att göra det. Jag ser att utskottet har gjort ett gediget arbete kring det här, hur vi kan komma vidare på ett konstruktivt sätt och att nationell nivå också ligger lite mer i framkant än vad jag hade vågat hoppas på. Jag fattar mig kort och ansluter mig till det. Det gör också flera av motionärerna redan. Jag tackar för utskottets behandling.

INGRID SMITTSARVE (REPLIK):

Fru ordförande! Jag vill tacka så mycket för att ni har upptäckt att ni kan hoppas på att det här arbetet ska fortgå. Det hoppas vi på allihop.

JULIA KRONLID:

Fru ordförande! Den här motionen och det här uttalandet som Kyrkorättsutskottet har föreslagit har en god tanke. Det är en god tanke att kyrkomötets presidium ska implementera uppföljningsbara klimatmål för kyrkomötet. Vad jag och min nomineringsgrupp funderar över är om vi kanske gör det lite svårt för presidiet när vi ska implementera uppföljningsbara klimatmål. Handlar det här om att vi ska något slags mätning av hur mycket koldioxid vi producerar under ett kyrkomöte? Jag menar att det naturligtvis är en god tanke att vi ska ha ett miljötänkande men jag vill hellre yrka på mitt eget yrkande, ”att uppdra till kyrkomötets presidium att utarbeta lämplig standard för miljöcertifiering”, för det är ett mer rimligt sätt att på olika sätt arbeta fram en standard som gör att vårt kyrkomöte anpassar sig till att följa bra miljömål och bra miljökrav på olika sätt som det här utskottet också har

arbetat med att komma med olika konkreta förslag. Det står också i utskottets betänkande att det är svårt att exemplifiera hur det här uppdraget ska kunna fullföljas. Det bör vara en fråga för kyrkomötets presidium att ta ställning till och ett exempel skulle kunna vara att kyrkomötet blir miljöcertifierat enligt lämplig standard. Det är därifrån jag har hämtat inspiration för komma med mitt förslag för att göra det lite mera rimligt men ändå ha ett gott syfte att vi ska ha ett gott miljötänk i kyrkomötet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 210.

§ 202 Bekännelseskrifterna till kyrkomötets ledamöter

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Solen sänker sig över savannen. En tyst och uttorkad lejoninnas kropp ligger där. Hennes ungar gnyr under buskarna och som svarta skyar sänker sig gamar och hyenor samlas och sliter i den stilla kroppen. När morgonen gryr hörs ett rytande. Det är lejoninnan som har vaknat, ruskar på sig och hennes ungar kommer rusande glada men hungriga.

Det är en stark bild. Jag anspelar på ett bibelord där Jesus säger, ”Där aset ligger, dit samlas gamarna”. Det är en bild som skulle kunna komma på näthinna för någon som står som utomstående betraktare när den hör oss i kyrkomötet inklusive mig där vi driver våra olika politiska och teologiska särintressen, där vi tar för oss av kyrkans resurser för att släpa det åt höger, åt vänster eller långt ut i den gröna djungeln. Vad skulle då motsvara att lejoninnan vaknar, att hennes röst ljuder så att hennes hungrande ungar kan komma rusande och hennes ovänner viker undan?

Någonting skulle väl vara att vi tillsammans börjar lyssna på vår kyrkas egen röst. Den kommer till uttryck i Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Där kommer vi att upptäcka att vi möter en solidaritet som överträffar det vi har formulerat i våra politiska program. En kärlek till fosterlandet som överträffar vad vi har kunnat formulera. En kärlek till skapelsen som överträffar vad vi själva kan driva politiskt. Vi skulle finna att vi har långt mera gemensamt än vad som kan framstå när vi på olika sätt för diskussioner som ibland kan leda tankarna till käbbel. I Svenska kyrkans bekännelseskrifter kan vi läsa följande för oss syndare trösterika ord, ”vidare lärde jag att människorna icke kunna rättfärdiggöras inför Gud genom egna krafter, egen förtjänst eller egna gärningar utan att de rättfärdiggöras utan förskyllan för Kristi skull genom tron”.

Jag har under min tid i kyrkomötet, jag satt med första gången 1996, fått hyllmeter med gratis böcker, kyrkoordningar, biskopsbrev och annan litteratur, och nu senast boken om Söderblom men aldrig kyrkans bekännelseskrifter. Varför inte? Denna bok som hänvisas till bland annat då kyrkoordningens 1 § och som bär vårt genuina bekännelsearv som rymmer energi och kraft och kärlek från Guds eget hjärta till våra hjärtan. Varför undanhålls detta? Varför skickar inte kyrkan den signalen? Det här är viktigt. Nu hänvisas vi till logosmappen. Logosmappen bedrivs av några hardcore-konfessionella lutheraner i Österbotten. De skulle inte ens drömma om att be bordsbön tillsammans med mig. In i det sammanhanget hänvisas vi av utskottet och i beredningen. Det är mycket märkligt. Det är som att vi skulle hämta svenska flaggan från något av det mest extremistiska partier istället för att Svenska kyrkan själv hanterar sina bekännelseskrifter och med stolthet delaktiggör ledamöter och genom oss Svenska kyrkan i stort, inte för att förtrycka men för att

finna enhet och finna livet i ett frigörande budskap från Gud i lag och i evangelium och i någonting som där vi tillför mänskligheten någonting.

Jag yrkar bifall till motion 2014:97 och därmed till reservationen.

JERRY ADBO:

Fru ordförande! Tack för ditt inlägg, Fredrik Sidenvall. Jag förutsätter att alla vi härinne, alla ledamöter, präster, diakoner och biskopar, delar Svenska kyrkans tro och lära. Det är ju grunden till varför vi sitter här och det är också grunden för alla de kloka inlägg som jag har hört i debatten under de här dagarna. Därom råder inget tvivel. Jag tror heller inte att syftet med att bekännelseskifterna inte delas i våra fack är att undanhålla Svenska kyrkans bekännelse, vår tro och lära. Det är inte syftet.

Den här motionen har behandlats många gånger tidigare och man kan väl säga att det är en kär gammal vän. Kyrkorättsutskottet tycker att intentionen i din motion är god. Frågan är då om kyrkomötet ska köpa in detta till ledamöterna. Vi menar att studier av bekännelseskifterna kan vara en väg till fördjupning, och den här fördjupningen i vår tro och lära finns det anledning till, framför allt inför reformationjubileet om ett par år, 2017. Även om vi köper in de här skifterna så garanterar ju inte det studier. Jag har för egen del idkat vissa självstudier och kan säga att vissa av skifterna är klara och tydliga och jag förstår till exempel vad som står i Luthers lilla och stora katekes. Jag förstår också stora delar av Augsburgska bekännelsen men sedan finns det texter som är mycket svåra, i alla fall för mig som lekman, att uttolka och förstå. Jag menar att det finns andra vägar till de här studierna och andra vägar till förståelsen och tolkningen av dessa texter för att förklara på ett djupare plan vår tro och lära. Jag menar liksom utskottet att andra insatser kan vara att till exempel anordna ett seminarium för kyrkomötet under någon av sessionerna. Där kan vi med hjälp av expertis få hjälp och vägledning att tolka de här skifterna och peka på de viktigaste elementen, att förklara dem och sätta in dem i vår samtid, sätta in dem i en kontext. Det krävs också en viss grad av hermeneutik i detta avseende och det klarar inte jag som ledamot. Vidare är det ju så att vi ledamöter inte står under några bekännelsekrav. Vi står inte under tillsyn och vi behöver inte bekänna detta. Det är de tre vigda tjänsterna som måste göra det. Utskottet menar att även om intentionen är god, så menar vi inte att skifterna ska köpas in.

Mot denna bakgrund yrkar jag på bifall till Kyrkorättsutskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Jag förstår mycket väl behovet av att få tolkningshjälp, det kan jag också behöva. Det här är djupa saker men det finns en förståelsenivå som jag klarar och som växer ju mer jag läser. Men man ska väl åtminstone kunna ha tillgång till texterna, urkunderna, innan man tar emot hjälpen av tolkning. Det här handlar ju om identitet. Det handlar om vår självförståelse.

Ärkebiskopen Hammar höll brandtal här i kyrkomötet om ”sola scriptura, sola structura”. Han såg en alltför stark fokusering vid kyrkans strukturfrågor medan i bekännelseskifterna har ju kyrkan fångat upp summan, kärnan, i vad skriften har att säga oss i lag och evangelium och framför allt i det trösterika budskapet om att vi som känner som misslyckade syndare inför Gud får stå där som frigjorda helgon. Vi har ett budskap där vi kan tillföra någonting ...

JERRY ADBO (REPLIK):

Vi menar ju också att skrifterna finns tillgängliga. Det viktiga, menar ju vi, är att texterna finns tillgängliga oavsett form och nu finns det ett billigt alternativ, om jag nu får vara så tråkigt ekonomisk. De finns bland annat via logosmappen. Det kan ju tänkas att skrifterna också finns att låna i vissa bibliotek, det kan tänkas att skrifterna finns att ta del av på kyrkokansliet, det kan tänkas att skrifterna också finns hemma i våra församlingar, vilket jag förutsätter eller hoppas att de verkligen gör det.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Om ni då hänvisar oss till logosmappen då ska du se att där får vi hjälp att tolka bekännelseskrifterna utifrån Wisconsinsynodens mycket speciella lutherska teologi. Det är alltså vad du och utskottet, och jag förmodar hela ditt parti, hänvisar oss till, Wisconsinsynoden. Är du bekant med den och dess lilla anhängargrupp i utkanten av Vasa i Österbotten, Finland?

JERRY ADBO (REPLIK):

Fru ordförande! Nu talar Fredrik Sidenvall på det språk som jag menar att här behöver vi tolkningshjälp. Det här är ju ett maktmedel som Fredrik Sidenvall använder för att vi inte ska förstå varandra och inte kunna mötas i den kristna tron. Det utgör ett hinder för att vi ska kunna dela Svenska kyrkans tro och lära. Jag menar motsatsen att vi istället måste bilda oss på andra sätt.

Jag yrkar fortfarande bifall till Kyrkorättsutskottets förslag.

AXEL W KARLSSON:

Fru ordförande och övriga åhörare! Jag ska avslöja en hemlighet. Innan jag blev vald in i detta kyrkomöte, spökskrev jag en del motioner. För några år sedan spökskrev jag en om att bekännelseskrifterna borde ges ut igen försedda med kommentar. Nu har vi ett reformationsjubileum som ligger framför oss och jag undrar om det finns något sådant planerat som en typ av kommentar till bekännelseskrifterna, för det behövs. Vi hör här i debatten att vi behöver hjälp att förstå texten. Det är många historiska förhållanden som man inte känner till. Om någon har en sakupplysning att lämna om detta så meddela gärna detta här, annars får vi återkomma nästa år med samma motion som jag lade via ombud. Vi behöver en kommentar till bekännelseskrifterna som Svenska kyrkan kan stå för. Hur är det i andra kyrkor? Jag är inte riktigt uppdaterad om hur man gör till exempel i Tyskland eller USA eller på annat håll.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

För klarhets vinnande vill jag verkligen klargöra att jag inte har fått några spökskrifter från Axel, så det han antyder har inte något samband oss emellan. Mina motioner är inte inspirerade av något spöke utan av Guds ande.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 211.

§ 203 Angående lagen om Svenska kyrkan

BOEL JOHANSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag talar för Kyrkorättsutskottet och därmed för avslag på motion 2014:108.

Den här motionen har skrivits av tre folktoparter och av det kan vi förstå att den är grundad i en av de liberala grundtankarna om religionsfrihet, varje människas rätt att själv ha en tro och att utöva den tron och att välja att inte ha någon tro så länge det innan skadar någon annan människa. Det handlar också om en jämställdhet mellan olika samfund, kyrkor och religioner i den liberala grundövertygelsen. Jag tror att det här är någonting som de flesta av oss tar ganska så för givet i vårt land och i vårt samhälle, men jag tror också att för en liberal är det här en hjärtesak, någonting vi fortfarande måste kämpa för också idag. Den här motionen handlar om jämställdhet mellan samfund och kyrkor i vårt land och så vitt jag har förstått så handlar det om en tanke att det är något orättfärdigt med att Svenska kyrkan har en speciell roll jämfört med andra samfund i Sverige och har en speciell position, en speciell lag, lagen om Svenska kyrkan. Som princip så förstår jag det resonemanget att man kan tycka att det är något fel med det i vårt samhälle idag.

Kyrkorättsutskottet valde ändå att föreslå avslag på motionen, dels för att vi hänvisar till den överenskommelse som är gjord med staten, ett paket, man kan inte bara dra loss en bit ur det här paketet för det fungerar inte så att överge just den delen. Vi menar också att det är oklokt att vi i Svenska kyrkan tar initiativ till att ändra en överenskommelse som fungerar bra. Vi anser också att det inte är någonting alarmerande som har hänt sedan utskottet har svarat på tidigare motioner i det här ärendet. Jag tror inte att det är något ställningstagande i Kyrkorättsutskottet att vi menar att vi är ett bättre samfund än andra, att vi har vackrare kyrkor, att vi har en bättre teologi, att vi har klokare förtroendevalda eller så. I detta slutna sällskap är det kanske någon som tycker det, men det är inte objektivt utan mer subjektivt, en kärlek kanske. Rent objektivt kan vi säga att det är en kvantitativ skillnad. Vi är ett rikstäckande samfund och de flesta svenskar är faktiskt fortfarande medlemmar i Svenska kyrkan. På sikt kanske det blir så att vi i Svenska kyrkan väljer att ändra på den här överenskommelsen eller att vi tvingas bort från den. Som läget är nu så menar vi att vi vill säga nej till den här motionen och inte påskynda den processen.

Jag yrkar avslag på motion 2014:108.

ANNA EKSTRÖM:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Vi vet alla vad som ska hända med den som kommer sist. Vi vet också hur våra favoriter i repris har behandlats under denna session, så att jag ber alla inblandade här att besinna sig. Jag bifaller motion 2014:108 med de goda argument och avsikter som nämns i motionen och som också delvis nämns i det särskilda yttrande som är inlämnat.

Till Boel ett litet tips, det hände flera gånger igår, jag själv kan inte svära mig fri från ett samröre med folktopiet. Det har jag jättesvårt att göra, men däremot FISK, fria liberaler i Svenska kyrkan, har ingenting med folktopiet att göra. Väldigt många medlemmar har ingenting med folktopiet att göra, vi är FISK:ar. Jag är också FISK.

Bifall till motion 2014:108.

BERTIL OLSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag skrev för något år sedan en motion om att avskaffa lagen om Svenska kyrkan men jag skrev den med att ersätta

den med ett avtal liknande ett konkordat, därför att även om vi finns i en lag om trossamfundet så har Svenska kyrkan på flera punkter relationer med staten på ett sätt som övriga samfund inte har. Vi har ansvar för begravningsväsendet, vi har en koppling med folkbokföringen, dvs. med vårt medlemsregister kopplat till folkbokföringen och vi har kyrkoantikvarisk ersättning m.m. Bekymret med lagen om Svenska kyrkan handlar om att det är en lag som riksdag och regering kan ändra i hur mycket som helst utan att ens fråga oss i kyrkomötet eller i Svenska kyrkan. Med ett avtal, ett juridiskt bindande avtal, skulle man kunna ersätta den med. Då blir det en ömsesidig förhandling om någon part vill göra förändringar i avtalet.

I det här läget, att bara avskaffa lagen om Svenska kyrkan, yrkar jag bifall till utskottets förslag att avslå motionen.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Jag yrkar också bifall till Kyrkorättsutskottets hemställan om avslag på motionen. Svenska kyrkan är av historiska skäl djupt sammanlänkad med det svenska samhället. När Svenska kyrkan genom avtal fick disponera kyrklig jord och mark och kyrklig egendom så sker det inte på en självklarhet. Motsvarande har skett i ganska få länder i Europa. Den borgerliga socknen och den kyrkliga har varit ett. Det här sätter sina spår i vårt land och vårt folks kulturhistoria. Det finns utslag i Europadomstolen som visar på att det är inte i strid mot demokratiska fri- och rättigheter att det i ett land av historiska och kulturella skäl finns en religion som har särställning. Det framkom bland annat i en dom som handlade om krucifix i italienska klassrum. Vi har också en av våra grundlagar, där det relateras i successionsordningen till den oförändrade augsburgska bekännelsen. Även där finns det ett samband mellan vår kyrka och det som är hela vårt samhälles statsskick. Det finns flera skäl till att hålla fast vid och tacksamt se på lagen om Svenska kyrkan. Det är ett exempel på att den goda ordning råder att stat och kyrka är fria från varandra men främjar och stöder varandra. Risken finns ju också att vi inom kyrkan förändrar vår kyrkas karaktär. Nu står det i den här lagen att vi ska vara ett evangeliskt-lutherskt kyrkosamfund.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 212.

§ 204 Meddelanden (Avtackning av biskopar)

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ärade kyrkomöte och en överraskningens stund! Jag vill nu välkomna fyra av kyrkomötets biskopar att komma fram. Det är Tuulikki Koivunen Bylund, Jan-Olof Johansson, Hans-Erik Nordin och Thomas Söderberg. Välkomna fram här på podiet!

Kära kyrkomötesledamöter, kära biskopar och kära tre biskopar här på podiet! Varje människa är ju unik. Det är en grundidé som är vår verkan i och för kristenhet och Svenska kyrkan. Varje människa har sitt fantastiska och unika egenvärde. En del människor får förutsättningar att verka så att de blir unika för unikt många människor och ni tre biskopar och även Tuulikki är sådana. Var och en har ni med era unika kunskaper, kompetenser, talanger och er obotliga nyfikenhet ställt er till Svenska kyrkans förfogande. Ni har stigit fram, ni har tagit emot kallelsen att bli präster och först och främst i alla sammanhang att tjäna Gud och den kyrka ni tillhör. Därtill har ni tagit emot erbjudandet och möjligheten att stiga fram i synliga, prövande, utmanande och stundom utsatta roller och nu verkar ni som biskopar. Varför bjuder nu presidiet just de här biskoparna fram i kyrkomötets strålkastarljus?

Det skulle ju kunna vara för att få en aktuell lägesrapport, för att få inspirerande bilder från den kyrka som verkar för att just här och nu, runt om i alla svenska bygder, fullfölja sitt uppdrag att vara folkkyrka, en kyrka närvarande i vardagen och angelägen för många människor. Det skulle kunna vara en liten tentamen i hur ni ligger till här i planeringen för aktivitet omkring Dela tro – dela liv. Det finns därtill en nästintill ofattbar anledning att samtidigt inbjuda er att stiga fram. Innan kyrkomötet återsamlas i september 2015 har ni, var och en, i ert sammanhang hunnit lägga ner er biskopsstav. Perspektivet till den dagen ser olika ut och ändå är det här det enda för oss möjliga tillfället att som samlat kyrkomöte få rikta vår uppmärksamhet på er och få framföra våra varma, varma tack. Jag vill göra det nu från alla oss som är ledamöter i detta nyvalda kyrkomöte och jag tycker att jag kan vara så djärv så att jag talar för de kyrkomötesledamöter som ni har samarbetat med i tidigare kyrkomöten. Nu är det Tuulikki som är den som har närmast i tiden att lägga ner staven, vi får ta henne i särskild ordning.

Nu vänder jag mig till dig Jan-Olof Johansson, biskop i Växjö stift. Det är stora delar av Småland, i tre olika län, Kronoberg Jönköping och Kalmar och därtill hela Öland. Din stav kommer att läggas ned när vinter blir till vår och din efterträdare är ännu inte vald. Lågmäld, arbetsintensiv, närvarande, alldeles särskilt närvarande lokalt runt om i ditt vidsträckta stift. Det är de starka och vackra och viktiga orden som sägs om din biskopsgärning i Växjö. Där valdes du till biskop efter en tid som nog utan överdrift kan sägas ha varit väldigt turbulent. Du är född och uppvuxen i en del i ditt stift, i en bygd som tillhör stiftet, och när du vigdes till biskop hade du med dig årtionden av erfarenhet från arbete i just Växjö stift. Du blev det som Växjö stift verkligen längtade efter och behövde. Du blev en samlande och motiverande biskop. Jag vet att du har svingat dig ut i det överraskande. Du är den enda biskop jag har hört talas om som har genomfört gudstjänst i cirkustält, ett fullsatt cirkustält i dialog med cirkusens artister, akrobater, clownen och djur. Så kan folkkyrkan komma till uttryck. Du är också en biskop som på ett annat sätt ger dig ut och vi är många som vet om och följer och beundrar ditt starka arbete för Svenska Jerusalemforeningen där du nu sedan en lång tid också är ordförande. Det är en förening som äger och driver ett sjukhus i Betlehem och en skola för cirka 300 flickor och där finns en mötesplats för människor från olika nationaliteter och med olika identiteter. Där finns det som är viktigt för dig i Växjö likaväl som i Betlehem, sambandet mellan det lokala och det globala. Du har rest en tusenmilafärd i ditt stift, du har fört fler samtal än kanske någon biskop på långliga tider där, och vi tackar dig så varmt. Du har förstås också här medverkat i kyrkomötesutskott och i det som hör till helheten.

Och så kom du, Tuulikki! Jag talade här om att var och en är unik och att just ni har fått unik möjlighet att träda fram för så många människor. Du är biskop i Härnösands stift med vidsträckta bygder som Ångermanland, Medelpad, Jämtland och Härjedalen. Inom en månad är det så att du lägger ned din stav och där hos dig finns det en biskop som är utsedd och som ska ta vid. Du är en av de biskopar som förenar en lång och gedigen egen prästgärning med egen forskning. Du är disputerad teologie doktor med inriktning på vad vi idag kallar social ekonomi och kyrkans roll i det civila samhället. Det betyder att du som person är ett kraftfält mellan kyrkans praktiska erfarenheter och mer generella generaliserbara rön om detta att vara kyrka och kristen aktör i samtiden. Du personifierar det med en sprakande elektricitet som förmedlar just kraft och energi till oss andra och det gäller i dialogen i Svenska kyrkan på nationell nivå till exempel här i kyrkomötet men det gäller med säkerhet också i ditt ledarskap och engagemang i ditt eget stift. I den här långa vägen som var en process fram till relationsändringen mellan Svenska kyrkan och svenska staten så

deltog du och då i det som var statlig utredning och den part som kyrkan hade att föra dialog med. Som biskop har du, utöver de här rollerna som ni alla fyra har, att vara med i biskopsmöte, kyrkomöte, Läronämnd och kyrkomötesutskott så har du medverkat i Svenska kyrkans arbete med kultur, utbildning och forskning och du har tillhört nämnden där. I din personlighet finns en direkthet som inte har låtit sig skymmas av biskopskåpa eller annat. Det är väsentligt för Svenska kyrkan att våra företrädare träder fram med personlighet som berör. Sådana behöver vi många!

Hans-Erik Nordin, biskop i Strängnäs stift, med stora delar av Sörmland och därtill den del av Örebro län som är landskapet Närke. Inte i levnadsår men i tjänstgöringsår är du den av er fyra som längst har verkat som biskop. När du i september 2015, det är ju verkligen långt dit, lägger ner din stav så blir det tio år som biskop. Du är som Tuulikki en av våra disputerade biskopar, präst, forskare, biskop och ditt tema är Bibeln och kristen etik. Du återkommer gärna till de här utmanande frågorna om relationen mellan etik och bibeltolkning. Utöver allt det som du som person och ledare och din kunskap betyder för människorna i dina bygder i Strängnäs stift så tillför du värdefulla perspektiv till Svenska kyrkan på nationell nivå och inte minst i det internationella arbetet. Med värme och kunskap har du varit ledamot av den internationella nämnden. Vi har sett och hört dig här nu under dagarna som kyrkomötet har sammanträtt i dialoger, debatter om Mellanöstern och om kyrkan i hela kyrkans världs vida uppdrag. Du har en roll och en röst i ekumeniska sammanhang och du förenar det där som vi så gärna vill säga, att verka lokalt och tänka globalt.

Thomas Söderberg, biskop i Västerås stift. Det är Dalarna, nästan hela Västmanland, även den västra delen som hör till Örebro län, alltså trolska utmanande bergslagsbygder. Längst av alla här, tror jag, att Thomas Söderberg har verkat i kyrkomötet. Det kan finnas någon som har varit med lika länge eller längre. Thomas blev ledamot av kyrkomötet i den nya versionen som den kom i början av 1980-talet, och du har brunnit så länge du har varit människa för att uttolka folkkyrkan. I kyrkomötet har du arbetat med kyrkolagsfrågor och den nomineringsgrupp som du då tillhörde där tog du ett djärvt initiativ och såg till att det blev en bred och förtroendeskapande dialog om det skulle bli relationsändringen mellan Svenska kyrkan och svenska staten. Du kom att påverka den processen mycket. Senare trädde du in i kyrkostyrelsen och blev kyrkostyrelsens andre vice ordförande, en tydlig röst också i de sammanhangen, medverkande i både kyrkostyrelse och utredningar om det som är utvecklingen av den kyrka vi har efter relationsändringen år 2000. Men det var ju biskop som Thomas Söderberg ville och skulle bli. Det mest självklara stiftet för Thomas Söderberg är ju ändå Västerås. Där har Thomas Söderberg sin hemhörighet vad gäller folkkyrkotanken och vad gäller geografin. Det är ju sådana här klingande vackra orters namn som Grängesberg och Skinnskatteberg som har påverkat Thomas Söderberg. I det kyrkomöte vi nu snart är på väg att avsluta har du och din gärning nämnts i åtminstone tre sammanhang här i kyrkomötets debatt. Det har gällt ekoteologi, kyrkan i den sociala ekonomin – aktör för välfärd, och det har gällt ungas delaktighet där du så tydligt säger att unga är inte endast kyrkans framtid utan kyrkans nu. Du är den enda biskop som här har haft med dig dina egna ungdomsrådgivare. Så, tack!

Varmt tack till var och en av er för en oskattbar gärning i och för Svenska kyrkan! Den kommer inte att avslutas i och med att ni frånträder den aktuella rollen som biskopar. Vi kommer att se er och vi kommer att räkna med er och vi kommer att hoppas på att era röster och era gärningar fortsätter att finnas i och för Svenska kyrkan. Men just nu är det så att kyrkomötet som helhet och ni era formella roller

som tjänstgörande biskopar ska säga tack. Från oss alla vill vi överlämna en blomsterhyllning, och nu kommer mina vice ordförande. Kyrkomötets vice ordförande kommer att överlämna blommor. Först har vi Levi som överlämnar blommor till Tuulikki. Och blommor till Hans-Erik, till Thomas och till Jan-Olof. Här finns värme och engagemang, och jag föreslår att kyrkomötet för dessa fyra värdiga biskopar utbringar ett fyrfaldigt leve. De leve!

§ 205 Meddelanden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

För det första vill jag meddela att när kyrkomötets presidium igår mötte gruppledarna till gemensam överläggning kom vi överens om att vid vårt sammanträde i mars 2015 fortsätta dialogen om hur kyrkomötet ska arbeta med formen uttalanden och hur initiativ som väcks med anledning av motioner och utskottsbetänkanden ska beredas under pågående debatt och beslutssession. Det kan vara värdefullt att kyrkomötet känner till den informationen.

Kyrkomötet har direktsänts via webb och det har spelats in och finns att se efteråt för den som är intresserad eller, som kyrkomötets vice ordförande har skrivit, bara längtar tillbaka. Det innebär att i och med att kyrkomötet avslutas idag så lanseras den nya portalen på webben för kyrkomötet. Den kommer att introduceras när kyrkomötet nu så småningom är avslutat.

När vi har fattat de beslut vi ska och när vi har slagit klubban i bordet för att avsluta årets kyrkomöte ska vi tänka på att ta med det material som vi önskar spara från bänkar och fack, lämna tillbaka namnskyltar och så är det ju ett på återseende som gäller.

§ 214 Kyrkomötet avslutas

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ärade ledamöter, biskopar och övriga deltagare! ”Dela tro – dela liv” blev ett bärande tema för vårt kyrkomöte, tre intensiva dagar, många timmar, många tankar. Tiden flyr så fort, försvinner, tänkte jag. Det kan också vara så att två minuter är lång och tillräcklig tid för den som vet vad hon eller han verkligen ska säga. Tänkte också så här, att barnens närvaro i kyrkomötet, ledamöters barn, har verkligen berikat. Tiden flyr så fort, försvinner. Det har gått så bra att arbeta med barnen närvarande. Om bara två årtionden kanske några av de här barnen är valda till ledamöter, kanske rentav några av er finns kvar här då.

Barnens närvaro handlar också om kyrkomötets sätt att arbeta. Låt oss hjälpas åt att tänka på det. Vilka möjligheter ser vi tillsammans att utveckla och säkerställa att kyrkomötet har fokus på det som kan föra vår kyrka framåt.

Huset är förstås angeläget att beröra. På många vis har Uppsala Konsert & Kongress fungerat alldeles utmärkt för oss. På några punkter har vi säkert alla noterat att det här finns en potential till förbättring. Låt oss hjälpas åt att tänka också här, och vi från presidiet kommer att höra av oss till er alla med en liten enkät där vi ber om era slutsatser eller idéer som kanske inte är riktigt färdigtänkta.

Vi är framme vid att säga tack. Varmt tack till varandra, tack till varje ledamot. Tack för engagemang, tålamod och kurage, och minns nu det att vi, var och en av kyrkomötets ledamöter, är ju kyrkomötesledamöter hela året. Låt oss tala om vår roll, låt oss lyssna, låt oss verka i ett slags interaktivitet mellan detta högst formella parlament och den blommande verklighet som finns runt om i våra församlingar. Vi

kan ju vara något slags moderatorer, de här resurserna som kalibrerar kraft i den Svenska kyrkan. Tack till er biskopar, så avgörande och nödvändigt för oss att ni är närvarande och att ni är delaktiga! Tack till vännerna i presidiet. Vi är i våra tre roller nyvalda. Vårt arbete har börjat i gott klimat. Till vårt arbetslag hör förstås kyrkomötets sekreterare och dit hör också kyrkomötets kansli under ledning av Birgitta Gunnarsson. Det är en stor stab som arbetar för att skapa goda och fina förutsättningar för kyrkomötet att arbeta. Jag önskar nu, Birgitta, att du från alla oss framför ett varmt tack till var och en av de många medarbetarna. (Applåder) Så fint med den spontana applåden! Det är som i den här orkestern att den stora dundrande ljudtuban är lika viktig som den försynta spröda piccolaflöjten, alla behövs.

Kyrkomötet är en bildningsresa. Tanken lyfts på färd, nya perspektiv öppnar sig. Här finns människor som delar så mycket och som ändå i en del frågor helt självklart drar olika slutsatser. Det är ju därför just vi är valda och med bevekelsegrund i olika nomineringsgrupper. Det har funnits ögonblick i kyrkomötets debatt där tonen har vass. Jag har också erfårit här i rummet och i dialoger runt om en början till ett alltmer förtroligt samtal mellan ledamöter och mellan nomineringsgrupper. Låt oss söka och värna det som kan göra kyrkomötet till något alldeles unikt och till gagn för vår Svenska kyrka. Jag tror också att här har skapats nya goda kontakter. Nu ska vi hemförlova varandra till välförtjänt vila, vacker advent. Vi från kyrkomötets presidium önskar förstås god jul och gott nytt år. Vi kommer att mötas strax i katedralen.

Det finns jubileer av olika slag, och ett av de jubileer vi har 2014 är 150-årsjubiléet för Erik Axel Karlfeldt, en av de svenska poeterna som tilldelades Nobelpriset i litteratur och som har så starka band till kyrkan och till bibeln i hela sin diktargärning. Jag avslutar kyrkomötet med att läsa några strofer ur Vinterorgel:

Det dagas ånyo, det klarnar så vitt,
det blånar så vasst.
Det växer en värld ur förgängelsens mitt,
en vit och fast.
I frostiga kvällar skönjs en arkad
med pipor av silver i glittrande rad
nu reser vintern sitt orgelhus
ur mörker och grus.

Nu höves ej lövens lösa lek,
ej susande äng.
För svag är den saviga bågen, för vek
är blomstersträng.
Men furan på höjd och granen i dal
De ljuda alltjämt som en sträv principal:
Cecilia stämmer sitt instrument
till Guds advent.

Från tidig skymning, då lamporna tänts
i östligt kor
och vintergatans valvsegel spänts
av flammande flor,
det susar ibland intill gryningens väkt,
som stjärnornas lugna andedräkt,
en enda ton, en glasigt klar
och underbar.

FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE LEVI BERGSTRÖM:

Några ord till dig, Karin. En ordförande är ofta den som bestämmer och den som leder. Vice ordförandena ska finnas utifrån ett reglemente eller en arbetsordning. I det här kyrkomötet under din ledning är presidiet ett lag, ett team, som fungerar både i plenum och i förberedelser för möten eller beslutsordningar eller vad det nu är. Carina och jag är mycket tacksamma för det. Det är tre olika typer av personer, men de fungerar alla tre bra tillsammans. Alla tre är korrekta i tjänstgörande sammanhang men en av oss är verbalt poetisk, har lätt att hitta de fina orden och de ord som liksom belyser. En är hurtfrisk och snabbtalande, och en är långsam och byråkratiskt formell. Under din ledning tycker jag att alla tre fungerar för ledamöterna, vill jag tro. Carina och jag tackar för dig som lagledare. Kyrkomötet tackar dig som kyrkomötets ordförande. Vi är trygga både i presidiet och kyrkomötet under din ledning. Tack ska du ha!

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Så fint! Tack! Karlfeldt får de sista orden:

Jag vill gå ut en violbrun kväll
bland isig björk
och höra den strykande violoncell
som sväller mörk;
och jag vill höra i fastlagskoral
det växande visslet av salcional,
den första vårliga eolin
i morgonens vin –

till dess Maria går skär av sol
på skarens glans
och fäster kring skogens mörka kjol
en hasselfrans
och säger: ”Syster, det töar från kvist.
Nu vila, du vita organist!
Av musikanter ett brokigt band
Styr upp mot vårt land.”

Nu är kyrkomötet avslutat!

Personregister

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret som denna gång omfattar såväl 2014 års kyrkomöte som kyrkomötets valsammanträde 2013 innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, stolsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare, inlämnade motioner och debattinlägg. För att kunna särskilja vid vilket kyrkomöte ett debattinlägg gjorts anges i registret före de debattinlägg som gjordes under valsammanträdet *debattinlägg valsammanträdet*.

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
EE	Ekonomi- och egendomsutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
Kl	Kyrkolivsutskottet
B	Budgetutskottet
Kr	Kyrkorättsutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
AN	Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
VN	Svenska kyrkans valprovsnämnd
ÖN	Svenska kyrkans överklagandenämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
BA	Borgerligt alternativ
C	Centerpartiet
SD	Sverigedemokraterna
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FK	Frimodig kyrka
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
KSV	Kyrklig samverkan i Visby stift

A

Aasa, Maj-Lis , 1963, Utlandsförsamlingarna, 250 Debattinlägg: § 60 (Antalet ledamöter i kyrkomötet), § 113 (Stöd till samernas rättigheter)	O ledamot
Adbo, Jerry , 1978, Stockholms stift, S, 229 Motion: 72 (Webbsända gudstjänster) Debattinlägg: § 115 (Svenska kyrkan på nätet), § 202 (Bekännelseskriterierna till kyrkomötets ledamöter)	Kr ledamot
Alexius, Ann-Christin , 1971, Härnösands stift, C, 181	TU/Eu ersättare
Alingsjö Bäck, Gun , 1946, Västerås stift, POSK, 69 Ersättare september och november 2014 för Mikael Mogren	G ersättare

Personregister 2014	Alm, Inga , 1952, Uppsala stift, C, 9 Motion: 103 (Församlingsutveckling – ej avveckling) Debattinlägg: § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi)	Eu ledamot
	Alsterlund, Jerker , 1962, Västerås stift, C, 79 Motion: 21 (Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden) Debattinlägg: § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar), § 63 (Valfri församling)	G ersättare
	Andersson, Aina , 1941, Skara stift, S, 40	Valberedningen, O ledamot
	Andersson, Björn , 1961, Göteborgs stift, S, 157	Kr ledamot
	Andersson, Christina , 1959, Härnösands stift, S, 184	Kr ledamot
	Andersson, Jenny , 1977, Luleå stift, S, 199 Ledig september och november 2014, ersatt av Titti Ådén	EE ersättare
	Andersson, Johanna , 1962, Göteborgs stift, POSK, 161 Motion 80 (Teologisk otydlighet om ersättningsteologi) Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 52 (Ta fram en mångfaldsplan)	TU ersättare
	Andersson, Margareta , 1948, Växjö stift, C, 87 Motion: 64 (Säkerhet vid datalagring) Debattinlägg: § 38 (Internationellt församlingsutbyte), § 144 (Svenska kyrkans miljöansvar)	Ks ersättare, Valberedningen, EE ersättare
	Andersson-Carlsson, Kerstin , 1940, Karlstads stift, BA, 176	EE ersättare
	André, Hans-Olof , 1947, Göteborgs stift, POSK Motion: 79 (Kyrkohandboken del II), 92 (Nationellt program för praktik för unga) Debattinlägg valsammanträdet: § 8 (Val av kyrkomötets andre vice ordförande) Debattinlägg: § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 152 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan)	TU ledamot
	Aro, Stefan , 1975, Luleå stift, FK, 204 Motion: 63 (Stiftelsekyrkorna i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 68 (Stiftelsekyrkor), § 125 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige)	O ersättare
	Arvidsson, Torbjörn , 1950, Luleå stift, KR, 195 Debattinlägg: § 129 (Utökad familjerådgivning)	Kl ledamot
	Aune, Bella , 1971, Växjö stift, C, 91 Debattinlägg: § 57 (Kulturen som grundläggande uppgift)	O ledamot
	Axner, Marta , 1977, Uppsala stift, S, 1 Debattinlägg: § 63 (Valfri församling), § 139 (Ekoteologisk professur)	Ks ledamot

B

Personregister
2014

Backe, Kristina , 1944, Lunds stift, C, 114 Debattinlägg: § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 119 (Fattiga EU-migranter)	G ledamot
Bengtsson, Gunilla , 1944, Lunds stift, S, 129	G/Eu ersättare
Bengtsson, Gustaf , 1981, Strängnäs stift, POSK, 63 Motion: 39 (Utvärdering av valen till församlingsråd) Debattinlägg: § 58 (Valfrågor), § 62 (Klockringning), § 128 (Svenska kyrkan och klimatfrågan)	O ledamot
Berglin, Linn , 1974, Härnösands stift, S, 179	EE ledamot
Bergström, Levi , 1947, Luleå stift, S, 190 Debattinlägg: § 119 (Fattiga EU-migranter) , § 156 (Meddelanden), § 214 (Kyrkomötet avslutas)	Km 1 v ordf
Bergström, Manilla , 1973, Göteborgs stift, POSK, 167	Kr ersättare
Berntson, Cecilia , 1981, Göteborgs stift, S, 150 Ledig september och november 2014, ersatt av Anita Engström	B ersättare
Bernövall, Peter , 1946, Västerås stift, POSK, 73 Ledig november 2014, ingen ersättare	EE ledamot, v ordf
Bertius, Ragnhild , 1941, Linköpings stift, POSK, 25 Motion: 35 (Kristna i Mellanöstern), 36 (Politik och religion i Mellanöstern), 39 (Utvärdering av valen till församlingsråd)	EE ledamot
Björk, Christer , 1946, Strängnäs stift, BA, 61 Debattinlägg: § 29 (Systematiskt kvalitetsarbete: internationell referensgrupp)	B ledamot, VN ersättare
Björkman, Helena , 1965, Göteborgs stift, MPSK, 155 Motion: 14 (Kulturen som grundläggande uppgift)	TU ersättare
Björkman, Jan , 1964, Lunds stift, MPSK, 134 Ledig september och november 2014, ersatt av Carl-Henrik Henriz	EE ersättare
Björndahl, Claes , 1967, Skara stift, ÖKA, 44 Debattinlägg: § 42 (Församlingsutveckling och missions- strategi), § 63 (Valfri församling)	TU ersättare
Block, Claes , 1945, Lunds stift, S, 103 Debattinlägg: § 63 (Valfri församling), § 68 (Stiftelsekyrkor)	O ledamot
Blom, Gunilla , 1962, Luleå stift, C, 201 Ledig november 2014, ersatt av Gunnel Lagerkvist	Kr ledamot
Blomqvist, Christina , 1945, Linköpings stift, BA, 34	Kr ersättare
Bonde, Claes-Johan , 1967, Stockholms stift, BA, 234	Kr ersättare
Bonnier, Åke , 1957, biskop i Skara stift Motion: 5 (Vart tog Guds vägar vägen?) Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet)	Kr

Borgström, Ingrid , 1939, Härnösands stift, BA, 187	TU ersättare, ÖN ersättare 2
Borgström, Margit , 1948, Uppsala stift, KR, 17 Debattinlägg: § 39 (Kristna i Mellanöstern)	Eu ersättare
Bornecrantz Dias, Berit , 1957, Göteborgs stift, ViSK, 159 Ledig november 2014, ingen ersättare Motion: 18 (Socialt företagande), 19 (Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade), 105 (Vidgning av begreppet kyrkomusik), 109 (Lokala dialogcentra)	Kr ledamot
Boström, Arnold , 1946, Stockholms stift, SD, 220 Ersättare valsammanträdet 2013 för David Lång	Valberedningen
Brendt, Agneta , 1946, Uppsala stift, S, 14	Valberedningen, Eu ledamot
Brinck, Cecilia , 1962, Stockholms stift, BA, 214	Ks ledamot
Brunne, Eva , 1954, biskop i Stockholms stift Debattinlägg: § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter)	TU
Brunnstedt, Anders , 1955, Västerås stift, POSK, 78 Motion: 22 (Barnportal på nätet), 39 (Utvärdering av valen till församlingsråd), 92 (Nationellt program för praktik för unga) Debattinlägg: § 58 (Valfrågor), § 115 (Svenska kyrkan på nätet), § 139 (Ekoteologisk professur)	EE ledamot
Burell, Olle , 1975, Stockholms stift, S, 213 Debattinlägg valsammanträdet: § 6 (Val av kyrkomötets förste vice ordförande), § 11 (Val av valberedning) Debattinlägg: § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar)	Ks ledamot
Burman, Sten-Arne , 1945, Luleå stift, S, 193	Kr ledamot
C	
Callenberg, Louise , 1978, Stockholms stift, S, 241 Motion: 100 (En kyrka utan tillgång till barnpornografi) Debattinlägg: § 51 (En kyrka utan tillgång till barnpornografi), § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ)	O ledamot
Carlenius, Margareta , 1959, Linköpings stift, S, 31	Ks ersättare, TU ersättare
Carlsson, Anna-Lena , 1959, Göteborgs stift, C, 163	TU ersättare
Carlsson, Bengt-Gunnar , 1943, Stockholms stift, MPSK, 226 Ledig november 2014, ersatt av Lars Larsson Motion: 12 (Från teori till handling som förvaltare av skog och mark), 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 62 (Fattiga EU-migranter)	Kr ersättare

Carlsson, Irma , 1949, Linköpings stift, POSK, 32	O ersättare	Personregister 2014
Carlsson, Olle , 1955, Stockholms stift, POSK, 212 Ledig november 2014, ingen ersättare	Eu ersättare	
Christersson, Elsa , 1938, Lunds stift, MPSK, 117 Motion: 7 (Omställning till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk), 8 (Rättvisare fördelning av vinsten från prästlöne-tillgångarna), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 20 (Att möta människor på kyrkogårdarna) Debattinlägg: § 114 (Att möta människor på kyrkogårdar)	O ersättare	
Clausen, Cecilia , 1983, Stockholms stift, S, 216 Ledig november 2014, ersatt av Linnea Jensdotter	O ersättare	
Clausson, Sebastian , 1982, Skara stift, S, 36	TU/Kr ersättare	
D		
Dalin, Stefan , 1968, Härnösands stift, S, 182 Ledig valsammanträdet 2013, september och november 2014, ersatt av Christina Meltin Westerlund	B ersättare	
Danestig, Britt-Marie , 1940, Stockholms stift, ViSK, 247 Ersättare valsammanträdet 2013 för Birgitta Söderfeldt		
Danung, Linda , 1989, Uppsala stift, ÖKA, 13	O ersättare	
E		
Eckerdal, Per , 1951, biskop i Göteborgs stift Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet)	Ks ersättare för ärkebiskopen, G	
Edlund, Lars-Erik , 1953, Luleå stift, C, 194 Ledig november 2014, ersatt av Stig Eriksson	Kl ledamot	
Egardt, Peter , 1958, Västerås stift, S, 81 Ledig november 2014, ersatt av Jan Sahlin	B ledamot	
Ek, Magnus , 1994, Linköpings stift, C, 29 Debattinlägg: § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknads-insatser för ungdomar), § 133 (Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna), § 144 (Svenska kyrkans miljöansvar)	EE ledamot	
Ekström, Anna , 1982, Lunds stift, FiSK, 127 Motion: 22 (Barnportal på nätet), 53 (Handboksförslagets nattvardsböner), 54 (Kyrkvårdar), 84 (Ökat stöd till Mellan-österns kristna), 85 (Elektroniska resehandlingar), 106 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 107 (Ta fram en mångfaldsplan), 108 (Avskaffa lagen om Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 52 (Ta fram en mångfaldsplan), § 63 (Valfri församling), § 203 (Angående lagen om Svenska kyrkan)	TU ledamot, v ordf	
Eldebro, Gunilla , 1948, Stockholms stift, BA, 249 Debattinlägg: § 122 (Söderblomstipendium)	Kl ledamot	

Personregister 2014	Elmberg, Sten , 1953, Strängnäs stift, C, 56 Motion: 55 (Veterangudstjänst och stöd till veteraner), 56 (Möjlighet att nå nya svenska medborgare) Debattinlägg: § 46 (Möjlighet att nå nya svenska medborgare), § 49 (Vuxenkatekes), § 153 (Veterangudstjänst och stöd till veteraner)	TU ledamot
	Elmqvist, Helena , 1966, Växjö stift, SD, 96 Debattinlägg: § 119 (Fattiga EU-migranter), § 125 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige), § 129 (Utökad familjerådgivning)	TU ersättare
	Emilsson, Aron , 1990, Göteborgs stift, SD, 160 Motion: 65 (Stöd för förföljda och utsatta kristna), 68 (Svenska kyrkans kristna identitet), 69 (Svenska kyrkans roll i internationella konflikter och Mellanösternkonflikten), 71 (Utökat socialt arbete), 81 (Svenska kyrkans kulturarvsarbete), 82 (Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav), 83 (Svenska kyrkans roll som traditionsbärare) Debattinlägg: § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 200 (Svenska kyrkans kulturarvsarbete)	G ersättare
	Eneroth, Jesper , 1995, Växjö stift, S, 86 Debattinlägg: § 35 (Om restriktiv hållning gentemot islam)	Eu ersättare
	Engström, Anita , 1943, Göteborgs stift, S, 150 Ersättare september och november 2014 för Cecilia Berntson	B ersättare
	Erdmann, Anki , 1960, Stockholms stift, ViSK, 217 Motion: 18 (Socialt företagande), 19 (Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade), 94 (Klimatmål för kyrkomötet, kyrkostyrelsen samt organ och råd), 109 (Lokala dialogcentra) Debattinlägg: § 37 (Religionsdialog). § 39 (Kristna i Mellanöstern)	Eu ledamot
	Erdtman, Catharina , 1968, Uppsala stift, S, 3 Ersättare valsammanträdet 2013 för Rolf Forslin	
	Ericson, Lars-Ivar , 1948, Lunds stift, C, 107 Motion: 1 (Medel för att ge arbetstillfällen till ungdomar), 2 (Församlingsutveckling i folkkyrkan), 32 (Kretsloppstankepris) Debattinlägg: § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar), § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 63 (Valfri församling), § 64 (Kretsloppstankepris), § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande)	Ks ersättare, Eu ersättare
	Eriksson, Agnetha , 1958, Luleå stift, S, 196 Ledig november 2014, ersatt av Marie-Louise Marsjögård	Kr ersättare
	Eriksson, Britas Lennart , 1952, Västerås stift, S, 71 Debattinlägg: § 44 (Byte av uppdrag inom vinningstjänsten), § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan)	TU ledamot, ordf

Eriksson, Gun , 1948, Uppsala stift, S, 6 Ledig valsammanträdet 2013, ersatt av Emma Svensson Debattinlägg: § 144 (Svenska kyrkans miljöansvar)	EE ledamot	Personregister 2014
Eriksson, Louise , 1989, Lunds stift, SD, 125 Ledig valsammanträdet 2013, ingen ersättare, september och november 2014, ersatt av Karin Forsell	O ersättare	
Eriksson, Stig , 1957, Luleå stift, C, 194 Ersättare november 2014 för Lars-Erik Edlund		
Eriksson, Tommy , 1953, Härnösands stift, S, 180 Motion: 78 (Fördjupat samarbete kyrka-idrott) Debattinlägg: § 143 (Avgifter i barn- och ungdomsverksamheten)	Ks ersättare, EE ledamot	
Erlandsson, Madelaine , 1947, Linköpings stift, BA, 26	Eu ledamot	
Eskilandersson, Mikael , 1977, Lunds stift, SD, 136 Debattinlägg: § 41 (Ett fredsupprop), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden)	Kr ersättare	
Esplund, Sven , 1939, Stockholms stift, BA, 243 Debattinlägg: § 200 (Svenska kyrkans kulturarvsarbete)	Kr ledamot, v ordf	
Etander Rimborg, Carina , 1964, Göteborgs stift, POSK, 145 Motion: 92 (Nationellt program för praktik för unga)	Km 2 v ordf	
F		
Fast, Sven-Bernhard , 1951, biskop i Visby stift	O	
Filper, Runar , 1964, Karlstads stift, SD, 178	Kl ersättare	
Fjällås, Marie-Helena , 1985, Stockholms stift, ÖKA, 233 Ledig valsammanträdet 2013, ingen ersättare	EE ersättare	
Fohlin, Peder , 1953, Visby stift, KSV, 208 Motion: 73 (Kyrkoantikvarisk ersättning för att öka tillgängligheten), 74 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige) Debattinlägg: § 125 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige), § 145 (Kyrkoantikvarisk ersättning)	Kr ledamot	
Forsell, Karin , 1948, Lunds stift, SD, 115 och 125 Ersättare valsammanträdet 2013 för Jan-Åke Isaksson, september och november 2014 för Louise Eriksson	O ersättare	
Forslin, Rolf , 1948, Uppsala stift, S, 3 Ledig valsammanträdet 2013, ersatt av Catharina Erdtman, september och november 2014 ersatt av Emma Svensson	TU ledamot	
Forssell, Anna , 1958, Stockholms stift, S, 248 Debattinlägg: § 51 (En kyrka utan tillgång till barnpornografi)	TU ledamot	
Fredborg, Suzanne , 1953, Stockholms stift, BA, 224	Kr ledamot	
From Utterstedt, Ann-Christine , 1972, Västerås stift, SD, 80 Debattinlägg: § 120 (Socialt arbete), § 200 (Svenska kyrkans kulturarvsarbete)	Kr ersättare	

Gabrielsson, Carl-Eric , 1941, Skara stift, C, 42 Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017), § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar), § 63 (Valfri församling), § 133 (Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna)	B ledamot
Glas, Katarina , 1963, Luleå stift, POSK, 197	Kl ersättare
Grahn, Niklas , 1969, Karlstads stift, POSK, 172 Debattinlägg: § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), § 121 (Dödsskjutningar i utanförskapsområden)	Kl ledamot
Gram, Rutger , 1949, Skara stift, KR, 50 Ersättare september 2014 för Helena Klahr Fast	EE ledamot
Granström, Agneta , 1955, Luleå stift, MPSK, 205 Ledig november 2014, ersatt av Anders Rålin	Eu ersättare
Grenstedt, Mikael , 1978, Västerås stift, FK, 82 Ledig september och november 2014, ersatt av Evelina Johansson	B ersättare
Grip, Leif , 1954, Härnösands stift, POSK, 185	EE ersättare
Grundberg, Stefan , 1980, Västerås stift, S, 76 Ledig september 2014, ersatt av Jan Sahlin, och november 2014, ersatt av Ulla Nordlien	Kl ersättare
Grunselius, Sonja , 1954, Skara stift, C, 38 Debattinlägg: § 150 (Fastan behöver vi ta fasta på)	G ledamot, v ordf
Gullberg Johnson, Gerd , 1944, Strängnäs stift, C, 64	B ledamot
Gårder, Nils , 1951, Lunds stift, POSK, 112 Debattinlägg: § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 63 (Valfri församling), § 113 (Stöd till samernas rättigheter), § 119 (Fattiga EU-migranter)	Ks ledamot
Gåreberg, Lars T , 1948, Göteborgs stift, POSK, 152	B ledamot
Göranson, Lisbeth , 1951, Lunds stift, C, 135 Ledig november 2014, ersatt av Robin Nord	TU ledamot, VN ersättare

H

Hagberg, Esbjörn , 1950, biskop i Karlstads stift Ledig valsammanträdet, § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet) Debattinlägg: § 44 (Byte av uppdrag inom vinningstjänsten)	G
Hagelin, Mats , 1960, Lunds stift, BA, 104 Motion: 26 (Översyn av antalet ledamöter i kyrkomötet) Debattinlägg valsammanträdet: § 10 (Val av protokolljusterare) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017), § 28 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013)	Ks ledamot, 2 v ordf
Hallin, Solveig , 1961, Göteborgs stift, S, 162	B ledamot
Hallonstén, Erik W , 1985, Stockholms stift, S, 245	EE ersättare
Halvarsson, Birgitta , 1957, Karlstads stift, S, 168	Ks ledamot
Hanson, Bo , 1943, Göteborgs stift, ÖKA, 148 Debattinlägg: § 44 (Byte av uppdrag inom vinningstjänsten), § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 63 (Valfri församling), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 119 (Fattiga EU-migranter), § 199 (Rikstäckande verksamhet)	O ledamot
Hansson, Ronny , 1957, Lunds stift, S, 126 Debattinlägg: § 120 (Socialt arbete)	Kl ledamot
Hedin, Magnus , 1960, Växjö stift, FiSK, 102 Motion: 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna), 106 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 107 (Ta fram en mångfaldsplan) Debattinlägg: § 38 (Internationellt församlingsutbyte)	Eu ledamot
Hedlund, Roger , 1979, Uppsala stift, SD, 8 Debattinlägg valsammanträdet: § 14 (Val till kyrkostyrelsen) Debattinlägg: § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet)	B ersättare
Hedlundh, Emma , 1978, Uppsala stift, POSK, 2 Debattinlägg: § 43 (Diakonens vinningslöften och antal diakoner i pastorat)	TU ledamot
Henriz, Carl-Henrik , 1942, Lunds stift MPSK, 134 Ersättare september och november 2014 för Jan Björkman Motion: 7 (Omställning till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk), 8 (Rättvisare fördelning av vinsten från prästlönertillgångarna), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 16 (Ekoteologisk professur) Debattinlägg: § 128 (Svenska kyrkan och klimatfrågan), § 139 (Ekoteologisk professur)	EE ersättare
Holmgren, Sven Ingvar , 1945, Uppsala stift, BA, 12	Kr ersättare

Personregister 2014	Hongslo, Terence , 1949, Uppsala stift, MPSK, 11 Motion: 12 (Från teori till handling som förvaltare av skog och mark), 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 62 (Fattiga EU-migranter) Debattinlägg: § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ), § 133 (Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna), § 138 (Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler)	B ersättare, VN ersättare
	Håkansson, Carina , 1953, Karlstads stift, C, 175 Debattinlägg: § 146 (Nå ut med evangeliet)	EE ledamot
	Härder, Anton , 1966, Växjö stift, S, 98 Debattinlägg: § 60 (Antalet ledamöter i kyrkomötet), § 63 (Valfri församling)	O ledamot
	Höglund, Moni , 1960, Strängnäs stift, KR, 62	Eu ersättare
I		
	Inghammar, Bengt , 1940, Göteborgs stift, ÖKA, 144 Ledig november 2014, ingen ersättare	G ersättare
	Isacsson, Ola , 1961, Växjö stift, POSK, 93 102 (Kyrkohandbokens relation till tidigare ekumeniska och läromässiga ställningstaganden) Debattinlägg: § 147 (Svenska kyrkans nattvardssyn), § 149 (De odöpta 18-åringarna), § 152 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan)	G ledamot
	Isaksson, Bo , 1942, Luleå stift, S, 203 Ledig valsammanträdet, ersatt av Karin Norlander, avsagt sig uppdraget som ledamot	
	Isaksson, Jan-Åke , 1964, Lunds stift, SD, 115 Ledig valsammanträdet, ersatt av Karin Forsell Debattinlägg: § 133 (Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna)	EE ersättare
	Isberg, Linda , 1977, Lunds stift, POSK, 106 Ledig valsammanträdet, ersatt av Helena Tengstrand Motion: 22 (Barnportal på nätet), 92 (Nationellt program för praktik för unga)	EE ersättare

J

Personregister
2014

- Jackelén, Antje**, 1955, ärkebiskop, Uppsala stift
Debattinlägg: § 2 (Anförande av ärkebiskopen),
§ 32 (Ekumeniska frågor), § 48 (Svenska kyrkans kristna
identitet), § 135 (Utdelning av Svenska kyrkans kultur-
stipendium) Ks ordf
- Janfalk, Karin**, 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 158
Debattinlägg: § 130 (Nationellt hjälpcentrum för konvertiter) Kl ersättare
- Jannerstig, Gunilla**, 1947, Lunds stift, S, 119
Ersättare valsammanträdet för Johan Åkesson
- Jansson, Tomas**, 1956, Västerås stift, FiSK, 85
Motion: 53 (Handboksförslagets nattvardsböner),
54 (Kyrkvärddar), 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna),
93 (Liturgiskt försöksmaterial utanför kyrkohandboken),
106 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet),
107 (Ta fram en mångfaldsplan)
Debattinlägg: § 67 (Församlingsbegreppet),
§ 152 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan) O ledamot
- Jarskog, Hildegard**, 1947, Linköpings stift, MPSK, 35
Motion: 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans
lokaler), 41 (Katastroffond) B ersättare
- Jensdotter, Linnea**, 1986, Stockholms stift, S, 216
Ersättare november 2014 för Cecilia Clausen
- Johansson, Boel**, 1952, Uppsala stift, POSK, 15
Motion: 38 (Begränsning av möjligheten till brevöstning med
bud i kyrkoval), 92 (Nationellt program för praktik för unga)
Debattinlägg: § 58 (Valfrågor), § 132 (Översyn av utbildning
inom själavård), § 203 (Angående lagen om Svenska kyrkan) Kr ledamot
- Johansson, Evelina**, 1984, Västerås stift, FK, 82
Ersättare september och november 2014 för Mikael Grenstedt
Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den
nationella nivån 2015–2017), § 33 (Om *Guds vägar* och
Kairosdokumentet), § 35 (Om restriktiv hållning gentemot
islam), § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 42 (Församlings-
utveckling och missionsstrategi), § 45 (Lönepolicy för
Svenska kyrkan), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet),
§ 58 (Valfrågor), § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande
organ), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden),
§ 147 (Svenska kyrkans nattvardssyn) B ersättare
- Johansson, Jan-Olof**, 1948, biskop i Växjö stift Kl
- Johansson, Kåge**, 1950, Göteborgs stift, BA, 153
Debattinlägg: § 58 (Valfrågor) O ledamot,
VN ledamot
- Johansson, Marie**, 1962, Växjö stift, S, 89 EE ersättare

Personregister 2014	Johansson, Roland , 1939, Stockholms stift, POSK, 228 Debattinlägg: § 115 (Svenska kyrkan på nätet), § 117 (Medieutredning), § 125 (Utökad satsning på Alpha- arbetet i Sverige)	Kl ledamot
	Johansson, Torvald , 1955, Strängnäs stift, POSK, 53	G ledamot
	Johansson-Berg, Maria , 1964, Luleå stift, S, 191 Motion: 51 (Avgifter i barn- och ungdomsverksamhet) Debattinlägg: § 143 (Avgifter i barn- och ungdomsverksam- heten)	G ledamot
	Johnsson, Lars , 1946, Strängnäs stift, S, 52	Ks ledamot
	Jonsson, Lars , 1956, Karlstads stift, S, 169 Ersättare november 2014 för Lars Risberg	
	Jönsson, Birger , 1952, Karlstads stift, S, 174 Ledig september 2014, ingen ersättare	G ersättare
	Jönsson, Lena , 1944, Lunds stift, BA, 118	G ersättare
	K	
	Kareliusson, Dan , 1943, Stockholms stift, SD, 236 Motion: 96 (Restriktiv hållning gentemot islam)	Valberedningen, EE ersättare
	Karlsson, Axel W , 1948, Göteborgs stift, utan grupp, 147 Under valsammanträdet 2013, SD Motion: 87 (Skapa en svensk vuxenkatekes), 88 (Reglera klockringningar för att förebygga missbruk), 89 (Tillägg till bekännelsen om det hebreiska folket i Guds planer), 90 (Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriter), 91 (Dödsskjutningarna i utanförskaps- områden) Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 49 (Vuxenkatekes), § 50 (Bekännelseskriter), § 62 (Klockringning), § 121 (Dödsskjutningar i utanförskaps- områden), § 202 (Bekännelseskritererna till kyrkomötets ledamöter)	
	Karlsson, Göran , 1945, Göteborgs stift, S, 146	Ks ersättare, Eu ersättare
	Karlsson, Kent , 1968, Lunds stift, POSK, 122 Ledig valsammanträdet 2013, ersatt av Joakim Persson	TU ersättare
	Karlsson, Margareta , 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 67 Ledig valsammanträdet, ingen ersättare	Valberedningen, Kr ledamot
	Karlsson, Monica , 1947, Stockholms stift, KR, 239 Ledig september och november 2014, ersatt av Kerstin Rossipal	TU ersättare
	Kauppi, Michael , 1973, Linköpings stift, SD, 33 Debattinlägg: § 65 (Avveckla ägandet i Fairtrade), § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), § 119 (Fattiga EU-migranter)	O ersättare

Kerst, Sven , 1941, Strängnäs stift, BA, 55	Valberedningen, TU ledamot	Personregister 2014
Kilsäter, Britt , 1948, Lunds stift, BA, 130	O ersättare	
Kjellgren, Bengt , 1969, Göteborgs stift, BA, 143 Debattinlägg: § 153 (Veterangudstjänst och stöd till veteraner)	B ledamot	
Klahr Fast, Helena , 1963, Skara stift, KR, 50 Ledig september 2014 ersatt av Rutger Gram och november 2014 ersatt av Jessica Rytter	EE ledamot	
Klevenås, Lena , 1947, Skara stift, MPSK, 49 Motion: 12 (Från teori till handling som förvaltare av skog och mark), 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 16 (Ekoteologisk professur), 62 (Fattiga EU-migranter) Debattinlägg: § 34 (Behandling av konvertiter), § 37 (Religionsdialog), § 41 (Ett fredsupprop), § 119 (Fattiga EU-migranter)	Eu ledamot, v ordf	
Koivunen Bylund, Tuulikki , 1947, biskop i Härnösands stift Debattinlägg: § 119 (Fattiga EU-migranter)	Eu	
Kragh, Sven-E , 1944, Karlstads stift, C, 170 Debattinlägg valsammanträdet: § 6 (Val av kyrkomötets ordförande)	Valberedningen (fram till kyrkomötet 2014), Ks ledamot	
Krantz, Roberth , 1980, Uppsala stift, S, 16	O ersättare	
Kristenson, Mattias , 1991, Uppsala stift, S, 10 Motion: 95 (Större generationsspridning i beslutande organ) Debattinlägg: § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ)	Eu ledamot	
Kronlid, Julia , 1980, Strängnäs stift, SD, 60 Motion: 65 (Stöd för förföljda och utsatta kristna), 66 (Utökad familjerådgivning), 67 (Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck), 68 (Svenska kyrkans kristna identitet), 69 (Svenska kyrkans roll i internationella konflikter och Mellanöstern-konflikten), 70 (Nationellt hjälpcentrum för konvertiter), 71 (Utökad socialt arbete) Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 35 (Om restriktiv hållning gentemot islam), § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 201 (Klimatmål för den nationella nivån m.m.)	Eu ersättare	
Kullingsjö, Birgit , 1949, Skara stift, C, 51 Debattinlägg: § 63 (Valfri församling), § 65 (Avveckla ägandet i Fairtrade)	O ledamot, v ordf	

- Lagerberg, Georg**, 1975, Stockholms stift, FiSK, 242
Motion: 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna),
85 (Elektroniska resehandlingar), 106 (Gör det möjligt att
välja församlingstillhörighet), 107 (Ta fram en mångfaldsplan),
108 (Avskaffa lagen om Svenska kyrkan)
Ks ersättare,
Kr ersättare
- Lagerkvist, Gunnel**, 1942, Luleå stift C, 201
Ersättare november 2014 för Gunilla Blom
- Lagerman, Maria**, 1955, Västerås stift, S, 77
Motion: 22 (Barnportal på nätet)
Kr ledamot
- Lago, Monica**, 1946, Linköpings stift, S, 24
Ledig valsammanträdet 2013, ingen ersättare
B ersättare
- Larhult, Lina**, 1977, Karlstads stift, S, 177
Debattinlägg: § 39 (Kristna i Mellanöstern)
Eu ledamot
- Larson, Daniel**, 1968, Stockholms stift, S, 221
Debattinlägg: § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar
och asylsökande)
Kl ledamot
- Larsson, Lars**, 1950, Stockholms stift, MPSK, 226
Ersättare november 2014 för Bengt-Gunnar Carlsson
- Larsson, Maddelen**, 1980, Skara stift, SD, 48
Ledig september och november 2014, ingen ersättare
TU ersättare
- Larsson, Margareta**, 1964, Lunds stift, SD, 108
Motion: 57 (Sveriges Kristna Råds migrationsfolder m.m.),
58 (Avveckla ägandet i Fairtrade), 59 (Följeslagarprogram
för västra Israel), 60 (Avveckla Svenska kyrkans
opinionsbildning i klimatfrågan), 61 (Personligt stöd)
Debattinlägg: § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra
internationella konflikter), § 48 (Svenska kyrkans kristna
identitet), § 65 (Avveckla ägandet i Fairtrade),
§ 116 (Sveriges Kristna Råds migrationsfolder),
§ 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asyl-
sökande), § 120 (Socialt arbete), § 126 (Svenska kyrkans roll
som traditionsbärare), § 128 (Svenska kyrkan och klimat-
frågan), § 130 (Nationellt hjälpcentrum för konvertiter)
Kl ersättare
- Larsson, Niklas**, 1988, Lunds stift, C, 124
Kl ersättare
- Larsson, Torgny**, 1938, Göteborgs stift, S, 137
Motion: 78 (Fördjupat samarbete kyrka–idrott)
Debattinlägg valsammanträdet: § 1 (Inledningsanförande av
ålderspresidenten)
Debattinlägg: § 63 (Valfri församling),
§ 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden)
O ledamot, ordf
- Lilja, Johnny**, 1941, Växjö stift, BA, 100
O ersättare
- Lilja, Samuel**, 1949, Lunds stift, BA, 123
Debattinlägg: § 137 (Fördelning av vinsten från
prästlönetillgångarna)
EE ledamot

Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 37 Motion: 86 (Kyrkoantikvarisk ersättning till övertaliga kyrkor), 104 (Ändra formerna för kyrkoval) Debattinlägg: § 58 (Valfrågor), § 61 (Kyrkans roll i den sociala ekonomin), § 63 (Valfri församling), § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ)	Valberedningen, v ordf, O ledamot, VN ersättare	Personregister 2014
Lindbäck, Helén , 1951, Luleå stift, KR, 207 Motion: 48 (Behovet av en förstärkt trosundervisning och lärande i kristen tro) Debattinlägg: § 127 (Behovet av förstärkt trosundervisning)	B ersättare	
Lindell Rylén, Monica , 1969, Strängnäs stift, S, 54	Kl ersättare	
Lindén, Birgitta , 1948, Växjö stift, S, 94 Debattinlägg: § 128 (Svenska kyrkan och klimatfrågan)	Kl ledamot	
Linder, Lars G , 1959, Strängnäs stift, S, 65 Debattinlägg: § 34 (Behandling av konvertiter)	Eu ledamot	
Lindstrand, Emilia , 1982, Stockholms stift, ViSK, 231 Motion: 18 (Socialt företagande), 19 (Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade)	TU ledamot	
Littgren, Ulla , 1943, Stockholms stift, FiSK, 223 Motion: 54 (Kyrkvårdar), 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna), 85 (Elektroniska resehandlingar), 106 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 107 (Ta fram en mångfaldsplan), 108 (Avskaffa lagen om Svenska kyrkan)	Kl ersättare	
Ludvigsson, Mats , 1946, Linköpings stift, S, 27 Debattinlägg: § 133 (Miljöfrågor i förvaltningen av präst-lönetillgångarna)	EE ledamot	
Lundblad Mårtensson, Anna , 1950, Linköpings stift, POSK, 22	Valberedningen, Ks ledamot	
Lundby-Wedin, Wanja , 1952, Stockholms stift, S, 210 Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017), § 65 (Avveckla ägandet i Fairtrade), § 119 (Fattiga EU-migranter), § 135 (Utdelning av Svenska kyrkans kulturstipendium)	Ks ledamot, 1 v ordf	
Lundström, Heléne , 1959, Strängnäs stift, MPSK, 66 Motion: 12 (Från teori till handling som förvaltare av skog och mark), 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler), 40 (Fastan behöver vi ta fasta på), 41 (Katastrof-fond), 62 (Fattiga EU-migranter) Debattinlägg: § 113 (Stöd till samernas rättigheter), § 137 (Fördelning av vinsten från prästlönetillgångarna), § 144 (Svenska kyrkans miljöansvar), § 145 (Kyrkoantikvarisk ersättning)	EE ledamot	
Lång, David , 1972, Stockholms stift, SD, 220 Ledig valsammanträdet 2013, ersatt av Arnold Boström	B ersättare	

Löfstrand, Åke, 1943, Uppsala stift, C, 4

EE ersättare

Löndahl, Berth, 1950, Lunds stift, FK, 128

G ledamot

Motion: 25 (Öppna för "Fresh Expressions"), 35 (Kristna i Mellanöstern), 36 (Politik och religion i Mellanöstern), 42 (Kontanthantering), 43 (Församlingsbegreppet), 44 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), 45 (Central upphandling av miljöcertifierad el), 46 (Vigselrätten och Svenska kyrkan), 47 (Information och evangelisation)
Debattinlägg: § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 67 (Församlingsbegreppet), § 140 (Kontanthantering), § 141 (Central upphandling av miljöcertifierad el), § 148 (Odöptas tillträde till nattvardsbordet), § 151 (Vigselrätten och Svenska kyrkan)

M

Marsjögård, Marie-Louise, 1952, Luleå stift, S, 196

Ersättare november 2014 för Agnetha Eriksson

Meltin Westerlund, Christina, 1945, Härnösands stift, S, 182

B ersättare

Ersättare valsammanträdet 2013, september och november 2014 för Stefan Dalin

Milltoft, Sven, 1965, Stockholms stift, BA, 218

G ledamot

Debattinlägg: § 155 (Vidgning av begreppet kyrkomusik)

Modéus, Martin, 1962, biskop i Linköpings stift

B

Debattinlägg: § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan)

Mogren, Mikael, 1969, Västerås stift, POSK, 69

G ersättare

Ledig september och november 2014, ersatt av Gun Alingsjö Bäck

Motion: 22 (Barnportal på nätet)

Munck, Eva-Maria, 1984, Stockholms stift, POSK, 219

Eu ledamot

Motion: 92 (Nationellt program för praktik för unga), 94 (Klimatmål för kyrkomötet, kyrkostyrelsen samt organ och råd), 95 (Större generationsspridning i beslutande organ)
Debattinlägg: § 35 (Om restriktiv hållning gentemot islam), § 41 (Ett fredsupprop), § 65 (Avveckla ägandet i Fairtrade), § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ), § 119 (Fattiga EU-migranter)

Murray, Bertil, 1950, Uppsala stift, FK, 18

Valberedningen,
TU ersättare

Motion: 35 (Kristna i Mellanöstern), 36 (Politik och religion i Mellanöstern), 44 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), 47 (Information och evangelisation)
Debattinlägg: § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 119 (Fattiga EU-migranter), § 199 (Rikstäckande verksamhet)

N

Personregister
2014

- Nielsén, Marie**, 1962, Lunds stift, S, 105
Debattinlägg: § 114 (Att möta människor på kyrkogårdar), § 119 (Fattiga EU-migranter)
Kl ledamot, v ordf
- Nihlgård, Anders**, 1944, Lunds stift, ÖKA, 116
Motion: 9 (Svenska kyrkans nattvardssyn), 10 (Diakonens vigningsslöften), 11 (Odöptas tillträde till nattvardsbordet)
Debattinlägg: § 147 (Svenska kyrkans nattvardssyn), § 148 (Odöptas tillträde till nattvardsbordet), § 149 (De odöpta 18-åringarna)
Eu ersättare
- Nilsson, Elise**, 1989, Lunds stift, ÖKA, 132
G ersättare
- Nilsson, Jan G**, 1940, Skara stift, BA, 39
EE ledamot, ordf
- Nilsson, Jenny**, 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 138
Motion: 92 (Nationellt program för praktik för unga)
Debattinlägg: § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar), § 31 (Nationellt program för praktik för unga)
B ledamot
- Nilsson, Leif**, 1944, Härnösands stift, S, 186
Motion: 78 (Fördjupat samarbete kyrka-idrott)
Debattinlägg valsammanträdet: § 14 (Val till kyrkostyrelsen), § 15 (Ordningen för inkallande av ersättare i kyrkostyrelsen), § 15 (Val till domkapitlet i Visby), § 17 (Val till Läronämnden), § 18 (Val till ansvarsnämnden för biskopar), § 19 (Val till Svenska kyrkans valprovsnämnd), § 20 (Val till Svenska kyrkans överklagandenämnd), § 21 (Val av revisorer)
Debattinlägg: § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 111 (Fyllnadsval till Svenska kyrkans överklagandenämnd), § 131 (Fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott)
Valberedningen, ordf, B ledamot
- Nilsson, Magnus**, 1964, Göteborgs stift, S, 166
EE ersättare
- Nilsson, Mats**, 1949, Växjö stift, C, 97
Motion: 33 (Avkastningen på prästlönetillgångarna), 34 (Internationellt församlingsutbyte)
Debattinlägg: § 28 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013), § 38 (Internationellt församlingsutbyte), § 137 (Fördelning av vinsten från prästlönetillgångarna)
O/B ersättare
- Nilsson, Niklas**, 1985, Strängnäs stift, S, 57
G ersättare
- Nisser-Larsson, Margareta**, 1954, Karlstads stift, BA, 171
Motion: 26 (Översyn av antalet ledamöter i kyrkomötet)
Debattinlägg: § 140 (Kontanthantering)
Ks ersättare, EE ersättare
- Nord, Robin**, 1993, Lunds stift, C, 135
Ersättare november 2014 för Lisbeth Göranson
Debattinlägg: § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ)
- Nordgren, Anette**, 1958, Utlandsförsamlingarna, 251
Eu ledamot

Personregister 2014	Nordgren, Kenneth , 1966, Luleå stift, FiSK, 206	G ledamot
	Motion: 53 (Handboksförslagets nattvarvsböner), 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna), 85 (Elektroniska resehandlingar), 93 (Liturgiskt försöksmaterial utanför kyrko- handboken), 106 (Gör det möjligt att välja församlingstill- hörighet), 107 (Ta fram en mångfaldsplan) Debattinlägg: § 119 (Fattiga EU-migranter), § 148 (Odöptas tillträde till nattvarvsbordet), § 151 (Vigselrätten och Svenska kyrkan), § 152 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan)	
	Nordgren, Peter , 1949, Uppsala stift, FiSK, 19	EE ledamot
	Motion: 54 (Kyrkvårdar), 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna), 85 (Elektroniska resehandlingar) Debattinlägg: § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), § 138 (Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler)	
	Nordin, Hans-Erik , 1949, biskop i Strängnäs stift	EE
	Debattinlägg: § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), § 144 (Svenska kyrkans miljöansvar)	
	Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 46	B ledamot
	Motion: 43 (Församlingsbegreppet), 45 (Central upphandling av miljöcertifierad el), 47 (Information och evangelisation), 99 (Systematiskt kvalitetsarbete: internationell referensgrupp) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017), § 28 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013), § 42 (Församlings- utveckling och missionsstrategi), § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande)	
	Nordlien, Ulla , 1945, Västerås stift, S, 68 och 76	
	Ersättare valsammanträdet 2013 för Britt Sandström, november 2014 för Stefan Grundberg	
	Nordvall, Helena , 1950, Luleå stift, BA, 200	Ks ersättare, TU ersättare
	Norlander, Karin , 1943, Luleå stift, S, 203	Eu ersättare
	Ersättare valsammanträdet 2013 för Bo Isaksson, ny ledamot kyrkomötet 2014	
	Novak, Anders , 1945, Stockholms stift, KR, 222	TU ledamot
	Debattinlägg: § 50 (Bekännelseskriterier)	
	Näslund, Helena , 1956, Uppsala stift, ViSK, 20	B ledamot
	Motion 109 (Lokala dialogcentra)	
	Debattinlägg: § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande)	

O

- Olsson, Bertil**, 1950, Växjö stift, KR, 95
Motion: 75 (Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen), 76 (Nå ut med evangeliet)
Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017), § 146 (Nå ut med evangeliet), § 154 (Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen), § 203 (Angående lagen om Svenska kyrkan)
Valberedningen,
B ledamot, ordf,
VN ledamot
- Olsson, Roger**, 1963, Skara stift, S, 43
G ersättare
- Olsson, Roine**, 1959, Lunds stift, S, 133
Debattinlägg: § 47 (Säkerhet vid datalagring)
Valberedningen,
TU ledamot
- Oskarsson, Irene**, 1965, Linköpings stift, KR, 30
Motion: 37 (Vigningslöftet och antalet diakoner i pastorat)
Debattinlägg: § 58 (Valfrågor), § 60 (Antalet ledamöter i kyrkomötet), § 61 (Kyrkans roll i den sociala ekonomin), § 63 (Valfri församling), § 64 (Kretsloppstankepris), § 133 (Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna)
O ledamot

P

- Paulsson, Kekke**, 1981, Västerås stift, ViSK, 84
Motion: 18 (Socialt företagande), 19 (Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade), 95 (Större generationsspridning i beslutande organ), 105 (Vidgning av begreppet kyrkomusik), 109 (Lokala dialogcentra)
Debattinlägg: § 132 (Översyn av utbildning inom själavård), § 155 (Vidgning av begreppet kyrkomusik)
Kl ledamot
- Pedersen Videke, Sofija**, 1980, Lunds stift, S, 113
Motion: 22 (Barnportal på nätet), 101 (Översyn av utbildning inom själavård)
Debattinlägg: § 62 (Klockringning), § 115 (Svenska kyrkan på nätet), § 132 (Översyn av utbildning inom själavård), § 149 (De odöpta 18-åringarna), § 154 (Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen)
G ledamot, ordf
- Perers, Karin**, 1955, Västerås stift, C, 74
Debattinlägg valsammanträdet: § 8 (Val av kyrkomötets andre vice ordförande), § 9 (Val av kyrkomötets sekreterare), § 12 (Meddelanden), § 13 (Meddelanden), § 22 (Kyrkomötets valsammanträde avslutas)
Debattinlägg: § 1 (Kyrkomötet öppnas), § 5 (Anförande av kyrkomötets ordförande), § 16 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 17 (Meddelanden), § 22 (Meddelanden och ajournering), § 23 (Kyrkomötets förhandlingar återupptas), § 26 (Meddelanden), § 30 (Ekonomiskt stöd till arbetsmarknadsinsatser för ungdomar), § 55 (Ändringar i kyrkoordningen m.m.),
Km ordf

Personregister 2014	§ 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ), § 69 (Meddelanden), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 134 (Meddelanden), § 136 (Meddelanden), § 157 (Meddelanden), § 204 (Avtackning av biskopar), § 205 (Meddelanden), § 214 (Kyrkomötet avslutas)	
Persenius, Ragnar , 1952, Uppsala stift		Eu
Motion: 15 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten)		
Debattinlägg: § 35 (Om restriktiv hållning gentemot islam), § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 44 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 50 (Bekännelse- skrifter), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 128 (Svenska kyrkan och klimatfrågan), § 148 (Odöptas tillträde till nattvardsbordet)		
Persson, Bertil , 1940, Stockholms stift, POSK, 246		B ledamot, VN ledamot
Motion: 35 (Kristna i Mellanöstern), 36 (Politik och religion i Mellanöstern), 50 (Svenska kyrkans arvodesnämnd)		
Persson, Camilla , 1984, Lunds stift, S, 121		Kl ersättare
Debattinlägg: § 123 (Sanning och sken), § 153 (Veteranguds- tjänst och stöd till veteraner)		
Persson, Joakim , 1980, Lunds stift, POSK, 122		
Ersättare valsammanträdet 2013 för Kent Karlsson		
Persson, Sven Gunnar , 1955, Linköpings stift, POSK, 28		O ersättare
Debattinlägg: § 128 (Svenska kyrkan och klimatfrågan)		
Pierazzi, Irène , 1943, Stockholms stift, S, 232		B ledamot, v ordf
Debattinlägg: § 28 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013)		
R		
Ramnerö Ödestad, Katarina , 1955, Skara stift, BA, 45		G ledamot
Reichenberg, Olle , 1970, Stockholms stift, BA, 211		O ledamot
Debattinlägg: § 55 (Ändringar i kyrkoordningen m.m.), § 60 (Antalet ledamöter i kyrkomötet), § 63 (Valfri församling)		
Rickardsson, Ulla , 1941, Göteborgs stift, C, 141		KS ledamot
Motion: 52 (Svenska kyrkans miljöansvar)		
Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017), § 63 (Valfri församling), § 144 (Svenska kyrkans miljöansvar)		
Rickemark, Lissandra , 1979, Växjö stift, S, 101		Kl ersättare
Debattinlägg: § 127 (Behovet av förstärkt trosundervisning)		
Risberg, Lars , 1948, Karlstads stift, S, 169		TU ersättare
Ledig november 2014, ersatt av Lars Jonsson		

Roos, Anders , 1947, Stockholms stift, POSK, 235 Motion: 24 (Definiera ”rikstäckande verksamhet”), 35 (Kristna i Mellanöstern), 36 (Politik och religion i Mellanöstern), 39 (Utvärdering av valen till församlingsråd), 92 (Nationellt program för praktik för unga), 102 (Kyrkohandbokens relation till tidigare ekumeniska och läromässiga ställningstaganden) Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 198 (Arvodesorgan för den nationella nivån och övriga ändringar i kyrkoordningen m.m.)	Kr ledamot, ordf	Personregister 2014
Rosenquist, Mattias , 1967, Växjö stift, POSK, 99 Debattinlägg: § 44 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten)	TU ledamot	
Rosenquist, Sofia , 1976, Växjö stift, POSK, 88 Motion: 35 (Kristna i Mellanöstern), 36 (Politik och religion i Mellanöstern) Debattinlägg: § 113 (Stöd till samernas rättigheter)	Kl ledamot, ordf	
Rossipal, Kerstin , 1941, Stockholms stift, KR, 239 Ersättare september och november 2014 för Monica Karlsson Debattinlägg: § 125 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige)	TU ersättare	
Rydén Davoust, Marie , 1966, Strängnäs stift, POSK, 58 Motion: 35 (Kristna i Mellanöstern), 39 (Utvärdering av valen till församlingsråd), 92 (Nationellt program för praktik för unga) Debattinlägg: § 31 (Nationellt program för praktik för unga)	B ersättare	
Rydström, Elisabeth , 1954, Stockholms stift, C, 227 Debattinlägg: § 43 (Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat), § 126 (Svenska kyrkans roll som traditionsbärare)	Kl ledamot	
Rytter, Jessica , 1975, Skara stift, KR, 50 Ersättare november 2014 för Helena Klahr Fast		
Rålin, Anders , 1951, Luleå stift, MPSK, 205 Ersättare november 2014 för Agneta Granström		

- Sahlin, Jan**, 1944, Västerås stift, S, 76 och 81 Kl ersättare
Ersättare september 2014 för Stefan Grundberg och november 2014 för Peter Egardt
- Sandahl, Dag**, 1948, Växjö stift, FK, 92 Ks ersättare,
G ersättare
Motion: 27 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), 28 (Söderblomstipendium), 29 (Sanning och sken), 30 (De odöpta 18-åringarna), 31 (Medieutredning)
Debattinlägg: § 33 (Om *Guds vägar* och Kairosdokumentet), § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 110 (Val och fyllnadsval till Läronämnden), § 117 (Medieutredning), § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), § 122 (Söderblomstipendium), § 123 (Sanning och sken), § 146 (Nå ut med evangeliet), § 149 (De odöpta 18-åringarna)
- Sandberg Kullenberg, Elisabeth**, 1952, Lunds stift, 110 Kl ersättare
- Sandin-Wester, Marja**, 1947, Stockholms stift, MPSK, 240 Kl ledamot
Motion: 12 (Från teori till handling som förvaltare av skog och mark), 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 41 (Katastroffond), 62 (Fattiga EU-migranter)
Debattinlägg: § 57 (Kulturen som grundläggande uppgift)
- Sandström, Britt**, 1944, Västerås stift, S, 68 Ks ersättare,
O ersättare
Ledig valsammanträdet 2013, ersatt av Ulla Nordlien
- Sarkar, Dan**, 1968, Lunds stift, FK, 111 Eu ersättare
Motion: 23 (Samtal med romersk-katolska kyrkan inför reformationsjubileet), 24 (Definiera "rikstäckande verksamhet"), 25 (Öppna för "Fresh Expressions")
Debattinlägg: § 32 (Ekumeniska frågor), § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi), § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), § 148 (Odöptas tillträde till nattvardsbordet), § 99 (Rikstäckande verksamhet)
- Schmidt, Jerker**, 1976, Göteborgs stift, FiSK, 156 Kl ersättare
Motion: 53 (Handboksförslagets nattvardsböner), 55 (Veterangudstjänst och stöd till veteraner), 84 (Ökat stöd till Mellanösterns kristna), 85 (Elektroniska resehandlingar), 106 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 107 (Ta fram en mångfaldsplan)
Debattinlägg: § 33 (Om *Guds vägar* och Kairosdokumentet), § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 41 (Ett fredsupprop), § 116 (Sveriges Kristna Råds migrationsfolder), § 153 (Veterangudstjänst och stöd till veteraner)
- Sedin, Birgitta**, 1957, Härnösands stift, KR, 188 Kr ersättare

Segerstedt, Jan , 1946, Västerås stift, MPSK, 83 Motion: 12 (Från teori till handling som förvaltare av skog och mark), 13 (Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler), 14 (Kulturen som grundläggande uppgift), 41 (Katastroffond) Debattinlägg: § 153 (Veterangudstjänst och stöd till veteraner)	G ledamot	Personregister 2014
Sidenvall, Fredrik , 1962, Göteborgs stift, FK, 165 Motion: 97 (Bekännelseskriterierna till kyrkomötets ledamöter), 98 (Utvecklingsstöd för kristna institutioner), 99 (Systematiskt kvalitetsarbete: internationell referensgrupp) Debattinlägg: § 29 (Systematiskt kvalitetsarbete: internationell referensgrupp), § 32 (Ekumeniska frågor), § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 41 (Ett fredsupprop), § 48 (Svenska kyrkans kristna identitet), § 61 (Kyrkans roll i den sociala ekonomin), § 64 (Kretsloppstankepris), § 139 (Ekoteologisk professur), § 202 (Bekännelseskriterierna till kyrkomötets ledamöter), § 203 (Angående lagen om Svenska kyrkan)	Eu ledamot	
Simonsson, Berit , 1951, Göteborgs stift, FK, 142 Ledig november 2014, ingen ersättare	Kl ledamot	
Sjöberg, Roger , 1972, Stockholms stift, S, 237	O/B ersättare	
Sjögren, Nasrin , 1982, Stockholms stift, FK, 244 Debattinlägg: § 39 (Kristna i Mellanöstern)	Kl ersättare	
Sjöstrand, Erik , 1981, Uppsala stift, POSK, 7 Motion: 95 (Större generationsspridning i beslutande organ) Debattinlägg: § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 66 (Generationsspridning i beslutsfattande organ)	Ks ledamot	
Smittsarve, Ingrid , 1946, Visby stift, C, 209 Debattinlägg: § 60 (Antalet ledamöter i kyrkomötet), § 201 (Klimatmål för den nationella nivån m.m.)	Kr ersättare	
Stierna, Märta , 1968, Härnösands stift, C, 183	O/B ersättare	
Stiglund, Hans , 1955, biskop i Luleå stift Debattinlägg: § 113 (Stöd till samernas rättigheter)	TU	
Stjernkvist, Lars , 1958, Linköpings stift, S, 21 Debattinlägg: § 39 (Kristna i Mellanöstern), § 121 (Dödsskjutningar i utanförskapsområden)	Eu ledamot	
Stråle Börjesson, Anna-Karin , 1962, Karlstads stift, S, 173	G ersättare	
Stureson, John-Erik , 1942, Härnösands stift, KR, 189	EE ersättare	
Stålhem, Elisabet , 1947, Stockholms stift, BA, 238	Eu ersättare	
Sundström, Jan Olov , 1945, Stockholms stift, BA, 230 Debattinlägg: § 41 (Ett fredsupprop)	Eu ledamot	

Personregister 2014	Svensson, Alve , 1951, Lunds stift, KR, 120 Debattinlägg: § 42 (Församlingsutveckling och missionsstrategi)	G ledamot
	Svensson, Emma , 1982, Uppsala stift, S, 6 och 3 Ersättare valsammanträdet 2013 för Gun Eriksson, september och november 2014 för Rolf Forslin	TU ersättare
	Svensson, Karl-Gunnar , 1957, Göteborgs stift, KR, 154 Motion: 3 (Mottagande av nattvarden vid Katolska kyrkans nattvardsgudstjänster), 6 (Behandling av konvertiter), 17 (Ringning i kyrkklockor) Debattinlägg: § 34 (Behandling av konvertiter), § 62 (Klockringning), § 119 (Fattiga EU-migranter)	Ks ledamot
	Särdquist, Sofia , 1969, Skara stift, POSK, 41	Ks ersättare, Kr ersättare
	Söderberg, Thomas , 1948, biskop i Västerås stift Debattinlägg: § 45 (Lönepolicy för Svenska kyrkan), § 128 (Svenska kyrkan och klimatfrågan)	O
	Söderfeldt, Birgitta , 1946, Stockholms stift, ViSK, 247 Ledig valsammanträdet 2013, ersatt av Britt-Marie Danestig Motion: 18 (Socialt företagande), 19 (Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade), 105 (Vidgning av begreppet kyrkomusik), Debattinlägg: § 61 (Kyrkans roll i den sociala ekonomin), § 138 (Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler), § 142 (Inför ett golv för kyrkoavgiften)	EE ledamot
	T	
	Tegby, Lisa , 1949, Luleå stift, POSK, 192 Motion: 22 (Barnportal på nätet), 92 (Nationellt program för praktik för unga), 94 (Klimatmål för kyrkomötet, kyrkostyrelsen samt organ och råd) Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 152 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan)	G ersättare
	Tengstrand, Helena , 1947, Lunds stift, POSK, 106 Ersättare valsammanträdet 2013 för Linda Isberg	
	Thor, Jenny , 1980, Strängnäs stift, S, 59	Kr ersättare
	Tisell, Daniel , 1968, Göteborgs stift, C, 149 Debattinlägg: § 33 (Om <i>Guds vägar</i> och Kairosdokumentet), § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter)	Eu ledamot, ordf
	Torstensson, Gunvor , 1946, Skara stift, POSK, 47 Motion: 86 (Kyrkoantikvarisk ersättning till övertaliga kyrkor) Debattinlägg: § 145 (Kyrkoantikvarisk ersättning), § 199 (Rikstäckande verksamhet)	Kr ledamot
	Tranströmer, Nanna , 1980, Stockholms stift, S, 225 Debattinlägg: § 149 (De odöpta 18-åringarna)	Valberedningen, G ledamot

Tyrberg, Conny , 1951, Linköpings stift, C, 23 Debattinlägg: § 14 (Fyllnadsval till valberedningen)	Valberedningen, Kr ledamot	Personregister 2014
Tyrberg, Johan , 1963, biskop i Lunds stift	Kl	
U		
Unger, Hanna , 1972, Göteborgs stift, ÖKA, 164 Motion: 49 (Inför ett golv för kyrkoavgiften) Debattinlägg: § 46 (Möjlighet att nå nya svenska medborgare), § 142 (Inför ett golv för kyrkoavgiften)	TU ledamot	
V W		
Wahlman, Inger , 1951, Västerås stift, S, 72	TU ledamot	
Wahlström, Ylva , 1965, Stockholms stift, MPSK, 215 Motion: 16 (Ekoteologisk professur), 40 (Fastan behöver vi ta fasta på), 41 (Katastroffond), 62 (Fattiga EU-migranter), 94 (Klimatmål för kyrkomötet, kyrkostyrelsen samt organ och råd) Debattinlägg: § 41 (Ett fredsupprop), § 113 (Stöd till samernas rättigheter), § 139 (Ekoteologisk professur), § 150 (Fastan behöver vi ta fasta på), § 201 (Klimatmål för den nationella nivån m.m.)	Ks ersättare, Kl ersättare	
Waldenfors, Sara , 1977, Göteborgs stift, S, 140 Debattinlägg: § 40 (Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter), § 51 (En kyrka utan tillgång till barnpornografi), § 117 (Medieutredning), § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), § 125 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige)	Kl ersättare	
Waldenvik, Per-Arne , 1948, Växjö stift, BA, 90	G ersättare	
Wedin, Katarina , 1955, Luleå stift, POSK, 202 Motion: 92 (Nationellt program för praktik för unga) Debattinlägg: § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande)	Ks ersättare, Eu ersättare	
Weichbrodt, Hans , 1968, Göteborgs stift, FK, 151 Debattinlägg: § 125 (Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige)	Kr ersättare	
Wejryd, Anders , 1943, ärkebiskop emeritus, Uppsala stift Debattinlägg valsammanträdet: § 2 (Anförande av ärkebiskopen), § 3 (Utdelande av Stefansmedaljen)		
Wernersson, Birger , 1948, Lunds stift, S, 109 Debattinlägg: § 63 (Valfri församling)	Ks ersättare, B ersättare	
Westerlund, Anna-Karin , 1949, Uppsala stift, BA, 5 Debattinlägg: § 118 (Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande), § 131 (Fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott), § 132 (Översyn av utbildning inom själavård)	Kl ledamot	
Wojdkow, Marie , 1958, Lunds stift, POSK, 131 Debattinlägg: § 31 (Nationellt program för praktik för unga)	B ledamot	

Å

- Ådén, Titti**, 1959, Luleå stift, S, 199
Ersättare september och november 2014 för Jenny Andersson
EE ersättare
- Åkerlund, Anders**, 1940, Västerås stift, C, 70
Debattinlägg: § 33 (Om *Guds vägar* och Kairosdokumentet),
§ 35 (Om restriktiv hållning gentemot islam),
§ 38 (Internationellt församlingsutbyte), § 42 (Församlings-
utveckling och missionsstrategi), § 148 (Odöptas tillträde till
nattvardsbordet)
G ersättare
- Åkesson, Johan**, 1962, Lunds stift, S, 119
Ledig valsammanträdet, ersatt av Gunilla Jannerstig
Motion: 4 (Stöd samernas rättigheter), 77 (Ett fredsupprop)
Debattinlägg: § 41 (Ett fredsupprop), § 113 (Stöd till samernas
rättigheter)
G ledamot
- Åsebol, Ann-Britt**, 1947, Västerås stift, BA, 75
Debattinlägg: § 113 (Stöd till samernas rättigheter)
Valberedningen,
B ersättare
- Åström, Lennart**, 1953, Luleå stift, S, 198
G ledamot